

**ΤΟ ΗΜΕΡΟΛΟΓΙΟ
ΤΗΣ ΑΝΤΙΣΤΑΣΗΣ**

**Subcomandante
Insurgente Marcos
EZLN**

MEXICO 2003

Το ημερολόγιο της αντίστασης

Subcomandante isurgente Marcos EZLN

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

ΙΑΝΟΥΑΡΙΟΣ. ΟΑΧΑΣΑ. ΤΟ ΠΡΩΤΟ ΙΧΝΟΣ Παρά το καινούργιο-παλιό PRI, η ιστορία αντιστέκεται στο θάνατο	9
ΦΕΒΡΟΥΑΡΙΟΣ. PUEBLA. ΤΟ ΔΕΥΤΕΡΟ ΙΧΝΟΣ. Η αντίσταση και μία άλλη εκκλησία, αυτή των πλανημένων	17
ΜΑΡΤΗΣ. VERACRUZ. ΤΟ ΤΡΙΤΟ ΙΧΝΟΣ. Ένας σύγχρονος αντιβασιλιάς, το PRD, μια Αριστερά ευχάριστη στη Δεξιά... ..	25
ΑΠΡΙΛΙΟΣ. TLAXCALA. ΤΟ ΤΕΤΑΡΤΟ ΙΧΝΟΣ Οι αιώνιοι εξεγερμένοι	35
ΜΑΪΟΣ. HIDALGO, ΤΟ ΠΕΜΠΤΟ ΙΧΝΟΣ Το Μεξικό των από κάτω	45
ΙΟΥΝΙΟΣ. QUERETARO. ΤΟ ΕΚΤΟ ΙΧΝΟΣ. Το PAN και το Μεξικό της Αλλαγής	53
ΙΟΥΛΙΟΣ. GUANAJUATO. ΤΟ ΕΒΔΟΜΟ ΙΧΝΟΣ. Το PAN και το Μεξικό της Αλλαγής	65
ΑΥΓΟΥΣΤΟΣ. NORTE PACIFICO. ΤΟ ΟΓΔΟΟ ΙΧΝΟΣ. Οι ιθαγενικοί λαοί διδάσκουν πώς να κυβερνάς και πώς να κυβερνιέσαι	75
ΣΕΠΤΕΜΒΡΗΣ. ΤΟ ΕΝΑΤΟ ΙΧΝΟΣ. ΠΟΛΙΤΕΙΑ ΤΟΥ ΜΕΞΙΚΟΥ Η ευημερία του πλούσιου οικοδομείται, με τη συνενοχή των πολιτικών, πάνω στη λεπλάσια των φτωχών	85
ΟΚΤΩΒΡΗΣ. GUERRERO. ΤΟ ΔΕΚΑΤΟ ΙΧΝΟΣ Οι πολιτικοί κρατούμενοι και αγνοούμενοι: Η εξεγερμένη μήμη	97
ΝΟΕΜΒΡΙΟΣ. MORELOS. ΤΟ ΕΝΤΕΚΑΤΟ ΙΧΝΟΣ. Η ιστορία, κουρασμένη από το περπάτημα, επαναλαμβάνεται παντού... ..	107
ΔΕΚΕΜΒΡΙΟΣ. DISTRITO FEDERAL. ΤΟ ΔΩΔΕΚΑΤΟ ΙΧΝΟΣ. Πρώτη εικόνα: Η πόλη ανάμεσα στην οφθαλμαπάτη και την πραγματικότητα	115
Δεύτερη εικόνα: ο Δεκέμβρης της Acteal ή αλλιώς το «γιατί» της χώρας των Βάσκων	123
ΤΟ ΔΕΚΑΤΟ ΤΡΙΤΟ ΙΧΝΟΣ. CHIASPAS Μέρος πρώτο: Ένα κοχύλι	135
Μέρος δεύτερο: Ένας θάνατος	139
Μέρος τρίτο: Ένα όνομα	147
Μέρος τέταρτο: Ένα σχέδιο	151
Μέρος πέμπτο: Μια ιστορία	155
Μέρος έκτο: Η καλή διακυβέρνηση	161
Μέρος έβδομο και τελευταίο: Υστερόγραφο	165

Μέρος: Βουνά του νοτιοανατολικού Μεξικού. Ημερομηνία: Ιανουάριος του 2003. Ώρα: ξημερώματα. Κλίμα: κρύο, βροχερό, τεταμένο. Υψόμετρο: κάμποσα μέτρα από το επίπεδο της θάλασσας. Ορατότητα: χωρίς φακό δεν βλέπεις τη μύτη σου.

Σε μια καλύβα μια σκιά παλεύει με το εύθραυστο φως ενός κεριού και κάπου ανάμεσα στον καπνό του τσιγάρου και της φωτιάς ένα χέρι ξεφυλλίζει ένα ημερολόγιο του 2003, άρτι αφιχθέν στο γενικό αρχηγείο του EZLN.

«Ημερολόγια...» λέει το χέρι. «Αλλά υπάρχουν ημερολόγια και ημερολόγια» και ακουμπάει στο τραπέζι δύο φωτογραφίες από τον Τύπο. Στη μία εμφανίζεται το... έμβρυο που θα γίνει εγγονός του Fox.¹ Στην άλλη, οι μάνες που κλαίνε τα νεκρά μωρά τους στο Comitán² της Τσιάπας.

Λέει τότε το χέρι: «Από τη μια το ημερολόγιο μιας γέννησης με τις ευλογίες της εξουσίας, από την άλλη το ημερολόγιο πολλών θανάτων από την ανευθυνότητα της εξουσίας».

Το χέρι συνεχίζει να μιλάει: «Ημερολόγια γεννήσεων και θανάτων, ημερολόγια πληρωμών, ημερολόγια εθνικών εορτών, ημερολόγια υπαλληλικών ταξιδιών, ημερολόγια κυβερνητικών συνεδριάσεων. Τώρα, το 2003, και ημερολόγιο εκλογών. Λες και δεν υπάρχουν άλλα ημερολόγια... Όπως, για παράδειγμα, το ημερολόγιο της αντίστασης. Ίσως βέβαια να μη μιλά κανείς γι' αυτό, γιατί πολλά διεκδικεί και έχει μικρή λάμψη».

Το χέρι σταματά για λίγο. Το ημερολόγιο μένει κλειστό. Φαίνεται πως φτιάχτηκε από αλληλέγγυους στους ζαπατίστας αφού κάθε μίνας περιέχει, εκτός από σχετικές φωτογραφίες, αποσπάσματα από τα πολλά μηνύματα που εξέδωσε ο EZLN κατά τη διάρκεια της πορείας για την ιθαγενική αξιοπρέπεια, το Φεβρουάριο, το Μάρτιο και τον Απρίλιο του 2001.

«Σ' αυτή την πορεία», λέει το χέρι που διαλύει τώρα ένα σύννεφο καπνού, «το πιο σημαντικό δεν ήταν αυτά που είπαμε» και παραμερίζει το ημερολόγιο. «Το πιο σημαντικό ήταν αυτό που, σιωπώντας, είδαμε. Αν αυτοί οι κύριοι και οι κυρίες που αυτοαποκαλούνται "σκεπτόμενοι" είχαν δει με τα μάτια μας αυτά που εμείς σιωπώντας αντικρίσαμε, θα καταλάβαιναν ίσως τη μετέπειτα σιωπή μας και τον τωρινό μας λόγο. Αλλά όχι. Νομίζουν ότι σκέφτονται. Και νομίζουν ότι κάτι τους χρωστάμε. Αλλά δεν τους χρωστάμε τίποτε. Αυτοί στους οποίους χρωστάμε, και μάλιστα πολλά, είναι αυτοί οι σιωπηλοί που αντικρίσαμε σιωπώντας. Γι' αυτούς ήταν η σιωπή μας. Γι' αυτούς είναι ο λόγος μας. Με αυτούς και γι' αυτούς τα βλέμματα και τα χέρια μας.

Το χέρι δείχνει τώρα ένα χάρτη της Μεξικανικής Δημοκρατίας.

Το βλέμμα ακολουθεί το δρόμο που χαράζει το χέρι· το χέρι σταματάει πάνω σε μια λέξη: Oaxaca.³

Κι απ' αυτή τη λέξη αναδύεται το πρώτο ίχνος...

¹ *Vincente Fox: Πρόεδρος του Μεξικού από το Δεκέμβριο του 2000 μέχρι σήμερα. Εκλέχθηκε στις εκλογές της 2ας Ιουλίου του 2000 και υποστηρίχθηκε από το δεξιό κόμμα PAN (Κόμμα Εθνικής Δράσης). Κατά την προεκλογική του εκστρατεία είχε δηλώσει ότι θα λύσει το ζαπατιστικό και το φοιτητικό ζήτημα σε ένα τέταρτο της ώρας.*

² *Πόλη στο νότο της Τσιάπας κοντά στα σύνορα με τη Γουατεμάλα.*

³ *Πολιτεία του νότου του Μεξικού.*

ΙΑΝΟΥΑΡΙΟΣ. ΟΑΧΑΣΑ. ΤΟ ΠΡΩΤΟ ΙΧΝΟΣ Παρά το καινούργιο-παλιό ΡΡΙ, η ιστορία αντιστέκεται στο θάνατο

«**Ι**χνη». Πέτρες χαραγμένες, δουλεμένες με την τεχνική του ανάγλυφου, που περιέχουν απεικονίσεις ανθρώπων, ημερομηνίες, ονόματα, γεγονότα και... προφητείες.

Είναι Γενάρης, ο μήνας όπου συναντιούνται το παρελθόν, το παρόν και το μέλλον. Είμαστε στην Οαχασα, το μέρος όπου το χθες και το σήμερα είναι οι ρίζες του αύριο.

Σ' αυτή τη γη επιβιώνουν ιθαγενείς του Μεξικού (Mixtecos, Popolagas, Chochos, Triquis, Amuzgos, Mazatecos, Cuicatecos, Chinantecos, Zapotecos, Chatinos, Mixes, Chontales, Huaves, Nahuas, Zoques, Ixcatecos και Tacuates), καθώς και κάποιοι ξεχασμένοι κάτοικοι της μεξικανικής υπαίθρου. Το INEGI,⁴ το 1990, δήλωνε ότι στην Οαχασα κατοικούν πάνω από ένα εκατομμύριο τριακόσιες χιλιάδες ιθαγενείς άνω των 5 ετών. Λαμβά-

νοντας όμως υπ' όψιν κριτήρια πιο ευρεία από τα αρκετά περιορισμένα του INEGI, το 60 με 70% του πληθυσμού της Οαχασα είναι ιθαγενείς. Από το σύνολο των 570 δήμων, 418 αποκαλούνται «ιθαγενικοί δήμοι» και διοικούνται βάσει δικών τους αρχών διακυβέρνησης, αυτών δηλαδή που επίσης ονομάζονται «ήθη και έθιμα».

Είναι Γενάρης και είμαστε στην Οαχασα· ο ήλιος γλιστράει πάνω σε ένα λόφο με κουτσουρεμένη κορυφή, γεμάτο προ-ισπανικές κατασκευές.

Διάφοροι καιροί έδωσαν διάφορα ονόματα σ' αυτό το βουνό. Ονομάστηκε Λόφος της Τίγρης και Λόφος των Πολύτιμων Λίθων και Λόφος του Αγνού Πουλιού. Σήμερα το ονομάζουν Monte Alban.⁵

⁴ Instituto Nacional de Estadística Geografía e Informática: Εθνικό Ινστιτούτο Στατιστικής Γεωγραφίας και Πληροφορικής.

⁵ Monte Alban: Πολιτιστική κοιτίδα των Zapotecos, των οποίων τα πρώτα κτίσματα χρονολογούνται γύρω στο 500 π.Χ. Το Monte Alban φτάνει στο απόγειό του το 250-750 μ.Χ. με τον έλεγχο όλων των κεντρικών κοιλάδων, περιοχών καθοριστικών για τη ζωή της Οαχασα. Το 750 η πόλη αρχίζει να φθίνει, οι κάτοικοί της την εγκαταλείπουν όπως και άλλες πόλεις των Zapotecos. Ο πληθυσμός (γύρω στους 10.000 κατοίκους) ασχολούταν κυρίως με τη γεωργία και το κυνήγι. Από τα αρχαιολογικά ευρήματα πιθανολογείται ότι η κυρίαρχη τάξη του Monte Alban είχε ανακαλύψει τη γραφή και το μεσοαμερικανικό ημερολόγιο.

Monte Alban. Στους πρόποδες του λάμπει η μεγαλειώδης αταξία της Oaxaca, της πρωτεύουσας αυτής της επαρχίας που, όπως όλες στο Μεξικό, αποτελεί είδηση μόνο όταν υποφέρει από τυφώνες, σεισμούς ή ψεύτες πολιτικούς ή όταν η εξαντλητική φτώχεια ακολουθεί το μονοπάτι της ένοπλης εξέγερσης.

Λες και η ιστορία δεν μετράει παρά μόνο όταν εξιστορεί τις καταστροφές, την απόγνωση και την εξαθλίωση των από κάτω, ξεχνώντας το πιο βασικό. Την αντίσταση.

Ο ήλιος ακολουθεί το δρόμο του. Ξεκινώντας κι αυτή από την Ανατολή, μια guacamaya⁶ πετά πάνω από την κοιλάδα του Tlacoalula, στρίβει πάνω από την κοιλάδα του Elta και, στην κοιλάδα του Zaachila, αφού διασχίζει τα τέσσερα βασικά σημεία, παίρνει το δρόμο για το Monte Alban. Πετάει πάνω από το συγκρότημα των κτισμάτων, όλων προσανατολισμένων στον άξονα Βορράς-Νότος. Όλων εκτός από ένα. Σαν Βέλος, ένα κτίριο σπάει την υποτιθέμενη αρμονία και στρέφει την αιχμή του προς τα νοτιοανατολικά.

Σαν κομμάτι παράταιρο στην περιπλοκή σπαζοκεφαλιά της μεσο-αμερικανικής αρχαιολογίας, το κτίσμα αυτό θα μπορούσε να σηματοδοτεί ένα σημείο αστρονομικό, οπτικό, ή ακόμη και ακουστικό, παραπέμπει όμως και σε κάτι ανολοκλήρωτο, όχι μόνο στο χώρο αλλά -κυρίως- στο χρόνο. Μοιάζει με κάτι που θέλει να τραβήξει την προσοχή, μια εισβολή του παραλόγου στη μέση μιας προφανούς τάξης.

Όπως παράλογη είναι και η εικόνα αυτής της guacamaya και όλων όσων φαίνονται κάτω από το άγρυπνο και προστατευτικό της πέταγμα. Στο νότιο πλάτωμα του Monte Alban, απέναντι από το έβδομο ίχνος, εξιστορείται ξανά μια ιστορία που έρχεται από μια σπηλιά που είναι όλες οι σπηλιές...

«Ίερεί το αίμα των ιθαγενών πως στη γη κρύβεται η γόνιμη κοιλιά που γέννησε όλους τους καιρούς, και διηγούνται οι σοφοί ιθαγενείς Zapotecos⁷ πως βρίσκεται μέσα σε ένα λόφο απ' όπου ο χρόνος και η ζωή ξεκίνησαν τον κοπιαστικό τους δρόμο.

Πριν από αυτό, αυτός που η σκέψη δεν μπορεί να αγγίξει, ο Coqui Xee, κοιμόταν σε μια σπηλιά. Ήταν η σπηλιά του άχρονου

χρόνου, όπου δεν χωρούσε ούτε η αρχή ούτε το τέλος.

Μπήκε τότε στην καρδιά του Coqui Xee η επιθυμία να κινήσει τον κόσμο και, όταν το φεγγάρι κρύφτηκε τελείως, κοιτάχτηκε μέσα του και γεννήθηκε στον Cosana και την Xonaxi, που ήταν και τα ονόματα που οι αρχαίοι Zapotecos δώσανε στο φως και το σκοτάδι.

Με τα πόδια του ενός και του άλλου, έκανε τότε ο κόσμος τα πρώτα του βήματα. Αυτός που δεν έχει αρχή, ο ανέγγιχτος από τη λογική, ο Coqui Xee, γέννησε τον ίδιο του τον εαυτό, σαν νέο φεγγάρι, κι έτσι ξεκίνησε το μακρύ του ταξίδι στον κόσμο της νύχτας, ενώ την ημέρα ξεκουραζόταν στη γη του miche, το Cemroaltepetl.

Ο Cosana, ο κύριος της νύχτας και η φωτιά, που γέννησε τον ήλιο, έγινε κελώνα για να περπατά τη γη και προχώρησε έτσι δημιουργώντας τους ανθρώπους από τα χέρια της Xonaxi, που έγινε guacamaya για να περπατά τους ουρανούς, να φροντίζει τους άντρες και τις γυναίκες και να προσέχει να γεννιούνται καλά.

Πετώντας μέσα στη νύχτα, η Xonaxi έβαψε το δρόμο της με φως για να μην τον χάνει και το αποτύπωμά της από γαλακτώδεις φως ονομάζεται σήμερα Via Lactea.

Από το αγκάλιασμα του φωτός με τη σκιά και της γης με τον ουρανό γεννήθηκε ο κεραυνός, ο Cosijo, ο καλός πατέρας, ο δημιουργός της καλής γης και οδηγός αυτών που τη δουλεύουν και την κάνουν να γεννά την τροφή.

Αυτός που χαρίζει την υγεία, γιατρεύει την αρρώστια, ο κύριος του πολέμου και του θανάτου, με το δέκατο τρίτο λουλούδι στη σημαία του, ο Cosijo, κόπηκε στα τέσσερα για να βρισκείται στα τέσσερα σημεία που μετράνε τον κόσμο. Για να ονομάσει το θάνατο και τον πόνο, έζησε στο μαυρισμένο Βορρά. Για να καλέσει την ευτυχία, στάθηκε καθισμένος στην Ανατολή με πορτοκαλιά ρούχα. Στη Δύση φόρεσε λευκό μανδύα για να δείξει το πεπρωμένο. Και για να μιλήσει για τον πόλεμο, ντύθηκε στα μπλε και περπάτησε το Νότο.

Παντρεύτηκε ο κεραυνός, ο πατέρας μας, με τη γυναίκα που

6 Παπαγάλος της Λατινικής Αμερικής.

7 Ιθαγενικός λαός που γνώρισε την άνοη στην περιοχή της Oaxaca γύρω στο 250-750 μ.Χ. με κέντρο το Monte Alban. Τα πρώτα κτίσματα του πολιτισμού των zapotecos χρονολογούνται γύρω στο 500 π.Χ.

φορούσε το στολισμένο με λουλούδια και ερπετά *huiri*,⁸ τη λεγόμενη και δέκατο τρίτο ερπετό, *Nohuichana*. Αυτή, η μπτέρα μας, που χαρίζει τη ζωή στην κοιλιά των γυναικών, στην κοίτη των ποταμών και των λιμνών, στη βροχή, αυτή που κρατά το χέρι των αντρών και των γυναικών από τη γέννηση μέχρι το θάνατο, ήταν και είναι καλή βασίλισσα γι' αυτούς που έδωσαν και δίνουν χρώμα στο χρώμα αυτής της γης.

Και λένε αυτοί που γνωρίζουν και σιωπούν, ότι κάθε τόσο γυρνάει ο κεραυνός και η βροχή, και μαζί τους γυρνάει η αγάπη και η ζωή, μεταμορφωμένες σε έναν οποιοδήποτε άντρα και μια οποιαδήποτε γυναίκα, που το παράλογο τους βάζει εμπόδια, ίσως μόνο για να αυξήσει τη λάμψη που στο βλέμμα τους ταξι-δεύει.

Αν είναι αλήθεια, που είναι, ότι η ζωή πρωτοπερπάτησε σαν υγρό στις σπηλιές που αφθονούν στα ιθαγενικά εδάφη, ότι οι σπηλιές ήταν και είναι οι κοιλιές που οι πρώτοι θεοί χάρισαν στους εαυτούς τους για να γεννηθούν και να γίνουν, και ότι οι σπηλιές δεν είναι παρά τα κενά που το άνθισμα της ζωής άφησε στη γη, σαν ουλές, τότε μόνο μέσα στη γη θα μπορούσαμε να διαβάσουμε, εκτός από το παρελθόν, τα μονοπάτια που θα μας οδηγήσουν στο αύριο.

Αυτόν το Γενάρη, το ζευγάρι των δημιουργών, ο *Cosana* και η *Xoaxa*, αγκαλιάζουν την κοιλιά της γης και την ανακουφίζουν για να τη μετατρέψουν σε γόνιμο αγρό. Όχι μόνο για να ξαναγεννηθεί σε αυτόν ο αγώνας του εξεγερμένου, που είναι συλλογικός, γιατί μόνο έτσι μπορεί να είναι κανείς εξεγερμένος, αλλά και για να γεννηθεί εκεί το όνειρο, στο χρώμα αυτών που είμαστε το χρώμα της γης».

Η ιστορία τώρα είναι σιωπηλή. Και πάντα βρίσκεις πιο πολλά στη σιωπή παρά στο λόγο. Ησυχία...

Ψηλά, μια καταγίδα χαιρετάει με κεραυνούς το αποφασιστικό πέταγμα της *guacamaya*.

Χαμηλά παραμένει το *Monte Alban*, με το κτίσμα-βέλος να σπάει τη μονοτονία ολόκληρου του τελετουργικού συνόλου και να προειδοποιεί ότι μας λείπουν κομμάτια προκειμένου να καταλάβουμε αυτό που βλέπουμε.

Σαν να θέλει να μας θυμίσει ότι είναι πιο μεγαλειώδες και εκπληκτικό το απόν, αυτό που δεν βλέπουμε.

Γιατί όταν βλέπουμε αυτό που τώρα βλέπουμε, το *ματαιόδοξο Monte Alban*, μάταια αναζητάμε μια συνέχεια. Στην πραγματικότητα δεν βλέπουμε παρά μια φωτογραφία, μία στιγμή, την εικόνα ενός ρολογιού που σταμάτησε την πορεία του μια συγκεκριμένη ημερομηνία.

Αλλά πρόκειται για ένα ρολόι χωρίς συνέχεια. Μόνο για τον ισχυρό η ιστορία είναι μια ευθεία ανηφορική όπου η κορυφή είναι πάντα το παρόν του. Γι' αυτόν που είναι από κάτω, η ενασχόληση με την ιστορία είναι ένα διαρκές ερωτηματικό που απαντιέται μόνο κοιτώντας μπρος και πίσω, σχηματίζοντας έτσι καινούργιες ερωτήσεις.

Γι' αυτό πρέπει να αμφισβητούμε αυτό που έχουμε μπροστά μας. Ν' αναρωτιόμαστε για παράδειγμα ποιοι είναι αυτοί που ενώ είναι απόντες κρατάνε ζωντανές τις εικόνες των θεών, τους *casiques*⁹ και τους παπάδες.

Να αναρωτιόμαστε ποιοι σιωπούν όταν μιλούν αυτά τα καλά-σματα.

Στο *Monte Alban* τα ίχνη είναι πολλά. Σηματοδοτούν τα ημερολόγια που αγωνίζονται να γίνουν αντιληπτά. Ας μην ξεχνάμε όμως ότι πρόκειται για τα ημερολόγια αυτών που κατείχαν την εξουσία εκείνους τους καιρούς, ημερολόγια που δεν περιελάμβαναν την ημερομηνία που η εξέγερση από τα κάτω θα παρέλυε αυτό τον κόσμο. Σαν σεισμός, η τότε δυσαρέσκεια τάρaxe ολόκληρη την κοινωνική δομή και, αφήνοντας όρθια τα κτίσματα αυτά, αποτελείωσε έναν κόσμο ξένο προς την πραγματικότητα των πάντων.

Από την αρχαιότητα, οι κυβερνητικές ελίτ κατασκευάζουν τα ημερολόγια τους σύμφωνα με τον πολιτικό κόσμο, που δεν είναι παρά ένας κόσμος που αποκλείει την πλειοψηφία. Και η διάσταση ανάμεσα στα ημερολόγια αυτά και τα άλλα, αυτά της ζωής των από κάτω, είναι αυτή που προκαλεί τους σεισμούς που αφθονούν στην ιστορία μας.

Για κάθε ίχνος που σμιλεύει η εξουσία στα παλάτια της, ένα άλλο ίχνος εμφανίζεται από κάτω. Κι αν δεν φαίνονται τα ίχνη αυτά, είναι γιατί δεν είναι από πέτρα, αλλά από σάρκα, αίμα και

⁸ Φαρδύ πανωφόρι χωρίς μανίκια, με κεντήματα και έντονα χρώματα το οποίο φορούν οι γυναίκες.

⁹ *Casique* ονομάζεται ο αρχηγός ενός ιθαγενικού χωριού. Συμβολίζει το μεξικάνικο πολιτικό σύστημα και επιβάλλει την εξουσία του με τη βία.

κόκαλα, και, καθώς έχουν το χρώμα της γης, ανήκουν ακόμη στη σπηλιά όπου ωριμάζει το αύριο.

Τα κτίρια που –όλο καμάρι– στέφουν το λόφο, αυτόν που λέγεται και «λόφος της τίγρης», δεν ανήκουν σε αυτούς που με τη σοφία και τον κόπο τους τα χτίσαν.

«Η μνημειακή αρχιτεκτονική, σε περιπτώσεις όπως το Monte Alban ή και άλλες τοποθεσίες που εντάσσονται στην κατηγορία του μεσο-αμερικανικού πολιτισμού, αποτελεί την απάντηση στην ανάγκη ενός χώρου προορισμένου για τελετουργίες, πράγμα που ανταποκρίνεται στις οργανωτικές απαιτήσεις μιας ιερατικής κοινωνικής τάξης, με προνόμια κατά πολύ ανώτερα από τα κοινά (προνόμια) του αγροτικού πληθυσμού. Έτσι και τα κτίσματα του Monte Alban στην εποχή τους σκοπό είχαν να αναπαράγουν το πολιτικό σύστημα που βασιζόταν στη θρησκευτική λατρεία και να διατηρήσουν την κυρίαρχη τάξη στην εξουσία. Ο πληθυσμός των μικρών και μεγάλων χωριών της κοιλάδας ήταν επιφορτισμένος με την προμήθεια όλων των καταναλωτικών αγαθών αυτής της τάξης, καθώς και με το να παρέχει εργατικά χέρια για την κατασκευή και συντήρηση αυτών των κτισμάτων. Μια ακόμα υποχρέωσή τους ήταν η παροχή όλων των απαραίτητων προμηθειών για την πραγματοποίηση των τελετών, καθώς και του ανθρώπινου δυναμικού που απαιτείται για τον ίδιο σκοπό».

(Robles García, *Nelly Monte Alban*, Codees Editores.)

Ο ισχυρός ήταν αυτός που εκμεταλλευόταν τη δουλειά των από κάτω, τη δουλειά που έχτισε αυτά τα κτίσματα τα οποία δεν είναι σε καμία περίπτωση πιο εντυπωσιακά από την υπεροψία που προκάλεσε τη χρεοκοπία τους. Γιατί το Monte Alban, όπως συχνά συμβαίνει με τους χώρους όπου διαμένει η εξουσία, κατέρρευσε από την εξέγερση των από κάτω, που με τη σειρά της προκλήθηκε από την αδιαφορία των κυβερνώντων.

Για τους ισπανούς κατακτητές το διπλό δίδαγμα του Monte Alban (η εντυπωσιακή ανάπτυξη ενός πολιτισμού και η εγκατάλειψη που προκλήθηκε από την κυβερνητική υπεροψία) πέρασε απαρατήρητο. Για την ισπανική κορώνα του 16ου αιώνα, όπως ακριβώς και για το νεοφιλελευθερισμό των αρχών του 21ου, ο μονα-

δικός πολιτισμός είναι αυτός της εξουσίας. Και, όπως ακριβώς συμβαίνει τώρα με τον άγριο καπιταλισμό, έτσι και για την ισπανική εξουσία η γη των ιθαγενών δεν ήταν παρά μια πηγή άφθονου εργατικού δυναμικού. Υπό την ισπανική κυριαρχία, καταδικασμένο σε κτηνώδη εξαναγκαστική εργασία στα ορυχεία, ένα 90% του πληθυσμού των ιθαγενών της Oaxaca εξαφανίστηκε. Ο πόνος του όμως χώθηκε βαθιά μέσα στη γη και στα λαγούμια γεννήθηκε η εξέγερση που σήμερα τρέφει το χρώμα της γης.

Κι αυτά που ισχύουν για τους ιθαγενικούς λαούς της Oaxaca, ισχύουν και για τους υπόλοιπους ιθαγενείς του Μεξικού. Ο πολιτισμικός τους πλούτος πάντα περιφρονούνταν (είτε μέσω της άμεσης καταστροφής, είτε μέσω της άγνοιας, είτε μέσω του ρατσισμού, και πάντα μέσω του αποτροπιασμού απέναντι στο διαφορετικό) από αυτούς που κατείχαν την εξουσία και την κυριαρχία.

Αν βλέποντας τα απομεινάρια των λεγόμενων προ-ισπανικών πολιτισμών, ο κοινός παρατηρητής εντυπωσιάζεται και φαντάζεται το περασμένο τους μεγαλείο, δεν φαντάζεστε πόσο θα εντυπωσιαζόταν βλέποντας την ψυχρή σκληρότητα και την άγρια βλακεία αυτών που τα κατάστρεψαν (και η περιφρόνηση και η εμπορευματοποίηση είναι τρόπος καταστροφής) και τα αγνόησαν. Και θα εντυπωσιαζόταν ακόμη περισσότερο αν ήξερε ότι αυτοί οι πολιτισμοί δεν έχουν εξαφανιστεί, αλλά αντέχουν και ανανεώνονται στο... υπόγειο Μεξικό.

Είναι λοιπόν λάθος να καταλογίζεται στους Ισπανούς ή σε οποιαδήποτε φυλή ο μακρύς πόνος των ιθαγενών λαών του Μεξικού. Ήταν και είναι οι ισχυροί αυτοί που, ανεξαρτήτως προέλευσης, επιβεβαιώνουν την κυριαρχία τους μέσω της καταστροφής της ταυτότητας των εξουσιαζόμενων.

Αφότου το Μεξικό απελευθερώθηκε από την ισπανική κυριαρχία, η οικονομική και πολιτική εξουσία συνέχισαν τη συστηματική καταστροφή του ιθαγενικού πολιτισμού, με την ίδια αν όχι περισσότερη λύσσα από τους ισπανούς κατακτητές του 16ου αιώνα.

Πρόσφατα, έξυπνες φωνές υψώθηκαν για να προειδοποιήσουν ότι η μεταρρύθμιση του Salinas¹⁰ στο άρθρο 27 του

10 Carlos Salinas de Gortari: Πρόεδρος του Μεξικού την περίοδο 1988-1994, υποστηριζόμενος από το επί 70 χρόνια κυβερνητικό κόμμα PRI (Θεσμικό Επαναστατικό Κόμμα). Το 1992 τροποποίησε το άρθρο 27 του συντάγματος καταργώντας έτσι το δικαίωμα στην κοινοτική γη, τα παραδοσιακά εκίδος, ό,τι δηλαδή είχε απομείνει από την επανάσταση του 1910 και τον αγώνα του Emiliano Zapata. Υπήρξε επίσης αρχιτέκτονας της ένταξης του Μεξικού στη Βορειοαμερικανική Συμφωνία Ελεύθερου Εμπορίου (NAFTA).

συντάγματος (που επιτρέπει την πώληση κοινοτικής γης σε ιδιώτες) θα επηρεάσει άμεσα τις ζώνες αρχαιολογικού ενδιαφέροντος. Μία από αυτές είναι και το Monte Alban, όπου, καθώς φαίνεται, μέρος της αρχικής έκτασης θα περάσει πλέον στα χέρια της ιδιωτικής πρωτοβουλίας (*El Universal*, 28/11/2002). Ή τουλάχιστον αυτό προσπαθούν να πετύχουν οι νεοφιλελεύθερες κυβερνήσεις.

Αναπτύσσονται όμως αντιστάσεις. Οι κάτοικοι των δήμων των San Pedro Ixtlahuaca, Santa Cruz Xoxocotlan και Santa María Atzompa έχουν οργανωθεί για να αποφύγουν αυτή την ιδιωτικοποίηση της ιστορίας. Συγκεντρώνοντας μικροϊδιοκτήτες, μέλη των εκίδος,¹¹ των αγροτικών κοινοτήτων και νομείς αγροτικής γης, η οργάνωση που ονομάζεται Ζαπατιστικό Μέτωπο Ενάντια στη Νεοφιλελεύθερη Ιδιωτικοποίηση και Λεηλασία, λέει με το όνομά της όλα αυτά για τα οποία αγωνίζεται.

Από τα μέσα του 2001, οι άνθρωποι αυτοί από την Οαχασα κατήγγειλαν αυτό που έβλεπαν να έρχεται. Την ιδιωτικοποίηση του Monte Alban. Ότι δηλαδή πίσω από τα κυβερνητικά σχέδια δεν βρισκόταν το ενδιαφέρον για τη διατήρηση αυτής της αρχαιολογικής ζώνης, αλλά η πρόθεση να πουληθεί για να κατασκευαστούν ξενοδοχεία, συνεδριακά κέντρα και εμπορικά καταστήματα.

Ένα χρόνο αργότερα, το 2002, ο κυβερνήτης Murat προχώρησε ένα βήμα μπροστά το όνειρο του Salinas de Gortari με το πρόγραμμα «Monte Alban 21ος Αιώνας» που προβλέπει την ιδιωτικοποίηση κοινοτικής γης γύρω από τον αρχαιολογικό χώρο και την καταστολή όσων αντιτίθενται στην ιδιωτικοποίηση αυτή της ιστορίας. Παρά ταύτα η αντίσταση συνεχίζεται, ακόμη κι αν μένει μακριά από τα ΜΜΕ. «Εμείς είμαστε οι πραγματικοί υπερα-

οπιστές της αρχαιολογικής ζώνης του Monte Alban, γιατί είναι σπίτι μας αλλά και σπίτι όλων των Μεξικανών. Σε αυτόν το διαρκή αγώνα για την προστασία και τη φροντίδα της, αντιστεκόμαστε πολιτισμικά και αντιμετωπίζουμε αυτούς που προσπαθούν να την καταστρέψουν περιορίζοντας τη χρήση και το πεπρωμένο της γης μας προς όφελος των μεγάλων επενδυτών», λένε και δεσμεύονται οι εξεγερμένοι ιθαγενείς.

Το παλιό – καινούργιο PRI,¹² με τον Jose Murat, τον Diodoro Carraco και τον Heladio Ramirez να τα χαλάνε στη μοιρασιά των... κλοπιμαίων, ακολουθεί το δρόμο που του χάραξε ο τελευταίος μεγάλος του αρχηγός, ο Carlos Salinas de Gortari. Γι' αυτό άλλωστε καταφεύγουν και στο πιο προσφιλές του επιχείρημα: την καταστολή.

Παρά ταύτα, παρόλη την καταστολή, στην Οαχασα υπάρχουν κάποια από τα πλέον ζωντανά παραδείγματα αντίστασης κατά του νεοφιλελευθερισμού, το σύνολο των οποίων βρίσκεται όχι μόνο εκτός πολιτικών κομμάτων, αλλά και εναντίά τους.

Τον περασμένο Δεκέμβρη μια ομάδα νέων που δραστηριοποιούνται σε θέματα πολιτισμού δέχθηκε επίθεση από την αστυνομία του Juchitán και εκδιώχθηκε, ενώ μέλη της ακόμη καταδιώκονται από τη δημοτική «δημοκρατική» κυβέρνηση.

Στη Sierra Norte¹³ της Οαχασα, το Ιθαγενικό Λαϊκό Συμβούλιο της Οαχασα, Ricardo Flores Magon,¹⁴ έχει υποστεί σοβαρά πλήγματα εξαιτίας της άρνησής του να υποκύψει και να ενταχθεί στις κλίκες των Murat, Diodoro (που ως υπουργός της κυβέρνησης Zedillo συνέβαλε στην ήττα του κόμματος το 2000) και Heladio.

Στη Sierra Sur¹⁵ (αλλά όχι μόνο εκεί) η Alianza Magonista

11 *Ejido*: Μορφή κοινωνικής ιδιοκτησίας της γης, η οποία, μέχρι τη μεταρρύθμιση του συντάγματος από τον Salinas, ήταν απαράγραφτη και αναπαλλοτρίωτη. Τα εκίδο είναι χώροι συλλογικής ιδιοκτησίας και ελέγχονται άμεσα από τους ιθαγενείς μέσω συνελεύσεων των κατόχων τους που καλλιεργούν τη γη ατομικά ή συλλογικά.

12 PRI: Θεσμικό Επαναστατικό Κόμμα. Συγκροτήθηκε το 1929 από τον πρόεδρο Κάγιες και έμεινε στη διακυβέρνηση της χώρας μέχρι το 2000. Ονομάστηκε διαδοχικά Εθνικό Επαναστατικό Κόμμα, Κόμμα της Μεξικανικής Επανάστασης και, τέλος, από το 1946 και μετά, Θεσμικό Επαναστατικό Κόμμα.

13 Sierra Norte: Βόρεια οροσειρά.

14 Ricardo Flores Magon (1873-1922): Γεννημένος στην Οαχασα, υπήρξε η πιο σημαντική μορφή του μεξικανικού αναρχικού κινήματος των αρχών του αιώνα. Ο μαγονισμός ως κίνημα-«πρόδρομος» της μεξικανικής επανάστασης και από τα πιο ριζοσπαστικά της κομμάτια ήταν άμεσα συνδεδεμένος με τους αγώνες και την αντίσταση των ιθαγενικών λαών.

15 Sierra Sur: Νότια οροσειρά.

Zapatista,¹⁶ η Ένωση Οργανώσεων της πολιτείας της Οαχaca, η Επιτροπή Υπεράσπισης των Δικαιωμάτων του Λαού, η Ένωση Ανεξάρτητων Οργανώσεων της Cuernca, το Διευρυμένο Μέτωπο Λαϊκής Πάλης, το Μέτωπο Πολιτών του Teojomuclo, το Μοναδικό Μέτωπο για την Υπεράσπιση των Ιθαγενών, οι ιθαγενικές Οργανώσεις για τα Ανθρώπινα Δικαιώματα στην Οαχaca, η Ένωση Φτωχών Εργατών και η Ένωση Επαναστατικής Νεολαίας του Μεξικού σχημάτισαν το Λαϊκό Μαγονιστικό Αντι-νεοφιλελεύθερο Συντονιστικό της Οαχaca οικοδομώντας μια από τις πλέον ενδιαφέρουσες διαδικασίες αντίστασης.

Και όχι μόνο. Η αντίσταση στην Οαχaca είναι πλούσια σε σοφία, αποφασιστικότητα αλλά και ονόματα. Υπηρεσίες του λαού των Mixe, Ένωση οργανώσεων της Sierra Juarez της Οαχaca, Ένωση Ιθαγενικών Κοινοτήτων της Επαρχίας του Istmo, Συντονιστικό Παραγωγών Καφέ της πολιτείας της Οαχaca και Ενωμένο Κίνημα Αντίστασης Τρίκιμι είναι μερικές μονάχα από τις οργανώσεις που υπάρχουν στο έδαφος αυτής της πολιτείας.

Πολλές φορές μάλιστα η αντίσταση παίρνει το όνομα των δήμων όπου αναπτύσσεται. Έτσι έχουμε... Quetzaltepec - Mixe, San Pedro Yosotatu, Union Hidalgo, Yalalag και διάφορα άλλα, που γεμίζουν με εξεγέρσεις το χάρτη της Οαχaca.

Δύσκολα θα βρείτε μέλη αυτών των οργανώσεων ή ακόμη και αυτών των δήμων να ανταγωνίζονται για την εκλογή τους σε κάποιο βουλευτικό αξίωμα. Το έργο τους δεν είναι η εξουσία, αλλά η προσφορά. Έτσι το ορίζουν και οι αρχαίοι που οικοδόμησαν το μεγαλείο του Monte Alban και καταπόντισαν με την εξεγερσή τους αυτούς που κυβερνούσαν με αλαζονεία.

Αλλά αν οι νεοφιλελεύθεροι του PRI ή του PAN¹⁷ ή του PRD¹⁸ κάνουν το δικό τους, θα βρεθούμε αντιμέτωποι με το ενδεχόμενο η ιστορία του Μεξικού να μετατραπεί σε μία ακόμη εταιρεία στο χρηματιστήριο αξιών: Ιστορία του Μεξικού Α.Ε. Ποιον άλλο ρόλο εκτός από αυτόν του τουριστικού σκηνικού θα μπορούσε να δώσει το κεφάλαιο στην προ-ισπανική αρχαιολογία;

Όταν τα υποχείρια του μεγάλου κεφαλαίου (Diego Fernandez de Cevallos, Manuel Bartlett & Jesus Ortega, των PAN, PRI και

PRD αντιστοίχως) στο μεξικανικό Κογκρέσο πέταξαν στα αζήτητα τη συνταγματική αναγνώριση των δικαιωμάτων και του πολιτισμού των ιθαγενών, όχι μόνο φέρθηκαν σαν τα τσιράκια της εποχής της αποικιοκρατίας, αλλά επιπλέον εξασφάλισαν τη διάθεση της ιστορίας του Μεξικού στην παγκόσμια αγορά, σαν να ήταν ένα οποιοδήποτε προϊόν. Αν τώρα ο τρόπος που το έκαναν θυμίζει λίγο κωμειδύλλιο, αυτό οφείλεται στο ότι γενικά οι πολιτικοί δύσκολα αντιστέκονται στον πειρασμό να γίνονται γελοίοι...

Ο ισχυρός όμως δεν αγοράζει την ιστορία μόνο και μόνο για να την κατέχει, αλλά και για να αποτρέψει τη... φυσιολογική της ανάγνωση, αυτή δηλαδή που γίνεται με το βλέμμα στραμμένο μπροστά.

Η ιστορία των από πάνω συνεχίζει να λέει «υπήρξαν» γι' αυτούς που είναι ακόμη. Και το κάνει γιατί εκεί πάνω το μόνο που μετράει είναι η εναλλαγή της εξουσίας. Εξ ου και ο χρόνος για τον ισχυρό παρέρχεται μόνο όταν τον εκτοπίσει ο επόμενος. Εδώ κάτω όμως ο χρόνος συνεχίζει να περνάει...

Στην προσπάθειά του να απαντήσει στο μυστήριο του ιστορικού παρελθόντος, ο από κάτω αποκρυπτογραφεί δρόμους ανώμαλους, με ανεβοκατεβάσματα, κοιλάδες και λοφίσκους. Ξέρει λοιπόν ότι η ιστορία δεν είναι παρά μια σπαζοκεφαλιά που τον αποκλείει από τον... πρωταγωνιστικό ρόλο και του επιφυλάσσει το ρόλο του θύματος...

Το κομμάτι που λείπει από τη μεξικανική ιστορία είναι αυτό που συμπληρώνει την απατηλή εικόνα του μοναδικού από τους «πιθανούς κόσμους», του σημερινού, για να δημιουργήσει αυτή που θα περιέχει όλους τους κόσμους, στις πραγματικές του διαστάσεις τον καθένα... Η διαρκής σύγκρουση ανάμεσα σε αυτούς που επιδιώκουν να εξουσιάσουν τους καιρούς και αυτούς που ξέρουν ότι την τελευταία λέξη στην ιστορία τη γράφουν οι αγωνιστές, οι αντιστεκόμενοι, συχνά σιωπηλά, μακριά από τα ΜΜΕ και τα κέντρα εξουσίας.

Μόνο έτσι μπορεί να γίνει αντιληπτό όχι μόνο ότι ο σημερινός δεν είναι ο καλύτερος, ούτε ο μοναδικός δυνατός κόσμος,

16 Alianza Magonista Zapatista: Μαγονιστική Ζαπατιστική Συμμαχία.

17 PAN: Κόμμα Εθνικής Δράσης της μεξικανικής Δεξιάς, ιδρύθηκε το 1939. Κυβερνά το Μεξικό από το 2000.

18 PRD: Κόμμα Δημοκρατικής Επανάστασης. Κεντροαριστερό κόμμα που ιδρύθηκε το 1989 από τον Cuauhtemoc Cardenas.

ούτε μόνο ότι και άλλοι κόσμοι είναι εφικτοί, αλλά, πάνω απ' όλα, ότι οι νέοι αυτοί κόσμοι είναι καλύτεροι και απαραίτητοι. Όσο αυτό δεν συμβαίνει, η ιστορία δεν θα πάψει να είναι ένα άτακτο σύνολο από ημερομηνίες, μέρη, ματαιοδοξία και αλαζονεία διαφόρων χρωμάτων.

Το μεγαλείο του Monte Alban δεν θα συμπληρωθεί με την ανακάλυψη περισσότερων ναών, τάφων ή θησαυρών, ούτε και με την ακριβή αποκατάσταση της αναμφισβήτητης ομορφιάς του. Το Monte Alban θα ολοκληρωθεί, και μαζί με αυτό ένα μέρος της πραγματικής ιστορίας αυτής της χώρας, όταν γίνει αντιληπτό ότι αυτοί που το έκαναν εφικτό, αυτοί που το ανέγειραν και το συντήρησαν, και των οποίων η εξέγερση υπέσκαψε την αλαζονεία που το κατοικούσε, εξακολουθούν να ζουν και να αγωνίζονται, όχι βέβαια για να ξαναγεννηθεί το Monte Alban και η εξουσία του, ούτε για να στρέψουν την ιστορία προς τα πίσω, αλλά για να αναγνωριστεί ότι ο κόσμος ποτέ δεν θα είναι πλήρης όσο δεν τους συμπεριλαμβάνει όλους στο μέλλον.

Το κίνημα των ιθαγενών μέσα στο οποίο καταγράφεται και ο ζαπατισμός δεν επιδιώκει την επιστροφή στο παρελθόν και τη διατήρηση της άδικης κοινωνικής «πυραμίδας» με μόνη αλλαγή αυτή του χρώματος της επιδερμίδας των εξουσιαστών. Ο αγώνας των ιθαγενών του Μεξικού δεν στοχεύει προς τα πίσω. Σε έναν

κόσμο γραμμικό όπου το πάνω θεωρείται αιώνιο και το κάτω αναπόφευκτο, οι ιθαγενείς του Μεξικού σπάνε αυτή τη γραμμή και στοχεύουν σε κάτι που μπορεί να μην το έχουμε ακόμη «αποκωδικοποιήσει» πλήρως, είναι όμως κάτι καινούργιο και καλύτερο.

Όποιος προέρχεται από τα κάτω και από τόσο μακριά στο χρόνο, κουβαλάει σίγουρα πόνο και φορτίο βαρύ. Αλλά αυτά του τα φορτώσανε αυτοί που έκαναν τον πλούτο άλλοθι και θεό τους. Αυτός λοιπόν που περπατά με βήμα σταθερό και μακρόσυρτο μπορεί να δει μακριά, και στο μακρινό αυτό σημείο που μαντεύει η καρδιά του υπάρχει ένας άλλος κόσμος, καινούργιος, καλύτερος, απαραίτητος, ένας κόσμος που θα χωράει όλους τους κόσμους.

Και αν οι νεοφιλελεύθεροι με την ηλίθια και υποδουλωτική επέλασή τους λένε «δεν υπάρχει άλλος πολιτισμός εκτός από το δικό μας», εδώ κάτω, στο υπόγειο αγωνιζόμενο και αντιστεκόμενο Μεξικό, οι ιθαγενείς της Οαχασα προειδοποιούν: «Υπάρχουν κι άλλες σπηλιές σαν τη δικιά μας».

**Από τα Βουνά του νοτιοανατολικού Μεξικού
Subcomandante Insurgente Marcos
Μεξικό, Γενάρης του 2003**

NO MORIRÁ LA
FLOR DE LA PALABRA

ΦΕΒΡΟΥΑΡΙΟΣ. RUEBLA.
ΤΟ ΔΕΥΤΕΡΟ ΙΧΝΟΣ.

Η αντίσταση και μία άλλη εκκλησία, αυτή των πλανημένων

Συνεχίζουν να τρεμοπαίζουν το κερί και η σκιά. Διαλύοντας τον καπνό το χέρι γυρίζει τα φύλλα του Γενάρη μέχρι που αποκαλύπτει το γεμάτο αντιθέσεις και λαμπερό Φλεβάρη και μαζί του μια άλλη ματιά, ένα άλλο χέρι, μια άλλη λέξη... Ruebla.

Είναι Φλεβάρης. Ένας μήνας που συναντά την ιστορία με όλες τις αντιθέσεις και τη λάμψη της. Είμαστε στην Ruebla, τη γη όπου οι αντιθέσεις φέρουν την ελπίδα.

Ruebla. Σύμφωνα με το INEGI, το 2000 είχε πέντε εκατομμύρια κατοίκους από τους οποίους πάνω από μισό εκατομμύριο ηλικίας άνω των 5 ετών μιλούν κάποια ιθαγενική γλώσσα. Σε ό,τι έχει απομείνει από τη γη τους, λοιπόν, επιβιώνουν και αντιστέκονται ιθαγενείς Nahuas, Totonacas, Mixtecos, Otomies και Popolocas.

Είναι Φλεβάρης και είμαστε στην Ruebla. Πάνω από το Tehuacan,¹ ένα μικρό γαλάζιο σύννεφο, λεπτοκαμωμένο σαν πριγκιπέσα, πλαισιώνει τον ήλιο χωρίς να τον κρύβει. Σαν να τον είχε κάνει δούλο του, το συννεφάκι αναγκάζει τον ήλιο, αντί να συνεχίσει τον ξεροκέφαλο δρόμο του προς τη Δύση, να πετάξει προς το Βορρά. Εκεί, χωμένο στη Sierra Mixteca,² παραμονεύει ένα βουνό περικυκλωμένο από χαράδρες. Πάνω του διακρίνεται καθαρά ένα τείχος, λες και το μέρος αυτό φτιάχτηκε για να προστατεύει την αντίσταση. Φαίνεται πως πρόκειται για το Terexi El Viejo.³ Οι Nahuas το ονομάζουν «Χωρισμένη Πέτρα», ενώ οι Popolocas το λένε «Μικρό Βουνό». Εκεί λοιπόν στέκονται να ξαποστάσουν και να παίξουν, ενώ ο ήλιος αφηγείται στο σύννε-

1 Tehuacan: Πόλη της πολιτείας της Ruebla που βρίσκεται 115 χιλιόμετρα νοτιοανατολικά της πρωτεύουσάς της. Είναι γνωστή για το μεταλλικό νερό της.

2 Sierra Mixteca: Οροσειρά των Mixtecos.

3 Terexi El Viejo: Αρχαίο φρούριο που βρίσκεται στα νοτιοανατολικά της πόλης Ruebla. Υπήρξε έδρα ενός φέουδου των Popolocas οι οποίοι έλεγαν την Ruebla κατά την προκλασική περίοδο (1200-1500 μ.Χ.) μέχρι και την κλασική. Μετά την παρακμή του πολιτισμού του Teotihuacan και της Tula το φέουδο του Terexi El Viejo φτάνει στο απόγειο της ακμής του. Την περίοδο των μεγάλων ανταγωνισμών ανάμεσα στα φέουδα προκύπτει η ανάγκη για τη δημιουργία πόλεων-φρουριών ανάμεσα στα οποία δεσπόζει το Terexi El Viejo μέχρι την κατάκτησή του από τους mexicas το 1503.

φο μια ιστορία που το κάνει να κοκκινίσει αλλά και να διδαχθεί...

«Λένε οι παλιοί Μιχτεcos ότι ο κόσμος γεννήθηκε από την ένωση των δύο μεγάλων δέντρων, στην απόμερη Aroala, μπροστά σε μια σπηλιά, στο ποτάμι Achíutl. Ενωμένα στις ρίζες τους τα δύο αυτά πρώτα δέντρα δημιούργησαν αρχικά το πρώτο ζευγάρι Μιχτεcos και από τα παιδιά των παιδιών τους γεννήθηκε ο Yacoouy, ο τοξότης του ηλίου.

Λένε λοιπόν αυτοί οι παλιοί ότι ο Yacoouy ήταν ένας πολεμιστής μικρός αλλά θαρραλέος και θρασύς, και δεν φοβόταν τίποτα όσο μεγάλο και ισχυρό κι αν έμοιαζε.

Γιατί, όπως λένε αυτοί οι σοφοί ιθαγενείς, το ανάστημα το κουβαλά κανείς στην καρδιά του και συχνά αυτοί που φαίνονται μικροί εξωτερικά είναι μεγάλοι στην καρδιά, και αυτοί που παρουσιάζονται σαν δυνατοί και ισχυροί στην όψη έχουν στην πραγματικότητα καρδιά αδύναμη και μικρή.

Και λένε ακόμη ότι ο κόσμος είναι μεγάλος και γεμάτος γιγαντιαία θαύματα, ακριβώς γιατί μικροί εξωτερικά άνθρωποι μπόρεσαν να βρουν μέσα τους τη δύναμη που έκανε τη γη να μεγαλώσει.

Διηγούνται λοιπόν ότι καθώς ο χρόνος έτρεχε τους πρώτους μήνες του ημερολογίου της ανθρωπότητας, ο Yacoouy εξόρμησε για να ανακαλύψει νέα μέρη και να τα οδηγήσει στην ανάπτυξη με τη δουλειά και το λόγο. Τα βρήκε λοιπόν και είδε ότι ο ήλιος φαινόταν να είναι ο μοναδικός και ισχυρός κύριος όλων όσων έλουζε το φως του. Εκείνη την εποχή λοιπόν ο ήλιος σκότωνε ό,τι ήταν διαφορετικό και δεχόταν μόνο τα πράγματα που μπορούσαν να είναι καθρέφτες της μεγάλης του μεγαλοσύνης.

Και λένε ότι βλέποντάς το αυτό ο Yacoouy προκάλεσε τον ήλιο λέγοντάς του: “Εσένα, που με τη δύναμή σου κυβερνάς αυτά τα μέρη, σε προκαλώ για να δούμε ποιος είναι από τους δύο μας πιο μεγάλος και μπορεί να δώσει μεγαλοσύνη στα μέρη αυτά”.

Γέλασε ο ήλιος, σίγουρος για την ισχύ και τη δύναμή του, και αγνόησε το μικρό αυτό ον που τον προκαλούσε από τη γη. Συνέχισε λοιπόν ο Yacoouy να τον προκαλεί λέγοντας: “Δεν με τρο-

μάζει η δύναμη του φωτός σου, έχω για όπλο το χρόνο που ωριμάζει στην καρδιά μου” και τέντωσε το τόξο του στοχεύοντας ακριβώς στο κέντρο του κυρίαρχου ηλίου.

Ξαναγέλασε τότε ο ήλιος και έσφιξε τη μεσημβρινή πύρινη ζώνη του γύρω από τον επαναστάτη, έτσι που ο μικρός να μικρύνει ακόμη περισσότερο.

Αλλά ο Yacoouy κατάφερε να προστατευτεί με την ασπίδα του και συνέχισε να αντιστέκεται, εκεί, μέχρι που το μεσημέρι έδωσε τη θέση του στο σούρουπο. Ανίκανος πια, ο ήλιος έβλεπε τη δύναμή του να χάνεται σιγά-σιγά με το πέρασμα του χρόνου, ενώ ο μικρός επαναστάτης συνέχιζε ακάθεκτος, προστατευμένος από την ασπίδα του να αντιστέκεται, περιμένοντας να έρθει η στιγμή του τόξου και του βέλους.

Βλέποντας πως η δύναμη του ηλίου μειωνόταν με το πέρασμα του χρόνου, καθώς η μέρα γινόταν νύχτα, ο Yacoouy βγήκε από το καταφύγιό του και στοχεύοντας λάβωσε με το τόξο του το μεγάλο ήλιο ίσα με επτά φορές. Όταν πια έφτασε το σούρουπο, όλος ο ουρανός βάφτηκε κόκκινος και ο ήλιος έπεσε τελικά, θανάσιμα πληγωμένος, κάτω στη νύχτα.

Ο Yacoouy περίμενε λίγο, κι όταν πια σιγουρεύτηκε ότι η νύχτα εμπόδιζε τον ήλιο να συνεχίσει τη μάχη, είπε: “Νίκησα. Με την ασπίδα μου αντιστάθηκα στην επίθεσή σου. Έκανα τον καιρό και την ίδια σου τη δύναμη συμμάχους μου. Κράτησα τη δύναμή μου για την κατάλληλη στιγμή. Νίκησα. Τώρα πια η γη θα έχει τη μεγαλοσύνη που η καρδιά των δικών μου θα σπείρει στον κόρφο της”.

Και λένε ακόμη ότι την επόμενη μέρα ο ήλιος ξαναήρθε, με καινούργιες δυνάμεις, για να προσπαθήσει να κατακτήσει ξανά τη γη. Ήταν όμως ήδη πολύ αργά. Οι άνθρωποι του Yacoouy θέριζαν ήδη όσα είχαν σπείρει κατά τη διάρκεια της νύχτας.

Γι’ αυτόν ακριβώς το λόγο, ότι δηλαδή νίκησαν τον ουρανό, ονομάστηκε ο μεν Yacoouy “Τοξότης του ηλίου”, οι δε Μιχτεcos “Κάτοικοι των σύννεφων”.

Από τότε οι Μιχτεcos ζωγραφίζουν πάνω στα jícaras⁴ και στα tecomates⁵ τη νίκη του Yacoouy. Όχι για να κομπιάσουν για τη

4 Jícaras: φλιτζάνια για σοκολάτα.

5 Tecomates ονομάζονται συνήθως τα μικρά δοχεία με καπάκι, τα οποία κατασκευάζονται από το σκληρό περικάρπιο καρπών όπως η καρύδα και η κολοκύθα. Τα tecomates, τα οποία πρωτοσυναντάμε κατά την προ-ισπανική εποχή, έχουν χρηστική ή διακοσμητική αξία και είναι διακοσμημένα με λάκα. Τα σχέδια και τα χρώματα στην επιφάνεια των jícaras και των tecomates είναι άφθονα και για το λόγο αυτό κάθε κομμάτι θεωρείται μοναδικό.

νίκη τους, αλλά για να θυμούνται ότι η μεγαλοσύνη υπάρχει μέσα στην καρδιά και ότι η αντίσταση είναι κι αυτή μια μορφή πάλης.

Από τον ουρανό του Terexi, το σύννεφο συνεχίζει την πορεία του μέχρι την Puebla de Zaragoza,⁶ ακούγοντας προσεκτικά την ιστορία, και κρύβει τα δάκρυα που του καθαρίζουν το πρόσωπο και καλύπτουν την πόλη μεταμορφώνοντάς τα σε βροχή.

Puebla, η πρωτεύουσα, έδρα της κυβέρνησης της πολιτείας (της Puebla). Η «γη όπου αναχαιτίστηκε το Plan Puebla Panama»⁷ θα την ονομάσει κάποτε η ιστορία, όπως άλλωστε τη λέει και τώρα...

Όταν η πολιτειακή κυβέρνηση ανακοίνωσε την κατασκευή ενός αυτοκινητόδρομου με διόδους από την πρωτεύουσα της επαρχίας μέχρι το Tecamachalco⁸ και την αναγκαστική απαλλοτρίωση 800 εκταρίων για την κατασκευή του βιομηχανικού πάρκου Millennium, οι αγρότες της περιοχής εξεγέρθηκαν και έφτασαν να προειδοποιούν ότι αν τα σχέδια της λεηλασίας προχωρούσαν θα έπαιρναν τα όπλα.

Οι αγρότες υποστήριζαν, όχι άνευ λόγου και αιτίας, ότι οι απαλλοτριώσεις ποτέ δεν ωφέλησαν ούτε στο ελάχιστο τους θιγόμενους. Τρεις κυβερνήτες έχουν εφαρμόσει ανοιχτά αυτού του είδους τη λεηλασία, δίχως ποτέ να τηρήσουν ούτε καν την τυπική προϋπόθεση της απαλλοτρίωσης για λόγους κοινής ωφελείας, παρά μόνο προς όφελος των ιδιωτών.

Στην Tereaca, η αντίθεση των αγροτών στην απαλλοτρίωση εδαφών για την κατασκευή του αυτοκινητόδρομου Puebla-

Tecamachalco και την κατασκευή του πάρκου Millennium υπήρξε ουσιαστική. Οργανώθηκαν στην αγροτική ένωση «Ο Emiliano Zapata Ζει» και αναζήτησαν αρχικά το διάλογο με την πολιτειακή κυβέρνηση μέσω του Υπουργείου Επικοινωνιών και Μεταφορών. Στο αίτημά τους αυτό για διάλογο και πληροφόρηση, οι διάφοροι υπάλληλοι και η αστυνομία απάντησαν με απειλές και εκφοβισμό, απόκρυψη των σχεδίων (οι αγρότες κατάφεραν παρόλα αυτά να βρουν ένα αντίγραφο του αρχικού σχεδίου που περιελάμβανε την εγκατάσταση στην περιοχή maquiladoras⁹ καθώς και άλλων επιχειρήσεων, ακόμη και ενός γηπέδου γκολφ, που θα χρηματοδοτούσαν από το ίδρυμα του Carlos Peralta) και αναξιόπιστες υποσχέσεις (όπως και σε άλλες περιπτώσεις) περί απασχόλησης των θιγόμενων αγροτών στις καινούργιες βιομηχανικές εγκαταστάσεις. Τα μέλη της αγροτικής ένωσης «Ο Emiliano Zapata Ζει» απέκλεισαν αυτή την πιθανότητα, δεδομένου ότι διεκδικούν το δικαίωμά τους να συνεχίσουν να είναι αγρότες και είναι διατεθειμένοι να υπερασπιστούν ακόμη και με την ίδια τους τη ζωή τη γη τους, αυτή (τη γη) που θέλουν να την αγοράσουν, καθώς λένε, «πιο φτηνά και από αναψυκτικό»...

Το πρόγραμμα Millennium έχει σταματήσει από τα μέσα του 2002, εν μέρει λόγω έλλειψης πόρων και ομοφωνίας στους από πάνω που δεν τα βρίσκουν στη... μοιρασιά, κατά κύριο λόγο, όμως, εξαιτίας της αποφασιστικής από μέρους των αγροτών της Tereaca και των γύρω περιοχών υπεράσπισης της γης τους.

Η ιστορία δεν είναι καινούργια...

Όταν ο Mariano Pina Olaya κυβερνούσε αυτή την περιοχή, με

6 Puebla: Η αλλιώς Puebla de Zaragoza. Πρωτεύουσα της πολιτείας της Puebla η οποία ονομάστηκε έτσι μετά από νομοθετική πράξη του 1950. Από τις λίγες πόλεις του Μεξικού που διατήρησαν τόσο πιστά τη σφραγίδα της ισπανικής κατάκτησης.

7 Plan Puebla Panama: Σχέδιο διεύρυνσης της γεωστρατηγικής έννοιας της Κεντρικής Αμερικής, με την επέκτασή της από το νότιο τμήμα του Παναμά ως την πόλη Puebla του Μεξικού. Μαζί με το Plan Colombia οι Ηνωμένες Πολιτείες επιδιώκουν την αναδιγράμωση του συνολικού χώρου της Λατινικής Αμερικής και ιδίως περιοχών στις οποίες δρουν αντάρτικα με πλατιά κοινωνική βάση. Μ' αυτό τον τρόπο ανακόπτονται νοτιότερα το κύμα της μετανάστευσης, στο κεντρικό και νότιο Μεξικό. Το σχέδιο Puebla Panama περιλαμβάνει προγράμματα για τη δημιουργία μεγάλων αυτοκινητόδρομων, λιμανιών, δικτύων ηλεκτροδότησης και φυσικού αερίου, γραμμών τηλεπικοινωνιών και 6 νέων ζωνών maquiladoras καθώς και σχέδια για τον εκσυγχρονισμό της γεωργίας (βλέπε χρήση μεταλλαγμένων σπόρων), επιτρέποντας σε μεγάλα επιχειρηματικά συμφέροντα την εκμετάλλευση των πλούσιων φυσικών πόρων της περιοχής και τη χρησιμοποίηση φτηνού εργατικού δυναμικού (κυρίως με την απομάκρυνση των ιθαγενών και των αγροτών από τη γη τους)

8 Tecamachalco: Δήμος που βρίσκεται στη νοτιοανατολική ζώνη της πολιτείας Puebla.

9 Maquiladoras ονομάζονται τα εργοστάσια μεταποίησης και συναρμολόγησης. Είναι θυγατρικές πολυεθνικών εταιρειών και βρίσκονται, κυρίως, στο βόρειο Μεξικό κοντά στα σύνορα με τις ΗΠΑ. Αντλούν μεγάλα κέρδη από τους πολύ χαμηλούς μισθούς, την απαλλαγή τους από τελωνιακούς δασμούς και τη γεινιάσή τους με τις ΗΠΑ, στις οποίες εξάγονται τα προϊόντα τους.

το πρόσχημα της κατασκευής του αυτοκινητόδρομου Puebla-Atlixco, απαλλοτρίωσε μεγάλες εκτάσεις γης που κατόπιν μετατράπηκαν σε ιδιωτικά τεμάχια. Διωγμοί, φυλακίσεις, συνεχής χρησιμοποίηση των σωμάτων ασφαλείας για την εκδίωξη των αγροτών, ήταν μερικά από τα βασικά χαρακτηριστικά αυτής της απαλλοτρίωσης.

Κατά τη διάρκεια της διακυβέρνησης του Manuel Bartlett Díaz (της προσωπικότητας αυτής που σε συνεργασία με τον ιππότη διοικητή Diego Fernandez de Cevallos και τον αρχιθαλαμπόλο Jesus Ortega σχεδίασε την αντι-μεταρρύθμιση του ιθαγενικού νόμου) σε τμήμα των εδαφών που είχαν απαλλοτριωθεί από τον προκάτοχό του, άλλαξε το ιδιοκτησιακό καθεστώς προς όφελός του ώστε να καταστεί δυνατή η ανέγερση ενός ιδιωτικού εμπορικού κέντρου, ενός «γκολφ κλαμπ» (La Vista) και φυσικά αποκλειστικών αγροτεμαχίων που ο εν λόγω κύριος πουλούσε έναντι δολαρίων... Τώρα βέβαια ο κύριος Bartlett εμφανίζεται σαν πατριώτης και υπερασπιστής της εθνικής κυριαρχίας, αντιδρώντας στην ιδιωτικοποίηση της βιομηχανίας ηλεκτροπαραγωγής, μέχρι να προταθεί το επιθυμητό αντίτιμο φυσικά (κατά προτίμηση σε δολάρια...).

Την περίοδο της ίδιας κυβέρνησης τέθηκε σε εφαρμογή και το σχέδιο Plan Paseo de San Francisco, που περιελάμβανε είκοσι οικοδομικά τετράγωνα του ιστορικού κέντρου στο ανατολικό τμήμα της πρωτεύουσας, όπου ζούσαν, στις πιο παλιές γειτονιές της Puebla, χιλιάδες άνθρωποι περιορισμένων οικονομικών πόρων. Η «απαλλοτρίωση» πραγματοποιήθηκε με συνέπεια την απομάκρυνση χιλιάδων φτωχών ανθρώπων στους οποίους δεν προσφέρθηκε καμία εναλλακτική λύση κατοικίας. Στους ιδιοκτήτες προσφέρθηκε ένα πολύ χαμηλό αντίτιμο για την αγορά των ακινήτων τους, το πρόγραμμα όμως δεν ολοκληρώθηκε, και περιορίστηκε σε πέντε οικοδομικά τετράγωνα.

Το μεγαλύτερο μέρος αυτής της επιφάνειας παρέμεινε κενό, ενώ χτίστηκε μόνο μια καρικατούρα συνεδριακού κέντρου που υπολειπούν. Δεν έφτασαν ποτέ οι πολυδιαφημισμένες ξένες επενδύσεις για την εγκατάσταση πολυτελών ξενοδοχείων, εμπορικών κέντρων, αθουσών κινηματογράφου, τεράστιων χώρων

στάθμευσης, χώρων πρασίνου και της «λιμνούλας» που όπως καυχόντουσαν θα έμοιαζε με αυτές των εμπορικών κέντρων του Χιούστον. Η πόλη υπέστη ένα σοβαρό πλήγμα στο παραδοσιακό της τμήμα, εκεί όπου είχε χτίστηκε για πρώτη φορά η Puebla.

Έγινε τότε εμφανής η συνενοχή του Εθνικού Ινστιτούτου Ανθρωπολογίας και Ιστορίας (INAH)¹⁰ που κατέστρεψε εφικτή την καταστροφή αυτή της ιστορικής και αρχιτεκτονικής κληρονομιάς.

Αν μπορούμε να πούμε ότι κατά τη διάρκεια της διακυβέρνησης του Guillermo Jimenez Morales η καταστολή στράφηκε κατά κύριο λόγο ενάντια στην ύπαιθρο (με τη βοήθεια της προγονής του Raul Salinas de Gortari, Antorcha Campesina), θα λέγαμε ότι για τον Pina Olaya στόχος ήταν η πόλη. Δημιουργήθηκε έτσι έφιππη και μυστική αστυνομία, και μπήκαν σε λειτουργία τρία μεγάλα προγράμματα: τα Swat, Laurel (Δάφνη) & Mercurio (Ερμής). Ο σκοπός; Ο έλεγχος μέσα από την καταστολή της Puebla, του Atlixco, του Texmelucan και του Tehuacan. Τα αποτελέσματα; Σφαγές (Jolalpan, 1991), δολοφονίες ηγετών (Gumaro, Meliton Hernandez, Sebastian Garcia) και διώξεις δημοκρατικών κινημάτων (όπως οι επιθέσεις ενάντια στο αυτόνομο Πανεπιστήμιο Benemérita της Puebla,¹¹ και στο συνδικάτο της Volkswagen και των τηλεφωνητών-ριών).

Όταν πια ανέβηκε στην εξουσία ο Manuel Bartlett βρήκε το έδαφος «στρωμένο» με δύο διαφορετικές έννοιες. Αφενός επειδή ο προκάτοχός του είχε ήδη κινήσει τις διαδικασίες απαλλοτρίωσης γης και αφετέρου γιατί τόσο ο Jimenez Morales όσο και ο Pina Olaya είχαν κάνει ήδη το μεγαλύτερο μέρος της «δουλειάς» στον τομέα της καταστολής, το μεγαλύτερο μέρος της διαδικασίας «αποκεφαλισμού» και περιορισμού του αγροτικού κινήματος, του λαϊκού κινήματος των πόλεων και του συνδικαλιστικού κινήματος.

Τότε και ο Bartlett προώθησε το πρόγραμμά του (που δημιουργήθηκε από τρεις μεγάλες ξένες «συμβουλευτικές επιχειρήσεις», τις Alzati, McKenzie και MKS), το «Μέγα πρόγραμμα Puebla Plus», που περιελάμβανε έναν «οικολογικό» περιφερειακό δρόμο, ένα υδραγωγείο στο Nealtican κοντά στην πόλη της Puebla, ένα αποχετευτικό σύστημα στη νότια ζώνη της πόλης

10 INAH: Instituto Nacional de Antropología e Historia. Εθνικό Ινστιτούτο Ανθρωπολογίας και Ιστορίας.

11 BUAP: Benemérita Universidad Autónoma de Puebla. Αξιόλογο Αυτόνομο Πανεπιστήμιο της Puebla.

και τη διαμόρφωση της κεντρικής ζώνης των γειτονιών του ιστορικού κέντρου για την πραγματοποίηση του σχεδίου Paseo de San Francisco.

Νομιμοποίηση της λεπλασίας, αυτό κρύβεται πίσω από το νόμο των Cevallos-Bartlett-Ortega.

Συνεχίζει το σύννεφο την πτήση του κάτω από τον ουρανό και πάνω από τη γη της Puebla. Εκεί βλέπει την εκμετάλλευση, να, αλλά και την αντίσταση.

Στα αστικά κέντρα και στα περίχωρά τους ξεφυτρώνουν το ένα μετά το άλλο εργοστάσια maquiladoras. Λειτουργούν στην πλειοψηφία τους με συμβόλαια "προστασίας" που προβλέπουν χαμηλούς μισθούς (δέκα φορές χαμηλότερους από των ΗΠΑ και πέντε φορές χαμηλότερους από της Ταϊβάν), απλήρωτες υπερωρίες, και πάνω από οκτώ ώρες εργασίας. Όπως καταγγείλει το Δίκτυο Εργατικής Υπεράσπισης και Αλληλεγγύης,¹² μια οργάνωση δικηγόρων, ψυχολόγων και ανθρωπολόγων που προσφέρει δωρεάν συμβουλές σε εργάτες, η TLCAN¹³ κοντεύει να αποτελειώσει την τοπική βιομηχανία υφασμάτων, ενώ σε επιχειρήσεις όπως η Kukdong χτυπάνε τους εργάτες, θαρρείς και η ιστορία ξαναγύρισε στο καθεστώς του Porfirio Díaz...¹⁴

Ναι, οι βασικές διαμάχες που γεννιούνται στο εργοστάσιο maquiladora προκύπτουν από την κακομεταχείριση των εργατών, την έλλειψη παροχών και, σε ακραίες περιπτώσεις, την καθυστέρηση ακόμη και αυτών των άθλιων βδομαδιατικών.

Και είναι πραγματικά αξιοπρόσεκτο το γεγονός πως και οι δύο πλέον ακραίες εκφάνσεις της κυβερνητικής εξουσίας, τα σώματα ασφαλείας από τη μία και η Πολιτειακή Επιτροπή Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων από την άλλη, τάσσονται υπέρ των Κορεατών επιχειρηματιών και ενάντια στις διαμαρτυρίες των Μεξικανών εργατριών.

Όμως, πάντα μακριά από τα ΜΜΕ και τις γελοίες προεκλογικές καμπάνιες, η αντίσταση μεγαλώνει στη γη της Puebla.

Στο δήμο της Puebla, το λεγόμενο Κίνημα των Πολιτών απαι-

τεί «την ακύρωση του Προγράμματος Αστικής Δημοτικής Ανάπτυξης, καθώς επίσης και της Δήλωσης Κοινής Ωφελείας, αφού κανείς δεν συμβουλευτήκε τον πληθυσμό όπως ορίζει το άρθρο 10, παράγραφος 13 του νόμου αστικής ανάπτυξης της Puebla».

Στο San Lorenzo Almecatla καταγγέλλουν τις κινήσεις που πραγματοποιεί η κυβέρνηση προκειμένου να απαλλοτριώσει την κοινοτική γη τους και τα εκίδος, με σκοπό να κάνει επωφελείς συμφωνίες με τις επιχειρήσεις που θέλουν να εγκαταστήσουν στην περιοχή τα βιομηχανικά πάρκα τους. Η κυβέρνηση επικαλείται ανεπάρκεια χώρου για την εγκατάσταση βιομηχανικών πάρκων και ζωνών στην περιοχή από εγχώριες ή ξένες επενδύσεις που θα θελήσουν να εγκατασταθούν στην Puebla.

Το 1997, τριάντα έξι μέλη εκίδος (ejidatarios), χωρίς εντολή από τη Γενική τους Συνέλευση (των ejidatarios), εξαναγκάστηκαν να υπογράψουν συμβόλαιο με τη γερμανική εταιρεία Lagermex & Bralemex SA για χρήση της γης τους έναντι 27,50 πέσος το τετραγωνικό μέτρο, πράγμα που οδήγησε τη διοίκηση των ejidatarios να διεκδικήσει από την εταιρεία την αποκατάσταση της γης. Ο πρώην, τώρα πια, κυβερνήτης Manuel Bartlett, για να εξασφαλίσει στην εταιρεία την κατοχή της γης, κατέφυγε στη μέθοδο της απαλλοτρίωσης προς «κοινή ωφελεία», ενάντια στην οποία οι αγρότες προσπάθησαν να αμυνθούν μέσω της νομικής οδού. Ο κυβερνήτης Melquiades Morales από τη μεριά του, ακολουθώντας τις ίδιες διαδικασίες με τον Bartlett, κατάφερε να εξασφαλίσει ακόμη 10 εκτάρια γης, αυτή τη φορά για την εταιρεία Fraccionadora Industrial del Norte.

Στην επαρχία, στη Huehuetla,¹⁵ αναδεικνύεται μια τάση αποκατάστασης του πολιτισμού και της ταυτότητας των Totonacas. Έχει δοθεί ιδιαίτερη έμφαση στην προώθηση εκπαιδευτικών προγραμμάτων αλλά και στην αναγνώριση των ιερών τόπων, όπως το Kgoyomachuchut, όπου υπάρχουν απομεινάρια ενός προγονικού ναού. Το κέντρο Ανωτάτων Ιθαγενικών Σπουδών

12 *Red de Solidaridad y Defensa: To 2000* μια ομάδα πολιτών της Puebla αποτελούμενη από φοιτητές, εργαζόμενους και επαγγελματίες αποφάσισε να οργανωθεί για την υπεράσπιση των κοινωνικών, πολιτιστικών και οικονομικών δικαιωμάτων επιδιώκοντας την ευαισθητοποίηση όλων των κοινωνικών ομάδων σε εργασιακά ζητήματα.

13 *TLCAN: Tratado de Libre Comercio de América del Norte. Σύμφωνο Ελεύθερου Εμπορίου Βορείου Αμερικής. Η συμφωνία αυτή, γνωστή και ως NAFTA, υπεγράφη ανάμεσα στις ΗΠΑ, τον Καναδά και το Μεξικό και μπήκε σε εφαρμογή την 1/1/1994.*

14 *Porfirio Díaz: Κυβέρνησε το Μεξικό ως δικτάτορας για 33 χρόνια από το 1876 ως το 1911. Ανατράπηκε από τη μεξικάνικη επανάσταση.*

15 *Huehuetla: Δήμος που βρίσκεται στη βόρεια ζώνη της πολιτείας Puebla, μεγάλο μέρος του οποίου κατοικείται από ιθαγενείς Totonacas.*

Kgogom έχει αναλάβει την παροχή μέσης και ανώτερης εκπαίδευσης (προπαρασκευαστική), μέσω ενός προγράμματος σπουδών στενά συνδεδεμένου με τον πολιτισμό των Totopacas, όπου διδάσκεται παραδοσιακή ιατρική, η γλώσσα των Totopacas, ιστορία του τοπικού και άλλων πολιτισμών, ιδωμένη όμως μέσα από το πρίσμα της κοινότητας, εθνο-γεωργία, λογιστική και άλλα... Το πρόγραμμα αυτό λειτουργεί με ακαδημαϊκή αποτελεσματικότητα χάρη και στη βοήθεια συμβούλων επαγγελματιών από την “κοινωνία των πολιτών” με ιδιαίτερες ικανότητες και γνώσεις πάνω στα συγκεκριμένα ζητήματα, που προέρχονται από τα πανεπιστημιακά ιδρύματα Cesder,¹⁶ Ibero,¹⁷ UDLA¹⁸ και BUAP.

Η ιθαγενική οργάνωση των Totopacas έχει εξελιχθεί σε ευρύτερη περιφερειακή οργάνωση, την Unidad Totopaca-Nahua (Ενότητα των Totopacas και των Nahuas), κάνοντας έτσι ένα ακόμη βήμα στο ζήτημα της υπεράσπισης του πολιτισμού και των δικαιωμάτων των ιθαγενών.

Η Κίνηση Πολιτών,¹⁹ οργάνωση του Tlaxcalancingo, στο δήμο της Cholula, έχει ξεκινήσει έναν αγώνα ενάντια στο νόμιμο τρόπο της «απαλλοτριώσης για λόγους κοινής ωφελείας», δεδομένου ότι με αυτό τον τρόπο τα τρία επίπεδα της κυβέρνησης έχουν τη δυνατότητα να αλλάξουν τη χρήση γης αγροτικών εκτάσεων και να απαλλοτριώνουν τη γη των εκίδος ή την κοινοτική γη σε ένα καθεστώς πλήρους ατιμωρησίας.

Αυτά είναι τα λόγια τους: «θεωρούμε ότι υπάρχουν δύο εναλλακτικές. Η μία είναι να αναγκάζουμε τις αρχές των κοινοτήτων μας να μας λαμβάνουν υπ' όψιν, όπως ορίζει ο νόμος, κάθε φορά που αντιλαμβανόμαστε ότι κάνουν σχέδια πίσω από την πλάτη μας, ώστε να συμμετέχουμε ενεργά στα αναπτυξιακά αυτά σχέδια. Στο Tlaxcalancingo το κάναμε, αλλάξαμε το νόμο που μας έλεγαν ότι είναι πολύ δύσκολο ν' αλλάξει, καθώς αφο-

ρούσε ομοσπονδιακές αποφάσεις, ενέπλεκε πολλά ξένα συμφέροντα, και διάφορα τέτοια. Εμείς λοιπόν ευαισθητοποιήσαμε την κοινότητα, της μιλήσαμε για το κατά πόσο η αφαίρεση 1.082 εκταρίων από τη γη μας αποτελεί κοροϊδία εις βάρος μας, και αυτοί πράγματι ευαισθητοποιήθηκαν και μας στηρίξανε.

Η άλλη εναλλακτική είναι να υψώσουμε ένα τείχος. Πρόκειται για τη λεγόμενη άμυνα της “διάσωσης”, της διατήρησης της κουλτούρας μας. Αν εμείς τη διαφυλάξουμε, αν διδάξουμε στα παιδιά μας και σε όλους τους πολίτες τη σημασία του να συνεχίσουμε να αγωνιζόμαστε για τη διάσωση του πολιτισμού μας, είναι σα να υψώνουμε ένα φρούριο. Εσείς βέβαια πιθανόν να βρίσκεστε σε ένα αστικό κέντρο, εμείς όμως απέχουμε 100 χιλιόμετρα, αν και τώρα πια το βρίσκουμε και στη γωνία του σπιτιού μας, πιστεύουμε λοιπόν εμείς, ότι ανεξάρτητα της πολιτικής υπεράσπισης, η πολιτική αντίσταση πρέπει να γίνεται και πολιτιστική αντίσταση. Προσπαθούμε τώρα να ξαναβρούμε τα έθιμα, τις παραδόσεις και τον πολιτισμό μας για να μπορέσουμε να αντισταθούμε στην... επέλαση αναπτυξιακών σχεδίων που με τόσους τρόπους μας επηρεάζουν».

Έχει πια σχεδόν νυκτώσει όταν το σύννεφο φτάνει στην Cholula, τη γεμάτη από πύργους και καμπαναριά εκκλησιών. Cholula. Αυτό δεν είναι το πρώτο της όνομα, όπως ακριβώς και οι τρούλοι των εκκλησιών δεν είναι ο μοναδικός της ουρανός. Tlamachihualterpetl ήταν το πρώτο της όνομα, που σημαίνει «χειροποίητος λόφος».

Αυτό που φαίνεται στο βάθος, μπροστά από το ηφαιστείο του Popocatepetl, είναι ο ναός της Παρθένας της Σωτηρίας, χτισμένος πάνω σε ένα λόφο που φτιάχτηκε από ανθρώπινα χέρια. Από ανθρώπους που, όπως και ο ίδιος ο λόφος, έχουν το χρώμα της γης.

Η επιφάνεια όπου στηρίζεται ο καθολικός ναός είναι η Μεγάλη Πυραμίδα της Cholula,²⁰ η μεγαλύτερη στην Κεντρική

16 Cesder: Centro de Estudios para el Desarrollo Rural. Κέντρο Μελετών για την Αγροτική Ανάπτυξη. Εκπαιδευτικός οργανισμός που προωθεί αναπτυξιακά προγράμματα τα οποία βασίζονται σε συλλογικές δραστηριότητες τοπικών κοινοτικών οργανώσεων .

17 Ibero: Universidad Iberoamericana (IBERO Puebla). Ιβηροαμερικανικό πανεπιστήμιο.

18 UDLA: Universidad de las Américas. Πανεπιστήμιο των Αμερικών. Ιδιωτικό πανεπιστήμιο στην Cholula της πολιτείας Puebla.

19 Movimiento Ciudadano: Οργάνωση ιθαγενικής κοινότητας που βρίσκεται στην κοιλάδα Poblano Tlaxcalteca και αγωνίζεται ενάντια στις μεθοδεύσεις της κυβέρνησης της Puebla.

20 Cholula: Πόλη της πολιτείας Puebla. Η μεγάλη Πυραμίδα της Cholula βρίσκεται 10 χιλιόμετρα δυτικά της Puebla και είναι η μεγαλύτερη πυραμίδα που κατασκευάστηκε ποτέ. Η πυραμίδα Terañara ήταν πιθανώς αφιερωμένη στη λατρεία του θεού Quetzalcoatl (θεότητα των Αζτέκων που απεικονίζεται ως φτερωτό φίδι), συμβόλου της γονιμότητας και της ζωής.

Αμερική. Η εκκλησία αυτή, όμως, μοιάζει πιο πολύ σαν να έχει «επιβληθεί» πάνω σε αυτή τη βάση. Σαν να προσπαθεί να πει «Νίκησα και εξουσιάζω αυτούς που έχτισαν αυτή τη γη».

Cholula. Εδώ το σύννεφο πρέπει να κατέβει από τα ψηλά για να δει και να μάθει αυτό που κρύβεται στις σπηλιές που η γνώση έχει ανοίξει στη γη. Ακολουθώντας μια σειρά από τούνελ, το σύννεφο συναντά όχι μόνο την ιστορία των ανθρώπων που έχτισαν αυτό το θαύμα, αλλά και την ιστορία του σήμερα. Γιατί αυτοί που έχτισαν το λεγόμενο και Λόφο του Νεφρίτη, ή Πολύτιμο ή Θεϊκό Λόφο, πάνω στο αίμα και τον πολιτισμό των οποίων χτίστηκε η εκκλησία που ευλόγησε την επέλαση των κατακτητών, είναι ακόμη και σήμερα το χρώμα της γης...

Υπάρχουν όμως εκκλησίες και εκκλησίες όπως κατάλαβε το σύννεφο καθώς περπατούσε γαντζωμένο στη γη...

Υπάρχει, αναμφίβολα, η Εκκλησία αυτή που μας κληροδότησε η κυριαρχία, η σκληρότητα και η χαζομάρα του ισπανού κατακτητή. Ο «υψηλός κλήρος» που επιλέγει να συντάσσεται με τους ισχυρούς, πάνω από αυτούς που, εδώ κάτω, είναι το χρώμα της γης και χωρίς να τον νοιάζουν οι καιροί. Ο κάθε Onesimo Cepeda²¹ που αναπαράγεται σε όλη τη μεξικανική επικράτεια, με διαφορετικά ονόματα, μοιράζοντας τις ευλογίες του στα γήπεδα του γκολφ, στα πολυτελή εστιατόρια, στα τραπέζια των κυριάρχων όπου όλα αφθονούν εκτός από την ντροπή και την αξιοπρέπεια.

Η Εκκλησία αυτή που στις προσευχές της ζητάει εγωιστικά το PAN, το οποίο υπηρετεί και το οποίο την υπηρετεί, για να συνεχίσει να είναι πάνω από τους από κάτω. Η Εκκλησία της καταπίεσης και της κυριαρχίας. Αυτή που αιρετικά λατρεύει τους θεούς του χρήματος και της εξουσίας. Αυτή που προσεύχεται οι κατακτητές να συνεχίσουν το έργο τους και να μη σταματήσουν μέχρι να εξολοθρευτεί και ο τελευταίος από τους πρώτους κατοίκους αυτής της γης. Αυτή που είναι επιεικής με το έγκλημα που λέγεται κυβέρνηση ή επιχείρηση και καταδικάζει στις φλόγες της κόλασης και της γης την εξέγερση αυτών που παλεύουν για δικαιοσύνη και ειρήνη.

Αλλά υπάρχει και άλλη Εκκλησία. Αυτή της ταπεινοφροσύνης, της ειλικρίνειας και της ευγένειας. Ο «χαμηλός κλήρος» που είναι στο πλευρό των φτωχών. Η εκκλησία που επιλέγει να είναι με την πλευρά του περιθωρίου χωρίς να δίνει σημασία στις θρησκευτικές γιορτές. Οι παπάδες, οι καλόγεροι και οι καλόγριες, οι λαϊκοί και πιστοί που δεν επιβάλλουν ούτε επιβάλλονται, που δουλεύουν εδώ κάτω, χέρι με χέρι με αυτούς που κάνουν τη γη να γεννά, τις μηχανές να δουλεύουν και τα αγαθά να κυκλοφορούν.

Αυτή την Εκκλησία τη συνθέτουν οι πλανημένοι. Γιατί εκεί που λέει «να αγαπάς το διπλανό σου όπως τον εαυτό σου», αυτοί διαβάζουν «Να αγαπάς το διπλανό σου περισσότερο από τον εαυτό σου». Και εκεί που λέει «Μακάριοι οι πτωχοί τω πνεύματι γιατί αυτοί θα κληρονομήσουν το βασίλειο του ουρανού», αυτοί διαβάζουν «μακάριοι αυτοί που είναι κοντά στους φτωχούς, γιατί αυτοί θα κληρονομήσουν το βασίλειο της δικαιοσύνης στη γη». Και εκεί που λέει «Ου κλέψεις» αυτοί διαβάζουν, πράγματι, «Ου κλέψεις». Και εκεί που λέει «Ου ψευδομαρτυρήσεις» αυτοί διαβάζουν «Μην κηρύττεις την παραίτηση και το συμβιβασμό».

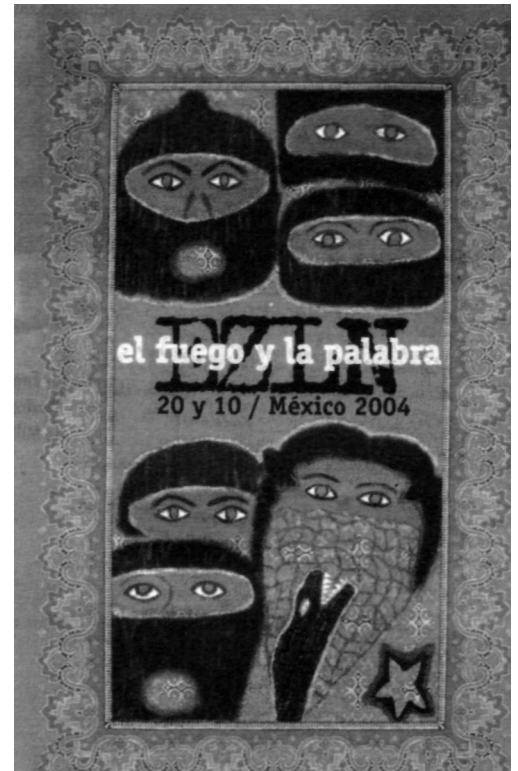
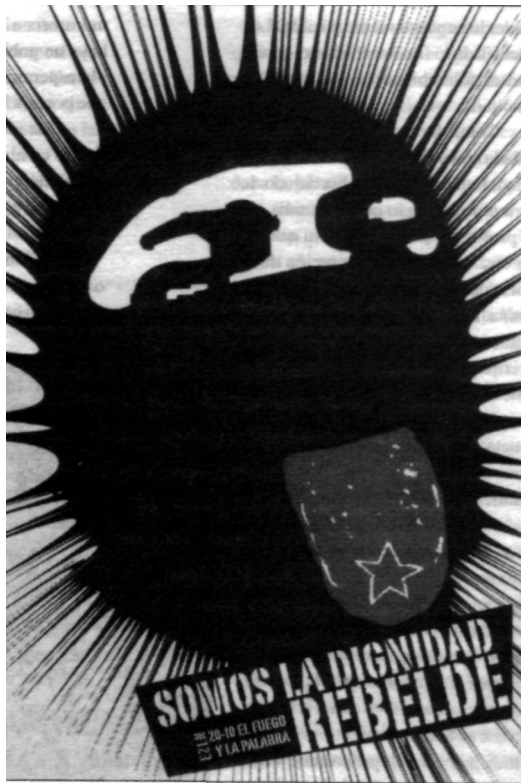
Στην Puebla, όπως και στο υπόλοιπο Μεξικό, αυτή η άλλη Εκκλησία περπατάει στο πλάι των ιθαγενών, και μαζί με αυτούς αντιστέκεται και αγωνίζεται.

Φεύγει το σύννεφο, που κρύφτηκε ήδη μέσα στη νύχτα του Φλεβάρη. Στο ίδιο αυτό φύλλο του ημερολογίου, κάπου μακριά, στα βουνά του νοτιοανατολικού Μεξικού, μια παλιά, γριά φίλη, πλανημένη μια ζωή, μια γυναίκα με μικρό ανάστημα αλλά μεγάλη καρδιά, προσεύχεται. Αλλά δεν προσεύχεται για να ζητήσει το δικό της «άρτον τον επιούσιον», αλλά για να μη λείψει ποτέ ούτε ο δρόμος, ούτε το αύριο στην πορεία αυτών που, χωρίς όνομα και δίχως πρόσωπο, είναι το χρώμα της γης.

**Από τα βουνά του νοτιοανατολικού Μεξικού
Subcomandante Insurgente Marcos
Μεξικό, Γενάρης του 2003**

21 Onesimo Cepeda: Επίσκοπος της περιφέρειας Ecatepec της πολιτείας Hidalgo.

ΜΑΡΤΗΣ. VERACRUZ. ΤΟ ΤΡΙΤΟ ΙΧΝΟΣ.

Ένας σύγχρονος αντιβασιλιάς, το PRD, μια Αριστερά ευχάριστη στη Δεξιά...

Τώρα πια είναι ο άνεμος και όχι το χέρι που γυρνά τις σελίδες του ημερολογίου. Μετά από μια στιγμιαία αταξία, όπως συνήθως, εμφανίζεται ο τυχερός Μάρτης ψιθυρίζοντας μια λέξη: Veracruz.¹ Πάνω στο λόγο, πηγαίνουν το χέρι και το βλέμμα...

Veracruz. Σύμφωνα με την INEGI, η επαρχία αυτή είχε το 2000 περίπου εφτά εκατομμύρια κατοίκους, από τους οποίους σχεδόν ένα εκατομμύριο ήταν ιθαγενείς. Στην περιοχή ζουν ιθαγενείς Huastecos, Tepechucas, Otomies, Hnanes, Totonacas, Popolocas, Mixtecos, Zapotecos, Mixes, Nahuas, Chinantecos, Mazatecos και Mayozaques.

Μάρτιος. Το σύννεφο δίνει τη θέση του στον αετό-ήλιο κι

αυτός, με το γαλάζιο πνεύμα του, εγκαταλείπει τον ουρανό της Puebla για να κωθεί στον ουρανό της Veracruz. Ο αετός πετάει, κεντώντας τις παρυφές της ανατολικής Sierra Madre με ιστορία και αντίσταση. Από κάτω, κοντά στον ποταμό Tecolutla υψώνεται το El Tajin.² Πετάει πάνω από την πλατεία Arroyo, πάνω από τα παιχνίδια με την μπάλα και την πλατεία της Πυραμίδας των Nichos.³ Εκεί, ο αετός-ήλιος κατεβαίνει στη γη, στην κεφαλή των αξιών. Όχι όμως για να διηγηθεί μια ιστορία αλλοτινή, μα για να σταθεί μάρτυρας σε μια ιστορία τωρινή.

Η πυραμίδα των Nichos, το αρχαίο ημερολόγιο, τώρα σπασμένο και στημένο ξανά για να μετράει τις ημέρες της εξουσίας του σήμερα, με την υποστήριξη του... στρατού και της

1 Veracruz: Πολιτεία προς τον Κόλπο του Μεξικού.

2 El Tajin: Αρχαιολογικός χώρος. Το όνομά του σημαίνει βροντή ή θύελλα στη γλώσσα των Totonacas. Ανάμεσα στο 600 και το 900 το El Tajin βρέθηκε στο απόγειό του, ενώ το 1200 εγκαταλείφθηκε. Χαρακτηριστικό των κτισμάτων του είναι οι τετράγωνα εσοχές που υπάρχουν στις πλευρές τους, τα γλυπτά που απεικονίζουν ανθρωποθυσίες και τα μωσαϊκά, που μοιάζουν να συμβολίζουν τη μέρα και τη νύχτα, το φως και τη σκιά, τη ζωή και το θάνατο.

3 Piramides de los Nichos: Πυραμίδα στο αρχαιολογικό συγκρότημα του El Tajin, η οποία περιλαμβάνει συνολικά 65 εσοχές. Αποτελείται από 6 επίπεδα, το

αστυνομίας.

Στη Veracruz, ο αντιβασιλιάς νομίζει ότι έχει εκουγχρονιστεί, μα στην πραγματικότητα ο τρόπος διακυβέρνησής του δεν διαφέρει από αυτόν με τον οποίο επί δεκαετίες οι κυβερνήσεις του PRI πλήγνωναν το Μεξικό. Εδώ, τις υποχρεώσεις του κράτους δεν τις φέρνει εις πέρας ο κύριος Miguel Aleman.⁴ Απασχολημένος καθώς είναι με το να τροφοδοτεί τις σελίδες των περιοδικών με φωτογραφίες και ιστορίες, ο κύριος Aleman έχει παρακωρήσει, στην πράξη, τη διακυβέρνηση (της πολιτείας) σε έναν αρχηγό του στρατού. Τον υπουργό δημόσιας ασφάλειας. Αυτός είναι επιφορτισμένος με το να εξετάζει και να επιλύει τα αιτήματα των κατοίκων της Veracruz. Για όλα έχει την ίδια απάντηση. Καταστολή.

Και ενώ ο κυβερνήτης Aleman ασχολείται με τη λήψη σημαντικών αποφάσεων (όπως σε ποια δεξίωση να πάει, ποια φωτογραφία του θα μπει στα περιοδικά και ποιο κοστουμί θα φορέσει στον επόμενο χορό) άλλες υποθέσεις τρέχουν. Οι παραγωγοί πατάτας στην περιοχή χάνουν το μεγαλύτερο μέρος της σοδειάς τους. Σαν να μην τους έφτανε αυτό, η εταιρεία Sabritas δεν ολοκλήρωσε την αγορά των προϊόντων τους. Το αποτέλεσμα είναι παραγωγοί χωρίς προϊόντα αλλά και χωρίς τιμές για τα προϊόντα τους. Στην Cordoba και σε άλλες περιοχές της πολιτείας, οι παραγωγοί καφέ κινητοποιούνται. Στην Tezonara οι αγρότες δεν ζητούν επιχορηγήσεις, παρά μόνο την αναγνώριση της πραγματικής τιμής του καφέ. Στα καταστήματα ο αρωματικός αγγίζει τα σαράντα πέσος το κιλό, ενώ οι αγρότες τον πληρώνονται από ένα μέχρι και μισό πέσος.

Σαν σωστός άντρας με δημόσια εμβέλεια (και κατά συνέπεια με προτεραιότητα την εμφάνισή του) ο αντιβασιλιάς έχει γεμίσει τις περιοχές της Veracruz όπου κατοικούν ιθαγενείς με κομμωτές. Μα είναι κάτι κομμωτές με πράσινη στολή και πυροβόλα G-3, και φυσικά, πέρα από τα αισθητικά τους καθήκοντα, συνάπτουν επίσης συμφωνίες με έμπορους ναρκωτικών και ξυλείας. Καταφέρνουν τελικά να ξυρίσουν τις βουνοπλαγιές και κατόπι

να τις χτενίσουν με φυτείες ναρκωτικών και χοντραίνουν τα πορτοφόλια των εκάστοτε στρατηγών που τα έχουν βρει με τον κύριο κυβερνήτη.

Οι «καλές» ομοσπονδιακές και κρατικές κυβερνήσεις (όταν τα ΜΜΕ τους δίνουν βήμα) διεξάγουν μια επιτυχή οικονομική πολιτική. Η Veracruz δεν παράγει πια καφέ, τρόφιμα ή ζώα. Τώρα πια αυτή η πολιτεία, όπως και πολλές άλλες στη Δημοκρατία του Μεξικού, έχει ως βασικό εξαγωγίμο προϊόν τους ανθρώπους. Κάθε βδομάδα, μέχρι και τρία λεωφορεία γεμάτα Μεξικανούς φεύγουν για τα σύνορα. Προορισμός; Η αμερικανική ένωση. Σε αναζήτηση των αγαθών που η γη τους, πλούσια όσο λίγες, τους δίνει και οι παμφάγες επιχειρήσεις και η κυβέρνηση τους στερούν.

Ολόκληρες οικογένειες τα παρατάνε όλα, πολλές φορές έχοντας εξαπατηθεί. Συχνά «αυτοί που τους τυλίγουν» τους υπόσχονται στέγη και καλά λεφτά, μα όταν φθάνουν δεν βρίσκουν παρά ομαδικά κάτεργα και μισθούς πείνας. Και παρά ταύτα πηγαίνουν. Οτιδήποτε είναι καλύτερο από τα 8 πέσος μέσο όρο την ημέρα που κερδίζουν δουλεύοντας στη Veracruz. Η κρίση που πλήττει τους μικροπαραγωγούς καφέ λειτουργεί προς όφελος των μεγαλοκτηματιών που έχουν έτσι στη διάθεσή τους άφθονα εργατικά χέρια σε εξευτελιστικές τιμές. Το αποτέλεσμα είναι όλο και λιγότεροι περισσότερο πλούσιοι, και όλο και περισσότεροι, περισσότερο φτωχοί.

Στη Sierra Norte της Veracruz, ούτε το καλάμι, ούτε τα βράχια, ούτε τα εσπεριδοειδή έχουν πλέον τιμή. Η βασική παραγωγή του κάμπου, χάρη στις περικοπές του προϋπολογισμού, είναι οι μετανάστες. Χωρίς φυσικά να ξεχνάμε και την καταστολή που υπέστησαν από την κυβέρνηση του Aleman. Ωστόσο η πολυεθνική οργάνωση των Nahuas, των Terehuas και των Otomies εξελίσσεται διαρκώς. Όπως άλλωστε η Επιτροπή Αγροτικής Άμυνας⁵ που έχει συσταθεί στο δήμο του Texcatepec από μέλη κοινοτήτων των Otomies. Στη ζώνη αυτή συνυπάρχουν οι εξεγεγερμένοι Hnapanes, Terehuas και Nahuas με την επιτροπή

4 Miguel Aleman Velasco: Κυβερνήτης της πολιτείας της Veracruz που υποστηρίχθηκε από το PRI με βλέψεις για την προεδρία της δημοκρατίας στις εκλογές του 2006. Διετέλεσε πρόεδρος στην εταιρεία Televisa και υπήρξε ιδρυτής του ιδρύματος Miguel Aleman (Fundacion Miguel Aleman) στη μνήμη του πατέρα του που διετέλεσε πρόεδρος της δημοκρατίας.

5 Comitè de Defensa Campesina: Οργάνωση ιθαγενών Otomies του δήμου Texcatepec, που ιδρύθηκε το 1986, αρχικά με στόχο την οργάνωση της αντίστασής τους απέναντι στις βιαιότητες του cacique της περιοχής Luis Mendoza και κατ' επέκταση τη διεκδίκηση της κοινοτικής γης.

Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων της Sierra Norte της Veracruz, το ράδιο Huayacocolta, την Ομάδα Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων της Xochitpetl και τη Ζαπατιστική Αγροτική Ένωση.⁶ Η περιοχή έχει το πλεονέκτημα να φιλοξενεί το μόνο ανεξάρτητο κοινοτικό ραδιόφωνο της χώρας, το ράδιο Huayacocolta, που εκπέμπει (σε πείσμα της κυβέρνησης που έχει προσπαθήσει πολλές φορές να το κλείσει) σε nahua, terheua και nyuhu. Το Texcatepec είναι η 23ος πιο περιθωριοποιημένος δήμος της χώρας, ο μικρότερος (σε έκταση) της ευρύτερης περιοχής, ενώ οι κάτοικοί του, παρά τη φτώχεια τους, είναι από αυτούς που έχουν αντισταθεί περισσότερο στα προγράμματα Progres⁷ και Procede.⁸

Το Ilamatlan είναι ακόμη ένας αντιστεκόμενος δήμος, στο πλαίσιο βέβαια των δυνατοτήτων του, αφού βρίσκεται σε λίγο καλύτερη κατάσταση από το Texcatepec. Είναι ο 24ος πιο περιθωριοποιημένος δήμος της χώρας και ο 4ος σε σειρά στην πολιτεία. Οι επίσημοι αριθμοί μιλούν για ένα ποσοστό πάνω από 95% των κατοίκων του δήμου χωρίς δουλειά. Ο δήμος αυτός εν ολίγοις είναι στα πρόθυρα του να αντιστρέψει το εθνικό ποσοστό ανάμεσα σε εργαζόμενους και ανέργους, πράγμα που σημαίνει πως για κάθε είκοσι άτομα σε παραγωγική ηλικία μόνο ένα έχει τη δυνατότητα να εργαστεί.

Στο Ixhuatlan de Madero, μετά την καταστολή της 14ης Ιουνίου του 2001 (όταν περισσότεροι από 700 άνδρες και γυναί-

κες, που πορεύονταν προς το Chalapa απαιτώντας την κατασκευή ενός νοσοκομείου στο Campo la Mata κοντά στις κοινότητες όπου διέμεναν, και όχι στην αστική περιοχή που προγραμματίζε ο κυβερνήτης της περιοχής, δέχτηκαν επίθεση), οι κοινότητες ιθαγενών αυτού του δήμου αποφάσισαν τη δημιουργία του Μετώπου Ιθαγενών του Ixhuatlan⁹ για να αγωνιστούν ενάντια στην άγρια καταστολή της κυβέρνησης του Miguel Aleman Velasco.

Το πρόβλημα στην επαρχία της Veracruz μπορεί να αποδοθεί με τρεις λέξεις. Εκμετάλλευση, καταστολή και διαφθορά.

Γιατί αυτοί που δεν φεύγουν αντιστέκονται και αγωνίζονται... Εκεί λειτουργεί το Λαϊκό Ιθαγενικό Συμβούλιο της Sierra de Zongolica που, συγκεντρώνοντας δίγλωσσους δασκάλους και άλλους κοινωνικούς αγωνιστές, προσπαθεί να αποτελέσει μια εναλλακτική πολιτικού και ειρηνικού αγώνα.

Στο νότιο τμήμα της Veracruz, οι κοινότητες Nahuas ενωμένες στο Λαϊκό Μέτωπο του Νότου της Veracruz οργανώνονται και αντιστέκονται.

Στην Coyutla, όπου το 90% των κατοίκων είναι ιθαγενείς Totopacas, η διαφθορά, οι διακρίσεις και η καταστολή προκάλεσαν τη μόνη λογική αντίδραση. Εξέγερση. Εκεί γεννήθηκε και συνεχίζει να υπάρχει η Κίνηση Πολιτών Coyuteco,¹⁰ συγκροτημένη από το λαό. Ναι, από το λαό, τελεία και παύλα. Εκεί λοιπόν, χωρίς κομματικούς διαχωρισμούς οι πολίτες συζητούν, συμ-

6 Union Campesina Zapatista: UCZ. Ζαπατιστική Αγροτική Ένωση. Δημιουργήθηκε από ιθαγενείς Puhí και παλεύει για τη δημοκρατία και την αξιοπρέπεια των ιθαγενών. Συμμετέχει στο CNI (Congreso Nacional Indígena - Εθνικό Ιθαγενικό Κογκρέσο).

7 Progres: Programa para Educacion, Salud y Alimentacion. Πρόγραμμα για την Εκπαίδευση, την Υγεία και την Τροφή. Κυβερνητικό πρόγραμμα που άρχισε να εφαρμόζεται τον Αύγουστο του 1997 με σκοπό την καταπολέμηση της φτώχειας. Σύμφωνα με τα στοιχεία του ΔΝΤ τα χρήματα που αντιστοιχούσαν σε κάθε οικογένεια ήταν 1\$ την ημέρα. Πολλοί κυβερνήτες πολιτειών του Μεξικού χρησιμοποίησαν τα χρήματα του προγράμματος για την εξαγορά ψήφων.

8 Procede: Programa para la Certificacion de Derechos Ejidales y Comunales. Πρόγραμμα για την πιστοποίηση των κοινοτικών δικαιωμάτων και των δικαιωμάτων των εκίδος. Οι οργανώσεις των ιθαγενών πολλών πολιτειών του Μεξικού εναντιώνονται στην εφαρμογή του προγράμματος αυτού αφού στο 70% των περιπτώσεων τα χρήματα δεν έχουν δοθεί στις κοινότητες και στα εκίδος, μια και οι προϋποθέσεις για τη συμμετοχή στα προγράμματα αυτά έρχονται σε αντίθεση με το ιθαγενικό δικαίωμα που αφορά την κοινοτική γη. Δηλώνουν επίσης ότι οδηγεί στο διχασμό των κοινοτήτων και των εκίδος αφού τους υποχρεώνουν εμμέσως να πουλήσουν τα εδάφη τους σε μεγάλες επιχειρήσεις, και ότι αποτελεί μέρος της νεοφιλελεύθερης πολιτικής της κυβέρνησης.

9 Frente Indigena Ixhuateco: Τον Αύγουστο του 2002 οι ιθαγενικές κοινότητες της περιοχής Ixhuateco αποφάσισαν να ενωθούν σε ένα κοινό αγώνα για να αντιμετωπίσουν τη σκληρή καταστολή εκ μέρους της πολιτειακής κυβέρνησης του Miguel Aleman Velasco.

10 Movimiento Ciudadano Coyuteco: Κίνηση πολιτών της Coyutla. Συγκροτήθηκε από το λαό της περιοχής, ιθαγενείς Totopacas και Μεξικάνους (mestizos), ο οποίος εξεγέρθηκε και κατέλαβε το δήμο τον Ιούνιο του 2001, διαμαρτυρούμενος, αφενός για τη διαφθορά του δημάρχου, και θέτοντας, αφετέρου, το ζήτημα της αυτονομίας και του δικαιώματος των ιθαγενών να αυτοδιοικούνται.

φωνούν, οργανώνονται και προωθούν τις διεκδικήσεις τους. Από τα τέλη του 2000 τα αιτήματά τους για τερματισμό της διαφθοράς και των διακρίσεων απαντήθηκαν με απειλές, ξυλοδαρμούς και πυροβολισμούς. Οι Coyutecos λοιπόν σχημάτισαν ένα Αυτόνομο Δημοτικό Συμβούλιο. Όταν σε μία από τις συνελεύσεις τους δέχτηκαν επίθεση από πιστολάδες της κυβέρνησης οι γυναίκες τους αντιμετώπισαν και τους έτρεψαν σε φυγή. Αυτά ήταν τα λόγια τους.

«Οι άνθρωποι είναι διατεθειμένοι να συνεχίσουν να παλεύουν. Δεν φοβόμαστε πια γιατί είμαστε οργανωμένοι. Έχουμε αποδείξει ότι είμαστε πιο δυνατοί από αυτούς που αγοράζουν συνειδήσεις και έχουν λεηλατήσει το λαό μας. Σκοπός μας είναι η δικαιοσύνη με αξιοπρέπεια και ο σεβασμός στην αυτονομία μας. Εμείς οι Totopacos έχουμε πολλούς τρόπους να αγωνιζόμαστε, μέσα από το χορό, τη μουσική, το γλέντι, την κοινοτική δουλειά (που εδώ τη λέμε «χέρι που επιστρέφει» [mano vuelta]). Η ενδυμασία, οι τελετουργίες, οι μύθοι, οι διηγήσεις, όλα αποτελούν μέρος της αντίστασης. Όλα αυτά μας βοηθούν να κρατάμε την κουλτούρα μας ζωντανή και να υπερασπιζόμαστε τα δικαιώματά μας σαν Totopacos».

Και συνεχίζουν...

«Οι κατευθύνσεις δράσης που εμείς βλέπουμε είναι να πετύχουμε την επίλυση των προβλημάτων της Coyutla, να ισχύσει εκ νέου το νομοσχέδιο της Cocora, να ακυρωθεί οριστικά η σύνοδος του Tajin, που αποσκοπεί στην εμπορευματοποίηση του συμβόλου του πολιτισμού μας, και να επιτύχουμε την αναγνώριση του Αυτόνομου Δημοτικού Συμβουλίου μας».

Για ένα λεπτό! Το El Tajin είπαν; Εκεί δεν είναι που ο κύριος Aleman καυχιέται ότι έχει πετύχει τη σύγχρονη εμπορευματοποίηση της ιστορίας;

Ακριβώς. Ο κύριος Miguel Aleman κοροϊδεύει, όχι χωρίς κάποιο οίκτο, αυτούς που ζουν πουλώντας χειροτεχνίες, τη στιγμή που αυτός πουλάει ολόκληρες αρχαιολογικές ζώνες.

Δεν παύουν όμως να υπάρχουν και κάποιοι που του χαλάνε

τη γιορτή...

Στην επαρχία του Totopacapan, στην Papantla, οργανώνονται δράσεις για την υπεράσπιση της μεξικανικής πολιτιστικής κληρονομιάς και κυρίως της αρχαιολογικής ζώνης του El Tajin. Σε πείσμα της κυβέρνησης του κυρίου Aleman που σκοπεύει να ιδιωτικοποιήσει ολόκληρη αυτή τη ζώνη. Τα κίνητρα του Miguel Aleman έχουν φυσικά το πράσινο χρώμα του δολαρίου, αφού τα όσα απεχθή συμβαίνουν στο El Tajin έχουν κοινό και πελατεία από το εξωτερικό. Όμως το Μέτωπο για την Υπεράσπιση της Πολιτιστικής Κληρονομιάς (που αποτελείται από διάφορες οργανώσεις) έχει καταγγείλει επανειλημμένα ότι σκοπός των κυβερνητικών σχεδιασμών είναι να αποκαρκτηρίσουν τη ζώνη ώστε να ανεγερθεί εκεί ένα μεγάλο ξενοδοχείο πέντε αστέρων και καζίνο που θα φιλοξενούν ξένο τουρισμό.

Η εμπορευματοποίηση του El Tajin σημαίνει την καταστροφή του. Κάθε φορά που ο κύριος Aleman ανεβάζει τα «σόου (chow)» του, σπάνε προ-ισπανικές βάσεις για να τοποθετηθούν βάσεις προβολών και εξέδρες. Ο INAH είναι συνένοχος αφού παίρνει κι αυτός τη μίζα του.

Μια κίνηση που εντάσσεται στον αγώνα του Μετώπου για την Υπεράσπιση της Πολιτιστικής Κληρονομιάς είναι και η αγωγή ενάντια στον αντιβασιλέα, την οποία η δικαιοσύνη κατέταξε στο «Α», όπως λέμε «αδύνατα», «ασεβή», «ασύμφορα»... Από κάτω όμως, αυτοί που αγωνίζονται είναι ακόμη στο «Α» της «αντίστασης» και της «ανυπακοής»...

Στις αστικές ζώνες επίσης θα χρειαστούν παρεμβάσεις αισθητικής αναβάθμισης, αφού οι περιθωριοποιημένες περιοχές όσο πάνε και αυξάνονται.

Στην Poza Rica, γη πληγωμένη από τις πετρελαιοπηγές και τους διεφθαρμένους συνδικαλιστές, το παρελθόν αλλά και το παρόν της αντίστασης είναι ζωντανό: από τους αγώνες του 1934 και του 1958 μέχρι τον αγώνα και το θάνατο (το σπιλωμένο από ποταπές υποψίες) της Digna Ochoa.¹¹ Εργάτες της Pemex,¹² δάσκαλοι, υπάλληλοι στον τομέα της υγείας, νοικοκυρές και θρη-

11 Digna Ochoa: Ακτιβίστρια, μέλος οργανώσεων ανθρωπίνων δικαιωμάτων (μέλος του Κέντρου ανθρωπίνων δικαιωμάτων Miguel Agustín Pro) υπερασπίστηκε ως δικηγόρος ζαπατίστας πολιτικούς κρατούμενους. Μετά από επανειλημμένες απειλές για τη ζωή της, δολοφονήθηκε τελικά τον Οκτώβριο του 2001 στο γραφείο της σε ηλικία 37 ετών. Η δολοφονία δεν έχει εξιχνιαστεί.

12 Pemex: Εθνική Εταιρεία Πετρελαίου.

σκευόμενοι συγκεντρώνονται, συζητούν και συμφωνούν σε δραστηριότητες πληροφόρησης και υπεράσπισης της πολιτιστικής κληρονομιάς.

Στις ζώνες υφαντουργίας όπως οι Rio Blanco, Nogales και Ciudad Mendoza η διογκούμενη ανεργία προκαλεί έντονη δυσανεκτικότητα. Στο Nogales οι εργάτες κατάφεραν να πάρουν το εργοστάσιο από το αφεντικό τους, χωρίς όμως την κρατική βοήθεια που θα τους επέτρεπε να το λειτουργήσουν· στη Ciudad Mendoza υπάρχουν ακόμα εργάτες που συνεχίζουν να παλεύουν για τις αποζημιώσεις τους εδώ και 10 χρόνια· στο Rio Blanco η ανασφάλεια για τη δουλειά είναι έντονη αφού το εργοστάσιο μια δουλεύει και μια όχι, ενώ το συμβόλαιο των εργαζομένων περιλαμβάνει μετά την τελευταία τροποποίηση όρους εργασίας που επικρατούσαν την εποχή του Πορφυριάτου [Σ.τ.Μ. το καθεστώς του Porfirio Díaz]· στο Nogales, ο αγώνας των πολιτών ενάντια στη μεταφορά του νερού των πηγών τους στα βιομηχανικά πάρκα απαντήθηκε από την κυβέρνηση του Aleman με κατηγορίες για «στάση» και φυλακίσεις.

Στην επαρχία της Tezonapa, οι εργαζόμενοι στις μεταφορές στο Valle de Tuxtepec δεν παίρνουν τους μισθούς τους, παρότι είναι οι μοναδικοί που εξυπηρετούν αυτές τις κοινότητες· στο Ixtaczoquitlan αγωνίζονται εδώ και καιρό ενάντια στη μόλυνση που προκαλεί το εργοστάσιο τσιμεντών της Arazco, γύρω από το οποίο ολοένα και αυξάνονται οι περιπτώσεις γενετικών ανωμαλιών και ακούσιων αποβολών.

Στην περιοχή της Orizaba οι κάτοικοι βρίσκονται αντιμέτωποι με την ανεργία, αφού οι βιομηχανίες της περιοχής παρακμάζουν (από τις 5 υφαντουργικές βιομηχανίες, μόνο μία λειτουργεί), ενώ τα εργοστάσια ζυθοποιίας, τσιμεντού, αλλά και η Kimberly, κάνουν μεγάλες περικοπές προσωπικού. Οι συνταξιούχοι διαμαρτύρονται για τις γελοίες συντάξεις που παίρνουν, οι οποίες δεν τους φτάνουν για τίποτα, και δηλώνουν ότι δεν σκοπεύουν να ξαναψηφίσουν, αφού τα 30 ή και 40 χρόνια δουλειάς ανταμείβονται με συντάξεις πείνας, ενώ διάφοροι υπάλληλοι παίρνουν σαφώς καλύτερους μισθούς. Στον τομέα των μεταφορών ετοιμάζεται αύξηση τιμών, η δε ανεπάρκεια στέγης αποτελεί ιδιαίτερα επωφελές εμπόριο για τις ιδιωτικές κατασκευαστικές που στηρίζονται από την κεντρική και την πολιτειακή κυβέρνηση καθώς και τις δημοτικές αρχές.

Ωστόσο γίνεται εδώ σημαντικό έργο για την υποστήριξη των

μεταναστών (από την Επιτροπή Υποστήριξης Μεταναστών «Ricardo Zapata») αλλά και των κακοποιημένων και εκδιδόμενων γυναικών (από την Cihuatlahtolli-O Λόγος των Γυναικών και από την Οργάνωση Γυναικών της Jalapilla – οι γυναίκες αυτές ήταν που ανέλαβαν την τροφοδοσία και την ασφάλεια της πορείας των Ζαπατίστας όταν αυτή πέρασε από την Orizaba).

Η πορεία των Ζαπατίστας... Η Orizaba...

Αν λοιπόν μας έλεγαν να επιστρέψουμε σε ένα μόνο μέρος απ' αυτά που πέρασε η πορεία, θα διαλέγαμε την Orizaba. Εδώ συνέπεσαν διάφορες ευτυχείς συγκυρίες. Ανοικτοί, ανεκτικοί και φιλόξενοι διοργανωτές, ενεργητικές και στρατευμένες ΜΚΟ, μαχητικές κοινότητες ιθαγενών, τοπικά ΜΜΕ ιδιαίτερα ευαισθητοποιημένα στο ζήτημα των ιθαγενών, κι ένας λαός (αποτελούμενος από νέους φοιτητές, εργάτες, νοικοκυρές, αγρότες και εργαζόμενους κάθε είδους) ιδιαίτερα σεμνός και ευγενής...

Το αποτέλεσμα; Αυτό που προοριζόταν για ένα σύντομο πέρασμα της πορείας του Χρώματος της Γης μετατράπηκε σε ένα από τα πλέον κεφάλαια και μαχητικά στιγμιότυπα ολοκλήρης της διαδρομής. Όχι μόνο στην πλατεία, αλλά και στο δρόμο... Εκεί βρίσκονταν, ολοζώντανα, όλα τα χρώματα.

Όλα, ακόμη και το γκρίζο...

Πριν, το Δεκέμβριο του 2000, αφότου ο EZLN ανακοίνωσε την πρόθεσή του να πραγματοποιήσει την πορεία στην D.F., σε μια από τις συνεδριάσεις του νομοθετικού τμήματος του PRD όπου συζητιόνταν οι Συμφωνίες του San Andres, η Βουλευτίνα Rosario Tapia ζήτησε το λόγο και είπε κατά λέξη: «Σύντροφοι, είναι απαραίτητο να συμφωνήσουμε με το PRI και το PAN για να τελειώσουμε με το θέμα των συμφωνιών του San Andres, ώστε να αποφύγουμε το ενδεχόμενο η διοίκηση του EZLN να φτάσει στην πόλη του Μεξικού. Κάτι τέτοιο θα ήταν μοιραίο για το PRD, και, από την άλλη, θα ήταν ένας θρίαμβος γι' αυτούς και όχι για το κοινοβούλιό μας. Πόσω μάλλον για εμάς...».

Αργότερα, όταν η πορεία ήταν έτοιμη να αρχίσει, στη συνάντηση της Εκτελεστικής Επιτροπής του PRD, ο εκπρόσωπος Τύπου του PRD (και σήμερα γενικός γραμματέας του κόμματος) Navarrete δήλωνε: «Ο βασικός κίνδυνος για το PRD είναι η μετατροπή του EZLN σε πολιτικό κόμμα. Όσο περισσότερο καθυστερεί η έγκριση του νόμου τόσο περισσότερες πιθανότητες απομόνωσης του Ζαπατισμού υπάρχουν».

Αυτό που τότε φαινόταν μια απομονωμένη πρόταση, μετατράπηκε σε απόφαση στην Orizaba.

Orizaba, το 2001. Η πλατεία γεμάτη...

Σε μία γωνία βρίσκονταν δύο προσωπικότητες της πολιτικής σκηνής. Οι γερουσιαστές Jesus Ortega (αρχηγός της κοινοβουλευτικής ομάδας του PRD στη γερουσία) και ο Demetrio Sodi de la Tijera (μέλος του PRD της Cocora). Η πλατεία της Orizaba ήταν πάντα δύσκολο μέρος για πολιτικές διαδηλώσεις, γι' αυτό και οι δύο γερουσιαστές βρίσκονταν εκεί για να δουν με τα μάτια τους την αποτυχία του καλέσματος των Ζαπατίστας. Με μάτια γουρλωμένα και βλέμμα γρουσουζικό, κοιτούσαν και άκουγαν τον κόσμο. Κοιτάχτηκαν τότε μεταξύ τους, συνωμοτικά, ξέροντας ότι έπρεπε να κάνουν τα αδύνατα δυνατά ώστε να μη βγει ποτέ αυτή η δύναμη στον ανοιχτό πολιτικό αγώνα.

Αριστερά, ο Jesus Ortega, γεννημένος στο Aguascalientes, πρώην πιστός ακόλουθος του Rafael Aguilar Talamantes στο Σοσιαλιστικό Κόμμα των Εργατών,¹³ βουλευτής από το 1979 μέχρι το 1982, διωγμένος από το PST το 1987, μέλος του PSM και κατόπιν του PSUM,¹⁴ εκλέγεται και πάλι βουλευτής από το 1988 μέχρι το 1991. Το 1989 μπαίνει στο στενό κύκλο του Cuauhtemoc Cardenas,¹⁵ ενώ η θητεία του από το 1993 στο IFE¹⁶ του δίνει τη δυνατότητα να αποκτήσει επαφές με τα πολι-

τειακά όργανα του PRD. Εκλέγεται εκ νέου βουλευτής από το 1994 μέχρι το 1997 (και καταλαμβάνει τη θέση του συντονιστή του κοινοβουλευτικού τμήματος του PRD). Υπήρξε αυλικός του Cardenas μέχρι το 2000, οπότε και τον συμβούλεψε να παραιτηθεί (σήμερα είναι από τους βασικούς δυσφημιστές του), ενώ τώρα είναι γερουσιαστής της προεδρικής δημοκρατίας και συντονιστής του κοινοβουλευτικού τμήματος του PRD στη γερουσία. Χωρίς ποτέ να έχει θητεύσει σε κάποιον κοινωνικό τομέα, χωρίς να έχει να επιδείξει πνευματικό έργο, χωρίς καν να διαθέτει ρητορικά χαρίσματα (ή οποιοδήποτε άλλο χάρισμα), ο γερουσιαστής Jesus Ortega κατέχει νευραλγική θέση στη μεγάλη βουλευτική γκάμα του Κόμματος Δημοκρατικής Επανάστασης (PRD).

Στα δεξιά του, ο Demetrio Sodi de la Tijera, πρώην διευθυντής δημόσιων και ιδιωτικών επιχειρήσεων, γενικός συντονιστής του DDF¹⁷ την εποχή του Ramon Aguirre, μπαίνει το 1975 στο PRI, θητεύει ως ομοσπονδιακός βουλευτής την εποχή της αποκάλυψης της εξαπάτησης του Cardenas από τον Salinas και ως μέλος –με τις ευλογίες του Salinas– του PRI στη δεύτερη Τοπική Συνέλευση του D.F.¹⁸ ('91-'94). Μέλος της ομάδας του Manuel Camacho Solis μέχρι που ο τελευταίος απέτυχε να εκλεγεί υποψήφιος του PRI για την προεδρία, φεύγει από το PRI το 1994 μετά τη δολοφονία του Colosio¹⁹, διευθύνει την Alianza

13 *Partido Socialista de Trabajadores (PST)*: Σοσιαλιστικό Κόμμα των Εργατών. Ιδρύθηκε το 1973 και το 1987 μετεξελίχθηκε σε Καρτενιστικό Μέτωπο Εθνικής Ανασυγκρότησης.

14 *Partido Socialista Unificado de México (PSUM)*: Ενοποιημένο Σοσιαλιστικό Κόμμα του Μεξικού. Δημιουργήθηκε το 1981 από την ενοποίηση του Κομμουνιστικού κόμματος, του Σοσιαλιστικού Επαναστατικού καθώς και των κινημάτων Σοσιαλιστική Δράση και Ενότητα και Λαϊκή Δράση. Το 1987 το PSUM ενώθηκε με άλλες οργανώσεις με σκοπό τη συγκρότηση του PMS (*Partido Mexicano Socialista* - Σοσιαλιστικό Μεξικανικό Κόμμα).

15 *Cuauhtemoc Cardenas*: Ηγέτης και ιδρυτής του PRD, γιος του Lazaro Cardenas, προέδρου του Μεξικού, ο οποίος κατά τη διάρκεια της θητείας του, το 1934, προχώρησε στην ανακαταννομή 20 εκατομμυρίων εκταρίων γης και στην σύνταξη εργατικής νομοθεσίας. Ο Cuauhtemoc Cardenas υπήρξε μέλος του κυβερνητικού κόμματος PRI και αποχώρησε το 1989 μετά την απάτη που διέπραξε εις βάρος του η φράξια του συνυποψηφίου του στο χρίσμα της διεκδίκησης της προεδρίας, οπότε και συγκρότησε το PRD.

16 *Instituto Federal Electoral (IFE)*: Ομοσπονδιακό Εκλογικό Ινστιτούτο.

17 *Departamento del Distrito Federal (DDF)*: Διαμερίσμα της ομοσπονδιακής περιφέρειας της πόλης του Μεξικού.

18 *Distrito Federal (DF)*: Ομοσπονδιακή Περιφέρεια. Διοικητική υποδιάρθρωση που περιλαμβάνει όλη την περιοχή γύρω από την πόλη του Μεξικού. Από το 1997 ο κυβερνήτης της εκλέγεται με ψηφοφορία (ενώ παλιότερα διοριζόταν από την κυβέρνηση). Το Μεξικό είναι ομοσπονδιακή δημοκρατία και αποτελείται από 31 πολιτείες και την Ομοσπονδιακή Περιφέρεια της Πόλης του Μεξικού.

7 *Luis Donaldo Colosio Murrieta*: Υποψήφιος για την προεδρία του Μεξικού από την πλευρά του επί 70 χρόνια κυβερνώντος κόμματος PRI στις εκλογές της 21ης Αυγούστου του 1994. Εν μέσω προεκλογικής περιόδου, στις 23 Μαρτίου του 1994, δολοφονείται στην πόλη Τίμπαουα του βόρειου Μεξικού. Οι ηθικοί αυτουργοί δεν βρέθηκαν, αλλά πολλοί πιστεύουν, ανάμεσά τους και ο EZLN, ότι ήταν επίλυση διαφορών μέσα στο κυβερνών κόμμα. Τη θέση του υποψηφίου κατέλαβε ο μετέπειτα πρόεδρος του Μεξικού Ernesto Zedillo Ponce de Leon.

Cívica²⁰ το 1994 και συμμετέχει στην ομάδα San Angel την ίδια χρονιά. Το 1996 συμμετέχει στο Φόρουμ για τη Μεταρρύθμιση του Κράτους (που οργάνωσε ο EZLN) με ένα μήνυμα που προέβλεπε την επί μακρόν παραμονή του PRI στην εξουσία και υποστήριζε ότι μόνο κοινές υποψηφιότητες του PRD και του PAN θα μπορούσαν να το ρίξουν. Μπαίνει στο PRD ενθουσιασμένος από το θρίαμβο του Cardenas στο D.F. το 1997 και εκλέγεται βουλευτής του κόμματος από το 1997 μέχρι το 2000· από τότε και μέχρι το 2006 είναι μέλος της γερουσίας. Ως γερουσιαστής, εκτός του να προωθεί την ιθαγενική αντιμεταρρύθμιση, προσπαθεί να πετύχει συμφωνίες με το PAN προκειμένου να προωθήσει την ιδιωτικοποίηση της ηλεκτρικής ενέργειας: Ψήφισε ενάντια στην επαναδιαπραγμάτευση περί του αν θα τεθεί σε ισχύ το κεφάλαιο του TLC που αφορά την αγροτική και ζωική παραγωγή, ενώ ουκ ολίγες φορές έχει καταφερθεί ενάντια στους εξεγερμένους αγρότες του San Salvador Atenco.

Πριν από μερικές μέρες, ο πολιτικός αναλυτής Armando Barta έκανε ενός είδους απολογισμό των εννέα ετών του TLC και της δημόσιας παρουσίας του EZLN. Δεν θα κάτω να κρίνω την επιπόλαιη και επιφανειακή ανάλυση των πρωτοβουλιών των Ζαπατίστας, παρά μόνο σχετικά με μία παρατήρηση. Έλεγε ο καθηγητής Barta ότι δεν θα πρέπει να ψάχνουμε τον «Λούλα» (αναφερόμενος φυσικά στον νυν πρόεδρο της Βραζιλίας) που κρύβουν μέσα τους οι πολιτικοί μας, αλλά να αγωνιστούμε όχι μόνο «από κάτω» αλλά και «από πάνω» (δηλαδή στο κοινοβούλιο και στη γερουσία) για την αλλαγή του Μεξικού. Σύμφωνοι, δεν πρέπει να ψάχνουμε τον «Λούλα» στους πολιτικούς μας. Μου φαίνεται όμως εξίσου λάθος το να βλέπεις στο μεξικάνικο PRD κάτι από το βραζιλιάνικο PT. Αν είναι έτσι, πού είναι το αντίστοιχο MST του Ρίο ντε Ζανέιρο; (Movimiento de los Sin Tierra - Κίνημα Ακτημόνων).

Φαίνεται πως το μόνο επιχείρημα πια υπέρ του PRD είναι ότι δεν υπάρχει άλλη λύση, και πως αν δεν στηριχτεί, τότε το PRI, και το PAN, και η κακή μας τύχη, και ο σεχταρισμός, και τέλος πάντων όλα τα δεινά θα πέσουν στο κεφάλι μας. Πρόσφατα, σε απάντηση στην κριτική που ασκήθηκε στο PRD από επτά διοικητές (άντρες και γυναίκες) του EZLN την 1η Ιανουαρίου αυτού του

έτους (2003), η πρόεδρος του κόμματος Rosario Robles έκανε έκκληση «να σταματήσουν οι τσακωμοί ανάμεσα σε «φίλους», και επέμεινε πως η ψήφιση του νόμου για τους ιθαγενείς ήταν ένα λάθος που έχει αναγνωριστεί ως τέτοιο.

«Φίλοι»; «Λάθος»;

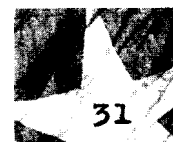
Όπως μπορούσε κανείς εύκολα να καταλάβει απ' όσα έλεγαν οι γερουσιαστές Ortega και Sodi, η μέχρις εσχάτων προσπάθειά τους να στηρίξουν την ιθαγενική αντιμεταρρύθμιση (όταν ούτε καν ο Barlett και ο Cevallos προσπαθούσαν να την υπερασπιστούν δεδομένης της διογκούμενης εθνικής και διεθνούς κατακραυγής) δεν ήταν απλώς ένα «τακτικό λάθος». Στο πλαίσιο του οράματος των Ortega και Sodi δεν έχει πραγματικά ιδιαίτερη σημασία η μη αναγνώριση των κοινοτήτων ως «οργανισμών με δημόσια δικαιώματα», ούτε το να μη γίνεται λόγος για «συλλογική αξιοποίηση των φυσικών πόρων» (σύμφωνα με τον Ortega άλλωστε κάτι τέτοιο είναι περιττό!), αλλά ούτε και το εδαφικό ζήτημα, αφού «η κατοικία περιλαμβάνει και ξεπερνά το εδαφικό ζήτημα».

Μετά απ' όλα αυτά, οι διεκδικήσεις και η αντίθεση των λαών των ιθαγενών του Μεξικού ενάντια στο νόμο, που οι γερουσιαστές προσπαθούν να παρουσιάσουν σαν φαινόμενο περιορισμένο «σε άτομα που πρόσκεινται στον EZLN και τον subcomandante», μοιάζουν να οφείλονται στην έλλειψη κατανόησης από μέρους τους της «σοφίας» των νομοθετών του PRD.

Το θέμα όμως είναι ότι οι γερουσιαστές της μεξικανικής αριστεράς υπερασπίστηκαν ένα νόμο που δεν θα μπορούσε παρά να είναι της δεξιάς. Και όταν ο κύριος Cardenas Solorzano καλούσε στην ψήφιση της ιθαγενικής αντιμεταρρύθμισης (ρωτώντας «Είσαι γερουσιαστής του EZLN ή του PRD; Ψήφισε για την ενότητα του κόμματος!» έχοντας ξεχάσει προφανώς πως οι γερουσιαστές δεν είναι του EZLN αλλά ούτε του PRD ούτε του PRI ούτε του PAN, αλλά της ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑΣ) προπαγάνδιζε ένα νόμο της δεξιάς.

Οι εναλλακτικές ήταν ξεκάθαρες. Ή με τους λαούς των ιθαγενών (και τα εκατομμύρια των μη ιθαγενών Μεξικάνων που στηρίζουν τις διεκδικήσεις τους) ή με την ιθαγενική αντιμεταρρύθ-

20 Alianza Cívica: Αστική Συμμαχία. Μη Κυβερνητική Οργάνωση, η οποία έχει στόχο τη διαφύλαξη της δημοκρατίας των πολιτών, με δράση κυρίως παρατηρητή κατά τη διεξαγωγή των εκλογών.

μηση των Cevallos-Bartlett-Ortega. Και το PRD έκανε την επιλογή του, και την έκανε σύμφωνα με το προφίλ που έχει υιοθετήσει: αυτό της αριστεράς που είναι βολική συνένοχος της δεξιάς.

Η έγκριση του νόμου των Cevallos-Bartlett-Ortega (by the way, κανείς από τους παραπάνω δεν μπήκε στη γερουσία με ψήφους, αντίθετα και οι τρεις μπήκαν λόγω των εκλογικών ποσοστών του κόμματος) από το PRI-PAN-PRD ήταν πραγματικά ένας θρίαμβος της μεξικανικής πολιτικής τάξης ενάντια στους λαούς των ιθαγενών (και όχι μόνο στον EZLN): ένας πύρρειος όμως θρίαμβος, καθώς ξεθωριάζει μέσα στην πρόοδο των διαδικασιών παγίωσης της αυτονομίας και αντίστασης όχι μόνο ανάμεσα στους ιθαγενείς.

Σώζονται οι βουλευτές του PRD; Λοιπόν, η ψήφος ενάντια στην αντιμεταρρύθμιση συμφωνήθηκε στο κοινοβουλευτικό τμήμα της Βουλής των Αντιπροσώπων με μόλις τρεις ψήφους διαφορά. Και οι βουλευτές του PRD έχουν εγκρίνει έκτοτε διάφορες ρυθμίσεις που σχετίζονται με αυτή την αντιμεταρρύθμιση.

Αλλά, ακόμα κι αν σκεφτούμε πως, ναι, όλα ήταν ένα «μικρό λάθος» και πρέπει να αλληλοσυγχωρεθούμε σαν «φιλοι», τότε τι σημαίνουν όλα όσα ακολούθησαν;

1) Το PRD εδώ και τρία χρόνια ψηφίζει υπέρ του ομοσπονδιακού προϋπολογισμού. Δικαιολογούνται λέγοντας ότι δεν πρόκειται για τα αρχικά προγράμματα του Fox. Η πραγματικότητα είναι ότι αυτό που φτάνει στο Υπουργείο Οικονομικών είναι ένας προϋπολογισμός που ξέρουν ότι θα πρέπει να «τροποποιηθεί» από τους βουλευτές (αυξάνοντας λιγούλακι τα έξοδα για την παιδεία, την υγεία κ.τ.λ.) πράγμα που τελικά του εξασφαλίζει και την ψήφισή του. Αν είναι αλήθεια αυτό που λέει η οικονομική θεωρία, ότι δηλαδή ο προϋπολογισμός αντιπροσωπεύει το οικονομικό μοντέλο στην πράξη, τότε το PRD εδώ και τρία χρόνια ψηφίζει υπέρ του νεοφιλελευθερισμού, ενάντια στους Μεξικάνους, και ουσιαστικά υπέρ της αποπληρωμής του δημόσιου εξωτερικού χρέους, του περιορισμού της οικονομικής ανόδου και της πιστής υπακοής στις επιταγές του Διεθνούς Νομισματικού Ταμείου και της Παγκόσμιας Τράπεζας.

2) Οι βουλευτές του PRD εφαρμόζουν στην πράξη τις συμφωνίες που ψηφίστηκαν πλειοψηφικά στο πλαίσιο του ιθαγενικού νόμου, τόσο όσον αφορά τις κανονιστικές διατάξεις όσο και

τα μερίδια του προϋπολογισμού. Ψήφισαν μεν ενάντια σε αυτόν το νόμο, άλλα είναι ουσιαστικά εγγυητές της εφαρμογής του.

3) Στη γερουσία το PRD ψήφισε υπέρ των τροποποιήσεων της διεθνούς σύμβασης για τους εξαφανισθέντες, που εγγυάται τη στρατιωτική δικαιοδοσία (δηλαδή οι στρατιώτες δικάζονται μόνο από στρατιωτικά δικαστήρια) και τη μη αναδρομικότητα, πράγμα που εγγυάται την ατιμωρησία.

4) Τον περασμένο Δεκέμβρη πολλοί νομοθέτες του PRD (ανάμεσά τους και ο γερουσιαστής Sodi) ψηφίσαν μαζί με το PAN και το PRI να μη ζητηθεί η διακοπή της εφαρμογής των αγροτικών-κτηνοτροφικών διατάξεων του TLC (Tratado de Libre Comercio).

5) Για να πάρει κανείς απλώς μια ιδέα του πόσο άσκοπη σπατάλη ήταν οι εσωτερικές εκλογές του PRD, αρκεί να αναφέρουμε ότι μία ανακοίνωση 20 δευτερολέπτων στο ειδησεογραφικό δελτίο του Lopez Doriga στο Televisa κοστίζει 465 χιλιάδες πέσος. Διάφορα μέλη τοπικών ομάδων (συνήθως από φτωχές συνοικίες) πληρώνονται 60 πέσος την ώρα κάθε μέρα για να κολλάνε αφίσες και 80 πέσος την ώρα, τη νύχτα, για να ξεκολλάνε τις αφίσες των αντιπάλων. Υπολογίζεται συνολικά ότι το κόστος της προηγούμενης καμπάνιας του PRD ανήλθε στα 80 εκατομμύρια πέσος.

6) Δεν ήταν ο κύριος Ramirez Cuellar, από το El Barzon, ένας από τους «αρχηγούς» του σύγχρονου αγροτικού κινήματος, υποψήφιος του PRD για το δήμο του Venustiano Carranza της D.F., που φυσικά κατοικείται κατά κύριο λόγο από αγρότες; Πόσοι από τους υποψήφιους του PRD σε διάφορες θέσεις έχουν υπάρξει στο παρελθόν «αρχηγοί κοινωνικών κινήματων»; Πόσοι από τους υποψήφιους του PRD δεν εμφανίζονταν καν στις δημοσκοπήσεις; Πόσα ξόδεψαν οι υποψήφιοι που διαφημιζόνταν στην τηλεόραση και στο ραδιόφωνο; Πόσα ξοδεύτηκαν για το μικρό αεροπλάνο που διαφήμιζε έναν από τους υποψήφιους;

Ένα κόμμα της αριστεράς καταφεύγει στις δημοσκοπήσεις για να επιλέξει τους υποψηφίους και τους ηγέτες του; Ένα κόμμα της αριστεράς προωθεί ονόματα και πρόσωπα αντί για τις αρχές και το πρόγραμμά του; Δεν είναι αλήθεια ότι το 67% των δήμων όπου πλειοψηφεί το PRD, το χάνει στις επόμενες εκλογές γιατί κυβερνά όπως ακριβώς το PAN και το PRI; Δεν είναι αλήθεια ότι ο λόγος του PRD δεν αγγίζει ούτε τους νέους, ούτε τους ιθαγε-

νείς, ούτε τους οικολόγους, ούτε τις γυναίκες, ούτε το νέο αγροτικό κίνημα; Ποια είναι η ακριβής θέση του PRD όσον αφορά στα διεθνή ζητήματα;

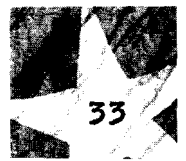
Το PRD, σαφώς, κάποτε υπήρξε κόμμα της αριστεράς. Όχι πια. Επέλεξε να προσχωρήσει (στην ουρά και αυτό...) στη λογική της άρχουσας πολιτικής τάξης και δεν φιλοδοξεί παρά να είναι το αντίβαρο που θα αλλάξει τις ισορροπίες της εξουσίας, ξεχνώντας ότι τον κύριο της... ζυγαριάς αυτό δεν τον ανησυχεί. Έχει πλέον συνδεθεί οργανικά με τον κρατικό μηχανισμό και εξαρτάται οικονομικά, δηλαδή πολιτικά, από αυτόν. Στο εσωτερικό του έχει πια σχηματιστεί μια νέα τάξη πολιτικών που ζει από τον κρατικό προϋπολογισμό και κάνει ό,τι μπορεί για να συνεχίσει. Δεν υπάρχουν

πια αρχές, ούτε πρόγραμμα και, ergo, ούτε κόμμα.

Οι ζαπατίστας δεν αγνοούν το γεγονός ότι στο PRD υπάρχουν και άνθρωποι τίμιοι και συνεπείς (και τους χαιρετίζουμε). Αλλά δεν είναι αυτοί που αποφασίζουν την πορεία και το προφίλ αυτού του πολιτικού κόμματος.

Μας λένε ξανά και ξανά ότι, ξεχάστε το, δεν υπάρχει άλλη λύση. Αλλά, όπως είπε ο comandante Tacho την 1η του Γενάρη, και βέβαια υπάρχει...

**Από τα Βουνά του Νοτιοανατολικού Μεξικού
Subcomandante Insurgente Marcos
Μεξικό, Γενάρης του 2003**

ΑΠΡΙΛΙΟΣ. ΤΛΑΧΚΑΛΑ. ΤΟ ΤΕΤΑΡΤΟ ΙΧΝΟΣ Οι αιώνιοι εξεγερμένοι

Αυτήν τη φορά είναι η ιστορία που κινεί το χέρι και τον άνεμο για να περάσει στην επόμενη σελίδα του ημερολογίου. Απρίλιος γράφει πάνω και, τότε, πάντα εξεγερμένοι, εμφανίζεται μία λέξη... Tlaxcala.¹

Tlaxcala. Σύμφωνα με τα στοιχεία του INEGI, η Tlaxcala είχε το 2000 κάτι λιγότερο από ένα εκατομμύριο κατοίκους, ενώ από αυτούς, σχεδόν τριάντα χιλιάδες πάνω από πέντε χρονών, μιλούν κάποια ιθαγενική γλώσσα. Κάτω από τον ουρανό της Tlaxcala ζουν ιθαγενείς Nahuua, Otomies, Hnauues και Totonacos.

Απρίλιος. Ακόμη μία φορά ο αετός σαν γαλάζιο σύννεφο ταξιδεύει πάνω από τη γη της Tlaxcala. Εμφανίζεται πίσω από το ηφαίστειο Matlaleuyetl (γνωστό και ως «Malinche»), πάνω από

το βιομηχανικό άξονα Apizaco-Xalostloc-Huamantla, ανεβαίνει μέχρι τη βιομηχανική πόλη της Xicohtencatl, φτάνοντας στη λίμνη Atlonga στριβει προς το Νότο, προς τη βιομηχανική ζώνη του Malintzi, και περνώντας από τη βιομηχανική περιοχή της Panzacola φτάνει στην Cacaxtla. Εκεί το σύννεφο ξαπλώνει πάνω στο βουνό. Και μισοκλείνοντας τα μάτια, ανοίγει την καρδιά του με μια ιστορία όπου η εξέγερση και η αξιοπρέπεια μπερδεύονται με τα ημερολόγια του τότε και του τώρα.

Απρίλιος. Tlaxcala. Cacaxtla... Στο ημερολόγιο του 1975, οι κάτοικοι του χωριού San Miguel del Milagro έκαναν μια ανασκαφή στα ερείπια της Cacaxtla.² και ανακάλυψαν την εικόνα ενός ανθρώπινου προσώπου με σκούρα επιδερμίδα και έντονη επιρ-

¹ Tlaxcala: Η πολιτεία αυτή βρίσκεται στην κεντρική-ανατολική ζώνη του Μεξικού και συνορεύει με τις πολιτείες Hidalgo στα βορειοδυτικά, Puebla στα βόρεια, νότια και δυτικά και με την πολιτεία του Mexico στα δυτικά.

² Ruínas de Cacaxtla: Τα ερείπια του λόφου Cacaxtla είναι ένα παράδειγμα αρχιτεκτονικής της προ-ισπανικής περιόδου. Πάνω από την αρχική κατασκευή χτιζόταν μια άλλη που κάλυπτε την προηγούμενη, σαν κρεμμύδι. Μ' αυτό τον τρόπο σώθηκαν εργαλεία, σκεύη, καθώς και οι περίφημες τοιχογραφίες της Cacaxtla, οι οποίες διατήρησαν τη ζωντάνια των χρωμάτων τους. Οι τοιχογραφίες αυτές απεικονίζουν υπερφυσικούς ιαγουάρους και μάχες με πολεμιστές που έχουν τα χαρακτηριστικά αετού.

ροή από τους Mayas, κάτι σαν φιγούρα ιθαγενή Maya με κουκούλα. Κάπως έτσι το μέλλον μπλεκόταν με το παρελθόν.

Στο ημερολόγιο της ισπανικής κατάκτησης, ο ιθαγενής Xicohtencatl Axayacatzin³ είχε προειδοποιήσει ότι ο ερχομός των Ισπανών δεν σήμαινε την επιστροφή του Quetzalcoatl, αλλά ότι «τα πλωτά αυτά κάστρα ήταν αποτέλεσμα ανθρώπινης δουλειάς, που ήταν θαυμαστή γιατί ποτέ δεν είχαν δει κάτι παρόμοιο», και πρότεινε στους τέσσερις κύριους αρχηγούς της Tlaxcala «να βλέπουν τους ξένους σαν τυράννους της πατρίδας και των θεών». Τελικά η απόφαση των αρχηγών υπερίσχυσε του οράματος του Xicohtencatl. Λίγο αργότερα, ο τελευταίος προσπάθησε να πείσει τους υπόλοιπους να συνταχθούν με τον Cuiclahuac,⁴ που μόλις είχε ανέβει στο θρόνο μετά το θάνατο του Moctezuma.⁵ Ο Hernan Cortes⁶ προσπάθησε να κερδίσει την

εύνοια του Xicohtencatl. Αλλά ο εξεγερμένος ιθαγενής αρνήθηκε, και ήταν τότε που συνελήφθη και κρεμάστηκε.

Πολλά ημερολόγια πριν, τον καιρό των «εκλεκτών πολέμων»,⁷ ο πολεμιστής Tlahuicole⁸ από την Tlaxcala, ένας Οτομί από το Totoac με μεγάλη δύναμη, προτίμησε να πεθάνει αγωνιζόμενος, παρά να δεχτεί τη συγγνώμη αυτών που καταπίεζαν το λαό του.

Μερικά ημερολόγια αργότερα, το 1847, μια από τις ένοπλες μονάδες στις οποίες είχε ανατεθεί η προστασία του κάστρου του Chapultepec ονομαζόταν «Ενεργό Τάγμα του San Blas» και διοικούταν από τον Tlaxcalteco Felipe Santiago Xicohtencatl. Στις 13 Σεπτεμβρίου του 1847, ο Xicohtencatl και σχεδόν όλο του το τάγμα σκοτώθηκαν αγωνιζόμενοι ενάντια σε βορειοαμερικανικά στρατεύματα.

3 Xicohtencatl Axayacatzin: Γεννήθηκε στην Tizatlan, γύρω στα 1484, και ήταν γιος του γεροισιαστή της Tlaxcalar Tizatlan Xicohtencatl Huehuetl. Διακρίθηκε για το θάρρος του, αφού υπήρξε διοικητής των στρατευμάτων των τεσσάρων αρχόντων στις μάχες ενάντια στους ισπανούς κατακτητές. Μετά από σκληρές μάχες, τη λιποταξία των αρχόντων του Ocotelulco και Tepeticpac, αλλά και συνεχόμενες ήττες των δυνάμεων του Xicohtencatl, οι άρχοντες αποφάσισαν να υπογράψουν σύμφωνο ειρήνης με τον Cortes το Σεπτέμβριο του 1519. Με το σύμφωνο αυτό οι Tlaxcaltecas είχαν το δικαίωμα στην αυτονομία και την ελευθερία στον τρόπο διακυβέρνησης, έπρεπε όμως να ασπασθούν την καθολική θρησκεία και να βοηθήσουν τον Cortes στο έργο της κατάκτησης, πράγμα που έκαναν.

4 Cuiclahuac: Υπήρξε ο προτελευταίος αυτοκράτορας του Tenochtitlan. Ήταν αδελφός του Moctezuma και του Cacama τους οποίους και συμβούλεψε να μην εμπιστευθούν τον Cortes (οι ίδιοι πίστευαν σε μια προφητεία που έλεγε ότι η άφιξη των βάρβαρων λευκών θα σήμαινε και την επιστροφή του θεού Quetzalcoatl). Μετά τη σφαγή στο Templo Mayor, το 1520, συνελήφθη μαζί με άλλους αριστοκράτες από τους Ισπανούς. Όταν αργότερα απελευθερώθηκε από τον Cortes, με τον όρο να πείσει τον πληθυσμό να σταματήσει τις επιθέσεις εναντίον των Ισπανών, άρχισε να οργανώνει τον αγώνα, συμμαχία με τους μαχητές της Tlaxcala και της Cholula και πέτυχε μια μεγάλη νίκη εναντίον των κατακτητών, στη μάχη που ονομάστηκε και «Θλιβερή Νύχτα». Ο Cuiclahuac, ο οποίος στέφθηκε αυτοκράτορας, πέθανε από ευλογιά, μια επιδημία που έφεραν οι Ισπανοί και η οποία εξόντωσε μεγάλο μέρος του ιθαγενικού πληθυσμού του Tenochtitlan.

5 Moctezuma Xocoyotzin: Υπήρξε αυτοκράτορας των Αζτέκων από το 1502 ως το 1520. Αυταρχικός και δεισιδαίμων καθώς ήταν, πίστεψε μια προφητεία που έλεγε ότι η άφιξη των ισπανών κατακτητών σήμαινε την επιστροφή του θεού Quetzalcoatl. Στις 8/11/1519 δέχθηκε με μεγάλη επισημότητα τον Cortes επιδεικνύοντας περισσότερο υποταγή παρά φιλοξενία. Παρά την ομηρία του και τη φυλάκισή του από τον Cortes, διέταξε τους υπηκόους του να προσφέρουν όλο και περισσότερα πλούτη στο δεσμοφύλακά του. Πέθανε λίγες μέρες μετά τη σφαγή στο Templo Mayor και αφού υπέστη προσβολές και βασανιστήρια.

6 Hernan Cortes (1485-1541): Γεννήθηκε στην Extremadura της Ισπανίας. Το 1511 έφυγε με τον Diego Velazquez για να κατακτήσει την Κούβα, όπου επιδόθηκε στην αρπαγή του χρυσού του νησιού. Στις 11/2/1519 ξεκίνησε με 10 πλοία, 100 ναυτικούς και 508 στρατιώτες για την κατάκτηση του Μεξικού. Κατέλαβε όλο το κεντρικό Μεξικό και τη Γουατεμάλα, όπου προώθησε το εμπόριο και τις ιεραποστολές. Κατηγορήθηκε ενώπιον του βασιλιά της Ισπανίας για κατάχρηση εξουσίας και έχασε το αξίωμα του κυβερνήτη της Νέας Ισπανίας. Εκεί παρέμεινε από το 1530 ως το 1540, έχοντας τον τίτλο του μαρκήσιου της κοιλάδας της Oaxaca και διατηρώντας υπό την εξουσία του πολλά εδάφη και υποτελείς. Πέθανε το 1541 στην Castillera de la Cuesta.

7 Guerras Floridas: Εκλεκτοί Πόλεμοι. Κατά τη διάρκεια του 15ου αιώνα πολλά μικρά βασίλεια (señorios) εμφανίστηκαν στην περιοχή της Tlaxcala. Κάποια απ' αυτά συγκρότησαν τη λεγόμενη Τριπλή Συμμαχία, μια μορφή συνομοσπονδίας με σκοπό την αντίσταση απέναντι στον επεκτατισμό των Αζτέκων. Οι Guerras Floridas, οι πόλεμοι δηλαδή μεταξύ των Tlaxcaltecas και των Αζτέκων ήταν στην ουσία σύγκρουση δύο διαφορετικών συστημάτων, του μοσπονιακού των πρώτων και του αυτοκρατορικού των δεύτερων.

8 Tlahuicole: Υπήρξε σύμβολο της αξιοπρέπειας και του αγώνα για την αυτονομία των Tlaxcaltecas κατά τη διάρκεια των «εκλεκτών πολέμων». Λέγεται, μάλιστα, ότι όταν συνελήφθη από τον Αζτέκο και παρουσιάστηκε στον αυτοκράτορα Moctezuma, εκείνος, αφού του απέδωσε τις τιμές που του άρμοζαν, τον απελευθέρωσε.

«Tlaxcala», λένε μερικοί, «σημαίνει γη του ψωμιού από καλαμπόκι». Αλλά για το νεοφιλευθερισμό, όπως διαπίστωσε και το σύννεφο κατά τη διάρκεια του ταξιδιού του, σημαίνει «γη των μαquiladoras». Στην Tlaxcala, το 62% του πληθυσμού της πολιτείας δουλεύει και ζει σε περιοχές όπου βρίσκονται εγκατεστημένες μαquiladoras.

Εδώ εγκαθίστανται με τον καιρό όλο και μεγαλύτερες βιομηχανίες που «τρώνε» ή υποτάσσουν τις μικρότερες. Έτσι συνηθίζεται μια επιχείρηση που εγκαθίσταται στην πόλη να «απλώνεται» στέλνοντας τους επιστάτες της να εγκαταστήσουν στις κοινότητες τη δική τους άτυπη maquila – κατά προτίμηση σε κοινότητες δύο έως τριών χιλιάδων κατοίκων, όπου πληρώνουν μισθούς πολύ χαμηλότερους από ό,τι στην πόλη, χρησιμοποιώντας νοικιασμένους χώρους για λίγους μήνες, ώστε να μπορούν να μετακινούνται από το ένα μέρος στο άλλο. Μια παραλλαγή αυτού του φαινομένου αποτελεί και η αγορά ή το καπάρο από τις μεγάλες ή έστω επίσημες maquilas της παραγωγής των μικρότερων άτυπων maquilas.

Σε μέρη όπως τα Hueyotlilpan και Zapata, οι εταιρείες βάζουν τις μηχανές και τα χωριά τους ανθρώπους, αφού οι πατεράδες αφήνουν ακόμη και τα παιδιά τους να δουλεύουν από τα οκτώ τους χρόνια. Οι επενδυτές έρχονται σε άμεση συμφωνία με τις οικογένειες οι οποίες προσφέρουν το χώρο και τα εργατικά χέρια, ενώ ο κατασκευαστής προσφέρει μισθό, εξοπλισμό και πρώτες ύλες. Όπως το 19ο αιώνα, οι ίδιοι οι πατεράδες μετατρέπονται σε επιστάτες που επιβλέπουν τη δουλειά των παιδιών τους. Τα παιδιά πληρώνονται 70 πέσος την εβδομάδα, για να ξηλώνουν υφάσματα από τη μία το μεσημέρι (αφού σχολάσουν υποτίθεται από το σχολείο) μέχρι τις επτά το βράδυ. Κατά συνέπεια εκτός του ότι τα παιδιά υποσιτίζονται, εγκαταλείπουν επιπλέον το σχολείο από το δημοτικό. Δεδομένου ότι πρόκειται για μια περιοχή με μεγάλο αριθμό μεταναστών, οι μανάδες και τα παιδιά πρέπει να συμμορφώνονται με τα καπρίτσια των μαquiladoras για να έχουν ένα ελάχιστο εισόδημα. Σαν συνέπεια της πλήρους διάλυσης του κοινωνικού και οικογενειακού ιστού, τα ναρκωτικά και η πορνεία πολλαπλασιάζονται.

Όλο και πιο εντατικά, η γη της Tlaxcala κατακλύζεται από τις

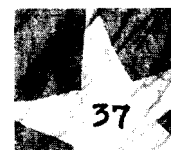
maquilas αλλά και από την αντίσταση ενάντια τους. Γιατί οι μαquiladoras δεν ήρθαν μόνες τους...

Παράλληλα με την αύξηση της παιδικής εργασίας, για παράδειγμα, οι κοινωνικές οργανώσεις παρατηρούν επίσης την αύξηση των Ταξιαρχικών Συνδυασμένων Επιχειρήσεων, των συλλήψεων, των βάσεων διάφορων αστυνομικών μονάδων κ.τ.λ. Υπάρχουν δήμοι όπως η Panotla ή η Santa Apolonia όπου υπήρξε ανοικτή σύγκρουση ανάμεσα στον πληθυσμό και τις αστυνομικές ή στρατιωτικές δυνάμεις. Παρόμοιες βάσεις υπάρχουν σε όλη την Tlaxcala –Zacatelco, Ixtacuixtla, Calpulalpan, Tlaxco, Coarixtla και κυρίως στο San Pablo Apetatitlan και στην πόλη της Tlaxcala- και διενεργούν ανοικτά (στρατιωτικές) επιχειρήσεις κατά του κόσμου που εναντιώνεται στη λειτουργία της maquila.

Στο San Pablo del Monte οι κάτοικοι απέκλεισαν τον αυτοκινητόδρομο με αποτέλεσμα να καταφθάσει η αστυνομία και να ξεσπάσουν συγκρούσεις. Στην επιχείρηση της Arcomex πάνω στην εθνική οδό και ακριβώς στην είσοδο της πολιτείας Tlaxcala, όπου κατασκευάζονται ανταλλακτικά για τη Volkswagen, οι εργάτριες απηυδισμένες από τη συμπεριφορά του διεφθαρμένου τους συνδικάτου CROC,⁹ δημιούργησαν ένα νέο ανεξάρτητο συνδικάτο παλεύοντας ενάντια στη σύμβαση εργασίας που τους είχε επιβληθεί. Φυσικά το διεφθαρμένο συνδικάτο έστειλε τους μπράβους του που, ακολουθώντας την αστυνομία –η οποία παρακολουθούσε, όχι άπραγη φυσικά– μπόρεσαν ανενόχλητοι να επιτεθούν στις εργάτριες που ήθελαν να αλλάξουν συνδικάτο.

Το «θαύμα» των μαquiladoras, που τόσο επιδίωξαν οι κυβερνήσεις και οι διανοούμενοι της δεξιάς, δεν είναι πηγή θέσεων εργασίας· είναι ένας εφιάλτη, ένας φαύλος κύκλος που επιβάλλει συνθήκες εργασίας που θα προκαλούσαν οίκτο ακόμη και στους Ισπανούς δουλοκτήτες. «Αν δεν είσαι διατεθειμένος να εργαστείς υπό αυτές τις συνθήκες και με αυτό το μισθό, θα πάω αλλού...», λένε οι βιομηχανικές μονάδες. Έτσι, στους δήμους Lazaro Cardenas & Emiliano Zapata υπάρχουν... ημιαποικιοκρατικά και εργοστάσια παραγωγής, τα οποία λειτουργούν σε ένα πλαίσιο υπερεκμετάλλευσης...

9 CROC: Confederacion Revolucionaria de Obreros y Campesinos. Επαναστατική Συνομοσπονδία Εργατών και Αγροτών.

Παρά όλα αυτά, δεν είναι όλα εκμετάλλευση και κυριαρχία...

Στο κομμάτι της Xostla (Puebla), στην πόλη της Tlaxcala, συγκεντρώνεται το μεγαλύτερο μέρος ποτιστικής αγροτικής γης. Οι αγρότες που ζουν και εργάζονται εκεί αντιστέκονται σθεναρά στην εγκατάσταση maquiladoras στην περιοχή τους. Ιδιαίτερα οι περιπτώσεις της Santa Apolonia Teacalco και των δασκάλων της Αγροτικής Σχολής¹⁰ της Panolta έχουν γίνει ευρύτερα γνωστές. Οι κάτοικοι αυτών των περιοχών έχουν προειδοποιήσει ότι θα αντισταθούν με κάθε κόστος προκειμένου να υπερασπιστούν την ποτιστική γη τους. Και στην Panolta, όμως, οι σπουδαστές της Αγροτικής Σχολής αγωνίζονται ενάντια στο κλείσιμο του κέντρου σπουδών τους που προωθεί η κυβέρνηση, καθώς και στην αν-συχνητική στρατιωτικοποίηση ολόκληρου του δήμου, που έχει καταληφθεί από το στρατό και έχει κηρυχθεί στρατιωτική ζώνη, ήδη από το 1994.

Στο δήμο του Arizaco οι κάτοικοι έχουν ξεκινήσει δικαστικό αγώνα, έναν αγώνα ειρηνικής αντίστασης ενάντια στο Πρόγραμμα Προστασίας και Κυκλοφορίας, που ακολουθώντας τα πρότυπα του Los Angeles αποσκοπεί στην επιβολή ενός δικτατορικού μοντέλου παρακολούθησης της «διέλευσης και κυκλοφορίας». Ενάντια στο πρόγραμμα αυτό, οι εργαζόμενοι στις μεταφορές και οι έμποροι, αλλά και οι πολίτες γενικότερα, πραγματοποίησαν οκτώωρη στάση εργασίας. Το αποτέλεσμα ήταν η PGR¹¹ να αρχί-

σει να αναζητά τρόπους επίθεσης στο κίνημα αυτό.

Και η κυβέρνηση; Αισθανόμενος αποκλεισμένος από το Plan Puebla Panama (και τα αντίστοιχα κονδύλια φυσικά) ο κύριος Sanchez Anaya¹² έχει ήδη εγκαινιάσει το πρόγραμμα «Gran Vision» (Μεγάλο Όραμα)¹³ σε μια προσπάθεια να ανεβεί στο... «τρένο του εκσυγχρονισμού». Επτά οδικοί άξονες θα διασχίζουν, σχηματίζοντας ένα σταυρό ανάμεσα σε Βορρά-Νότο και Ανατολή-Δύση, ολόκληρη την επαρχία, με σκοπό την «ένταξή της στις νέες δυναμικές που αναπτύσσονται». Με κέντρο το Arizaco, οι οδικές διακλαδώσεις του σχεδίου «Gran Vision» συνδέουν ολόκληρη την ευρύτερη περιοχή της Tlaxcala με το βιομηχανικό άξονα που αναπτύσσεται κατά μήκος του αυτοκινητοδρόμου Mexico-Puebla και με την πόλη της Puebla. Τα... νεοφιλελεύθερα χέρια και μάτια έχουν την πρόθεση να οικειοποιηθούν τον άξονα Puebla-Tlaxcala, που αποτελεί τον τέταρτο σημαντικότερο πληθυσμιακό άξονα της χώρας. Φυσικό δεν είναι; Εδώ αφθονούν τόσο οι καταναλωτές όσο και τα εργατικά χέρια.

Αφθονεί όμως και η εξέγερση...

Τώρα, στο ημερολόγιο του 2003, ο Απρίλης φέρνει στην Tlaxcala ένα δώρο... Την αγκαλιά του Emiliano Zapata. Και τόσο η αγκαλιά όσο και η τρυφερότητα και ο σεβασμός έχουν μια ιδιαιτερότητα όταν εμπλέκουν και τους παλιούς μεροκαματιάρηδες εργάτες της Tlaxcala που κινητοποιούνται τώρα για να απαιτή-

10 Normal Rural: Οι αγροτικές παιδαγωγικές ακαδημίες, καρπός της εκπαιδευτικής μεταρρύθμισης της μεξικανικής επανάστασης, βρίσκονται σε φτωχές και απομακρυσμένες αγροτικές περιοχές και αποτελούν τη μοναδική δυνατότητα των νέων των περιοχών αυτών να σπουδάσουν. Είναι η ανώτατη εκπαίδευση του Μεξικού των από κάτω. Οι φοιτητές τους είναι οικότροφοι και λαμβάνουν μια μορφή υποτροφίας από το κράτος για τα έξοδά τους (το 2000 ο κάθε φοιτητής έπαιρνε 18,50 πέσος την ημέρα για τη διατροφή του και 10 πέσος την εβδομάδα για τα προσωπικά του έξοδα, σαν να λέμε δηλαδή 2,10 και 1,5 ευρώ αντίστοιχα). Οι απόφοιτοι των σχολών αυτών στελεχώνουν ως δάσκαλοι τα σχολεία των αγροτικών περιοχών. Λόγω της μεγάλης ριζοσπαστικής παράδοσης που έχουν, θεωρούνται εστία αναταραχών από τις εκάστοτε ομοσπονδιακές και πολιτειακές κυβερνήσεις αλλά και από το ΔΝΤ, το οποίο, μάλιστα, το 2003 ενέκρινε δάνειο προς την κυβέρνηση της Τσιάπας (συνεργασία των κομμάτων PAN και PRD) με την προϋπόθεση να κλείσει η αγροτική σχολή της περιοχής (οι κινητοποιήσεις που έγιναν για τη μεταίωση του σχεδίου αυτού είχαν ως αποτέλεσμα ένα νεκρό, πολλούς αγνοούμενους και 185 συλληφθέντες). Ταυτόχρονες προσπάθειες κλεισίματος των σχολών αυτών έγιναν και σε άλλες πολιτείες του Μεξικού, όλο το 2003. Στο Hidalgo οι απόφοιτοι της Normal Rural «Luis Villarreal» κατέβηκαν στους δρόμους απαιτώντας να μην περικοπούν οι θέσεις εργασίας, κάτι που θα οδηγούσε στο κλείσιμο των σχολών, και καταγγέλλοντας ότι ορισμένες περιοχές της πολιτείας ζουν σε «κατάσταση πολιορκίας» από τις στρατιωτικές δυνάμεις.

11 PGR: Procuraduría General de la Republica. Γενική Εισαγγελία της Δημοκρατίας.

12 Alfonso Sanchez Anaya: Κυβερνήτης της πολιτείας Tlaxcala. Παλιότερα ανήκε στο κυβερνών PRI ενώ τώρα είναι στέλεχος του κεντροαριστερού PRD.

13 Proyecto «Gran Vision»: Πρόγραμμα της ομοσπονδιακής κυβέρνησης στο οποίο συμμετέχουν οι πολιτείες Veracruz, Guerrero, Hidalgo, Mexico, Morelos, Puebla και η D.F. Σκοπός του προγράμματος είναι η δημιουργία ενός δικτύου πολιτειών σ' όλο το Μεξικό, μέσω του οποίου θα προωθούνται προγράμματα εκσυγχρονισμού.

σουν αυτό που τους ανήκει.

Στα μέσα του Ιανουαρίου αυτού του χρόνου, μια ομάδα ανδρών από την περιοχή (220 συνολικά αντιπρόσωποι των κοινοτήτων της πολιτείας) που ανήκουν στην Ένωση (πρώην) Εργατών (Μεταναστών στις ΗΠΑ)¹⁴ της Tlaxcala συναντηθήκανε στην πόλη του Μεξικού με στόχο μια παν-μεξικανική συνάντηση εργατών. Τις σκέψεις τους τις εξέφρασαν οι ίδιοι, σε μια συνέντευξη που οργανώθηκε από μέλη του FZLN.¹⁵

Ο λόγος τους εμπειρέχει την εξέγερση, αυτή που δεν επηρεάζεται από τα ηλικιακά ημερολόγια...

Τι είναι αυτό που ζητάτε;

Ο Hermenegildo λέει... «Το 10% που ορίστηκε κατά τη διμερή συμφωνία που πραγματοποιήθηκε το 1942 όταν εδώ ήταν πρόεδρος ο Manuel Avila και στις Ηνωμένες Πολιτείες ο Truman. Το 1942 κάνανε τη διμερή συμφωνία σχετικά με τους εργάτες και το 1943 για τους σιδηροδρομικούς. Και ήταν τότε που αποφασίσανε την παρακράτηση του 10% από τους μισθούς των εργατών που θα δουλεύανε στις ΗΠΑ.

Αυτό το 10% δεν το έχουμε δει ακόμη. Γνωρίζουμε χωρίς να έχουμε ακριβείς πληροφορίες ότι η τράπεζα West Fargo των ΗΠΑ και κάποιες κτηματικές μεγαλοεπιχειρήσεις διαχειρίζονταν τα χρήματα αυτά. Τα κεντρικά της τράπεζας West Fargo βρίσκονται στο San Francisco της Καλιφόρνια. Στη συνέχεια ειπώθηκε ότι τα λεφτά αυτά είχαν σταλθεί στην Αγροτική Τράπεζα. Αργότερα εξαφανίστηκαν, όταν η τράπεζα μετονομάστηκε σε Banco de Crédito Rural. Κάπως έτσι μάθαμε ότι τα λεφτά αυτά υπάρχουν, αλλά η κυβέρνηση, αν και απευθυνθήκαμε σε υποκατάστημα αυτής της τράπεζας στην Puebla, μας λέει ότι φταιμε εμείς... Ότι δεν πήραμε αυτά τα λεφτά γιατί δεν πήγαμε στην ώρα μας, χωρίς όμως να λένε ότι ποτέ η κυβέρνηση δεν μπίκε στον κόπο να το γνωστοποιήσει μέσω της τηλεόρασης ή του ραδιοφώνου. Αυτή λοιπόν είναι μία από τις απαιτήσεις μας. Απαιτούμε τόσο από

την εκτελεστική όσο και από τη νομοθετική εξουσία αυτά τα λεφτά. Να βγάλουν το μαντήλι από τα μάτια και να ανοίξουν τα αυτιά τους. Να αποδοθεί δικαιοσύνη και να μας επιδοθούν τα χρήματα του ταμείου που φτιάχτηκε με αυτό το 10% που αφήσαμε από το 1942 μέχρι το 1964. Να μην κάνουν λοιπόν τους άσχετους. Ο Fox, όπως κατά κάποιον τρόπο και όλοι οι πρόεδροι της Μεξικανικής Δημοκρατίας, τα έχει όλα καταγεγραμμένα και ξέρει πολύ καλά τι υπάρχει και τι δεν υπάρχει στα ταμεία του κράτους. Απαιτούμε να πάψουν να κάνουν τους πλιθιούς και να ικανοποιήσουν το αίτημά μας. Να μας επιδοθεί το συντομότερο δυνατό το 10% που αφήσαμε».

Ο Pedro μας λέει... «Να γίνει σεβαστό αυτό που είναι ούτως ή άλλως δίκαιο. Διεκδικούμε αυτό που δίκαια αντιστοιχεί σε κάθε εργάτη. Δικαιοσύνη γι' αυτούς που "ξεσκίζονται", όπως λέγεται κυδαία, στο λιοπύρι και δίνουν τη ζωή τους κάθε μέρα για να ικανοποιήσουν τις ανάγκες της οικογένειάς τους. Κι όλα αυτά... για να έχουν αυτή την αντιμετώπιση. Αν πληρώνουν επιχειρήσεις που βγάζουν λεφτά, εμάς γιατί δεν μας πληρώνουν; Γιατί δίνουν τα λεφτά που χρωστάνε στους λίγους και σε εμάς που είμαστε πολλοί τίποτε; Αυτό το τόσο προφανώς δίκαιο διεκδικούμε».

Ο Ignacio... «Σαν εξουσιοδοτημένο μέλος των δεκατριών, σας λέω ότι αυτό που απαιτούμε είναι η ενοποίηση σε εθνικό επίπεδο των εργατών που εργαστήκαμε στις ΗΠΑ στο πλαίσιο της διμερούς συμφωνίας των δυο κυβερνήσεων, γι' αυτό και διεκδικούμε το 10% που μας αντιστοιχεί, και σε καμία περίπτωση δεν θα το ξεχάσουμε και δεν θα δεχτούμε να ξεχαστούν, να ακυρωθούν τα δικαιώματά μας. Αυτά τα χρήματα που διεκδικούμε τα δικαιούμαστε, είναι η κληρονομιά των οικογενειών μας. Και δεν θα ανεχτούμε ο κάθε πολιτικός να γεμίζει τις τσεπούλες του εις βάρος μας. Δεν θέλουμε πια να εξαρτιόμαστε από κανένα κόμμα. Διεξάγουμε ένα δίκαιο αγώνα και έχουμε τις απαραί-

14 *Union de (ex) braceros Tlaxcaltecas: Ένωση Τλαξακατέκων (πρώην) εργατών. Η οργάνωση αυτή έχει πολλές επαφές με τον FZLN και συχνά εκφράζει την αλληλεγγύη της στις ζαπατιστικές κοινότητες και στον EZLN.*

15 *FZLN: Frente Zapatista de Liberacion Nacional. Ζαπατιστικό Μέτωπο Εθνικής Απελευθέρωσης. Οργάνωση πολιτών, ανεξάρτητη, ειρηνική και δημοκρατική, που αγωνίζεται για την ελευθερία και τη δημοκρατία στο Μεξικό. Δημιουργήθηκε την πρωτοχρονιά του 1996, με πρωτοβουλία του EZLN (4η Διακήρυξη της Σέλβα Λακαντόνα). Διέπεται από τις ίδιες αρχές με τον EZLN (όπως αυτές εκφράστηκαν στην 1η Διακήρυξη της Σέλβα Λακαντόνα), χωρίς όμως να είναι το πολιτικό του σκέλος. «Δεν αποτελεί πολιτικό κόμμα ούτε αποβλέπει στην κατάληψη της εξουσίας». Σκοπός του FZLN είναι «να οργανώνει τα αιτήματα και τις προτάσεις των πολιτών, έτσι ώστε αυτός που διοικεί να διοικεί υπακούοντας».*

ητες βάσεις για να διεκδικήσουμε αυτό που μας αντιστοιχεί. Ευχαριστούμε πολύ».

Ποια είναι λοιπόν η γνώμη τους για τις κυβερνήσεις και τους πολιτικούς;

Ο Alejandro μας λέει... «Είμαι ένα από τα μέλη της ένωσης εργατών-μεταναστών στις ΗΠΑ, και σκοπός μας σήμερα, στις 18 του Ιανουαρίου, ήταν να συναντηθούμε με τις ομάδες των υπόλοιπων επαρχιών του Μεξικού ώστε να συμφωνήσουμε μαζί τους πάνω σε κάποιες κινητοποιήσεις που σκεφτόμαστε να κάνουμε εμείς εδώ στην Tlaxcala. Είμαι ένας από τους πρώην εργάτες που δουλέψανε στις ΗΠΑ. Γνωρίζω από πρώτο χέρι την κακομεταχείριση και τα προβλήματα από τα οποία υποφέραμε εκείνη την εποχή. Εντωμεταξύ οι κυβερνήτες εδώερα εξακολουθούν να ζουν σαν βασιλιάδες, να κατακλέβουν ολόκληρο το Μεξικό, ενώ ήμασταν εμείς που με τον κόπο μας στις ΗΠΑ στήσαμε αυτό το κράτος.

Όσο για τα λεφτά, πλήρωναν 25 δολάρια τον κάθε εργάτη που αποφάσιζε να πάει στις ΗΠΑ, ενώ μας παρακρατούσαν και ένα 10% που θα μας αποδιδόταν αργότερα, πιθανότατα υπό μορφή σύνταξης. Το συμβόλαιο εργασίας εργατών στις ΗΠΑ έληξε, οι συμφωνίες των κρατών έλαβαν τέλος κι εμάς μας χρωστάνε το 10% της δουλειάς μας από το 1942 μέχρι το 1964 που το αφήσαμε εκεί πίσω... Χώρια οι τόκοι.

Αυτό που ζητάμε από τον κύριο Fox ή τέλος πάντων από την κυβέρνηση ή αυτούς από τους οποίους εξαρτάται είναι να αποδοθεί δικαιοσύνη και να μας δοθεί αυτό που μας ανήκει. Δεν θέλουμε ούτε να μας χαρίσουν ούτε να τους κλέψουμε τίποτα. Απλώς ζητάμε να μας επιστραφεί αυτό που μας αντιστοιχεί, να αποδοθεί δικαιοσύνη γιατί στην επαρχία της Tlaxcala είμαστε πέντε χιλιάδες εργάτες με μητρώα και χαρτιά που αποδεικνύουν ότι δουλέψαμε και μοχθήσαμε στις ΗΠΑ. Έχουμε συμβόλαια και άλλα αποδεικτικά ότι δουλέψαμε και μείναμε στις ΗΠΑ. Από σήμερα θα ξεκινήσει μια σειρά κινητοποιήσεων. Μας κοροϊδεύουν, ειδικά δε ο κύριος Sergio Agosta,¹⁶ ο βουλευτής του PRD, που θα δικαιώνε υποτίθεται τα αιτήματά μας στα τέλη του περα-

σμένου Δεκέμβρη και που όπως ισχυρίζεται εξουσιοδοτήθηκε από τον Fox πριν από δυο-τρία χρόνια να επιληφθεί της υπόθεσής μας. Ήταν αυτός που μας απέτρεψε από το να κινητοποιηθούμε, αλλιώς θα είχαμε βγει εδώ και καιρό στους δρόμους. Αλλά αυτός μας είπε ότι είχε ήδη κανονιστεί μια συνάντηση ανάμεσα σε αυτόν και τον Santiago Creel¹⁷ το Δεκέμβρη, ώστε να του ζητηθεί τμήμα του προϋπολογισμού και να μας επιστραφούν αυτά που μας αντιστοιχούν. Αυτός ο κύριος Agosta μας κοροϊδεψε κανονικά, μας είπε ψέματα, γι' αυτό κι εμείς από δω και πέρα δεν πιστεύουμε, όπως λένε και οι σύντροφοι, σε κανένα πολιτικό και σε κανένα κόμμα. Δεν μας ενδιαφέρουν οι πολιτικοί, ό,τι "χρώμα" κι αν έχουν. Αυτό που θέλουμε είναι να αποδοθεί δικαιοσύνη και για το σκοπό αυτό, ξεκινώντας από σήμερα, θα επιδιώξουμε να έρθουμε σε συμφωνία με τους πρώην εργάτες-μετανάστες στις ΗΠΑ σε όλο το Μεξικό και να προχωρήσουμε σε συγκεκριμένες κινητοποιήσεις. Είμαστε διατεθειμένοι να το φτάσουμε στα άκρα. Αυτή η ιστορία έχει τραβήξει καιρό. Είμαστε πια γέροι, άρρωστοι. Κάποιοι από εμάς δεν ζουν πια και άλλοι δεν είναι καλά. Και δεν ζητάμε από αυτή την κυβέρνηση παρά μόνο να αποδοθεί δικαιοσύνη. Να μας δώσουν αυτά που έχουν να μας δίνουν και να τελειώνουμε πια... Αλλά τώρα! Είμαστε διατεθειμένοι να βγούμε στους δρόμους. Δεν θέλουμε ελεημοσύνη. Δεν θέλουμε παρά μόνο αυτό που μας αντιστοιχεί. Αυτό που μας ανήκει».

Πώς οργανώνετε όλη αυτή την εμπειρία που αποκτήσατε, όλα αυτά τα χρόνια αγώνα που κουβαλάτε, με σκοπό να αποτινάξετε την καταπίεση που δέχεστε σαν ηλικιωμένοι;

Alejandro... «Εγώ βλέπω πως το πρόβλημα της χώρας αυτής, του Μεξικού, δεν είναι οι κυβερνώντες. Είμαστε εμείς οι Μεξικάνοι που δεν μάθαμε ποτέ να απαιτούμε. Δυστυχώς, από τότε που ο ισπανικός ζυγός μας είχε σκλαβωμένους για 450 χρόνια, το κουβαλάμε πάνω μας σαν κληρονομιά. Οι πρόγονοί μας μάς μεγάλωσαν λέγοντάς μας πως πρέπει πάντα να σεβόμαστε τους κυβερνώντες, να σεβόμαστε το αφεντικό, κάτι ολότελα λανθασμένο. Δεν ξέρουμε να διαβάζουμε και να αγοράζουμε βιβλία,

16 Sergio Salazar Agosta: Ομοσπονδιακός βουλευτής προσκείμενος στο PRD. Εκλέχτηκε το 2000 και συμμετέχει στις παρακάτω επιτροπές της Βουλής:

1) Πληθυσμός, Σύνορα, Μεταναστευτικά θέματα και 2) Εξωτερικές σχέσεις.

17 Santiago Creel: Υπουργός Εσωτερικών.

πράγμα που οφείλεται και στο ότι δεν έχουμε αρκετά λεφτά... θέλουμε να σπουδάσουν τα παιδιά μας, όχι εμείς πλέον... Μα η αλήθεια είναι ότι ούτε εμείς ούτε τα παιδιά μας πήραν ή θα πάρουν ποτέ πραγματικές γνώσεις στο σχολείο, παρά μόνο από μερικά βιβλία κάποιων συγγραφέων. Μερικοί μάλιστα από αυτούς ούτε καν ζουν για να τους πουν αυτά που κάνουν σήμερα οι κυβερνήσεις. Αλλά αν κάποιος διαβάσει, τότε καταλαβαίνει πολύ καλά ότι οι κυβερνήσεις μας μάς έχουν κατακλέψει. Για παράδειγμα ο κύριος Echeverría,¹⁸ ο κύριος Lopez Portillo¹⁹ ή οι κύριοι Carlos Salinas de Gortari και de la Madrid.²⁰ Υπάρχουν βιβλία που τα γράφουν αυτά, μερικά έχουν πέσει στα χέρια μου, αλλά δεν θυμάμαι αυτή τη στιγμή τους συγγραφείς. Λένε όμως πως έπειτα από 450 χρόνια που ήμασταν σκλαβωμένοι, δεν χρειάστηκαν παρά τέσσερις πολιτικοί, ισπανικής καταγωγής, για να κλέψουν όσα οι ισπανοί κατακτητές δεν κατάφεραν να κλέψουν σε 450 χρόνια... Δεν χρειάστηκαν παρά 24 χρόνια για να λεηλατήσουν αυτοί οι τέσσερις απόγονοι των Ισπανών τη χώρα ολόκληρη και να μας αφήσουν στην ψάθα.

Γι' αυτό κι εγώ δεν πιστεύω σε κανένα κόμμα και απαιτώ να μας δώσουν πίσω αυτό που μας αντιστοιχεί. Το 10% μας συν τους τόκους. Και θα παλέψουμε κι ας είμαστε γέροι, και μάλιστα μαζί και με άλλους πιο γέρους από εμάς, και θα τους δείξουμε... Καλά ήταν όσο είχαμε σκυμμένο το κεφάλι, καλά ήταν όταν μας είχαν κολλημένους στο πάτωμα. Αυτό άλλωστε δεν γινόταν από την εποχή των προγόνων μας, των παππούδων μας, και όταν εμείς ήμασταν νέοι; Αλλά καταλάβαμε πια ότι ακόμη είμαστε ζωντανοί, ότι έχουμε ακόμη καιρό να κάνουμε κάτι για τα παι-

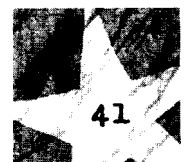
διά, για τα εγγόνια μας, για το μέλλον. Είμαστε έτοιμοι για όλα».

Felipe... «Εγώ έχω δει δεσποινίς μου με πολύ μεγάλη μου λύπη την κατάσταση στην οποία έχει περιέλθει η πλειοψηφία των εργατών που πήγαμε να δουλέψουμε στις ΗΠΑ. Θες από την άγνοιά μας, θες από την έλλειψη μόρφωσης. Μας παραπετάξανε οι κυβερνήτες για να μη μας βλέπουνε μπροστά τους. Εμείς υποφέραμε περισσότερο απ' ό,τι μπορείτε να φανταστείτε, τόσο που ετούτοι δεν μπορούν ούτε καν να ζυγίσουν με το νου τους... Βλέπουν τη ζωή με έναν τρόπο άλλο, πολύ διαφορετικό, και εκμεταλλεύτηκαν την άγνοιά μας, τις λίγες γνώσεις μας. Λέγαμε τότε εμείς ότι, δεν μπορεί, θα έχουν μια σταλιά συμπόνια, μια σταλιά συναίσθημα για τους ανθρώπους που υποφέρουν, για τους ανθρώπους που κλαίνε και πεθαίνουν με την ελπίδα να βρουν μια καλή κυβέρνηση που θα νιώσει τους πόθους και τα βάσανα του λαού. Πάει πολύς καιρός που εξακολουθούμε να ζούμε όπως στα χρόνια της Ιεράς Εξέτασης. 400 χρόνια που οι Ισπανοί εξουσίαζαν τους προγόνους μας και ζούσαν σαν βασιλιάδες. Δυστυχώς τα τελευταία χρόνια ξαναζούμε τα χρόνια αυτά που μόνο λίγοι έχουν την τύχη να ζουν σαν βασιλιάδες, να απολαμβάνουν τα πάντα και να έχουν τα πάντα, ενώ ο φτωχός ζει υποφέροντας και πεθαίνει με την ελπίδα ενός καλύτερου αύριο, όχι για τον εαυτό του αλλά για τα παιδιά του. Όμως όσο περνάνε τα χρόνια αντί να πάμε μπροστά πηγαίνουμε πίσω... Οι αρχές κλέβουν, καταχρώνται κι εκμεταλλεύονται εμάς που δεν έχουμε σπουδάσει, γιατί η πλειοψηφία αυτών που πήγαμε τότε στις ΗΠΑ δεν έχουμε σπουδάσει. Γιατί οι περισσότεροι από εμάς, ζήτημα να τελειώσαμε το δημοτικό και δεν ξέρουμε άλλα

18 Luis Echeverría Alvarez: Υπήρξε πρόεδρος της δημοκρατίας κατά την εξεστία 1970-1976 με το PRI. Όταν έγινε η σφαγή στο Tlatelolco, το 1968, ήταν υπουργός Εσωτερικών. Θεωρείται υπεύθυνος για τη σφαγή της 10ης Ιουνίου του 1971 (25 νεκροί και 150 τραυματίες), που έγινε κατά τη διάρκεια της θητείας του, μάλιστα τον Ιούλιο του 2004 η Ειδική Εισαγγελία για τα Κοινωνικά και Πολιτικά Κινήματα του Παρελθόντος εξέδωσε ένταλμα σύλληψής του καθώς και άλλων 11 υπευθύνων της σφαγής, με την κατηγορία της γενοκτονίας. Κατά τη διάρκεια μιας πορείας 10.000 φοιτητών που ζητούσαν εκδημοκρατισμό της εκπαίδευσης, την απελευθέρωση των πολιτικών κρατουμένων και τη διάλυση των παρακρατικών ομάδων, μια παραστρατιωτική ομάδα ονόματι «Las Halcones» (Τα Γεράκια), η οποία χρηματοδοτούνταν από τον Echeverría και εκπαιδευόταν από Αμερικανούς, επιτέθηκε στο συγκεντρωμένο πλήθος με όπλα, μαχαίρια και πέτρες... Επίσης θεωρείται ηθικός αυτουργός για τις εξαφανίσεις, τα βασανιστήρια και τις δολοφονίες αριστερών, ανταρτών, συνδικαλιστών και ακτιβιστών κατά τη διάρκεια του «βρώμικου πολέμου» (Guerra Sucia) που κράτησε πάνω από τρεις δεκαετίες ('50, '60, '70). Διάφορα έγγραφα που αποκαλύφθηκαν πρόσφατα μιλούν για μυστικές συμφωνίες του Echeverría και του Νίξον, καθώς και του προηγούμενου προέδρου Gustavo Diaz Ordaz με την τότε κυβέρνηση των ΗΠΑ.

19 Jose Lopez Portillo y Pacheco: Υπήρξε πρόεδρος του Μεξικού την περίοδο 1976-1982. Η σπατάλη και η διαφθορά χαρακτηρίζουν την προεδρία του. Στις εκλογές του 1976 ήταν ο μοναδικός υποψήφιος. Η «πετρελαιοποίηση» της οικονομίας («με το πετρέλαιο θα εξαφανίσουμε τη φτώχεια», έλεγε), η αύξηση των δυσβάσταχτων ήδη χρεών, η μεγάλη οικονομική κρίση αποτελούν συνέπειες της πολιτικής του.

20 Miguel de la Madrid Hurtado: Πρόεδρος του Μεξικού την περίοδο 1982-1988.

γράμματα. Οι άνθρωποι οι μορφωμένοι, οι έχοντες, εκμεταλλεύονται αυτή μας την άγνοια. Κι αυτό είναι που μου φέρνει θλίψη. Ότι δηλαδή το Μεξικό μας που έχει απ' όλα, λεηλατείται και ταπεινώνεται από μερικούς που έχουν πιο πολλές γνώσεις από εμάς. Σήμερα που αρχίζουμε έναν αγώνα, στα γηρατειά μας πια, γιατί οι περισσότεροι από εμάς είμαστε από 70 μέχρι 100 χρόνων, σήμερα λοιπόν αυτό είναι που ποθούμε: Να συνειδητοποιήσει αυτή η κυβέρνηση τα γηρατειά και τα βάσανα που έχουν περάσει από πάνω μας. Βλέπουμε τα βάρη που φορτώνουμε στα παιδιά μας εξαιτίας αυτού του γήρατος, επειδή εμάς οι δυνάμεις μας τελειώσανε, οι πόρτες για δουλειά είναι κλειστές αφού δεν έχουμε πια δυνάμεις να δουλέψουμε. Θα θέλαμε η κυβέρνηση να δώσει σημασία σε αυτό το κίνημα. Εμείς ξέρουμε να σεβόμαστε. Εμείς αγαπάμε το σεβασμό, το διάλογο, την κατανόηση και ξέρουμε να αγαπάμε την πατρίδα που μας είδε να γεννιόμαστε. Μακάρι αυτό να νιώθανε όλοι αυτοί που είναι εκεί πάνω, αγάπη για την πατρίδα που τους είδε να γεννιούνται, και να μην την εκμεταλλεύονταν. Ο θεός να φωτίσει αυτούς που θα ακολουθήσουν και να τους κάνει να δουν και να νιώσουν πόσο υποφέρουν τα αδέρφια τους, και να μη νομίζουν ότι αυτοί θα είναι για πάντα, ότι στη ζωή αυτή είμαστε προσωρινοί και ότι αργά η γρήγορα, στο τέλος, είμαστε όλοι ίσοι.

Πολλοί όμως είναι αυτοί που, αν και προέρχονται από τα χαμηλά, όταν φεύγουν από το τίποτα γίνονται αλαζονικοί και ξεχνάνε την καταγωγή τους, το πού γεννηθήκανε. Μακάρι ο θεός να μας προστατέψει και να μας φωτίσει για να μπορέσουμε να κερδίσουμε αυτό τον αγώνα για τον οποίο σας μιλήσαμε, αυτόν που τώρα στα γηρατειά μας μάς ενώνει, και μακάρι το ίδιο να κάνουν στο μέλλον και τα παιδιά μας, να είναι ενωμένα και να φροντίσουν αύριο να έχουν μια ζωή καλύτερη από αυτή που είχαμε εμείς».

Κάτι άλλο που θα θέλατε να προσθέσετε σχετικά με το κίνημά σας;

Hermenegildo... «Το ξεκίνημα έγινε το 1999, τότε γεννήθηκε αυτό το κίνημα, αυτός ο αγώνας, στην Tlaxcala. Γιατί τότε έφτασε σ' αυτή μας η είδηση ενός συντρόφου μας που είχε πάει στη Καλιφόρνια και αγόρασε τυχαία μια εφημερίδα που μιλούσε γ' αυτό το 10% και επέμενε ότι ήδη είχαν στείλει αυτά τα λεφτά, ότι η τράπεζα στην οποία είχαν κρατηθεί,

η West Fargo, τα είχε ήδη στείλει στο Μεξικό. Θα παίρναμε επιτέλους αυτά τα λεφτά. Αυτό ήταν και το πρώτο βήμα που κάναμε. Ξεκινήσαμε δηλαδή να διαδίδουμε αυτή την πληροφορία. Το 2000 πραγματοποιήσαμε μια δημόσια συζήτηση με τον κυβερνήτη της Tlaxcala. Πριν από αυτό μιλήσαμε με ένα βουλευτή του PRD αλλά δεν καταλήξαμε πουθενά. Με τα πολλά και με τη βοήθεια μιας συντρόφισσάς μας, της Luz Maria, φτάσαμε στο 2002, και κλείνουμε τρία χρόνια ακούραστου αγώνα. Μέσω συνεντεύξεων Τύπου καταφέραμε αυτό τον αγώνα να τον διευρύνουμε. Ξεκινήσαμε έξι, γίναμε εξήντα και σήμερα είμαστε πια πέντε χιλιάδες χάρη στον αγώνα, την επιμονή και την υπομονή μας. Το 2002, ο ομοσπονδιακός βουλευτής Sergio Agosta, που είχε προτείνει ένα ποσό ύψους 5.000 δολαρίων στον καθένα, μας είπε τελικά ότι το Δεκέμβρη θα συνεδριάζανε οι 500 ομοσπονδιακοί βουλευτές και ότι θα μας κοινοποιούσε την απόφασή τους για να δούμε αν είμαστε και εμείς σύμφωνοι με αυτό που είχαν συμφωνήσει. Αυτό φυσικά ήταν ένα ψέμα, αφού ποτέ ξανά δεν είχαμε νέα του. Στις 15 του Νοέμβρη, στη γιορτή του San Juan, τον ξαναείδαμε και μας ενόχλησε πολύ ο τρόπος του, αφού το μόνο που ήθελε ήταν να πάρει το μικρόφωνο. Γι' αυτό κι όταν ένας σύντροφός μας πήρε το μικρόφωνο να μιλήσει αυτός ενοχλήθηκε και καλά έκανε αφού τον αφήσαμε σύξυλο... Ούτε που πρόσεξε, ούτε που άκουσε τι λέγαμε. Και ναι, μας ενοχλεί πολύ ότι ενώ είναι ομοσπονδιακός αντιπρόσωπος, ο εκπρόσωπός μας σε εθνικό επίπεδο, δεν έχει λόγο. Ζητάμε περισσότερη σοβαρότητα, τυπικότητα και σεβασμό προς το μέρος μας. Γι' αυτό και αγωνιζόμαστε, και ελπίζουμε αυτή η ιστορία να μην τραβήξει – γιατί αυτό κάνουνε, και δεν έχουν κανένα απολύτως δικαίωμα αφού ξέρουν ότι τα λεφτά αυτά υπάρχουν. Να δώσουν στον καθένα μας αυτά που του αντιστοιχούν, σύμφωνα με τα δικαιώματα και τα συμβόλαια που ο κάθε σύντροφός μας έχει. Να μην τραβήξει άλλο αυτή η ιστορία, όχι πέρα από αυτήν τη χρονιά. Μας λέγανε ότι ο Sergio Agosta ήταν αυτός που ζήτησε το σχηματισμό 18μελούς επιτροπής αντιπροσώπων για να διερευνηθεί το ζήτημα αυτών των χρημάτων. Η πρόταση έγινε το 1999. Το 2000 σχηματίστηκε η επιτροπή. Είμαστε ήδη στο 2003 και δεν έχει γίνει τίποτα. Γι' αυτούς όλες οι πόρτες είναι ανοιχτές, ενώ εμείς ζητάμε βοήθεια και οι ίδιοι μας

κλείνουν τις πόρτες στη μούρη. Θέλουμε να μας πούνε την αλήθεια και μόνο αυτή. Καλά ήταν τόσο καιρό που μας είχανε κολλημένους στον τοίχο».

Αυτό είναι το «Φτάνει πια» των ανθρώπων αυτών από την Tlaxcala που θα πορευτούν στους δρόμους του Μεξικού με σημαία την αξιοπρέπεια τους, στις 6 του Φλεβάρη του 2003.

Μαζί τους θα πορευτεί και ο Xicohtencatl, ο Tlahuicole και ο

Zapata,²¹ γιατί εδώ στην Tlaxcala η ιστορία και τα ημερολόγια διασταυρώνονται βέβαια, πάντα όμως για να σημάνουν την ώρα της εξέγερσης...

**Από τα Βουνά του Νοτιοανατολικού Μεξικού
Subcomandante Insurgente Marcos
Μεξικό, Γενάρης του 2003**

---

21 Emiliano Zapata (1879-1919): Ινδιάνος αγρότης από την πολιτεία Morelos, σχεδόν αγράμματος, ο οποίος εξελίχθηκε στον πιο ριζοσπαστικό εκφραστή της μεξικανικής επανάστασης. Υπήρξε αρχηγός του στρατού του Νότου, αγωνίστηκε κυρίως για αγροτική μεταρρύθμιση. Βρισκόταν σε διαρκή σύγκρουση όχι μόνο με τους συντηρητικούς του δικτατορικού καθεστώτος αλλά και με τη φιλελεύθερη αντιπολίτευση. Δολοφονήθηκε με διαταγή του προέδρου Carranza μετά από ενέδρα το 1919.

ΜΑΪΟΣ. HIDALGO, ΤΟ ΠΕΜΠΤΟ ΙΧΝΟΣ Το Μεξικό των από κάτω

Το χέρι ακολουθεί το βλέμμα καθώς ξεφυλλίζει το ημερολόγιο και σταματά στο μήνα Μάιο. Και ο ήλιος του Μαΐου φωτίζει μια λέξη. Hidalgo.¹

Hidalgo. Σύμφωνα με την INEGI η πολιτεία του Hidalgo είχε πριν από τρία χρόνια πάνω από δύο εκατομμύρια τριακόσιες χιλιάδες κατοίκους. Από αυτούς πάνω από τριακόσιες χιλιάδες άνω των πέντε ετών μιλούν κάποια ιθαγενική διάλεκτο. Στη γη του Hidalgo διαμένουν ιθαγενείς Nahuas, Otomies-Hnahnus, Terehuas, Zapotecos, Huastecos, Mixtecos και Totopacos.

Μάιος. Hidalgo. Αυτή τη γη δεν μπορείς να την περπατήσεις παρά μόνο κολλημένος στο έδαφος, έτσι το σύννεφο γίνεται πέτρα για να ακολουθήσει το δρόμο του Μεξικού των από κάτω. Και το Hidalgo είναι πραγματικά ένα παράδειγμα τρομακτικό, και συνάμα ελπιδοφόρο, του πώς είναι πραγματικά το υπόγειο αυτής

της χώρας.

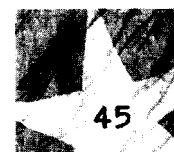
Τρομακτικό; Ναι, αφού σύμφωνα με τον ερευνητή Julio Boltvinik, η πολιτεία του Hidalgo συγκαταλέγεται στις επτά πιο φτωχές πολιτείες της χώρας. Το 73% των κατοίκων του υποφέρουν από φτώχεια στα όρια της ανέχειας, ενώ το υπόλοιπο 19% βρίσκεται απλώς στα όρια της φτώχειας. Εν ολίγοις, το 92% των κατοίκων του Hidalgo είναι φτωχοί. (*La Jornada*, 30 Αυγούστου του 2002)

Όσον αφορά το δείκτη περιθωριοποίησης, κάποιες έρευνες (CONAPO)² κατατάσσουν το Hidalgo ανάμεσα στις πέντε περιοχές με τον υψηλότερο βαθμό περιθωριοποίησης (αναλφαβητισμός, ελλιπείς οικιακές υποδομές, χαμηλοί μισθοί, έλλειψη υποδομών υγείας) μαζί με την Chiapas, το Guerrero, την Oaxaca και τη Veracruz.

Οι αναλύσεις της κυβέρνησης του Fox βλέπουν στο Hidalgo

1 Hidalgo: Πολιτεία του κεντρικού Μεξικού. Συνορεύει βόρεια με την πολιτεία Queretaro, δυτικά με το Μεξικό και την πολιτεία Morelos, νότια και νοτιοανατολικά με την Tlaxcala και την Puebla. Πρωτεύουσά της είναι η Pachuca.

2 CONAPO: Consejo Nacional de Poblacion. Εθνικό Συμβούλιο Πληθυσμού.

τα νούμερα του τρόμου. Συγκαταλέγεται στις πολιτείες με τον χαμηλότερο μέσο όρο ζωής, την υψηλότερη παιδική θνησιμότητα και τη μεγαλύτερη θνησιμότητα γενικά, το χαμηλότερο ακαθάριστο προϊόν ανά κάτοικο, τη μεγαλύτερη εργασιακή ανισότητα, τους χαμηλότερους μισθούς, το μεγαλύτερο δείκτη αναλφαβητισμού, το μεγαλύτερο ποσοστό αποχής από το σχολείο, τα περισσότερα σπίτια χωρίς αποχέτευση, χωρίς πόσιμο νερό, χωρίς παροχή ηλεκτρικού, με χωμάτινα πατώματα...

Σε πέντε μόνο δήμους, με συνολικό πληθυσμό 100.000 κατοίκων, ο αναλφαβητισμός αγγίζει το 50%, οι κάτοικοι που δεν έχουν τελειώσει ούτε το δημοτικό ξεπερνούν τα δύο τρίτα, όπως άλλωστε και τα σπίτια που στερούνται αποχέτευσης και ηλεκτρικού, σπίτια που πάνω στο χωμάτινο πάτωμά τους στοιβάζονται πολυπληθείς οικογένειες... Σύμφωνα με τις ίδιες μελέτες της Προεδρίας της Δημοκρατίας, περισσότερος από το μισό πληθυσμό της πολιτείας του Hidalgo είναι αγροτικός, ενώ περίπου το ένα πέμπτο είναι ιθαγενείς.

Είναι τόση η φτώχεια εδώ πέρα που το σύννεφο, μεταμορφωμένο πια σε γαλάζια πέτρα, νομίζει πως έχασε το δρόμο και ξαναγύρισε εκεί απ' όπου είχε ξεκινήσει, στην Chiapas.

Αλλά όχι. Δεν βρίσκεται στην Chiapas, αν και κατά κάποιον τρόπο η καταγωγή του τού έρχεται στο μυαλό όταν εμφανίζεται η Huasteca της πολιτείας του Hidalgo, που μαζί με την Huasteca της Veracruz, του Potosin και του Tamaulipas αποτελούν χαρακτηριστικό παράδειγμα αυτού που αφθονεί στο Μεξικό των από κάτω... Ακραία φτώχεια, καταστολή και εξέγερση.

Η Huejutla de Reyes, στην Huasteca, είναι ο δήμος του

Hidalgo με τη μεγαλύτερη συγκέντρωση ιθαγενών (περισσότεροι από 60.000 ομιλούντες τη nahuatl). Γενικά πάντως ένα μεγάλο τμήμα των δήμων αυτής της ζώνης της Huasteca αποτελείται σε κατά κύριο λόγο από κοινότητες ιθαγενών που αριθμούν από 500 μέχρι 9.000 μέλη.

Huasteca. Είναι η γη που στάθηκε μάρτυρας στη γέννηση τούτης της πέτρας που κυλάει και την έθρεψε με τη σοφία και τον αγώνα της. Είναι η γη την οποία πριν από χρόνια η πέτρα αυτή αποχαιρέτησε, όχι όμως πριν μάθει ότι δεν υπάρχει ζωή χωρίς αγώνα.

«Εκεί όπου έχει πολλούς φτωχούς έχει λίγους πλούσιους...», λέει ένα αξίωμα που είναι χαραγμένο σε μια άλλη πέτρα, αυτή της ιστορίας, μαζί με ένα άλλο που λέει «...και όπου έχει λίγους πλούσιους, κάποιος από αυτούς κυβερνάνε».

Σημερινός κυβερνήτης είναι ο M.A. Nunez Soto³ (γεννημένος στο Actopan το Γενάρη του 1951). Ψηφίστηκε όχι από τους κατοίκους του Hidalgo αλλά από τον Murillo Karam,⁴ αφήνοντας έξω από το παιχνίδι τον Jose Guadarrama, έναν πρώην πρόταγμα του Πανεπιστημίου, ειδικό στις εκλογικές απάτες και με ένα σωρό μπράβους στις διαταγές του. Με την υποστήριξη των φυγόδικων (Zedillo & Labastida)⁵ ο Nunez Soto κέρδισε την υποψηφιότητα και εν συνεχεία πραγματοποίησε μια από τις πλέον σκανδαλώδεις και απροκάλυπτες εκλογικές απάτες στην ιστορία αυτής της χώρας.

Σε αυτή του την... προσπάθεια υποστηρίχτηκε και από τον υποψήφιο του PAN-PVEM,⁶ Francisco Javier Berganza⁷ που, ούτε λίγο ούτε πολύ, νομιμοποίησε την απάτη με το που έκλεισαν οι κάλπες. Ο Κύριος Berganza, που έχει εμπει-

3 Miguel Angel Nunez Soto: Κυβερνήτης της πολιτείας Hidalgo που πρόκειται στο PRI.

4 Murillo Karam: Κυβερνήτης της πολιτείας Hidalgo από το 1993 ως το 1999, ο οποίος υποστηρίχθηκε από το PRI.

5 Francisco Labastida Ochoa: Υποψήφιος του Θεσμικού Επαναστατικού Κόμματος (PRI) για την προεδρία της δημοκρατίας στις εκλογές του 2000. Κατηγορείται για ανάμειξη στο σκάνδαλο Pemexgate, που αφορούσε την παράνομη οικονομική στήριξη της προεκλογικής του εκστρατείας από την κρατική εταιρεία πετρελαίου PEMEX.

6 PVEM: Partido Verde Ecologista de Mexico. Πράσινο Οικολογικό Κόμμα του Μεξικού, γνωστό και ως «Nicho Verde», δηλαδή «Πράσινο Παιδί». Ιδρύθηκε το 1986 και συνεργάστηκε με το κυβερνητικό δεξιό κόμμα του Vicente Fox PAN. Εμπλέκεται σε σκάνδαλο παράνομων χρηματοδοτήσεων της προεκλογικής καμπάνιας του Fox μέσω του ιδρύματος «Amigos de Fox» («Οι φίλοι του Φοξ»). Το Φεβρουάριο του 2004 αποκαλύφθηκε, μέσω ενός βίντεο που τράβηξαν κρυφά μέλη του PVEM, η συμμετοχή του αρχηγού του κόμματος σε ύποπτη συναλλαγή για την παράνομη κατασκευή τουριστικών μονάδων στην πολιτεία Quintana Roo.

7 Francisco Javier Berganza: Τραγουδιστής και ομοσπονδιακός βουλευτής του δεξιού κόμματος PAN το 1997. Δύο χρόνια μετά έβαλε υποψηφιότητα για τη θέση του κυβερνήτη της πολιτείας Hidalgo ενώ, λίγο αργότερα, προσχώρησε στην προεκλογική εκστρατεία του Francisco Labastida Ochoa του κόμματος PRI και πρόσφατα αναζήτησε μια θέση στο κόμμα PVEM ή στο Convergencia por la Democracia (Συγκλιση για τη Δημοκρατία). Κατηγορήθηκε για ηθική αυτοργία στην απαγωγή ενός αγελαδοτρόφου στον οποίο χρωστούσε χρήματα.

ρία στις απάτες (από όταν ήταν μικρός και κέρδιζε παιδικούς διαγωνισμούς τραγουδιού με τον ίδιο τρόπο), είναι μια μετρίότητα, μια φυσιογνωμία γελοία και διεφθαρμένη, ένας καιροσκόπος που δεν έχει μεγάλες προοπτικές επιτυχίας στην πολιτική. Μια τέτοια προσωπικότητα δεν θα μπορούσε παρά να ανήκει στους κόλπους του PAN... ή του PRI ή και του PRD... Μμμ... Λοιπόν... Όπως λέγαμε, ο κύριος Berganza, παρά την ήττα του στις εκλογές της πολιτείας, έχει λαμπρό μέλλον ως πολιτικός και θα μπορούσε άνετα να ανελιχθεί στο αξίωμα του συντονιστή του κοινοβουλευτικού τμήματος της Γερουσίας οποιουδήποτε από τα πολιτικά μας κόμματα.

Ο υποψήφιος του PRD-PT,⁸ Miguel Angel Granados Chara, κατήγγειλε την απάτη, εγκαταλείφθηκε όμως αυτόματα από τα κόμματα που τον υποστήριζαν, ίσως γιατί για μία φορά στην καριέρα του υπήρξε ειλικρινής. Η εκλογή του Nunez Soto ήταν συμπτωματική, αφού η αποχή ξεπερνούσε το 50%. Δύο χρόνια μετά, ο Jose

Guadarrama (ακολουθώντας μια τακτική πολύ διαδεδομένη στους μεξικάνους πολιτικούς) άλλαξε κόμμα και προσχώρησε στο... PRD – το οποίο και τον δέχτηκε φυσικά με ανοιχτές αγκάλες.

Ο Nunez Soto κυβερνά όπως όλοι οι κυβερνήτες του PRI. Σαν ένας μικρός cacique. Και η λογική ενός cacique συνοψίζεται στα εξής: «Όποιος δεν μπορεί να εξαγοραστεί, μπορεί να χτυπηθεί, να φυλακιστεί, να δολοφονηθεί». Αυτό το ξέρουν καλά οι κάτοικοι του Hidalgo εδώ και πολλές δεκαετίες.

Το 1995 η FDOMEZ⁹ κατήγγειλε δολοφονίες στην Yahualica, στο Tianguistengo, στο Huezalingo, στην Atlapexca και την Huejutla. Ο δάσκαλος Pedro Palma,¹⁰ που δολοφονήθηκε κατόπιν εντολής του Jonguitud Barrios¹¹ το 1982, βρίσκεται θαμμένος στο Ixmiquilpan. Ο δάσκαλος Misael Nunez Acosta¹² (που δολοφονήθηκε κατόπιν εντολής της προστατευόμενης της προεδρικής κατοικίας –γνωστής και ως «Los Pinos» ή «Ciudad Sahagun»– Elba Esther Gordillo)¹³ γεννήθηκε σ' αυτήν τη γη, στο Charulhuacan.

8 PT: Partido del Trabajo. Κόμμα της Εργασίας. Ιδρύθηκε το 1990 και συνεργάζεται με το κεντροαριστερό κόμμα PRD.

9 FDOMEZ: Frente Democratico Oriental de Mexico Emiliano Zapata. Δημοκρατικό Μέτωπο του Ανατολικού Μεξικού Εμιλιάνο Ζαπάτα. Διέπεται από τις αρχές του ζαπατισμού και του σοσιαλισμού. Αγωνίζεται για την υπεράσπιση των ιθαγενικών εδαφών, ενάντια στη στρατιωτικοποίηση των πολιτειών Hidalgo και Veracruz καθώς και στην επέκταση των εγκαταστάσεων της εταιρείας μεξικανικών πετρελαίων PEMEX στις περιοχές αυτές.

10 Pedro Palma Baltazar: Ιθαγενής από την κοινότητα San Juanico της πολιτείας Hidalgo και δάσκαλος ιθαγενικής εκπαίδευσης σε δίγλωσσο σχολείο. Δολοφονήθηκε το Φεβρουάριο του 1982, την εποχή του «βρώμικου πολέμου» (guerra sucia) από πυροβολισμό κατά τη διάρκεια πορείας δασκάλων του Hidalgo που απαιτούσαν αύξηση μισθών και συνδικαλιστική ελευθερία. Για τη δολοφονία του κατηγορείται ο τότε συνδικαλιστής ηγέτης, μέλος της SNTE (Syndicato Nacional de Trabajadores de Educacion - Εθνικό Συνδικάτο Εργαζομένων στην Εκπαίδευση) Carlos Jonguitud Barrios και ο τότε γενικός γραμματέας της διδασκαλικής ομοσπονδίας και νυν διευθυντής πρωτοβάθμιας εκπαίδευσης του Εκπαιδευτικού Ινστιτούτου του Hidalgo, Ernesto Ordaz Labra.

11 Carlos Jonguitud Barrios: Πρώην ηγέτης του συνδικάτου δασκάλων SNTE (Syndicato Nacional de Trabajadores de Educacion, Εθνικό Συνδικάτο Εργαζομένων στην Εκπαίδευση). Κατηγορείται μαζί με την επίσης συνδικαλίστρια, τότε στέλεχος της SNTE και νυν γενική γραμματέα του PRI, Elba Esther Gordillo Morales, και άλλους για 75 από τις πάνω από 150 δολοφονίες δασκάλων που έγιναν την περίοδο του «βρώμικου πολέμου».

12 Misael Nunez Acosta: Δάσκαλος και αγωνιστής συνδικαλιστής του ανεξάρτητου κινήματος των δασκάλων ο οποίος δολοφονήθηκε στις 30 Ιανουαρίου του 1981. Την περίοδο εκείνη το κίνημα των δασκάλων βρισκόταν σε πλήρη άνηση (καλούσαν απεργίες σε πανεθνικό επίπεδο με αιτήματα: αύξηση και σταθεροποίηση των μισθών -είχαν να πληρωθούν αρκετούς μήνες-, συνδικαλιστική δημοκρατία και ελευθερία, τερματισμό της καταστολής). Μία βδομάδα πριν από τη δολοφονία του τέσσερις συνδικαλιστές του ανεξάρτητου κινήματος των δασκάλων, ανάμεσά τους και ο ίδιος, κατηγορούνται ανοιχτά από τη SNTE ως υποκινητές και ταραξίες που προκαλούν την αποσταθεροποίηση του διδασκαλικού σώματος. Συγχρόνως με τα γεγονότα στο Hidalgo η καταστολή και οι δολοφονίες αποτελούν καθημερινό φαινόμενο και σε άλλες πολιτείες του Μεξικού, όπως το Morelos, το Guerrero και την Chiapas. Για το φόνο του Misael Nunez Acosta κατηγορούνται ως ηθικοί αυτουργοί, μετά τις ομολογίες των φυσικών αυτουργών, οι κυβερνητικοί συνδικαλιστές Elba Esther Gordillo Morales, Carlos Jonguitud Barrios, Ramon Martinez Martin και Leonardo Gonzalez Valera.

13 Elba Esther Gordillo Morales: Πρώην συνδικαλιστική ηγέτις στέλεχος της SNTE και νυν γενική γραμματέας του Θεσμικού Επαναστατικού Κόμματος (PRI) η οποία συνεργάζεται και με τον πρόεδρο του Μεξικού Vincente Fox. Κατηγορείται, μαζί με τους Carlos Jonguitud Barrios, Ramon Martinez Martin και Leonardo Gonzalez Valera, ως ηθική αυτουργός στη δολοφονία του ανεξάρτητου συνδικαλιστή δασκάλου Misael Nunez Acosta, ενώ διερευνάται η ανάμειξή της και σε

Για να μη μείνει πίσω, ο Nunez Soto ακολουθεί κατά πόδας τα βήματα των προκατόχων του. Η Μεξικανική Ένωση για την Υπεράσπιση των Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων (Limeddh)¹⁴ κατήγγειλε εισβολές σε σπίτια, επιθέσεις, αυθαίρετες συλλήψεις και εξαφανίσεις ιθαγενών Nahuas της κοινότητας Tlalchiyahualica, του δήμου Yahualica. Όλα τα παραπάνω αναφέρονται αναλυτικά στο τεύχος MEXO 080500 της παγκόσμιας οργάνωσης ενάντια στα βασανιστήρια, που βρίσκεται στη Γενεύη, στην Ελβετία.

Στόχος των κατασταλτικών μηχανισμών στο Hidalgo, όμως, δεν είναι μόνο οι αρχηγοί των κοινωνικών και ιθαγενικών κινημάτων.

Το Πρακτορείο Απόρρητων Ειδήσεων (ACN), που δημιουργήθηκε το 2001 από το δημοσιογραφικό συνδικάτο ως κίνηση ενάντια στη διαφθορά και την καταστολή και διαδίδει τις πληροφορίες που διαθέτει χωρίς αμοιβή και χωρίς copyright, έχει καταγράψει πολλές περιπτώσεις επιθέσεων ενάντια στον Τύπο στο Hidalgo.

Στο Mineral del Monte, στις 21 του Φεβρουαρίου του 2001, ο δημοσιογράφος Jorge Lozano Perez της τοπικής εφημερίδας *Aguila o Sol* («Αετός ή Ήλιος») συνελήφθη, βασανίστηκε και ληστεύτηκε από αστυνομικούς. Το «έγκλημά» του ήταν ότι κατήγγειλε τις παρατυπίες που λάμβαναν χώρα στο δημαρχείο της περιοχής, καθώς και τις αυθαιρεσίες της αστυνομίας. Όταν συνελήφθη για μια τροχαία παράβαση, οι αστυνομικοί βρήκαν τη δημοσιογραφική του ταυτότητα και του είπαν ότι είχαν εντολές από την τότε δήμαρχο, Angelina Rosa Bulos Islas, να τον «επαναφέρουν στην τάξη».

Τον Οκτώβρη της ίδιας χρονιάς, οι Feliciano Hernandez Lopez και Juan Manuel Hernandez Rodriguez, ανταποκριτές των εφημερίδων *Δρόμος*¹⁵ και *Περπατώντας στο Hidalgo*¹⁶ στη Sierra Otomí και στη Sierra Tepehua, αντίστοιχα, κατήγγειλαν στο τεύχος CNIOSDHEH/018/2001, ενώπιον της Εθνικής και Παγκόσμιας

Επιτροπής Οργάνωσης και Συνομοσπονδιών Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων του Hidalgo, τον εκφοβισμό τους από τον τότε δήμαρχο του San Bartolo Tutotepec, Dagoberto Isls Trejo, που μέσω απειλών και με τη βοήθεια της αστυνομίας επιδιώκει να τους υπαγορεύσει τι να γράφουν.

Στις 31 Οκτώβρη, ο δημοσιογράφος Dylan Rodriguez της εφημερίδας *Δρόμος* κλήθηκε να παρουσιαστεί στον Jaime Garcia Bello, στέλεχος του Ομοσπονδιακού Υπουργείου Δημοσίου, επειδή κατήγγειλε σε άρθρο του (σχετικά με τον τρόπο άφιξης στο Hidalgo εκρηκτικών που χρησιμοποιούνται για την κατασκευή πυροτεχνημάτων) κρούσματα διαφθοράς στις τάξεις του μεξικανικού στρατού και της Ομοσπονδιακής Προληπτικής Αστυνομίας.

Σύμφωνα με έρευνα της Maria Eugenia Perez Garcia, που δημοσιεύθηκε στην έκδοση *Οι Δημοσιογράφοι* της Αδελφότητας Δημοσιογράφων¹⁷ το Γενάρη του 2001, στην πολιτεία του Hidalgo ο πολιτικός, ιδεολογικός και οικονομικός έλεγχος έχει επιβληθεί και κυριαρχεί σε μεγάλο μέρος του Τύπου. Η κυβέρνηση ελέγχει τα μέσα μέσω της διαφήμισης, αλλά και την ποσότητα και το είδος των πληροφοριών μέσω των γραφείων Τύπου των δημαρχείων.

Από τη Huasteca, η πέτρα κυλάει μέχρι την πρωτεύουσα της πολιτείας, την Pachuca. Την «ωραία και ευάερη» Pachuca.

Αν στη Huasteca είναι έγκλημα να είσαι ιθαγενής, στην Pachuca το έγκλημα είναι να είσαι νέος, μέλος συμμορίας και πάνκης. Για την κυβέρνηση και τους πλούσιους του Hidalgo «τυπάς», «συμμορία», «πανκ» και «νέος» είναι όλα συνώνυμα της εγκληματικότητας.

Αυτοί όμως οι νέοι που ζουν στις φτωχότερες συνοικίες της Pachuca αναζητούν τρόπους οργάνωσης, χώρους πολιτιστικής έκφρασης και δουλειές. Ένας από αυτούς μας λέει: «Τις προάλλες ήμουνα σε μια συνέντευξη για δουλειά, αλλά εμφανίστηκε ένας άλλος τύπος, ξανθούλης, πιο καλοντυμένος από εμένα και

14 LIMEDDH: Liga Mexicana por la Defensa de los Derechos Humanos. Μεξικανική Ένωση για την Υπεράσπιση των Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων. Μη κυβερνητική οργάνωση η οποία ιδρύθηκε το 1985 και είναι μέλος της Διεθνούς Οργάνωσης κατά των Βασανιστηρίων.

15 «Ruta»: «Δρόμος». Ανεξάρτητη εφημερίδα του Hidalgo η οποία κυκλοφορεί δύο φορές την εβδομάδα.

16 «Avanzando en Hidalgo»: «Περπατώντας στο Hidalgo». Ανεξάρτητη εβδομαδιαία εφημερίδα ανάλυσης και πληροφόρησης που εκδίδεται στην πρωτεύουσα του Hidalgo, Pachuca.

17 *Fraternidad de los reporteros: Αδελφότητα Δημοσιογράφων. Ανεξάρτητη οργάνωση δημοσιογράφων του Μεξικού με επίσημο όργανο πληροφόρησης την εφημερίδα «Los Periodistas» («Οι δημοσιογράφοι»).*

φυσικά τη δώσανε σε αυτόν τη δουλειά...». Μια κοπελιά από την παρέα την έδωξαν από το σχολείο επειδή έμεινε έγκυος, στερώντας της έτσι τη μοναδική ευκαιρία που είχε να σπουδάσει. Η δε κυβερνητική αστυνομία έχει τις ώρες «κυνηγίου» κατά τις οποίες χτυπάει, κυνηγάει και φυλακίζει νέους που διαπράττουν το έγκλημα να ντύνονται διαφορετικά. Τα πολιτικά κόμματα προσπαθούν να τους πλησιάσουν σε περιόδους εκλογών («κυνηγώντας»... ψηφοφόρους) αλλά αμέσως μετά συντάσσονται και αυτά στο δόγμα της «μηδενικής ανοχής»

Οι ομάδες νεαρών πανκ και «οι συμμορίες τυπάδων» όχι μόνο επιβιώνουν, παρ' όλα αυτά, αλλά αντιστέκονται και αγωνίζονται. Παρόμοιες ομάδες υπάρχουν και σε άλλες περιοχές του Μεξικού των από κάτω. Atizapan, Neza, Iztapalapa, Monterrey, Guadalajara, Ciudad Madero, D.F., Leon, Celaya, Queretaro, Tijuana, Hermosillo, Chihuahua.

Αυτοί οι νέοι απέχουν πολύ από το να αλλοτριωθούν από το σύστημα... Οργανώνουν μουσικά συγκροτήματα και κύκλους μελέτης και μέσα από τη μουσική, τους χορούς, τις συζητήσεις, τις συμφωνίες και τις δράσεις τους συντάσσονται με τους κοινωνικούς αγώνες σε όλη τη χώρα. Αυτοί μάλιστα που κάνουν γκράφιτι αναγκάζουν τους τοίχους να φωνάζουν την εξέγερση. Αυτό βέβαια δεν αρέσει της κυβέρνησης και τους μπαγαλώνει... Αν τους φτάσει...

Η πέτρα εξακολουθεί το δρόμο της και φτάνει στο Zapotlan. Εδώ, στην κοινότητα της Acayuca, συναντάμε maquiladoras που ανήκουν σε μικροϊδιοκτήτες, ενώ ο κόσμος που δουλεύει σε αυτές, εκτός του ότι κακοπληρώνεται, δεν έχει κανενός είδους εγγύηση για το μέλλον, αφού οι εγκαταστάσεις αυτές είναι παράνομες.

Εδώ, στην κοιλάδα του San Javier που τη μοιράζονται οι δήμοι του Zapotlan, Toluca, Villa de Tezontepac και Tizayuca, έχει γίνει η πρόταση η γη να χρησιμοποιηθεί για την κατασκευή του αεροδρομίου που θα προστεθεί σ' αυτό της πόλης του Μεξικού. Αυτό το μέγα σχέδιο περιλαμβάνει και την κατασκευή μιας μεγάλης οδικής αρτηρίας τριών λωρίδων κυκλοφορίας που θα φτάνει στο D.F. Πριν καλά-καλά γίνει δεκτή αυτή η πρόταση, προέκυψε μια άλλη καινούργια... Η δημιουργία μιας βιομηχανικής ζώνης, με ξένο φυσικά κεφάλαιο. Οι αγρότες της περιοχής αρνούνται την απαλλοτρίωση της γης τους.

Πολλοί από αυτούς έχουν οργανωθεί για να υπερασπιστούν τη γη τους. Όταν η ομοσπονδιακή κυβέρνηση ενέκρινε και πρόσφερε αμέριστη υποστήριξη στην κατασκευή του αεροδρομίου, μια ομάδα αγρωτών κατέλαβε το Δημοτικό Προεδρείο δύο φορές και απέκλεισε δύο λωρίδες του αυτοκινητόδρομου Μεξικό-Pachuca. Αξίζει να προσθέσουμε ότι τα πολιτικά κόμματα προσπάθησαν να αποσπάσουν τη συναίνεσή τους υποσχόμενα ότι θα σεβαστούν τη γη τους, τα σχέδια όμως για την κατασκευή του αεροδρομίου και η αύξηση των maquiladoras συνεχίζονται.

Ο κυβερνήτης της πολιτείας του Hidalgo, Manuel Angel Nunez Soto, είχε στο παρελθόν επίδειξει εξαιρετικό ζήλο για να παραμείνουν οι δημαρχίες της κοιλάδας του San Javier στα χέρια αντιπροσώπων του PRI. Το κατάφερε, με εξαίρεση το δήμο του Tizayuca, όπου κέρδισε το PAN.

Δεδομένου όμως ότι το PAN και το PRI δεν διαφέρουν καθόλου ούτε στο βαθμό διαφθοράς, ούτε στο (χαμηλό) δείκτη ευφΰας, ούτε στον τρόπο άσκησης καταστολής, ο κύριος Nunez Soto είναι ικανοποιημένος (και μαζί του όλοι οι ισχυροί του Hidalgo).

Κυλώντας, πάντα κυλώντας, η πέτρα φτάνει στο δήμο του Ixmiquilpan. Εδώ βρίσκεται ένα θέρετρο με ιαματικές πηγές, το El Terpe. Είναι ένα ξενοδοχείο καθαρό, άνετο, προσεγγμένο, φθινό και οικογενειακό, το οποίο όμως δεν ανήκει σε καμία από τις μεγάλες ξενοδοχειακές αλυσίδες. Είναι ιδιοκτησία μιας κοινότητας ιθαγενών και το δουλεύουν τα μέλη της. Χωρίς να αντιμετωπίζονται με δουλοπρέπεια, αλλά με φροντίδα, οι τουρίστες, ξένοι και ντόπιοι, που επισκέπτονται το El Terpe απολαμβάνουν τη φιλοξενία των ιθαγενών αυτών που αγωνίστηκαν, και μάλιστα πολύ σκληρά, για να ανακτήσουν τη γη που οι πλούσιοι τους είχαν αρπάξει. Κι αυτό το διπλό μάθημα, το να αγωνίζονται δηλαδή γ' αυτό που τους ανήκει και παράλληλα να διαχειρίζονται δίκαια και ισότιμα αλλά και με επιτυχία τον πλούτο της γης τους, είναι κάτι που οι ισχυροί του El Terpe δεν μπορούν να τους συγχωρήσουν.

Η πέτρα προχωρά και μαθαίνει.

Ακολουθεί το δρόμο της, ώσπου βλέπει στην πλαγιά ενός λόφου από άργιλο, κρυμμένη μέσα στο ξημέρωμα, να λάμπει μια αλήθεια, μεταμφιεσμένη σε γκράφιτι. Η «εξέγερση» γράφεται με «X» (όπως το MeXico και το El MeXe).

Και «like a rolling stone» συνεχίζει η πέτρα το δρόμο της στο υπόγειο Hidalgo (όπου, όπως άλλωστε και σε όλο το Μεξικό των από κάτω, δεν αφθονεί μόνο η φτώχεια αλλά και η εξεγερμένη αξιοπρέπεια): αναγνωρίζει και χαιρετά κι άλλες αδελφές πέτρες.

Φτάνει έτσι μέχρι το δήμο του Francisco I. Madero, ή αλλιώς Terateres, που σημαίνει «Λόφος από άργιλο» ή «Λόφος από πυρίτη». Εδώ, σαν από πυρίτη, γεννήθηκε μια σπίθα που ακόμη φωτίζει την πρόσφατη ιστορία του Hidalgo.

Στις 6 Φεβρουαρίου του 2000, η Ομοσπονδιακή Προληπτική Αστυνομία (που διοικούταν τότε από ένα στρατιωτικό, τον Wilfredo Robledo,¹⁸ που σήμερα είναι φυγόδικος) επιτέθηκε στο Εθνικό Αυτόνομο Πανεπιστήμιο του Μεξικού και συνέλαβε πάνω από 700 μέλη του Γενικού Συμβουλίου Απεργίας¹⁹ του εκπαιδευτικού αυτού ιδρύματος. Δύο εβδομάδες αργότερα, η αστυνομία προσπάθησε να κλείσει την Αγροτική Σχολή «Luis Villarreal» του El Mexe.

Συνέβη όμως κάτι.

Το Γενάρη εκείνης της χρονιάς, στο πλαίσιο του αγώνα ενάντια στο κλείσιμο της σχολής, οι φοιτητές την κατέλαβαν. Στις 26 του μήνα η κυβέρνηση ανακοίνωσε το κλείσιμο της σχολής και κατήγγειλε την παραμονή των φοιτητών σε αυτή ως «παράνομη κατάληψη». Τους έκοψαν το ρεύμα, το νερό και το τηλέφωνο, ενώ σχεδόν το ένα τρίτο των φοιτητών συνελήφθη. Ως όρος για την αποφυλάκισή τους τέθηκε η υπογραφή εκ μέρους τους εγγράφου όπου δεσμεύονταν να μη συμμετάσχουν σε περαιτέρω κινητοποιήσεις και να εγγραφούν στο Εθνικό Παιδαγωγικό Πανεπιστήμιο (UPN), στο εκπαιδευτικό κέντρο της Pachuca.

Φοιτητές από αγροτικές σχολές άλλων πολιτειών, που επίσης αγωνίζονται ενάντια στο κλείσιμό τους, έσπασαν σκηνές και εγκαταστάθηκαν στην πλατεία της Pachuca, σε ένδειξη αλληλεγγύης στο El Mexe. Στις τρεις το πρωί της 19ης Φεβρουαρίου, 400 αστυνομικοί συνέλαβαν 736 φοιτητές και ανάγκασαν άλλους 700 να επιστρέψουν στις πολιτείες απ' τις οποίες είχαν έρθει.

Από την Pachuca οι αστυνομικοί πήγαν στο Terateres και επιτέθηκαν στο χωριό, χτυπώντας τις γυναίκες, τα παιδιά, τους γέρους και καταστρέφοντας τα σπίτια. Μπήκαν στο El Mexe, συνέλαβαν 176 φοιτητές και επιδόθηκαν ακόμη και σε βιασμούς. Οι φοιτητές οδηγήθηκαν στις φυλακές της Pachuca και 150 περίπου αστυνομικοί παρέμειναν να «φυλάνε» τη σχολή.

Δύο ώρες αργότερα, οι κάτοικοι οργανώθηκαν για να αντισταθούν. Περικύκλωσαν τη σχολή με οδοφράγματα από πέτρες και φωτιές, κατέστρεψαν αυτοκίνητα της αστυνομίας (18), και πήραν όμπρους 68 αστυνομικούς (οι υπόλοιποι ξέφυγαν με τα αυτοκίνητά τους ή κολυμπώντας σε ένα κοντινό καντάκι με απόνερα). Οι κάτοικοι ξεγύμνωσαν τους αστυνομικούς και τους οδήγησαν στην κεντρική πλατεία. Μπαίνοντας στο σχολείο, συνάντησαν ένα πραγματικό οπλοστάσιο (υποτίθεται ότι οι αστυνομικοί ήταν άοπλοι). Ολμοβόλα, ντουφέκια και πιστόλια...

Σκοπός τους ήταν να «φυτέψουν» τα όπλα στη σχολή και να κατηγορήσουν τους φοιτητές ως ένοπλους αντάρτες. Τελικά η κυβέρνηση αναγκάστηκε να ανταλλάξει τους κρατούμενους φοιτητές με τους όμπρους αστυνομικούς.

Εδώ, οι περισσότεροι φοιτητές είναι οργανωμένοι στην Ομοσπονδία Σοσιαλιστών Αγροτών Φοιτητών του Μεξικού (FECSM).²⁰ Ο αγώνας για την υπεράσπιση των αγροτικών σχολών

18 Wilfredo Robledo: Επικεφαλής της Ομοσπονδιακής Προληπτικής Αστυνομίας (Policía Federal Preventiva) ο οποίος, το Φεβρουάριο του 2000, ανέλαβε την οργάνωση της βίαιης εκκένωσης του κατειλημμένου από τους φοιτητές πανεπιστημίου UNAM. Καταγγέλλεται, μάλιστα, ότι υπήρξε διοικητής παραστρατιωτικής ομάδας με σχέσεις με το οργανωμένο έγκλημα (εμπόριο ναρκωτικών).

19 CGH: Consejo General de Huelga. Γενικό Απεργιακό Συμβούλιο. Τον Απρίλιο του 1999 οι φοιτητές του πανεπιστημίου UNAM ξεκίνησαν απεργία ενάντια στην πρόθεση της τότε κυβέρνησης να καθιερώσει την καταβολή διδάκτρων στα δημόσια πανεπιστήμια. Την απεργία αυτή (τη μεγαλύτερη στην ιστορία του φοιτητικού κινήματος στο Μεξικό με διάρκεια 9 μηνών) στήριξαν χιλιάδες φοιτητές, οι οποίοι κατέλαβαν τον πανεπιστήμιο συγκροτώντας το Γενικό Απεργιακό Συμβούλιο, το οποίο λειτουργούσε καθ' όλη τη διάρκεια της κατάληψης ως το Φεβρουάριο του 2000 και τη βίαιη λήξη της. Η άγρια εκκένωση του πανεπιστημίου από τους καταληψίες φοιτητές καθώς και το κύμα καταστολής που ακολούθησε είχε ως αποτέλεσμα να συλληφθούν άμεσα 430 φοιτητές και να εκδοθούν εντάλματα σύλληψης για άλλους 432.

20 FECSM: Federación de Estudiantes Campesinos Socialistas de Mexico. Ομοσπονδία Σοσιαλιστών Αγροτών Φοιτητών του Μεξικού. Οργανώνει σε εθνικό επίπεδο την πολιτική δράση των φοιτητών των αγροτικών παιδαγωγικών σχολών (normal rural).

δεν είναι ούτε καινούργιος, ούτε αποκλειστικότητα της περιοχής. Οι σπουδαστές τους είναι φτωχοί και ο ρόλος τους είναι να υπηρετούν το λαό των κοινοτήτων τους και να αγωνίζονται για την αλλαγή αυτού του άδικου καθεστώτος όπου ζουν. Σχολές όπως αυτή του Amilcingo στο Morelos, της Panolta στην Tlaxcala, της Ayotzimapa στο Guerrero, για να αναφέρουμε μόνο μερικές, όπως και αυτή του Mexe, αντιστέκονται στη μετατροπή τους σε άβουλα υποχείρια των ισχυρών και της κυβέρνησης του Μεξικού.

Στο El Mexe, ένας αστυνομικός γυμνός και χωρίς τα όπλα του συνόψισε επιτυχώς τα συμβάντα: «Πάντα νικάμε, αλλά τώρα μας έλαχε να χάσουμε...» Η φράση είναι προφητική...

Πάντα κυλώντας, η πέτρα αποχαιρετάει το El Mexe, όπου ένα σύνθημα μας υπενθυμίζει: «Αλίμονο στους λαούς των οποίων οι νέοι δεν κάνουν τον κόσμο να τρέμει και οι φοιτητές σκύβουν

το κεφάλι μπροστά στον τύραννο».

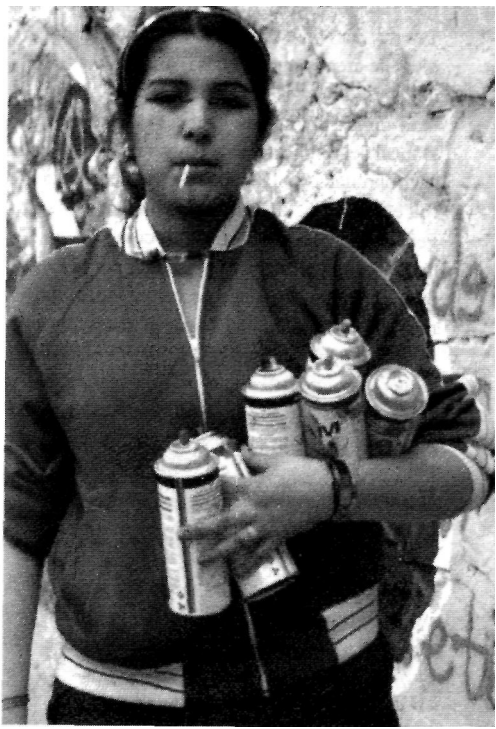
Η πέτρα φεύγει από το Hidalgo, αφού έμαθε πολλά από τις φωνές και τις σιωπές που κατοικούν στα βουνά αυτής της πολιτείας. Το κυριότερο είναι ότι αυτό που σήμερα ενώνει όλους τους από κάτω στο Μεξικό είναι η φτώχεια και η εξέγερση. Θα πρέπει να αγωνιστούν ώστε αυτή η ενότητα να υπάρχει σε συνθήκες δικαιοσύνης, ελευθερίας και δημοκρατίας.

Κυλάει η πέτρα...

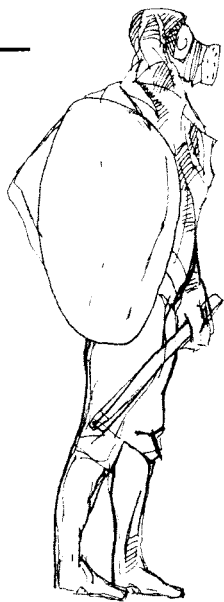
Εκεί μακριά, στη γη του Queretaro, περιμένουν με ανυπομονησία ο Firulais Loyola και ο διοικητής Fernandez de Cevallos, σαν να λέμε δηλαδή ο σκύλος και το αφεντικό του...

**Από τα βουνά του νοτιοανατολικού Μεξικού
Subcomandante Insurgente Marcos
Μεξικό, Γενάρης του 2003**

ΙΟΥΝΙΟΣ. QUERETARO. ΤΟ ΕΚΤΟ ΙΧΝΟΣ. Το PAN και το Μεξικό της Αλλαγής

Πρώτο μέρος: Ε ναι λοιπόν, αγαπητοί μου! Εδώ το να πει κανείς «ένας βλάκας δεξιός» αποτελεί πλεονασμό, ενώ στη φράση «ένας διεφθαρμένος δεξιός» συνοψίζεται όλη η εθνική πολιτική.

Καθώς φτάνουμε στη μέση του ημερολογίου, το χέρι και το βλέμμα ενώνονται και ατενίζουν παρέα ένα μήνα, τον Ιούνιο, και μία λέξη: Queretaro.¹

Queretaro. Σχεδόν ενάμισι εκατομμύριο κάτοικοι το 2000 -σύμφωνα με το INEGI- και περισσότεροι από 25.000 ιθαγενείς άνω των 5 ετών. Ιθαγενείς Otomies-Ηnahnu, Mazahuas, Nahuas, Pames, Huastecos, Zapotecos, Totonacas και Purepechas επιβιώνουν εκεί όπου βασιλεύει ο ρατσισμός και η αλαζονεία, και κυβερνά η βλακεία.

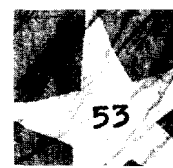
Ιούνιος. Queretaro. Η πέτρα γίνεται ξανά σύννεφο και πετά ψηλά. Όχι βέβαια επειδή φοβάται την ανεκδιήγητη βλακεία που βασιλεύει στην έδρα της κυβέρνησης, αλλά για να βλέπει καλύ-

τερα αυτά που συμβαίνουν εδώ πέρα. Το Queretaro αποτελεί ένα από τα καλύτερα παραδείγματα όσων μπορεί να κάνει ή μάλλον να... ξε-κάνει το PAN ως κυβέρνηση.

Φτάνει το σύννεφο στη λεγόμενη «Sierra Gorda». Από ψηλά εντοπίζει την Toluquilla, γνωστή και ως «λόφο του καμπούρη», και αράζει για λίγο σε ένα από τα δύο αρχαία γήπεδα pelota² που βρίσκονται εδώ πέρα. Όπως ακριβώς η Ranas, λίγο πιο πέρα, έτσι και ο «λόφος του καμπούρη» είναι πλούσιος σε κόκκινο σουλφίδιο υδραργύρου -ή αλλιώς σινάμπριο-, που είχε κάποτε μεγάλη αξία στην Κεντρική Αμερική, αφού θεωρούταν σύμβολο της ζωής - το έλεγαν μάλιστα «αίμα της γης».

1 Queretaro: Η πολιτεία Queretaro, με πρωτεύουσα το Santiago de Queretaro, βρίσκεται στο κεντρικό Μεξικό και συνορεύει βόρεια με την πολιτεία του San Luis Potosí, ανατολικά με την πολιτεία του Hidalgo, νότια με τις πολιτείες του Μεξικού και του Michoacan και δυτικά με την πολιτεία του Guanajuato.

2 Juego de pelota: Δύο από τα πέντε συνολικά γήπεδα μπάλας (pelota) που υπήρχαν στο κτιριακό αυτό σύνολο από ναούς και πλατείες και το οποίο σήμερα αποτελεί τον αρχαιολογικό χώρο του Queretaro έχουν ανακαλυφθεί από τους αρχαιολόγους. Το Queretaro ήταν γνωστό κατά τους προϊσπανικούς χρόνους για τα παιχνίδια pelota, το οποίο διαπιστώνεται και από το όνομά του, που στη γλώσσα των Purepechas σημαίνει «το μέρος όπου παίζεται η μπάλα» ή «το παιχνίδι της μπάλας». Το παιχνίδι της pelota, το οποίο εντασσόταν σε ένα τελετουργικό θρησκευτικού χαρακτήρα, εμφανίστηκε για πρώτη φορά το 1000 π.Χ. στην περιοχή του κόλπου του Μεξικού (περιοχή στην οποία παράγεται το καουτσούκ). Ανάλογα με την περιοχή και τη χρονική περίοδο διέφερε το μέγεθος της μπάλας, η ενδυμασία των παικτών, το γήπεδο αλλά και ο γεωγραφικός του προσανατολισμός.

Από εδώ το σύννεφο μπορεί να δει και τη Veracruz, μια αγροτική κοινότητα που κάθε δεκαπέντε ημέρες στέλνει στην πρωτεύουσα της πολιτείας, το Queretaro, μια επιτροπή με σκοπό να δοθεί συνέχεια στη δικαστική αγωγή που έχει καταθέσει ενάντια στο INAH. Όλα ξεκίνησαν όταν το INAH (Εθνικό Ινστιτούτο Ανθρωπολογίας και Ιστορίας) απαλλοτρίωσε από τους κατοίκους του Queretaro μια αρκετά μεγάλη έκταση γης, προσφέροντας ως αντίτιμο το ποσό των 20 centavos (δηλαδή των 20 λεπτών) ανά εκτάριο.

Ε, ναι λοιπόν... Είκοσι centavos. Για προσπαθήστε να γράψετε το σύμβολο των centavos σε έναν υπολογιστή ή σε μια γραφομηχανή (σίγουρα κάποιοι από τους αναγνώστες δεν θα θυμούνται καν πώς γράφεται στο χέρι) ή, ακόμα καλύτερα, για να σας δώ να ζείτε με μια αποζημίωση είκοσι centavos... Οι αγρότες των περιχώρων της Toluquilla απαιτούν επιπλέον να δουλεύουν, να εκμεταλλεύονται και να συντηρούν οι ίδιοι αυτή την περιοχή.

Το Queretaro όμως, η πρωτεύουσα, είναι και ένας τόπος όπου βασιλεύουν η μηδενική ανοχή και ο ρατσισμός. Τον Οκτώβριο του περασμένου έτους μέλη της ομάδας Kur'ñit κατήγγειλαν ενώπιον της Πολιτειακής Επιτροπής Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων³ ότι ο εκπρόσωπος του Ιστορικού Κέντρου του δήμου του Queretaro, Francisco Javier Contreras Rancel, τους απαγόρευσε να πραγμα-

τοποιήσουν μια παραδοσιακή χορευτική εκδήλωση σε κάποια δημόσια πλατεία, με το επιχείρημα πως «χαλούσαν την αστική εικόνα» της πρωτεύουσας. Από τη μαύρη λίστα της «καλής κυβέρνησης» του Queretaro δεν εξαιρούνται βέβαια ούτε τα πανκ συγκροτήματα. Αυτά τα παιδιά όμως κάθε άλλο παρά τρομοκρατούνται... Συνεχίζουν το δρόμο της κουλτούρας και της αντίστασής τους, σε συνεργασία και με άλλα κινήματα και ομάδες.

Και όλα αυτά γιατί στο Queretaro δεν βλέπει κανείς μόνο την ελεεινή εικόνα του PAN στην εξουσία, αλλά –πάνω απ' όλα– την ελπιδοφόρα εικόνα μιας αντίστασης με πολλά ονόματα και πρόσωπα: Ένωση Ιθαγενών Γυναίκων και Αγροτισσών του Queretaro (UMIC),⁴ Ένωση Πολιτών Felipe Carillo Puerto, Εθνική Ένωση Γυναίκων Οργανωμένων σε Δίκτυο - Queretaros⁵, Εθνική Ένωση Παραγωγών Βοοειδών και Χοίρων - Αντιπροσωπεία Queretaro, Ανεξάρτητο Μέτωπο Κοινωνικών Οργανώσεων, Ανεξάρτητη Ένωση του Queretaro για την Προώθηση και την Προάσπιση των Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων.

Σ' αυτή την πόλη υπάρχει ένας οικισμός που ονομάζεται Nueva Realidad.⁶ Ο ιθαγενικός αυτός οικισμός έγινε γνωστός όταν τα μέλη του συμβουλίου ιθαγενών του Ανεξάρτητου Μετώπου Κοινωνικών Οργανώσεων (το σημερινό FIOZ)⁷ πρωτοστάτη-

3 CEDH (Comision Estatal de Derechos Humanos): Πολιτειακή Επιτροπή Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων. Η CEDH είναι ένας αποκεντρωμένος, «αυτόνομος» –οργανωτικά μόνο– οργανισμός, που σκοπό έχει την προστασία των ανθρωπίνων δικαιωμάτων. Αρμοδιότητα της επιτροπής είναι να ερευνά και να παρεμβαίνει σε περιπτώσεις παραβίασης των ανθρωπίνων δικαιωμάτων από τους κρατικούς λειτουργούς, χωρίς ωστόσο τα εκάστοτε πορίσματά της να έχουν το στοιχείο της επιβολής στην κρατική εξουσία. Η CEDH εξαρτάται οικονομικά από τις πολιτειακές κυβερνήσεις και είναι υποχρεωμένη να υποβάλλει στην εκτελεστική εξουσία τον ετήσιο προϋπολογισμό της.

4 UMIC (Union de Mujeres Indigenas y Campesinas): Ένωση Ιθαγενών Γυναίκων και Αγροτισσών. Η UMIC, η οποία συγκροτήθηκε το 1988, αποτελείται από γυναίκες ιθαγενείς (Otomí) 8 δήμων της πολιτείας Queretaro. Στόχος της οργάνωσης αυτής είναι η ευαισθητοποίηση των γυναικών σε ζητήματα φύλου και ισότητας και η αναβάθμιση του βιοτικού και μορφωτικού τους επιπέδου με την προώθηση προγραμμάτων.

5 Asociacion Nacional (ή Mexicana) de Mujeres Organizadas en Red: Εθνική (ή Μεξικανική) Ένωση Γυναίκων Οργανωμένων σε Δίκτυο. Γυναικεία οργάνωση, η οποία συγκροτήθηκε το 1997, με δίκτυο δράσης σε 12 πολιτείες του Μεξικού (Sonora, Sinaloa, Jalisco, Guanajuato, Mexico, Queretaro, Puebla, Morelos, Oaxaca, Guerrero, Chiapas, Quintana Roo, Veracruz κ.ά.). Σκοπός της ένωσης αυτής είναι η ισότητα και ενεργή συμμετοχή των γυναικών στην εργασία, στην κοινότητα και στο εκίδο μέσω της προώθησης προγραμμάτων βάσης.

6 Nueva Realidad: Οικισμός που βρίσκεται στην πιο υποβαθμισμένη και περιθωριοποιημένη περιοχή της πρωτεύουσας της πολιτείας Queretaro, στο Santiago de Queretaro. Δημιουργήθηκε το 1993 από μετανάστες ιθαγενείς (Otomies) στο έδαφος μιας πρώην χασιέντας. Στη Nueva Realidad ζουν 57 οικογένειες μεταναστών από τις κοινότητες Santiago Mexquititlan και San Ildefonso του δήμου Amealco, σε μια έκταση λίγων μέτρων, γεμάτη σκορπιούς και οχιές. Οι κάτοικοι είναι οργανωμένοι στη Fuerza Hormiga Nhanho, η οποία συμμετέχει στη FIOZ, διεκδικώντας τα δικαιώματά τους ως ιθαγενών μεταναστών. Η κυβέρνηση του Queretaro τους αντιμετωπίζει με καταστολή και συλλήψεις, ενώ δεν είναι λίγες οι φορές που έχουν δεχτεί επιθέσεις και απαγωγές από παραστρατιωτικές και κομματικές ένοπλες ομάδες. Λίγο μετά τη σφαγή στην Acteal οι κάτοικοι της Nueva Realidad έκαναν κατάληψη στο δημαρχείο του Amealco, ενώ συμμετείχαν και στη διαδήλωση της 05/02/1998 και στις συγκρούσεις που ακολούθησαν.

7 Frente de Organizaciones Sociales (FIOS) ή Frente de Organizaciones Zapatistas (FIOZ): Ανεξάρτητο Μέτωπο Κοινωνικών Οργανώσεων ή Ανεξάρτητο

σαν στις διαδηλώσεις και στον αγώνα για την υπεράσπιση των εδαφών τους. Παρά τη σύλληψη των ηγετών τους το 1998 και τις διάφορες διασπαστικές απόπειρες, στη Nueva Realidad ο κόσμος εξακολουθεί να αγωνίζεται για τη διάσωση των πολιτιστικών εκδηλώσεων που μέχρι σήμερα επιβιώνουν και εξελίσσονται στις κοινότητες από τις οποίες προέρχονται (δήμος Amealco). Ενθαρρύνεται λοιπόν η δημιουργία ομάδων που ασχολούνται με τη διάσωση των παραδοσιακών εορτών και ενδυμασιών, με την παραδοσιακή μουσική, καθώς και με τη διατήρηση και διάδοση της γραπτής και προφορικής γλώσσας, σε συνεργασία με ερευνητές του Αυτόνομου Πανεπιστημίου του Queretaro.

Η έλλειψη ενδιαφέροντος απέναντι στα κοινωνικά αιτήματα και ο όλο και πιο αποκάλυπτος κατασταλτικός χαρακτήρας της κυβέρνησης είχε ως αποτέλεσμα τη δημιουργία ενός δικτύου οργανώσεων και ομάδων πολιτών με κοινό παρονομαστή τα ανθρώπινα δικαιώματα. Είναι ανάγκη να αντιμετωπιστεί ο υψηλός βαθμός καταστολής και ατιμωρησίας των διάφορων αρχών και των αστυνομικών σωμάτων. Αυτό το αποκάλυπτα κατασταλτικό και κυνικό κράτος δεν στρέφεται μονάχα ενάντια σε ανεξάρτητες ομάδες και οργανώσεις: οι καταγγελίες προέρχονται ακόμα κι από μέλη των κομμάτων της αντιπολίτευσης: εντάλματα σύλληψης που κρατούνται ανενεργά με σκοπό τον εκφοβισμό, παρακολούθηση των δημόσιων και ιδιωτικών δραστηριοτήτων κάποιων ατό-

μων, τηλεφωνικές απειλές, πρόκληση ζημιών σε κατοικίες και αυτοκίνητα, παρακράτηση χρηματικών πόρων και μείωση κονδυλίων (όπως στην περίπτωση του Αυτόνομου Πανεπιστημίου του Queretaro)... Όλα αυτά αποτελούν μερικά παραδείγματα δραστηριοτήτων του «κράτους δικαίου» που προωθεί το PAN.

Τόσο ανάμεσα στους αγρότες όσο και ανάμεσα στους εργάτες επικρατεί τεράστια δυσφορία. Η έλλειψη υποστήριξης και προγραμμάτων προώθησης της παραγωγής, η μετανάστευση προς τις ΗΠΑ, οι υψηλοί δείκτες ανεργίας (που κουκουλώνονται στις επίσημες στατιστικές) και οι μηδαμινές δυνατότητες εργασίας αποτελούν παγιωμένες καταστάσεις. Επιπλέον, η κερδοσκοπία στα πλαίσια κυβερνητικών προγραμμάτων και έργων που ανατίθενται σε επιχειρηματίες «κοικείους» στην κυβέρνηση προκαλεί γενικευμένη δυσφορία. Τα μέσα ενημέρωσης και οι βουλευτές που έχουν καταγγείλει παρόμοια φαινόμενα, όταν δεν σωπαίνουν με το καλό, σωπαίνουν με απειλές. Κυκλοφορούν έντονες φήμες σχετικά με την αποστολή επιταγών από τον κυβερνήτη προς το κοινοβούλιο, με σκοπό το φρενάρισμα της πληροφόρησης ή την έγκριση πρωτοβουλιών του υπουργικού συμβουλίου.

Εν τω μεταξύ, στο Κέντρο Κοινωνικής Επανάστασης (Cereso) του San Jose El Alto, δύο πολίτες ζαπατίστας, ο Sergio Geronimo Sanchez και ο Anselmo Robles,⁸ μετατρέπουν τη φυλάκισή τους σε αντίσταση. Αυτοί οι δύο άνθρωποι εξακολου-

Μέτωπο Ζαπατιστικών Οργανώσεων. Το FIOS είναι μια οργάνωση που αποτελείται από ομάδες αγροτών, ιθαγενών και λαϊκών κινήματων των πόλεων, με στόχο την κατάληψη εδαφών, κατοικιών και την απαλλοτρίωση του νερού και άλλων κοινωνικών αγαθών προς όφελος των λαϊκών οικισμών. Το 1998 μετονομάστηκε σε Frente de Organizaciones Zapatistas (FIOZ). Η έντονη καταστολή που έχει εξαπολύσει η κυβέρνηση του Queretaro ενάντια στην οργάνωση αυτή δεν έχει κάμψει την αγωνιστικότητα και το ριζοσπαστισμό της. Δύο ηγετικά της στελέχη και μέλη του FZLN τα οποία συνελήφθησαν κατά τη διάρκεια συγκρούσεων με την αστυνομία στις 05/02/1998 βρίσκονται κρατούμενοι στις φυλακές του Queretaro και συμπεριλαμβάνονται στη λίστα των πολιτικών κρατουμένων του EZLN.

8 Sergio Geronimo Sanchez Saenz και Jose Anselmo Robles Sanchez: Ηγετικά στελέχη του FIOZ και μέλη του FZLN, που συνελήφθησαν ως υποκινητές των συγκρούσεων κατά τη διάρκεια διαδήλωσης στις 05/02/1998. Η διαδήλωση αυτή πραγματοποιήθηκε με αφορμή την επίσκεψη μελών της μεξικανικής κυβέρνησης στην πόλη και καλέστηκε από αγρότες, φοιτητές, εργαζομένους και μέλη κοινοτήτων (όπως τη Nueva Realidad), με σκοπό αφενός να απαιτήσουν την ικανοποίηση των αιτημάτων τους και αφετέρου να καταδικάσουν τη σφαγή στην Acteal και να εκφράσουν την αλληλεγγύη τους στις αυτόνομες ζαπατιστικές κοινότητες. Οι διαδηλωτές (πολλοί από τους οποίους φορούσαν παλιακάτε και κουκούλες) δεν άργησαν να έρθουν σε σύγκρουση με τις δυνάμεις ασφαλείας που περιφρουρούσαν το κτίριο όπου βρισκόταν η κυβερνητική αντιπροσωπεία, η οποία στην κυριολεξία φυγαδεύτηκε. Ένα μέλος της μάλιστα, ο συντονιστής για το διάλογο στην Τσιάπας, δεν τα κατάφερε και «συνελήφθη» από τα μέλη της FIOZ. Πολλοί διαδηλωτές συνελήφθησαν, μεταξύ των οποίων και οι Sergio Geronimo Sanchez Saenz και Jose Anselmo Robles Sanchez, οι οποίοι κρατήθηκαν στις φυλακές λόγω προηγούμενων ενταλμάτων σύλληψης που υπήρχαν εις βάρος τους για κατάληψη γης. Καταδικάστηκαν σε 13 και σε 16 χρόνια φυλάκισης αντίστοιχα. Από την πρώτη στιγμή ο EZLN τους συμπεριέλαβε στη λίστα των πολιτικών κρατουμένων, θέτοντας ως προϋπόθεση για την επανένταξη του διαλόγου την απελευθέρωσή τους, ενώ διαδηλώσεις, απεργίες πείνας και συγκεντρώσεις πραγματοποιούνται σε όλο το Μεξικό. Το 2002 συλλαμβάνεται επίσης η σύζυγος του Anselmo Robles κατά τη διάρκεια επίσκεψής της στις φυλακές. Το Δεκέμβριο του 2003 αποφυλακίζεται ο Sergio Geronimo Sanchez Saenz ύστερα από 5 χρόνια και 10 μήνες φυλάκισης, αφού είχε εκτίσει τα 2/3 της ποινής του.

θούν να είναι κρατούμενοι απλώς και μόνο εξαιτίας της αλαζονείας του «Firulaís», που γαβγίζει μέσα στα κυβερνητικά ανάκτορα.

Σπκώνεται το σύννεφο πιο ψηλά, για να δει καλύτερα τι συμβαίνει μέσα στο Σπίτι της Εξουσίας. Να λοιπόν η πρωτεύουσα του Queretaro, που κυβερνάται από τον περίφημο «Firulaís» Loyola.⁹ Η ιστορία αυτού του ανθρώπου που απορρίφθηκε από το casting της ταινίας «Τα... 101 σκυλιά της Δαλματίας» (γιατί ήταν υπερβολικά «γκρίζος» σύμφωνα με τους παραγωγούς) αξίζει μια περίοπτη θέση στην ιστορία του PAN και στον κυβερνητικό του σχηματισμό.

«Για τις εκλογές του 1997, το μεγάλο στοίχημα του PAN είναι να κερδίσει την πρωτεύουσα της πολιτείας, αφού θεωρεί ανεπιτευκτο το αξίωμα του κυβερνήτη. Έτσι λοιπόν, ενώ για τη δημαρχία του Queretaro θα θέσει υποψηφιότητα ο πλέον ισχυρός υποψήφιος του, Francisco Garrido Patron,¹⁰ για τη θέση του κυβερνήτη της πολιτείας προωθείται, έτσι, για μπούγιο, ένας εντελώς νεοφώτιστος σε πολιτικά ζητήματα και ελάχιστα προικισμένος με διάνοια και κοινή λογική πολιτικός, ο Ignacio Loyola Vera, γεωπόνος, απόφοιτος του Τεχνολογικού Ινστιτούτου του Monterrey, οι πολιτικές συγγένειες του οποίου μέχρι τώρα κινούνταν πιο πολύ στο χώρο του PRI παρά του PAN, αφού και ο ίδιος ο Loyola είναι παντρεμένος με μια ξαδέρφη του Fernando Ortiz Arana¹¹ (ο οποίος υπήρξε υποψήφιος του PRI για τη θέση του κυβερνήτη στην ίδια εκλογική διαδικασία με τον Loyola), ενώ, σύμφωνα με μερικούς δημοσιογράφους, στα νιάτα του ανήκε σε μια οργάνωση του PRI. Μετά την ημέρα των εκλο-

γών γνωστοποιούνται τα αποτελέσματα και το PAN κερδίζει όχι μόνο τη δημαρχία του Queretaro και του San Juan del Rio, αλλά και τη θέση του κυβερνήτη της πολιτείας. Και φυσικά αυτός ο οποίος δυσκολεύεται πιο πολύ να πιστέψει τα αποτελέσματα είναι ο ίδιος ο Loyola...» (Ruben Lugo Sanchez, *Εξουσία και Βιντεοκρατία στο Μεξικό, η περίπτωση του Queretaro*. Τρίτο Εθνικό Συνέδριο Ανθρωπολογίας 2002 - «Αρχαιολογική Πόλη», www.naya.org).

Ο θρίαμβος της Εθνικής Δράσης (PAN) έφερε πραγματικά τα πάνω κάτω σ' αυτή την πολιτεία. Τώρα πια το Queretaro και το San Juan del Rio κατακλύζονται από θεαματικές διαφημίσεις των «μεγάλων κατορθωμάτων» του PAN: από σκουπίδια, δηλαδή.

Οι «κοτσάνες» του κυρίου Loyola έχουν διαδοθεί πέρα από τα σύνορα. Το Σεπτέμβριο του 2001 ο «κύριος κυβερνήτης» έκανε κάτι απίστευτο: Κατέπληξε το Μεξικό και τον κόσμο ολόκληρο πραγματοποιώντας μια αποκάλυψη η οποία βέβαια αποτελεί ήδη μέρος του κυβερνητικού προγράμματος του PAN. Αποδεικνύοντας πως είναι ένας άντρας, συγγώμη, ένα σκυλί που κρατάει το λόγο του, ο Loyola δήλωσε στη ραδιοφωνική εκπομπή του προγράμματος Avances τα ακόλουθα: «θα θυμίσω στους φίλους μου που με ακούνε, όλους αυτούς τους δημοσιογράφους που με ρωτούσαν πόσα θα κέρδιζα σε περίπτωση που κατόρθωνα να γίνω κυβερνήτης. Εγώ τους απάντησα πως θα κέρδιζα 20% περισσότερα απ' όσα κέρδιζε ο διευθυντής της πλέον κερδοφόρας επιχείρησης της πολιτείας... Και λίγα έλεγα! Αυτή τουλάχιστον τη δέσμευση της προεκλογικής μου εκστρατείας θα την τηρήσω, αφού μιλάμε για μεγάλα ποσά. Νομίζω πως έχω ήδη

9 Ignacio Loyola Vera: Κυβερνήτης της πολιτείας Queretaro (1997-2003), ο οποίος πρόσκειται στο PAN. Το «Firulaís» είναι ένα παρατσούκλι που του έδωσε ο Marcos το οποίο, συνηθίζεται στην περιοχή να είναι όνομα για σκυλιά. Οι δηλώσεις του Loyola κατά τη διάρκεια της πορείας των ζαπατίστας το 2001 ήταν μνημειώδεις. «Αφού υπάρχει και άλλος στρατός σημαίνει ότι έχουμε πόλεμο, και αν ισχύει ότι έχουμε πόλεμο αυτό σημαίνει ότι (οι ζαπατίστας) είναι εισβολείς και προδότες της πατρίδας, και αν είναι προδότες τους αξίζει η ποινή του θανάτου». Ο Marcos ευχαρίστησε τον «Firulaís» Loyola για τη διαφήμιση που έκανε στην «Πορεία του χρώματος της γης», αφού αν δεν ήταν αυτή του η παρέμβαση «λίγοι θα γνώριζαν ότι θα περνάγαμε από το Queretaro». Εκτός από τον EZLN, ο Loyola έχει έρθει σε σύγκρουση με ακτιβιστές και κινήματα αλλά ακόμα και με MME και βουλευτές (μόνο με τη δικαστική εξουσία συνεργάζε-ται αρμονικά).

10 Francisco Garrido Patron: Κυβερνήτης της πολιτείας Queretaro, ο οποίος εκλέχτηκε το 2003 και πρόσκειται στο δεξιό κόμμα PAN. Υπήρξε επίσης ο πρώτος εκλεγμένος δήμαρχος της πρωτεύουσας Queretaro που υποστηρίχθηκε από το κόμμα αυτό.

11 Fernando Ortiz Arana: Βουλευτής του PRI. Ήταν υποψήφιος κυβερνήτης του Queretaro το 2000 (οπότε ηττήθηκε από τον Ignacio Loyola Vera του PAN) και το 2003 με το ψηφοδέλτιο «Συμμαχία για όλους» (Alianza para todos), τη σύμπραξη δηλαδή του PRI και του PVEM (οπότε ηττήθηκε από τον Francisco Garrido Patron του PAN).

τηρήσει το λόγο μου και φυσικά έχω αποδείξει πως αν ο διευθυντής μιας επιχείρησης κερδίζει ένα άλφα ποσό, ένας κυβερνήτης πρέπει να κερδίζει περισσότερα, όπως άλλωστε υποσχέθηκα στην προεκλογική μου εκστρατεία». (*Notimex*, 24 Σεπτεμβρίου 2001).

Ο «Firulais» (που θα έπρεπε να βρίσκεται μάλλον σε κάνα τσίρκο, αφού ένας σκύλος που κάνει λογαριασμούς είναι ατραξιόν) έκανε λοιπόν τους υπολογισμούς του και ανακοίνωσε το ποσό: 360.000 πέσος το μήνα. Συγκραταβατικά, διευκρίνισε: «Βάλτε 360.000 μείον τις κρατήσεις, δηλαδή ένα ποσό γύρω στις 200.000, που δεν είναι δα και πολλά. [...] Δεν ξέρω κανέναν άλλο πολιτικό που να έχει μεγαλύτερες ευθύνες από τους υπαλλήλους του, και οι περισσότεροι κερδίζουν περισσότερα και μάλιστα καθαρά και στο χέρι».

«Κερδίζουν περισσότερα;» Αν και ο γράφων είναι άνθρωπος και όχι σκυλί, ρισκάρει παρ' όλα αυτά να κάνει κάποιους υπολογισμούς: 200.000 πέσος το μήνα καθαρά, με δεδομένο ότι αναλογούν 10 πέσος ανά δολάριο, μας κάνουν 20.000 δολάρια το μήνα ή 240.000 δολάρια το χρόνο (χωρίς να υπολογίσουμε τα πριμ, τις δωρεές και ποιος ξέρει –εκτός βέβαια από τον Loyola– πόσα άλλα). Στη μελέτη «Οι μισθοί των ανώτατων λειτουργών στο Μεξικό από μία συγκριτική προοπτική» των ερευνητών του CIDE¹² Laura Carillo Anaya και Juan Pablo Guerrero σημειώνεται πως ο πρόεδρος των Ηνωμένων Πολιτειών είχε, το 2002, έναν καθαρό μισθό της τάξης των 243.600 δολαρίων το χρόνο. Τέτοιο είναι λοιπόν το πολιτικό μέγεθος του Loyola, που κερδίζει σχεδόν όσα και ο Bush (ίσως επειδή και οι δύο έχουν τον ίδιο δείκτη νοημοσύνης) και περισσότερα από όσα κερδίζουν μαζί οι πρόεδροι της Αργεντινής, της Βραζιλίας, της Χιλής και της Ισπανίας.

Η «μετριοφροσύνη» του «Firulais» όμως δεν σταματά εδώ. Για ένα γεγονός που διήρκεσε δεκαπέντε ημέρες, ο Loyola δαπά-

νησε 63,9 εκατομμύρια πέσος: στην κατασκευή του «Ecocentro Expositor»,¹³ γνωστού και ως «Εγω-κέντρο». Η δημοπράτηση του συγκεκριμένου έργου βρομάει από χιλιόμετρα. Το κογκρέσο της πολιτείας ανακάλυψε πως η κατασκευή ανατέθηκε στην Oliver S.A. de CV χωρίς να πραγματοποιηθεί κανένας διαγωνισμός. Στις ερωτήσεις που του έγιναν, ο «Firulais» απάντησε πως ήταν για το καλό του λαού. Στην πόλη του Queretaro λοιπόν, η οποία σε εποχές βροχοπτώσεων υποφέρει από πλημμύρες, η κυβέρνηση του PAN δαπάνησε 210.000 πέσος, όχι όμως για να βελτιώσει το αποχετευτικό σύστημα αλλά για να αγοράσει ένα αμφιβιο όχημα, που φυσικά δεν εξυπηρετεί σε τίποτα (βλ. τον Ruben Lugo Sanchez).

Στην πρωτεύουσα της πολιτείας προωθείται το «Μεξικό της Αλλαγής» που επιθυμεί το PAN. Η εγκατάσταση αστυνομικών σταθμών μέσα στο κέντρο της πόλης (παραβιάζοντας το Σύνταγμα, το οποίο –παρεμπιπτόντως– υπογράφηκε εδώ) σε συνδυασμό με την επιδεικτική παρουσία της «ελίτ» των σωμάτων ασφαλείας με μοτοσυκλέτες, πολυτελή περιπολικά κτλ., που είναι επιφορτισμένα με την... ευγενή αποστολή της προστασίας επιχειρηματιών και τουριστών, φανερώνουν με ιδιαίτερα γλαφυρό τρόπο τα σχέδια του PAN.

Οι κατάλληλοι άνθρωποι για να βοηθήσουν κάποιον να κυβερνήσει είναι βέβαια τα μέλη της οικογένειας. Ο αδελφός του κυβερνήτη είναι ιδιοκτήτης του τοπικού παραρτήματος της TV Azteca,¹⁴ και σε συνεργασία με κάποιους σταθμούς ραδιοφώνου και ορισμένα περιοδικά οι «κοτσάνες» του Loyola κουκουλώνονται γρήγορα.

Αλλά ακόμα κι έτσι, υπάρχουν κάποιιοι που δεν ελέγχονται. Το ακόλουθο κείμενο δημοσιεύτηκε στη *Reforma* και κόστισε στον ανταποκριτή της εφημερίδας την κλοπή του αυτοκινήτου του μέσα από το ίδιο του το σπίτι.

12 CIDE (Centro de Investigacion y Docencia Economicas): Κέντρο Οικονομικής Έρευνας και Διδασκαλίας. Πρόκειται για ένα δημόσιο ανώτατο ίδρυμα εκπαίδευσης και έρευνας το οποίο ειδικεύεται στις κοινωνικές επιστήμες και στοχεύει στη «δημιουργία ικανών για την πρόοδο και την ανάπτυξη του Μεξικού ημερών».

13 Ecocentro Expositor: Εκθεσιακό Οικο-κέντρο. Πρόκειται για έναν εκθεσιακό χώρο που φιλοξενεί εκθέσεις, παζάρια, πανηγύρια κ.λπ. Εγκαινιάστηκε το 2001 και καταλαμβάνει μια έκταση 60 εκταρίων στο Εθνικό Πάρκο του Cimatario.

14 TV Azteca: Τηλεοπτική επιχείρηση που ανήκει στον όμιλο εταιρειών Grupo Salinas, ο οποίος δραστηριοποιείται στο χώρο των media, των τηλεπικοινωνιών, του internet και έχει επενδύσεις στη Γουατεμάλα, τις ΗΠΑ, το Σαλβαδόρ, το Περού και την Ονδούρα. Η TV Azteca θεωρείται μια από τις μεγαλύτερες ισπανόφωνες τηλεοπτικές επιχειρήσεις του κόσμου, με δραστηριότητα στο χώρο του internet (Todito.com), της μουσικής (Azteca music) και της εκπαίδευσης (Ίδρυμα Azteca).

«Υπάρχουν υποψίες για οικονομικές ατασθαλίες εκ μέρους του Loyola, αφού παρατηρείται πως ο ρυθμός με τον οποίο πλουτίζει ο κυβερνήτης του Queretaro είναι ανεξήγητος (Fernando Paniagua, *Grupo Reforma Queretaro*, Μεξικό, 30 Ιανουαρίου 2003). Ο ανεξάρτητος τοπικός βουλευτής Marco Antonio Leon Hernandez γνωστοποίησε πως ο κυβερνήτης Ignacio Loyola Vera αγόρασε για τις εργασίες κατασκευής του σπιτιού του μάρμαρο εισαγωγής από τη Γαλλία με κόστος 6 εκατομμυρίων πέσος, πράγμα το οποίο του προξένωσε υποψίες σχετικά με τη μάλλον ανεξήγητη αύξηση των οικονομικών του πόρων. Σε συνέντευξή του στο δελτίο του τοπικού μέσου Enlace, ο Leon Hernandez διαβεβαίωσε [...]: “Να λοιπόν ένα ακριβές και συγκεκριμένο στοιχείο που τον στριμώνχει και το οποίο θα πρέπει κάποια στιγμή να το αποκαλύψει: Αυτές τις μέρες, λοιπόν, παρέλαβε από τη Γαλλία ένα φορτίο μαρμάρου έναντι του ποσού των 6 εκατομμυρίων πέσος”». (*Grupo Reforma Servicio Informativo*).

Και πριν από αυτό, τον Οκτώβριο, εμφανίστηκε η ακόλουθη είδηση σχετικά με έναν πύργο που κατασκευάζεται κρυφά: «Κατ’ εικόνα και ομοίωση του Los Pinos, ο Loyola κατασκευάζει την οικία του (Francisco Flores Hernandez, El Financiero, Τετάρτη 2 Οκτωβρίου 2002). Με σκοπό να κατασκευάσει μια εξοχική κατοικία, ο κυβερνήτης Ignacio Loyola Vera καταπάτησε είκοσι εκτάρια κοινοτικής καλλιεργήσιμης γης στην κοινότητα του Ajuchitlancito, στο δήμο του Redro Escobedo, όπως κατήγγειλαν οι καλλιεργητές του εκίδο της περιοχής. Και σαν να μην έφτανε η αρπαγή, της οποίας υπήρξαν θύματα, οι «αντιδραστικοί» καλλιεργητές μας πληροφόρησαν πως είκοσι από αυτούς διώχθηκαν ποινικά από τον κυβερνήτη Ignacio Loyola Vera με την κατηγορία της αρπαγής εκατό εκταρίων γης! Σε μια συνέντευξη Τύπου, ο Braulio Alvarez Botello, εκ μέρους των 216 θιγόμενων καλλιεργητών κοινοτικής γης, παρουσίασε έγγραφα τα οποία αποδεικνύουν ποιο είναι το ιδιοκτησιακό τους καθεστώς και αφηγήθηκε πως, παρά την ανησυχία των κατοίκων που ήθελαν να πλησιάσουν για να δουν την τεράστια κατοικία που κατασκευάζεται,

δεν τους επιτράπηκε η είσοδος, ενώ άγνωστα άτομα τους πληροφόρησαν πως η γη ανήκει πλέον στον κυβερνήτη Ignacio Loyola Vera».

Και δεν είναι μόνο αυτό. Τον Ιούλιο του 2001, εν μέσω της μεγάλης προβολής από τα μέσα ενημέρωσης της υπόθεσης της ομάδας κατασκοπίας που αποκαλύφθηκε στην πολιτεία του Μεξικού, ο Loyola παραδέχτηκε πως στα πλαίσια της «κρατικής ασφάλειας» εφάρμοζε τον ίδιο τύπο κατασκοπίας. Ενόψει των δημόσιων καταγγελιών παρενέβη η PGR (Γενική Εισαγγελία της Δημοκρατίας) καλώντας τον να καταθέσει και, όταν αυτός αρνήθηκε, του απέστειλε ένα ερωτηματολόγιο το οποίο, σύμφωνα με κάποια τοπικά μέσα ενημέρωσης, το απάντησε γραπτώς. Μέχρι σήμερα η PGR αρνείται να αποκαλύψει δημοσίως τις εν λόγω απαντήσεις.

Για να συνοψίσουμε: Ο Loyola είναι τόσο δημοφιλής, ώστε εις βάρος του δεν εκκρεμούν παρά μόνο οκτώ πολιτικές δίκες.

Είναι λοιπόν ο «Figuraís» μεμονωμένο φαινόμενο μέσα στο κόμμα του PAN; Μάλλον όχι. Οι καταχρήσεις και οι διεφθαρμένες πρακτικές του συναντώνται ανάμεσα σε βουλευτές, γερουσιαστές, κυβερνήτες και τοπικούς προέδρους αυτού του πολιτικού κόμματος. Υπάρχει άλλωστε και ο Diego Fernandez de Cevallos, για του λόγου το αληθές.

Όλη αυτή η συζήτηση σχετικά με τη διαμάχη μέσα στο PAN ανάμεσα στους «δογματικούς» (οπαδούς του Manuel Gomez Morin)¹⁵ και τους «βάρβαρους του Βορρά» δεν είναι παρά μια φάρσα. Δεν υπάρχει κανένας μέσα στο PAN σήμερα που να εξακολουθεί πραγματικά να υιοθετεί την πολιτική σκέψη του Morin. Αυτός στον οποίο έχει «εναποτεθεί» η μελέτη και η συστηματοποίηση της σκέψης του Gomez Morin είναι ο Rodriguez Prats (γερουσιαστής του PAN στο Tabasco και «αρχιτέκτονας» της διατήρησης του PRI στη διακυβέρνηση αυτής της πολιτείας), ο οποίος μέχρι και το ‘93 υπήρξε ηγετικό στέλεχος του PRI στη συγκεκριμένη πολιτεία. Αυτός ο κύριος, γνωστός για την πλήρη έλλειψη ιδεολογικού υπόβαθρου που τον χαρακτηρίζει και εντάχθηκε στο PAN από τον Fernandez de Cevallos¹⁶ και είναι υπεύ-

15 Manuel Gomez Morin (1897-1970): Πολιτικός και διανοούμενος της μεξικανικής Δεξιάς, υπήρξε ένα από τα ιδρυτικά στελέχη του PAN και πρόεδρος του από το 1939 ως το 1949. Πολιτικά διαφωνούσε με τις θεωρίες του ισπανισμού και του ιθαγενισμού.

16 Diego Fernandez de Cevallos Ramos (1941-): Δικηγόρος, γερουσιαστής και συντονιστής των αντιπροσώπων του PAN στη Γερουσία, ο οποίος συμμετέχει στις επιτροπές για την Εθνική Ασφάλεια και τις Μεταρρυθμίσεις. Είναι μέλος της Εκτελεστικής Επιτροπής του PAN.

θυνος για τη συγγραφή ενός λίβελου με τίτλο: «Η μεγάλη θεωρητική κληρονομιά του PAN». Το συγκεκριμένο άτομο έχει (υποτίθεται) επιφορτιστεί με το έργο της «εκπαίδευσης» πολιτικών στελεχών του PAN στην «ιδεολογία» του Gomez Morin. Τα παραπάνω προκάλεσαν πριν από καιρό τη δυσαρέσκεια του Jose Angel Conchello¹⁷, ο οποίος βγαίνοντας εξοργισμένος από ένα από αυτά τα «μαθήματα» επέπληξε την ηγεσία του PAN για την τοποθέτηση ενός «τυχάρπαστου» στη θέση αυτή.

Το μοναδικό και αυθεντικό δόγμα του σημερινού PAN είναι η θρησκεία της εξουσίας και του χρήματος. Διαμορφώθηκε μέσα από μια διαδικασία η οποία έχει τεθεί σε λειτουργία εδώ και πολύ καιρό σε αυτό το κόμμα. Στη διαδικασία αυτή ένα πρόσωπο υπήρξε πραγματικά το κλειδί: ο Diego Fernandez de Cevallos. Αυτός κατόρθωσε, ως άλλη θεά Κάλι, «να παίζει στα δάχτυλα» όλους τους ισχυρούς άνδρες και γυναίκες του χρήματος, την πολιτική τάξη και τους κυβερνήτες όλων των κομμάτων, τις διάφορες παρατάξεις της Εκκλησίας, τους ομοίους του, νομούς των κυκλωμάτων εμπορίας ναρκωτικών, καθώς και τα διάφορα στελέχη του Κόμματος Εθνικής Δράσης.

Ο Diego Fernandez de Cevallos (Πόλη του Μεξικού, 1942) ξεκίνησε την πολιτική του σταδιοδρομία έχοντας διασυνδέσεις με την πανεπιστημιακή ακροδεξιά ομάδα MURO,¹⁸ που ιδρύθηκε από τον πατέρα Abascal. Αυτή η φασιστική ομάδα χρησιμοποιήθηκε από τις πανεπιστημιακές αρχές, μέχρι και πριν από το

1966, ως όργανο καταστολής και εσωτερικού ελέγχου εντός του πανεπιστημίου. Κατά τη διάρκεια του '68 υπήρξε επικεφαλής της νεολαίας του PAN, προσποιούμενος δήθεν προσέγγιση με το κίνημα, η οποία φυσικά εξαντλήθηκε σε μερικές διακηρύξεις. Όταν ο Pablo Emilio Madero¹⁹ τέθηκε επικεφαλής του PAN, η πολιτική καριέρα του Diego πάγωσε και για κάποια χρόνια το αστέρι του έσβησε. Τον ανέσυρε από την αφάνεια ο Luis H. Alvarez,²⁰ στη σκιά του οποίου άρχισε σιγά σιγά να μεγαθύνει την πολιτική του επιρροή και εξουσία.

Από «επαγγελματική άποψη», κληρονόμησε λίγο πολύ την πελατεία του Manuel Gomez Rodriguez (που αποτελούταν φυσικά από πολύ ισχυρούς άνδρες). Κάπως έτσι άρχισε να υφάινεται μια στενή σχέση με τα «αφεντικά του χρήματος», η οποία άλλωστε αποτέλεσε και το... «βατήρα» του.

Ύστερα από μια σύντομη σύγκρουση με τον Carlos Castillo Peraza,²¹ ο Cevallos μετατρέπεται σε «νονό» του PAN, αποκτώντας τον έλεγχο ικανού μέρους των γραφειοκρατικών του δομών. Οι «πελάτες» του εν τω μεταξύ απολαμβάνουν προνομιακή πληροφόρηση, που τους επιτρέπει να κερδίζουν δικαστικές αγωγές εις βάρος του κράτους, ενώ παράλληλα ελέγχει σημαντικό τμήμα των γερουσιαστών και των βουλευτών άλλων κομμάτων (δεν πρέπει να ξεχνάμε πως όταν εγκρίθηκε –διά της ταχείας οδού– η ιθαγενική αντιμεταρρύθμιση, ο Βουλευτής του PRI Rocha Cordero στάθηκε προσοχή και είπε στα παριστάμενα μέλη του

17 Jose Angel Conchello Davila: Υπήρξε γερουσιαστής του PAN και πρόεδρος του (1972-1975), καθώς και εσωκομματικός αντίπαλος των Diego Fernandez de Cevallos, Luis Hector Alvarez και Carlos Castillo Peraz. Σκοτώθηκε σε αυτοκινητικό δυστύχημα το 1998.

18 MURO (Movimiento Universitario de Renovadora Orientacion): Πανεπιστημιακό Κίνημα Ανανεωτικού Προσανατολισμού. Πρόκειται για ακροδεξιά ομάδα της δεκαετίας του '60 η οποία ελεγχόταν από τη φασιστική οργάνωση YUNKE.

19 Pablo Emilio Madero Belden: Υπήρξε υποψήφιος του PAN για την προεδρία της δημοκρατίας του Μεξικού (1982) και πρόεδρος του από το 1984-1987. Το 1992 αποχώρησε από το κόμμα.

20 Luis H. Alvarez: Πρώην πρόεδρος του PAN (1987-1993), υποψήφιος στις προεδρικές εκλογές του Μεξικού το 1958 και γερουσιαστής από το 1994, ο Luis H. Alvarez ως πρώτος πρόεδρος της COCOPA (Επιτροπή για την Ομόνοια και την Ειρήνευση στην Τσιάπας) επιλέχθηκε από τον Vincente Fox, στα τέλη του 2000, για να αναλάβει τη θέση του επιτρόπου για την ειρήνευση στην Τσιάπας. Ο EZLN κατηγορεί τον Alvarez ότι επιχειρεί τη διάσπαση και την εξαπάτηση του λαού (διαδίδοντας συκοφαντίες ότι ο EZLN έχει διασπαστεί, ότι έχει παραδοθεί και ότι δέχεται κυβερνητικά προγράμματα), προωθώντας συγχρόνως προγράμματα με σκοπό την εξαγορά της σιωπής των ιθαγενών, ενώ του δηλώνει με τον πιο κατηγορηματικό τρόπο ότι οι ζαπατίστας «δεν πρόκειται να σωπάσουν ούτε να παραδοθούν».

21 Carlos Castillo Peraza (1947-2000): Ηγετικό στέλεχος του PAN, υπήρξε πρόεδρος του από το 1993 ως το 1996 και ομοσπονδιακός βουλευτής από το 1988 ως το 1991. Μετά την ήττα του στις πολιτειακές εκλογές του Distrito Federal, αποχώρησε από το PAN και την πολιτική, και δούλεψε ως συνεργάτης σε εφημερίδες και περιοδικά του Μεξικού, της Ισπανίας, των ΗΠΑ και της Ιταλίας. Επίσης, ασχολήθηκε με τη συγγραφή βιβλίων και εργάστηκε ως λέκτορας σε διάφορα πανεπιστήμια.

PAN: «Πείτε στον αρχηγό Diego πως οι εντολές του εκτελέστηκαν»).

Τον Diego Fernandez de Cevallos τώρα πια μόνο τα μέλη του PRI αποκαλούν «αφεντικό». Στους δε εισαγγελικούς κύκλους των εισαγγελιών του αποδίδουν το εξής παρατσούκλι, το οποίο μάλιστα του ταιριάζει ιδιαίτερα: η «λύκαινα»²² (χαρακτηρισμός που δεν πρέπει να του αρέσει ιδιαίτερα, αφού πάντα το έπαιζε «πολύ άντρας»).

Μερικά παραδείγματα τα οποία καταμαρτυρούν το εύρος της επιρροής της «λύκαινας»: Η περίπτωση της επιχείρησης Del Valle,²³ η οποία κέρδισε μια δικαστική αγωγή ενάντια στην εφορία, αρνούμενη να καταβάλει ΦΠΑ, με το επιχείρημα πως το προϊόν της ήταν φυσικό και πως τα φρούτα εξαιρούνται από την καταβολή ΦΠΑ. Το απίστευτο είναι πως η «δικαιοσύνη» υποχρέωνε την εφορία να επιστρέφει τον ΦΠΑ στην εν λόγω εταιρεία για αρκετά χρόνια. Απ' ό,τι φαίνεται όμως, αυτός ο ΦΠΑ δεν καταβαλλόταν αρχικά από την εταιρεία αλλά από τους καταναλωτές, πράγμα που δεν επηρέασε ωστόσο την απόφαση απόδοσης του χρηματικού ποσού σε αυτήν. Ποιος ήταν ο νομικός εκπρόσωπός της; Ο Diego Fernandez de Cevallos. Πόσα τσέπωσε η «λύκαινα»; Κατά προσέγγιση ένα εκατομμύριο εξακόσιες χιλιάδες πέσος. Η οικογένεια Ramos Millan κερδίζει μια δικαστική διαμάχη για εδάφη από το Υπουργείο Αγροτικής Μεταρρύθμισης, με αποτέλεσμα το τελευταίο να υποχρεωθεί να πληρώσει ένα ποσό μεγαλύτερο από τον ετήσιο προϋπολογισμό του. Ποιος ήταν ο νομικός εκπρόσωπος των Millan; Ο Diego Fernandez de Cevallo. Πόσα πήρε η «λύκαινα»; Ένα εκατομμύριο διακόσιες δεκατέσσερις χιλιάδες πέσος. Αν στα παραπάνω ποσά προσθέσουμε και αυτό με το οποίο ανταμείφθηκε για τη «διάσωση» της τράπεζας Atlantico - Bital (13 εκατομμύρια πέσος περίπου), καταλήγουμε στο ότι η «λύκαινα», το «αφεντικό» των μελών του PRI, εισέπραξε με πολλή άνεση περί τα 15 εκατομμύρια πέσος (τα στοιχεία προέρχονται

από το «Dinero», Enrique Galvan, *La Jornada*, 12 Ιουλίου 2002).

Επιπλέον η «λύκαινα» Fernandez de Cevallos αγόρασε 20 εκτάρια γης απέναντι από το Νέο Διηπειρωτικό Αεροδρόμιο του Queretaro, που κατασκευάζει το κουτάβι της, ο «Figueroa» Loyola. Γί' αυτές τις εκτάσεις γης, η «λύκαινα» δεν πλήρωσε παρά «μόνο» ένα εκατομμύριο πεντακόσιες χιλιάδες πέσος (*Notimex*, 2 Αυγούστου 2002), δηλαδή γύρω στα 75.000 πέσος ανά εκτάριο (μιαν... μικρή διαφορά σε σχέση με τα 20 centavos ανά εκτάριο που δόθηκαν στους αγρότες της Toluquilla, στο Queretaro).

Ο «Κύριος των Ουρανών» Amado Carrillo²⁴ νοσηλεύτηκε στο νοσοκομείο Santa Helena, όπου υποτίθεται πως πεθάνε έπειτα από μια επέμβαση λιποαναρρόφησης. Ποιος είναι ο νομικός εκπρόσωπος του νοσοκομείου; Ο Diego Fernandez de Cevallos. Πόσα του δόθηκαν για τη «δημιουργία» και πόσα για το «θάνατο» αυτού του εμπόρου ναρκωτικών; Παραμένει μυστήριο. Ο ίδιος αυτός «νονός» κυκλώματος εμπορίας ναρκωτικών, άλλωστε, ενταφιάστηκε σε ένα νεκροταφείο, ο νομικός αντιπρόσωπος του οποίου είναι ο Fernando Gomez Mont (συνέταιρος και «πνευματικός υιός» του Fernando de Cevallos).

Πριν από μερικά χρόνια, η PGR παρατήρησε πως η Financiadora Anahuac (στην ιδιοκτησία την εποχή εκείνη του γιου του Miguel de la Madrid και του ανιψιού του) κατηγορήθηκε για ξέπλυμα χρημάτων προερχόμενων από εμπόριο ναρκωτικών. Νομικός της εκπρόσωπος; Ο Diego Fernandez de Cevallos.

Αυτοί είναι μερικοί από τους «πελάτες» της «λύκαινας». Αυτή η πελατεία τον μετέτρεψε σε έναν από τους πιο πλούσιους άνδρες του Μεξικού, χωρίς ποτέ να τραβήξει την προσοχή πάνω στην περιουσία και στις δικηγορικές του απάτες.

Ο σκοπός του Fernandez de Cevallos, από την εποχή του Carlos Salinas de Gortari και μετά, φαίνεται ότι συνοψίζεται στο να παραμένει ο δεύτερος πιο σημαντικός άνδρας της χώρας,

22 *La coyota*: Θηλυκό κογιότ

23 *Jugos del Valle*: Στη συγκεκριμένη εταιρεία έγινε επιστροφή φόρου ύψους 800.000.000 πέσος.

24 *Amado Carrillo Fuentes*: Υπήρξε αρχηγός του λεγόμενου καρτέλ του Juarez, το οποίο ειδικευόταν στο ξέπλυμα χρήματος που προερχόταν από το εμπόριο ναρκωτικών και το οποίο απέφερε κέρδη ύψους 70 εκατομμυρίων δολαρίων. Το κύκλωμα αυτό, στο οποίο εμπλέκονται επιχειρηματίες και πολιτικοί, δρούσε κυρίως στη Χιλή, την Αργεντινή και το Μεξικό, ενώ με τον Amado Carrillo Fuentes συνεργάστηκε και ένας από τους δικηγόρους του Χιλιανού δικτάτορα Augusto Pinochet.

χωρίς να είναι πρόεδρος της, χωρίς δηλαδή τους μελάδες που αυτό συνεπάγεται. Η «λύκαινα» έπαιξε σημαντικό ρόλο στο να αποφορτιστεί ο Salinas de Gortari από την κοινωνική πίεση που δεχόταν, για το κάψιμο των εκλογικών πρακτικών του 1988.²⁵ Συνέλαβε και προώθησε την ιδέα πως «ο Salinas ήταν ένας παράνομος πρόεδρος που μπορούσε να νομιμοποιηθεί με τις ενέργειές του» αν και δεν ήταν αυτός που την εξέφρασε. Ήταν αυτός που ανέλαβε την προώθηση και την ψήφιση όλων των πολιτικών και οικονομικών πρωτοβουλιών του Salinas, οι οποίες λεηλάτησαν και παρέδωσαν τον εθνικό πλούτο στα χέρια μιας χούφτας τυχοδιωκτών, που εν μια νυκτί μεταμορφώθηκαν σε πολυεκατομμυριούχους (όλοι τους, βέβαια, πελάτες της «λύκαινας»).

Παράλληλα, κατόρθωσε να τοποθετήσει κάποια από τα πόδια του σε θέσεις εξουσίας στο PRI. Κάπως έτσι ο Fernando Gomez Mont έγινε σύμβουλος του Ernesto Zedillo για την αλλαγή της νομοθεσίας που αφορούσε ολόκληρο το δικαστικό σύστημα, με ιδιαίτερη έμφαση στη συνταξιοδότηση μεγάλου τμήματος των δικαστών του Ανώτατου Δικαστηρίου. Φανταστείτε την έκπληξη των βουλευτών και των γερουσιαστών του PAN όταν, προσερχόμενοι στο τραπέζι των διαπραγματεύσεων για το νόμο, βρέθηκαν αντιμέτωποι με τον «ομοϊδέατη» τους Gomez Mont. Όταν πήγαν να παραπονεθούν στον Fernandez, αυτός απλώς χαμογέλασε ειρωνικά.

Ένα ακόμα «πίονι» του, ο Fauzi Hamdan,²⁶ υπήρξε επίσης σύμβουλος του Zedillo, ενώ ήταν μέλος του κοινοβουλίου της

D.F. Πρόσφατα ήρθε στο φως ο κεντρικός ρόλος που έπαιξε αυτό το άτομο στο ίδρυμα «Φίλοι του Fox».²⁷ Θα ήταν ενδιαφέρον να γνωρίζαμε για ποιον δούλευε. Αυτήν τη στιγμή, κανείς, ούτε καν η IFE, δεν διαθέτει τόσες πληροφορίες σχετικά με τους «Φίλους του Fox» όσες ο Fernandez de Cevallos. Εξ ου και η σφοδρή αντίδραση του Lino Korrodi.²⁸ Γνωρίζοντας πόσα ήξερε και ξέρει ο Diego, φοβάται πως θα είναι ο αποδιοπομπαίος τράγος των εσωτερικών συγκρούσεων (τραγωδίες; φάρσες;) που θα ξεσπάσουν στο μέγαρο. Μια δωρεάν συμβουλή προς την IFR και την PGR: Ας ερευνηθούν τη σχέση Hamdan-Fernandez de Cevallos κι ας προσπαθήσουν να ανακαλύψουν τους συσχετισμούς ανάμεσα σε αυτήν και στους «Φίλους του Fox» (τους συνιστώ μόνο να χρησιμοποιήσουν μάσκες, γιατί αυτό που θα ανακαλύψουν δεν θα μυρίζει καθόλου ωραία).

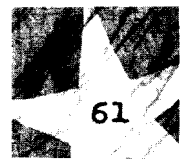
Δεν θα ήταν τραβηγμένο να σκεφτούμε πως ο Fernando de Cevallos επιχειρεί να επιβάλει ένα νέο δόγμα στη χώρα: τον Cevall-ισμό. Μια πραγματική εξουσία, κρυμμένη πίσω από τον κυβερνητικό θώκο. Μια εξουσία στην υπηρεσία των ανδρών και των γυναικών του χρήματος, περιτριγυρισμένη από μια αυλή που είτε τη στηρίζει και την κανακεύει είτε, από τη θέση τάχα της αντιπολίτευσης, τη διασκεδάζει σαν γελωτοποιός. Σε τελική ανάλυση, αυτό το άτομο συνιστά τη ζωντανή και πιστή προσωποποίηση του μεξικανικού πολιτικού συστήματος.

25 Πρόκειται για το κάψιμο των πρακτικών της καταμέτρησης των ψήφων στις προεδρικές εκλογές του 1988. Η αποκάλυψη αυτή εκλογική νοθεία, η οποία είχε ως αποτέλεσμα τη νίκη του PRI και του Carlos Salinas de Gortari, συγκαλύφθηκε από το δεξιό κόμμα PAN. Εμπνευστής αυτής της συμμαχίας ήταν ο Diego Fernandez de Cevallos.

26 Fauzi Hamdan Amad (1943-): Δικηγόρος, γερουσιαστής του PAN (του οποίου είναι μέλος από το 1994) και πρόεδρος της επιτροπής της γερουσίας για την οικονομία. Υπήρξε νομικός σύμβουλος του ιδρύματος «Φίλοι του Fox», το οποίο κατηγορείται για παράνομες χρηματοδοτήσεις της προεκλογικής εκστρατείας του προέδρου του Μεξικού. Εις βάρος του Fauzi Hamdan Amad υπάρχουν επίσης καταγγελίες για εμπλοκή σε κυκλώματα διαπλοκής.

27 Amigos de Fox: Ίδρυμα που δημιουργήθηκε πριν από τις εκλογές του 2000 από ιδιοκτήτες μεγάλων επιχειρήσεων, μέλη του PAN, καθώς και στελέχη της εταιρείας Coca Cola στο Μεξικό (της οποίας ο Fox ήταν πρόεδρος) με σκοπό τη συγκέντρωση χρημάτων για την ενίσχυση της προεκλογικής του καμπάνιας και τη συλλογή ψήφων. Το σκάνδαλο ξέσπασε όταν αποκαλύφθηκε ότι τα χρήματα που συγκέντρωσαν οι «Φίλοι του Fox» δεν δηλώθηκαν ποτέ ως προεκλογικά έσοδα στις αρμόδιες ελεγκτικές επιτροπές του κράτους.

28 Lino Korrodi: Επιχειρηματίας και στενός φίλος του προέδρου του Μεξικού Vicente Fox, υπήρξε ένας από τους ιδρυτές των «Φίλων του Fox» και συντονιστής της προεκλογικής του καμπάνιας, το 2000. Κατά τη διάρκεια της προεκλογικής αυτής εκστρατείας λάμβανε χρήματα μέσω των εταιρειών του από το εσωτερικό και το εξωτερικό, τα οποία σε μυστικούς λογαριασμούς. Το Ομοσπονδιακό Εκλογικό Ινστιτούτο, στην προσπάθειά του να ελέγξει τις καταγγελίες που υπήρχαν και οι οποίες αφορούσαν τους μυστικούς αυτούς λογαριασμούς, βρέθηκε αντιμέτωπο με την απροθυμία του Υπουργείου Οικονομικών να του προσκομίσει τα απαραίτητα στοιχεία.

Κάποτε ήταν ο Saturnino Cedillo,²⁹ έπειτα ο Gonzalo N. Santos, αργότερα ο Ruben Figueroa και ο Carlos Hank Gonzalez. Σήμερα, με το λευκό του κολάρο και τα Armani του, μέσα στην Jaguar του με τα δερμάτινα καθίσματα, ενσάρκωτής του μεξικανικού πολιτικού συστήματος, είναι ένα άτομο χαμηλού προφίλ: ο Diego Fernandez de Cevallos, γνωστός και ως «λύκαινα».

Ο «Firulaís» Loyola και η «λύκαινα» Fernandez de Cevallos δεν είναι βέβαια όλο το PAN, είναι όμως τα πλέον σκανδαλώδη δείγματα αυτού που το PAN ονομάζει πρόγραμμα διακυβέρνησης.

Γιατί η διαφθορά και η ανοησία δεν περιορίζονται στο να κάνουν αυτοί που «ειδικεύονται» σε αυτές πλούσιους, παρά μετατρέπονται και σε μέθοδο διακυβέρνησης για την «κυβέρνηση της αλλαγής».

Ακολουθώντας μια πολιτική αδιαλλαξίας στα όρια της βλακειάς, καθοδηγούμενη από την καθολική Δεξιά, με «φιλοσοφικά» όμως επιχειρήματα επιπέδου περιοδικού μόδας, το PAN είναι μια κυβέρνηση.

Ο Carlos Monsiváis,³⁰ ίσως ο πιο διαυγής και δηκτικός αναλυτής της ανόδου της Δεξιάς στο Μεξικό, επιστούσε το 2000 –εν μέσω πλήρους απουσίας κριτικής στην πολιτική σκηνή από τα MME– την προσοχή στο τι θα πάθαινε η χώρα από την τότε «κυβέρνηση της πολιτιστικής νίκης» (ή αλλιώς «κυβέρνηση της Κεντροαριστεράς» για τους υποστηρικτές της «χρήσιμης ψήφου»), τη σημερινή δηλαδή «κυβέρνηση της αλλαγής». Μαζί με τον Jenaro Vilamil, στην ανύπαρκτη για στήλη «Por mí madre, bohemios», ο Monsiváis επιχειρούσε μια νεκροψία του πτώματος του μεξικανικού πολιτικού συστήματος και εκείνο που αντίκριζε τότε αποτελεί σήμερα καθημερινό τρόπο για τη χώρα του Μεξικού. Ιδού μερικά παραδείγματα από όσα ανακάλυψε τις γεμάτες ευφορία εκείνες μέρες της «αλλαγής»:

- «Σκοπεύω να προσκαλέσω στην ομάδα εργασίας μου τα καλύτερα άτομα του Aguascalientes. Δεν με ενδιαφέρει από ποιο κόμμα προέρχονται, δεν με ενδιαφέρει ποιο θρήσκευμα

πρεσβεύουν, οι μόνοι που αποκλείονται είναι οι πούσπιδες», δήμαρχος του Aguascalientes, Luis Armando Reynoso Fermat, μέρες πριν αναλάβει τα καθήκοντά του το 1998. Παρατέθηκε από τον ηγέτη του PRI Armando Luis Lopez Campa. (Σημείωση του Mario Luis Ramos Rocha, *Σελίδα 24*, 26 Αυγούστου 2000).

- «Ποιος είναι ο ένοχος για ένα βιασμό; Είναι ένοχο το παιδί που γεννιέται; Τότε γιατί να το σκοτώσουν; Ας ευνουχίσουν το βιαστή». (Αν όμως η πιο αποτελεσματική αντιμετώπιση είναι η πρόληψη, ας το κάνουν καλύτερα πριν βιάσει κανέναν.) Επίσκοπος Onesimo Cepeda. (Σημείωση του Diego Badillo, *Unomasuno*, 7 Σεπτεμβρίου 2000).

- «Οι εκπαιδευτικές αρχές της κυβέρνησης του PAN της Baja California ενεργοποίησαν έναν κανονισμό που απαγορεύει, μεταξύ άλλων, τη χρήση μακιγιάζ, τις μίνι φούστες, καθώς και τα παπούτσια με τακούνι στα σχολεία, προκειμένου να αποφευχθεί η χαλάρωση των πθών. (Έτσι είναι... Όλα ξεκινάνε από το τακούνι, το οποίο προκαλεί κούνημα, το οποίο με τη σειρά του οδηγεί στον πειρασμό και στο τέλος καταλήγουμε στην αθεΐα.) Τα αγόρια δεν επιτρέπεται να έχουν μακριά μαλλιά, μια και αυτό αντικείται στην εκπαιδευτική αρχή των καλών τρόπων στα σχολεία της δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης» (υποστηρικτές της «χρήσιμης ψήφου», η ιστορία σας δικαιώνει πρόωρα). (Σημείωση του Jorge Alberto Cornejo, «La Jornada», 21 Σεπτεμβρίου 2000).

- «Η γλυπτική του Sebastian για την υποδοχή της νέας χιλιετίας και για την προώθηση της αστικής τέχνης (παγωμένος σε στάση θαυμασμού) είναι τόσο σημαντική όσο και το πόσιμο νερό σε έναν οικισμό (λιγότερο, γιατί το πόσιμο νερό στερείται διαχρονικής καλλιτεχνικής μορφής)», δημοτικός σύμβουλος του PAN Eduardo Rosales, στα πλαίσια της διαμάχης για τον προϋπολογισμό ενός μνημείου του Sebastian. (Παρατέθηκε από τον Juan Jose Donan, *Publico*, 30 Σεπτεμβρίου 2000.) Το σχέδιο καταρχάς, σύμφωνα με το PAN της Guadalajara, δεν θα κόστιζε ούτε ένα centavo στο δήμο, αφού θα χρηματοδοτούταν από χορηγούς,

29 Saturnino Cedillo (1890-1939): Υπήρξε μεγαλοκτηματίας, «αφεντικό» της πολιτείας San Luis Potosi και στρατηγός. Το Μάιο του 1938 ηγήθηκε, με την οικονομική βοήθεια Αμερικανών πετρελαιοπαραγωγών, μιας εξέγερσης συντηρητικών ενάντια στη μεξικανική κυβέρνηση. Σκοτώθηκε το 1939 από τα μεξικανικά στρατεύματα.

30 Carlos Monsiváis: Δραστήριος Μεξικανός συγγραφέας, αριστερός ακτιβιστής. Τέθηκε (μαζί με λίγους ακόμα διανοούμενους του Μεξικού, όπως ο Carlos Fuentes) από την πρώτη στιγμή στο πλευρό των εξεγερμένων της Τσιάπας. Το «Για τη μητέρα μου, Μποέμ» είναι μια σειρά καυστικών άρθρων που δημοσιεύονταν κάθε Δευτέρα στην εφημερίδα La Jornada.

ενώ η ανάθεση θα γινόταν μέσω διαγωνισμού. Μετά γνωστοποιήθηκε πως ανατέθηκε απευθείας στον Sebastian λόγω του «μεγάλου κύρους του» και διότι «δεν επρόκειτο να εισπράξει χρήματα για την εργασία του». Για το ότι δεν ζητήθηκε η άποψη των κατοίκων της Guadalaajara δικαιολογήθηκαν με το επιχείρημα ότι «η εξουσία δεν μπορεί να συνδιαλέγεται με τον καθένα». Μέχρι αυτήν τη στιγμή το κόστος ανέρχεται στα 21 εκατομμύρια πέσος, ποσό που καλύπτεται σχεδόν αποκλειστικά από την κυβέρνηση.

- Και κάτι από το ρεπερτόριο του κυβερνήτη Fernando Canales Clariond³¹ (που σήμερα είναι υπουργός Οικονομίας): «Οι πυρκαγιές συνεχίζονται. Δεν είμαι πυροσβέστης. (Σχετικά με την έκρηξη της Cydsa, με περισσότερους από εξήντα νεκρούς.) Οι γυναίκες και τα παιδιά πνίγονται από τα αέρια, πνίγονται μόνοι τους από τα αέρια. Δεν πρόκειται να πάω, τελεία και παύλα! Δεν ξέρω να χειρίζομαι βυτιοφόρα οχήματα, το πρόβλημα είναι δικό τους, δεν είναι δικό μου, δεν είμαι ειδήμων, ούτε πρόκειται να το κάνουμε θέαμα. Οι κάτοικοι της Nueva Leon δεν χρειάζονται βέβαια το Viagra, μια και υπό αυτή την έννοια δεν τους λείπει αντρίλικι».

- «Το πρώτο που πρέπει να κατανοήσουμε είναι πως η οργάνωση μιας κυβέρνησης ή μιας σειράς θεσμών δεν είναι παρά ένα μέσο για την επίτευξη ενός σκοπού. Και επιπλέον ήταν φανερό πως η προσαρμογή αποτελεί επιτακτική αναγκαιότητα. Είναι σαν να έχεις ένα “σκαρβαίο”, ενώ αυτό που χρειάζεσαι είναι μια Ferrari ή σαν να έχεις στο αυτοκίνητό σου κανονικές ρόδες και να μπαίνεις σε χωματόδρομο. Είναι φανερό πως πρέπει να προσαρμοστείς! (Δεν σας συνιστούμε ωστόσο να διαπράξετε παρανομία για να αποκτήσετε “σκαρβαίο”). Σε αυτήν τη διαδικασία οφείλει καθένας από εμάς τους πολιτικούς να καταλάβει πως δεν είναι άνθος παρά ανθοπώλης, και ο ανθοπώλης δεν μπορεί να είναι πιο ωραίος από το άνθος. Γι’ αυτό και πρέπει να συγκεντρωθώ και να είμαι ανοιχτός στο να ακούω, να ακούω, να ακούω. Όταν εκφέρεται

μια γνώμη, πρέπει ήδη να έχεις ακούσει όλο τον κόσμο (γι’ αυτό συνοδεύεται πάντα από ωτορινολαρυγγολόγο)», κύριος Ramon Munoz, διευθυντής της εθνικής έρευνας που διεξήχθη με σκοπό την επιλογή των καλύτερων ανθρώπων του Vicente Fox. (Συνέντευξη του Alberto Aguirre, *Milenio Diario*, 13 Νοέμβρη 2000.)

- «Πριν διαπραγματευτούμε την αύξηση των κατώτερων μισθών, οφείλουμε να προσδιορίσουμε το μοντέλο χώρας το οποίο επιθυμούμε (παραδομένοι στην έκπληξη πληροφορούμαστε πως η κυβέρνηση του προέδρου Fox δεν έχει ακόμη καθορίσει το μοντέλο της χώρας που επιθυμεί. Βέβαια, από την άλλη, αν θυμάμαι καλά, εξακολουθεί να ισχύει το Σύνταγμα της Δημοκρατίας, το οποίο στο άρθρο 123 κάτι λέει για τους μισθούς). Εάν επιθυμούμε υψηλούς πληθωριστικούς δείκτες, μπορούμε να επιστρέψουμε στο παλαιό σύστημα αυξήσεων εκτάκτου ανάγκης, να δίνουμε τρελές αυξήσεις όπου να ‘ναι (εμείς πάλι σκεφτόμαστε μήπως θα ήταν καλύτερα να προωθηθούν κάποιες λογικές μειώσεις για να τονωθεί κάπως το πεσμένο αίσθημα πατριωτισμού), αλλά αυτός ο δρόμος έχει ήδη καταδείξει τη συντριπτική του αποτυχία», υπουργός Εργασίας Carlos Abascal. (Σημείωση του Armando Flores, *Reforma*, 30 Νοεμβρίου 2000.)

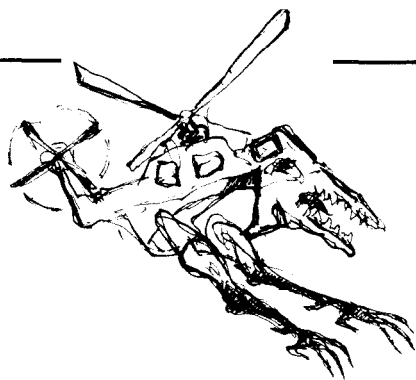
Έχει κι άλλο PAN, πολύ ακόμα... Αλλά το σύννεφο αρχίζει ήδη να σκάνεται ψηλά και... παρασυρμένο από τον άνεμο που τραγουδά μαζί με τον Jose Alfredo Jimenez: «...Ήμασταν σύννεφα που χώρισε ο άνεμος / ήμασταν πέτρες που πάντα χτυπιούνταν / σταγόνες νερού που ο ήλιος τις ξέρανε / μεθύσια τρελά που ποτέ δεν τελειώσαν...». Καθώς φτάνει στον Ιούλιο, αναχωρεί για το Guanajuato...

**Από τα Βουνά του Νοτιοανατολικού Μεξικού
Subcomandante Insurgente Marcos
Μεξικό, Γενάρης του 2003**

31 Fernando Canales Clariond (1946-): Υπήρξε βουλευτής του PAN και κυβερνήτης της πολιτείας Nuevo Leon (1997-2003). Κατά τη διάρκεια της θητείας του το Nuevo Leon πλήγηκε από σοβαρές πυρκαγιές, ενώ δύο εκρήξεις (η μία σε έναν υποσταθμό ηλεκτρικής ενέργειας και η δεύτερη σε εργοστάσιο λόγω διαρροής τοξικών αερίων) προκάλεσαν καταστροφές και πολλά θύματα. Οι κυνικές του δηλώσεις μετά τα ατυχήματα αυτά του κόστισαν την υποψηφιότητα στις προεδρικές εκλογές.

ΙΟΥΛΙΟΣ. ΓΥΑΝΑΪΥΑΤΟ. ΤΟ ΕΒΔΟΜΟ ΙΧΝΟΣ. Το PAN και το Μεξικό της Αλλαγής

Μέρος Δεύτερο: Το πρόβλημά στην προσπάθειά τους να ιδιωτικοποιήσουν την ιστορία της χώρας έγκειται στο ότι αυτή φτιάχτηκε από «αιρετικούς» –όπως αποκαλεί η κυβέρνηση της δεξιάς τους εξεγερμένους.

ή

Αν θέλετε να σας επιλέξει ένας «κυνηγός κεφαλών», αρκεί να είστε πλίθιοι και να παίρνετε πρωτοβουλίες.

Μπήκαμε στο δεύτερο μισό του χρόνου, και τώρα πια είναι το βλέμμα που πάει μπροστά. Το χέρι ακολουθεί, και μαζί μ' αυτό κι ο Ιούλιος. Περιπατάνε μέχρι που συναντούν μια λέξη: Γυαναΐυατο.¹

Γυαναΐυατο. Με πάνω από τεσσεράμισι εκατομμύρια κάτοικους, από τους οποίους 10.000 είναι ιθαγενείς (σύμφωνα με στοιχεία της INEGI του 2000): Chichimecas, Otomies, Mazahuas, Nahuas και Purepechas.

Σιγοτραγουδώντας ένα τραγούδι του Jose Alfredo προχωρά το σύννεφο-πέτρα στη γη αυτή που είδε να γεννιέται ο αγώνας για την ανεξαρτησία του Μεξικού από το Ισπανικό Στέμμα και που σήμερα μετατρέπεται σε πεδίο δοκιμών του Εθνικού Σχεδί-

ου που προωθεί το γνωστό ζεύγος που για κακή μας τύχη κυβερνά τη χώρα (μην πάει ο νους σας στο πονηρό, αναφέρομαι στη σχέση PAN-Fox).

Τα ποσοστά φτώχειας στο Γυαναΐυατο δεν διαφέρουν πολύ απ' αυτά άλλων πολιτειών. Σύμφωνα με την απογραφή του 2000, το 54% του πληθυσμού ζει κάτω από το όριο της φτώχειας, ενώ το 22,8% σε κατάσταση ακραίας ανέχειας. Σαν να λέμε δηλαδή ότι το 76,8% του πληθυσμού είναι φτωχοί. Το 47,3% των εργαζόμενων έχουν συνολικές ετήσιες απολαβές μικρότερες από δύο βασικούς μισθούς. Στην κορυφή της πυραμίδας βρίσκεται ένα 3,5% που συνολικά απολαμβάνει δέκα περίπου βασικούς μισθούς μηνιαίως. Ο μέσος όρος όσων έχουν κάνει κάποιες

¹ Γυαναΐυατο: Η πολιτεία Γυαναΐυατο, με πρωτεύουσα την πόλη Γυαναΐυατο, βρίσκεται στο κεντρικό Μεξικό. Συνορεύει βόρεια με τις πολιτείες San Luis Potosi και Zacatecas, ανατολικά με την Queretaro, δυτικά με τη Jalisco και νότια με τη Michoacan.

σπουδές κυμαίνεται στο 6,6%, χαμηλότερα δηλαδή από τον εθνικό μέσο όρο του 7,7%. Όσον αφορά πανεπιστημιακές σπουδές, τα πράγματα είναι ακόμη χειρότερα αφού μόνο το 3,7% των αντρών και το 3,3% των γυναικών έχουν πρόσβαση σε πανεπιστημιακές σπουδές, ποσοστό χαμηλότερο και πάλι από τα ήδη χαμηλά εθνικά ποσοστά που κυμαίνονται στο 5,8% και 5,9% αντίστοιχα. Όσον αφορά δε τις κοινωνικές παροχές τα πράγματα είναι ακόμη χειρότερα, αφού το 76,3% δεν λαμβάνει απολύτως καμία, το 82,6% δεν έχει πρόσβαση σε ιατρική περίθαλψη και το 79,3% δεν λαμβάνει ούτε καν τα δώρα που δικαιούται...

Στους φτωχότερους δήμους ζει και η πλειοψηφία των ιθαγενικών κοινοτήτων των Chichimecas. Για να δώσουμε ένα παράδειγμα, στο Xichu ζουν 11.323 άνθρωποι από τους οποίους το 25,7% είναι αναλφάβητοι. Το 59% των κατοίκων άνω των 15 δεν έχει τελειώσει το δημοτικό, ενώ ένα ποσοστό 65,7% των σπιτιών δεν διαθέτει καν αποχέτευση.

Στην επαρχία και στους οικισμούς που ως συνήθως συγκεντρώνονται γύρω από την πόλη, οι άνθρωποι ζουν σε άθλιες συνθήκες, στερούμενοι ακόμη και τη στέγη ή τις στοιχειώδεις υποδομές. Χαρακτηριστική είναι η περίπτωση της Leon που περιβάλλεται από 200 περίπου «περιθωριακές» συνοικίες. Παρόμοια είναι η κατάσταση στην Celaya και στο Irapuato. Η οικονομική ύφεση που πλήττει τις μικρομεσαίες επιχειρήσεις, οι οποίες αποτελούσαν παραδοσιακά τη βασική πηγή απασχόλησης, έχει ως αποτέλεσμα συχνές περικοπές προσωπικού. Χαρακτηριστικό είναι το παράδειγμα της βιομηχανίας δέρματος και υποδηματοποιίας στη Leon, η οποία αποτελούσε τη βασικό-

τερη πηγή απασχόλησης αλλά παρακμάζει πλέον υπό το βάρος της εισαγωγής παπουτσιών κυρίως από την Κίνα.

Αυτές οι συνθήκες γεννούν φυσικά την εξέγερση. Για να την αντιμετωπίσει, η εξουσία εφάρμοσε το 2002 το σχέδιο «Μηδενική Ανοχή»,² το οποίο συνίσταται σε εννέα αστυνομικά σώματα με αποστολή την καταστολή των πολιτών. Στη Leon, νεαροί πανκ, γκραφίταδες, σκεϊτμπορντάρδες και πολλοί άλλοι πραγματοποίησαν ειρηνικές διαμαρτυρίες που κατεστάλησαν άγρια από την αστυνομία τον Ιούλιο της περασμένης χρονιάς. Και στην Celaya πολλοί ήταν αυτοί που ξεσηκώθηκαν ενάντια στο σχέδιο βάσει του οποίου συλλαμβάνονται και φακελώνονται νέοι με μοναδικό κριτήριο τον τρόπο ντυσίματός τους.

Guanajuato: Το λίκνο της ανεξαρτησίας.

Ανυπομονώντας να μάθει την ιστορία, το σύννεφο κάθεται πάνω από το San Miguel de Allende, πάνω ακριβώς από την κορυφή του καθεδρικού ναού, που λένε πως τον έφτιαξε ένας μεξικάνος χτίστης, αντιγράφοντας μια καρτ-ποστάλ του καθεδρικού ναού της Κολωνίας στη Γερμανία.

Έκπληκτο το σύννεφο πετρώνει όταν ανακαλύπτει ότι στις 20 Σεπτεμβρίου του 1810,³ ο Miguel Hidalgo⁴ και οι άντρες του κατασκύνωσαν στο... λόμπι του ξενοδοχείου Hotel Real de Minas, ενώ διασχίζοντας τους δρόμους συνειδητοποιεί ότι το σπίτι όπου γεννήθηκε ο Bustamante⁵ είναι σήμερα υποκατάστημα της τράπεζας Serfin, το σπίτι του Ignacio Allende⁶ έχει γίνει σινεμά και το σπίτι που αποτελούσε τη βάση των τότε ανταρτών είναι σήμερα ένα κατάστημα όπου πωλούνται παγωτά. Εδώ, μια φωτογραφία στον τοίχο δείχνει τον Vicente Fox αγκαλιά με το

2 Programa «Cero Tolerancia»: Το πρόγραμμα αυτό εφαρμόστηκε, μιμούμενο το αντίστοιχο του δημάρχου της Νέας Υόρκης Τζουλιάνι, με πρόσχημα την πάταξη της εγκληματικότητας. Στηρίζεται στην πρόληψη, το οποίο σημαίνει πρακτικά ότι όλες οι υπηρεσίες των σωμάτων ασφαλείας έχουν δικαίωμα να συλλάβουν και να ανακρίνουν οποιονδήποτε χωρίς ένταλμα. Εκτός από τους νέους, από την εφαρμογή του προγράμματος αυτού πλήττονται και οι εργαζόμενοι στο δρόμο (πλανόδιοι πωλητές, πόρνες κ.λπ.).

3 Με πρόσχημα τη δημιουργία λογοτεχνικής ακαδημίας, συγκεντρώθηκαν οι Miguel Dominguez, οι δόκτορες Para, Lazo, Altamirano, ο Don Miguel Hidalgo y Costilla και άλλοι με σκοπό να οργανώσουν τον αγώνα των Μεξικανών ενάντια στον ισπανικό ζυγό.

4 Miguel Hidalgo y Costilla (1753-1811): Μεξικανός ιερέας. Πρωτοστάτησε στον αγώνα για τη μεξικανική ανεξαρτησία, εναντίον των Ισπανών. Αν και ιερέας, ήταν προοδευτικός, πίστευε στην «κοινωνική εργασία» και είχε βαθιά επηρεαστεί από τους γάλλους διαφωτιστές.

5 Anastasio Bustamante (1780-1853): Στρατιωτικός και πρόεδρος του Μεξικού από το 1837 ως το 1839. Κατά τη διάρκεια της προεδρικής του θητείας η Γαλλία κήρυξε τον πόλεμο στο Μεξικό. Πέθανε στο San Miguel de Allende το 1853.

6 Ignacio Jose de Allende y Unzaga (1769-1811): Γεννήθηκε στο San Miguel el Grande, το τωρινό San Miguel de Allende. Αν και ήταν γόνος πλούσιας ισπανικής οικογένειας, εμπνεύστηκε από τις ιδέες της μεξικανικής ανεξαρτησίας. Πολέμησε στο πλευρό του Miguel Hidalgo εναντίον των Ισπανών και εκτελέστηκε με αποκεφαλισμό στην Chihuahua, στις 26 Ιουνίου του 1811.

ξένο αφεντικό των παγωτών «Dolphin». Στη γη που βρίσκεται κάτω από αυτό που σήμερα είναι μια ξένη εμπορική επιχείρηση σφυρηλατήθηκε η μεξικανική ανεξαρτησία. Εδώ, στο San Miguel de Allende ιδρύθηκε το πρώτο δημαρχείο του ανεξάρτητου Μεξικού. Σήμερα ζουν εδώ 5.000 Βορειοαμερικανοί.

Στο δρόμο, ο αέρας παίζει με τα φύλλα μιας εφημερίδας. Για μια στιγμή σταματά και σκύβει να διαβάσει:

«Ίερούμε από εμπόριο, ξέρουμε καλά τις απαιτήσεις των επενδυτών. Θα τους εξασφαλίσουμε ασφάλεια και σταθερότητα... Θα είμαστε μια κυβέρνηση δημοκρατική και συνεπής απέναντι στους επιχειρηματίες (να κι ένας νέος ορισμός της δημοκρατίας!), μια κυβέρνηση που σε αντίθεση με την προηγούμενη ξέρει καλά ότι η απασχόληση και η οικονομική πρόοδος πηγάζει από τους επιχειρηματίες και όχι από την κυβέρνηση» (μια πρωτοποριακή τοποθέτηση που λίγο πολύ αφαιρεί οποιονδήποτε λόγο ύπαρξης από τους εργάτες, τους αγρότες, τις δημόσιες επιχειρήσεις και άλλα τέτοια ασήμαντα). Ο εκλεγείς πρόεδρος Vincente Fox ενώπιον γάλλων επιχειρηματιών. J.M. Venegas, *La Jornada*, 2000 (Στο *Για τη μητέρα μου, Μποέμ Carlos Monsivais*).

Και παρακάτω...

«Μπορούμε να δουλέψουμε μαζί για να δημιουργήσουμε τη νέα μεγάλη παγκόσμια επιτυχία ξέρω ότι ένας επιχειρηματίας σκέφτεται διαφορετικά... Ελάτε να μας δείτε και να επενδύσετε στο νέο Μεξικό!» Ο εκλεγείς πρόεδρος Vicente Fox ενώπιον ομάδας επιχειρηματιών του Global Fortune. Σημείωση του J.M. Venegas, *La Jornada*, 2000 (Στο «Για τη μητέρα μου, Μποέμ»).

Αυτό είναι το πολιτικό πρόγραμμα του PAN και του Vincente

Fox: Η μετατροπή του Μεξικού και της ιστορίας του σε επιχείρηση φραντσαίζ σε προσφορά.

Για ένα λεπτό! Το PAN και ο Vincente Fox δεν ήταν τσακωμένοι; Δεν υπήρχε σύγκρουση ανάμεσα στον Fox και τη Λύκαινα;⁷ Και ναι και όχι... Ο δημοσιογράφος Jesus Ramirez Cuevas της *La Jornada*, με αφορμή την εσωτερική ψηφοφορία για εκλογή προέδρου στο PAN (στις αρχές του 2002, οπότε και νίκησε ο Luis Felipe Bravo Mena), πραγματοποίησε μια έρευνα σχετικά με το κόμμα αυτό («Masiosare», ένθετο της εφημερίδας *La Jornada*, Φεβρουάριος-Μάρτιος του 2003).

Τα συμπεράσματα της πραγματοποιούμενης ανάλυσης αποκάλυψαν κάτι πολύ σημαντικό: «Στο PAN δεν υπάρχουν ιδεολογικές διαφορές, οι διαφορετικές ομάδες που συνθέτουν το "άσπρο-μπλε"⁸ μοιράζονται το ίδιο οικονομικό, κοινωνικό, πολιτιστικό και πολιτικό πρόγραμμα. Τις χωρίζουν τα διαφορετικά πολιτικά και οικονομικά συμφέροντα».

Και όχι μόνο... Η Soledad Loaeza, ερευνήτρια του Colegio de Mexico και «ειδική» σε θέματα σχετικά με το Partido Acción Nacional (PAN) δήλωσε: «Το μεγαλύτερο μέρος των μελών του υπουργικού συμβουλίου εξελέγη χάρη στις σχέσεις που διατηρεί με τις θρησκευτικές οργανώσεις που αποτελούν την ελίτ του προέδρου Fox. Άλλοι πάλι εξελέγησαν από τα γραφεία υψηλά ιστάμενων επιχειρηματιών (τα οποία φυσικά κατακρίνονται). Τα άτομα αυτά δεν ταυτίζονται ούτε με την ομοσπονδιακή κυβέρνηση ούτε με το PAN. Έχω την εντύπωση –συνεχίζει– ότι οι Λεγεωνάριοι του Χριστού⁹ και το Opus Dei¹⁰ αποτελούν τα θρησκευτικά τάγματα με τη μεγαλύτερη επιρροή αυτήν

7 Παρατσούκλι του Diego Fernandez de Cevallos.

8 Άσπρο και μπλε είναι τα χρώματα του εμβλήματος του δεξιού κόμματος PAN.

9 *Legionarios de Cristo*: Οι Λεγεωνάριοι του Χριστού. Ακραία συντηρητική θρησκευτική οργάνωση η οποία διατηρεί στενούς δεσμούς με την πολιτική εξουσία και τον κόσμο της οικονομίας. Ιδρύθηκε τη δεκαετία του '40 από το μεξικανό ιερέα Marcial Maciel, ο οποίος διευθύνει την οργάνωση από τη Ρώμη όπου έχει στενές σχέσεις με τον Πάπα. Ο Maciel έχει κατηγορηθεί για χρήση ναρκωτικών και παιδοφιλία. Μέσα σε 60 χρόνια οι Λεγεωνάριοι του Χριστού έχουν καταφέρει να εισχωρήσουν στους πιο ισχυρούς κύκλους της οικονομίας, των επιχειρήσεων και των ΜΜΕ σε όλη τη Λατινική Αμερική, αλλά και στις ΗΠΑ και την Ευρώπη με σκοπό να διαμορφώσουν τους μελλοντικούς ηγέτες των χωρών αυτών.

10 *Opus Dei*: Θρησκευτική οργάνωση της ρωμαιοκαθολικής εκκλησίας η οποία ιδρύθηκε το 1928 στην Ισπανία από τον ακροδεξιό φρανκιστή ιερέα Jose Maria Escrivá de Balaguer. Ο παπás αυτός, ο οποίος έβλεπε στον κομμουνισμό και τον αναρχισμό της Ισπανίας του '36 την ενσάρκωση του κακού, δεν είχε διστάσει να ταχθεί υπέρ του χιτλερικού καθεστώτος προκειμένου να «απαλλαγεί ο κόσμος από τις ιδεολογίες αυτές» – η οργάνωσή του θεωρείται η πιο «δυνατή» συγκέντρωση των θιασωτών του ολοκληρωτισμού. Τα πλοκάμια της απλώνονται στο χώρο της πολιτικής, της εκπαίδευσης και της οικονομίας (εταιρείες, τράπεζες και ιδρύματα ελέγχονται ανώνυμα από μέλη του Opus Dei). Την περίοδο της δικτατορίας του Φράνκο έλεγχε πλήρως όλους τους τομείς της ζωής της Ισπανίας υφαίνοντας ένα απροσπέλαστο δίκτυο. Τα μέλη της δεσμεύονται, εκτός των άλλων, από ενός είδους «omerta», όρκου σιωπής σχετικά με την οργάνωση,

τη στιγμή στον κυβερνητικό σχηματισμό. Πρόκειται για δίκτυα που ασκούν εξαιρετική επιρροή στην κυβέρνηση όντας παράλληλα πέρα από τον έλεγχο του κόμματος. Αυτό εκνευρίζει τα μέλη του PAN. Πρόκειται για λόμπι που κατάφεραν να επιβληθούν στην κυβέρνηση με έναν πολύ αποτελεσματικό τρόπο». Πιο κάτω επισημαίνει: «Το γεγονός ότι η στρατολόγηση κρατικών στελεχών ουσιαστικά δεν πραγματοποιείται από το PAN αλλά από τα θρησκευτικά αυτά δίκτυα πιστεύω ότι αποτελεί έναν παράγοντα που δυσκολεύει τις σχέσεις με το κόμμα. Αυτές οι θρησκευτικές ομάδες που έχουν απλώς απίστευτη δύναμη, έχουν αντικαταστήσει οποιαδήποτε έννοια αξιοκρατίας στο εσωτερικό της κυβέρνησης» (Ramírez Cuevas).

Αν τα πράγματα είναι όντως έτσι, τότε η διαφωνία ανάμεσα στον Fox και τη «Λύκαινα» δεν είναι τίποτε άλλο από μια σύγκρουση ανάμεσα στους πιο αντιδραστικούς κύκλους της καθολικής εκκλησίας από τη μία και στη βιομηχανία διακίνησης ναρκωτικών από την άλλη.

Η κλίκα της «Λύκαινας» έχει διπλό σκοπό σ' αυτήν τη σύγκρουση. Πέρα από το να κατακτήσει καλύτερες θέσεις (και οφέλη για τους «πελάτες» του), το PAN προσπαθεί απεγνωσμένα να αποφύγει την πτώση του ποσοστού του στις επόμενες ομοσπονδιακές εκλογές εξαιτίας της ολοένα και πιο χαμηλής δημοτικότητας του Fox (ένα χρόνο μετά την «αλλαγή» της 2ας Ιουλίου το PAN είχε ήδη χάσει ένα εκατομμύριο ψηφοφόρους).

Λες και η Εθνική Δράση¹¹ δεν προσφέρει στους ψηφοφόρους της αρκετά «επιχειρήματα» (βουλευτές, γεροϋσιαστές, δημάρχους, κυβερνήτες και γραμματείς) για να ΜΗΝ το ψηφίσουν.

Μμμμ. Η καθολική δεξιά.

Η «Ακέραιη Ανθρώπινη Εξέλιξη και Δράση Πολιτών» (DHIAC),¹² ένα από τα πλοκάμια του Orus Dei, έχει ουσιαστικά «πλασάρει» μέσα στο PAN άτομα όπως ο Luis Felipe Bravo Mena¹³ (πρόεδρος του PAN και ένα από τα σημαντικότερα πόνια της «Λύκαινας»). Όσο για τους Λεγεωνάριους του Χριστού, του παιδόφιλου Maciel, αυτοί βρίσκονται ακόμη πιο ψηλά στην ιεραρχία, κοντά –πολύ κοντά– στον Vincente Fox.

Η manía της καθολικής ακροδεξιάς να υποδυθεί την εξουσία δεν είναι κάτι καινούργιο. Μέχρι πριν από κάποια χρόνια συγκρατούνταν λόγω μιας «αρχής» της Μεξικανικής Δημοκρατίας, αυτής του λαϊκού κράτους. Όπως όμως οι περισσότερες «αρχές» της Μεξικανικής Δημοκρατίας, έτσι και αυτή του «λαϊκού χαρακτήρα» του μεξικανικού κράτους ποτέ δεν έπαψε να είναι ένα κακόγουστο αστείο.

«Στην περιοχή Fama II του δήμου της Santa Catarina που πρόσκειται στο PAN, βαφτίστηκε (με όλη τη σημασία της λέξης) μια δημόσια πλατεία, που πήρε το όνομα "Γερή Καρδιά"... Στο δήμο του Bustamente, Nuevo Leon, ο προσκείμενος στο PAN δήμαρχος αποφάσισε να τοποθετηθεί στην κεντρική πλατεία, αντί για το άγαλμα του Juarez,¹⁴ ένα γλυπτό που παριστάνει τον

γι' αυτό και ονομάζεται και «λευκή μαφία» ή «αγία μαφία». Από το 1978 η καθολική εκκλησία άρχισε να στρέφει το βλέμμα της προς τη Λατινική Αμερική και το Orus Dei αποτέλεσε την αιχμή του δόρατος στον αγώνα της εναντίον αφενός των ρευμάτων εκμοντερνισμού της εκκλησίας (θεολογία της απελευθέρωσης) και αφετέρου των προσπαθειών των κοινωνιών αυτών για κοινωνική και πολιτική απελευθέρωση.

11 *Acción Nacional: Εθνική Δράση*. Αναφέρεται στο δεξιό κόμμα PAN (*Partido de Acción Nacional, Κόμμα Εθνικής Δράσης*).

12 *DHIAC: Desarrollo Humano Integral y de Acción Ciudadana*. Πλήρης Ανθρώπινη Εξέλιξη και Δράση των Πολιτών. Ακροδεξιά οργάνωση η οποία ιδρύθηκε το 1976 και λειτουργήσε ως κινητήρια δύναμη του νεοπανισμού. Ο ιδρυτής μάλιστα της οργάνωσης αυτής ήταν στέλεχος της Πολιτειακής Επιτροπής του PAN. Σημαντικός προωθητικός παράγοντας της DHIAC υπήρξε η CoPaRMex (*Confederación Patronal de la República Mexicana, Εργοδοτική Συνομοσπονδία της Μεξικανικής Δημοκρατίας*).

13 *Luis Felipe Bravo Mena*: Πρόεδρος του PAN. Υπήρξε ομοσπονδιακός βουλευτής από το 1991 ως το 1994 και γεροϋσιαστής δύο φορές (από το 1994 ως το 1997 και τη δεύτερη τώρα).

14 *Benito Juarez*: Πρόεδρος του Μεξικού από το 1861 ως το θάνατό του το 1872. Γεννήθηκε στην Oaxaca το 1806 και ήταν ιθαγενής Zapoteco. Σπούδασε νομικά στην Oaxaca και αρχικά ασκούσε το επάγγελμα του δικηγόρου, υπερασπίζοντας τα συμφέροντα των ιθαγενικών κοινοτήτων. Κατά τη διάρκεια της προεδρίας Comonfort ήταν πρόεδρος του Ανώτατου Δικαστηρίου και φυλακίστηκε όταν ο Comonfort κατέφυγε στη λύση του πράξικοπμάτος για να αποτρέψει τις μεταρρυθμιστικές τάσεις. Μετά την απελευθέρωσή του, το 1859, συνέταξε του Νόμους της Μεταρρύθμισης σύμφωνα με τους οποίους αναγνωριζόταν η ανεξαρτησία του κράτους από την εκκλησία, ο πολιτικός γάμος και το πολιτικό ληξιαρχείο, ενώ η εκκλησιαστική περιουσία περνούσε στα χέρια του κράτους. Ως πρόεδρος, τέλος, επιχείρησε να μειώσει αριθμητικά το στρατό και να αποδυναμώσει τα πολιτικά και οικονομικά του προνόμια, να οργανώσει την οικονομία, ενώ σεβόταν ιδιαίτερα τις οργανώσεις των εργατών και των αγροτών. Θεωρείται ο πιο σημαντικός υπερασπιστής των ανθρώπινων ελευθεριών της εποχής του.

αρχάγγελο Μιχαήλ, τα αποκαλυπτήρια του οποίου έκανε ο κυβερνήτης της πολιτείας. Ο δήμαρχος του Bustamente, Jorge Santos Gutierrez, θεώρησε μάλιστα ότι όλοι όσοι ήταν ενάντιοι στην αντικατάσταση του αγάλματος του Benito Juarez με αυτό του αρχάγγελου θα έπρεπε να συλληφθούν...» Από την εφημερίδα *El diario de Monterrey*, 8 Σεπτέμβρη 2000 (στο «Για τη μητέρα μου, Μπόέμ»).

Το PAN λοιπόν δίνει βήμα σε συντηρητικές δυνάμεις;

«Όχι εμείς. Αυτό δεν είναι σωματειακό κόμμα (ευτυχώς που μας το ξεκαθάρισαν) Είναι ένα κόμμα πολιτών που σέβονται τις αρχές και τη φιλοσοφία που το διέπουν».

Δεν είναι όμως αλήθεια ότι οι ομάδες αυτές αποκτούν όλο και περισσότερη δύναμη;

«Εμείς εδώ διακρινόμαστε από έναν ισχυρό δυνατό σεβασμό στους θεσμούς. Το τι συμβαίνει σε άλλες οργανώσεις δεν μας ενδιαφέρει καθόλου (Να φανταστείτε ότι μέχρι πριν από λίγες μέρες δεν γνωρίζαμε καλά-καλά την ύπαρξη του PRI). Εδώ δεν υπάρχουν ομαδούλες. Αυτό που γίνεται στο PAN είναι προσχώρηση ανδρών πάντα με καλή πίστη. (Οι γυναίκες είναι αυτές που τα χαλάνε όλα λοιπόν;) Το Orus Dei ή οι Λεγεωνάριοι του Χριστού έχουν τελειώς διαφορετικούς στόχους, δεν είναι πολιτικό κόμμα! Ο όρκος της φτώχειας ας πούμε...»

Δεν είναι λοιπόν ώρα η Εθνική Δράση να διαχωρίσει σαφώς τη θέση της από αυτές τις ομάδες;

«Κι εγώ εδώ τι κάνω δηλαδή; Τι σας λέω τόση ώρα; Ότι το PAN είναι ένα πράγμα και αυτές οι ομάδες είναι άλλο πράγμα. (Δηλαδή δεν είναι το ίδιο;)»

Αυτό σημαίνει ότι διαχωρίζει τη θέση του το Κόμμα Εθνικής Δράσης;

«Δεν διαχωρίζουμε τη θέση μας από τίποτε... Είμαστε πολιτικό κόμμα που αποτελείται από πολίτες, όχι από συλλόγους. Αν

μου λέτε τώρα ότι κάποια από τα μέλη του PAN μπορεί να ανήκουν π.χ. στο Orus Dei, ε ναι λοιπόν! Αυτές είναι προσωπικές αποφάσεις του καθένα άσχετες με την πολιτική του τοποθέτηση, αφού ο καθένας έχει δικαίωμα να ασχολείται με ό,τι θέλει. Εδώ όμως, στην Εθνική Δράση, έχουμε μια πολιτική γραμμή, αρχές που γίνονται σεβαστές και εφαρμόζονται». (Όχι να γίνουμε αγενείς, αλλά δεν θα ήταν πιο εύκολο να είχε απαντήσει και σε καμία από τις ερωτήσεις;) Jorge Osejo Moreno, γενικός γραμματέας του PAN, *La Jornada*, 31/8/2000 (στο «Για τη μητέρα μου, Μπόέμ»).

«Κάποια από τα μέλη του PAN»; Αρκεί να ρίξετε μια ματιά στο υπουργικό συμβούλιο ή στις δηλώσεις του –και τα δύο θα σας έκαναν να χτυπέστε από τα γέλια αν δεν ξέρατε ότι πρόκειται γι' αυτούς που μας κυβερνάνε– και στην επιθετικότητα ομάδων που λάμπουν διά της βλακειάς τους ή, για να το πούμε αλλιώς, διά της ακροδεξιάς ιδεολογίας τους... Εκτός από την κυρία Marta Sahagun de Fox (την ίδια που όλο στόμφο δήλωνε ήδη από τη θέση της ως εκπροσώπου Τύπου ότι στο Μεξικό δεν θα επιτραπεί η μη ατιμωρησία) και τον κύριο Carlos Abascal¹⁵ (τον υπουργό Εργασίας που είναι γνωστός για τις ευλογίες που απλόχερα μοιράζει) υπάρχουν και άλλες φυσιογνωμίες εξίσου ανατριχιαστικές.

Santiago Creel, γνωστός και ως «Ο ψυχοπαθής Μεξικάνος» (κατά τον τίτλο της ταινίας «American Psycho» που περιγράφει όνειρα και πραγματικότητες ενός αιμοσταγή γιάπη). Ο κύριος Creel έχει χάσει στη φυλακή δύο νεαρούς φοιτητές, τους αδελφούς Cereso,¹⁶ με την ψευδή κατηγορία των μικροεκρήξεων σε υποκαταστήματα τραπεζών. Αυτοί οι νεαροί βρίσκονται στη φυλακή μόνο και μόνο για να μπορεί ο «υπουργός Ατλαντί» (όπως αναφέρεται στις κοσμικές σελίδες των περιοδικών) να κοιτιέται κάθε πρωί στον καθρέφτη και να λέει στον εαυτό του «Μα τι κακός που είσαι!» και να έχει καλύτερα επιχειρήματα για

15 Carlos María Abascal Carranza: Υπουργός Εργασίας και Κοινωνικής Πρόνοιας, από το 2000, της κυβέρνησης του Vincente Fox. Υπήρξε, μεταξύ άλλων, πρόεδρος στην CoPaRMex (Confederacion Patronal de la Republica Mexicana, Εργοδοτική Συνομοσπονδία της Μεξικανικής Δημοκρατίας), καθώς και αντιπρόεδρος του Μεξικανικού Ινστιτούτου Κοινωνικής Χριστιανικής Διδασκαλίας (IMDOSOC).

16 Τον Αύγουστο του 2001 τα αδέρφια Hector και Antonio Cerezo Contreras συνελήφθησαν μαζί με άλλα τρία άτομα για συμμετοχή στις ένοπλες οργανώσεις FARP (Fuerzas Armadas Revolucionarias, Ένοπλες Επαναστατικές Δυνάμεις) η EPR (Ejercito Popular Revolucionario, Λαϊκός Επαναστατικός Στρατός). Η εισβολή της αστυνομίας στο σπίτι τους έγινε στις 5 τα ξημερώματα όπου και κρατήθηκαν για 12 ώρες, βασανίστηκαν άγρια (ξυλοδαρμοί, πρόκληση ασφυξίας με τη μέθοδο της σακούλας) και δέχθηκαν απειλές για τη ζωή τη δική τους και της οικογένειάς τους. Μετά από δώδεκα ώρες «προσεκτικών» βασανιστηρίων (ώστε να μην υπάρχει καμιά απόδειξη) κατασκευάστηκαν και οι απαιτούμενες αποδείξεις ενοχής.

να πείθει τους κυρίους λεφτάδες ότι θα ήταν ιδανικός πρόεδρος.

Julio Frenk¹⁷ ή αλλιώς «Δόκτωρ Νο». Προώθησε την υποψηφιότητά του στην προεδρία του Παγκόσμιου Οργανισμού Υγείας με κάρτες λεκιασμένες από το αίμα των νεκρών παιδιών του Comitan στην Chiapas.

Κύριος Derbez ή αλλιώς «Ποιος;». Κατέχει τη θέση του υπουργού Εξωτερικών, απλώς γιατί ο Jorge Castañeda¹⁸ αποφάσισε ότι είχε έρθει η ώρα να ξεκινήσει την προεδρική προεκλογική του καμπάνια...

Josefina Vazquez Mota, γνωστή και ως «εύθυμη χήρα». Είναι ένα από τα καλύτερα παραδείγματα του γεγονότος ότι για να ανήκει κανείς στο υπουργικό συμβούλιο δεν απαιτείται εξυπνάδα. Αντίθετα αποτελεί πρόβλημα (η εξυπνάδα, όχι η κυρία Vazquez Mota). Η υπουργός Κοινωνικής Ανάπτυξης, σε μια επίδειξη των γνώσεών της στη διαλεκτική, δήλωσε ότι «η φτώχεια και η ανθρωπινή αξιοπρέπεια είναι δύο πράγματα αλληλοσυγκρουόμενα». Εξ ου και φτωχοί πλην αξιοπρεπείς Μεξικάνοι (οι ιθαγενείς ας πουμε) δεν υπάρχουν.

Και άλλοι και άλλες που συμβάλλουν ώστε το PAN και το κυβερνητικό πρόγραμμα του Fox να ξεχειλίζουν υποσχέσεις, αναποτελεσματικότητα και ηλιθιότητα...

Τι; Αισθάνεστε εξαπατημένοι από την κυβέρνηση της «αλλαγής»; Σας χρειάζονται δύο χαπάκια μνήμης (ένα πριν κοιμηθείτε και ένα όταν ξυπνήσετε):

«Οι ομάδες χαμηλού εισοδήματος έχουν κεφάλαιο, πρόκειται όμως για νεκρό κεφάλαιο (μήπως αναφέρεται στις κότες που θάβουμε στις αυλές μας;), κεφάλαιο που εξυπηρετεί μοναχά στις φυσικές του διαστάσεις (έτσι χαρμίζει τη συμβολική του εγγύηση), κεφάλαιο δηλαδή που δεν μπορεί να χρησιμοποιηθεί σαν εγγύηση για ένα δάνειο ή σαν βάση για μια επένδυση (Α, γι' αυτό δεν δίνονται δάνεια στους εργάτες). Τα 6,6 εκατομμύρια μικρο-

επιχειρήσεις και ένα κεφάλαιο που ξεπερνά κατά 30 φορές το σύνολο των ξένων επενδύσεων που δεχόμαστε άμεσα ετησίως ως κράτος, αποτελούν μια μεγάλη ευκαιρία για την ανάπτυξή μας ως έθνους (Το μόνο που χρειάζεται είναι να πείσουμε τις μεγάλες πολυεθνικές να κάνουν λίγο χώρο για τις μικροεπιχειρήσεις). Αν συνεχίσουμε έτσι, το κομπόδεμα που έχουν μαζέψει με τόσο κόπο τόσοι Μεξικάνοι και Μεξικάνες θα συνεχίσει να έχει περιορισμένη χρησιμότητα... Θα συνεχίσει να είναι κεφάλαιο νεκρό (Τι αποκάλυψη! Η χώρα λοιπόν είναι γεμάτη ανθρώπους με οικονομικά αποθέματα αλλά νεκρό κεφάλαιο! Είμαστε ισχυροί βουτηγμένοι στην εξαθλίωση). Προτείνω την αναμόρφωση του δικονομικού μας συστήματος που τόσο εκθρικό έχει υπάρξει προς τους φτωχούς, που δεν τους επιτρέπει να συλλέξουν κεφάλαιο και να συμμετάσχουν στην οικονομία, τις επιχειρήσεις, την αγορά (Ωστε λοιπόν οι νόμοι και το σύνταγμα φταίνε για τη φτώχεια. Να καταστείλουν τους νόμους τότε, και γρήγορα!)). Ο μόλις εκλεγμένος (τότε) πρόεδρος Fox. Σημείωση του Daniel Moreno, *Reforma*, 2000 (στο «Για τη μητέρα μου, Μποέμ»).

«Όσο για τους δασκάλους από την Chihuahua που ζήτησαν αύξηση μισθού φωνάζοντας "Σήμερα, σήμερα, σήμερα!", «Σήμερα είναι δύσκολο» ήταν η απάντηση του προέδρου Vicente Fox". *La Jornada*, 14 Δεκεμβρίου 2000 (στο «Για τη μητέρα μου, Μποέμ»).

Και μια και πήραμε φόρα, πάρτε άλλο ένα χαπάκι μνήμης για την Καραϊβική: «Τον γνωρίζω [τον Vicente Fox]. Εφτά ώρες μιλούσαμε ένα χάραμα σχετικά με την οικολογία, την πολιτεία του Guajalato (Αν πάρουμε σαν μέτρο τα 15 λεπτά που χρειάζεται ο εκλεγμένος πρόεδρος για να λύσει το πρόβλημα της Τσιάπας, είχαν αρκετό χρόνο για να αντιμετωπίσουν 28 προβλήματα με επιτυχία). Εγώ μιλάω και με τους δεξιούς και με τους αριστερούς... Δεν είχα ποτέ πρόβλημα στις σχέσεις μου με κυβερνήσεις τόσο της δεξιάς όσο και της αριστεράς». Fidel

17 Julio Frenk Mora: Υπουργός Υγείας της κυβέρνησης του Vicente Fox, γιατρός και από το 1988 εκτελεστικός διευθυντής Έρευνας και Πληροφόρησης για την πολιτική της Παγκόσμιας Οργάνωσης Υγείας. Ερευνάται η εμπλοκή του στο σκάνδαλο χρηματοδότησης της οργάνωσης Provida με κεφάλαια από το δημόσιο ταμείο. Ήταν υποψήφιος για την προεδρία της Π.Ο.Υ. Την περίοδο εκείνη, το Δεκέμβριο του 2002, 25 παιδιά πέθαναν σε νοσοκομείο της πόλης Comitan της Τσιάπας λόγω ελλείψεων και ανεπάρκειας σε υλικοτεχνική υποδομή καθώς και σε εξειδικευμένο ιατρικό προσωπικό. Ο Julio Frenk Mora, επιλέγοντας την πολυτέλεια της Γενεύης, προτίμησε να αδιαφορήσει για το «περιστατικό», κάτι όμως που του κόστισε τη θέση του προέδρου της Π.Ο.Υ. (στην ψηφοφορία δεν πήρε ούτε μία ψήφο, ούτε καν από τις ΗΠΑ).

18 Jorge Castañeda: Υπουργός Εξωτερικών Υποθέσεων της κυβέρνησης του PAN από το 2000 ως το 2002. Έθεσε υποψηφιότητα για τις προεδρικές εκλογές του 2006 ως ανεξάρτητος.

Castro, *El Universal*, 2000 (στο «Για τη μητέρα μου, Μποέμ»).

(Υπογραμμίζει το σύννεφο-πέτρα, που τώρα πια κυκλοφορεί συνέχεια με ένα μαγνητόφωνο στο χέρι - για να θυμάται...)

«Όλα είναι Guanaajmato», έλεγε ο Medina Plascencia¹⁹ λίγο πριν χάσει τις εσωτερικές εκλογές για την προεδρία του PAN.

Αν πράγματι είναι έτσι, τότε «Όλα είναι αγώνας». Από τη μία όλοι όσοι θέλουν να αναπαραγάγουν το μοντέλο της εκμετάλλευσης, της καταστολής και της μηδενικής ανοχής του Guanaajmato σε όλη τη χώρα. Από την άλλη όλοι όσοι αντιστέκονται σ' αυτό, αγωνίζονται και κινητοποιούνται. Για παράδειγμα στη... Salamanca.

Στη Salamanca το νερό είναι μολυσμένο με αρσενικό, υδρογονάνθρακες, βενζόλη, θειάφι, υδράργυρο, ddt και άλλα τέτοια. Το νερό αυτό χρησιμοποιείται για οικιακή κατανάλωση. Οι βασικοί υπαίτιοι της μόλυνσης είναι η PEMEX και η Tekchem.²⁰ Η δημοτική αρχή δεν έχει κάνει τον κόπο να εξασφαλίσει με κάποιο τρόπο τη μεταφορά μη μολυσμένου νερού από άλλη περιοχή και οι θάνατοι από καρκίνο έχουν ήδη αρχίσει να πληθαίνουν. Η PEMEX έβαλε κάποια στιγμή μπροστά το πρόγραμμα Coraleros που προέβλεπε τη μεταφορά νερού από την αγροτική κοινότητα Coraleros (που απέχει περί τα 20 χλμ. από τη Salamanca). Παρ' όλα αυτά το πρόγραμμα ποτέ δεν ολοκληρώθηκε, προφανώς λόγω εξάντλησης των οικονομικών πόρων. Η ίδια PEMEX βέβαια ήταν αυτή που υποστήριξε οικονομικά το πρόγραμμα «Υιοθέτησε ένα έργο τέχνης». Χάρη σε αυτό άλλωστε αναπαλαιώθηκε το μοναστήρι του San Juan και μετατράπηκε σε Εθνικό Κέντρο Τέχνης που εγκαινίασαν οι ισπανοί βασιλείς, ο Fox, η Martita, ο κυβερνήτης και οι δημοτικές αρχές, τον Οκτώβριο του 2002.

Η οργάνωση Αφοσίωση στο Φυσικό Περιβάλλον και την Οικολογική Βελτίωση αγωνίζεται ενάντια στη μόλυνση που προκαλούν επιχειρήσεις όπως η Tekchem και στο νόμο μηδενικής ανοχής (αν ας πούμε κάποιος κυκλοφορεί μετά τις 10 τη νύχτα μπορεί κάλλιστα να συλληφθεί αν το ντύσιμό του δεν είναι σύμφωνο με τα κριτήρια των αρχών). Την πρώτη Ιανουαρίου αυτής της χρονιάς, κατά τον εορτασμό των 9 χρόνων από τον ξεσηκωμό

των Ζαπατίστας και των 400 χρόνων από την ίδρυση της Salamanca, μια αγρότισσα εξηγήσε στους παρευρισκόμενους το δράμα που προκαλεί η μόλυνση: Γυναίκες νεκρές από καρκίνο στο συκώτι και στα πνευμόνια, καρκίνο στο αίμα και στο δέρμα (η Salamanca έχει σε εθνικό και πολιτειακό επίπεδο την πρωτιά σε αυτές τις περιπτώσεις), καρκίνο στο στήθος και άλλες αρρώστιες (όπως π.χ. υπερβολική αύξηση των ερυθρών αιμοσφαιρίων λόγω έλλειψης επαρκούς οξυγόνωσης).

Είναι πολλές οι οργανώσεις που προσπαθούν να επεξεργαστούν ένα εναλλακτικό σχέδιο για το περιβάλλον στη Salamanca και να οργανώσουν μαθήματα πρώτων βοηθειών σε περίπτωση ατυχημάτων με τοξικές χημικές ουσίες. Όσο κι αν φαίνεται απίστευτο, στη Salamanca δεν λαμβάνεται κανενός είδους μέτρο σχετικά με τα περιβαλλοντικά προβλήματα αλλά ούτε γιατροί υπάρχουν που να γνωρίζουν ακριβώς τη διαδικασία που πρέπει να ακολουθηθεί σε περίπτωση δηλητηριάσεων ή έκθεσης σε κάποια από τις ουσίες που χρησιμοποιούνται από τις βιομηχανίες της περιοχής.

Πρόσφατα έγινε μια συνάντηση στην περιοχή La Cruz που βρίσκεται απέναντι από το Tekchem. Παρευρέθηκαν στελέχη των υπουργείων Κοινωνικής Ανάπτυξης, Περιβάλλοντος, καθώς και των εταιρειών Resistol²¹ και Tekchem, προκειμένου να παρουσιάσουν «οικολογικά προγράμματα» όπως δενδροφυτεύσεις, συλλογή απορριμμάτων και άλλα... εξωραϊστικά. Τα κυβερνητικά στελέχη προσπάθησαν να φιμώσουν τις φωνές διαμαρτυρίας, φτάνοντας μάλιστα στο σημείο να αφαιρέσουν από άτομα το μικρόφωνο, ο κόσμος όμως γιουχάισε τόσο έντονα τόσο τους πολιτικούς όσο και τους επιχειρηματίες που αναγκάστηκαν να φύγουν τρέχοντας.

Στο Rancho Roque (σε απόσταση 6 χλμ. από την Celaya) γεννήθηκε ένα κίνημα με αφορμή την απώλεια 105 εκταρίων που χρησιμοποιούνταν ως πεδίο ερευνών για το Τεχνολογικό Γεωργικό - Κτηνοτροφικό Ινστιτούτο Νο 33, το οποίο αποτελούσε στην ουσία μέχρι τότε το σχολείο της περιοχής. Ξεκίνησε στις 15 Μαΐου όταν μια ομάδα αγροτών της περιοχής αφαίρεσε τη γη από

19 Carlos Medina Plascencia: Κυβερνήτης της πολιτείας Guanaajmato, υποστηριζόμενος από το PAN (το 1991), ομοσπονδιακός βουλευτής (το 1997) και τώρα γεροϋσιαστής.

20 Tekchem: Εταιρεία παρασκευής χημικών ουσιών.

21 Resistol: Εταιρεία που παρασκευάζει κόλλες.

το σχολείο προκειμένου να την πουλήσει. Στις 7 του περασμένου Φεβρουαρίου έγινε η μεγαλύτερη διαδήλωση από φοιτητές, δασκάλους, εργαζόμενους και γονείς.

Στην πόλη Leon τον προηγούμενο Μάρτιο, το Συντονιστικό Νέων ενάντια στον Αυταρχισμό ξεκίνησε κινητοποιήσεις ενάντια στο Πρόγραμμα της Μηδενικής Ανοχής. Οι γυναίκες του Jococa κάλεσαν τον Τύπο στο ανεξάρτητο θέατρο «La floración del Mezquite» (Η άνθηση του Mezquite) όπου διάβασαν ένα κείμενο στο οποίο έκαναν έντονη κριτική στις δηλώσεις του κυβερνήτη Juan Carlos Romero Hicks,²² του δημάρχου Luis Ernesto Ayala,²³ της διευθύντριας Κοινωνικής Ανάπτυξης Araceli Cabrera και του επιχειρηματία Jorge Videgaray Verdad. Σε όλους αυτούς έστειλαν ένα μήνυμα: «Δεν θέλουμε ένα χέρι βοήθειας, θέλουμε να πάρετε τα χέρια σας από πάνω μας. Το κίνημά μας δεν έχει σκοπό να ζητήσει χώρο ούτε να ζητιανέψει βοήθεια με αντάλλαγμα τη σιωπή, αλλά να τελειώνουμε πια με την κατάχρηση εξουσίας, με την καταστολή και τον αυταρχισμό. Τους πολιτιστικούς χώρους που χρειαζόμαστε θα τους φτιάξουμε μόνοι μας, θα καταγγείλουμε και θα γκρεμίσουμε κάθε πιθανό εμπόδιο».

Υπάρχουν κι άλλες οργανώσεις που αγωνίζονται. Η Ένωση Πολιτών της Salamanca Francisco Villa, το Κίνημα ενάντια στο Νεοφιλελευθερισμό του Guanajuato (SILAO), η CEDASA και η CODHOMAC²⁴ (Dolores Hidalgo), η κίνηση πολιτών (Celaya), το Συντονιστικό Ανεξάρτητων Ενώσεων Πολιτών (Celaya), ο Οίκος Erandi (Acambaro).

Ο αγώνας για το νερό αγκαλιάζει πολλούς δήμους, κάποιους επειδή το νερό απλώς δεν είναι αρκετό ενώ σε κάποιους άλλους, όπως στη Romita, επειδή το αρπάζουν από τους κατοίκους για να το πουλήσουν σε εργοστάσια εμφιάλωσης όπως αυτά της Coca-Cola, της Pepsi και της ζυθοποιίας Corona. Τον περασμένο Ιούνιο οι κάτοικοι αποκήρυξαν το δήμαρχο που πρόσκειται στο PAN²⁵ και δημιούργησαν μια αυτόνομη λαϊκή κυβέρνηση που, μαζί με το Οικολογικό Συμβούλιο του Υδραγωγείου Silao-Romita, πρωταγωνί-

στησαν σε μια από τις σημαντικότερες λαϊκές κινητοποιήσεις στο Guanajuato. Η αρπαγή του νερού έχει οδηγήσει τη Romita σε συνθήκες χειρότερες από αυτές που επικρατούν στη Leon, όσον αφορά τα αποθέματα νερού, αφού η τελευταία έχει ακόμη ανεκμετάλλευτα αποθέματα νερού σε καλύτερη κατάσταση. Τα συμφέροντα της πολιτειακής, ομοσπονδιακής και των –προσκειμένων στο PAN– τοπικών κυβερνήσεων (Romita-Leon) ταυτίζονται με αυτά των βιομηχανιών βυρσοδεψίας και υποδηματοποιίας, με σημαντικότερες τις Medina Plascencia και Υποδήματα Fox. Η μόλυνση του νερού στη Leon από τις διάφορες βιομηχανίες είναι πολύ σοβαρή. Αρκεί να θυμηθούμε το συμβάν στο φράγμα Silva, το θάνατο των κοπαδιών πάπιας από τον Καναδά και τη Σιβηρία... Τα βαρέα μέταλλα, τα βιομηχανικά απόβλητα και το αλάτι που χρησιμοποιείται στη βυρσοδεψία, 2.000 λίτρα για ένα κομμάτι δέρμα, καθιστούν το νερό ακατάλληλο για κατανάλωση από τον άνθρωπο.

Στις 18 Ιουνίου, ο κυβερνήτης Romero Hicks διέταξε επίθεση ενάντια στο λαό της Romita. Ο απολογισμός; Περισσότεροι από 200 συλληφθέντες, χώρια οι τραυματίες από τη χρήση σκυλιών, αερίων και ελικοπτέρων ενάντια σε παιδιά, γυναίκες και γέροντες που χτυπήθηκαν άγρια. Μπήκαν ακόμη και σε σπίτια για να ψεκάσουν με αέρια τους κατοίκους. Στις 22 του μήνα έλαβε χώρα μια ογκώδης σιωπηλή διαμαρτυρία όπου περισσότεροι από 4.000 κάτοικοι της Romita εκδήλωσαν τον αποτροπισμό τους για το συγκεκριμένο συμβάν. Και, όπως πάντα λέμε, ο αγώνας συνεχίζεται. Ακόμη πχει στ' αυτιά μας η κραυγή των κατοίκων της Romita: «Ποιανού είναι το νερό; Της Romita!».

Και από τη Romita και το Guanajuato διασχίζει η πέτρα και το σύννεφο τη γη και τον ουρανό μέχρι μια άλλη Ρώμη, στην Ιταλία, όπου στις 15 του Φλεβάρη θα πραγματοποιηθεί μια διαδήλωση ενάντια στον πόλεμο.

**Από τα Βουνά του νοτιοανατολικού Μεξικού
Subcommandante Insurgente Marcos**

22 Juan Carlos Romero Hicks: Κυβερνήτης της πολιτείας Guanajuato από το Σεπτέμβριο του 2000 που πρόσκειται στο κόμμα PAN.

23 Luis Ernesto Ayala Torres: Δήμαρχος της πόλης Leon της πολιτείας Guanajuato, από το 2000 ως το 2003, οπότε και διορίστηκε Υπουργός Οικονομικής Ανάπτυξης στην κυβέρνηση της πολιτείας. Υποστηρίχθηκε από το δεξιό κόμμα PAN.

24 CODHOMAC: Comité de Derechos Humanos y Orientación Miguel Hidalgo A.C. Επιτροπή Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων και Προσανατολισμού Miguel Hidalgo. Ασχολείται με τα δικαιώματα των κρατούμενων και τις δυνατότητες επανένταξής τους.

25 Αναφέρεται στο δήμαρχο της Romita Elías Hernández Ontiveros (2000-2003).

ΑΥΓΟΥΣΤΟΣ. NORTE PACIFICO.
ΤΟ ΟΓΔΟΟ ΙΧΝΟΣ.

Οι ιθαγενικοί λαοί διδάσκουν πώς να κυβερνάς και πώς να κυβερνιέσαι

Aπό την εξεγερμένη και αξιοπρεπή Ιταλία, κάνοντας μια περίπλοκη μανούβρα, το σύννεφο επιστρέφει. Ο αέρας αλλά και η σύγχρονη ιστορία το παγιδεύουν σε έναν ανεμοστρόβιλο από πέτρες και ιθαγενείς αέρηδες. Πότε οι ουρανοί της Chihuahua και του Durango και πότε η γη του Zacatecas και του San Luis Potosi. Μετά, η Sonora, η Colima... Ξαφνικά ξεπροβάλλουν τα βουνά του Jalisco και του Nayarit και λίγο πιο πέρα οι δρόμοι του Michoacan.¹

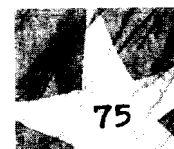
Θα περίμενε κανείς πως δεν υπάρχει τίποτε που να ενώνει όλες αυτές τις πολιτείες μεταξύ τους. Απ' ό,τι φαίνεται όμως υπάρχουν υπόγεια μονοπάτια και ιστορίες που τίποτε δεν καταλαβαίνουν από πολιτικούς διαχωρισμούς. Πάνω από είκοσι εκατομμύρια Μεξικανοί ζουν σ' αυτήν τη γη. Και πάνω από μισό εκατομμύριο ιθαγενείς

κάνουν ένα πείραμα που πολλά μπορεί να μας διδάξει σχετικά με το πώς θα ήταν αυτό που λέμε καλή διακυβέρνηση. Είπα «κάνουν»; Θα έπρεπε να πω «ξανακάνουν», γιατί μοναχά κοιτώντας πίσω και σκεφτόμενοι μπροστά έφτασαν οι λαοί αυτοί να συνδέσουν την αντίσταση με την αυτονομία και με... άλλους αγώνες.

Εκεί κάτω είναι η Sonora που μόνο μια γέφυρα τη χωρίζει από την Αριζόνα της Βόρειας Αμερικής, όπου ζει ο λαός των Tohono O'odham (γνωστοί παλιότερα και σαν «Paragos»). Εδώ λοιπόν έχουμε μια πολύ καλή απόδειξη του πόσο άχρηστα και τεχνητά είναι τα σύνορα... Το έθνος των Tohono O'odham αυτοπροσδιορίζεται ως ένας λαός χωρισμένος μεν από τα σύνορα ΗΠΑ και Μεξικού, ενιαίος δε βάσει της κοινής ιστορίας και του πολιτισμού του. Με αφορμή μάλιστα την Πορεία του Χρώματος της Γης,² οι

¹ Η Chihuahua, το Durango, το Zacatecas, το San Luis Potosi, η Sonora, η Colima, το Jalisco και το Nayarit είναι πολιτείες του Μεξικού.

² Πορεία του Χρώματος της Γης (Marcha del Color de la Tierra) ονομάζεται η πορεία που πραγματοποίησαν οι ζαπατίστας, διασχίζοντας τις πολιτείες του Μεξικού, για να καταλήξουν στην πρωτεύουσα στις 28 Μαρτίου του 2001. 23 comandantes και ένας subcomandante ξεκίνησαν στις 24 Φεβρουαρίου από το San Cristobal της Chiapas για να συναντήσουν τα υπόλοιπα κινήματα αντίστασης του Μεξικού, έξω από τα όρια των αυτονομων κοινοτήτων τους, και να απαιτήσουν από την κυβέρνηση και την πολιτική εξουσία την υλοποίηση των συμφωνιών του San Andres.

ιθαγενείς αυτοί κάλεσαν τους προέδρους Fox και Bush και τα δύο κογκρέσα αντίστοιχα να τηρήσουν τις συμφωνίες του San Andres (που στις 16 του φετινού Φλεβάρη συμπλήρωσαν επτά χρόνια).

Πιο πέρα συναντάμε τους Mayos ή Yoremes de Cohuixtlan (έναν από τους οκτώ λαούς της φυλής Mayo) που η σοφία τους θα έβαζε κάτω οποιονδήποτε μεταμοντέρνο φιλόσοφο... Μας λένε λοιπόν... «Η εξέγερση ενάντια στους τυράννους είναι υπακοή στην αλήθεια». «Το να αποχωρίζεσαι τη γη είναι σαν να αποχωρίζεσαι το ψωμί και την ειρήνη, την ελευθερία και τη χαρά, τον αέρα, τον ήλιο και τη βροχή... Αυτός που σου αρπάζει το μερίδιο της γης που σου αντιστοιχεί, σου αρπάζει με έναν τρόπο την υπόστασή σου... Κατάστρεψε λοιπόν αυτή την τόσο τερατώδη διαστροφή, αγωνίσσου για μια γη που θα ανήκει σε όλους, όπως η ατμόσφαιρα και η θάλασσα, γιατί χωρίς γη θα είσαι για πάντα σκλάβος και δυστυχισμένος». «Η αλήθεια μπορεί να αδυνατίζει αλλά δεν εξασθενεί, και πάντα θα κολυμπάει πάνω στο ψέμα, όπως το λάδι πάνω στο νερό». Αναλογιζόμενοι δε τις ιθαγενικές εξεγέρσεις που κάθε τόσο ξεσπούν, λένε: «Ένα μόνο αγκάθι είναι ένα ολόκληρο δάσος από προειδοποιήσεις» (κείμενα που εμφανίστηκαν στην Ojarasca, παρμένα από ένθετο της *La Jornada*).

Στη Βόρεια Baja California, οι ιθαγενείς Kiliwas, οι γιοι του ανέμου, χάνουν τη ζωή τους χάνοντας τη γη τους. Τώρα πια δεν μένουν παρά οκτώ ιθαγενείς αυτής της φυλής που ξεκληρίστηκε από γαιοκτήμονες, κυβερνήσεις, θρησκευόμενους προτεστάντες, κτηνοτρόφους, γραφειοκράτες του INI και της Αγροτικής Πολιτικής,³ και τραγουδώντας διηγούνται την ιστορία τους στις νέες γενιές («Los Kiliwa. Los ultimos nueve», «Οι Kiliwa. Οι τελευταίοι εννέα» Juan Cristian Gutierrez).

Ένας άνεμος οδηγεί το σύννεφο στην Chihuahua, όπου βιώ-

νεται καθημερινά η αποτυχία της μετατροπής περιοχών του Μεξικού σε πολιτείες των ΗΠΑ. Τόσο το PRI όσο και το άσπονδο ταίρι του, το PAN, έδειξαν πως στη γελοιότητα, αν μη τι άλλο, καθόλου δεν υστερούν απέναντι στους αμερικανούς ομολόγους τους.

Οι δολοφονίες γυναικών στη Ciudad Juarez⁴ είναι ένα τέλειο παράδειγμα της αδιαφορίας των κυβερνήσεων. Η επιπολαιότητα και η ανευθυνότητα είναι οι βασικοί άξονες των κυβερνητικών σχεδιασμών απέναντι στο πρόβλημα αυτό. Και δεν πρόκειται μόνο για ρατσιστική, φαλλοκρατική και ταξικά καθορισμένη συμπεριφορά... Ναι, η κυβέρνηση της Chihuahua δεν έχει λόγο να ανησυχεί για τα τεκταινόμενα στη Ciudad Juarez. Άλλωστε τα θύματα δεν είναι παρά γυναίκες, εργάτριες, νέες και φτωχές. Ωστόσο, κάτι βρωμάει σ' αυτή την υπόθεση. Λες και ο ή οι δολοφόνοι είναι μέλη της μικρής αυτής ομάδας ισχυρών που εκεί στο Βορρά καθορίζουν ποιος και πώς θα ζήσει, ποιος και πώς θα πεθάνει... Μπροστά στον τρόπο των θυσιαζόμενων γυναικών στη Ciudad Juarez, οποιοδήποτε σενάριο ταινίας με σίριαλ κίλερς θα έμοιαζε με γελοιογραφία κυριακάτικης εφημερίδας. Τίποτε, ούτε η δημόσια κατακραυγή, ούτε τα ρεπορτάζ στα τοπικά και εθνικά ΜΜΕ, ούτε οι κινητοποιήσεις, ούτε οι καταγγελίες συγκίνησαν τις διάφορες κυβερνήσεις. Η αναποτελεσματικότητά τους υποδηλώνει κάτι παραπάνω από ανευθυνότητα: τη συνενοχή τους. (Συμβουλευτείτε σχετικά την ιστοσελίδα της οργάνωσης Επικοινωνία και Πληροφόρηση σχετικά με τις Γυναίκες (CIMAC) www.cimacnoticias.com)⁵

Στην οροσειρά του Tarahumara, όμως, οι Raramuris ψάχνουν μια άλλη δίοδο για να βγουν από το αδιέξοδο του θανάτου και της εξαθλίωσης. Έτσι λοιπόν διασταυρώνονται οι ματιές και τα χέρια τους με αυτά των O'dham ή αλλιώς

3 Αγροτική Πολιτική, *Reforma Agraria* (Secretaría de Reforma Agraria, Υπουργείο Αγροτικής Πολιτικής).

4 Την τελευταία δεκαετία, στην πόλη Ciudad Juarez, που συνορεύει με το El Paso του Τέξας, πάνω από 300 γυναίκες, στην πλειοψηφία τους νέες (κυρίως ανήλικες) και φτωχές, βρέθηκαν δολοφονημένες και βιασμένες σε ερημικές περιοχές της πόλης. Οι υποψίες στρέφονται σε κυκλώματα εμπορίας οργάνων και δουλεμπορίας γυναικών. Αν και έχουν γίνει κάποιες συλλήψεις, οι εξαφανίσεις και οι δολοφονίες συνεχίζονται με ακόμα μεγαλύτερη συχνότητα (για την εβδομάδα).

5 *Comunicacion e Informacion sobre la mujer (CIMAC): Επικοινωνία και Πληροφόρηση σχετικά με τις γυναίκες. Δημιουργήθηκε το 1988 και αποτελείται κυρίως από γυναίκες που εργάζονται στα ΜΜΕ (συντάκτριες, δημοσιογράφοι και γραφίστριες), με σκοπό τη διεκδίκηση μιας μη σεξιστικής δημοσιογραφίας και την εναλλακτική ενημέρωση για τα προβλήματα των γυναικών. Παλεύει για έναν κόσμο χωρίς σεξισμό και διακρίσεις, για τα ανθρώπινα δικαιώματα, για το δικαίωμα επιλογής στην αναπαραγωγή και ενάντια στη βία και το ρατσισμό.*

Terpehuanos της Chihuahua και του Durango, με τους Tohono O'odham ή Papagos στη Sonora. Το έργο της αντίστασής τους συνίσταται στη διεκδίκηση της ιδιαίτερης θρησκευτικότητας τους, της κοινότητας και των δικαιωμάτων τους στα δάση και στη γη τους.

Ο Ricardo Robles SJ, που γνωρίζει ίσως καλύτερα από οποιονδήποτε την πραγματικότητα στη Sierra Tarahumara, μας διηγείται πως οι Raramuris, που ό,τι κάνουν το κάνουν με την καρδιά αφιερωμένη στην κοινότητά τους, έδωσαν πρόσφατα ένα ισχυρό χτύπημα στην κρατική υποκρισία. Κατάφεραν να πραγματοποιήσουν ένα ευρύ κάλεσμα (που απευθυνόταν σε όλες τις κοινότητες που στολίζουν τα φαράγγια της Sierra Tarahumara) το αποτέλεσμα του οποίου ήταν η άρνησή τους να συμμορφωθούν με την αντιμεταρρύθμιση των Cevallos, Bartlett και Ortega. Γιατί οι λαοί των Raramuri, των Raraimari και των Odamí αποτελούν αναπόσπαστο κομμάτι του αγώνα των ιθαγενών για την κατάκτηση της ελεύθερης έκφρασής τους. Το Μάιο του 2001 έγραψαν στο κογκρέσο της Chihuahua: «Δεν συμφωνούμε με αυτά που εγκρίθηκαν. Δεν αναγνωρίζεται η αυτονομία των δικαιωμάτων μας ως ιθαγενικών λαών, διαφορετικών μεν, που δεν παύουν όμως να είναι μεξικανοί πολίτες... Διεκδικούμε ένα χώρο έκφρασης του λόγου, της σκέψης μας... εμείς που πάντα βιώναμε την καταπάτηση και την έλλειψη σεβασμού των δικαιωμάτων μας και της ιθαγενικής μας κουλτούρας».

Οι πολιτικοί, όπως ήταν αναμενόμενο, δεν άκουσαν τίποτε απ' όλα αυτά. Τους φέρθηκαν με τρόπο ρατσιστικό, μειωτικό και αλαζονικό, σαν να λέμε δηλαδή σαν πραγματικοί επαγγελματίες πολιτικοί. Τους είπαν ότι ο προϋπολογισμός δεν τους άφηνε περιθώρια να συμβουλευτούν όλες τις κοινότητες. Οι ιθαγενείς απάντησαν: «θα το κάνουμε μόνοι μας λοιπόν». Και καθώς οι ιθαγενείς, σε αντίθεση με τους πολιτικούς, κάνουν αυτά που λένε, το έκαναν! Για παραπάνω από έξι μήνες και χωρίς άλλο

εφόδιο από την αξιοπρεπή καρδιά τους, διέσχισαν την οροσειρά Tarahumara και πραγματοποίησαν την ευρύτερη και πλέον αξιόπιστη ψηφοφορία που έχει γίνει ποτέ σε αυτά τα μέρη. Έξι δήμοι, 64 κοινότητες και 4.567 υπογραφές είπαν «ΟΧΙ» στο νόμο των Cevallos, Bartlett, Ortega. Όταν βέβαια κατέθεσαν τα αποτελέσματα αυτά στο κογκρέσο της Chihuahua, η απάντηση που πήραν ήταν: «Εσείς δεν ξέρετε τίποτε».

Μπορούμε βέβαια να εξάγουμε και κάποια συμπεράσματα σχετικά με την ανικανότητα της εξουσίας να ακούσει, εδώ όμως το θέμα είναι η ικανότητα των λαών των ιθαγενών να κάνουν διάλογο, να εκφραστούν. Και μέσω του λόγου είναι που συναντούν τους ίδιους τους εαυτούς, την ιστορία, την κουλτούρα τους, τους πόνους και τις ελπίδες τους. Αλλά και τον άλλο άνθρωπο...

Όπως για παράδειγμα τους Terpehuano στις πολιτείες Durango και Zacatecas. Ναι, του Zacatecas απ' όπου προέρχεται και ο διεκδικητής της υποψηφιότητας για την προεδρία της δημοκρατίας, Ricardo Monreal.⁶ Εκεί όπου για τις γυναίκες, ιθαγενείς και μη, δεν υπάρχει άλλος δρόμος απ' την πορνεία, εκεί όπου γίνεται το μεγαλύτερο ξέπλυμα δολαρίων σε ολόκληρο το Μεξικό, όπου ο αριθμός των αυτοκτονιών αυξάνεται διαρκώς, ακόμη και ανάμεσα στα παιδιά, όπου οι maquiladoras και η μετανάστευση προς την Αμερική πολλαπλασιάζονται.

Και στο Durango οι ιθαγενικοί λαοί του Βόρειου Μεξικού συναντούν το χέρι και το βλέμμα των Wixaritari. Οι Huicholes⁷ μετατρέπονται έτσι σε μια γέφυρα, που ενώνει αυτό που η ψυχρή και διεστραμμένη λογική του κεφαλαίου διασπά: την ιθαγενική αντίσταση.

Στην επαρχία τη λεγόμενη Κεντρικό τμήμα-Ειρηνικός (στην πραγματικότητα όμως και στο βορρά, το νότο, τον κόλπο και το νοτιοανατολικό τμήμα του Μεξικού) έχουν πραγματοποιηθεί μαζικές συναντήσεις γιατρών ενάντια στη βιο-εξόρυξη, την πιστοποίηση των γιατρών και τις εκλογικές νοθείες της

6 Ricardo Monreal Avila: Κυβερνήτης της πολιτείας Zacatecas, ο οποίος υποστηρίχθηκε από το κεντροαριστερό κόμμα PRD και του οποίου η θητεία έληξε το Σεπτέμβριο του 2004, οπότε και αποφάσισε να διεκδικήσει την υποψηφιότητα για την προεδρία της δημοκρατίας στις εκλογές του 2006. Πριν ενταχθεί στο PRD το 1988, ήταν στέλεχος του PRI.

7 Huicholes: Φυλή ιθαγενών που ζει στα βουνά των πολιτειών Jalisco, Nayarit και Durango. Ζουν από την καλλιέργεια καλαμποκιού, φασολιών και κολοκύθων, διατηρώντας τις παραδόσεις, τα ήθη, τα έθιμα και τη θρησκεία τους (ανιμιστές). Λατρεύουν το καλαμπόκι, το ελάφι και το πεγιάτ (είδος κάκτου), το οποίο καλλιεργούν και από το οποίο εξάγουν μια παραισθησιογόνο ουσία που χρησιμοποιούν στις τελετές τους.

INI.⁸ Κάποιες από τις κοινότητες αγωνίζονται με όλη τους τη δύναμη ενάντια στη συνταγματική μεταρρύθμιση, όχι χωρίς διαφορές μεταξύ τους, πάντα όμως στο πλαίσιο μιας προσπάθειας καθημερινής οικοδόμησης της αυτονομίας και της ιθαγενικής αυτοδιακυβέρνησης.

Αν έχουν κάτι κοινό όλες αυτές οι κοινότητες, εκτός από το χρώμα της επιδερμίδας, το χρώμα της γης, αυτό είναι η διεκδίκηση της ελεύθερης ιθαγενικής έκφρασης και το βάρος που δίνουν στις επιτροπές, τις παραδοσιακές αρχές, τα μέλη της κοινότητας.

Στο Jalisco και το Nayarit, οι Wixaritari με πείσμα συνεχίζουν να νικούν δικαστικά τους εισβολείς στη γη τους, ενώ ταυτόχρονα προσπαθούν να οχυρώσουν τις παρυφές της περιοχής τους για να αποφύγουν περαιτέρω καταπάτησή της. Αντιδρούν τόσο στην επιβολή του ηλεκτρικού και των αυτοκινητοδρόμων όσο και στην πιθανή μόλυνση της γης τους από το μεταλλαγμένο καλαμπόκι, ενώ επιμένουν στην αναγκαιότητα ενός εκπαιδευτικού συστήματος με ιδιαίτερο, δικό του περιεχόμενο. Έχουν μάλιστα βάλει μπροστά διάφορες δραστηριότητες. Από τη μία οι παραδοσιακές κοινοτικές αρχές (στη γλώσσα Huichola οι δύο αυτές λέξεις πάνε μαζί) από το San Sebastian και τη Santa Caterina (δύο από τις μεγαλύτερες αγροτικές-θρησκευτικές κοινότητες των Huicholes) πραγματοποίησαν, καθεμία για λογαριασμό της αλλά σε συμφωνία μεταξύ τους, μια πορεία γύρω από την κοινότητα, στη συνοριακή γραμμή της γης τους, περνώντας από περιοχές που έχουν καταπατηθεί από caciques, έμπορους ναρκωτικών και διάφορους άλλους, προκειμένου να διασφαλίσουν τα όρια της περιοχής τους και να εξασφαλίσουν ότι κανείς δεν πρόκειται να τους πετάξει έξω από αυτή – αντίθετα, αυτοί θα πετάξουν έξω οποιονδήποτε «εισβολέα». Για το σκοπό αυτό έσκαψαν μια «τάφρο» πλάτους τριών μέτρων που σηματοδοτεί τα όρια της κοινότητάς τους.

Επανοικειοποιήθηκαν τα καταπατημένα εδάφη και μετέφεραν τις αγελάδες, τους ταύρους, τα μουλάρια και τα άλογα στις μάντρες τους ώστε να περάσουν να τα πάρουν οι mestizos,⁹ αφού πρώτα πληρώσουν το πρόστιμο που τους είχαν επιβάλει.

Αλλά και τα «μοντέρνα συστήματα» μπορούμε να οικειοποιηθούμε. Εξοπλισμένοι με συστήματα σφαιρικής χωρομέτρησης διορθώσαν και όρισαν με ακρίβεια τη χάραξη της τάφρου σύμφωνα με τα σχέδια. Στην πορεία τους, συλλέγανε ιστορίες απειλών και βάνουσης συμπεριφοράς των καταπατητών προς τις οικογένειες που κατοικούν στα όρια της κοινότητας (έχουν αναλάβει την ευθύνη να ζουν εκεί προκειμένου να προστατέψουν τα όριά της). Συνέλαβαν μάλιστα δύο Huicholes για τους οποίους έμαθαν ότι ενεργούσαν ως πληρωμένοι δολοφόνοι για τους εμπόρους ναρκωτικών, αφού έξι μήνες πριν είχαν επιτεθεί σε μια οικογένεια Huicholes καίγοντας το σπίτι τους και κρεμώντας δύο από τα μέλη της. Τότε λοιπόν οι αρχές του San Sebastian έθεσαν σε περιορισμό τους δολοφόνους και αποφάσισαν να μην τους παραδώσουν στο αρμόδιο υπουργείο. Διαβεβαίωσαν ότι δεν θα τους σκότωναν αλλά θα τους κρατούσαν σε περιορισμό μέχρι να τους δικάσουν και να τους επιβάλλουν ποινές, εργασία δηλαδή για την κοινότητα.

Οι έμποροι ναρκωτικών, όταν έμαθαν ότι κρατούνται δύο άτομα που θα μπορούσαν να τους προδώσουν, το σφύριξαν στο στρατό και στις δικαστικές αρχές που, αν και χτένισαν την περιοχή για αρκετές ημέρες, δεν κατάφεραν να εντοπίσουν κανένα και κανένα στοιχείο...

Η ταύτιση ανάμεσα σε κοινοτικές και παραδοσιακές αρχές στη γλώσσα των Huicholas βασίζεται και σε μία ακόμη συμφωνία: αυτή ανάμεσα στους νέους και τους γηραιότερους.

Οι Wixaritari, όπως θα δούμε αργότερα, δεν είναι μόνοι τους. Μαζί με το Συνεταιρισμό Υποστήριξης Ομάδων Ιθαγενών του Jalisco (AJAGI)¹⁰ έχουν δημιουργήσει, και μάλιστα με μεγάλη

8 Instituto Nacional Indigenista (INI): Εθνικό Ιθαγενικό Ινστιτούτο. Κυβερνητικός οργανισμός που δημιουργήθηκε το 1951, με σκοπό, υποτίθεται, την κατάργηση της κοινωνικής ανισότητας εις βάρος των ιθαγενών. Ουσιαστικά είναι ένα ίδρυμα με καθαρά φιλανθρωπικό χαρακτήρα, το οποίο περιορίζεται στο να συγκεντρώνει χρήματα για τους «φτωχούς ινδιάνους» και να τους εγγράφει στα μητρωα του κράτους. Αγεται και φέρεται από τις διάφορες κυβερνητικές επιλογές χωρίς ποτέ να αγωνιστεί ουσιαστικά για τα δικαιώματα των ιθαγενών, οι οποίοι δεν το εμπιστεύονται καθόλου.

9 Mestizo: μιγάς.

10 Asociación Jalisciense de Apoyo a Grupos Indigenas (AJAGI): Συνεταιρισμός Υποστήριξης Ομάδων Ιθαγενών του Jalisco. Μην κυβερνητική ομπρέλα οργάνωσης πολιτών (δικηγόρων, εκπαιδευτικών κ.λ.π.) καθώς και κοινοτικών ομάδων του Jalisco, η οποία συστάθηκε το 1990. Παλεύει για την υπεράσπιση των εδαφών των Huicholes ενάντια στους επιδοξους καταπατητές τους, προσφέροντάς τους νομική και τεχνική βοήθεια.

επιτυχία, κοινοτικά μαγαζιά που αγοράζουν σε χονδρική τα προϊόντα που χρειάζονται οι κοινότητες και τα πουλάνε με συνεργατικό τρόπο σε πολύ χαμηλότερες τιμές από τα καταστήματα της περιοχής. Ξεκίνησαν επίσης ένα ιδιαίτερα πρωτότυπο πρόγραμμα που σκοπό έχει την καλλιέργεια, μέσω σεμιναρίων, της συνείδησης των νέων ώστε να προστατεύουν το δάσος από τις φωτιές, την ανεξέλεγκτη υλοτομία, την υπερεκμετάλλευση των φυσικών πόρων και τα σκουπίδια.

Για ένα λεπτό! Δηλαδή οι ιθαγενείς οργανώνονται προκειμένου να αποφύγουν τις φωτιές και την υλοτομία και να προστατέψουν τους φυσικούς τους πόρους; Μα στην τηλεόραση λένε ότι οι ιθαγενείς είναι αυτοί που καταστρέφουν το οικοσύστημα των περιοχών αυτών.

Ε ναι, η τηλεόραση λέει ψέματα! Οι ιθαγενικοί λαοί όχι μόνο υπερασπίζονται και προστατεύουν τη γη, αλλά υπερασπίζονται και προστατεύουν και την αλληλεγγύη ανάμεσα στους ανθρώπους. Στην οροσειρά, μακριά από τα τηλεοπτικά τηλέτυπα, κατασκευάζεται στην πράξη ένα δίκτυο ανθρώπων των κοινοτήτων που βρίσκονται σε διαρκή επικοινωνία και αλληλοβοηθούνται σε περίπτωση επειγόντων περιστατικών, στη μελέτη χαρτών, στην κατάσταση πυρκαγιών. Έχει προκληθεί μάλιστα μια κάποια αναταραχή καθώς τίποτε δεν μπορεί να συμβεί πια στη Huichola χωρίς να το μάθει ολόκληρη η κοινότητα, παρά τη χαρακτηριστική γεωγραφική διασπορά της. Τα ίδια τα μέλη της κοινότητας πληροφορούνται οτιδήποτε συμβαίνει και διαδίδουν την πληροφορία. Προχωρούν δηλαδή, και μάλιστα με γρήγορους ρυθμούς, στη δημιουργία ενός συστήματος κοινοτικής ασφάλειας που δεν αφορά μόνο παραβιάσεις, αλλά κάθε είδους επειγόντα περιστατικά και λειτουργεί τελείως αυτόνομα, σαν να λέμε δηλαδή χωρίς ένα «Σχέδιο DN-III».¹¹

Πριν από μερικές εβδομάδες, σε μια χαράδρα της Huichola, συναντήθηκαν περίπου δύο χιλιάδες μέλη κοινοτήτων, μετά από πεζοπορία που διήρκεσε μέχρι και δύο ημέρες. Ενώ οι kawiteros (οι οποίοι χοροστατούν στις τελετές) τραγουδούσαν σύμφωνα

με την παράδοση των Wixaritari, η συνέλευση συζητούσε και συμφωνούσε για τα μονοπάτια που έπρεπε να ακολουθήσει η καλή διακυβέρνηση και η αλληλεγγύη με τους υπόλοιπους αδελφούς. Στη συνάντηση αυτή έλαβαν μέρος ιθαγενείς από τις περιοχές Morelos, Michoacan, Colima, Nayarit, Jalisco και Durango και όλα τα μέλη κοινοτήτων των Huicholes που κατάφεραν να παρευρεθούν, προκειμένου να ασκήσουν πιέσεις ενάντια στην περιβόητη ψηφοφορία του INI. Το αποτέλεσμα ήταν ένα μαχητικότερο κείμενο που εναντιωνόταν στην ψηφοφορία πριν ακόμη αυτή διεξαχθεί. Στο κείμενο αυτό, μεταξύ άλλων προτείνεται η αδελφοποίηση με τη σιωπή των ιθαγενών ζαπατίστας του νοτιοανατολικού Μεξικού. Μερικές μέρες πριν, στο Bajios del Tule, είχε πραγματοποιηθεί μια διεθνής συνάντηση ιθαγενικών λαών. Παρευρέθηκαν Samis της Φινλανδίας, Miskitos, Garifunas, Kunas, Amuzgos από τη Xochistlahuaca, Nahuas από το Jalisco και Wixaritaris.

Οροσειρά Huichola. Καθώς ένα ελάφι ξεπετιέται ξαφνικά και το σύννεφο πετά προς τον ουρανό των Wixaritari, ένα βιολί αρχικά ένα σκοπό... «Ήδη φαίνεται ο ορίζοντας...»

Και στον ορίζοντα εμφανίζεται ο ουρανός του Michoacan, που τώρα πια προσφέρει στέγη και διδάγματα στο σύννεφοπέτρα.

Το Michoacan είναι η γη του λεγόμενου Corunda Power, του Κόμματος Εθνικής Δράσης, που σχηματίστηκε από την οικογένεια Calderon. Από τη μία είναι ο πρώην συντονιστής των Βουλευτών του PAN, Felipe Calderon Hinojosa.¹² Ο μικρός Felipe που εδώ και χρόνια ονειρεύεται μια θέση στο Bucareli¹³ θα σταλεί σε λίγο στο Banobras¹⁴ (ο κύριος Calderon άλλωστε έχει ένα σωρό κατηγορίες εις βάρος του για κακούς οικονομικούς χειρισμούς στο βουλευτικό τμήμα του PAN και, ως εκ τούτου, την απαραίτητη εμπειρία για να διοικήσει μια τράπεζα). Μια γραφειοκρατική θέση για κάποιον που ποτέ δεν έπαψε ποτέ να είναι γραφειοκράτης.

Ο Felipe Calderon, που ονειρεύεται να ανταγωνιστεί «την

11 Plan DN-III: Σχέδιο αντιμετώπισης φυσικών καταστροφών του μεξικανικού στρατού.

12 Felipe Calderon Hinojosa: Πρώην βουλευτής και πρόεδρος της εκτελεστικής επιτροπής του δεξιού κόμματος PAN, καθώς και διευθυντής της BANOBRAS και υπουργός ενέργειας της κυβέρνησης Fox. Φιλοδοχεί να επιλεγεί ως υποψήφιος για την προεδρία της δημοκρατίας από το κόμμα του.

13 Bucareli: Λεωφόρος που βρίσκεται στην περιοχή Zona Rosa της πόλης του Μεξικού όπου βρίσκεται το κτίριο του Υπουργείου Εσωτερικών.

14 BANOBRAS: Banco Nacional de Obras y Servicios Públicos. Εθνική Τράπεζα Δημοσίων Έργων και Υπηρεσιών.

Λύκαινα» Fernandez de Cevallos, αποφάσισε να μην αναμετρηθεί με τον Cardenas Batel για την κυβέρνηση του Michoacan, όταν πληροφορήθηκε ότι ένα τμήμα των Φίλων του Fox της πολιτείας αυτής τον υποστήριζε.

Στο Corunda Power ανήκει και η γερουσιαστής María Luisa Calderon.¹⁵ Η «Calderona», όπως είναι γνωστή σε ζαπατίστας και μη, διάσημη για τον αυταρχικό της λόγο, είναι ένα από τα πλέον άσχετα και ανίκανα μέλη της γερουσίας (πράγμα πολύ συνηθισμένο στους κύκλους αυτούς). Η Calderona λάμπει επίσης με την έλλειψη ευφυΐας της. Πριν από μερικούς μήνες προσέλαβε κάποιον Mario Maqueo, ο οποίος παρουσιάστηκε ενώπιον των ηλιθίων της γερουσίας και του υπουργικού συμβουλίου του Fox ως «ο άνθρωπος που θα προσπαθούσε να σπάσει το κλίμα αδράνειας και έλλειψης διαλόγου ανάμεσα σε ζαπατίστας και κυβέρνηση». Ο κύριος Maqueo πουλούσε ένα παλιό παραμύθι. Ότι δηλαδή ο EZLN έχει διαιρεθεί και ότι υπάρχει περίπτωση ένα τμήμα των ζαπατίστας να αναζητά το διάλογο με την κυβέρνηση. Το όνειρο της κυβέρνησης και των πολιτικών κομμάτων! Η διάσπαση του EZLN! Το παραμύθι βέβαια πούλησε μια χαρά, αφού η κυβέρνηση αρέσκεται ιδιαίτερα στο να αγοράζει (και φυσικά να πουλάει) παραμύθια. Ανάμεσα στα άλλα παράλογα που τους πάσαρε ο κύριος Maqueo ήταν και το ότι γνώριζε τάχα τον «υπεύθυνο Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων του EZLN» (!), ο οποίος μάλιστα είχε τη βάση του στην... Comitan της Chiapas. Από την υπηρεσία αυτού του έξοχου δείγματος λεπτότητας και οξυδέρκειας, της κυρίας Calderona, ο Maqueo πέρασε στην υπηρεσία ενός άλλου λεπτού και ευγενικού κυρίου (με τον ίδιο δείκτη ευφυΐας), του Santiago Creel.

Στο Michoacan συναντά ακόμη κανείς ένα από τα πλέον μαχητικά τμήματα του συνδικάτου των δασκάλων, το 18ο Τμήμα,

τη φοιτητική εστία «Lenin», τους φοιτητές του Tiripetio, τους εργαζόμενους στην INEGI, το συνδικάτο των εργαζομένων στο Πανεπιστήμιο του Michoacan, την Ένωση Πολιτών του Uruapan, το El Barzon,¹⁶ την CNPA και άλλους.

Πολλοί από τους κατοίκους του Michoacan αισθάνονται ότι δεν υπάρχει διαφορά. Η τοπική κυβέρνηση έχει προ πολλού συνάψει συμμαχίες με επιχειρηματικά λόμπι και ομάδες του PRI. Η δε δραστηριότητά της, όπως άλλωστε και ο λόγος της, καθόλου δεν διαφέρουν από του PRI.

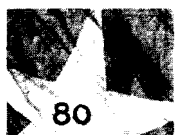
Από την κυβέρνηση του Michoacan το κίνημα των ιθαγενών αντιμετωπίζεται όπως ακριβώς και από την ομοσπονδιακή κυβέρνηση. Γίνονται δηλαδή προσπάθειες να διασπαστούν οι διάφορες οργανώσεις μέσω προσφοράς σε όλους διοικητικών θέσεων και δήθεν κυβερνητικής υποστήριξης. Και κάποιοι ταιμπάνε το δόλωμα. Όσοι δεν έχουν διοικητικές θέσεις αποκτούν πρόσβαση στο δημόσιο και σε διάφορες πηγές οικονομικών πόρων προερχόμενων είτε από την κυβέρνηση είτε από διεθνείς οργανισμούς. «Η κυβέρνηση θέλει να σπάσει την αντίσταση», λένε. «Υπάρχουν πολλοί διορισμοί». Πριν από λίγο καιρό προσπάθησαν να διορίσουν ακόμη και μερικούς αρχηγούς των Purhepechas πουλώντας τους το παραμύθι ενός πανεπιστημίου ιθαγενών.

Αλλά η διακυβέρνηση αυτών που αρχικά πρόδωσαν τις αρχές τους, κατόπιν την αλήθεια και μετά τους φίλους τους, κατηγορώντας τους μάλιστα και ως ψεύτες (το μόνο που τους λείπει δηλαδή για να είναι καθωσπρέπει πολιτικοί είναι να διατάξουν και μια επίθεση) δεν κατάφερε ποτέ να αποσπάσει τη συναίνεση και την υποστήριξη ούτε των κατοίκων της Meseta ή των παρυφών του Lagos, ούτε φυσικά των Nahuas στα παράλια του Michoacan.

Εκεί έχει τη βάση της και η Ένωση Μελών Κοινοτήτων

¹⁵ María Luisa Calderon Hinojosa: Γερουσιαστής του PAN. Συμμετέχει, μεταξύ άλλων, στην επιτροπή της γερουσίας για το ιθαγενικό ζήτημα, καθώς και στην COCOPA (Επιτροπή για την Ομόνοια και Ειρήνευση στην πολιτεία της Τσιάπας).

¹⁶ El Barzon: Οργάνωση καλλιεργητών, εμπόρων, βιοτεχνών, και ελευθέρων επαγγελματιών του βόρειου και κεντροανατολικού Μεξικού, η οποία συστήθηκε το 1993. El Barzon ονομάζεται μέρος του ζυγού για τη ζεύξη των βοδιών, αλλά και ένα τραγούδι της εποχής της μεξικάνικης επανάστασης που περιγράφει την άθλια ζωή των πόνων (εργάτες γης) στις κασιέντας και το σύστημα υπερχρέωσης τους στους μεγαλοκτηματίες. Μ' αυτό τον τρόπο, η οργάνωση αυτή προσπαθεί να καταγγείλει το σύγχρονο σύστημα υποδουλώσεως των Μεξικανών στις τράπεζες, αμφισβητώντας συγχρόνως τη νεοφιλελεύθερη πολιτική των εκάστοτε κυβερνήσεων. Ο subcomandante Marcos είχε αναφερθεί και παλιότερα στην οργάνωση αυτή λέγοντας ότι: «...διατηρεί καλές και τακτικές σχέσεις με τον EZLN, οι οποίες όμως χαρακτηρίζονται από αμοιβαία ασυνεννοησία».

Emiliano Zapata (UCEZ).¹⁷ Η UCEZ έχει πολύ σημαντική δράση, χωρίς να έχει καμία σχέση με την κυβέρνηση, και συνεχίζει στο δρόμο της υπεράσπισης των αγροτικών συμφερόντων των μελών των κοινοτήτων της Meseta και του Lago, με ιδιαίτερη έμφαση στα περικόρα της λίμνης Patzcuaro.

Στη γη του Michoacan, οι αγρότες και οι ιθαγενείς της UCEZ είναι οι πλέον μαχητικοί, φωνακλάδες, συνεπείς, ιδανικοί υποψήφιοι προς φυλάκισον. Αντιστέκονται στο Patzcuaro, το Zirahuen (όπου έχουν φυλακιστεί και μέλη της ομάδας) και στο Caltzontzin.

Υπάρχει επίσης και ένα κίνημα που αγωνίζεται για την ανάκτηση της κοινότητας και της αυτονομίας σε όλη τη Meseta Purhepecha, που περιλαμβάνει κατά κύριο λόγο τους δήμους Paracho, Cheran, Carapan, Charapan, Nahuatzen, Zacapu, καθώς και το Caltzontzin. Το κίνημα αυτό έχει κάνει ιδιαίτερα αισθητή την παρουσία του στον αγώνα για την υπεράσπιση της παραδοσιακής ιατρικής.

Σε λιγότερο από ένα χρόνο έχουν συγκεντρωθεί κοινότητες και οργανώσεις ο λόγος και οι διεκδικήσεις των οποίων συγκλίνουν σε κάποια κοινά ζητήματα. Υπεράσπιση της μανας γης, προστασία της γης της κοινότητας, απαίτηση για συνταγματική αναγνώριση των δικαιωμάτων των ιθαγενικών λαών, κατηγορηματική απόρριψη της βιο-πειρατείας και της εισαγωγής μεταλλαγμένου καλαμποκιού, καθώς και απροθυμία συμμόρφωσης με τις επίσημες πολιτικές που απαγορεύουν τη χρήση θεραπευτικών φυτών και περιορίζουν αυθαίρετα την εξάσκηση της παραδοσιακής ιατρικής με σαφή σκοπό τη στήριξη πολυεθνικών εταιρειών.

17 *Unión de Comunitarios Emiliano Zapata (UCEZ): Αγροτική-ιθαγενική ανεξάρτητη οργάνωση του Michoacan, η οποία ξεκίνησε τη δράση της το 1979, και αποτελείται από αγρότες και ιθαγενικές κοινότητες Purhepecha. Αγωνίζεται για την υπεράσπιση των δικαιωμάτων των ιθαγενών της πολιτείας Michoacan, για την εκπλήρωση των συμφωνιών του San Andres, για λαϊκή και δωρεάν εκπαίδευση, ενάντια στις ιδιωτικοποιήσεις των κοινοτικών γαιών και την εφαρμογή του Συμφώνου Ελεύθερου Εμπορίου.*

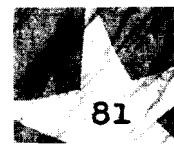
18 *Declaracion de Caltzontzin: Η διακήρυξη αυτή, η οποία υπογράφηκε κατά τη διάρκεια της 2ης συνάντησης ιθαγενικών κοινοτήτων πολλών πολιτειών του Μεξικού που πραγματοποιήθηκε στις 22 και 23 Ιουνίου του 2002, εκφράζει με ρητό και κατηγορηματικό τρόπο την πρόθεση των υπογραφόντων κοινοτήτων και οργανώσεων ιθαγενών να διεκδικήσουν την αυτονομία και την ελευθερία τους. Απαιτούν την εκπλήρωση των συμφωνιών του San Andres, την αναγνώριση του δικαιωμάτος τους να ασκούν την παραδοσιακή ιατρική τους και καταγγέλλουν ότι η ομοσπονδιακή κυβέρνηση, με την ψήφιση ενός νόμου μέσω του οποίου απαγορεύεται η χρήση 85 βοτάνων (με τη θεσμοθέτηση της πατέντας στους γενετικούς κώδικες των βοτάνων), σπριζίζει τα συμφέροντα των μεγάλων φαρμακοβιομηχανιών. Τέλος, δηλώνουν ότι θα αντισταθούν απέναντι στη βιο-πειρατεία, την εισαγωγή μεταλλαγμένου καλαμποκιού, στην εφαρμογή του σχεδίου Puebla-Panama και στις καταπατήσεις των κοινοτικών γαιών, υπεραρσιζόμενοι μέχρις εσχάτων τη μάνα γη.*

Πρόκειται για την κυοφορία ενός κινήματος πολύπλευρου, πολιτικού αλλά και α-κομματίστου, που καλύπτει ένα ευρύ γεωγραφικό χώρο και, σε συνδυασμό με άλλα κινήματα, εκφράζει μια αντίσταση συλλογική αλλά και ατομική, άορατη ακόμη.

Στην κίνηση αυτή έχουν συμμετάσχει: η Κοινότητα Purhepecha του Caltzontzin με το Κέντρο Ανάπτυξης Ιθαγενικής Παραδοσιακής Ιατρικής της και τους Παραδοσιακούς Γιατρούς της, η κοινότητα Purhepecha του Cheran και η ομάδα της από παραδοσιακούς γιατρούς Kurikua Ka Irekuaríkua, η ομάδα μελών κοινοτήτων «Emiliano Zapata» και η οργάνωση «Κληρονομιά Purhepecha». Επίσης συμμετέχουν τα μέλη της κοινότητας του Zoroco και μια ομάδα γυναικών που εξασκούν την παραδοσιακή ιατρική από τις κοινότητες των Nahuas στις ακτές του Michoacan. Ανάμεσα στα σχεδιά τους που έχουν δημοσιοποιηθεί είναι και μια δήλωση εξέγερσης, η Διακήρυξη του Caltzontzin¹⁸ (Ιούνιος του 2002) από την οποία παραθέτουμε κάποια αποσπάσματα.

«Αντιτιθέμεθα σε όλες τις προαναφερθείσες κυβερνητικές πολιτικές, στις απαγορεύσεις που προσπάθησε να επιβάλει η κυβέρνηση στις 7 Δεκεμβρίου του 1999 και σε κάθε άλλη απαγόρευση στη χρήση των θεραπευτικών μας φυτών και την ελεύθερη άσκηση της παραδοσιακής ιατρικής από το λαό του Μεξικού. [...]

Οι υπογράφωντες κηρύσσουμε τη δίκαιη και νόμιμη εξέγερσή μας ενάντια σε όλες τις υπάρχουσες και μέλλουσες απαγορεύσεις στη χρήση των θεραπευτικών μας φυτών και την ελεύθερη άσκηση της παραδοσιακής μας ιατρικής. [...] Καταγγέλλουμε την παράνομη άρνηση του Εθνικού Ινστιτούτου Μετανάστευσης να

επιτρέψει την είσοδο στη χώρα πέντε απεσταλμένων του Κινήματος Ιθαγενών Tawantinsuyu από το Περού¹⁹ που σκόπευαν να συμμετάσχουν στη Δεύτερη Συνάντησή μας, και απευθύνουμε στην εγχώρια και διεθνή κοινωνία των πολιτών το ερώτημα αν πραγματικά υπήρξε ποτέ μετάβαση αυτού του κράτους στη δημοκρατία...»

Όσον αφορά την αυτοδιακυβέρνηση και τις κοινοτικές διαδικασίες, η περιοχή της Meseta είναι ιδιαίτερα ενεργή, αν και, αν εξαιρέσει κανείς την προαναφερθείσα πρωτοβουλία, πολύ εσωστρεφής.

Οι κοινότητες που ξεχωρίζουν είναι οι Cheran, Nurio, Angahuan, Caltzontzin και Santa Ana Zirosto – που εδώ και πολλά χρόνια παλεύουν, πάντα μέσω της ειρηνικής και νόμιμης οδού, να υπερασπιστούν πέντε χιλιάδες εκτάρια από την καλύτερη γη της Meseta και παρ' όλα αυτά έχουν πάνω από 187 εντάλματα σύλληψης και εννέα δίκες του Κοινοτικού Συμβουλίου, ήδη από τη δεκαετία του '90.

Σιγά-σιγά αλλά με δύναμη πιέζουν και οι Nahuas από τη λωρίδα του Michoacan, που εκτείνεται από την οροσειρά ως τα

παράλια, από την Guagua ως την Boca de Ariza, τώρα στα σύνορα με την Colima. Οι κύριοι θύλακες βρίσκονται στην Coahuayana, την Ostula, την Aquila, το Pomaro και το Coire. Έχουν βέβαια πολλά προβλήματα, καθώς είναι περικυκλωμένοι από εμπόρους ναρκωτικών και κάθονται πάνω σε πολλά και διάφορα νέα μεταλλεύματα, τα οποία πολλοί εποφθαλμιούν.

Απελευθερώνεται το σύννεφο απ' αυτό τον ανεμοστρόβιλο που του δίδαξε τη διπλή ιστορία που βαδίζει στη γη των ιθαγενών: Από τη μία η αρπαγή στην οποία εμπλέκονται πολιτικοί και επιχειρηματίες, ντόπιοι και ξένοι, η κώφωση και η αλαζονεία, ο ρατσισμός και η καταστολή, και από την άλλη ο λόγος των ιθαγενών που ψάχνει και ψάχνεται, που μιλάει και ακούει, που έρχεται από μακριά και υπαινίσσεται ένα μέλλον, το μέλλον της αντίστασης και της εξέγερσης...

**Από τα Βουνά του Νοτιοανατολικού Μεξικού
Subcommandante Insurgente Marcos
Μεξικό, Γενάρης του 2003**

19 Movimiento Indígena Tawantinsuyu del Perú: Ιθαγενική, αυτόνομη οργάνωση εκπαιδευτικού, πολιτικού, πολιτιστικού και κοινωνικοοικονομικού χαρακτήρα, η οποία δημιουργήθηκε το 1985. Καταγίνεται με την ιστορία της χιλιετούς πολιτιστικής αντίστασης των ιθαγενών Quechuas, Aymaras και Amazonicos και υπερασπίζεται τη Μάνα Γη (Pacha Mama) και τα δικαιώματα των ιθαγενικών λαών που ζουν από αυτή.

ΣΕΠΤΕΜΒΡΗΣ. ΤΟ ΕΝΑΤΟ ΙΧΝΟΣ. ΠΟΛΙΤΕΙΑ ΤΟΥ ΜΕΞΙΚΟΥ

Η ευημερία του πλούσιου οικοδομείται, με τη συνενοχή των πολιτικών, πάνω στη λεηλασία των φτωχών

Aλλοτε πετώντας κι άλλοτε κυλώντας, άλλοτε σύννεφο κι άλλοτε πέτρα, φτάνουν το χέρι και το βλέμμα στον ένατο μήνα του ημερολογίου. Σεπτέμβρης. Και μπαίνοντας στο Σεπτέμβρη φτάνουν και στην πολιτεία του Μεξικού. Πρόκειται για την πλέον πυκνοκατοικημένη της μεξικανικής δημοκρατίας (πάνω από 13 εκατομμύρια κάτοικοι το 2000) και αυτή που χαρακτηρίζεται από τις πιο έντονες κοινωνικές αντιθέσεις: λίγοι ισχυροί (τα ονόματα των οποίων συνήθως συμπίπτουν με αυτά των πολιτικών), κάτοχοι ενός πλούτου προσβλητικού, και πολλοί φτωχοί, που ζουν σε μια ανέχεια τόσο ακραία που αν δεν αντιστέκονταν με τόση αξιοπρέπεια θα ήταν αξιολύπητοι.

Στην πολιτεία του Μεξικού ζουν σχεδόν ένα εκατομμύριο ιθαγενείς. Zapotecos, Totonacas, Otomis-Hnahnu, Nahuas, Mixtecos και Mazahuas που, μεταξύ άλλων, ζουν και αντιστέκονται σε μια από τις μεγαλύτερες λεηλασίες της ιστορίας αυτής της χώρας.

Το σύννεφο, μες στη σύγχυσή του, βλέπει την αλήθεια. Σ' αυτή τη γη, αρκεί να περπατήσεις λίγο και θα αντικρίσεις πολυ-

τελή εμπορικά κέντρα και χώρους αναψυχής και, λίγα μέτρα πιο πέρα, κοινότητες που στερούνται στοιχειώδεις υποδομές. Αν κάποιος θέλει να δει ένα παράδειγμα του τι ετοιμάζει ο νεοφιλελευθερισμός για τη χώρα αυτή, δεν έχει παρά να κάνει μια βόλτα στην πολιτεία του Μεξικού. Εδώ συνυπάρχουν απ' τη μία ο πλούτος και μια κλιδή σιχαμερή, η ανεξέλεγκτη διαφθορά του πολιτικού κόσμου (PAN, PRI, PRD –και οι νάνοι τους– που δεν ανταγωνίζονται μόνο στις εκλογές αλλά και στο ποιος θα διαπράξει το πιο καλά οργανωμένο έγκλημα), και από την άλλη η ακραία φτώχεια και η αξιοπρεπή αντίσταση.

Με το που θα πατήσεις ετούτη τη γη, θα δεις ένα τρικάκι πεταμένο σε όλους σχεδόν τους δρόμους που διαπιστώνει και κατηγορεί.

«Πολιτεία του Μεξικού. Λημέρι εγκληματιών πολιτικών: Jose Antonio Rios Granados, Tultitlan, PAN, κλοπή 90 εκατομμυρίων πέσος. Jose Antonio Dominguez, Atizapan, PAN, ανθρωποκτονία και κλοπή 300 εκατομμυρίων. Eulalio Esparza Nieto, Chalco, PRI, κλοπή 20 εκατομμυρίων. Rigoberto Amado Quintanar, El

Oro, PRI, λεηλασία, κατάχρηση εξουσίας και βλάβη ξένης ιδιοκτησίας. Juan de la Cruz Ruiz, Temascalcingo, PRI, λεηλασία. Rafael Perez Martinez, Tequiquiac, PAN, λεηλασία. Zeferino Resendiz Segura, Tenancingo, PRI, κατάχρηση εξουσίας και συκοφαντική δυσφήμιση. Fernando Covarrubias Zavala, Cuautitlan Izcalli, PAN, νεποτισμός και κλοπή. Edelemira Gutierrez, Cuautitlan, PAN, κλοπή. Roberto Zepeda Guadarrama, Chapa de Mota, PAN, κατάχρηση εξουσίας. Guillermo Espinoza Gonzalez, Huixquilucan, PAN, απάτη. Felix Ismael German Olivares, Tecamac, PAN, κλοπή και απάτη. Augustin Hernandez Pastrana, Ecatepec, PAN, κλοπή, χρηματικές και διοικητικές απάτες. Ignacio Anguiano Martinez, Coyotepec, PRI, κλοπή και απάτη. Miguel Bautista Lopez, Netzahuacoyotl, PRD, κλοπή, διοικητικές απάτες. Julian Angulo Gongora, πρώην δήμαρχος του Cuautitlan Izcalli, PAN, κλοπή και δωροδοκία 20 εκατομμυρίων, Sergio Gamino, πρώην δήμαρχος του Coacalco, PAN, ομοίως. Carlos Cornejo Torres, πρώην δήμαρχος του Chimalhuacan, PRI, ανθρωποκτονία».

Το σύννεφο, ζαλισμένο μάλλον ακόμα από το ταξίδι, περπατά παραπατώντας στον ουρανό της πολιτείας του Μεξικού.

Εκεί κάτω είναι το San Salvador Atenco,¹ όπου η λεηλασία, με τη μορφή ενός αεροδρομίου, φρέναρε μπροστά σε μια αντί-

σταση τόσο αποφασιστική που εξέπληξε πολιτικούς και επιχειρηματίες. Αλλά το αεροδρόμιο δεν πήγαινε μόνο του, συνοδευόταν και από λεωφόρους. Οι αγρότες του Atenco ανακάλυψαν ότι η οικογένεια Salinas de Gortari αγόραζε εδάφη στις παρυφές της κοινότητας, ακριβώς πάνω στη διασταύρωση των δύο λεωφόρων, προκειμένου να χτίσει ένα ξενοδοχειακό κέντρο πέντε αστέρων. Το λαϊκό δημοτικό συμβούλιο του San Salvador Atenco δέχεται απειλές από τα πολιτικά κόμματα που προσπαθούν να κερδίσουν την υποστήριξή του στις εκλογές, λες και 300 εντάλματα σύλληψης που τους βαραίνουν δεν είναι αρκετά.

Πιο κάτω φαίνεται το Ecatepec, που δεν είναι το κοτέτσι του επισκόπου γκολφίστα Cepeda,² αλλά γη της αξιοπρέπειας που αντιστέκεται. Εδώ ο δήμος προσπαθεί να απαλλοτριώσει εδάφη που προορίζονταν για κατοίκηση προκειμένου να κατασκευαστεί ένας αυτοκινητόδρομος έξι λωρίδων πλάτους άνω των 100 μέτρων. Ο αυτοκινητόδρομος αυτός θα οδηγήσει από το Ecatepec στο San Salvador Atenco και αποτελούσε τμήμα της σύνδεσης με το αεροδρόμιο της πόλης του Μεξικού. Οι προσπάθειες να πετάξουν τον κόσμο έξω από τη γη του συνεχίζονται παρά την αναβολή της κατασκευής του αεροδρομίου.

Πιο πέρα βρίσκεται το Nazahuacoyotl, όπου νεαροί φοιτητές, γκρουπ «τυπάδων», πάνκηδες και δάσκαλοι πρωτοβάθμιας

1 *San Salvador Atenco: Οι κινητοποιήσεις των κατοίκων της περιοχής, οι οποίες διήρκεσαν από το Δεκέμβριο του 2001 ως το Φεβρουάριο του 2002, ξεκίνησαν λόγω της πρόθεσης της κυβέρνησης να απαλλοτριώσει μια έκταση 1.000 εκταρίων. Η συγκεκριμένη ενέργεια της κυβέρνησης της πολιτείας του Μεξικού και των μεγάλων επιχειρηματιών, η οποία επιπλέον ήταν και αντισυνταγματική, αφορούσε μια έκταση πλούσια και σε αρχαιολογικά ευρήματα. Οι κάτοικοι, βλέποντας την προδοσία των δημοτικών αρχών, παίρνουν την κατάσταση στα χέρια τους και αποφασίζουν κινητοποιήσεις οι οποίες κλιμακώνονται δυναμικά (οδοφράγματα στις κύριες οδικές αρτηρίες της πολιτείας, κατάληψη του αεροδρομίου της πόλης του Μεξικού κ.λπ.), κηρύσσοντας το δήμο τους «δήμο σε εξέγερση». Συγχρόνως αντικαθιστούν τις τοπικές δημοτικές αρχές του PRI με ένα αυτόνομο όργανο που αποτελείται από εκλεγμένους εκπροσώπους έξι κοινοτήτων του δήμου και αναλαμβάνει να οργανώνει τις κινητοποιήσεις και να διευθετεί τα διοικητικά ζητήματα του δήμου. Πολλές ιθαγενικές κοινότητες, κυρίως από την πολιτεία Morelos, έσπευσαν στο πλάι τους, ενώ την αλληλεγγύη τους εξέφρασαν και έμπρακτα ο FZLN, ο EZLN, οι φοιτητές του UNAM, καθώς και αγωνιστές του κινήματος του 1968. Διαπιστώνοντας τις δυσκολίες να ελέγξουν την περιοχή και μπροστά στην αποφασιστικότητα των εξεγερμένων, η κυβέρνηση και οι επιχειρήσεις που καλύπτει αποπειρώνται να προχωρήσουν στην απαλλοτρίωση εκτάσεων γειτονικών δήμων, οι οποίοι με τη σειρά τους προχωρούν σε κινητοποιήσεις. Τελικά, στις 12/2/2002, μετά από απόφαση της εισαγγελίας, απορριπτεται το σχέδιο της κατασκευής αεροδρομίου σε όλη αυτή την περιοχή.*

2 *Onesimo Cepeda Silva: Επίσκοπος του Ecatepec από το 1995. Ενώ αρχικά είχε υποστηρίξει την υποψηφιότητα Labastida του κόμματος PRI στις προεδρικές εκλογές του 2000, ο οποίος επιδίωκε την υποστήριξη της καθολικής εκκλησίας προκειμένου να κερδίσει τις εκλογές, στη συνέχεια τάχθηκε στο πλευρό του Fox, μετά το ρήγμα που δημιουργήθηκε στο εσωτερικό του λόμπι της Ρώμης στο οποίο και ανήκε. Όταν ανακοινώθηκε από τους ζαπατίστας η πορεία του χρώματος της γης, έκανε την παρακάτω δήλωση: «Αν ο Μάρκος βγει από τα όρια της Τσιάπας, χωρίς την άδεια της κυβέρνησης και ένοπλος, για να συμμετάσχει στην πορεία προς την D.F., πρέπει να συλληφθεί. Είναι ένας διάβολος, ένας εγκληματίας».*

και δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης, παιδαγωγικών ακαδημιών³ και CEBETIS⁴ συνδυάζουν τις σπουδές με την κουλτούρα και την αντίσταση. Και αντικρίζουν καθημερινά την κοιλάδα του Chalco, όπου η Ανεξάρτητη Ομάδα Λαϊκής Κουλτούρας επικεντρώνει το έργο της στην πολιτική συνειδητοποίηση των κατοίκων της περιοχής.

Τώρα φαίνεται και το Atizaran. Εκεί η κυβέρνηση του PAN έδωσε εντολή να δολοφονήσουν τη δημοτική σύμβουλο María de los Angeles Tamez Perez,⁵ στις 5 Αυγούστου του 2001. Η δημοτική σύμβουλος, που δεν ήταν παρά 27 χρονών, στήριζε τον αγώνα των μελών των κοινοτήτων αυτού του δήμου. Θα μπορούσε ίσως να διαλευκανθεί η δολοφονία της αν αναζητούσαν τον ένοχο ανάμεσα σε επιχειρηματίες κτηματομεσίτες ή τη βιομηχανία Resistol και την κατασκευαστική Frisa. Το βαθύτερο κίνητρο δεν είναι άλλο από την επιμονή των μελών των κοινοτήτων του Atizaran να υπερασπιστούν τα 1.467 εκτάρια γης που νόμιμα τους ανήκουν. Μια ομάδα από ανώτατα στελέχη του δημοσίου και επιχειρηματίες (κατασκευαστική Frisa) επιχειρούν την αρπαγή αυτής της γης. Στην περιοχή του Lomas de San Andres Atizaran η διεύθυνση μιας λεωφόρου απειλεί τα σπίτια των κατοίκων. Στο βόρειο τμήμα του Atizaran υπάρχει σοβαρό πρόβλημα με την παροχή ρεύματος καθώς η εταιρεία διανομής βρίσκεται σε διαδικασία ιδιωτικοποίησης. Το ίδιο συμβαίνει επίσης στο San Andres: Η κατασκευαστική εταιρεία Frisa που βρίσκεται σε δικαστικό αγώνα με τα μέλη των κοινοτήτων του San Andres προσπαθεί να φτιάξει ένα εμπορικό και οικιστικό σύνολο στο συλ της Santa Fe που θα συνδέεται με το Chilucan και τη Valle Escondido. Η εταιρεία μάλιστα έχει δημιουργήσει μια ομάδα παραστρατιωτικών προκειμένου να αντιμετωπίσει τους κατοίκους των κοινοτήτων. Μέρος της έκτασης που βρίσκεται

μέσα στα όρια του δάσους του Atizaran εποφθαλμιά και η βιομηχανία Resistol προκειμένου να το χρησιμοποιήσει για τις επιχειρήσεις της. Οι κάτοικοι των κοινοτήτων αντιστέκονται και έχουνβάλει μπροστά ένα κοινοτικό κέντρο και ένα συνεταιρισμό ώστε –χωρίς να αλλάξει η χρήση του εδάφους που θα συνεχίσει να είναι ιδιοκτησία όλης της κοινότητας– να μπορέσουν να δουλέψουν αυτή τη γη με τις οικογένειές τους. Ο συνεταιρισμός ονομάζεται Smallyl.

Μέχρι και γήπεδο ποδοσφαίρου φιλοδοξούν να κάνουν οι ισχυροί, στην προσπάθειά τους να μετατρέψουν αυτή τη γη σε «ιδιωτικό κήπο» του οικισμού, πετώντας έξω τους κατοίκους των περιοχών El Portero, San Lorenzo, Lazaro Cardenas, Jardines de Atizaran και San Andres. Στον οικισμό Hacienda de Pelegral, οι κάτοικοι εξαπατήθηκαν από δύο κτηματομεσιτικές επιχειρήσεις (First City και Grupo Novo), οι οποίες ήθελαν να εισπράξουν περισσότερα από τα συμφωνηθέντα.

Εδώ στο Atizaran υπάρχει και μια ιδιαίτερα μαχητική και σεμνή ομάδα νεαρών πανκ. Κάποιοι από αυτούς είναι οργανωμένοι στο Δίκτυο Πληροφόρησης Αυτόνομων Ελευθεριακών Φωνών (RIVAL),⁶ εκδίδουν ένα ενημερωτικό φυλλάδιο και, εκτός από διάφορες συναυλίες, διοργανώνουν συζητήσεις σχετικά με το τι συμβαίνει στο Μεξικό και στον κόσμο, ενώ κυκλοφορεί και ένα φανζίν με το πολύ σαφές και ενδεικτικό όνομα «Πικρή Πατρίδα». Κάθε φορά που κάποιος αναφέρεται στο Atizaran αποκαλώντας το Atizarunk, κατονομάζει στην ουσία μια παραδειγματική προσπάθεια πολιτισμικής αντίστασης.

Στο Nicolas Romero οι κάτοικοι βλέπουν ότι οι τοπικές αρχές του εκίδο κάνουν χρυσές δουλειές με τη γη της κοινότητας. Ήδη έχουν σημειωθεί είκοσι περιπτώσεις απάτης, εκβιασμού και αρπαγής των κτημάτων τους με διάφορα κόλπα, ενώ τα μέλη του

3 *Escuela Normal: Παιδαγωγική Ακαδημία.*

4 *Centro de Bachillerato Tecnológico (CEBETIS): Τεχνολογικό Κέντρο σπουδών δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης για την απόκτηση bachelor.*

5 *María de los Angeles Tamez Perez: Δημοτική σύμβουλος του Atizaran, η οποία δολοφονήθηκε το Σεπτέμβριο του 2001. Για τη δολοφονία της κατηγορείται ο πρώην δήμαρχος της περιοχής Antonio Domínguez Zambrano και άλλοι τρεις δημοτικοί υπάλληλοι, ενώ κίνητρο της ανθρωποκτονίας αυτής θεωρείται το γεγονός ότι η δημοτική σύμβουλος είχε ανακαλύψει τις απάτες και τις πράξεις διαφθοράς εκ μέρους του πρώην δημάρχου.*

6 *Red Informativa de Voces Autonomas Libertarias: Δίκτυο ελευθεριακών ομάδων, συλλογικοτήτων και ατόμων που συγκροτήθηκε με στόχο την πληροφόρηση, την επικοινωνία και το συντονισμό της δράσης των ομάδων του ελευθεριακού και πανκ κινήματος του Μεξικού. Βασικές αρχές του η ελεύθερη ορθολογιστική εκπαίδευση για όλους, η αποκεντρωμένη και οριζόντια οργάνωση όλων όσοι αγωνίζονται για μια κοινωνία ελευθεριακή, αμεσοδημοκρατική, με αυτοδιαχείριση και αυτοδιακυβέρνηση. Εναντιώνεται σε κάθε μορφή εξουσίας και σεξισμού, στη στρατιωτική θητεία και στα πολιτικά κόμματα.*

είδο έχουν απειληθεί επανειλημμένα ότι αν μιλήσουν θα δεχθούν επίθεση.

Οι κάτοικοι του Loma la Cruz και του Clavo de Oro, στον τέταρτο τομέα του San Isidro, κινδυνεύουν να χάσουν το πηγάδι τους αφού η δημοτική αρχή θέλει να τους επιβάλει την παροχή νερού από τον ποταμό Lerma. Ο λόγος για τον οποίο θέλουν να πάρουν το πηγάδι είναι να τροφοδοτήσουν με νερό τις βιομηχανίες που παράνομα έχουν εγκατασταθεί στην περιοχή. Και δεν είναι μόνο αυτό, είναι γνωστό ότι πολλοί από τους κατοίκους της περιοχής πάσχουν από νεφρική ανεπάρκεια. Η αιτία μπορεί να αναζητηθεί στον ποταμό La Colmena όπου ρίχνουν τα απόβλητά τους οι βιομηχανίες χαρτιού και πλαστικού, μολύνοντας έτσι το πηγάδι μέσω του υπεδάφους.

Στο Cautitlan Izcalli, στον οικισμό San Juan Atlamilca, η φιλαργυρία των τοπικών αρχών και των επιχειρηματιών κόβει δέντρα για να φτιάξει αυτοκινητοδρόμους. Μετά τα δέντρα θα ακολουθήσουν τα σπίτια. Στον οικισμό του Axotlan η δημοτική αρχή αποξηραίνει μια λίμνη προκειμένου να οικοπεδοποιήσει αμέσως μετά τη ζώνη. Οι κάτοικοι, με το που ανακάλυψαν τα σχέδια αυτά, άρχισαν να ερευνούν και κατάλαβαν ότι ο δήμος άνοιγε τάφρους ώστε να φεύγει από εκεί το νερό. Άρχισαν τότε να κλείνουν τις τάφρους με ό,τι είχαν πρόχειρο και η λίμνη αμέσως ξαναγέμισε.

Στην Tlaneplantla, οι κάτοικοι του San Andres Atenco και του Lomas de San Andres προσπαθούν να υπερασπιστούν τα σπίτια τους από την απειλή της διαπλάτυνσης του παρακείμενου αυτοκινητοδρόμου. Το ίδιο συμβαίνει και με τους κατοίκους του Rancho Villa όπου εκτός από την εναντίωση στον αυτοκινητόδρομο, οι κάτοικοι οργανώνονται και ενάντια στα κόμματα που εκπροσωπούνται στο δημοτικό συμβούλιο καθώς αυτό παραχωρεί άδειες για μπαρ και καντίνες κοντά στα σχολεία.

Το σύννεφο μόλις είδε κάτι. Αυτό που φαίνεται είναι το Huixquilucan. Στα δυτικά της πόλης του Μεξικού, μαζί με την Cuajimalpa και το δήμο Alvaro Obregon είναι οι περιοχές που

φιλοξενούν τη Santa Fe, την πόλη-πρότυπο του νεοφιλελευθερισμού. Παρ' όλα αυτά γύρω της δεν υπάρχει παρά φτώχεια, μπουτιλιάρισμα, ασύμμετρη αστική ανάπτυξη, παραγκουπόλεις με τις χειρότερες δυνατές υποδομές ύδρευσης, αποχέτευσης κ.τ.λ.

Το Huixquilucan, εξαιτίας του ότι γειτονεύει μ' αυτό το άθλιο αντίγραφο του βορειοαμερικανικού Χιούστον, τη Santa Fe, έχει υποστεί δύο σημαντικές επιπτώσεις. Αφενός η επέκταση και αύξηση των γειτονικών προς αυτήν «περιτειχισμένων πόλεων» αποκλειστικά για τους πλούσιους της πόλης του Μεξικού, La Heradura, Interlomas και Bosque Real. Οι δύο τελευταίες διαθέτουν ήδη όλες τις απαραίτητες υπηρεσίες: τέλεια ασφαλτοστρωμένοι δρόμοι, αποχέτευση, πόσιμο νερό (που δεν προέρχεται από το σύστημα Cutzamala,⁷ αλλά από πηγές της περιοχής), νοσοκομεία του «πρώτου κόσμου» και σχολεία βασικής και μέσης εκπαίδευσης, καθώς και πανεπιστήμια μεγάλου κύρους.

Παρ' όλα αυτά οι κάτοικοι του Huixquilucan που ζουν στις λεγόμενες λαϊκές και αγροτικές ζώνες βλέπουν κάθε μέρα να περνούν από μπροστά τους δημοτικοί άρχοντες απ' όλα τα κόμματα χωρίς ποτέ κανείς να έχει κάνει τίποτε για να βελτιώσει τους δρόμους, τις αποχετεύσεις, τις υπηρεσίες υγείας ή τα σχολεία τους. Σε ολόκληρο το Huixquilucan υπάρχει μόνο μία τεχνική σχολή, ενώ τα λύκεια μετριοούνται στα δάχτυλα του ενός χεριού.

Οι δημοτικοί άρχοντες του PRI και του PAN εκμεταλλεύτηκαν πολύ καλά τις αλλαγές στο άρθρο 27 του συντάγματος, αφού από τις αρχές του '90 έχουν συμμαχήσει με τις κατασκευαστικές στην προσπάθειά τους να πιάσουν τους αγρότες να αλλάξουν τη χρήση γης της περιοχής.

Από τα περίπου 25 χωριά που περιλαμβάνονται στην αγροτική περιφέρεια της Huixquilucan, μόνο τρία έχουν διατηρήσει το καθεστώς κοινοτικής ιδιοκτησίας της γης. Δύο από αυτά, το San Francisco Ayotusco και το Santa Cruz Ayotusco,⁸ βρίσκονται εδώ και περισσότερα από πέντε χρόνια σε δικαστικό αγώνα για την

7 Sistema Cutzamala: Σύστημα ύδρευσης με πόσιμο νερό της πόλης του Μεξικού.

8 Στην περιοχή υπάρχουν τρεις ομάδες κοινοτήτων που αγωνίζονται για τη διατήρηση του κοινοτικού χαρακτήρα της γης. Η πρώτη αποτελείται από τις συνοικίες San Juan Bautista και San Martin Caballero, καθώς και από τις κοινότητες San Juan Yauatepec, Zacamilpa, San Jacinto και Piedra Grande. Η δεύτερη αποτελείται από τις κοινότητες San Francisco Ayotusco, Agua Bendita, Agua Blanca και Dos Rios. Και η τελευταία από την κοινότητα Santa Cruz Ayotusco και τις περιοχές Plan και Canales.

αναγνώριση ολόκληρης της κοινοτικής γης. Στο δικαστήριο αυτό τους έχουν αναγνωριστεί μόλις 120 εκτάρια, ενώ αυτοί διεκδικούν πέντε χιλιάδες. Εντωμεταξύ, το Santiago Yancuítlan και άλλα χωριά της περιοχής αγωνίζονται να υπερασπιστούν το νερό τους.

Από τη ματαιοδοξία της Santa Fe πετάει το σύννεφο μέχρι τη Marquesa. Εδώ διαδραματίζεται μια ιστορία από την οποία πολλά μπορούμε να μάθουμε. Μια ιστορία αξιοπρέπειας που αντιστέκεται, που δεν τα παρατάει.

Και, όπως συνήθως συμβαίνει σε αυτές τις ιστορίες, οι γυναίκες είναι αυτές που δίνουν το καλύτερο παράδειγμα.

Τον Οκτώβριο του 2002, οι κάτοικοι της Marquesa⁹ πληροφορήθηκαν ότι μια ομάδα ντόπιων και ξένων επιχειρηματιών, με την υποστήριξη της κυβέρνησης του Montiel¹⁰ και τη συγκατάθεση των αρχών του εκίδο και της κοινότητας, είχαν βάλει στο μάτι τη γη τους. Το σχέδιό τους κυκλοφόρησε και διαδόθηκε μέσω των δικών τους μέσων σε όλους τους επιχειρηματικούς κύκλους, χωρίς βέβαια να πουν λέξη στον πληθυσμό. Η αντίδραση δεν άργησε. Μέλη των κοινοτήτων και του εκίδο καθώς και γείτονες της περιοχής οργάνωσαν μια σειρά συνελεύσεων για να συζητήσουν το ζήτημα και να εκφράσουν την απόλυτη αντίθεσή τους στη συγκαλυμμένη όπως την αποκάλεσαν αρπαγή της γης και των δασών τους. Σύμφωνα με πληροφορίες των κατοίκων σχετικά με την αγροτική γη του εκίδο του Acapulco, στη ζώνη που ονομάζεται La Marquesa σχεδιάζεται η κατασκευή ενός θεματικού πάρκου. Τα μέλη του εκίδο σε πρώτη φάση θα λάμβαναν ένα ποσό για να νοικιάσουν τη γη τους για τρία χρόνια. Με το σλόγκαν «Όλο το Μεξικό στη La Marquesa» το πρόγραμμα έχει σκοπό την εκμετάλλευση του αστικού τουρισμού της πόλης του Μεξικού.

Η Marquesa, με έκταση 1.580 εκτάρια, ανακηρύχθηκε εθνικό πάρκο το 1938 και παρέμεινε στα χέρια της κοινότητας των

Otomies του Acapulco. Μέχρι σήμερα η ομοσπονδιακή κυβέρνηση έχει απαλλοτριώσει μεγάλες εκτάσεις, ανάμεσα στις οποίες κάποιες για την Ομοσπονδιακή Επιτροπή Ηλεκτρισμού, τον αγωγό αερίου της Pemex, το Ινστιτούτο Πυρηνικών Ερευνών, τη διαπλάτυση του παλιού αυτοκινητοδρόμου Μεξικό-Toluca και άλλα. Για όλες αυτές τις απαλλοτριώσεις η μόνη αποζημίωση που έχουν λάβει ήταν ένα κέντρο πώλησης χειροτεχνημάτων –το οποίο ποτέ δεν μπόρεσαν να χρησιμοποιήσουν– δύο κούνιες και μία τσουλήθρα. Ποτέ δεν έλαβαν χρηματική αποζημίωση για τις απαλλοτριώσεις. Και τώρα προσπαθούν να απαλλοτριώσουν και τη γη του οικισμού της La Marquesa, όπου ζουν 380 οικογένειες. Τόσο οι ομοσπονδιακές όσο και οι πολιτειακές αρχές ισχυρίζονται ότι συστηματοποιείται η χρήση γης ώστε να προχωρήσουν στις απαλλοτριώσεις της κοινοτικής γης και να την πουλήσουν σε 57 μεγάλες εταιρείες που έχουν σχηματίσει διοικητική επιτροπή στην οποία βέβαια δεν περιλαμβάνεται η κοινότητα του Acapulco.

Ανάμεσα στις εταιρείες που συμμετέχουν σ' αυτή την τόσο επωφελή συμφωνία είναι οι εξής: Tribasa, Bayer, Televisa, TV Azteca, Kaufman & Broth, Mercedes Benz, Bancomer, Volkswagen, Crisa, Club de Golf Los Encinos, Nissan, Fraccionamiento San Martín, Herbets, Sasca, BMW, Bernardo Quintana, Hoteles Fiesta Americana, Clemente Serna, Coca-Cola, Pepsi-Cola, Cerveceria Modelo, Hotel Holiday Inn, Cerveceria Cuauhtemoc, Bimbo-Barcel, Nestle.

Την περίοδο Μαΐου - Σεπτεμβρίου του 1999 κάτοικοι της περιοχής δέχτηκαν από την πολιτειακή κυβέρνηση και μια ομάδα ιδιωτών μια ευγενική προσφορά σεμιναρίων τουριστικών υπηρεσιών και γαστρονομίας. Οι κάτοικοι τους ρώτησαν τότε τι σκοπό και τι νόημα είχαν αυτά τα σεμινάρια αλλά ποτέ δεν έλαβαν απάντηση από τις αρχές. Αυτήν τη στιγμή οι κάτοικοι της La Marquesa προσπαθούν να οργανωθούν για να αντιμετωπίσουν

9 La Marquesa: Το πραγματικό της όνομα είναι Εθνικό Πάρκο Insurgente Miguel Hidalgo y Costilla. Πρόκειται για μια τουριστική περιοχή, η οποία συγκεντρώνει από κλαμπ γκολφ, πολυτελή εστιατόρια, ξενοδοχεία, κατοικίες και υποδομές οικότουρισμού μέχρι εγκαταστάσεις τηλεπικοινωνιακών αναμεταδόσεων και πυρηνικών ερευνών.

10 Arturo Montiel Rojas: Κυβερνήτης της πολιτείας του Μεξικού (1999-2005), ο οποίος υποστηρίχθηκε από το κόμμα PRI. Θεωρείται πολιτικό τσιράκι του πρώην προέδρου της δημοκρατίας Carlos Salinas de Gortari, από τον οποίο υποστηρίζεται και οικονομικά, ενώ έχει κατηγορηθεί από τους πολιτικούς του αντιπάλους για υποκλοπή τηλεφωνικών συνδιαλέξεων. Θεωρείται από τους πολιτικούς που είναι διατεθειμένοι να επενδύσουν τα πάντα προκειμένου να βρεθούν στην καρέκλα της προεδρίας της δημοκρατίας.

αυτό το νέο κύμα απαλλοτριώσεων (με αποζημίωση, σύμφωνα με τους ισχυρισμούς των αρχών, \$1.70 το τετραγωνικό) με οργανωμένο και νόμιμο τρόπο. Οι δε αρχές της πολιτείας του Μεξικού προσπαθούν να τους πιάσουν ώστε να εγκαταλείψουν την εμπορική ζώνη της La Marquesa.

Αφού έγινε και πάλι πέτρα, το σύννεφο τρυπώνει στην εκκλησία San Jeronimo στο χωριό Acapulco. Εδώ λαμβάνει χώρα μια συνέλευση όπου πάνω από 300 ιθαγενείς Otomies συζητούν με θέρημ για το πώς θα αντιμετωπίσουν το ζήτημα του τουριστικού σχεδίου για το οποίο μέχρι τώρα μόνο φήμες είχαν ακούσει. Μια ομάδα νεαρών του εκίδο παρουσιάζει το σχέδιο που επιχειρείται να επιβληθεί και δίνει πληροφορίες σχετικά με τα προγράμματα ιδιωτικών επενδύσεων στην περιοχή, που απειλούν τα δικαιώματά τους πάνω στη γη και το νερό. «Μας είπαν ότι θα κάνανε ένα πάρκο που θα ήταν προς όφελος της κοινότητας. Ότι θα επένδυαν ένα εκατομμύριο δολάρια και θα νοίκιαζαν τη γη», μας πληροφορεί ένας νεαρός από το Acapulco που σπουδάζει στο πανεπιστήμιο. Μια κυρία απαντάει: «Από τι θα ζήσουμε αν μας στερήσουν τη γη μας;». Μεγάλες γυναίκες συγκατανεύουν κουνώντας το κεφάλι και κάνουν σχόλια η μία στην άλλη στα otomí. Η αγανάκτηση μεγαλώνει. Μόλις πριν από ένα χρόνο απαλλοτρίωσαν 13,5 εκτάρια του οικισμού της La Marquesa και για αποζημίωση θέλουν να τους δώσουν 1,20 πέσος. Οι αρχές του εκίδο δεν έχουν αποκλείσει το ενδεχόμενο να πουλήσουν, αλλά ζητούν λίγα περισσότερα χρήματα ανά τετραγωνικό μέτρο. «Πράγμα το οποίο είναι τουλάχιστον βλακεία», λέει ο Antonio, γέρος αγρότης, μέλος του εκίδο που τώρα πουλάει κεσαδίγια¹¹ στις παρυφές του αυτοκινητοδρόμου Μεξικό-Τολυκα, «τον πιο ακριβό του Μεξικού», προσθέτει. Ένας από τους αγρότες, ο Jose, προτείνει να εμφανιστούν οι αρχές του εκίδο και της κοινότητας και να ξεκαθαρίσουν τη θέση τους. Και η κουβέντα συνεχίζεται ανάμεσα στους Otomí: «Η μόνη λύση είναι να οργανωθούμε. Δεν μπορούμε να μείνουμε άπραγοι. Πρέπει να υπερασπιστούμε τον τρόπο ζωής μας, την κουλτούρα μας, τη γη μας. Θέλουν να μας κοροϊδέψουν. Μας λένε ότι θα μας δώσουν δουλειά, άλλα σαν χωριά και κοινότητες ιθαγενών δεν θέλουν

παρά να μας αφανίσουν. Αυτοί το βλέπουν σαν επιχείρηση, εμείς το βλέπουμε σαν διάσωση των χωριών μας. Η αξιοπρέπεια των ανθρώπων δεν εξαγοράζεται με ψίκουλα». Νυχτώνει και ο κόσμος περιμένει φανερά ενοχλημένος την άφιξη των αρχών της κοινότητας και του εκίδο. Κανείς δεν εμφανίζεται μέχρι και το τέλος της συνέλευσης. Φοβούνται φαίνεται τις αντιδράσεις του κόσμου. Όλοι μαζί αποφασίζουν να καλέσουν μια συνέλευση των μελών του εκίδο μαζί με όλο το χωριό για να πάρουν μια συλλογική απόφαση.

Σαν το νερό που κατεβαίνει από το λόφο έτσι και η είδηση του τουριστικού σχεδίου ποτίζει όλο το χωριό. Μοιράζονται φωτοτυπίες της επενδυτικής πρότασης, αλλά οι εκπρόσωποι του εκίδο και της κοινότητας αρνούνται ότι είναι αλήθεια. Μετά από μία εβδομάδα, υπό την πίεση των κατοίκων του Acapulco που ζητούν πληροφορίες, ο υπεύθυνος της περιουσίας του εκίδο αποφάσισε να καλέσει τους 370 καλλιεργητές (του εκίδο) για να τους παρουσιάσει το σχέδιο του θεματικού πάρκου. Η γενική ιδέα είναι φυσικά να αφήσει το υπόλοιπο χωριό εκτός των αποφάσεων. Δεδομένου ότι η γη ανήκει στο εκίδο, η απόφαση, σύμφωνα με το νόμο, ανήκει στα μέλη του, τα οποία οι εκπρόσωποι των αγροτών προσπαθούν να πείσουν λέγοντάς τους ότι θα γίνουν συνεταιρείοι, και ότι θα πληρωθούν καλά αν δεχτούν να νοικιάσουν τη γη.

Η συνέλευση λαμβάνει χώρα στο αμφιθέατρο του εκίδο στο κέντρο του χωριού. Και η πέτρα φτάνει μέχρι εκεί. Εκτός όμως από αυτούς που έχουν καλεστεί, φτάνουν και δεκάδες κάτοικοι του Acapulco, στην πλειοψηφία τους γυναίκες. Η ομάδα που υποστηρίζει τις αρχές απαγορεύει την είσοδο σε οποιονδήποτε εκτός των μελών του εκίδο. Οι γυναίκες και οι νέοι αγανακτούν και ξεκινούν να παλεύουν για να μπουν. «Δεν μας αφήνουν να μπούμε γιατί οι πλούσιοι θέλουν να περάσουν πάνω από τους φτωχούς, θέλουν να κάνουν ό,τι κάνουν πίσω από την πλάτη μας, αλλά την απόφαση θα την πάρει όλος ο λαός. Η απόφαση είμαστε εμείς. Εδώ αποφάσεις δεν παίρνουν μόνο τα μέλη του εκίδο αλλά όλο το χωριό», φωνάζει η κυρία Cleotilde, μια γυναίκα γύρω στα 60. Ο κόσμος είναι πολύ οργανωμένος. Τις τελευταίες μέρες οι αρχές της Εθνικής Επιτροπής

11 Μεξικάνικο φαγητό, το οποίο αποτελείται από τортιγία, γεμιστή συνήθως μόνο με τυρί, που σερβίρεται ζεστή.

Υδάτων¹² άδειασαν τη λίμνη Salazar (που θα αποτελούσε μέρος του τουριστικού προγράμματος) χωρίς να ειδοποιήσουν καμία από τις αρχές του χωριού. Εκτός αυτού, οι ίδιοι υπεύθυνοι μοίρασαν χαρτιά στους πλανόδιους μικροπωλητές κεσαδίγιας που ζουν στο χωριό, όπου τους ρωτούσαν εν είδει έρευνας τι δουλειά θα ήθελαν να κάνουν. Οι γυναίκες κλωτσούν τη γυάλινη πόρτα. «Θέλουμε να μπούμε, αφήστε μας να μπούμε. Θέλουμε να ξέρουμε τι είναι αυτό το πρόγραμμα που μας κουβαλάτε. Θέλετε να κάνετε τη συνάντησή σας στα κρυφά, αλλά η γη ανήκει σε όλο το χωριό», φωνάζουν θυμωμένες.

Ο Isabel Marcial Cesareo τους απαντά ότι αυτός δεν ξέρει για τι πράγμα μιλάνε. «Είναι όλα κινδυνολογίες», προλαβαίνει να πει πριν τον αναγκάσουν να σωπάσει με τις βρισιές τους οι αγανακτισμένες γυναίκες. «Ό,τι και να γίνει εμείς θα αμυνθούμε». Μια ομάδα γυναικών εισβάλλει τόσο αγριεμένα που κανείς πια δεν προσπαθεί να τις απομακρύνει. «Θέλουμε πληροφορίες, να μας πείτε την αλήθεια. Είμαστε αγρότες και υπερασπιζόμαστε τα δικαιώματά μας. Αρκετά ανεχτήκαμε τις κοροϊδίες. Μερικές φορές δεν λέμε κουβέντα από το φόβο μας, αλλά δεν το θέλουμε άλλο αυτό. Δεν θέλουμε να συνεχιστεί αυτό. Έχουμε δικαίωμα να μπούμε». Μπροστά στην πίεση αυτή και εν μέσω φωνών τα μέλη του echido αποφασίζουν να επιτρέψουν την είσοδο σε όλους. Ακολουθεί μια χαοτική συζήτηση. Μιλάνε όλοι μαζί, οι γυναίκες και οι νέοι απαιτούν εξηγήσεις. Ο επίτροπος Guadalupe Espinoza Salinas πληροφορεί ότι η Εθνική Επιτροπή Υδάτων άδειασε τη λίμνη για να κάνει εργασίες αποκατάστασης των αναχωμάτων του φράγματος. Κατόπιν λέει ότι όλα τα σχετικά με το τουριστικό πρόγραμμα δεν είναι παρά φήμες και ότι «όποιος έχει πληροφορίες να το πει γιατί όλα όσα λέγονται είναι ψέματα». Αμέσως ξεσπά η

διαμάχη. «Ποιος διέταξε την εκκένωση του φράγματος; Αυτό είναι εγκληματικό!» ακούγεται από το βάθος. Εκείνη ακριβώς τη στιγμή φτάνουν οι αντιπρόσωποι της αγροτικής συνομοσπονδίας της πολιτείας του Μεξικού, που συνδέονται με την πολιτειακή κυβέρνηση, η οποία είναι από τους υποκινητές του επενδυτικού προγράμματος. Όταν τους παρουσιάζουν προκειμένου να μιλήσουν επί του θέματος, ο κόσμος τους γιουχαΐζει και δεν θέλει ούτε να τους ακούσει. «Δεν θέλουμε τίποτε από εσάς. Δεν πουλάμε τη γη, ούτε την νοικιάζουμε ούτε τίποτε!», τους φωνάζουν οι γυναίκες. Ένας νεαρός από τη Marquesa που σπουδάζει στο UNAM παρεμβαίνει. Ξεκαθαρίζει ότι το μόνο που θέλει ο κόσμος είναι πληροφόρηση, και μια ζωή τους κλέβουν τη γη. «Από την περιοχή μας περνάει ο πιο ακριβός αυτοκινητόδρομος του Μεξικού, και εμείς δεν μπορούμε ούτε να τον χρησιμοποιήσουμε ελεύθερα». «Είναι πολλές οι εταιρείες που θέλουν να επενδύσουν σ' αυτή τη περιοχή. Για να πείσουν τον κόσμο του λένε ότι θα τους κάνουν συνεταιίρους και μετά, αν δεν τηρήσουν το λόγο τους, άντε να τους βγάλεις!» Ο επίτροπος, σε τόνο πιο συμφιλιοτικό, επιμένει: «Μα κι εμείς θέλουμε να υπερασπιστούμε τη γη. Εμείς είδαμε τα σχέδια και μας φαίνονται καλά, θέλουμε να τα δείτε κι εσείς».

Η απάντηση δεν αργεί να δοθεί. Με μία φωνή άντρες και γυναίκες τον κάνουν να σωπάσει κραυγάζοντας «Η γη ούτε νοικιάζεται ούτε πωλείται, αυτό να το βάλετε καλά στο μυαλό σας».

Εν τω μέσω της συνέλευσης το λόγο παίρνει ο Javier Peña που αυτοπαρουσιάζεται σαν αρχηγός της Συμμαχίας Ιθαγενικών Λαών της Ανατολικής Οροσειράς της πολιτείας του Μεξικού¹³ και μέλος της ANIPA.¹⁴ Μας υπενθυμίζει πως είχαν πουληθεί με παράνομες διαδικασίες κάποια τμήματα του echido όπως το Βενζινάδικο, μία καλύβα και ένα τμήμα του δάσους.

12 *Comision Nacional del Agua: Διαχειρίζεται τα εθνικά ύδατα, δηλαδή τη διαθέσιμη ποσότητα και την ποιότητα των υδάτων και αναλαμβάνει τη διάθεση τους στον καταναλωτή. Έχει θέσει σε λειτουργία δύο προγράμματα: το Εθνικό Πρόγραμμα Υδρευσης (Programa Nacional Hidraulico) και τα Περιφερειακά Προγράμματα Υδρευσης (Programas Hidraulicos Regionales). Στο δεύτερο ανήκει και το Σύστημα Gutzamala της κοιλάδας του Μεξικού.*

13 *Alianza de Pueblos Indigenas de la Sierra Oriente del Estado de Mexico: Οργάνωση που παλεύει για τα δικαιώματα των ιθαγενικών λαών καθώς και για την προστασία του περιβάλλοντος και της βιοποικιλότητας και ενάντια στις απαλλοτριώσεις των εδαφών των ιθαγενικών κοινοτήτων.*

14 *Asamblea Nacional Indigena Plural por la Autonomia - Agrupaci_n Politica Nacional (ANIPA-APN): Εθνική Πολυπολιτισμική Ιθαγενική Συνέλευση για την Αυτονομία - Εθνική Πολιτική Ένωση. Αποτελείται από ιθαγενείς ή μη. Βασική αρχή της είναι η υπεράσπιση των δικαιωμάτων των ιθαγενών, η διεκδίκηση δηλαδή, του δικαιώματος του αυτοπροσδιορισμού και της δυνατότητας άσκησής του μέσω της αυτονομίας. Επιδιώκει τη δημιουργία ενός εθνικού ιθαγενικού κινήματος το οποίο μαζί με τα υπόλοιπα δημοκρατικά κινήματα της χώρας θα παλέψει για μια κοινωνία πολυπολιτισμική, δημοκρατική, ανεκτική, που σέβεται τη διαφορετικότητα.*

Ο επίτροπος απαντά προσβλητικά: «Ξέρουμε ότι ο Peña και οι δικοί του προτρέπουν τον κόσμο να αντιταχθεί στο Plan Puebla-Panamá, άλλα το μόνο που θέλουν στην πραγματικότητα είναι να γίνουν βουλευτές και να κάνουν ταξίδια στο εξωτερικό». Κάποιοι άλλοι, ανάμεσά τους και πολλές γυναίκες, του υπενθυμίζουν ότι αυτός ειδικά δεν έχει το ηθικό κύρος να καταγγέλλει τίποτε αφού ο ίδιος είχε εξαπατήσει και υπεξαιρέσει από ολόκληρη κοινότητα 20 χιλιάδες πέσος, και μάλιστα είχε πάει και φυλακή γι' αυτό. Ο πρώην επίτροπος υπενθυμίζει ότι όταν ο Peña πριν από έξι χρόνια κατείχε αυτήν τη θέση στο echido είχε πραγματοποιηθεί η απαλλοτρίωση του οικιστικού ιστού της Marquesa, και δεν έκανε τίποτε για να το σταματήσει, ούτε έστω να κάνει κάποια προσφυγή στα δικαστήρια. Μάλιστα λέγεται ότι θέλησε να διαπραγματευθεί ανεβάζοντας στα 5 εκατομμύρια την τιμή της αποζημίωσης, ενώ στον κόσμο έλεγε ότι ζητούσε 2. «Και τώρα λέει ότι υπερασπίζεται τη γη. Αυτός είναι κοροϊδία!» Ο αδελφός του Peña δικαιολογεί το συγγενή του. «Όλοι κάνουμε λάθη!» Υπενθυμίζει μάλιστα ότι μία ομάδα με επικεφαλής τον Pena είχε πάει στο Pinos. «Ενωθήκαμε με την Xochitl Galvez,¹⁵ που είναι φίλη του Javier, που μας είπε ότι ο Fox δεν δέχθηκε τα συμφωνηθέντα στο Atenco γιατί δεν προτίθεται να πατήσει κάτω τον κόσμο». Ακούγονται φωνές που λένε ότι το μόνο που κάνει ο Peña είναι να διαπραγματεύεται πίσω από τις πλάτες του κόσμου, ενώ κάποιος άλλος συμπληρώνει ότι το μόνο που θέλει είναι η υποψηφιότητα για μια θέση στη βουλή. Ο Peña προσπάθησε να υπερασπιστεί τον εαυτό του, αλλά ήταν μάταιος κόπος. Ο κόσμος πια δεν τον άκουγε και ας παρουσιάζονταν σαν αρχηγός της Συμμαχίας των Λαών - ANIPA.

Η συνέλευση συνεχίστηκε και στο τέλος πάρθηκε η απόφαση να απορρίψουν το σχέδιο και να μην επιτρέψουν την αρπαγή της γης και των δασών τους. Οι διάφορες αρχές απείλησαν με παραιτήσεις, αφού πρώτα είχαν πτηθεί.

Ο κόσμος τους πήρε το λόγο μα το σημαντικότερο ήταν ότι κατάφεραν να μπλοκάρουν την πώληση της γης. Γι' αυτό και η μεγαλύτερη ντροπή για τις αρχές ήταν ότι έδωσαν λογαριασμό στον κόσμο και ξεσκεπάστηκαν μπροστά του. Αυτή ήταν η μεγαλύτερη τιμωρία, ενώ τους ξεκαθαρίστηκε μία και καλή ότι δεν

μπορούσαν να υπογράψουν κανένα χαρτί ούτε και να κλείσουν συμφωνίες με κανέναν αν δεν το ενέκρινε το χωριό. «Όλοι μαζί πρέπει να υπερασπιστούμε τη γη μας. Γιατί μαλώνουμε μεταξύ μας; Την ημέρα που θα χάσουμε το echido δεν θα έχουμε καν με ποιον να μαλώσουμε. Γι' αυτό και όλος ο λαός πρέπει να αντισταθεί ενάντια στο τουριστικό σχέδιο των ξένων...» λέει ο νεαρός Otomí που σπουδάζει στο UNAM.

Τελικά η συνέλευση λύεται και ο κόσμος πάει να δει το φράγμα για να διαπιστώσει με τα ίδια του τα μάτια αν είναι αλήθεια αυτό που ειπώθηκε, ότι δηλαδή ότι το γεμίζανε. Κοιτώντας τη στάθμη του νερού να ανεβαίνει, κοιτιούνται όλοι μεταξύ τους και χαμογέλανε περήφανοι, σίγουροι ότι αυτή τη φορά, οι γυναίκες και οι άντρες του Acapulco αναχαίτισαν τα επιχειρηματικά σχέδια όσων εποφθαλμιούν τη γη τους για να την μετατρέψουν σε εμπόρευμα.

Χαμογελώντας κι αυτή, η πέτρα ξαναγίνεται σύννεφο και θυμάται αυτό που είπε μία κυρία πάνω από 60 χρονών στα otomí γεμάτη περηφάνια. «Τη γη αυτή των προγόνων μας, που την υπερασπίστηκαν με το αίμα τους, και την οποία κληρονομήσαμε, πρέπει να ξέρουμε πώς να την υπερασπιστούμε. Γι' αυτό και δεν θα πουλήσουμε τίποτε και ούτε θα τα παρατήσουμε».

Τις επόμενες μέρες του ημερολογίου: Ο Montiel ανακοινώνει την υποστήριξη του στο σχέδιο αναδιοργάνωσης της Marquesa και ότι θα δράσει ενάντια σε οποιονδήποτε δεν είναι σύμφωνος. Ο Javier Peña εμφανίζεται όπου μπορεί λέγοντας ότι «υπερασπίστηκε» τη Marquesa και είναι αναπληρωματικός υποψήφιος του PT στο 4ο διαμέρισμα. Οι επίτροποι του echido, σε συνεργασία με το CNC και την πολιτειακή κυβέρνηση (απευθείας με τον Montiel) προσπαθούν να επιβάλλουν εκ νέου το σχέδιό τους.

Το σύννεφο πετάει μέχρι το Atlapulco. Για τα χωριά που γειτονεύουν με την κοιλάδα του Anahuac όπως το Atlapulco, που βρίσκεται στο ψηλότερο σημείο της κοιλάδας της Toluca και του Μεξικού, το γεγονός ότι είναι οικονομικά υποταγμένα σε πόλεις όπως το Huixquilucan, η Lerma και το Distrito Federal αποτελεί εδώ και πολλά χρόνια αιτία ειρηνικής αντίστασης, αφού ενώ τα δάση τους τροφοδοτούν με οξυγόνο τις μεγαλουπόλεις, η γη τους ξεραίνεται από την έλλειψη νερού που χρησιμοποιείται για

15 Xochitl Galvez Ruiz: Γενικός διευθυντής του Εθνικού Ιθαγενικού Ινστιτούτου (INI).

να συντηρούνται μεγάλες βιομηχανίες και πολυτελή κέντρα διακοπών.

Το Atlapulco έχει μια ιστορία που αξίζει να διασωθεί. Μέχρι πριν από μερικά χρόνια ήταν μια από τις πολλές κοινότητες που είχε χάσει τα ίχνη του ιθαγενικού του παρελθόντος, μια κοινότητα που δεν γνώριζε ότι, πριν από την Κατάκτηση, είχε δεσμούς με την Chalma και το Malinalco, λόγω της γεωγραφικής του θέσης. Η ανακάλυψη όμως ενός ανάγλυφου nahhu και εν συνεχεία ενός ολόκληρου ναού του teotihuacan σε πρόσφατες ανασκαφές φαίνεται πως ξύπνησε στους κατοίκους την ανησυχία να ανακαλύψουν την ιστορία τους και να διεκδικήσουν την καταγωγή τους. Το San Pedro Atlapulco βρίσκεται ανάμεσα στην Toluca και το DF, χωμένο σ' ένα δάσος από oyameles,¹⁶ στην περίφημη κοιλάδα της σιωπής. Η γεωγραφική και στρατηγική του θέση ήταν κάποτε αξεπέραστη. Δίκαια ονομάζονταν «το μεγάλο αγνάντι» αφού βρίσκεται στην ψηλότερη κορυφή των κοιλάδων της Toluca και του Μεξικού. Το Atlapulco σήμερα όπως και πολλοί άλλοι ιθαγενικοί θύλακες ανήκει στο δήμο του Ocoyoacac και διεξάγει ένα διαρκή αγώνα για τη διάσωση της γης, της κουλτούρας και της ιστορίας του, στις παρυφές της μεγαλύτερης πόλης του κόσμου.

Ο Mario Flores Juarez, πρόεδρος της επιτροπής κοινοτικής περιουσίας του San Pedro Atlapulco, και ο Juan Dionicio μας είπαν:

«Είμαστε μια κοινότητα που βρίσκεται στα 45 λεπτά από την πόλη (του Μεξικού), αν ταξιδεύεις από τον επαρχιακό δρόμο και μισή ώρα αν έρχεσαι από τον αυτοκινητόδρομο, και κοντά σε μία ακόμη μεγάλη πόλη, την Toluca, της οποίας η αρχική αστική ζώνη όλο και πλησιάζει προς το μέρος μας, όπως άλλωστε και η Lerma, μια βιομηχανική περιοχή που εξαπλώνεται ανεξέλεγκτα. Στις 14 Αυγούστου του 1946 η ομοσπονδιακή κυβέρνηση αναγνώρισε στην κοινότητά μας την κυριότητα 7.110 εκταρίων γης από τα οποία τα 3.800 είναι δασικά, ενώ τα υπόλοιπα είναι ή αγροτεμάχια ή παραγκουπόλεις. Η κοινότητά μας αναγνωρίστηκε μαζί με άλλους δύο αγροτικούς πυρήνες: San Miguel Almaya & Santa Maria Coahuasco, στο δήμο του Capulucac. Το γεγονός ότι είμαστε κοινότητα μας καθιστά πραγματικό φρένο στην εξαπλω-

ση του αστικού λεκέ, εκτός του γεγονότος ότι το δάσος μας προσφέρει περιβαλλοντολογικές υπηρεσίες στη Lerma, την Toluca, το Huixquilucan και το Distrito Federal. Γι' αυτό και η υπεράσπιση των εδαφών μας είναι ζωτικής σημασίας. Πράγμα που μας κινητοποιεί να πληροφορούμε τον κόσμο για την κατάστασή μας ώστε να έχει επίγνωση της σημασίας που έχει αυτή η κοινότητα. Η υπεράσπιση του δάσους είναι απόφαση της συνέλευσής μας. Πρόκειται για δάσος ανεκτίμητης αξίας με oyamel αφού τροφοδοτεί και συντηρεί τον υδροφόρο ορίζοντα. Στο δάσος αυτό υπάρχουν πηγές από τις οποίες τροφοδοτούνται το Huixquilucan, η Lerma και το DF.

Σαν κοινότητα φροντίζουμε να προσέχουμε το δάσος τις εποχές που πέφτει η στάθμη του ποταμού και οι πυρκαγιές είναι καθημερινό φαινόμενο. Έχουμε κοινοτικά προγράμματα ομάδων περιφρούρησης ενάντια τις πυρκαγιές, καθώς και ομάδων πρόληψης που οποίων διαμορφώνουν αντιπυρικές ζώνες. Πρόκειται για μια ομαδική δουλειά που ούτε αναγνωρίζεται και φυσικά ούτε ανταμείβεται. Στη βάση της συντήρησής μας βρίσκονται σχεδιασμοί πολιτισμικού χαρακτήρα αφού μόνο μέσα από την ομαδική δουλειά γίνονται αποτελεσματικά πράγματα. Αντίθετα, κάθε φορά που συντελείται η διαδικασία αστικοποίησης, ο τρόπος αυτός οργάνωσης που επιτρέπει την κατανόηση του δάσους και της γης αλλά και άλλα στοιχεία που ενισχύουν την αίσθηση της κοινότητας, ξεριζώνεται.

Για την κοινότητά μας το δάσος και όσα γεννιούνται σε αυτό είναι άγια. Η χιλιόχρονη σχέση της κοινότητάς μας με τα βουνά και τα νερά της είναι αυτή που κάνει δυνατή την επιμονή του πολιτισμού μας και τη διατήρηση του οικοσυστήματός μας. Μεγάλο μέρος των θρησκευτικών μας δραστηριοτήτων και πεποιθήσεων έχουν άμεση σχέση με το δάσος, γι' αυτό και η καταστροφή των εδαφών μας θα σήμανε την καταστροφή του πολιτισμού μας».

Από το Atlapulco το σύννεφο πετάει στο San Pedro Tlanixco, στο δήμο του Tenango del Valle. Το βασικό πρόβλημα είναι και εδώ το νερό αφού η πολιτειακή κυβέρνηση παραχώρησε το ποτάμι Tlanixco στους ανθοκαλλιεργητές της Villa Guerrero. Οι αγρότες της περιοχής δεν τα παρατάνε. Ο επίτροπος του San

16 Oyamel (ή pino oyamel): είδος πεύκου.

Pedro δηλώνει: «Δεν θα αφήσουμε να μας στερήσουν το νερό της κοινότητάς μας. Η κυβέρνηση παραχώρησε ολόκληρο ποτάμι στους ανθοκαλλιεργητές της Villa Guerrero, αλλά αυτό το νερό δεν τους ανήκει, ανήκει στην κοινότητα. Βρισκόμαστε στα όρια του αφανισμού».

Πιο πέρα, στο Xalatlaco η κοινότητα υπερασπίζεται τη γη, τα δάση και το νερό της ενάντια στην απληστία της Mercedes Benz.

Αυτή η ιστορία επαναλαμβάνεται στις ιθαγενικές κοινότητες της πολιτείας του Μεξικού. Είναι πάντα η ίδια, μια ιστορία από λεπλασίες, απάτες, διαφθορά και καταστολή. Αλλά και η αντίσταση ενώνει τώρα πια όλες αυτές τις φυλές. «Για όλους» επαναλαμβάνει το σύννεφο, και καθώς μπαίνει στη γη αυτή συναντά ένα τρικάκι, και καθώς εγκαταλείπει τον ουρανό της, ο αέρας ανεμίζει ένα άλλο...

«Όλα για όλους.

Οι caciques και οι πολιτικοί των τριών πολιτικών κομμάτων (PRI, PAN, PRD) θέλουν να αρπάξουν τη γη μας. Για εμάς και για το μέλλον των παιδιών μας η υπεράσπιση της κοινοτικής περιουσίας είναι σημαντική γιατί:

1. Αν διατηρήσουμε τη γη μας θα μπορούμε να συνεχίσουμε να τρεφόμαστε από αυτή.

2. Τα παιδιά μας και τα εγγόνια μας θα έχουν σπίτι.

3. Αν επιτρέψουμε την καθιέρωση της μικρής ιδιοκτησίας, ο δήμος θα μας χρεώσει φόρο ακίνητης περιουσίας και την κατανώση του νερού κάνοντάς μας ακόμη πιο φτωχούς και πετώ-

ντας έξω αυτούς που δεν θα μπορούν να πληρώσουν. Κι αν δεν το ξέρετε, ο φόρος ακίνητης περιουσίας στο Huixquilucan είναι ο ψηλότερος στη Λατινική Αμερική.

4. Ξέρουμε καλά ότι από το δήμο ποτέ δεν πήραμε τίποτε αφού τα παίρνουν όλα οι μεγαλοεπενδυτές. Οι λεωφόροι, οι δρόμοι, οι αγωγοί του νερού, όλα είναι προϊόν τη εργασίας της κοινότητάς μας. Ο φόρος ακίνητης περιουσίας δεν θα είναι παρά ένα ακόμη πλιάτσικο για τους πολιτικούς που καθημερινά πλουτίζουν με τη δουλειά μας.

5. Η αστική εξάπλωση των πολυεκατομμυριούχων (Bosque Real)¹⁷ πλησιάζει όλο και περισσότερο τη γη μας. Τι κερδίσανε τα χωριά που πουλήσανε τη γη τους; Ζούνε σε καλύτερες συνθήκες; Έχουν περισσότερα σχολεία, νοσοκομεία, πολιτιστικά κέντρα; Ακριβώς το αντίθετο. Τα προγράμματα αυτά μας στερούν τη γη μας, καταστρέφουν τα δάση, σπαταλούν απίστευτες ποσότητες νερού και μας καταδικάζουν στην ανέχεια. Δεν έχουμε ούτε ένα κέντρο υγείας και τα λίγα σχολεία μας είναι σε άθλια κατάσταση. Οι πολιτικοί όλων των κομμάτων κυβερνάνε υπέρ των πλουσιών και ενάντια σ' εμάς. ΦΤΑΝΕΙ ΠΙΑ! Δεν πιστεύουμε πια στους πολιτικούς παρά μόνο στις δυνάμεις μας. Να υπερασπιστούμε τη γη και την κοινότητά μας!»

**Από τα Βουνά του Νοτιοανατολικού Μεξικού
Subcomandante Insurgente Marcos
Μεξικό, Γενάρης του 2003**

17 Bosque Real Country Club: Κλειστό συγκρότημα πολυτελών κατοικιών με γήπεδο γκολφ, ιδιωτική αστυνομία κ.λπ., το οποίο βρίσκεται στο δήμο Huixquilucan της κοιλάδας του Μεξικού. Μεγαλομέτοχοι της κατασκευαστικής εταιρείας πολυτελών κατοικιών Bosque Real Country Club είναι τρεις μεγάλες επιχειρήσεις: η Grupo IUSA (με επενδύσεις στους τομείς της βιομηχανίας, των επικοινωνιών και των κατασκευών), η Grupo FRISA (με επενδύσεις στους τομείς του εμπορίου, της βιομηχανίας και των κατασκευών) και τέλος η Grupo Funtanet (με επενδύσεις στους τομείς της βιομηχανίας, του εμπορίου και των κατασκευών).

LA
REBELDIA
ALIMENTA
LA
ESPERANZA

ΟΚΤΩΒΡΗΣ. GUERRERO. ΤΟ ΔΕΚΑΤΟ ΙΧΝΟΣ

Οι πολιτικοί κρατούμενοι και αγνοούμενοι: Η εξεγερμένη μνήμη

Όταν το χέρι και το βλέμμα φτάνουν στον Οκτώβρη και στο Guerrero,¹ πόνο και κουράγιο φέρνει ο αέρας. Αλλά δεν υπάρχει στείρα πίκρα ούτε και πτωπαθής παραίτηση στο χέρι, όταν γίνεται σύννεφο και στο βλέμμα, όταν γίνεται πέτρα. Γιατί αυτή είναι η πολιτεία του Guerrero, όπου πολλοί πόνοι και πολλά κουράγια συνθέτουν την ιστορία και το όνομα, αλλά και πολλές αναμνήσεις και εξεγέρσεις.

Guerrero. Πάνω από 3 εκατομμύρια κάτοικοι και περισσότεροι από μισό εκατομμύριο ιθαγενείς: Amuzgos, Mixtecos, Nahuas, Tlapanecos.

Πετάει το γαλάζιο σύννεφο. Αυτό που ξεχωρίζει εκεί στην ανατολή, κοντά στην Puebla και την Oaxaca, είναι η La Montaña. Η πάνω και η κάτω. Η πλειοψηφία των κατοίκων είναι ιθαγενείς Tlapanecos, Nahuas και Mixtecos. Στην απαιτησή τους

για τρόφιμα, προγράμματα υγείας και αγροτικής παραγωγής, έργα υποδομής και ότι χρειάζονται για να αναπτυχθούν, ο Fox απάντησε με... maquiladoras! Ναι, όπως άλλωστε και σε όλη τη μεξικανική επαρχία που καταστρέφεται σταδιακά από τις νεοφιλελεύθερες πολιτικές, έτσι και στη La Montaña του Guerrero τα φτηνά εργατικά χέρια και η φτηνή γη αφθονούν. Και τα μεν και η δε είναι μια καλή ευκαιρία για πλιάτσικο από επιχειρηματίες και πολιτικούς. Και φυσικά όπως σε πολλά μέρη της μεξικανικής επαρχίας, και εδώ το βασικό προϊόν της περιοχής είναι οι μετανάστες. Από τις περιοχές της Cuautla, όπου καλλιεργείται ζαχαροκάλαμο και φασόλια, μέχρι την πόλη της Νέας Υόρκης, μέσω των κάμπων του βορειοδυτικού Μεξικού, οι Μεξικανοί από το Guerrero μεταναστεύουν σε αναζήτηση πόρων για την οικογένειά τους. Τουλάχιστον τριάντα χιλιάδες μετανάστες αφήνουν

¹ Η πολιτεία του Guerrero βρίσκεται στο νοτιοδυτικό τμήμα του Μεξικού και συνορεύει βόρεια με τις πολιτείες του Μεξικού και του Morelos, βορειοδυτικά με την πολιτεία του Michoacan, βορειοανατολικά με την πολιτεία της Puebla, ανατολικά με την πολιτεία της Oaxaca και νότια βρέχεται από τον Ειρηνικό Ωκεανό.

τους κάμπους και τα σπίτια τους σε κάθε αγροτική περίοδο.

Αλλά οι βιομηχανίες του σχεδίου του Fox «Πορεία προς το Νότο»² (όνομα που μαρτυράει απωθημένα κατακτητή) δεν έρχονται μόνες τους. Συνοδεύονται από τον ομοσπονδιακό στρατό και την αστυνομία. Ναι, μαζί με τις maquiladoras έφτασαν περισσότερα στρατόπεδα και αστυνομικές βάσεις, στρατιωτικές εφεδρείες, κατοικημένες καταστροφές. Μαζί με τους στρατιώτες έφτασε και η πορνεία, ο αλκοολισμός, το εμπόριο ναρκωτικών. Η γη των αγροτών απαλλοτριώθηκε για να κατασκευαστούν στρατόπεδα και κέντρα εκπαίδευσης. Παράλληλα αυξήθηκαν και οι διαμάχες ανάμεσα στις κοινότητες. «Ότι ενώνει η ιστορία, είθε να το χωρίσει το χρήμα», φαίνεται να είναι το σλόγκαν των νεοφιλελεύθερων κυβερνήσεων.

Το Κέντρο Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων Tlachinollan³ καταγγέλλει ότι στο Guerrero υπάρχει πραγματικά «ασφάλεια» στρατιωτικού τύπου «ως τρόπος ελέγχου του κοινωνικού κινήματος». «Σ' αυτό το πλαίσιο, δεδομένου ότι η ατμόσφαιρα είναι ιδιαίτερα θερμή και υπάρχουν πολλές διαμάχες ανάμεσα σε κοινότητες, η στρατιωτικοποίηση στην περιοχή έχει αυξηθεί, ενδεχομένως προκειμένου να διασφαλιστούν οι χώροι των maquiladoras και να δημιουργηθεί ένα ασφαλές περιβάλλον για επενδύσεις κεφαλαίων βιομηχανία στη αυτή».

Στην Tlaxcala, όπως διαβεβαιώνει το Κέντρο Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων Tlachinollan, «ένα από τα σημεία που εξακολουθεί να μας ανησυχεί ιδιαίτερα είναι αυτή ακριβώς η τάση στρατιωτικο-

ποίησης της ιθαγενικής περιοχής. Σαν να έχουν υποταχθεί ο διάλογος, η κοινοτική ανάπτυξη, η κοινωνική συμφωνία σε μια στρατιωτική στρατηγική. Η στρατιωτικοποίηση δικαιολογείται σαν ένας τρόπος διασφάλισης της σταθερότητας στην περιοχή, ενώ δεν χτυπιέται το κακό στη ρίζα του, η φτώχεια, η ανέχεια, η μαζική μετανάστευση [...]».

Και καταλήγει:

«Το γεγονός ότι δεν εγκρίθηκε το σχέδιο νόμου σχετικά με τα δικαιώματα και τον πολιτισμό των ιθαγενών κατέστησε σαφές στις ιθαγενικές οργανώσεις του Guerrero ότι όλα είναι καλά προμελετημένα προς την κατεύθυνση ενός νόμου τέλεια εναρμονισμένου με τις ανάγκες του πολυεθνικού κεφαλαίου. Οι κοινότητες δεν θα έχουν τη δυνατότητα να πάρουν αποφάσεις για την περιοχή τους και να αναπτύξουν σχέδια για την εθνο-πολιτισμική τους εξέλιξη».

Η καταστροφή της επαρχίας είναι δε τόσο επωφελής που ο κυβερνήτης του Guerrero, Rene Juarez⁴ (ή αλλιώς «το φτωχό παραχαϊδεμένο της Zedillo»), αναζητά τη σύναψη εμπορικών συμφωνιών και επενδύσεων ακόμη και εκτός περιθώριο της ομοσπονδίας (του Μεξικού), κυρίως στο τομέα της μεταλλουργίας με τον Καναδά και την Ιαπωνία. Και αυτό γιατί είναι γνωστό ότι στη La Montaña του Guerrero υπάρχει πληθώρα νέων μεταλλευμάτων που θα είναι εξαιρετικά χρήσιμα στην τεχνολογία του μέλλοντος. «Στο Guerrero υπάρχουν τέσσερις ζώνες ορυκτών μετάλλων πλούσιες σε χρυσό, ασήμι, χαλκό, μόλυβδο, σίδηρο, ψευ-

2 Plan «Marcha Hacia el Sur»: Το σχέδιο «Πορεία προς το Νότο» αποτελεί τη μεξικανική εκδοχή του σχεδίου Puebla-Panamá. Το πρόγραμμα αυτό, το οποίο άρχισε να τίθεται σε ισχύ το 2001 από την κυβέρνηση του Vicente Fox, αφορά την ανάπτυξη των επενδύσεων στο Νότο του Μεξικού και κυρίως στις πιο φτωχές και περιθωριοποιημένες περιοχές του. Παρά τις φιλοδοξίες του, να «διασφαλίσει ότι τα κέρδη της παγκοσμιοποίησης θα φτάσουν σε κάθε γωνιά αυτής της χώρας...» και «να δημιουργήσει ευνοϊκές συνθήκες ώστε η παραγωγική δύναμη του νότιου Μεξικού να εισέλθει στις μεγάλες εθνικές και διεθνείς αγορές», το σχέδιο «Πορεία προς το Νότο», όπως και το Σχέδιο Puebla-Panamá, δεν κατάφερε να προσελκύσει τα μεγάλα επιχειρηματικά κεφάλαια. Οι χρόνιες ελλείψεις σε έργα υποδομής, η μηδενική σχεδόν ανάπτυξη των περιοχών του Νότου στους τομείς της οικονομίας και των επικοινωνιών, αλλά και ο ανταγωνισμός των μικρών επιχειρήσεων που επιδιώκουν «κομμάτι από την πίτα», εμπόδιαν τους μεγαλοεπενδυτές να πάρουν το ρίσκο της εφαρμογής του, σύμφωνα με τις δηλώσεις στελεχών της Κεντροαμερικανικής Τράπεζας Οικονομικών Επενδύσεων και του Εθνικού Συμβουλίου Εξαγωγικής Βιομηχανίας.

3 Centro de Derechos Humanos de La Montaña «Tlachinollan»: Το Κέντρο Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων της La Montaña «Tlachinollan», με έδρα την πόλη Tlaxcala de Comonfort είναι ένας μη κυβερνητικός οργανισμός της πολιτείας του Guerrero, ο οποίος συστήθηκε το 1994 και στηρίζει τον αγώνα των ιθαγενών Nahuas, Na Savi (Mixtecos), Me'Phaa (Tlapanecos) αλλά και Mestizos (μιγάδων) για δικαιοσύνη, αξιοπρέπεια και πλήρη σεβασμό των ανθρωπίνων δικαιωμάτων, υπερασπίζοντας συγχρόνως την πολιτιστική διαφορετικότητα μέσα από δρόμους νόμιμους και ειρηνικούς. Είναι μέλος του Δικτύου Πολιτικών Οργανισμών για τα Ανθρώπινα Δικαιώματα και του Εθνικού Δικτύου Πολιτικών Οργανισμών για τα Ανθρώπινα Δικαιώματα «Όλα τα δικαιώματα σε όλους».

4 Rene Juarez Cisneros: Κυβερνήτης της πολιτείας Guerrero, ο οποίος εκλέχτηκε το 1999 ως υποψήφιος του τότε κυβερνητικού κόμματος PRI. Κατηγορήθηκε από τους πολιτικούς του αντιπάλους αλλά και από την ένοπλη αντίρρηση οργάνωση EPR, που δρα στο Guerrero, για εξαγορά ψήφων και νοθεία.

δάργυρο, υδράργυρο, αντιμόνιο και βολφράμιο, από τις οποίες οι μόνες που αξιοποιούνται μέχρι τώρα είναι το Taxco και η Mezcala. Υπάρχουν ακόμη και τρεις περιοχές με αποθέματα βαρίου, φθορίου, γραφίτη, ασβεστίου, δολομίτη, γρανίτη, τιτανίου, κοβαλτίου, νικελ, χρωμίου, αλατιού κ.ά. Αυτός ο ορυκτός πλούτος καλύπτει το 38% του εδάφους του Guerrero. Η ομοσπονδιακή και η πολιτειακή κυβέρνηση καθώς και πολλές πολυεθνικές θεωρούν ότι το Guerrero είναι μία από τις περιοχές με τις μεγαλύτερες δυνατότητες όσον αφορά τον ορυκτό πλούτο του Μεξικού. Σε διάφορα συνέδρια και δημοσιεύσεις η κυβέρνηση με στόμφο ανακοινώνει ότι σκοπεύει να μετατρέψει το Guerrero σε μια μεταλλευτική δύναμη τα έσοδα της οποίας θα υπερβαίνουν τα μέχρι τώρα έσοδα από τον τουρισμό. Μέχρι σήμερα τουλάχιστον έντεκα εταιρείες ιαπωνικού, βορειοαμερικανικού και καναδικού κεφαλαίου πραγματοποιούν στο Guerrero εργασίες εξόρυξης». (Rolando Espinosa και Veronica Villa, *Ojarasca*, 2002)⁵

Από το Guerrero είναι και ο κύριος Florencio Salazar,⁶ πρώην υπεύθυνος του Plan Puebla - Panama ο οποίος, προς διάλυση κάθε αμφιβολίας σχετικά με τη φύση του συγκεκριμένου σχεδίου, μεταπήδησε στο Υπουργείο Εσωτερικών, στο λεγόμενο «Τομέα Μέριμνας Κοινωνικών Διαμαρτυριών και Κινημάτων» (σαν να λέμε στον «τομέα αφομοίωσης και καταστολής των κοινωνικών κινημάτων»).

Αλλά κάποιιοι ούτε αφομοιώνονται ούτε παύουν να αντιστέκονται στην καταστολή.

Μία από τις κοινότητες στους πρόποδες της La Montaña είναι και η Xochistlahuaca. Ο δήμος αυτός ονομάζεται και Suljaa που στη γλώσσα nomdaa (των Amuzgos) σημαίνει «πεδιάδα με λουλούδια». Κατοικείται κατά κύριο λόγο από Amuzgos αλλά και Mixtecos και Nahuas. Η αντιστασιακή τους ιστορία κρατάει από πολύ παλιά: Αντιστάθηκαν στον αζτέκο κατακτητή, τον ισπανό εισβολέα, τον κρεολό φιλελεύθερο, τον ιθαγενή ή μιγά cacique. Καθώς δεν μπορούσαν να τους υποτάξουν, προσπάθησαν να τους εξοντώσουν. Και απέτυχαν. Σύμφωνα με επίσημους αριθμούς, τα δύο τρίτα του πληθυσμού εδώ είναι αναλφάβητοι, σχε-

δόν το 100% δεν έχει πρόσβαση σε υπηρεσίες υγείας, οι μισοί δεν έχουν κανένα εισόδημα, το 80% των σπιτιών δεν έχουν αποχέτευση και τα μισά ηλεκτρικό ρεύμα.

«Επειδή βαρεθήκαμε τους φόρους, τα φέουδα και τη φτώχεια, στις 20 του περασμένου Νοέμβρη, του 2002, ο λαός της Suljaa αποφάσισε να εκλέξει τις δικές του δημοτικές αρχές, σύμφωνα με το κοινό δίκαιο των Amuzgos, για λογαριασμό του και σε αντίθεση με τους caciques, τα πολιτικά κόμματα και τον ισχύοντα εκλογικό νόμο του κράτους.

Έτσι περισσότεροι από 70 calandyo (αρχαίοι), ηλικιωμένοι και μέλη του εκίδο πρότειναν στη γενική συνέλευση της κοινότητας να οριστούν 7 πανπαΐαα (που κυριολεκτικά σημαίνει “αυτοί που λερώνονται επειδή δουλεύουν”) ή αλλιώς παραδοσιακές αρχές. Από σήμερα οι εκλεγμένες αρχές επιφορτίζονται με το δύσκολο έργο να κυβερνούν “υπακούοντας στις διαταγές του λαού και όχι να τον χρησιμοποιούν” και κατέλαβαν το watsΐαα ndaatyuaa Suljaa (έδρα εργασίας του δήμου Suljaa), που πριν ήταν δημοτικό μέγαρο της Xochistlahuaca, βάση της δημοτικής αρχής και όλων των κυβερνητικών δομών που εδώ και αιώνες μας επιβάλλει με το ζόρι η ισχύουσα εκλογική “δημοκρατία”. («Οι πανncue nomndaα ξαναπαίρνουν το δικό τους δρόμο», Carlos Gonzalez, *Ojarasca*).

Ο αγώνας των ιθαγενών Suljaa διατηρεί μια απόσταση από την εξουσία, δεν απαιτεί ούτε αναγνώριση ούτε επιχορηγήσεις, αλλά σεβασμό, και κρατιέται στο περιθώριο της πολιτικής με την παραδοσιακή της έννοια και τις εκλογικές της μορφές ή διαδικασίες. Το λένε άλλωστε και τα λόγια τους.

«Σήμερα ξαναπαίρνουμε το δικό μας δρόμο, και διασχίζοντας το δικό μας δρόμο ξέρουμε προς τα πού πάμε, στο δρόμο των από κάτω, αυτόν που μάθαμε, αυτόν που μας δίδαξαν, αυτόν που εδώ και αιώνες διέσχιζαν οι παπούδες των παπουδών μας, αυτόν που δεν στρώνεται με ψέματα, παρά με βήματα πραγματικά, που κάνουμε όλοι μαζί, ενωμένοι, όπως τη μέρα που γεννηθήκαμε από αυτή τη γη.

[...] ο σχηματισμός μιας αυτόνομης κυβέρνησης στο σημαντι-

5 «Ojarasca»: Ένθετο της εφημερίδας «La Jornada».

6 Florencio Salazar Adame: Υπουργός Αγροτικής Μεταρρύθμισης (SRA), διετέλεσε γενικός συντονιστής του σχεδίου PPP (Plan Puebla-Panama), γενικός γραμματέας της κυβέρνησης της πολιτείας Guerrero και δήμαρχος της πόλης Chilpancingo. Αν και υπήρξε επί 38 χρόνια ηγετικό στέλεχος του PRI και στενός συνεργάτης του δολοφονημένου Jose Ruiz Massieu, λίγο πριν από τις εκλογές του 2000 συντάχθηκε με τον Vincente Fox.

κό αυτό δήμο του Suljaa (Xochistlahuaca), την καρδιά του πολιτισμού του λαού των nanncue nomndaa, μετά από περισσότερα από 500 χρόνια ξένης κυριαρχίας, δημιουργεί τη δυνατότητα για επανασύσταση των κοινοτήτων και των χωριών των ιθαγενών της περιοχής, και ιδιαίτερα για αναδιγράνωση του λαού των nanncue nomndaa, ανοίγοντας έτσι στις κοινότητες μας ένα δρόμο για την ανάπτυξη τους και την κάλυψη των πολιτικών, οικονομικών, κοινωνικών και πολιτισμικών μας αναγκών, μετά από χρόνια φτώχειας και περιθωριοποίησης.

Το σύννεφο συνεχίζει το δρόμο του φεύγοντας από τη La Montaña του Guerrero. Πιο πέρα διακρίνει κάτι αστυνομικούς. Το σύννεφο κρύβεται και κοιτάει με προσοχή. Οι αστυνομικοί φτάνουν σε μια κοινότητα. Ο κόσμος όμως αντί να κρύβεται και να δυσπιστεί, βγαίνει με φωτογραφικές μηχανές και ζητάει από τους αστυνομικούς να φωτογραφηθούν μαζί του. Το σύννεφο παραξενεμένο ρωτάει. «Είναι οι κοινοτικοί», είναι η απάντηση που παίρνει. Από τον Οκτώβριο του 1995 οι «κοινοτικοί»,⁷ όπως καϊδευτικά τους φωνάζει ο κόσμος, είναι υπεύθυνοι για τη δημόσια ασφάλεια στις κοινότητες των περιοχών Costa και La Montaña του Guerrero. Πρώτες οι κοινότητες Yore και Mixtecos, χωρίς καμία κρατική χρηματοδότηση και με στόχο τη δραματική μείωση της εγκληματικότητας σε αυτή την ιδιαίτερα βίαιη ζώνη,

κινητοποιήθηκαν για τη δημιουργία κοινοτικής αστυνομίας. Προφανώς η κυβέρνηση του Guerrero δεν θέλει ούτε να τους δει μπροστά της και ο μεξικανικός στρατός έχει απαιτήσει πολλές φορές να παραδώσουν τα όπλα τους και να αφομοιωθούν στη δημοτική και πολιτειακή αστυνομία, με την απειλή ότι θα εκτελέσουν τα εντάλματα σύλληψης που εκρεμμούν αντίον τους.

Στη «Διακήρυξη για τα 6 χρόνια αγώνα ενάντια στην εγκληματικότητα και υπέρ του δικαιώματος των ιθαγενικών λαών στη Δικαιοσύνη» εξηγείται ο λόγος ύπαρξης της κοινοτικής αστυνομίας: «Η έλλειψη αποτελεσματικής, υπεύθυνης και δεσμευτικής απάντησης των επίσημων αρχών, ανάγκασε εμάς τους ιθαγενείς να χρησιμοποιήσουμε τα βασικά μας δικαιώματα, που ορίζονται από την νομοθεσία του κράτους, αναλαμβάνοντας, με το δικό μας τρόπο, την απονομή δικαιοσύνης στα χωριά μας... Η προσωπική μας τραγωδία και η αδιαφορία του κράτους ήταν αυτό που μας συγκρότησε και μας δίδαξε».

Φεύγει το σύννεφο και φτάνει στη ζώνη όπου δρα η Οργάνωση Οικολόγων Αγροτών της οροσειράς Petatlan και Coyuca του Catalan (OCESP),⁸ που δημιουργήθηκε με σκοπό να προστατέψει το περιβάλλον. Και φυσικά για την κυβέρνηση δεν υπάρχει τίποτε πιο ανατρεπτικό από το να εμποδίζεις την κοπή των δέντρων.

7 *Policia Comunitaria: Κοινοτική Αστυνομία.* Στην απόφαση για τη συγκρότηση κοινοτικής αστυνομίας προχώρησαν 42 κοινότητες της περιοχής La Montaña (μετά από γενικές συνελεύσεις), λόγω της αύξησης της εγκληματικότητας εκ μέρους, κυρίως, της Δικαστικής Αστυνομίας και πλούσιων μεγαλοκτηνοτρόφων της περιοχής (επιθέσεις στους δρόμους και κλοπές ζώων), καθώς και της απροθυμίας εκ μέρους της πολιτείας για την απονομή δικαιοσύνης (οι καταγγελίες εκ μέρους των αγροτών κατέληγαν συνήθως στην έκδοση ενταλμάτων σύλληψης εναντίον τους). Η κοινοτική αστυνομία έχει αναλάβει την προστασία 60.000 κατοίκων. Οι συντονιστές των «κοινοτικών», όπως συνηθίζουν να τους ονομάζουν οι κάτοικοι, υφίστανται τις διώξεις του κράτους κάθε φορά που λήγει η θητεία τους (εναλλάσσονται μία φορά το χρόνο). Οι αποφάσεις για την ενοχή ή όχι κάποιου και οι μορφές απονομής δικαιοσύνης είναι συλλογικές και αποβλέπουν στο συμφρονισμό και όχι στην τιμωρία. Γι' αυτό και οι ποινές που επιβάλλουν αφορούν την προσφορά εργασίας προς την κοινότητα. Στις περιπτώσεις των μικρών αδικημάτων αποφασίζει η συνέλευση κάθε χωριού για το μέγεθος της τιμωρίας, ενώ για τα μεγάλα αδικήματα (βιασμός, φόνος) η Περιφερειακή Συνέλευση, η οποία συνεδριάζει μία φορά το μήνα. Απαγορεύονται τα βασανιστήρια και η επιβολή θανατικής ποινής.

8 *Organizacion de Campesinos Ecologistas de la Sierra de Petatlan y Coyuca de Catalan (OCESP): Οργάνωση Οικολόγων Αγροτών της οροσειράς Petatlan και Coyuca de Catalan.* Το 1995 υπογράφηκε από την κυβέρνηση του Guerrero μια συμφωνία παραχώρησης του αποκλειστικού δικαιώματος πώλησης των εδαφών και εκμετάλλευσης της ξυλείας της περιοχής του εκίδο Costa Grande (το 60% των δασικών εκτάσεων είναι ιδιοκτησία της κοινότητας ή των εκίδο) στην πολυεθνική εταιρεία Boise Cascade. Με την εφαρμογή του Συμφώνου Ελεύθερου Εμπορίου, όπου νομιμοποιείται η καταπάτηση και εκμετάλλευση δασικών εκτάσεων, και με την όξυνση του προβλήματος της παράνομης υλοτομίας και καταστροφής των δασών (86.000 εκτάρια, δηλαδή το 38% των δασικών εκτάσεων, έχει καταστραφεί), οι αγρότες από 24 εκίδο της περιοχής Filo Mayor, την οποία εκμεταλλεύεται η εταιρεία Costa Grande Forest Product (CGFP, θυγατρική της Boise Cascade) οδηγήθηκαν στην απόφαση να συντονίσουν και να οργανώσουν τις σκόρπες μέχρι τότε αντιδράσεις τους, συγκροτώντας την OCESP. Αρχικά επικεντρώθηκαν στην προσπάθεια, σε επίπεδο συνειδητοποίησης, οργάνωσης των κοινοτήτων ενάντια στην υλοτομία, με ταυτόχρονη αναδάσωση. Εν συνεχεία, προχώρησαν σε πιο δυναμικές κινητοποιήσεις, όπως το στήσιμο μπλόκων στους δρόμους προκειμένου να αποτρέψουν τη διέλευση φορτηγών που μετέφεραν

Στις 2 Μαΐου του 1999 καταδικάστηκαν σε φυλάκιση οι Teodoro Cabrera και Rodolfo Montiel (Βραβείο Περιβάλλοντος Goldman), που συνελήφθησαν και βασανίστηκαν από το στρατό, δικάστηκαν και καταδικάστηκαν από τη μεξικανική δικαιοσύνη και χαρακτηρίστηκαν από τη Διεθνή Αμνηστία ως κρατούμενοι συνείδησης. Το έγκλημά τους; Η οργανωμένη αντίσταση στην καταστροφή των δασών.

Για ένα λεπτό! Κρατούμενοι συνείδησης; Δηλαδή πολιτικοί κρατούμενοι; Μα... δεν ανέβηκε η κυβέρνηση της αλλαγής;

Για να πάρει μια απάντηση το σύννεφο πρέπει να γίνει πέτρα και να αναζητήσει τη Μαμά Πέτρα και τις «Κυρίες» της Επιτροπής Eureka.⁹

Αλλά, ποιες είναι αυτές που φυλάνε τη μνήμη της αντίστασης;

Μόλις χθες, όταν ζούσαμε κάτω από τη δικτατορία του PRI, κυρίως τις εξαετίες διακυβέρνησης των αχρείων Luis Echeverría και Jose Lopez Portillo,¹⁰ η εξωτερική πολιτική χρησιμοποιούταν για να συγκαλύψει την εσωτερική τρομοκρατία. Αναγνωρίζονταν ο αγώνας του Σαλβαδόρ Αλιέντε στη Χιλή για να κρυφτεί ο βρώμικος πόλεμος που μαινόταν μέσα στο Μεξικό. Αναγνωρίζονταν ως εμπόλεμη δύναμη το Εθνικοαπελευθερωτικό Μέτωπο Farabundo Martí του El Salvador¹¹ ώστε κανείς να μη ρωτάει για τους συλληφθέντες και αγνοούμενους στο Μεξικό. Αυτά δεν είναι παρά μερικά παραδείγματα της πολιτικής αυτής.

Ξυλεία, ανοίγοντας συγχρόνως διάλογο με τους οδηγούς. Η απάντηση, βέβαια, εκ μέρους της κυβέρνησης ήταν ακόμα μεγαλύτερη στρατιωτικοποίηση και καταστολή. Στις 2/5/1999 εισβάλλει στην κοινότητα Pizotla το 40ο τάγμα πεζικού, δολοφονεί τη Salome Sanchez Ortiz και συλλαμβάνει δύο ηγετικά στελέχη του κινήματος, τους Rodolfo Montiel και Teodoro Cabrera. Μετά από πέντε ημέρες σκληρών βασανιστηρίων ομολογούν την ενοχή τους και καταδικάζονται σε μια δίκη παρωδία σε 6 και 10 χρόνια αντίστοιχα. Παρά τη μεγάλη κινητοποίηση που υπήρξε στο Μεξικό και διεθνώς για την απελευθέρωσή τους αλλά και τις προεκλογικές δεσμεύσεις του Vincente Fox, παραμένουν στη φυλακή μέχρι του 2003.

⁹ *Comite Eureka: Επιτροπή Εύρηκα. Από τις αρχές της δεκαετίας του '70 άρχισαν να δημιουργούνται ένοπλες αντάρτικες ομάδες με τη συμμετοχή σημαντικού κομματιού της μεξικανικής νεολαίας, οι οποίες σχεδίαζαν μέσα από την επαναστατική δράση να θέσουν τα θεμέλια για την άνοση μιας δημοκρατικής κοινωνίας. Η απάντηση του κράτους ήταν άμεση και σκληρή καταστολή εναντίον οποιοσδήποτε τολμούσε να διεκδικήσει τα «αυτονόματα»: ελευθερία και δημοκρατία. Τα όργανα της δημόσιας ασφάλειας (μαζί με τις παραστρατιωτικές ομάδες) ταυτίστηκαν έκτοτε με βασανιστήρια, βιασμούς, λεηλασίες, κλοπές, αυθαίρετες φυλακίσεις και βέβαια εξαφανίσεις, ενώ τα μπουντρούμια του μεξικανικού κράτους γέμισαν κοινωνικούς αγωνιστές. Οι οικογένειες των κρατούμενων και των αγνοούμενων ξεκίνησαν τότε έναν ακούραστο αγώνα, γυρνώντας από φυλακή σε φυλακή και από στρατόπεδα σε γραφεία, προκειμένου να ανακαλύψουν κάτι για τα αγαπημένα τους πρόσωπα. Το 1977, μια ομάδα συγγενών κρατούμενων-αγνοουμένων αποφασίζει να συγκροτήσει την Εθνική Επιτροπή για την Υπεράσπιση Κρατούμενων, Διωκόμωνων, Αγνοουμένων και Πολιτικών Εξόριστων (Comite Nacional Pro Defensa de Presos, Perseguidos, Desaparecidos y Exiliados Políticos). Στον αγώνα αυτό διακρίνεται μια γυναίκα, η Rosario Ibarra de Piedra, η οποία μετά την εξαφάνιση του γιου της, που κατηγορήθηκε για συμμετοχή στην αντάρτικη οργάνωση «Κομμουνιστική Λίγκα 23 του Σεπτεμβρίου», αφιερώθηκε στον αγώνα για την επιστροφή των κρατούμενων-αγνοουμένων και ενάντια στα βασανιστήρια και τις «μυστικές φυλακίσεις». Τον Οκτώβρη του 1978 πραγματοποιείται μια μεγάλη συγκέντρωση με αίτημα τη γενική αμνηστευση, χωρίς προϋποθέσεις, των πολιτικών κρατούμενων και την επιστροφή των αγνοουμένων, η οποία οδήγησε στην ψήφιση του νόμου για την Αμνηστία και στην απελευθέρωση πολλών αγωνιστών. Το 1979 δημιουργείται επίσης το Εθνικό Μέτωπο Ενάντια στην Καταστολή (Frente Nacional Contra la Represion), το οποίο αποτελείται από τις οικογένειες των κρατούμενων, φοιτητικές, συνδικαλιστικές και αγροτικές οργανώσεις και συμμετέχει στην ίδρυση της Λατινοαμερικάνικης Ομοσπονδίας Ενώσεων των Οικογενειών των Κρατούμενων και Αγνοουμένων. Τον Αύγουστο του 1987, στην πόλη Monterrey αποφασίζεται η αλλαγή του ονόματος της επιτροπής αυτής σε Comite Eureka (Επιτροπή Εύρηκα). Οι «Κυρίες» (Las Doñas), όπως τις φωνάζουν με τρυφερότητα και σεβασμό οι Μεξικάνοι, έχουν πραγματοποιήσει επτά απεργίες πείνας και με το σύνθημα «Ζωντανούς τους πήρατε, Ζωντανούς τους θέλουμε» έχουν συνδέσει την πορεία τους με τον αγώνα για την υπεράσπιση των ανθρωπίνων δικαιωμάτων των «από κάτω». Μετά το ξέσπασμα της εξέγερσης στην Τσιάπας, οι «Κυρίες» τάχθηκαν αμέσως στο πλευρό των ζαπατίστας. Χάρη στη δράση τους έχουν απελευθερωθεί 200 πολιτικοί κρατούμενοι, τους οποίους το κράτος αρνιόταν ότι κρατούσε. Απομένουν όμως άλλοι 400.*

¹⁰ *Jose Lopez Portillo (1920-2004): Πρόεδρος του Μεξικού (αλλά και μοναδικός υποψήφιος στις εκλογές) την εξαετία 1976-1982, την περίοδο της παντοδυναμίας του PRI και του «βρώμικου πολέμου». Η περίοδος της διακυβέρνησής του στιγματίστηκε από διαφθορά, σπατάλες, νεποτισμό, αύξηση της φτώχειας και υποτίμηση του νομίσματος παρά την ανάδειξη της χώρας την εποχή εκείνη σε μεγάλη πετρελαϊκή δύναμη λόγω της ανακάλυψης τεράστιων κοιτασμάτων πετρελαίου στην περιοχή του κόλπου του Μεξικού. Κινήθηκε με λύσσα τον ανεξάρτητο συνδικαλισμό. Μνημειώδεις (μόνο σαν ανέκδοτο βέβαια) είναι οι φράσεις του «θα υπερασπιστώ το πέσο σαν σκυλί» και «Ας μάθουμε να διαχειριζόμαστε την αφθονία». Φεύγοντας άφησε πίσω του δυσβάσταχτο χρέος.*

Την εποχή εκείνη, οι Κυρίες της Επιτροπής Eureka χρειάστηκε πολλές φορές να υποφέρουν την έλλειψη κατανόησης και αλληλεγγύης εκ μέρους της λατινοαμερικανικής αριστεράς, αφού οι εκπρόσωποι αυτής της αριστεράς ήταν καλεσμένοι στο Los Rinos και στο Υπουργείο Εσωτερικών όπου τους παρεχόταν διόλου ευκαταφρόνητη οικονομική στήριξη ενώ οι μεξικανοί σύντροφοί τους βρίσκονταν στα μπουντρούμια του «Πρώτου Στρατοπέδου». Προφανώς λίγο τους ενδιέφερε η τύχη των Μεξικανών που είχαν πάρει τα όπλα, κάποιοι απ' αυτούς μάλιστα ακολουθώντας το δικό τους παράδειγμα.

Σήμερα, η κυβέρνηση με την οποία «όλα άλλαξαν για να μείνουν τα ίδια», αναγκάζεται από τον άνεμο της παγκοσμιοποίησης να υιοθετήσει έναν άλλο τρόπο άσκησης πολιτικής. Τώρα το σημαντικότερο δεν είναι η εσωτερική σταθερότητα, αλλά η ενσωμάτωση, έστω και εν είδει «φτωχού συγγενή», σ' αυτό που ονομάζεται παγκοσμιοποίηση, που δεν είναι τίποτε άλλο από την ανακατανομή του κόσμου ανάμεσα στα κέντρα οικονομικής και στρατιωτικής εξουσίας, ένας πόλεμος ενάντια στην ανθρωπότητα.

Καθώς όμως πολλοί από του βασικούς «μεγάλους συνέταιρους» του Μεξικού έχουν θέσει «όρους δημοκρατίας» για να

υπογράψουν εμπορικές συμφωνίες, είναι απαραίτητη η χρησιμοποίηση της σημαίας των ανθρωπίνων δικαιωμάτων για να τους καθουχάσουν. Όλα τα παραπάνω βέβαια μεταφράζονται στην εναρμόνιση με την ηγεμονική πολιτική της βορειοαμερικανικής υπερδύναμης, η οποία με τις εισβολές, τις σφαγές και τους πολιτικούς περιορισμούς που επιβάλλει δεν μπορεί να συγκριθεί παρά μόνο με το ναζιστικό καθεστώς. Και όλα τα παραπάνω υλοποιούνται, σ' ένα αποκορύφωμα κυνισμού, υπό το μανδύα των ανθρωπίνων δικαιωμάτων. Με χαρακτηριστικότερο παράδειγμα τον επικείμενο πόλεμο ενάντια στο Ιράκ.

Και στο Μεξικό φυσικά συνεχίζουν να καταπατούνται οι ατομικές εγγυήσεις (αρκεί να δει κανείς τι συνέβη στην πολιτεία Morelos πριν από μερικούς μήνες, με τους οικολόγους που ειρηνικά διαμαρτύρονταν ενάντια στην καταστροφή της κοινοτικής γης). Εξακολουθούν να διαπράττονται δολοφονίες με θύματα κοινωνικούς αγωνιστές, οι φυλακές εξακολουθούν να είναι γεμάτες πολιτικούς κρατούμενους (όπως οι σύντροφοί μας ζαπατίστας στο Queretaro, το Tabasco, την Chiapas, ή οι σύντροφοι αδελφοί Cerezo και οι κρατούμενοι του ERPI¹² και του EPR¹³), ενώ δεν έχει ξεκαθαριστεί ακόμη η υπόθεση των κρατούμενων-

11 *Frente Farabundo Martí para la Liberación Nacional*: Εθνικοαπελευθερωτικό Μέτωπο Farabundo Martí του Ελ Σαλβαδόρ. Πολιτικοστρατιωτική οργάνωση της επαναστατικής αριστεράς του Ελ Σαλβαδόρ που δημιουργείται το 1981 από τις οργανώσεις FPL (Fuerzas Populares de Liberación Farabundo Martí, Λαϊκές Δυνάμεις Απελευθέρωσης Farabundo Martí), RN (Resistencia Nacional, Εθνική Αντίσταση), ERP (Ejército Revolucionario del Pueblo, Επαναστατικός Λαϊκός Στρατός) και PCS (Partido Comunista de El Salvador, Κομμουνιστικό Κόμμα του Ελ Σαλβαδόρ). Το Γενάρη του ίδιου έτους ξεκινά ο Επαναστατικός Λαϊκός Πόλεμος με μια γενική επίθεση εναντίον των δικτατορικών δυνάμεων, ενώ παράλληλα επιχειρείται η μετατροπή του σε πολιτικό κόμμα, το FMLN-FDR (Frente Democrático Revolucionario, Δημοκρατικό Επαναστατικό Μέτωπο). Το 1990 ο πόλεμος μετρούσε ήδη 75.000 θύματα, τα περισσότερα αθώα. Υπεύθυνη για τις σφαγές αυτές ήταν κυρίως η ηγεσία του στρατού (στελέχη της οποίας βρίσκονται ακόμη σε ηγετικά πόστα), που με τη βοήθεια και τη στήριξη των ΗΠΑ μετέτρεψαν τη χώρα σε απέραντο νεκροταφείο (το Μάρτιο του 1993 ακόμα και ο ΟΗΕ αποδίδει τις ευθύνες στην ηγεσία του στρατού και των ΗΠΑ). Τον Ιανουάριο του 1992 υπογράφεται συμφωνία ειρήνης ανάμεσα στο στρατό και το FMLN, το οποίο λίγους μήνες μετά νομιμοποιείται. Το 1995, το FMLN μετεξελίσσεται σε σοσιαλιστικό κόμμα τάσεων και συνάπτει συμμαχίες με διάφορα ρεύματα του πολιτικού σκηνικού. Μετά το 2001 αποχωρούν οι λεγόμενοι «ρεφορμιστές». Στις βουλευτικές εκλογές του Μαρτίου του 2004 υπερίσχυσε του ακροδεξιού αντίπαλου κόμματος ARENA.

12 *Ejército Revolucionario del Pueblo Insurgente (ERPI)*: Επαναστατικός Αντάρτικος Στρατός του Λαού. Ένοπλη αντάρτικη οργάνωση που δρα στην πολιτεία του Guerrero. Δημιουργήθηκε το 1998 μετά τη διάσπαση του EPR λόγω διαφωνιών στη στρατηγική του αγώνα. Χρηματοδοτείται από απαγωγές μεγαλοκτινητρόφων, επιχειρηματιών και εμπόρων και από ένοπλες ληστείες. Η πιο σημαντική βάση στήριξης και βοήθειας είναι οι κοινότητες των ζωνών επιρροής της. Τα έξι χρόνια δράσης της έχει συγκρουστεί αρκετές φορές με τις δυνάμεις ασφαλείας αντιμετωπίζοντας σημαντικές απώλειες (λόγω συλλήψεων και δολοφονιών) στο στελεχικό δυναμικό της.

13 *EPR*: Επαναστατικός Λαϊκός Στρατός. Μαρξιστική-λενινιστική ένοπλη αντάρτικη οργάνωση η οποία εμφανίστηκε για πρώτη φορά τον Ιούνιο του 1996, την ημέρα της επετείου της σφαγής 17 αγροτών από την αστυνομία στην περιοχή Aguas Blancas. Στην πρώτη τους διακήρυξη, το EPR και το πολιτικό του σκέλος το PDPR (Partido Democrático Popular Revolucionario, Επαναστατικό Λαϊκό Δημοκρατικό Κόμμα) καλεί όλες τις επαναστατικές και δημοκρατικές δυνάμεις του Μεξικού να συγκροτήσουν «μια μόνη κοινωνική και ιστορική δύναμη απελευθέρωσης του μεξικανικού έθνους» που θα συγκεντρώνει όλες τις μορφές

αγνοούμενων. Το αντίθετο μάλιστα, υπάρχουν και καινούργιοι κρατούμενοι-αγνοούμενοι, προϊόν αυτής της κυβέρνησης.

Η μεγάλη αλλαγή είναι ότι τώρα δεν εκπονείται μια διεθνής πολιτική που θα χρησιμεύσει ως άλλοθι γι' αυτές τις μεθόδους, το ερώτημα πλέον δεν είναι αν είμαστε ή όχι τριτοκοσμικοί. Τώρα πια το μόνο που πρέπει να κάνουμε είναι να ακούμε προσεκτικά τη φωνή του αφεντικού, παίζοντας παράλληλα το θέατρο της προστασίας των ανθρωπίνων δικαιωμάτων, ανεξάρτητα του ότι όλα αυτά γίνονται ποδοπατώντας το Νόμο.

Η απελευθέρωση του Francisco Gallardo¹⁴ δεν συνοδεύτηκε από παραδοχή της αθωότητάς του. Διαστρέβλωσαν το νόμο κατά τρόπο ώστε να ικανοποιηθούν οι διεθνείς οργανισμοί και να μην

πληγεί η ιεραρχία του στρατού. Απελευθερώθηκε η Ericka Zamora¹⁵ γιατί ήταν αδύνατον να στηριχθεί η κράτησή της. Αλλά αν είναι αθώα (που είναι), πού είναι οι ευθύνες του στρατού που αποδεδειγμένα επιτέθηκε και έσφαξε τους αγρότες που είχαν συγκεντρωθεί στο Charco¹⁶ του Guerrero; Απελευθερώθηκαν οι οικολόγοι αγρότες (Montiel και Cabrera), αλλά όχι μόνο δεν αναγνωρίζεται η αθωότητά τους, αλλά επιβεβαιώνεται κιόλας η ενοχή τους σε μετέπειτα καταδικαστική απόφαση του δικαστηρίου, ενώ η ελευθερία τους οφείλεται αποκλειστικά στη διεθνή πίεση. Επιπλέον οι υλοτόμοι caciques και το αφεντικό και προστάτης τους ο Ruben Figueroa,¹⁷ ακόμη δεν έχουν κληθεί να λογοδοτήσουν (το πιθανότερο είναι ότι κάτι τέτοιο θα γίνει όταν

αντίσταση σε έναν κοινό αγώνα και από την οποία θα προκύψει η επαναστατική κυβέρνηση του λαού. Η δράση του EPR εκτείνεται στις πολιτείες του Guerrero και της Oaxaca, αντιμετωπίζοντας αρκετές φορές τις δυνάμεις του στρατού. Με τη διάσπασή του, το 1998, έχασε ένα σημαντικό κομμάτι από το στελεχικό του δυναμικό, το οποίο συγκρότησε το ERPI. Τα πρώτα χρόνια της εμφάνισης του EPR, οι σχέσεις του με τον EZLN ήταν αρκετά απόμακρες κυρίως λόγω ιδεολογικών διαφορών που αφορούσαν την κατάληψη της εξουσίας. Μετά το 2001 και κυρίως με αφορμή την πορεία του χρώματος της γης κατά την οποία ο EZLN «ευχαριστούσε τις ένοπλες οργανώσεις της περιοχής που δημιούργησαν τις προϋποθέσεις ώστε να διευκολυνθεί η διέλευσή τους», οι σχέσεις των μεγαλύτερων ένοπλων οργανώσεων στο Μεξικό δηλαδή του EZLN, του EPR του ERPI και των FARP πέρασαν στο στάδιο της αλληλοεκτίμησης και της στοιχειώδους επικοινωνίας.

14 Το 1993 ο Jose Francisco Gallardo, στρατιωτικός, συλλαμβάνεται με την κατηγορία της συκοφαντικής δυσφήμισης των ενόπλων δυνάμεων, μετά από δηλώσεις του στις οποίες περιέγραφε παραβιάσεις ανθρωπίνων δικαιωμάτων, βασανιστήρια και εξαφανίσεις κρατουμένων που διαπράττονται από το στρατό. Κατά τη διάρκεια της δίκης του, και λόγω της εμμονής του στις καταγγελίες εναντίον του στρατεύματος, το κατηγορητήριο μετατράπηκε, μετά από στρατιωτική παρέμβαση, σε παραπομπή για κοπή και διαφθορά, για τα οποία καταδικάστηκε σε ποινή φυλάκισης 28 ετών. Μετά από οκτώ χρόνια και δύο μήνες στη φυλακή και λόγω του κινήματος συμπαράστασης που εκδηλώθηκε στο Μεξικό και διεθνώς, το Φεβρουάριο του 2002 ο πρόεδρος Vicente Fox ενέκρινε την απελευθέρωσή του.

15 Στις 6 Ιουνίου του 1998, η Ericka Zamora, φοιτήτρια του πανεπιστημίου του UNAM, συλλαμβάνεται μαζί με άλλα 22 άτομα μετά από έφοδο του στρατού σε διήμερη συνέντευξη στην κοινότητα El Charco, κατά την οποία σκοτώνεται ο συντροφός της, επίσης φοιτητής, Ricardo Zavala. Οι δύο φοιτητές είχαν επισκεφθεί την κοινότητα με σκοπό να εκφράσουν έμπρακτα την αλληλεγγύη τους στον αγώνα των αγροτών και ιθαγενών της περιοχής. Μετά από τα σκληρά βασανιστήρια και την «ειδική» μεταχείριση που δέχθηκε λόγω του γεγονότος ότι ήταν η μόνη γυναίκα ανάμεσα στους συλληφθέντες (ξύλο, ηλεκτροσόκ, απειλές, ταπεινώσεις), αναγκάζεται να ομολογήσει ότι είναι η Comandante Rosario της ένοπλης αντάρτικης οργάνωσης ERPI. Ομολογία αρκετή για να καταδικαστεί, χωρίς ελαφρυντικά και χωρίς το δικαίωμα αναστολής, σε ποινή φυλάκισης 8 1/2 ετών με την κατηγορία της «συνωμοσίας και προτροπής σε εξέγερση» και της οπλοκατοχής (αντιτρομοκρατικός) και να χαρακτηριστεί επικίνδυνη για τη δημόσια ασφάλεια. Το 1999 συγκροτεί μαζί με άλλους πολιτικούς κρατούμενους επιτροπή για την καταγγελία των συνθηκών κράτησης. Προχωρούν σε απεργία πείνας, η οποία όμως λήγει με τη βίαιη μεταφορά τους σε φυλακές υψίστης ασφαλείας. Το 2002, και λόγω των πιέσεων του κινήματος συμπαράστασης που αναπτύχθηκε, απελευθερώνεται χωρίς παρ' όλα αυτά να πάψει να καταγγέλλει τις απάνθρωπες συνθήκες κράτησης και να κατηγορεί ανοιχτά δύο υψηλόβαθμα στελέχη του στρατού ως υπεύθυνους για τη σφαγή στο El Charco.

16 Τα ξημερώματα της 6ης Ιουνίου του 1998 ο στρατός εισβάλλει στην κοινότητα El Charco της πολιτείας Guerrero, όπου πραγματοποιούταν διήμερη συνέλευση με την παρουσία κάποιων ένοπλων ανταρτών. Κατά τη διάρκεια της επίθεσης σκοτώνονται 11 άτομα και συλλαμβάνονται 22. Οι ένοπλοι αντάρτες, υποχωρώντας, προσπαθούν να απομακρύνουν το στρατό από τους πολίτες. Από τους 11 νεκρούς της επίθεσης μόνο οι δύο αναγνωρίστηκαν από το ERPI ως μέλη του.

17 Ruben Figueroa Alcocer: Πρώην κυβερνήτης της πολιτείας Guerrero και γηγενικό στέλεχος του PRI. Κατά τη διάρκεια της ηγεσίας του, το 1995, η αστυνομία επιτέθηκε σε αγρότες δολοφονώντας 17 και τραυματίζοντας 36 στην κοινότητα Aguas Blancas. Ο Figueroa θεωρήθηκε υπεύθυνος για την επίθεση και εξαγορεύτηκε σε παραιτήση.

πια θα έχει περάσει το όριο παραγραφής).

Πρέπει να επισημανθεί η μεγάλη σημασία του αγώνα της Επιτροπής Eureka για την επιστροφή όλων των εν ζωή αγνοούμενων κρατουμένων (538 έχουν καταγραφεί από τις Γυναίκες, από τους οποίους 214 είναι από το Guerrero και από αυτούς 172 συνελήφθησαν το 1974). Το Δεκέμβριο του 2001 η γερουσία αποφάσισε επιτέλους να επικυρώσει την Παναμερικανική Σύμβαση περί Βίαιης Εξαφάνισης Ατόμων¹⁸ που ψηφίστηκε στο Belem της Βραζιλίας στις 9 Ιουνίου του 1994. Φάνηκε τότε ότι αυτό θα ήταν ένα σημαντικό βήμα προς τη λύση αυτού του τεράστιου προβλήματος, όμως, παράλληλα με την ψήφισή του, διατυπώθηκε μία «Επιφύλαξη» και μία «Επεξήγηση». Με αυτά τα τελευταία ουσιαστικά παραβιάζονταν τα βασικό περιεχόμενο της διακήρυξης και, κυρίως, για ακόμη μία φορά τα θύματα αυτής της τρομερής πρακτικής της βίαιης εξαφάνισης (που κατά την απόφαση 47/133 της Γενικής Συνέλευσης των Ηνωμένων Εθνών χαρακτηρίζεται έγκλημα κατά της ανθρωπότητας) και οι συγγενείς τους γίνονταν αντικείμενα κοροϊδίας.

Η «επιφύλαξη» της γερουσίας των Μεξικανικών Ηνωμένων Πολιτειών αναφέρεται στην αναγνώριση των στρατιωτικών προνομίων σε καιρό πολέμου κατά την περίοδο της διάπραξης του εγκλήματος πράγμα που εξασφαλίζει στους στρατιωτικούς υπεύθυνους ότι δεν θα δικαστούν από αστικό δικαστήριο.

Από την άλλη στην «επεξήγηση» αναφέρεται ότι οι όροι της σύμβασης θα εφαρμοστούν στις περιπτώσεις που διατάσσονται, εκτελούνται ή διαπράττονται αφού τεθούν σε ισχύ οι αποφάσεις της Γερουσίας, σαν να λέμε δηλαδή ατιμωρησία για ό,τι διαπράχθηκε παρελθόν.

Με αυτά τα δύο σημεία παραβιάζεται ουσιαστικά το άρθρο IX της Σύμβασης στο οποίο αναφέρεται το εξής: «Το έγκλημα της βίαιης εξαφάνισης θα μπορεί να κριθεί μόνο βάσει της δικαιοδοσίας του κοινού δικαίου που είναι αρμόδιο σε κάθε κράτος, και όχι από οποιαδήποτε ειδική δικαιοδοσία, κυρίως δε στρατιωτική. Οι πράξεις που συνιστούν τη βίαιη εξαφάνιση δεν θεωρούνται ως διαπραχθείσες κατά την άσκηση στρατιωτικών λει-

τουργιών». Ενώ στο άρθρο III: «Το εν λόγω αδίκημα θα θεωρείται συνεχές ή μόνιμο εφόσον δεν προσδιορίζεται ο τόπος εργασίας και διαμονής του θύματος».

Από όλα τα παραπάνω με ευκολία συμπεραίνει κανείς ότι παραβιάζεται και το άρθρο XIX της ίδιας σύμβασης, το οποίο κατά γράμμα αναφέρει: Τα Κράτη θα μπορούν, τη στιγμή που θα υπογράψουν, κυρώσουν ή ενταχθούν στη Σύμβαση να διατυπώσουν Επιφυλάξεις, εφόσον αυτές δεν έρχονται σε αντίθεση με το σκοπό και το περιεχόμενο της σύμβασης».

Με την «Επιφύλαξη» και την «Επεξήγηση» που έθεσε το μεξικανικό κράτος εξασφαλίζεται η πλήρης ατιμωρησία αυτών που διέταξαν και έφεραν εις πέρας τη βίαιη εξαφάνιση εκατοντάδων Μεξικανών.

Η Επιτροπή Eureka λοιπόν, έχει όλα τα δίκια με το μέρος της όταν βάζοντας το δάχτυλο στην πληγή επισημάνει ότι δεν εξυπηρετεί σε τίποτε μια ειδική εισαγγελία που υποτίθεται ότι θα διερευνήσει τις εξαφανίσεις, αν πριν ακόμη αρχίσει τις εργασίες της, πριν καν ζητήσει δείγμα αίματος από τις μανάδες των εξαφανισθέντων της Sinaloa, πριν καλά-καλά ανοίξει με τυμπανοκρουσίες τα γραφεία της στο Guerrero, ήδη στερείται αντικειμένου εργασίας.

Η μήπως ο πραγματικός σκοπός ήταν η δημιουργία μιας επιδεικτικής τυπολατρίας για να έχει κάτι να απαντήσει ο Fox όταν στις συχνές βόλτες του ανά τον κόσμο τον ρωτάνε σχετικά με την παραβίαση των ανθρωπίνων δικαιωμάτων στο Μεξικό;

Στην Αργεντινή, όταν αποφασίστηκε να διεξαχθεί η έρευνα για το Βρώμικο Πόλεμο σχηματίστηκε μια ειδική επιτροπή με αρχηγό το γνωστό συγγραφέα Ernesto Sabato –και όχι κάποιον γκριζο γραφειοκράτη– η οποία έκανε άψογη δουλειά. Οι φυσικοί αυτοурγοί των εγκλημάτων και των βασανιστηρίων αλλά και τα αφεντικά τους κάθισαν στο σκαμνί του κατηγορούμενου. Τελικά, ο αρχηγός του κράτους αποφάσισε με χυδαίο τρόπο να δώσει σε όλους χάρη θεσπίζοντας το γνωστό «Νόμο του Τέλους».

Ομολογούμε ότι μας αρέσει να βλέπουμε τον Luis Echeverria Alvarez να ανακρίνεται για τις σφαγές της 2ας Οκτώβρη του 1968 και της 10ης Ιούνη του 1971, η χαρά μας όμως μετριάζεται από

18 *Convencion Interamericana sobre Desaparicion Forzada de Personas: Παναμερικανική Σύμβαση περί Βίαιης Εξαφάνισης Ατόμων. Η σύμβαση αυτή υπογράφηκε από τα κράτη μέλη του Οργανισμού Αμερικανικών Κρατών: Αργεντινή, Βολιβία, Βραζιλία, Χιλή, Κολομβία, Κόστα Ρίκα, Εκουαδόρ, Γουατεμάλα, Ονδούρα, Μεξικό, Νικαράγουα, Παναμά, Παραγουάη, Περού, Ουρουγουάη και Βενεζουέλα.*

τη γνώση ότι οι νόμοι μπορούν να διαστρεβλώνονται ώστε ποτέ να μην θιχτεί, όπως άλλωστε και όλοι οι υπεύθυνοι.

Το σόου έχει στηθεί τέλεια, χωρίς να λείπει βέβαια και η υποτιθέμενη αγανάκτηση του ειδικού εισαγγελέα, ο οποίος βέβαια ήταν υπάλληλος του Luis Echeverría στο Υπουργείο Εσωτερικών, τμήμα στο οποίο σχεδιάστηκε και υλοποιήθηκε ο βρώμικος πόλεμος ενάντια σε χιλιάδες Μεξικανούς.

Τώρα για να καθαριστεί το προφίλ του μεξικανικού κράτους, επιχειρείται να περιοριστεί η ευθύνη του βρώμικου πολέμου σε μια χούφτα πληρωμένους δολοφόνους της εξουσίας: τον Francisco Quiros Hermosillo, τον Mario Arturo Acosta Chararro¹⁹ και τον Miguel Nazar Haro.²⁰ Αυτό που δεν λέγεται είναι ότι επρόκειτο για κρατική πολιτική, η οποία μάλιστα δεν έχει εγκαταλειφθεί. Κατά την εξαετία της «αλλαγής» έχουμε ήδη 22 καινούργιους συλληφθέντες-αγνοούμενους.

Αυτή η κρατική πολιτική δεν μπορεί να κρυφτεί από τη δημαγωγία του κυρίου ειδικού εισαγγελέα, όταν μιλά για την εξαδέλφη του Deni Prieto,²¹ προσπαθώντας να κρυφτεί πίσω από τη μορφή της επαναστάτριας που δολοφονήθηκε στις 14 Φεβρουαρίου του 1974 στο San Miguel Nepantla, στην πολιτεία του Μεξικού.

Αυτό που ζούμε είναι μία ακόμη συντονισμένη κοροϊδία της νομοθετικής και της εκτελεστικής εξουσίας (όπως έγινε και με την ιθαγενική αντιμεταρρύθμιση). Από τη μία αχρηστεύεται τελείως η Διεθνής Σύμβαση για τους Αγνοούμενους και από την άλλη επιχειρείται η κάθαρση του προσώπου της εξουσίας στο εξωτερικό με το να λογοδοτούν μερικοί πληρωμένοι φονιάδες χωρίς, τελικά, να δρομολογείται το έργο της επιστροφής των κρατουμένων-αγνοουμένων που θεωρούνται νεκροί χωρίς κανέ-

να αποδεικτικό στοιχείο. Ένα καινούργιο καρναβάλι για να ξεγελαστούν μερικοί αφελείς ή να βρουν δουλειά κάποιοι επαγγελματίες πολιτικοί με αριστερό παρελθόν.

Απέναντι σε αυτό το καρναβάλι υψώνεται η αξιοπρέπεια των μανάδων της Επιτροπής Εύρηκα, που αποφάσισαν να μην συνανέσουν στη νομιμοποίηση μιας νέας κοροϊδίας. Αυτοί που είναι εξουσία, που είναι κυβέρνηση μπορούν να κλείσουν την «υπόθεση» και να δηλώσουν νεκρούς τους εκατοντάδες μεξικανούς, μπορούν να καταδικάσουν ηθικά παρόμοιες μεθόδους (ενώ συγχρόνως εξακολουθούν να τις εφαρμόζουν), μπορούν να εξαγοράσουν μερικές συνειδήσεις και να προσφέρουν χρήματα με αντάλλαγμα την αξιοπρέπεια. Αλλά όσο η Επιτροπή Εύρηκα, οι «Κυρίες», συνεχίζουν να διατηρούν αυτή την ανυποχώρητη στάση αξιοπρέπειας, όλη αυτή η μανούβρα θα είναι άχρηστη. Η κραυγή του Μεξικού της αξιοπρέπειας θα εξακολουθήσει να είναι: «Ζωντανούς τους πήρανε, ζωντανούς τους θέλουμε!»

Ναι! Λέει η πέτρα. «Γιατί η μνήμη όλων αυτών των αντρών και των γυναικών συνεχίζει και θα συνεχίσει να ζει όσο υπάρχουν γυναίκες σαν τις “Κυρίες”».

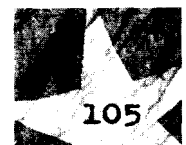
Μεταμορφωμένη και πάλι σε σύννεφο, η πέτρα πετάει προς το Morelos. Εννοείται ότι θα ακουμπήσει ένα λουλούδι μνήμης και εξέγερσης στον τάφο του Emiliano Zapata Salazar, αρχηγού του Απελευθερωτικού Στρατού του Νότου και ανώτατου διοικητή του Εθνικοαπελευθερωτικού Ζαπατιστικού Στρατού (EZLN).

**Από τα βουνά του νοτιοανατολικού Μεξικού
Subcommandante Insurgente Marcos
Μεξικό, Γενάρης του 2003**

¹⁹ Mario Arturo Acosta Chararro: Στρατηγός, ο οποίος καταδικάστηκε μαζί με τον Francisco Quiros Hermosillo για γενοκτονία, εμπορία ναρκωτικών και διαφθορά. Οι δυο τους θεωρήθηκαν υπεύθυνοι για το βασανισμό και την εξαφάνιση 173 πολιτών, μελών επαναστατικών οργανώσεων (κυρίως από τις αντάρτικες ομάδες Κόμμα των Φτωχών, Δυνάμεις Εθνικής Απελευθέρωσης και Ένοπλες Επαναστατικές Δυνάμεις) κατά την περίοδο του «βρώμικου πολέμου» και συγκεκριμένα το χρονικό διάστημα 1971-1978. Ο Acosta Chararro κατηγορείται επίσης συνολικά για πάνω από 500 δολοφονίες και εξαφανίσεις κρατουμένων που πετάχτηκαν στη θάλασσα από ελικόπτερο. Τον Ιούνιο του 1995 ήταν επικεφαλής του αστυνομικού σώματος που προκάλεσε τη σφαγή στην περιοχή Aguas Blancas με αποτέλεσμα 17 αγρότες νεκρούς, 36 τραυματίες και 25 αγνοούμενους, όλους μέλη της αγροτικής οργάνωσης OCSS.

²⁰ Miguel Nazar Haro: Στρατιωτικός, ο οποίος την εποχή του «βρώμικου πολέμου» και συγκεκριμένα τη δεκαετία του '70 βρισκόταν στην ηγεσία της Ομοσπονδιακής Διεύθυνσης Ασφαλείας και κατηγορείται ως υπεύθυνος για την εξαφάνιση του Jesus Piedra Ibarra, γιου της Rosaño Ibarra de Piedra, μιας από τις «Κυρίες» της Επιτροπής Εύρηκα.

²¹ Η Deni Prieto, 19 ετών, μέλος ένοπλης αντάρτικης οργάνωσης της δεκαετίας του '70, σκοτώθηκε σε ανταλλαγή πυρών με την αστυνομία μετά από ενέδρα. Το πτώμα της δεν παραδόθηκε ποτέ στην οικογένειά της και οι συνθήκες θανάτου της επισύρουν πολλά ερωτηματικά.

ΝΟΕΜΒΡΙΟΣ. MORELOS.
ΤΟ ΕΝΤΕΚΑΤΟ ΙΧΝΟΣ.

Η ιστορία, κουρασμένη από το περπάτημα, επαναλαμβάνεται παντού...

Παίρνει η ιστορία το χέρι και το βλέμμα. Και με τα δύο μαζί, γυρίζει σελίδα στο ημερολόγιο που έχει ήδη «λεπτύνει» πολύ. Εκεί βρίσκεται το Νοέμβρη της Μέρας των Πεθαμένων και το Morelos¹ του Emiliano Zapata.

Στην πολιτεία του Morelos (πάνω από ενάμισι εκατομμύριο κάτοικοι και πάνω από 60.000 ιθαγενείς) μια παλιά ιστορία επαναλαμβάνεται: Στην κυβέρνηση τον πρώτο λόγο τον έχει η πλīθια αντίδραση και η διαφθορά, ενώ ο λαός περπατά στα μονο-

πάτια μιας... έξυπνης αντίστασης.

Και φυσικά, στην εκτέλεση του έργου της διαφθοράς και της αντίδρασης, ο κυβερνήτης Estrada Cajigal² και ο υπουργός της κυβέρνησής του, Becerra. Και οι δύο εμπλέκονται σε κλοπές αυτοκινήτων και στο εμπόριο ναρκωτικών. Επαναλαμβάνοντας την ιστορία των αρχών του αιώνα, υπάρχει μια μαύρη λίστα ατόμων που «θα εξοντωθούν» από κάποιο νταή, καταρτισμένη μάλιστα από τον επίτροπο πολιτειακής δικαιο-

¹ Morelos: Πολιτεία του Μεξικού, με πρωτεύουσα την Guernavaca, την «πόλη της αιώνιας άνοιξης». Συνορεύει βόρεια με το Distrito Federal και την πολιτεία του Μεξικού, ανατολικά με την πολιτεία της Puebla και νότια με την πολιτεία του Guerrero.

² Sergio Estrada Cajigal Ramirez: Κυβερνήτης της πολιτείας Morelos από το 2000 μέχρι και σήμερα, ο οποίος υποστηρίχθηκε από το PAN. Κατηγορείται ότι πρόσφερε προστασία στο οργανωμένο έγκλημα και αξιοποιούσε την κρατική περιουσία για «ίδιον όφελος», ενώ κράτησε την πλέον σκληρή και βίαιη στάση απέναντι στα κοινωνικά κινήματα. Το πιο πρόσφατο παράδειγμα της κατασταλτικής πολιτικής του ήταν η επίθεση εναντίον των καταληψιών του δήμου Tlanepantla, τον Ιανουάριο του 2004. Μετά από 75 ημέρες κατάληψης του δήμου της Tlanepantla από τους κατοίκους (σε μεγάλο μέρος τους ιθαγενείς), οι οποίοι κήρυξαν το δήμο αυτόνομο, ο Estrada Cajigal, σε συνεργασία με τους οπαδούς του ανατραπέντος δημάρχου του κόμματος PRI (ο οποίος κατηγορούνταν για διαφθορά και κατάχρηση εξουσίας) διέταξε την εισβολή αστυνομικών και στρατιωτικών δυνάμεων στον αυτόνομο δήμο, «διά ξηράς και αέρος», με αποτέλεσμα τρεις νεκρούς, πολλούς τραυματίες, δώδεκα συλληφθέντες και αδιευκρίνιστο αριθμό εξόριστων. Για να δικαιολογήσει αυτή του την επιλογή είχε δηλώσει ότι «εντός της κατάληψης λειτουργούσε στρατόπεδο εκπαίδευσης ανταρτών οι οποίοι διέθεταν βαρύ οπλισμό».

σύνης Montiel.³ Εντωμεταξύ στο τοπικό κογκρέσο συζητιέται το ενδεχόμενο της απομάκρυνσης του Estrada και ο αρχηγός της αστυνομίας Pimentel έχει ξεκινήσει μια έρευνα εναντίον του επιτρόπου και όλων όσοι θεωρούνται υπεύθυνοι.

Φίλος της κραιπάλης, ο Sergio Estrada Cajigal βρίσκεται σε διαμάχη με τις δημοτικές αρχές της Cuernavaca. Ο λόγος; Το άντρο του στο κέντρο την πόλης. Τον Ιανουάριο η πολιτειακή κυβέρνηση εξέδωσε την άδεια λειτουργίας, αλλά η δημοτική αρχή αρνήθηκε. Το μαγαζί άνοιξε και μέσα στην πρώτη εβδομάδα το δημοτικό συμβούλιο με τη δημοτική αστυνομία έκανε ντου. Η πολιτειακή κυβέρνηση επανεξέδωσε τις άδειες και η δημοτική έθεσε περιορισμούς στο ωράριο. Οι συνεχείς τσαμπουκάδες και καβγάδες που γίνονταν στο μαγαζί ανάγκασαν το Ομοσπονδιακό Γραφείο Ερευνών (AFI)⁴ να το κλείσει.

Πέρα από το να προωθεί μαγαζιά, να κλέβει αυτοκίνητα και να κάνει εμπόριο ναρκωτικών, ο Estrada Cajigal πιλοτάρει πού και πού και τα κρατικό ελικόπτερο με το οποίο βγάζει βόλτα, παρέα με τον Firulaís Loyola, κυρίες της κοσμικής ζωής. «Να το ελικόπτερο της αγάπης!» λένε οι κάτοικοι του Morelos όταν βλέπουν τον κυβερνήτη τους να αλωνίζει τους αιθέρους.

Η κυβέρνηση του Morelos, όπως την εποχή του Porfirio Díaz, κάνει ό,τι μπορεί για να ευχαριστήσει τους μεγαλοεπιχειρηματίες. Στα ανατολικά της πολιτείας, στην περιοχή των φυτειών φασολιών και ζαχαροκάλαμου των Tenexterango, Ahuehueyo, Ocuítoco και Temoaσ ασκείται πίεση στους καλλιεργητές των εκίδο, ώστε να υποχωρήσουν στην κατασκευή ενός αυτοκινητοδρόμου ο οποίος θα διευκολύνει την πρόσβαση στις maquiladoras του Guerrero. Το όλο σχέδιο περιλαμβάνει την απαλλοτρίωση της γης τους, «κοινή ωφελεία», σύμφωνα με το άρθρο 27 του συντάγματος, που αναθεωρήθηκε κατά την εξαετία του Salinas. «Αν κάνουν κάτι τέτοιο θα πρέπει να μας δώσουν σύνταξη εφ' όρου ζωής, τόσο σε εμάς όσο και στους απογόνους μας, γιατί ποτέ δεν θα μας ξεπληρώσουν αυτά που

βγάζει η γη».

Έτσι λοιπόν το πρόβλημα που πιο συχνά αντιμετωπίζουν οι ανατολικές κοινότητες και οι άλλες περιοχές του Morelos είναι η πώληση ή η απαλλοτρίωση της γης. Γίνεται φαίνεται το πρώτο βήμα για την επέκταση των βιομηχανιών - maquiladoras και των μεγάλων σχεδίων. Σε αυτά πρέπει να προσθέσει κανείς και τα προγράμματα που αφορούν τον τουρισμό, με αφορμή τα οποία πραγματοποιούνται τεράστιες αρπαγές εδαφών και νερού.

Εκτός από την εξωτερική πίεση που δέχονται οι αγρότες για να παραχωρήσουν τη γη τους, στο Morelos, που παραδοσιακά παράγει ζαχαροκάλαμο, εντείνεται και η κρίση που έχει προκληθεί από την εισαγωγή της φρουκτόζης καλαμποκιού στη βιομηχανία γλυκών και αναψυκτικών (με εγγυητή τις «κρυφές ρήτρες» της Συνθήκης Ελεύθερου Εμπορίου της Βόρειας Αμερικής, όπου επιτρέπεται η μαζική εισαγωγή αυτού του γλυκαντικού εις βάρος της εθνικής παραγωγής ζάχαρης). Οι εκτιμήσεις μαρτυρούν το φαύλο κύκλο που έχει δημιουργηθεί: φτωχότερες εξαιτίας της πτώσης των πωλήσεων του ζαχαροκάλαμου, οι κοινότητες θα αναγκαστούν να πουλήσουν τη γη των εκίδο τους για την εγκατάσταση maquiladoras και παραθεριστικών κέντρων. Αλλά δεν είναι μόνο αυτό. Μερικές κοινότητες που αναγκάστηκαν να πουλήσουν τη γη τους δεν έχουν πάρει καν το αντίτιμο, όπως στην περίπτωση του Zacatepec.

Στη λογική του μεγάλου κεφαλαίου, η παραγωγή τροφίμων δεν είναι προτεραιότητα. Η παραγωγή διακοσμητικών φυτών αποφέρει μεγαλύτερο κέρδος. Γι' αυτό και στο Morelos τα φυτώρια αυξάνονται συνεχώς. Όπως όμως και την εποχή που υπήρχαν οι χασιέντες⁵ των πορφυριστών, οι εργαζόμενοι σε αυτά δουλεύουν υπό καθεστώς υπερεκμετάλλευσης. Στο φυτώριο η βάρδια διαρκεί 12 ώρες ή και παραπάνω χωρίς να πληρώνονται υπερωρίες. Η κακομεταχείριση είναι διαρκής αφού τα υποψήφια εργατικά χέρια είναι πολλά εξαιτίας της αγροτικής κρίσης και της έλλειψης καλλιεργήσιμης γης.

3 Agustín Montiel Lopez: Διευθυντής της υπουργικής αστυνομίας της πολιτείας Morelos μέχρι τον Απρίλιο του 2004. Συνελήφθη με την κατηγορία της συμμετοχής στο οργανωμένο έγκλημα, ενώ ερευνώνται κατηγορίες εις βάρος του για διάπραξη βασανιστηρίων, απόκρυψη ή εξαφάνιση στοιχείων, καθώς και για παροχή προστασίας σε εγκληματίες.

4 Agencia Federal de Investigaciones (AFI): Ομοσπονδιακό Γραφείο Ερευνών. Συστάθηκε το Σεπτέμβριο του 2001 αντικαθιστώντας την Ομοσπονδιακή Δικαστική Αστυνομία.

5 Hacienda: Αγροτική μεγαλοϊδιοκτησία.

Ο «συντονισμός δυνάμεων» ανάμεσα στην κυβέρνηση και τις επιχειρήσεις είναι εγκληματικός. Τα κυβερνητικά προγράμματα (Progresa και Procampo) αποφέρουν, το πολύ, 800 πέσος το μήνα σε κάθε οικογένεια. Αυτό οδηγεί τον κόσμο στο να δουλεύει στις maquiladoras συμβιβασόμενος με μισθούς 350 πέσος την εβδομάδα. Αυτή είναι η κατάσταση στις κοινότητες Tecaje, Tenextepango, Ahuehuevo, Las Piedras, Temoac, Potlan, Xalostoc, Playecac.

Σας φαίνεται υπερβολικό να παραλληλίζω την κατάσταση με αυτή που επικρατούσε την εποχή των πορφιριστών; Λοιπόν, ας δούμε τις συνθήκες εργασίας που επικρατούν στο Διεθνές Θερμοκήπιο⁶ που βρίσκεται δύο χιλιόμετρα βόρεια του αυτοκινητοδρόμου Cuautla - Μεξικό. Ιδιοκτήτης είναι ένας κύριος γερμανικής καταγωγής. Το βασικό προϊόν που παράγει είναι διακοσμητικά φυτά που εξάγονται σε Καναδά και ΗΠΑ σε τιμή περίπου 5 δολάρια ανά φυτό. Η πλειοψηφία των εργαζομένων είναι γυναίκες ηλικίας από 15 μέχρι 50 ετών. Η εργασία των ανηλίκων είναι κοινό μυστικό... Όλες προέρχονται από τα κοντινά χωριά, εκ των οποίων τα πιο σημαντικά είναι το El Bolan, η Santa Catarina, το El Empalme, οι Las Vivianas, το Oacakci, το El Capulin. Μιλάμε για περίπου 400 άτομα. Το ωράριο εργασίας είναι επτά με έξι από Δευτέρα μέχρι Σάββατο, με ένα διάλειμμα την Κυριακή (δηλαδή 6 μέρες την εβδομάδα). Έχουν 30 λεπτά όλα και όλα για να φάνε κατά τη διάρκεια της ημέρας. Ανάλογα με τον όγκο της παραγωγής που πρέπει να βγει, το ωράριο μπορεί να παραταθεί μέχρι τις οκτώ ή τις εννιά το βράδυ. Σύνολο δηλαδή από 11 μέχρι 14 ώρες την ημέρα! Οι επιπλέον ώρες δεν πληρώνονται σε χρήμα αλλά σε χρόνο, δηλαδή με παραπάνω ώρα διαλείμματος. Ωστόσο παρουσιάζεται μια ανωμαλία στη μέτρηση των υπερωριών αφού δεν γίνεται καταγραφή της ώρας εξόδου, με αποτέλεσμα οι υπερωρίες να μην ανταμείβονται δίκαια, για να μην πούμε νόμιμα. Όσον αφορά την πληρωμή του μισθού υπάρχουν επίσης «ανωμαλίες». Από τη μία, ο μισθός ανέρχεται σε 500 πέσος την εβδομάδα (δηλαδή περίπου 90 πέσος την ημέρα) αν όμως λείψεις μία ημέρα σου αφαιρούνται 120 πέσος από το μισθό, ενώ καθυστέρηση 5 λεπτών σημαίνει 25 πέσος πρόστιμο. Και όχι μόνο... Το ρολόι που σημαίνει την είσοδο των εργαζο-

μένων το πρωί πάει πέντε λεπτά μπροστά ενώ χτυπάει ένα κουδούνι για πρώτη φορά 5 λεπτά πριν από την ώρα εισόδου και για δεύτερη και τελευταία φορά για να σημάνει την έναρξη της εργασίας.

Αυτό σημαίνει ότι ο εργαζόμενος πρέπει να βρίσκεται στο χώρο εργασίας τουλάχιστον 15 λεπτά πριν από την ώρα εργασίας για να εξοπλιστεί με όλα τα απαραίτητα «αξεσουάρ» για τη δουλειά. Ο εξοπλισμός δεν αποσκοπεί στην προστασία των εργαζομένων αλλά στην προστασία των φυτών από τυχόν μολύνσεις. Κατά τον ψεκάσμο των φυτών οι εργαζόμενοι δεν φορούν καν χάρτινες μάσκες, πόσω μάλλον αντιασφυξιγόνες.

Ελάτε τώρα μαζί μου στην Cuautla, στο Iztaccihuatl. Εκεί επιτρέπη πρόσφατα η λειτουργία 16 maquiladoras. Αν και κάποιες από αυτές λειτουργούν σαν μικρές οικογενειακές επιχειρήσεις, οι περισσότερες κάνουν τη δουλειά της συναρμολόγησης για λογαριασμό μεγάλων εταιρειών. Κάθε μέλος της οικογενείας παίρνει μισθό ανάλογο με την ταρίφα των maquiladoras της περιοχής, πληρώνονται δηλαδή όπως όλοι οι εργαζόμενοι. Λέγεται ότι αυτές οι maquiladoras είναι παράνομες επειδή στεγάζονται σε σπίτια και δεν πληρούν τις απαραίτητες προϋποθέσεις για να λειτουργήσουν ως βιομηχανίες υφασμάτων. Εδώ παράγονται προϊόντα που εξάγονται στον Καναδά και στην Ιαπωνία, πέρα από τη μεξικανική αγορά.

Οι μισθοί; Για τους ενήλικες στο τμήμα ραφής ο μισθός κυμαίνεται από 350 μέχρι 400 πέσος την εβδομάδα, στο τμήμα κοπής από 250-300 πέσος την εβδομάδα και στο τμήμα συσκευασίας 150-200 πέσος. Από τη μεριά τους τα παιδιά που δουλεύουν κόβοντας λάστιχα ή ταξινομώντας τα υφάσματα παίρνουν γύρω στα 100-150 πέσος την εβδομάδα. Όλοι οι εργαζόμενοι, ενήλικες, νέοι και παιδιά δουλεύουν 7.00-18.00, από Δευτέρα μέχρι Παρασκευή και 7.00-14.00 το Σάββατο. Κατά τη διάρκεια της εργασίας έχουν 15 λεπτά διάλειμμα για πρωινό και 1 ώρα για μεσημεριανό που το φέρνουν απ' το σπίτι. Αν ο εργαζόμενος χρειαστεί περισσότερο χρόνο για να φάει, πρέπει να τον αναπληρώσει στο τέλος της ημέρας, Όσον αφορά την πληρωμή των υπερωριών αυτή κυμαίνεται από 10 έως 14 πέσος, αν και η πληρωμή τους εξαρτάται από την καλή θέληση του αφεντικού,

6 *Invernadero Internacional*: Υπάρχουν καταγγελίες από οικολογικές οργανώσεις ότι καλλιεργούνται στο θερμοκήπιο αυτό μεταλλαγμένοι σπόροι.

δηλαδή αν θέλει, τις πληρώνει, αν δεν θέλει, όχι.

Η πληρωμή του μισθού καθυστερεί μία εβδομάδα. Με τον τρόπο αυτό εξασφαλίζεται η παρουσία τους την επόμενη εβδομάδα. Επίσης συχνά δεν τους καταβάλλεται ολόκληρος ο μισθός παρά τους παρακρατείται ένα τμήμα του εν είδει δανείου. Οι αργίες (που φυσικά τις δουλεύουν) πληρώνονται όσο οι άλλες ημέρες. Οι εργαζόμενοι δεν παίρνουν επιδόματα και δώρα, δεν είναι ασφαλισμένοι, δεν έχουν άδεια (μόνο όταν δεν έχουν δουλειά, τα αφεντικά τους στέλνουν 1-2 εβδομάδες να ξεκουραστούν, χωρίς βέβαια να τους πληρώνουν) Σε περίπτωση εργατικού ατυχήματος ή ασθένειας, δεν δικαιούνται καμία ιατρική περίθαλψη και, αν εξαιτίας της ασθένειας, δεν εμφανιστούν για δουλειά τους αφαιρείται το μεροκάματο. Αλλά και στις εργασιακές υποχρεώσεις παρατηρούνται επίσης ανωμαλίες. Για παράδειγμα αν μια εργαζόμενη ξέρει να χειρίζεται διάφορα μηχανήματα τοποθετείται ανάλογα με τις καθημερινές ανάγκες της παραγωγής, δηλαδή μπορεί να χρειαστεί να χειριστεί μια πιο απλή ή μια πιο επικίνδυνη μηχανή, χωρίς αυτό να συνεπάγεται αύξηση του ημερομισθίου της εξαιτίας της επικινδυνότητας της δουλειάς. Εκτός από της εργασίας τους, υποχρεώνονται να κάνουν διάφορες άσχετες δουλειές όπως να πλένουν τον εξοπλισμό, να σκουπίζουν, να καθαρίζουν, κ.λ.π. αφού δεν προβλέπεται προσωπικό καθαριότητας και συντήρησης.

Αυτές είναι οι συνθήκες εργασίας στο εκσυγχρονισμένο Morelos. Και ο υπουργός εργασίας, ο κύριος Abascal;⁷ Μοιράζει επιδοτήσεις.

Αλλά και τώρα όπως και την εποχή του don Porfirio, οι κάτοικοι του Morelos ξεσπώνονται. Ο αγώνας των κατοίκων του Tepoztlán ενάντια στην κατασκευή ενός γηπέδου γκολφ⁸ (τώρα

υπάρχει και ένα ανάλογο σχέδιο για το Anepucuilco) και των κατοίκων του Tetelcingo ενάντια στην εγκατάσταση ενός αεροδρομίου είναι μερικά παραδείγματα.

Η σύγκρουση ανάμεσα στην κυβέρνηση του PAN και τους κατοίκους των πόλεων και των χωριών του Morelos κλιμακώνεται. Στη βιομηχανία υφασμάτων Confitalia το συνδικάτο –που ως επί το πλείστον αποτελείται από γυναίκες– ξεκίνησε δυνατά τον αγώνα. Η απάντηση ήταν απολύσεις και απειλές. Τα ίδια αντιμετώπισαν και οι εργαζόμενοι στο Νοσοκομείο των Παίδων.

Πιο κάτω εκτυλίσσεται ο αγώνας των καλλιεργητών των εκίδος στα χωριά Popotlan, Huazulco και Amilcingo, που ανήκουν στο δήμο του Temoac, για την εφαρμογή της συμφωνίας που υπογράφηκε από τις κυβερνήσεις του Morelos και της Puebla και προβλέπει τη καθορισμό των ορίων των εφαπτόμενων εκτάσεών τους. Παρά την επίσημη συμφωνία, εκδόθηκε ένα διάταγμα σύμφωνα με το οποίο εκτάσεις των τριών αυτών χωριών περνούν στη δικαιοδοσία του San Marcos, δήμου της πολιτείας Puebla. Στην περίπτωση του Popotlan αυτός ο διαχωρισμός συνεπάγεται και το διαχωρισμό από το παλιό Popotlan. Τα ίδια χωριά αγωνίστηκαν και για την ακύρωση του προγράμματος οδοποιίας Millennium,⁹ η κατασκευή του οποίου απαιτούσε την απαλλοτρίωση μέρους της γης τους, αφού ο αυτοκινητόδρομος θα περνούσε από τα εκίδος τους.

Το ζήτημα του αυτοκινητοδρόμου κρατάει ήδη και περίπου 6 χρόνια: πρωτίτερα η χάραξη ακολουθούσε άλλη διαδρομή. Τα θιγόμενα χωριά, το Tenexterango και το Popotlan μεταξύ αυτών σχημάτισαν μια οργάνωση που ονομάστηκε Ενωμένα Εκίδος του ανατολικού Morelos Emiliano Zapata (EUOMEZ). Οι αγρότες αφαίρεσαν τις σημάσεις των μηχανικών από τα εδάφη τους και,

7 Carlos Abascal Carranza: Υπουργός Εργασίας και Κοινωνικής Πρόνοιας της κυβέρνησης Fox. Μεταξύ άλλων υπήρξε και πρόεδρος του IMDOSOC (Instituto Mexicano de Doctrina Social Cristiana, Μεξικανικό Ινστιτούτο Κοινωνικού Χριστιανικού Δογματός).

8 Τον Αύγουστο του 1994 πραγματοποιήθηκε κατάληψη του δήμου Tepoztlán από τους κατοίκους με σκοπό την παρεμπόδιση της κατασκευής γκολφ κλαμπ από την εταιρεία KS. Κηρύσσοντας την αυτονομία του και λειτουργώντας με την αρχή του «κυβερνάμε υπακούοντας», το νέο ελεύθερο δημοτικό συμβούλιο και η Επιτροπή Ενότιτας του Tepoztlán μπόρεσαν να αντιμετωπίσουν τις πιέσεις, τις παγίδες και την καταστολή εκ μέρους της κυβέρνησης της πολιτείας. Μετά από ένα χρόνο κατάληψης, το σχέδιο ματαιώθηκε. Θεωρείται το πιο σημαντικό κοινωνικό κίνημα στην περιοχή από την εποχή του Zapata.

9 Το σχέδιο οδοποιίας «Millennium» (Proyecto carretero «Millennium») εντάσσεται στο πλαίσιο του Plan Puebla-Panamá και αφορά την κατασκευή αυτοκινητοδρόμων που θα διευκολύνουν τη μεταφορά των προϊόντων των maquiladoras. Με την εφαρμογή του προγράμματος αυτού περισσότεροι από χίλιοι καλλιεργητές των εκίδος των πολιτειών Morelos και Puebla προβλέπεται ότι θα στερηθούν τη γη τους για να κατασκευαστούν maquiladoras, γκολφ κλαμπ και αυτοκινητόδρομοι υψηλών προδιαγραφών.

με νόμιμο τρόπο, κατάφεραν να σταματήσουν το πρόγραμμα, το οποίο, χωρίς να πάψει να επηρεάζει το Popotlan, απλώς... μετατοπίστηκε και, με νέα χάραξη, πλέον περνάει από το Huazulco και το Amilcingo. Ένα πρόβλημα λοιπόν, αυτό του αυτοκινητοδρόμου, ακολουθήθηκε από ένα άλλο, αυτό της διασφάλισης των ορίων της γης των τριών κοινοτήτων.

Στο Amilcingo βρίσκεται επίσης η έδρα της μαχητικής Γυναικείας Αγροτικής Παιδαγωγικής Σχολής Emiliano Zapata.¹⁰ Το Huazulco προσπαθεί να ξεπεράσει τις εσωτερικές διαμάχες. Η συνέλευση των καλλιεργητών του εκίδο του Popotlan έχει επιλέξει να μη συνταχθεί με κανένα κόμμα. Εκτός από την επιτροπή του εκίδο του Popotlan και των άλλων τριών χωριών ιδιαίτερο βάρος έχει και ο λόγος ενός αγρότη, του don Lorenzo, πρώην ανεξάρτητου δημάρχου του Temoac. Ο don Lorenzo θυμούμενος ίσως τις διδασχές του Emiliano Zapata, τάσσονταν πάντα ήταν με το μέρος των κατοίκων και των αγροτών του εκίδο του Popotlan. Χωρίς να ανήκει σε κανένα πολιτικό κόμμα, συμμετείχε πάντοτε στους αγώνες της συνέλευσης του εκίδο για την υπεράσπιση της γης. Και, όπως ο Zapata, είναι ένας άντρας σεβαστός, ο λόγος του οποίου πάντα λαμβάνεται υπόψη. Έτσι το σύννεφο γίνεται πάλι πέτρα και ακούει προσεκτικά:

Τα προβλήματα αυτής της γης αρχίζουν από πολύ παλιά, από το '40, όπως μας λέει ο don Lorenzo. Και παλιότερα υπήρχαν αντιπαραθέσεις ανάμεσα στα δύο χωριά. Η κατάσταση αναθερμάνθηκε αμέσως μετά την υπογραφή της συμφωνίας, που οφείλεται στην επιμονή των κατοίκων του Popotlan καθώς και μερικών του Amilcingo. Το San Marcos (Puebla) έχει περίπου 3.000 εκτάρια, χωρίς να υπολογίζουμε την έκταση του Παλιού

Popotlan (που είναι και το μήλον της έριδος). Η έκταση του Popotlan απ' την άλλη είναι μόλις 500 εκτάρια, κι ένα σωρό κόσμος δεν έχει πού να σπείρει και να δουλέψει.

Το πρόβλημα στο Popotlan είναι ότι ο πρώην διοικητής του Popotlan, Francisco Aragon, υποτίθεται ότι υπέγραψε την παραχώρηση εδαφών στο San Bartolo και το San Marcos της Puebla, και είναι τώρα υποψήφιος του PRD για τη δημαρχία του Temoac, που αυτή τη φορά πέφτει στο Popotlan (η δημαρχία αλλάζει κυκλικά ανάμεσα στα 4 χωριά Amilcingo, Huazulco, Popotlan και Temoac. Τη δημαρχία τώρα έχει το Temoac και σύμφωνα με τη συμφωνία αυτή είναι η σειρά του Popotlan. Σ' αυτή την κυκλική εναλλασσόμενη δομή στήνονται οι εκλογές.)

Με τους αγρότες του Popotlan είναι και οι αγρότες του Tenexterango, η δράση των οποίων ήταν καθοριστική για τη διακοπή της κατασκευής του αυτοκινητόδρομου.

Αφού ακούει και μαθαίνει από τον don Lorenzo, η πέτρα πάει στο Amatlan του Quetzalcoatl, για να διδαχθεί από τον don Aurelio την ιστορία του αγώνα των συγχωριανών του για την υπεράσπιση της γης, του νερού και των κοινοτικών τους πόρων.

Πιο πέρα είναι το Ocotepec. Εκεί το κατάσταση Soriana απαλλοτρίωσε εδάφη της κοινότητας για να κατασκευάσει ένα εμπορικό κέντρο. Η κινητοποίηση του κόσμου και η υποστήριξη έντιμων δικηγόρων (κι όμως υπάρχουν και τέτοιοι) έχουν μέχρι τώρα φρενάρει την κατασκευή και η υπόθεση είναι στα δικαστήρια. Αν και είχαν τα πάντα εναντίον τους (αρχές, Μ.Μ.Ε., επιχειρήσεις και δικαστές) οι κάτοικοι του Ocotepec, παρέμειναν ακλόνητοι στον αγώνα τους.

Η περίπτωση του Ocotepec, όπως άλλωστε και άλλες, αποτε-

10 Από το 1997 άρχισε να εφαρμόζεται μια νέα πολιτική τακτική στον τομέα της τριτοβάθμιας εκπαίδευσης από τις κυβερνήσεις και των δύο μεγάλων κομμάτων, με στόχο τη μείωση του αριθμού των εισακτέων στις σχολές και των λεγόμενων «αυτόματων θέσεων εργασίας». Αυτή η πολιτική έπληξε κυρίως τις αγροτικές παιδαγωγικές ακαδημίες, αρκετές από τις οποίες έκλεισαν τελείως. Αυτό σημαίνει, ουσιαστικά, για τα παιδιά των αγροτών και εργατών του Μεξικού, κατάργηση της δυνατότητας πρόσβασης στην τριτοβάθμια εκπαίδευση και συγχρόνως εγκατάλειψη των φτωχών αγροτικών περιοχών της χώρας (οι απόφοιτοι των σχολών αυτών στελεχώνουν τα σχολεία των περιοχών αυτών). Οι φοιτητρίες της παιδαγωγικής γυναικείας αγροτικής σχολής «Emiliano Zapata» ξεκίνησαν κινητοποιήσεις στις αρχές του 2002 απαιτώντας να μη μειωθεί ο αριθμός των σπουδαστών, να εξασφαλιστούν οι θέσεις εργασίας που καταλαμβάνουν αυτόματα οι απόφοιτες, να μην καταργηθεί η απαραίτητη δωρεάν σίτιση και στέγαση και, τέλος, να αποεμφυθεί ο διευθυντής της σχολής. Αντιμετωπίζοντας την αδιαφορία εκ μέρους της κυβέρνησης κατέλαβαν τη σχολή τους και δεν δίστασαν να «κατασχέσουν» 60 οχήματα, μεταξύ των οποίων περιπολικά της ομοσπονδιακής και πολιτειακής αστυνομίας και οχήματα επιχειρήσεων, μαζί με τους οδηγούς τους (οι οποίοι δεν ήθελαν να τα αποχωριστούν), και να κάψουν 3 (1 περιπολικό, 1 φορτηγάκι της ομοσπονδιακής αστυνομίας και ένα όχημα της TelMex). Η κυβέρνηση της πολιτείας τις κατηγορεί ως απαγωγείς (των οδηγών), στο πλευρό τους όμως έχουν το λαό της πολιτείας Morelos, καθώς και τις μεγάλες φοιτητικές ενώσεις του Μεξικού.

λεί μέρος της στρατηγικής που ακολουθεί ο κυβερνήτης Estrada Cajigal για να κατακλέψει τις κοινοτικές εκτάσεις. Πρόσφατα μάλιστα άλλαξε τη χρήση γης σε όλη την Cuernavaca, ώστε να μπορεί να κατασκευαστεί οτιδήποτε συνιστά καλή συμφωνία για τις κατασκευαστικές εμπορικών κέντρων και ανάλογων κτιρίων.

Πάει τώρα η πέτρα στον οικισμό της Ahuehuetitla, στην Cuernavaca. Οι γυναίκες, οργανωμένες στις Εκκλησιαστικές Ομάδες Βάσης (CEB), εξιστορούν την ιστορία μιας πρόσφατης εισβολής. Ένα άτομο ξένο προς την κοινότητα προσπάθησε να διχάσει τους κατοίκους και οργάνωσε σε συνεργασία με μια μειοψηφική ομάδα την καταπάτηση γης που δεν είχε συμφωνηθεί φυσικά από τη συνέλευση του χωριού. Μέρος της καταπατημένης έκτασης ήταν κοινοτική γη, ενώ η υπόλοιπη άνηκε σε ιδιώτες, κατόπιν παραχώρησης από τη συνέλευση. Ο επίτροπος της κοινοτικής περιουσίας προειδοποίησε αυτά τα άτομα ότι το χωριό ήταν ενάντια στην καταπάτηση, αυτό όμως δεν τους σταμάτησε. Ενεπλάκη τότε η δημοτική αστυνομία που τους απομάκρυνε από τη γη και συνέλαβε πολλά άτομα, ανάμεσα στα οποία και τους επικεφαλής της εισβολής. Οι κάτοικοι βλέπουν αυτή την κατάσταση σαν μια προσπάθεια της κυβέρνησης να διχάσει την κοινότητα ενόψει του ζητήματος της παραχώρησης εδαφών στην εμπορική επιχείρηση Soriana, την οποία απορρίπτουν οι κάτοικοι και έχει προς το παρόν ανασταλεί.

Για ένα λεπτό! Εκκλησιαστικές κοινότητες βάσης είπατε; Μα δεν εξαφανίστηκαν όταν πέθανε ο Don Sergio Mendez Arceo;¹¹ Όχι λοιπόν, δεν εξαφανίστηκαν. Παρά τις επιθέσεις που δέχτηκαν από την εκκλησιαστική ιεραρχία που διαδέχτηκε τον Mendez Arceo, οι CEB αντιστέκονται και εξακολουθούν να κάνουν σπουδαία δουλειά στην υπηρεσία του λαού. Όπως στον οικισμό της Santa María στα βόρεια της Cuernavaca. Ή στην περιοχή Lomas de Cortes, και λίγο πιο πέρα σ' έναν πρόχειρο οικισμό εκτοπισμένων που ζουν δίπλα στις γραμμές του τρένου. Ο οικισμός

ονομάζεται Ahuehuetitla και πολλά από τα παιδιά που κατοικούν σε αυτόν δουλεύουν στο δρόμο, κλέβουν και σχεδόν όλα χρησιμοποιούν και εμπορεύονται ναρκωτικά. Η βία στην οικογένεια είναι συχνό φαινόμενο: κακοποιήσεις, βιασμοί, αυτοκτονίες. Στον οικισμό αυτό δουλεύει εθελοντικά μια ΜΚΟ που ονομάζεται «Περπατώντας Μαζί». Έχει στήσει μια μικρή σχολή τεχνών και επαγγελμάτων, με σκοπό να βοηθήσει τη νεολαία της περιοχής.

Προχωράει πια η πέτρα στον τομέα Ahuehuetes της Santa María. Το χωριό χωρίζεται, γεωγραφικά, σε δύο κομμάτια, ανατολικά και δυτικά από την Εθνική, που οδηγεί στο Μεξικό. Ο τομέας Ahuehuetes βρίσκεται στο δυτικό τμήμα του χωριού, στα βόρεια της Cuernavaca. Και εδώ όπως και σε πολλά εξεγερμένα μέρη του Μεξικού αφθονούν οι γυναίκες αγωνίστριες. Στα χωριά Ahuehuetes, Ocotitla, Emaus, Monasterio και El sector, οι γυναίκες οργανώνονται με σκοπό την επίλυση των προβλημάτων που το κράτος παραβλέπει. Στο Ahuehuetes έχουν πρόβλημα με το ηλεκτρικό. Εδώ και περισσότερα από 10 χρόνια αγωνίζονται ενάντια στην Επιχείρηση Ηλεκτρισμού και Ενέργειας που τους ζητάει μέχρι και 10.000 πέσος για κάθε στύλο και επιπλέον χρήματα για την εγκατάσταση σε κάθε σπίτι. Οι γυναίκες, που δεν συμφωνούν με αυτό, ψάχνουν τρόπους να οργανωθούν ακόμα και χωρίς την υποστήριξη των αντρών τους που τους λένε: «Αν μαλώσεις με την κυβέρνηση, δεν θα έχεις σχολείο για τα παιδιά σου».

Στον τομέα Ocotitla, αφεντικά είναι οι Γιαπωνέζοι Watanabe, ιδιοκτήτες φωτογραφικών εργαστηρίων στην Cuernavaca. Αυτοί οι νεο-caciques αγόρασαν με παράνομες διαδικασίες μεγάλο μέρος της γης του Ocotitla και σήμερα απαιτούν από τους φτωχούς κατοίκους της περιοχής «να τους δίνουν από τη γη τους».

Πριν από μερικά χρόνια οι κάτοικοι κέρδισαν ένα δικαστήριο ενάντια στο ξενοδοχείο Del Prado, ένα γκριζό τέρας που

11 Don Sergio Mendez Arceo (1907-1992): Έβδομος επίσκοπος της Cuernavaca (1952-1982), γνωστός και ως «κόκκινος επίσκοπος» λόγω των επιρροών του από το κίνημα της θεολογίας της Απελευθέρωσης. Ένας από τους 17 ιερείς που συνελήφθησαν το 1976 από την αστυνομία του Εκουαδόρ κατά τη διάρκεια της «Συνάντησης Χριστιανών για το Σοσιαλισμό». Το 1980 ιδρύει το Διεθνές Χριστιανικό Γραφείο Αλληλεγγύης (Secretariado Internacional Cristiano de Solidaridad) ενώ το 1981 αφορίζει όσους διέπραξαν βασανιστήρια. Το 1983 συμμετέχει στην ίδρυση της Μεξικανικής Ακαδημίας Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων. Υπήρξε θερμός υποστηρικτής του ρεύματος της εκκλησιαστικής ανανέωσης και ιδρυτής του CEPAL (Consejo Episcopal Latinoamericano - Επισκοπικό Λατινοαμερικανικό Συμβούλιο). Κατά τη διάρκεια της θητείας του πρόσφερε καταφύγιο σε πολλούς πολιτικούς εξόριστους της Λατινικής Αμερικής. Προς τιμή του έχει θεσπιστεί στην Cuernavaca το Εθνικό Βραβείο Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων «Don Sergio Mendez Arceo».

τους... γύριζε την πλάτη και έρχόταν σε αντίθεση με τα σπιτάκια από ξύλο και χαρτί, ή τις ακανόνιστες κατασκευές των κατοίκων του Ahuehuetes που είναι χωμένες στο ψηλότερο τμήμα της χαράδρας που περιβάλλει το δυτικό τμήμα της Cuernavaca, όπου κατά τη διάρκεια της δημαρχίας του τωρινού κυβερνήτη Sergio Estrada Cajigal είχαν χτιστεί τα σπίτια GEO. Οι κάτοικοι πούλησαν τα σπίτια τους σε πολύ χαμηλές τιμές και μεταφέρθηκαν σε εκτάσεις όπου υποτίθεται ότι θα υπήρχαν όλες οι απαραίτητες υποδομές, οι οποίες όμως δεν έφτασαν ποτέ. Ο τότε δήμαρχος μετακίνησε και τους κατοίκους της γειτονικής χαράδρας για να κατασκευαστεί μια γέφυρα που θα έωννε το ανατολικό τμήμα με το κέντρο της Cuernavaca, ώστε να διευκολυνθεί η πρόσβαση στις οικίες GEO και να επιταχυνθεί η αγορά τους. Οι ιδιοκτήτες του ξενοδοχείου Del Prado διαμαρτυρήθηκαν για το «θλιβερό θέαμα» που παρουσίαζε το Ahuehuetes για τους πελάτες τους, και απαίτησαν την εκκένωση του οικισμού. Οι κάτοικοι αντιστάθηκαν οργανωμένα και οι ιδιοκτήτες αναγκάστηκαν τελικά να αφήνουν ξενοίκιαστα τα δωμάτια που έβλεπαν στη χαράδρα.

Η νεοφιλελεύθερη λεπλασία δεν αφορά μόνο τη γη, αλλά και

την ιστορία και την κουλτούρα. Ευτυχώς όμως συναντά και τις ανάλογες αντιστάσεις.

Το πρόγραμμα μετατροπής του Casino de la Selva¹² σε εμπορικό κέντρο συναντά τις αντιδράσεις του Μετώπου Πολιτών για την Υπεράσπιση του Casino de la Selva.¹³ Αποτελούμενο από την ομάδα La Neta, τους Φύλακες των Δέντρων,¹⁴ τη SERPAJ-Morelos¹⁵ και το Συμβούλιο Καλλιτεχνών και Διανοουμένων για την Υπεράσπιση του Πολιτισμού του Morelos, το Μέτωπο Πολιτών αντιμετώπισε με αποφασιστικότητα την επιμονή του κυβερνήτη Estrada Cajigal, παρά την καταστολή.

Τα μέλη του Μετώπου για την Υπεράσπιση του Casino de la Selva δέχτηκαν μια υπερβολικά βίαιη επίθεση, από τις κυβερνητικές δυνάμεις τον Αύγουστο του 2002. Αποτέλεσμα: Συλλήψεις και τραυματισμοί. Τα παρατήσανε; Όχι. Η κοινωνία των πολιτών του Morelos οργανώθηκε και πραγματοποίησε μια από τις μεγαλύτερες πορείες στην πρόσφατη ιστορία του Morelos.

Λίγο πιο δωθε στο ημερολόγιο, η πιο πρόσφατη δράση τους ήταν η εισβολή έξι ατόμων στο Salon Verde της Βουλής όπου ξεγυμνώθηκαν σε ένδειξη διαμαρτυρίας. Επιπλέον πραγματοποιούν αυτή τη στιγμή καθιστική διαμαρτυρία-απεργία πείνας στην

12 Παλιό ιστορικό ξενοδοχείο του ιστορικού κέντρου της πόλης Cuernavaca, το οποίο διέθετε μια από τις σημαντικότερες πινακοθήκες του Μεξικού καθώς και τοιχογραφίες πολύ σημαντικών καλλιτεχνών. Το 2000 πουλήθηκε με αμφισβητήσιμες διαδικασίες από το Υπουργείο Οικονομικών στην αμερικανική εταιρεία Costco. Το 2002 η εταιρεία ξεκίνησε, με τη βοήθεια της πολιτειακής κυβέρνησης του Morelos, και παρά τις αντιδράσεις και κινητοποιήσεις των πολιτών όχι μόνο στην Cuernavaca αλλά και σ' όλο το Μεξικό και τις ΗΠΑ, την κατεδάφιση του ξενοδοχείου προκειμένου να ανεγερθούν στη θέση του δύο πολυκαταστήματα και ένα πάρκινγκ.

13 Frente Cívico Pro Defensa del Casino de la Selva: Μέτωπο Πολιτών για την Υπεράσπιση του Casino de la Selva. Συγκροτήθηκε το 2001 από οργανώσεις και σημαντικό κομμάτι της κοινωνίας των πολιτών της Cuernavaca και της πολιτείας Morelos, με αρχικό σκοπό, την παρεμπόδιση της κατεδάφισης του ξενοδοχείου Casino de la Selva ενώ, μετά την καταστροφή του, για να αποτραπεί η κατασκευή του εμπορικού εκτρώματος, που καταστρέφει την αισθητική αρμονία του ιστορικού κέντρου της πόλης, αλλά και για να διασωθούν τα αρχαιολογικά ευρήματα της προκλασικής περιόδου που ανακαλύφθηκαν με την κατεδάφιση. Επιπλέον για την κατασκευή του έργου υπολογίζεται ότι θα πρέπει να κοπούν 500 δέντρα που βρίσκονται σ' αυτή την έκταση.

14 Los Guardianes de los Arboles: Οι Φύλακες των Δέντρων. Οικολογική οργάνωση της Cuernavaca στην οποία συμμετέχουν περιβαλλοντιστές, κάποιες ΜΚΟ, νέοι και οργανωμένες ομάδες πολιτών. Αγωνίζεται για την υπεράσπιση του πρασίνου της πόλης και ενάντια στην ανεξέλεγκτη αστική ανάπτυξη, τη μόλυνση και το χάος που αυτή επιφέρει.

15 Servicio Paz y Justicia - Morelos. Υπηρεσία Ειρήνης και Δικαιοσύνης. Η SERPAJ-Morelos και η συλλογικότητα οπαδών του Γκάντι «Σκεφτόμαστε με δυνατή φωνή» προσβέυουν τη «μη βία» στην επίλυση των διαφορών και των συγκρούσεων, καθώς και την ειρηνική «ανυπακοή». Συγκροτήθηκαν το 1995 και συμμετέχουν στις Fuerzas Internacionales No Violentas de Paz (Διεθνείς Μη Βίαιες Δυνάμεις για την Ειρήνη) που στόχο έχουν την οργάνωση διεθνών «σωμάτων» όσπων εκπαιδευμένων πολιτών, με πείρα στη δράση της «μη βίας», που θα παρεμβαίνουν σε διεθνείς συγκρούσεις, προκειμένου να αποτρέψουν την καταστροφή και το θάνατο και να προστατεύσουν τα ανθρώπινα δικαιώματα, υπερασπιζόμενοι συγχρόνως το δίκιο του θιγόμενου, αυτού που δέχεται την επίθεση. Η SERPAJ-Morelos έχει καταγγείλει πολλές φορές τη «δράση των ένοπλων επιθέσεων χωρίς αναμέτρηση», δηλαδή τις δολοφονίες ιθαγενών, αγροτών και ακτιβιστών από παραστρατιωτικές ομάδες, το στρατό και τις ένοπλες ομάδες κομμάτων. Εκτός από το Morelos και το Μεξικό, η οργάνωση SERPAJ δραστηριοποιείται στην Κόστα Ρίκα και στο Εκουαδόρ.

είσοδο του μεγάρου της πολιτειακής κυβέρνησης.¹⁶

Το επαναστατικό πνεύμα όμως του Emiliano Zapata δεν το συναντά κανείς μόνο σε αγρότες, ιθαγενείς, εργάτες, CEB και διανοούμενους του Morelos.

Φωτίζει και τα βήματα των νέων.

Δρα για παράδειγμα η Ομάδα Anarco Punk CLAT (Ελευθεριακή Κολλεκτίβα Αντι - όλα). Μερικοί νέοι συμμετέχουν στο πανκ δίκτυο RIVAL¹⁷ (Δίκτυο Αντιπληροφόρησης Αυτόνομων Ελευθεριακών Φωνών) και στο Πολιτειακό Συντονιστικό Anarco Punk. Το πρόγραμμα δράσης των νεαρών πανκ σχετίζεται με την κοινοτική εργασία στις λαϊκές γειτονιές. Παρά τις διαρκείς επιθέσεις που δέχονται από την αστυνομία, αυτοί οι νέοι, χωρίς να παύουν να είναι αυτό που επέλεξαν να είναι, συνδέονται και με άλλους αγώνες. Ίσως γιατί κατανοούν ότι το αύριο χτίζεται με πολλές εξεγέρσεις.

Σκέφτεται το σύννεφο πόσο ικανοποιημένος θα ήταν ο στρατηγός μου Zapata βλέποντας την εξέγερση να διαρκεί και να ανθίζει στο Morelos, παρά τις αντίξοες συνθήκες. Γι' αυτό και χαμογελά η πέτρα καθώς ακουμπά στον τάφο του αρχηγού του Απελευθερωτικού Στρατού του Νότου και ανώτατου διοικητή του EZLN ένα γαλάζιο σύννεφο σε σχήμα λουλουδιού.

Αναθαρρυσμένοι από την ανάμνηση του Emiliano Zapata, η πέτρα και το σύννεφο παίρνουν το δρόμο για τη Milpa Alta, αξιοπρεπή γη των ιθαγενών στις παρυφές της γης που «μεγαλώνει προς τα πάνω», της πόλης του Μεξικού.

**Από τα Βουνά του Νοτιοανατολικού Μεξικού
Subcommandante Insurgente Marcos
Μεξικό, Ιανουάριος του 2003**

¹⁶ Η καθιστική διαμαρτυρία κράτησε 81 ημέρες ενώ η απεργία πείνας 24. Οι διαμαρτυρόμενοι απομακρύνθηκαν βίαια από την αστυνομία στις 17 Απριλίου.

¹⁷ Βλ. σημ. 6 Ένατου Ίχνους.

ΔΕΚΕΜΒΡΙΟΣ. DISTRITO FEDERAL.
ΤΟ ΔΩΔΕΚΑΤΟ ΙΧΝΟΣ.

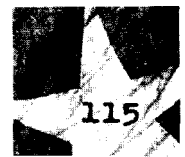
Πρώτη εικόνα: Η πόλη ανάμεσα στην οφθαλμαπάτη και την πραγματικότητα

Εχει ξημερώσει και πάλι, όταν πια το χέρι και το βλέμμα πίνουν το ημερολόγιο. Πάνω πάνω γράφει: «Δεκέμβρης» και από κάτω «Μεξικό, Distrito Federal (Ομοσπονδιακό Διαμέρισμα)». Σύννεφο και πέτρα ανεβαίνουν από τη χώρα του Zapata στα σύνορα του Distrito Federal, όπου έχουν πολλά να κάνουν. Η πρωινή ψύχρα τούς καλωσορίζει όταν φτάνουν στο Malacachterec

Momozco, το όνομα με το οποίο αποκαλούσαν οι παλιοί τη Milpa Alta. Η εξεγερμένη αντίσταση των κατοίκων αυτής της γης κατάφερε να αναγνωριστεί το 1529 από την Audiencia Real¹ η κοινοτική τους γη και το δικαίωμά τους να εκλέγουν τους κυβερνήτες τους. Η ιστορία αντίστασης συνεχίστηκε μέχρι το 1914, οπότε οι ζαπατίστας επικύρωσαν στο στρατόπεδο του Oztoteprec το σχέδιο Ayala², και

1 Audiencia Real: Έτσι ονομάζεται μετά την κατάκτηση το ανώτατο δικαστήριο των «Ινδιών», το οποίο δημιουργήθηκε με σκοπό την επιβολή της εξουσίας του ισπανού βασιλιά στους κυβερνήτες των ισπανικών «αποικιών» στη Λατινική Αμερική. Το 1511 θεσπίστηκε στο Santo Domingo η πρώτη Audiencia Real των «Ινδιών» και το 1527 η πρώτη στο Μεξικό.

2 Plan de Ayala: Με το σχέδιο της Ayala, που υπογράφηκε στο στρατόπεδο Oztoteprec στις 25/11/1911, κηρύσσεται η συνέχιση του αγώνα, αυτήν τη φορά εναντίον της κυβέρνησης του Francisco Madero, με σκοπό την ικανοποίηση των αγροτικών διεκδικήσεων. Το συγκεκριμένο πρόγραμμα ήταν επηρεασμένο από το Πολιτικό Κοινωνικό Σχέδιο, το οποίο υπογράφηκε στην πολιτεία Guerrero στις 18/3/1911 από τις επαναστατικές δυνάμεις των πολιτειών Guerrero, Michoacan, Tlaxcala, Puebla, DF, με το οποίο διεκδικούσαν, μεταξύ άλλων, το δικαίωμα στη γη, την εκπαίδευση καθώς και δίκαιους μισθούς για τις εργαζόμενες τάξεις. Τα κύρια σημεία του σχεδίου της Ayala ήταν τα εξής: 1) Ο τότε πρόεδρος του Μεξικού Madero θεωρείται προδότης των αγροτικών διεκδικήσεων και ως εκ τούτου δεν αναγνωρίζεται ως πρόεδρος. 2) Απαιτείται η άμεση επιστροφή «των εδαφών, των βουνών και των υδάτων», τα οποία καταλήστευσαν οι caciques και οι μεγάλοι γαιοκτήμονες, στους κατοίκους των χωριών και των πόλεων. 3) Τέλος, εκφράζεται, για άλλη μια φορά, το αίτημα για «γη, ελευθερία και δικαιοσύνη». Το πρόγραμμα της Ayala μεταρρυθμίστηκε άλλες τρεις φορές, το 1913, μετά τη δολοφονία του Madero από τον Victoriano Huerta, οπότε και ανατίθεται στον Zapata η αρχηγία των επαναστατικών στρατευμάτων, το 1914 και το 1917, διατηρώντας όμως πάντα τις βασικές του αρχές και τον αγροτικό του χαρακτήρα.

εξακολουθεί μέχρι και σήμερα. Κατά τη διάρκεια ολόκληρου του 20ού αιώνα, οι κάτοικοι χρειάστηκε πολλές φορές να υπερασπιστούν αυτή τη γη, που ήταν πάντα στο στόχαστρο των ισχυρών. Η αυγή του 21ου αιώνα τους βρήκε να κάνουν ακριβώς αυτό που έκαναν και πριν από 500 χρόνια: να αντιστέκονται.

Οργανωμένοι γύρω από την Αντιπροσωπεία Κοινοτικών Αγαθών της Milpa Alta και των Γύρω Χωριών, οι κάτοικοι της περιοχής έχουν σχηματίσει το Μέτωπο Ενάντια στην Επιβολή και τη Λεηλασία της Γης. Από το χέρι και το βλέμμα του κοινοτικού εκπροσώπου, του don Julian, περνά εδώ και πάνω από 80 χρόνια η σοφία των παλιών που κρατούσαν δύο σημαίες: μία της εξέγερσης και μία της αντίστασης. Έτσι, οι κάτοικοι της Milpa Alta επαναλαμβάνουν την ιστορία της αντίστασής τους ενάντια στην ισπανική κορόνα και θυμούνται, χωρίς να το λένε, τον πρόσφατα χαμένο Ramiro Taboada³ και την Ένωση Χωριών του Anahuac.⁴

Η αρπαγή της γης είναι κάτι που ενώνει τη Milpa Alta με ένα μεγάλο κομμάτι της Πόλης του Μεξικού. Τόσο εδώ όσο και στη δυτική πλευρά της πόλης ο κόσμος υποφέρει από τις συνέπειες

της λαιμαργίας των ισχυρών. Η κυβέρνηση της πόλης επιμένει να τοποθετεί τα δικά της «συμβούλια γειτονιάς» (που υπακούουν σε μια αστική νοοτροπία) πάνω από τις δομές της κοινότητας (που υπακούουν στη λογική των ιθαγενών αγροτών). Οτιδήποτε μη οικείο προς την κοινότητα είναι πάντα ξένο, έστω κι αν το πιστοποιητικό γέννησης δηλώνει το αντίθετο.

Ακολουθώντας την οροσειρά του Chichinautzín και τη γραμμή του αυτοκινητόδρομου που πληγώνει και χωρίζει τα χωριά San Mateo Tlaltenango, Santa Rosa Xochac, San Bartolo Amealco, San Nicolas Totolapan, Ajusco και Conteras, για να ενώσει το Στρατιωτικό Κολέγιο με την Cuajimalpa, η πέτρα φτάνει τελικά στην Cuajimalpa. Το Cuauximilpan ή Cuajimalpa στεγάζει την Έρημο των Λιονταριών και το Δάσος των Κέδρων.⁵ Το τελευταίο έχει έκταση 331.443 τετραγωνικά μέτρα και αγοράστηκε το 1982 από τους Emilio Azcarraga Milmo,⁶ Guillermo Cañedo de Barcena⁷ και Guillermo Barroso Chavez –μεταξύ άλλων– έναντι του ποσού των 16,5 εκατομμυρίων πέσος. Αν και ο νόμος απαγορεύει ρητά τις κατασκευές κερδοσκοπικού χαρακτήρα, η κυβέρνηση τον διαστρεβλώνει προς όφελος των επι-

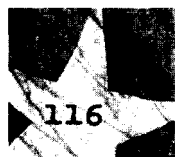
3 Ramiro Taboada (1940-2002): Υπήρξε ένας από τους ιδρυτές του Εθνικού Συντονιστικού Σχεδίου της Ayala (Coordinadora Nacional Plan de Ayala), το 1979, το οποίο αγωνιζόταν για την υπεράσπιση της γης, των υδάτων και των δασών της Milpa Alta και προωθούσε έναν κοινοτικό, ιθαγενικό και αγροτικό τρόπο ζωής, συνιδρυτής της Συμμαχίας Ιθαγενικών Λαών, Εχίδος και Κοινοτήτων της Κοιλιάδας του Anahuac (Alianza de Pueblos Indigenas, Ejidos y Comunidades del Valle de Anahuac), καθώς και μια από τις ηγετικές μορφές του Εθνικού Ιθαγενικού Κογκρέσου (CNI). Το Μάρτιο του 2001, κατά τη διάρκεια της «Πορείας του χρώματος της γης», είχε υποδεχθεί τον EZLN στο Zocalo της Πόλης του Μεξικού με τα εξής λόγια: «Οι ζαπατίστας του κεντρικού Μεξικού καλωσορίζουμε τους ζαπατίστας του Νότου». Ο αγώνας του για την υπεράσπιση των κοινοτήτων και των εχίδος τον έφερε αντιμέτωπο με τα μεγάλα συμφέροντα και απέκτησε πολλούς εχθρούς. Αυτό τον οδήγησε και στο θάνατο. Στις 14/1/2002 σκοτώνεται σε έναν αγροτικό δρόμο, ύστερα από αυτοκινητικό δυστύχημα, σύμφωνα με τις αστυνομικές αρχές. Οι σύντροφοί του, όμως, μιλούν για δολοφονία λόγω των περιέργων τραυμάτων που έφερε αλλά και λόγω του γεγονότος ότι το πτώμα του ανακαλύφθηκε από την «προληπτική αστυνομία» αμέσως μετά τη δολοφονία.

4 Alianza de Pueblos Indigenas, Ejidos y Comunidades del Anahuac: Το 1998, 21 κοινότητες του Anahuac συγκρότησαν τη Συμμαχία Ιθαγενικών Λαών, Εχίδος και Κοινοτήτων του Anahuac με σκοπό τον κοινό αγώνα για την υπεράσπιση των εδαφών, της ταυτότητας και της κουλτούρας τους. Πρόσφατα συμμετείχε ενεργά στον αγώνα ενάντια στην κατασκευή του αεροδρομίου του Texcoco, καλώντας τις ιθαγενικές κοινότητες να ασκήσουν το δικαίωμα στην αυτονομία. Είναι επίσης μέλος του Εθνικού Ιθαγενικού Κογκρέσου (CNI).

5 Bosque de Cedral: Το Δάσος των Κέδρων καταλαμβάνει μια έκταση 400 εκταρίων, στην οποία βρίσκονται τα δάσος El Ocotal και οι περιοχές El Cedral και La Venta. Η περιοχή ανήκει στην εταιρεία Grupo Carso, η οποία επιδιώκει την οικονομική εκμετάλλευση της περιοχής, καταστρέφοντας τη δασική έκταση (από το 2002 έχουν κοπεί πάνω από 1.000 δέντρα). Οι βλέψεις της, ωστόσο, συναντούν την οργανωμένη αντίσταση των κατοίκων των γύρω περιοχών.

6 Emilio Azcarraga Milmo: Ένας από τους πιο ισχυρούς επιχειρηματίες του Μεξικού, με τεράστια οικονομική δύναμη. Κατά τη διάρκεια της 25ετούς θητείας του ως προέδρου της τηλεοπτικής επιχείρησης Televisa επηρέασε σημαντικά τα οικονομικά και πολιτικά πράγματα της χώρας. Πέθανε τον Απρίλιο του 1997.

7 Guillermo Cañedo de la Barcena: Διετέλεσε πρόεδρος της Μεξικανικής Ομοσπονδίας Ποδοσφαίρου και του Οργανισμού Ιβηρικοαμερικανικής Τηλεόρασης (OTI), καθώς και αντιπρόεδρος Διεθνών Υποθέσεων της εταιρείας Televisa και της FIFA. Η κοινοπραξία των τηλεοπτικών εταιρειών που οργάνωσε τα παγκόσμια πρωταθλήματα ποδοσφαίρου των ετών 1970 και 1986 θεωρείται δικό του επίτευγμα. Πέθανε τον Απρίλιο του 1997.

χειρηματιών.

Στα σχέδια του κεφαλαίου, το δυτικό τμήμα του Distrito Federal θα στεγάσει το όνειρό του: δηλαδή τη ζωή σε μια πόλη βορειοαμερικανικού τύπου. Το όνομά της: Santa Fe. Γι' αυτό και κάθε χώρος κοντινός στη μελλοντική μητρόπολη αξίζει χρυσάφι ή μάλλον... δολάρια, αφού στην Cuajimalpa η γη δεν πουλιέται σε πέσος αλλά σε δολάρια. Το σύννεφο στέκεται μπροστά σε μια ταμπέλα που διαφημίζει ένα διαμέρισμα σε... τιμή ευκαιρίας. Μόνο 400.000 δολάρια.

Όλο και περισσότερο το DF ασφυκτιά από τη στρατηγική της αρπαγής. Η λογική του κέρδους καταστρέφει και ξαναχτίζει το περιβάλλον όπως σε έναν πόλεμο. Cuajimalpa, Huixquilucan, La Marquesa, Toluca, Atizapan, San Salvador Atenco. Σας λένε κάτι τα ονόματα; Κοινό παρονομαστή έχουν τον πόλεμο του κεφαλαίου για την κατάκτηση αυτής της γης αλλά και την εξέγερση και την αντίσταση αυτών που αντιτίθενται στην καταστροφή.

Στα βόρεια, στον οικισμό Progreso, προγράμματα αστικής ανάπτυξης και οδικοί άξονες πετάνε έξω τους κατοίκους. Στο Azcapotzalco, η τοπική αντιπρόσωπος του PAN Saldaña⁸ (που δηλώνει ανεμευθρίαστα ότι «το να συναναστρέφεται με το λαο-τζικό της προκαλεί ημικρανίες») θυσιάζει έργα σημαντικά για την κοινότητα στο βωμό της προεκλογικής της καμπάνιας, και έχει αναγάγει το νεποτισμό σε βασικό άξονα της διακυβέρνησής της. Αποδεικνύοντας έμπρακτα ότι μπορεί να ανταγωνιστεί τους πολιτικούς του PRI, θέτει ως όρο για τη συστηματοποίηση του άτυπου εμπορίου τη συνεργασία με το PAN. Εξάλλου, όλο το δημοτικό συμβούλιο αναδιοργανώνεται προς διευκόλυνση όχι των πολιτών, αλλά των βιομηχάνων. Τα απομεινάρια της παλιάς Ferreria (Σιδηρουργείο) θα μετατραπούν σε βιομηχανικό πάρκο για maquiladoras, ενώ οι δρόμοι αναμορφώνονται προς όφελος των βιομηχανικών εγκαταστάσεων. Η εταιρεία Metrogas απειλεί

με θάνατο τους κατοίκους του οικισμού Nueva Santa Marta που εξέφραζαν αμφιβολίες σχετικά με την ασφάλεια και την αποδοτικότητα των υπηρεσιών που επιχειρεί να τους επιβάλει. Οι καλλιεργητές του εκίδου του San Juan Tlilhuaca αντιστέκονται στην κλοπή της γης τους. Οι πρώην εργάτες των σιδηροδρόμων στους οικισμούς Unidad Cuiclahuac και Unidad Pantaco αγωνίζονται για να αποτρέψουν την έξωσή τους από τα σπίτια τους.

Το σύννεφο πετά ψηλά, για να δει καλύτερα την πόλη του Μεξικού, που τώρα λέγεται και «πόλη της ελπίδας». Ναι, αλλά πρόκειται για την ελπίδα του Andres Manuel Lopez Obrador⁹ να κερδίσει την προεδρία της δημοκρατίας το 2006.

Αν και υποτίθεται ότι οι προεδρικές εκλογές απέχουν ακόμη τρία χρόνια, οι προεκλογικές εκστρατείες για το 2006 ξεκίνησαν ουσιαστικά την ημέρα που ο Jorge Castañeda G. παραιτήθηκε από το Υπουργείο Εξωτερικών για να βρεθεί στην «κοινωνία των πολιτών». Ο κύριος Castañeda πόνταρε στο να λάβει την έγκριση των ΗΠΑ για την υποψηφιότητά του. Η «απόδειξη της αγάπης του» δεν ήταν άλλη από τη ριζική στροφή στην εξωτερική πολιτική, ειδικά όσον αφορά την Κούβα. Μετά το «ζήτημα Monterrey» οι γκρίνγκος ήταν κάτι παραπάνω από ικανοποιημένοι και συστήθηκε στον Castañeda να εγκαταλείψει το υπουργικό συμβούλιο για να αποφύγει την επιπλέον φθορά. Από τη θέση του «απέξω» μπορεί να πάρει το δρόμο του Fox: Να φτάσει μέχρι το Los Rinos χωρίς μεν να ανήκει σε κάποιο πολιτικό κόμμα, αλλά με καλούς φίλους, όπως είναι η Elba Esther Gordillo και, of course, ο κύριος Garza,¹⁰ πρεσβευτής των ΗΠΑ στο Μεξικό.

Σχεδόν παράλληλα έβαλε μπρος για την προεδρία και η Marta Sahagun de Fox, που τώρα παλεύει... ανάμεσα στη φιλοδοξία και την ηλιθιότητα της, αμφότερες πλέον αντικείμενα κοροϊδίας, που έχουν ωστόσο αφήσει ιστορία. Η κυρία Sahagun, εκτός από

8 Margarita Hernandez Saldaña: Δήμαρχος του Azcapotzalco, η οποία υποστηρίχθηκε από το δεξιό κόμμα PAN. Υπήρξε, επίσης, αντιπρόσωπος στο τοπικό κοινοβούλιο του DF, αλλά και γλύπτρια.

9 Andres Manuel Lopez Obrador: Κυβερνήτης του DF, ο Lopez Obrador υπήρξε ένα από τα ιδρυτικά στελέχη του PRD το 1989, ενώ είχε συμμετάσχει και στο κόμμα που δημιούργησε ο Cardenas μετά την αποχώρησή του από το PRI το 1988, την Corriente Democrática. Είναι υποψήφιος του PRD για την προεδρία της δημοκρατίας στις εκλογές του 2006.

10 Tony Garza: Πρεσβευτής των ΗΠΑ στο Μεξικό. Ο μεξικανικός καταγωγής, Tony Garza, θεωρείται από τα πρόσωπα που ανήκουν στο στενό πολιτικό περιβάλλον του Τζορτζ Μπους τζούνιορ. Κατά τη διάρκεια, μάλιστα, της διακυβέρνησης της πολιτείας του Τέξας από το δεύτερο, ο Garza, ως γραμματέας της πολιτείας και προσωπικός σύμβουλος του Μπους, συνέβαλε σημαντικά στη βελτίωση των σχέσών της με το Μεξικό.

άθλιο γούστο στο ντύσιμο, έχει και ένα κυβερνητικό πρόγραμμα: να μετατρέψει 80 εκατομμύρια Μεξικανούς σε ευγνώμονες ζπιτιάνους.

Η «λύκαινα» –ή, αλλιώς, Diego Fernandez de Cevallos– ακόμη κάνει λογαριασμούς. Αν και ήδη από την εποχή του Salinas de Gortari μένει στο Los Pinos, η «λύκαινα» ακόμη υπολογίζει το αν συμφέρει περισσότερο να είσαι στην εξουσία ή πίσω από αυτήν. Εντωμεταξύ, με την ίδια αναποφασιστικότητα με την οποία κάθε πρωί αντιμετωπίζει την ντουλάπα του, ο «ψυχοπαθής Μεξικάνος» Santiago Creel μαδάει μια μαργαρίτα που κανείς δεν του πρόσφερε.

Πολύ πιο πίσω, στη γραμμή εκκίνησης, βρίσκονται ακόμη οι Pablo Salazar M.¹¹ στην Chiapas, ο Miguel Aleman Velasco στη Veracruz, ο Murat στην Oaxaca και ο Monreal στη Zacatecas.

Και ο Madrazo Pintado;¹² Ίσα που κατάλαβε ότι προεδρεύει ενός κόμματος το οποίο δεν υπάρχει πια (ή τουλάχιστον όχι με την προηγούμενη μορφή του), γι' αυτό και η τόση νοσταλγία στις ομιλίες του) και επιπλέον δεν έχει χρόνο να ασχοληθεί με τους ανταγωνιστές του, αφού πρέπει να ελέγχει τους παλιανθρώπους, τους οποίους προσφέρει αφειδώς η γενική γραμματεία του στην πρώτη κυρία.

Πώς; Σας φαίνεται ότι «η φοράδα είναι αδύνατη»; Μην εκπλήσσεστε. Το μεγάλο μάθημα από την εκλογική διαδικασία του 1994 (όταν έφτασε στην προεδρία ο Zedillo) είναι ότι κάθε ηλίθιος μπορεί να γίνει ιδιοκτήτης της ομοσπονδιακής εκτελεστικής εξουσίας.

Σε αντίθεση με όλους τους τωρινούς του αντιπάλους, ο

Obrador έχει το πλεονέκτημα ότι προέρχεται από ένα κοινωνικό κίνημα. Γνώστης του πώς προκύπτουν αυτά τα κινήματα, τι τα ενθαρρύνει και τι επιδιώκουν οι αρχηγοί τους, ο Obrador ξέρει πολύ καλά πώς να τα αφομοιώσει και πώς να τα ελέγξει.

Άνθρωπος εξαιρετικά ικανός και ρεαλιστής, ο Lopez Obrador έχει αντιληφθεί την αξία της θέσης του κυβερνήτη του Distrito Federal ως βατήρα για τον προεδρικό θώκο (όπως και ο Cardenas Solorzano την εποχή του). Υπάρχει όμως μια σημαντική διαφορά με τον Cardenas: Ο Lopez Obrador κυβερνάει. Και κυβερνώντας χτίζει συμμαχίες και συμφωνίες, αφομοιώνει και καταστρέφει τις αντιδράσεις, καλλιεργεί επαφές, προσεταιρίζεται ιδέες που θα μπορούσαν να τον αμφισβητήσουν και, κυρίως, κάνει εξυπηρετήσεις για να πείσει το μεγάλο εκλογέα: την εξουσία του χρήματος.

Ως αρχηγός της κυβέρνησης της πόλης του Μεξικού, ο Lopez Obrador αποδεικνύει πως μία από τις τέχνες της σύγχρονης πολιτικής, η τέχνη της προσποίησης, μπορεί να είναι ακόμη αποτελεσματική. Ειδικά δε αν οι συνεργοί σου είναι τόσο αποτελεσματικοί όσο και οι αντίπαλοί σου: ο Fox και το PAN. Αν δεν θυμάται κανείς την παραπλανητική προεκλογική φράση του Lopez Obrador («για το καλό όλων, πρώτα οι φτωχοί!») είναι επειδή τα ψέματα του Fox δεν αφήνουν και πολλά περιθώρια για τίποτε άλλο.

Σαν γριά αλεπού που είναι, ο Lopez Obrador παρακολουθεί τη σφαγή στο εσωτερικό του PRD από απόσταση. Ξέρει ότι ένα αδύναμο πολιτικό κόμμα δεν πρέπει να γίνεται απαιτητικό. Κι όχι μόνο αυτό. Κρυμμένοι πίσω από την εικόνα του Lopez Obrador,

11 Pablo Salazar Mendiguchía: Νυν κυβερνήτης της πολιτείας Τσιάπας. Εκλέχτηκε τον Αύγουστο του 2000 υποστηριζόμενος από μια συμμαχία 8 πολιτικών κομμάτων (PT: Partido del Trabajo - Κόμμα Εργασίας, PRD: Partido de Revolucion Democratica - Κόμμα Δημοκρατικής Επανάστασης, PAN: Partido Accion Nacional - Κόμμα Εθνικής Δράσης, PVEM: Partido Verde Ecologista Mexicano - Μεξικανικό Πράσινο Οικολογικό Κόμμα, PCD: Partido del Centro Democratico - Κόμμα του Δημοκρατικού Κέντρου, Convergencia Democratica - Κοινωνική Σύγκλιση, Partido de Alianza Social - Κόμμα Κοινωνικής Συμμαχίας και Partido de la Sociedad Nacionalista - Κόμμα της Εθνικιστικής Κοινωνίας). Από το 1994 ως το 1999 διετέλεσε γερουσιαστής του τότε κυβερνητικού κόμματος PRI, ενώ υπήρξε ιδρυτικό μέλος της Κοινοβουλευτικής Επιτροπής για την Ομόνοια και την Ειρήνη (COCOPA) και συμμετείχε στην επεξεργασία νομοσχεδίου για το «διάλογο, τη συμφιλίωση και την αξιοπρεπή ειρήνη στην Τσιάπας». Ωστόσο, μετά την εκλογή του ακολούθησε τις πολιτικές μεθόδους των προκατόχων του σχετικά με την αντιμετώπιση του ζαπατιστικού αντάρτικου, στηρίζοντας (και οικονομικά) τις παραστρατιωτικές ομάδες της περιοχής στον πόλεμο ενάντια στη ζαπατιστική αυτονομία.

12 Roberto Madrazo Pintado: Νυν πρόεδρος της Εθνικής Εκτελεστικής Επιτροπής (CEN) του κόμματος PRI, ο οποίος, κατά τη διάρκεια της θητείας του ως κυβερνήτη της πολιτείας Tabasco (1994-2000), κατηγορήθηκε πολλές φορές για απάτες και ξέπλυμα χρημάτων από το εμπόριο ναρκωτικών. Μεταξύ άλλων υπήρξε ομοσπονδιακός βουλευτής και γερουσιαστής του PRI.

οι υποψήφιοι του PRD ξέρουν ότι έχουν περισσότερα «δούνα» παρά «λαβείν» στους μελλοντικούς λογαριασμούς.

Το PAN; Καλά... Μόνο το PRI μπορεί πια να το φτάσει στην ανικανότητά του να κινητοποιηθεί και να αντισταθεί. Ανίκανο να αντισταθεί κινητοποιώντας τη βάση του (οι ηγέτες των αντιπροσωπιών που πρόσκεινται στο PAN μόλις ανακάλυψαν ότι δεν μπορούν να κάνουν μαζικές «κατσαρολάδες», αφού οι «βάσεις» τους από καιρό χρησιμοποιούν φούρνους μικροκυμάτων), το PAN έχει καταφύγει στη σκανδαλοθηρία (που απέφερε καρπούς στην περίπτωση της Rosario Robles,¹³ όταν αυτή διαδέχτηκε τον Cardenas στη διακυβέρνηση του Distrito Federal). Ωστόσο, επειδή απ' όπου μαθαίνει κανείς καλό είναι –ακόμα και από τους κριτικούς και τους αντιφρονούντες–, ο Lopez Obrador άντεξε στα χτυπήματα των MME και μετράει τα λόγια και τις σιωπές του.

Επιπλέον, έχει ανακαλύψει κάτι που είχε διαφύγει από όλους τους «πολιτικούς αναλυτές», ότι δηλαδή η λασπολογία μέσω του Τύπου έχει ένα όριο, πέρα από το οποίο μετατρέπεται σε ακούσια προβολή.

Ενώ οι συκοφάντες του συγκέντρωναν τις προσπάθειές τους στον Τύπο, ο Lopez Obrador έδινε το χέρι στην παλιά σωματειακή δομή του PRI στο DF και την «επιαναπροσανατόλιζε», προσθέτοντας μια νέα υπεραξία: την ενσωμάτωση του λαϊκού αστικού κινήματος, που ενώ κάποτε έκανε τους αφέντες του χρήματος να τρέμουν, τώρα υπάκουα στέκεται στη σειρά για μια υποψηφιότητα που, προφανώς, ποτέ δεν θα έρθει.

Σε αναμονή, υπομονετικά, στην έδρα της εξουσίας του χρήματος βρίσκεται μια ρωμαϊκή ζυγαριά. Στον ένα δίσκο της κρέμεται η προεδρία του Μεξικού. Στον άλλο τίποτε. Όσοι θέλουν να αγοράσουν τη θέση της ομοσπονδιακής εκτελεστικής εξουσίας πρέπει να βάλουν στον άδειο δίσκο κάτι που να την ισοσταθμίζει ή να την ξεπερνάει σε βάρος.

Αν ο Jorge Castañeda G. έβαλε στη ζυγαριά την αλληλεγγύη στην Κούβα και ολοκλήρη την εξωτερική πολιτική του Μεξικού, η Marta Sahagun de Fox τη δύναμη του αντιδραστικού κλήρου και η «λύκαινα» Fernandez de Cevallos την ισχύ της διακίνησης ναρκωτικών, ο Lopez Obrador έβαλε στο δισκάκι τη μεγαλύτερη πόλη του κόσμου.

Η εξουσία που πραγματικά κινεί τα νήματα στη σύγχρονη πολιτική, η εξουσία του χρήματος, δεν έχει ακόμη αποφασίσει. Όχι όμως επειδή διστάζει, αλλά επειδή ακόμη κάνει λογαριασμούς...

Το σύννεφο συνεχίζει την πτήση του. Εκεί κάτω ξεχωρίζει ο οικισμός Guerrero. Εκεί, στις 3 Αυγούστου του 1911 γεννήθηκε ο μαέστρος Manuel Esperon,¹⁴ που δεν έγραψε μόνο το τραγούδι «No Volvere», αλλά και πολλά από τα καλύτερα τραγούδια του Pedro Infante¹⁵ (και του Jorge Negrete),¹⁶ μεταξύ αυτών και το «Amorcito Corazon», που ακόμη το σφυρίζουν στα ξυλουργεία της πόλης του Μεξικού. Με τους Enrique Granados, Ernesto Cortazar και Octavio Paz,¹⁷ ο Manuel Esperon συνέθεσε τη μουσική μιας ταινίας του 1943, σε παραγωγή της Aguila Films και του Oscar Dancigers,¹⁸ που σκηνοθέτησε ο Jaime Salvador, με

13 *Rosario Robles Berlanga*: Πρώην πρόεδρος της Εθνικής Εκτελεστικής Επιτροπής (CEN) του PRD, από την οποία και αποχώρησε όταν αποκαλύφθηκε η εμπλοκή της σε οικονομικό σκάνδαλο κατά τη διάρκεια της θητείας της ως επικεφαλής της κυβέρνησης του DF (από το 1999, όταν αντικατέστησε τον Cardenas στη διακυβέρνηση της πολιτείας, ως το 2000). Υπήρξε ιδρυτικό στέλεχος του PRD.

14 *Manuel Esperon (1911-)*: Ο Manuel Esperon είναι ένας από τους σημαντικότερους συνθέτες του μεξικανικού κινηματογράφου, με διεθνείς διακρίσεις. Έγραψε μουσική για 600 ταινίες και συνέθεσε τραγούδια για τους Pedro Infante και Jorge Negrete.

15 *Pedro Infante (1917-1957)*: Θεωρείται η σημαντικότερη μορφή του μεξικανικού σινεμά. Ηθοποιός και τραγουδιστής (συμμετείχε και πρωταγωνίστησε σε 62 ταινίες), ο Pedro Infante κυριολεκτικά λατρεύτηκε από το μεξικανικό κοινό.

16 *Jorge Alberto Negrete Moreno (1911-1953)*: Ο Jorge Negrete θεωρείται μια από τις σημαντικότερες μορφές της λατινοαμερικανικής μουσικής σκηνής και του σινεμά, ενώ υπήρξε ιδρυτής της Εθνικής Ένωσης Ηθοποιών του Μεξικού.

17 *Octavio Paz (1914-1998)*: Μεξικανός συγγραφέας, που θεωρείται μια από σημαντικότερες μορφές της ισπανόφωνης και παγκόσμιας λογοτεχνίας. Έχει τιμηθεί με το βραβείο Νόμπελ το 1981 και με το βραβείο Νόμπελ το 1990. Ασχολήθηκε κυρίως με την ποίηση και το δοκίμιο, ενώ υπήρξε και ιδρυτής δύο πολύ σημαντικών περιοδικών, των «Plural» και «Vuelta». Το 1994, με το ξέσπασμα της εξέγερσης στην Τσιιάπας, τάχθηκε ανοικτά στο πλευρό της τότε ομοσπονδιακής κυβέρνησης και εναντίον του EZLN.

18 *Oscar Dancigers*: Μεξικανός παραγωγός κινηματογραφικών ταινιών, ο οποίος συνεργάστηκε στενά με τον ισπανό σκηνοθέτη Luis Bunuel την περίοδο που ο τελευταίος βρισκόταν στο Μεξικό.

τους Jorge Negrete, María Elena Marquez, Julio Villarreal, Federico Pineiro, Miguel Angel Freis και Felipe Montoya στους βασικούς ρόλους. Τίτλος; «Ο επαναστάτης».

Με τον τίτλο αυτό στο μυαλό και ξεπληρώνοντας πια ένα χρέος τιμής, το σύννεφο και η πέτρα παίρνουν ύψος για να περάσουν σε άλλα μέρη της πόλης του Μεξικού.

Αυτή η πόλη προσφέρει μια οφθαλμαπάτη. Μοιάζει να κατοικείται μόνο από θυμωμένα αυτοκίνητα, αποστειρωμένα εμπορικά κέντρα, δελτία ειδήσεων που παλεύουν ανάμεσα στο ψέμα και την εύκολη σκανδαλολογία (αν και κάποιες καταφέρνουν να τα συνδυάζουν), τηλεοπτικά προγράμματα που ανταμείβουν τη γελοιοότητα σε ώρες τριπλάσιας ακροαματικότητας. Βιαστικές αυτοκινητοπομπές γεμάτες σωματοφύλακες που μεταφέρουν στελέχη κρατικών υπηρεσιών ή μεγιστάνες που δεν πάνε πουθενά, αλλά κινούνται επειδή θεωρούν απαραίτητο να θυμίζουν στην πόλη την παρουσία τους.

Η πόλη του Μεξικού. Ένα πλήθος πόλεων εν κινήσει προς άλλες πόλεις (πού και πού οικείες και πάντα ξένες). Μια πόλη που έχει χάσει πια την ικανότητά της να εκπλησσοει μπροστά στον κυνισμό και τη διαφθορά. Μια πόλη, ωστόσο, που το γυμνό ξημέρωμα εξακολουθεί να αιφνιδιάζει. Μια πόλη την οποία όλοι έχουν θελήσει να δαμάσουν, να εξημερώσουν, να σκοτώσουν. Και που ωστόσο παραμένει εξεγερμένη, αδάμαστη, απρόβλεπτη. Γιατί αυτή η πόλη έχει το προσόν να κοιμάται ελαφρά. Και γρήγορα ξυπνά αν η δυστυχία, δική της ή ξένη, ταραξεί τις μέρες και τις νύχτες που κρύβουν οι οφθαλμαπάτες.

Αλλά τώρα, καθώς χαράζει, μοιάζει άδεια.

Πού είναι αυτοί που την κάνουν να περπατά; Πού είναι αυτοί που την τρέφουν, της δίνουν φως, χρώμα, ρυθμό, ζωή;

Πού βρίσκονται οι αδελφοί και οι αδελφές που γενναιοδωρα και ανεπιφύλακτα έστρεψαν την καρδιά και το βλέμμα σε αυτούς που, όπως και οι ίδιοι/ες, έχουν το χρώμα της γης; Πού είναι αυτοί που το Μάρτη του 2001 σε εκείνο το Zocalo άκουσαν εκείνα τα λόγια... «Μην επιτρέψεις να ξημερώσει άλλη μέρα όπου η σημαία αυτή δεν θα κρατά μια θέση για εμάς, που έχουμε το χρώμα της γης».

Τι απέγινε η πόλη η εξεγερμένη, η αλληλέγγυα;

Πού είναι τα κοινωνικά κινήματα τα οποία δέχονταν και προστατεύαν τις αντιστάσεις και τις εξεγέρσεις που ξεπηδούσαν σε

όλες τις μεριές του Μεξικού των «από κάτω»;

Πού είναι ο ταπεινός κόσμος που, έχοντας λίγα, δίνει τα πάντα σε αυτόν που έχει ανάγκη;

Ψάχνει το σύννεφο και ψάχνει και η πέτρα. Ψάχνουν και, ψάχνοντας, βρίσκουν. Σκόρπιες και κομματιασμένες, όχι επειδή αυτή είναι η μοίρα τους, αλλά επειδή έτσι γεννιούνται, η εξέγερση και η αντίσταση είναι κρυμμένες σε αυτούς που επειδή είναι «από κάτω» δεν μετράνε για τους «από πάνω».

Είναι δύσκολο να προσανατολιστούν, αλλά κοιτώντας πότε πάνω, πότε κάτω, η πέτρα και το σύννεφο μαθαίνουν να ξεχωρίζουν ανάμεσα στα φώτα και στο απλό καθρέφτισμα που χαρίζει μια λιμνούλα με απόνερα.

Αυτό το φως, χλομό μέχρι τώρα, προσπαθεί, για παράδειγμα, να χτίσει μια εναλλακτική κουλτούρα, που εξ ορισμού είναι κριτική και θέτει τα ερωτήματά της με ευρηματικότητα και φαντασία. Και είναι πολλά τα χρώματά της. Από το ουράνιο τόξο, το οποίο, φορώντας συχνά τα συνηθισμένα του ρούχα, διεκδικεί όχι μόνο την ελεύθερη σεξουαλική επιλογή αλλά και το δικαίωμα να υπάρχει χωρίς μάσκες και κουκούλες, έως αυτούς που συνδυάζουν τη Ματσέτα με την Τέχνη για να δώσουν φωνή και αφτιά σε αυτούς που ζουν στο περιθώριο. Περνώντας από πολιτιστικούς χώρους και ομάδες που, έξω από επίσημα κυκλώματα, ασκούν το παλιό και ξεχασμένο δικαίωμα του να μαθαίνεις και να διδάσκεις μέσα από τη διασκέδαση και τη συμβίωση, όπως σε εκείνη τη σκηνή όπου η Αλίκη μάς παρατηρεί μέσα από τον καθρέφτη.

Η νύχτα πέφτει στην πόλη. Μια φωνή άγνωστη απαγγέλλει σε μια γωνιά: «Εν αρχή ην ο λόγος, και ο λόγος έγινε λέξη και, για να περιδιαβαίνει καλύτερα τον κόσμο, η λέξη έγινε... rock and roll» και τότε, ελλείψει κιθάρας, χωρίς μπάστρο και χωρίς κοινό, η φωνή αρχίζει να παίζει την τσίχλα στα δόντια σαν μουσικό όργανο και αμέσως γίνεται αντιληπτό το «βάρος» της φράσης «Para was a rolling stone». Κι ενώ λικνίζονται με τρόπο που θα ζήλευαν σε κάθε table-dance, «Like a rolling stone», σύννεφο και πέτρα συνεχίζουν να ψάχνουν και βρίσκουν κι άλλα φώτα.

Κάπου εκεί, σε μια διαρκή απόδραση από καλοούπια και δεδομένα, κάποιοι νέοι δημιουργούν με το ντύσιμο, το χορό, το λόγο τους μια μόνιμη επανάληψη της εξέγερσης. Είναι dark, συμμορίες, πανκ, skins, μεταλάδες, σκεϊτάδες, ροκάδες, ρεϊβάδες και άλλα πολλά ονόματα που φοράνε οι νέοι. Και με αυτό τον τρόπο

υπερασπίζονται μια ταυτότητα την οποία τους στερεί όποια κοινωνία ποινικοποιεί όχι μόνο το ντύσιμο, το κόψιμο ή το χρώμα των μαλλιών, αλλά κυρίως την ηλικία.

Και μια και μιλάμε για νέους και εξέγερση, να και τα φώτα του UNAM,¹⁹ του UAM,²⁰ του ENAH,²¹ του Poli,²² του UPN.²³ Μοιάζουν πονεμένα, πληγωμένα. Ίεχασμένα, ναι... Αλλά όχι νικημένα. Μέσα σε ένα «περίμενέ με, μαλάκα, γιατί έπεσα» και «όχι άλλα λιωμένα πορτοκάλια, θέλω αέρα», «αν φτάνει ο πηλός» και «ένα σάντουιτς και ένα αναψυκτικό», «ζητάω το λόγο και η συνέλευση, γαμώτο, αποφασίζει να μου τον δώσει χωρίς καμία ένσταση και, όσο κι αν ακούγεται απίστευτο, μοιάζει να ακούνε όλοι... Λοιπόν, νέος χωρίς εξέγερση είναι... πώς να το πω, αδερφέ; Μμμ... Σαν χορός χωρίς μουσική, σαν σάντουιτς χωρίς ζαμπόν, σαν τραπέζι χωρίς συνέλευση, σαν τρικάκι χωρίς λόγο ύπαρξης; Ή ακόμα καλύτερα σαν βιβλίο που κανείς δεν το διαβάζει, δεν το υπογραμμίζει, δεν του κάνει περιληψη-και κριτική-προσωπική-μέχρι-δύο-σελίδες-στο-πάνω-μέρος-το-όνομα-και-τον-αριθμό-λογαριασμού-σας-και-τώρα-φεύγουμε-ή-ερχόμαστε-στη-σελίδα-69-γιατί-ο-καθένας-έχει-τον-τρόπο-του-ή-μήπως-όχι;»

Οι νέοι, που για το σύστημα δεν είναι παρά σκουπίδια για ανακύκλωση σε κάθε προεκλογική περίοδο. Οι νέοι, που για διαπιστευτήριά τους δεν έχουν παρά τη δυσπιστία τους. Οι νέοι, που αρνούνται να αγοράσουν τη ζωή με το ψεύτικο νόμισμα του κυνισμού. Οι νέοι, βορά των φυλακών, των αστυνομικών εφόδων, των χτυπημάτων, των κακοποιήσεων, της περιφρόνησης, της ταπείνωσης, των ψεμάτων, του θανάτου. Οι νέοι, οι ασεβείς,

οι ανυπότακτοι, οι... ανίκητοι εφόσον δεν ξεχνάνε ότι νέος χωρίς εξέγερση είναι σαν... Πώς να το πω, αδερφέ;

Ήμερώνει και η πόλη, γυμνή, αρχίζει να τύνεται την ταπεινή φορεσιά των πλανόδιων πάγκων.

Αποφασισμένοι να εξασφαλίσουν στους εαυτούς τους έναν τίμιο τρόπο ζωής στους δρόμους και στις λαϊκές αγορές, οι μικροί έμποροι δεν έχουν μόνο την αστυνομία και τους επιθεωρητές να αντιμετωπίσουν, αλλά και τα μεγάλα εμπορικά κέντρα, τα οποία, ξέροντας ότι οι τιμές και η ποιότητα αυτών που πουλάνε οι πλανόδιοι είναι ανώτερα, χρησιμοποιούν κάθε δυνατή μέθοδο για να τους εξαφανίσουν και να τους πετάξουν είτε στη μιζέρια είτε στο έγκλημα.

Εκεί κάτω φαίνεται η VIANA,²⁴ που φυσικά δεν πουλάει σε καλύτερες τιμές, ενώ πιο πέρα βρίσκεται το Wall Mart,²⁵ συνένοχο της κυρίας Sahagun στην εξαπάτηση των καταναλωτών. Εκτός του ότι κλέβει στις τιμές και στην ποιότητα των προϊόντων, το Wall Mart αρπάζει και τα φιλά αυτών που πέφτουν στα δίχτυα του. Η διαφήμιση λέει ότι αυτά τα φιλά (που με το πέρασμα των ημερών και των πελατών μετατρέπονται σε εκατομμύρια) προορίζονται για την παιδεία, αλλά στην πραγματικότητα πηγαίνουν στο ίδρυμα «Vamos Mexico», αυτό το υπερ-υπουργείο του κράτους, που διευθύνει η Marta Sahagun Fox.

Ανάμεσα στα μεγάλα εμπορικά κέντρα και τα μαγαζάκια της γωνίας, καλύτερα και φθηνότερα (και πολύ πιο τίμια) είναι τα μπακάλικα και τα μανάβικα.

Αν έχουν κάποια ανάμνηση το σύννεφο και η πέτρα από το τι σημαίνει αλληλεγγύη προς τον άγνωστο δυστυχισμένο, αυτή Βρι-

19 UNAM: Αυτόνομο Εθνικό Πανεπιστήμιο της Πόλης του Μεξικού. Από τις αρχές του 1999 έως τα μέσα του 2000 στο UNAM πραγματοποιήθηκε μια από τις μεγαλύτερες (ίσως η μεγαλύτερη) καταλήψεις στην ιστορία του Μεξικού από τους φοιτητές, οι οποίοι αντιδρούσαν στα σχέδια της κυβέρνησης και της πρυτανείας για ιδιωτικοποίηση του πανεπιστημίου με την επιβολή διδάκτρων. Η κατάληψη έληξε σε έντονη καταστολή και τρομοκρατία από το κράτος και με εκατοντάδες φοιτητές να γεμίζουν τις φυλακές του Μεξικού.

20 UAM: Universidad Autonoma Metropolitana - Αυτόνομο Μητροπολιτικό Πανεπιστήμιο.

21 ENAH: Escuela Nacional de Antropología e Historia - Εθνική Σχολή Ανθρωπολογίας και Ιστορίας.

22 POLI: Instituto Politécnico Nacional - Εθνικό Πολυτεχνικό Ίδρυμα.

23 UPN: Universidad Pedagógica Nacional - Εθνικό Παιδαγωγικό Πανεπιστήμιο.

24 VIANA: Αλυσίδα καταστημάτων με ηλεκτρικά είδη στο Μεξικό.

25 Wall Mart: Αμερικανική εταιρεία με πολυκαταστήματα στον Καναδά, τις ΗΠΑ, το Μεξικό, το Πουέρτο Ρίκο, τη Βραζιλία, την Αργεντινή, την Κίνα, την Κορέα, τη Γερμανία και τη Μ. Βρετανία. Μόνο στο Μεξικό διαθέτει 695 μονάδες σε 73 πόλεις, στις οποίες εργάζονται πάνω από 110.000 εργαζόμενοι και οι οποίες περιλαμβάνουν κυρίως σουπερ μάρκετ, καταστήματα ρούχων και εστιατόρια.

σκεται στους πιο φτωχούς και κυνηγημένους ανθρώπους αυτής της πόλης. Μικροπωλητές, ταξιτζήδες, κούριερ, πόρνες, ταξιθέτες, σερβιτόρες, παλαιστές (της ελεύθερης πάλης αλλά και της ζωής), εφημεριδοπώλες του δρόμου, πυγμάχους, ζογκλέρ και παλιάτσοι, τζαμοκαθαριστές της γωνίας, ομοφυλόφιλους, τραβεστί, τρανσέξουαλ, παγωτατζήδες, πωλητές σάντουιτς, χοτ ντογκ και αναψυκτικών, βάλε-ένα-φιστίκι-σήμερα-δεν-κάνουμε-πίστω-ση-αύριο-ποιος-ξέρει-κυρία-κύριε-μία-μοναδική-ευκαιρία-θέλω-να-σας-προσφέρω-αυτή-η-ευκαιρία-περίχει-10-στιλό-εισαγόμενα-μόνο-10-πέσος-επόμενη-στάση-σταθμός-«índios-verdes»...

Γιατί την ώρα της αλληλεγγύης δίνει περισσότερα αυτός που έχει λιγότερα; Όταν τυφώνες, ξηρασίες, σεισμοί βάφουν με το χρώμα της δυστυχίας τη γη των φτωχών σε οποιοδήποτε μέρος του Μεξικού, είναι οι πιο φτωχοί αυτοί που κάνουν ουρές για να δώσουν ρύζι, φασόλια, λάδι και αλάτι, που σίγουρα λείπουν και από το ίδιο τους το τραπέζι. Εντωμεταξύ, σ' αυτούς που μαζεύ-

ουν τους εράνους, οι πλούσιοι μοιράζουν τσεκ με πολλά μηδενικά και μηδενική αξιοπρέπεια.

Ο φτωχός δίνει ό,τι έχει, σκέφτεται η πέτρα και το σύννεφο, και ο πλούσιος ό,τι του περισσεύει, τον βαραίνει, το χρησιμοποιημένο, το παλιό, το άχρηστο.

Περπατάει η πέτρα, πετάει το σύννεφο. Πόσες πόλεις κρύβονται σ' αυτή την πόλη... Πόσες από αυτές έχουν την αξιοπρέπεια που λείπει από τον ισχυρό!

Και πόσες πόλεις μέσα σ' αυτήν μηχανεύονται και γιορτάζουν το έγκλημα! Αλλά αυτές θα τις επισκεφθούμε αύριο. Αναμφίβολα κρύβουν πιο πολλά απ' όσα δείχνουν...

(Συνεχίζεται)

**Από τα βουνά του νοτιοανατολικού Μεξικού
Subcommandante Insurgente Marcos
Μεξικό, Γενάρης του 2003**

Δεύτερη εικόνα: ο Δεκέμβρης της Acteal ή αλλιώς το «γιατί» της χώρας των Βάσκων

Συνεχίζουν το σύννεφο και η πέτρα να διασχίζουν την πόλη και τα έργα που, απ' ό,τι φαίνεται, στοχεύουν στο να χτιστεί μια άλλη πόλη, για τους ισχυρούς. Μια πόλη που θα πατήσει πάνω στις «υπόλοιπες».

Για να διασφαλίσει την εξέλιξη αυτή, ο Lopez Obrador εισήγαγε από τον ταραγμένο και βάρβαρο Borrá το λεγόμενο «δόγμα μηδενικής ανοχής» (και, μαζί με αυτό, τον... Robocop Guiliánι και την πραιτοριανή φρουρά του). Το σχέδιο βασίζεται σε ένα άρθρο των εγκληματολόγων G.I. Kelling και J.Q. Wilson του 1982, με τίτλο «Σπασμένα Τζάμια». Σύμφωνα με το άρθρο, υπάρχουν καταστάσεις που ευνοούν την εμφάνιση και την ανάπτυξη της εγκληματικότητας. «Έχουμε ένα εγκαταλειμμένο έδαφος, αναπτύσσονται αγριόχορτα, κάποιος σπάει τα τζάμια, οι ενήλικες δεν επιπλήττουν πλέον τα παιδιά που κάνουν θόρυβο και αυτά, ενθαρρυνόμενα από τις περιπέτειές τους, γίνονται ανυπάκουα, οι οικογένειες διαλύονται, τα σκουπίδια σταδιακά συσσωρεύονται, ο κόσμος αρχίζει να πίνει μπροστά στα μαγαζιά, ένας μεθυσμένος πέφτει στο πεζοδρόμιο και μπορεί να μείνει

εκεί μέχρι να συνέλθει, οι ζητιάνοι ενοχλούν τους περαστικούς και, αν σήμερα υπάρχουν ζητιάνοι, αύριο θα έρθουν κλέφτες και μεθαύριο δολοφόνοι».

Παρακολουθήσατε τον ειρμό της σκέψης; Βάσει αυτού του «άρτιου» συλλογισμού, η αστυνομία δεν θα κυνηγάει πια τους μεγάλους εγκληματίες αλλά τα παιδιά που θα μπορούσαν να μετατραπούν σε ζητιάνους και μεθύστακες, που θα μπορούσαν με τη σειρά τους να μετατραπούν σε κλέφτες και δολοφόνους. Αν τώρα βλέπετε κάποια ομοιότητα με το δόγμα του «προληπτικού πολέμου» που διέπει τον πόλεμο των Bush-Blair-Aznar ενάντια στο Ιράκ, είναι επειδή έχετε βρώμικο μυαλό, αφού εδώ μιλάμε για την «Πόλη της Ελπίδας». Πέρα από το ότι τα ατομικά δικαιώματα αναμφίβολα θα περισταλούν με το σχέδιο αυτό, θα ενισχυθεί ο συντηρητισμός και κάθε εκδήλωση αλληλεγγύης στις γειτονιές που δεν θα εγκρίνεται από το Υπουργείο Δημοσίας Τάξεως θα θεωρείται ύποπτη για σχέσεις με το «οργανωμένο έγκλημα».

Πρόκειται, σε τελευταία ανάλυση, για την κατασκευή ενός «φράχτη ασφαλείας» γύρω από την Πόλη της Εξουσίας, ενός

«προληπτικού πλαισίου» που για να ολοκληρώσει το έργο του θα πρέπει να αποκλείει ή να φυλακίζει τους φτωχούς αυτής της πόλης, αυτούς που κάνουν τη μεγαλούπολη να ζει και να περπατάει.

Εκτός αυτού, ο Lopez Obrador έχει βάλει μπροστά και ένα ακόμα «έργο»: την επίτευξη μιας συμφωνίας με τα μεγάλα κεφάλαια της βιομηχανίας και του εμπορίου. Για να κερδίσει την εύνοιά τους, ο αρχηγός της κυβέρνησης προσφέρει μια πόλη υπό πλήρη κοινωνικό και αστυνομικό έλεγχο, με τις απαραίτητες υποδομές μιας καινούργιας μητρόπολης, όπου οι πλούσιοι δεν θα είναι οι πρώτοι, αλλά οι μοναδικοί.

Ορίστε και τα απαραίτητα βήματα: Αρχικά επισημαίνεται πόσο αναγκαία είναι η διακοπή της περαιτέρω κατασκευής κατοικιών στους δήμους της περιφέρειας του DF, κατόπιν υποστηρίζεται ότι είναι αναγκαία η οικιστική αναβίωση του κέντρου. Αμέσως δημιουργείται το ίδρυμα με το όνομα Ιστορικό Κέντρο, όπου προεδρεύει ο Carlos Slim Helu.¹ Εν συνεχεία προωθούνται τρία μεγαλόπνοα σχέδια: Ο «οικονομικός άξονας» (ο δρόμος της Reforma), το σχέδιο «Alameda» και το σχέδιο «Ιστορικό Κέντρο».² Τέλος, ανακοινώνεται ότι ο Carlos Slim Helu αγοράζει οικοπέδα και παλιά κτίρια σε όλη αυτήν τη ζώνη. Έτσι, λοιπόν, η κατασκευή λαϊκών κατοικιών σταματάει, με τη δικαιολογία ότι δεν γίνεται πια να συνεχίσει η πόλη να αναπτύσσεται προς την

περιφέρεια. Συγχρόνως, τρεις περιοχές της πόλης αποτελούν ουσιαστικά μοντέλα της μελλοντικής «παγκόσμιας πόλης». Σε επίπεδο εισοδημάτων, εκπαίδευσης, ιατρικών υπηρεσιών, επικοινωνίας και, φυσικά, δημόσιας ασφάλειας θα διαφέρουν πολύ από τους υπόλοιπους δήμους.

Ο Carlos Slim Helu, ο πλουσιότερος άνθρωπος του Μεξικού αλλά και της Λατινικής Αμερικής, δεν βρίσκεται πίσω απ' όλα αυτά, αλλά μπροστά. Σε ένα είδος άτυπης βιογραφίας του («Carlos Slim, Ανέκδοτες Διηγήσεις», εκδ. Oceano) ο δημοσιογράφος Jose Martinez Mendoza (που έχει γράψει κάτι ανάλογο και για τον Carlos Hank Gonzalez)³ συνθέτει το προφίλ του κυρίου Slim –ο οποίος καυχιέται ότι είναι «αυτοδημιούργητος»– ως ενός άντρα που έχει καλλιεργήσει με προσοχή την εικόνα αυτού που ξεκίνησε από τα χαμηλά. Ίσως βέβαια να αναφέρεται στο ισόγειο της έπαυλής του, αφού ο Slim μετά την αγορά της Telefonos de Mexico (TelMex) έναντι 400 εκατομμυρίων δολαρίων (ενώ η πραγματική της αξία ανερχόταν στα 12 δισεκατομμύρια) συγκαταλέγεται πλέον ανάμεσα στους πολυεκατομμυριούχους. Ποιος ήταν ο πωλητής; Ο Carlos Salinas de Gortari. Από το 1984, όταν συνεργάστηκε με άλλους επιχειρηματίες στην Ελεύθερη Επιχείρηση Α.Ε. (LESA), που σκοπό είχε την αγορά ημι-κρατικών εταιρειών, ο Slim ασχολήθηκε με το έργο της «οικοδόμησης φιλικών σχέσεων» με πολιτικά πρόσωπα. Εννοείται

1 Carlos Slim Helu: Λιθωνική καταγωγή, ιδιοκτήτης της μεγαλύτερης ιδιωτικής εταιρείας του Μεξικού, της TelMex (τηλεφωνία), και του Grupo Carso, με επενδύσεις σε όλη την αμερικανική ήπειρο και την Ευρώπη. Είναι επίσης μέτοχος σε διάφορες επιχειρήσεις στον τομέα της ενημέρωσης και του internet, όπως στο Grupo Televisa, ενώ πραγματοποιεί συμφωνίες με μεγαλοεπιχειρηματίες, όπως με τον Bill Gates. Ο Carlos Slim Helu, στις επιχειρήσεις του οποίου εργάζονται πάνω από 250.000 άνθρωποι, θεωρείται ο πιο πλούσιος επιχειρηματίας της Λατινικής Αμερικής.

2 Proyecto Centro Histórico: Τον Αύγουστο του 2002 η κυβέρνηση του Distrito Federal και η ομοσπονδιακή κυβέρνηση υπέγραψαν συμφωνία για τη «διάσωση» του ιστορικού κέντρου της πόλης του Μεξικού. Το πρόγραμμα αυτό, το οποίο περιλαμβάνει εργασίες αναπαλαίωσης, καθαριότητας, αποκατάστασης κτιρίων, πλακόστρωσης αλλά και «αναδιοργάνωσης», δηλαδή απομάκρυνσης του «εμπορίου του δρόμου» και «αναβάθμισης» της δημόσιας ασφάλειας σε μια περιοχή 40 εκταρίων, θα κοστίσει σύμφωνα με τον αρχικό προϋπολογισμό 500 εκατομμύρια πέσος. Κύριος στόχος της εκτελεστικής επιτροπής που συγκροτήθηκε για το σκοπό αυτόν και της οποίας πρόεδρος είναι ο πολυεκατομμυριούχος Carlos Slim Helu, είναι η προσέλκυση κεφαλαίων και επενδύσεων μέσω οικονομικών διευκολύνσεων, μέσω δηλαδή της ιδιωτικοποίησης των ιστορικών κτιρίων.

3 Carlos Hank Gonzalez (1927-2001): Ο Carlos Hank Gonzalez, ο οποίος ξεκίνησε την καριέρα του ως καθηγητής δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης, ήταν Μεξικανός επιχειρηματίας με περιουσία πάνω από 1.300 εκατομμύρια δολάρια και ιδιοκτήτης, ως το θάνατό του, του Grupo Hank (του επιχειρηματικού ομίλου της οικογένειας), που διαθέτει τις αντιπροσωπείες της Mercedes Benz και παλιότερα των αερογραμμών Taesa. Έχοντας σημαντικές διασυνδέσεις με όλες τις οικονομικές και πολιτικές δυνάμεις του Μεξικού και των ΗΠΑ και σε όλα τα επίπεδα, ο Carlos Hank Gonzalez εντάχθηκε στο PRI, έγινε κυβερνήτης της πολιτείας του Μεξικού (1969-1975) και θεωρούνταν «αρχηγός των δεινοσαύρων» του κόμματος, αφού ασκούσε τεράστια επιρροή στο εσωτερικό του. Μαζί με τους δύο γιους του (ο ένας μάλιστα είχε συλληφθεί) κατηγορήθηκαν για εμπορία ναρκωτικών και λαθρεμπόριο ζώων υπό εξαφάνιση καθώς και για εμπλοκή σε δολοφονίες και σε ξέπλυμα χρήματος.

ότι δεν περιόρισε τον κύκλο των γνωριμιών του στους πολιτικούς του PRI, αλλά τον διεύρυνε, συμπεριλαμβάνοντας μέλη του PAN, του PRD, διανοούμενους, καλλιτέχνες, διευθυντές MME...

Όντας του ίδιου επιπέδου αντίληψης και πραγματισμού, ο Slim και ο Lopez έκαναν αυτό το «κλικ» που σπάνια συμβαίνει ανάμεσα στους πολιτικούς και τους επιχειρηματίες. Φυσικά, και οι δύο ξέρουν καλά ότι αυτό που τους ενώνει δεν είναι η φιλία. Είναι γείτονες στο Cuicuilco, έχουν κοινά συμφέροντα, προσφέρουν μεταξύ τους αμοιβαίες εξυπηρετήσεις και, σαν καλοί έμποροι, στα πλαίσια μιας προσποιητής εγκαρδιότητας, ελέγχουν καχύποπτα τους τραπεζικούς τους λογαριασμούς, ενώ στο τέλος κάθε συνάντησής τους κοιτάνε καλά καλά τις τσέπες τους για να σιγουρευτούν ότι δεν λείπει τίποτε.

Δεν είναι λίγοι οι πολιτικοί και οι διανοούμενοι που καυχιούνται ότι χαίρουν της εκτίμησης του Carlos Slim Helu. Κάποιοι μάλιστα παινεύονται ότι «προσφέρουν και τις συμβουλές τους» στον ισχυρότερο άνδρα της Λατινικής Αμερικής. Αλλά ο κύριος Slim δεν έχει ούτε «συμβούλους» ούτε «φίλους». Έχει μόνο υπαλλήλους. Μόνο που κάποιοι από αυτούς δεν το έχουν καταλάβει ακόμη...

Ένας από αυτούς είναι και ο κύριος Felipe Gonzalez Marquez,⁴ πρώην πρόεδρος της ισπανικής κυβέρνησης και νυν τσιράκι των μεγάλων ευρωπαϊκών κεφαλαίων. Ο κύριος Gonzalez κάνει συχνά ταξίδια στο Μεξικό για να μοιραστεί με το φίλο του Slim το ενδιαφέρον του για την καλή κουζίνα, την καλλιέργεια των μπονζαί, τη φωτογραφία και το μπιλιάρδο. Ήταν όμως πριν από χρόνια, το 1995 συγκεκριμένα, που μέσω του Slim Helu ο Felipe Gonzalez, πρόεδρος τότε της ισπανικής κυβέρνησης, συνδέθηκε «φιλικά» με κάποιο άλλο πρόσωπο, τον Ernesto Zedillo Ponce de Leon. Αλλά πριν μιλήσουμε για εκείνη την περίοδο, ας

πάμε πρώτα στο πιο άμεσο παρελθόν.

Το Σεπτέμβριο του 2002, λίγες ώρες πριν γνωστοποιηθεί η καταδικαστική απόφαση του ανώτατου δικαστηρίου σχετικά με την ιθαγενική αντιμεταρρύθμιση, ο EZLN ήξερε ποια θα ήταν η τελική απόφαση και τι θα σήμαινε αυτή: Οι τρεις εξουσίες της Ένωσης (Μεξικανικών Πολιτειών) είχαν συμμαχήσει για να θεσπίσουν με νόμο την τελειωτική ακύρωση της πορείας διαλόγου και διαπραγμάτευσης για τη λύση της ζαπατιστικής εξέγερσης.

Έκινήσαμε τότε να επεξεργαζόμαστε μία από τις εναλλακτικές που είχαμε σκεφτεί ήδη από τα τέλη του 2001: να επιδιώξουμε δηλαδή σε διεθνές επίπεδο αυτό που είχε αποτύχει σε εθνικό. Έτσι, λοιπόν, ο EZLN θα έστελνε στην Ευρώπη μια επιτροπή η οποία, με την υποστήριξη όλων όσοι στηρίζουν το ζαπατιστικό αγώνα στο Μεξικό και στον κόσμο, θα προσέφευγε σε διεθνείς οργανισμούς, σε μια προσπάθεια να εξασφαλίσει την αναγνώριση των δικαιωμάτων και της κουλτούρας των ιθαγενών. Θα ήταν κάτι παρόμοιο με την πορεία του 2001, αλλά με μια θεμελιώδη διαφορά: Αν στην πορεία του 2001 ο EZLN περιορίστηκε αποκλειστικά στο ζήτημα των ιθαγενών, στην παγκόσμια πορεία το θέμα αυτό θα συνδεόταν με τους υπόλοιπους αγώνες που διεξάγονται στον κόσμο, κυρίως δε με αυτούς που σχετίζονται με την αναγνώριση της διαφορετικότητας, τις αντιστάσεις, τις εξεγέρσεις και ειδικότερα με τις αντιδράσεις ενάντια στις πολεμικές προετοιμασίες κατά του Ιράκ, που ήδη βρίσκονταν σε εξέλιξη.

Σκεφτόμασταν τότε ότι η Ευρώπη θα μπορούσε να αποτελέσει έδαφος όπου θα εκδηλωνόταν η αντίσταση στην παγκόσμια αυτή πολεμοκαπηλία, και ότι η αντίσταση αυτή θα μπορούσε να μεταδώσει τη λάμψη της στον υπόλοιπο κόσμο. Όχι πως αισθα-

4 Felipe Gonzalez Marquez (1942-): Πρώην γενικός γραμματέας του ισπανικού σοσιαλιστικού κόμματος PSOE και πρωθυπουργός της Ισπανίας από το 1982 ως το 1996. Η πρωθυπουργία του χαρακτηρίστηκε από αύξηση της ανεργίας, οικονομική κρίση και οικονομικά και πολιτικά σκάνδαλα. Ως ευρωπαϊστής, πέτυχε την ένταξη της Ισπανίας στην τότε ΕΟΚ, επικεντρώνοντας τις προσπάθειές του στο ζήτημα της νομιμοποιητικής ενοποίησης της Ευρώπης. Υπήρξε ένας από τους μεγαλύτερους εχθρούς των Βάσκων στον αγώνα τους για ανεξαρτησία και της ETA. Τα πρώτα χρόνια της δεκαετίας του '90 χαρακτηρίζονται από δύο σημαντικά σκάνδαλα στα οποία εμπλεκόταν άμεσα το όνομα του Felipe Gonzalez: από το σκάνδαλο της χρηματοδότησης και της οργάνωσης των Αντιτρομοκρατικών Ομάδων Απελευθέρωσης (GAL), που πραγματοποιούσαν ενέργειες εναντίον της ETA και της ριζοσπαστικής βασκικής αριστεράς --για την υπόθεση αυτή υποχρεώθηκε να καταθέσει ενώπιον δικαστηρίου--, και από αυτό των ύποπτων και παράνομων χρηματοδοτήσεων του κόμματός του, του PSOE, από ισχυρούς οικονομικούς παράγοντες, όπως ο τότε πρόεδρος της Τράπεζας της Ισπανίας Mariano Rubio. Τον Ιούνιο του 1997, ένα χρόνο μετά την ήττα του στις εκλογές του 1996 από το Λαϊκό Κόμμα (PP), παραιτήθηκε από γενικός γραμματέας του PSOE.

νόμασαν ικανοί να προκαλέσουμε αυτήν τη διεθνή κινητοποίηση, νιώθαμε παρ' όλα αυτά ικανοί να συμβάλουμε κι εμείς μαζί με άλλες δυνάμεις που ήδη κινητοποιούνταν στην κοινωνική Ευρώπη στο να ξεκινήσει κάτι. Σκεφτόμασταν ότι θα ήταν μια ευκαιρία να συμμετάσχουμε πιο άμεσα στη δημιουργία ενός κόσμου όπου θα χωράνε όλοι οι κόσμοι. Με λίγα λόγια, δεν θα πηγαίναμε στην Ευρώπη με ύφος «παιδιών με καλή συμπεριφορά» αλλά με το λόγο της εξέγερσης. Το πρόβλημα ήταν πώς και πότε να πάμε. Σε αυτή τη φάση βρισκόμασταν όταν στις 2 Νοεμβρίου του 2002, την Ημέρα των Νεκρών, ένα άτομο ήρθε σε επικοινωνία με τη Γενική Διοίκηση του EZLN μέσω ενός δικού μας.

Βάσει της συμφωνίας που κάναμε, δεν μπορούμε να αποκαλύψουμε πολλά σχετικά με την ταυτότητα αυτού του ατόμου, πέρα από το ότι βρισκόταν πολύ κοντά στους κύκλους της πολιτικής και της οικονομικής εξουσίας από το 1993 μέχρι το 1996. Αφού απέσπασε τις απαραίτητες γι' αυτόν δεσμεύσεις σχετικά με τη μυστικότητα και τη διακριτικότητα που θα τηρούσαν, το άτομο αυτό μας είπε λίγο πολύ ότι είχε πληροφορίες που θα μπορούσαν να είναι χρήσιμες για τον EZLN. Και σας αναφέρω τα λόγια του λέξη προς λέξη: «Αν σας ενδιαφέρουν οι πληροφορίες μου, επικοινωνήστε μαζί μου. Πρόκειται για την Acteal». Δεν ήταν η πρώτη φορά που κάποιος άτομο το οποίο έχει απομακρυνθεί από κυβερνητικούς κύκλους μας έδινε πληροφορίες, άλλοτε έγκυρες και άλλοτε ψεύτικες, γι' αυτό και του στείλαμε μήνυμα να μας πει αυτά που ήξερε. Και να τι μας αποκάλυψε:

Μερικούς μήνες πριν από το Φεβρουάριο του 1995, αφού είχε αποτύχει η προδοσία του Zedillo απέναντι στον EZLN –και η στρατιωτική επίθεση που τη συνόδευσε– και είχε κουράσει το θέατρο της σύλληψης του Raul Salinas de Gortari, οι στρατηγοί Renan Castillo⁵ (στρατιωτικός διοικητής και ντε φάκτο κυβερνήτης στην Τσιάπας) και Cervantes Aguirre⁶ (υπουργός Εθνικής Άμυνας) υποστήριζαν σθεναρά την ανάγκη για ενεργοποίηση παρακρατικών ομάδων που θα συγκρούονταν με τους ζαπατίστας (ο Renan Castillo είχε μαθητεύσει στους Βορειοαμερικανούς και ο Cervantes Aguirre βρισκόταν τότε σε φλογερό μήνα του μέλιτος με τον Αμερικανό ομόλογό του, εξ ου και η επιλογή αυτή, γνωστή τότε με το όνομα «Κολομβία», είχε την υποστήριξη της αμερικανικής κυβέρνησης).

Παρ' όλα αυτά, ο Zedillo ήταν διστακτικός. Την ίδια εκείνη χρονιά εμφανίζεται ένα άτομο που ανήκε στην ισπανική κυβέρνηση, «στο στενό κύκλο του προέδρου», όπως μας ανέφερε η πηγή μας, «ο οποίος συμμετείχε σε συναντήσεις που δεν ήταν αυστηρά κοινωνικού χαρακτήρα, αλλά θίγονταν και κρατικά ζητήματα».

Σε μία από αυτές τις συναντήσεις, ο Zedillo αναφέρθηκε στο πόσο δύσκολο ήταν να τελειώνουν με τους ζαπατίστας, δεδομένου ότι οι τελευταίοι είχαν την κοινή γνώμη με το μέρος τους. Το άτομο από την ισπανική κυβέρνηση είπε τότε ότι αυτό που έπρεπε να κάνουν ήταν να ποινικοποιήσουν τον αγώνα των ζαπατίστας και μετά να χτυπήσουν. Ο Zedillo υπενθύμισε στο άτομο

5 *Mario Renan Castillo Fernandez: Πρώην διοικητής της 7ης στρατιωτικής περιφέρειας της Τσιάπας με έδρα την πρωτεύουσα, Tuxtla Gutierrez, την περίοδο 1994-1997. Ο Castillo, ο οποίος εκπαιδεύτηκε στο Κέντρο Ειδικού Πολέμου του Fort Bragg των ΗΠΑ στις μεθόδους ψυχολογικού πολέμου και στο αντι-αντάρτικο, θεωρείται ο κύριος υπεύθυνος της οργάνωσης του «Πολέμου χαμηλής έντασης» στην Τσιάπας και «πατέρας» των παραστρατιωτικών ομάδων του Νοτιοανατολικού Μεξικού (κυρίως της Paz y Justicia, την οποία χρηματοδότησε και στήριξε οργανωτικά). Το Νοέμβριο του 1997, ένα μήνα πριν από τη σφαγή στην Acteal, παραιτείται από τη θέση του διοικητή. Ο θερμός αποχαιρετιστήριος λόγος των μελών της οργάνωσης Paz y Justicia (κύριας υπεύθυνης για τη σφαγή) προς τον αγαπημένο τους διοικητή αποδεικνύει του λόγου το αληθές. Ως διοικητής της 7ης στρατιωτικής περιφέρειας της Τσιάπας οργάνωσε τη «Δύναμη Αποστολής Ουράνιου Τόξου», που αφορούσε το στρατιωτικό κλοιό των ζαπατιστικών περιοχών. Τέλος, υπήρξε μεταφραστής αμερικανικών στρατιωτικών εγχειριδίων για το αντι-αντάρτικο, προσαρμόζοντάς τα στη μεξικανική στρατιωτική πραγματικότητα, ενώ, σύμφωνα με κάποιες αναφορές, θεωρείται και ένας από τους δημιουργούς του «Σχεδίου Κόνδωρ».*

6 *Enrique Cervantes Aguirre: Υπουργός Άμυνας της κυβέρνησης Zedillo (1994-2000). Ο Cervantes Aguirre, ο οποίος εκπαιδεύτηκε στις ΗΠΑ στις μεθόδους του αντι-αντάρτικου και του ψυχολογικού πολέμου, εφάρμοσε αυτά που διδάχτηκε στις πολιτείες Guerrero (1970-1976) και Τσιάπας (1982-1985). Την περίοδο 1974-1976 αναλαμβάνει από τη θέση του επικεφαλής του στρατιωτικού επιτελείου της 27ης στρατιωτικής ζώνης του Acapulco την απελευθέρωση του απαχθέντος κυβερνήτη Ruben Figueroa από την αντάρτικη οργάνωση «Κόμμα των Φτωχών», και τη δολοφονία του αρχηγού της οργάνωσης, Lucio Cabanas, το Δεκέμβριο του 1974. Διετέλεσε, επίσης, στρατιωτικός ακόλουθος της πρεσβείας του Μεξικού στις ΗΠΑ. Ως υπουργός Άμυνας υπήρξε ένας από τους εμπνευστές του «Πολέμου χαμηλής έντασης» στην Τσιάπας.*

αυτό τι συνέβη στις 9 του Φλεβάρη και τι συνέπειες είχε. Ο Ισπανός διευκρίνισε ότι δεν αναφερόταν σε κάτι τέτοιο. Αυτό που έλεγε ήταν πως αν οι ζαπατίστας αγωνίζονταν για τους ιθαγενείς, έπρεπε να τους κάνουν να αγωνιστούν ενάντια στους ιθαγενείς. Στην Ισπανία, ανέφερε το άτομο αυτό, έχουμε δημιουργήσει ομάδες με σκοπό την αντιμετώπιση του βασικού αυτονομιστικού κινήματος. Ο Zedillo είπε ότι ήξερε για τις GAL,⁷ όπως επίσης και για το ότι βρισκόταν ήδη σε εξέλιξη μια έρευνα για τις ευθύνες της κυβέρνησης σχετικά με δολοφονίες και απαγωγές μελών της ETA.⁸ Ο Ισπανός δεν πτοήθηκε και επισήμανε ότι το να απάγεις και να δολοφονείς δολοφόνους δεν είναι έγκλημα, αλλά χάρη προς την κοινωνία. Πρόσθεσε δε ότι οι GAL έκαναν και άλλα πράγματα, όπως επιθέσεις που εν συνεχεία αποδίδονταν στην ETA. Ο Zedillo ρώτησε αν τα ήξερε αυτά ο βασιλιάς και ο Ισπανός απάντησε: «Ο βασιλιάς ξέρει ό,τι τον συμφέρει και κάνει ότι δεν ξέρει όσα δεν τον βολεύουν», ενώ πρόσθεσε ότι δεν τρέχει

και τίποτε, μόνο μερικές μέρες σκάνδαλο στον Τύπο και μετά κανείς δεν θα πολυψάξει αν τα θύματα είναι τρομοκράτες. Κάποιες αποφάσεις είναι δύσκολες, πρόσθεσε, αλλά πρέπει να παίρνονται για λόγους εθνικής ασφάλειας.

Ο Zedillo επισήμανε ότι κάτι τέτοιο δεν βοηθά σε αυτή την περίπτωση, γιατί οι ζαπατίστας δεν είναι τρομοκράτες. «Κάν' τους τρομοκράτες», του είπε ο Ισπανός και συνέχισε: «Αυτό που πρέπει να κάνετε είναι να δημιουργήσετε μια ένοπλη ομάδα αποτελούμενη από ιθαγενείς, που θα βρεθεί αντιμέτωπη με τους ζαπατίστας, θα συγκρουστούν μεταξύ τους, θα υπάρξουν νεκροί, και τότε θα εισβάλει ο στρατός για να επιβάλει σε όλους την ειρήνη». Κι ο Ισπανός κατέληξε: «Εμείς θα μπορούσαμε να σας δώσουμε ένα χεράκι με κάποιες σημαντικές συμβουλές από την εμπειρία μας. Φυσικά, περιμένουμε από την κυβέρνησή σας κάποια βοήθεια σε αντάλλαγμα, όπως ας πούμε την έκδοση κάποιων μελών της ETA που ζούνε στη χώρα σας». Ο Zedillo

7 GAL (Grupos Antiterroristas de Liberacion): Αντιτρομοκρατικές Ομάδες Απελευθέρωσης. Παραστρατιωτική, παρακρατική οργάνωση της Ισπανίας, η οποία έδρασε στη χώρα των Βάσκων από τον Οκτώβριο του 1983 έως τον Ιούλιο του 1987. Οι GAL πραγματοποίησαν πάνω από 40 ενέργειες, ενώ ευθύνονται για περισσότερες από 28 δολοφονίες και για πολλούς τραυματισμούς. Σκοπός της οργάνωσης, σύμφωνα με την ιδρυτική της διακήρυξη, ήταν «η πραγματοποίηση ενεργειών εναντίον της ETA και της βασκικής ριζοσπαστικής Αριστεράς ανάλογων με αυτές των γερμανικών στρατευμάτων κατοχής εναντίον των αντιστασιακών ομάδων στη Γαλλία», δηλώνοντας απερίφραστα ότι «σε κάθε ενέργεια της ETA θα ακολουθούν απόπειρες εναντίον μελών της βασκικής ριζοσπαστικής Αριστεράς». Οι GAL αποτελούνταν από μισοθρόνους που προέρχονταν είτε από τις τάξεις του οργανωμένου εγκλήματος είτε από την αστυνομία (Guardia Civil), οι περισσότεροι με προϋπηρεσία στη δικτατορία του Franco, και χρηματοδοτούνταν από τα ταμεία του ισπανικού κράτους. Η δράση τους σταμάτησε όταν ξεκίνησαν οι πρώτες συλλήψεις μελών από τις αρχές της Γαλλίας και όταν ήρθαν στο φως της δημοσιότητας τα πρώτα στοιχεία σχετικά με την οργάνωση. Παρά το γεγονός ότι τα αποτελέσματα των ερευνών οδηγούσαν στα ανώτερα κλιμάκια του PSOE (έφταναν ως τον τότε πρωθυπουργό Felipe Gonzalez) και της Guardia Civil, λίγοι λογοδότησαν στη δικαιοσύνη και ακόμα λιγότεροι καταδικάστηκαν.

8 ETA (Euskadi Ta Askatasuna): Χώρα των Βάσκων και Ελευθερία. Βασκική αυτονομιστική ένοπλη οργάνωση μαρξιστικής ιδεολογίας, η οποία συγκροτήθηκε το 1958 κυρίως από ένα μεγάλο τμήμα της οργάνωσης νέων EKIN του PNV. Στα τέλη της δεκαετίας του '60 επιτυγχάνει την ένωση όλων των αντιστάσεων σε όλα τα μέτωπα, κάτω από την ομπρέλα του ένοπλου αγώνα («...απαραίτητη είναι μια εθνική ταξική συνείδηση, αφού υποφέρουμε το ίδιο και από τις καπιταλιστικές και από τις ιμπεριαλιστικές δομές») και μετατρέπεται από ακτιβιστική οργάνωση σε καθαρά στρατιωτική. Τη δεκαετία του '70 προσαρμόζεται περισσότερο κινήματα εθνικής απελευθέρωσης του Τρίτου Κόσμου, διεκδικώντας την ανεξαρτησία των Βάσκων από το γαλλικό και το ισπανικό κράτος. Το 1973 η ETA δολοφονεί τον πρόεδρο της φρανκικής δικτατορικής κυβέρνησης Luis Carrero Blanco, πετυχαίνοντας επίθεση στην καρδιά του φρανκικού καθεστώτος. Στα τέλη της δεκαετίας του '70 διενεργούνται οι πρώτες εκλογές μετά το θάνατο του Φράνκο, από τις οποίες η βασκική ριζοσπαστική αριστερά αποφασιζει να απέχει, απαιτώντας αμνηστία και καταγγέλλοντας το δήθεν δημοκρατικό προσωπείο του ρεφορμιστικού, πλέον, φρανκικού κόμματος. Συγκροτείται το εκτελεστικό της ETA, το οποίο αποτελούνταν από 8 αντιπροσώπους τομέων δράσης με πλήρη αυτονομία και με ρόλο συμβουλευτικό προς τη διευθυντική ομάδα της οργάνωσης, η οποία λάμβανε τις αποφάσεις. Το 1982 παραχωρείται από τη σοσιαλιστική κυβέρνηση του PSOE ένα μοντέλο αυτονομίας, το οποίο δεν γίνεται δεκτό από την ETA και τη βασκική Αριστερά, οι οποίες δηλώνουν ξεκάθαρα ότι δεν μπορεί να υπάρξει ειρήνη με νικητές και ηττημένους. Η δεκαετία του '80 χαρακτηρίζεται από τη δράση της παρακρατικής οργάνωσης GAL και από την ένταση της καταστολής σε ισπανικά και γαλλικά εδάφη. Το 1989 ξεκινούν διαπραγματεύσεις μεταξύ της ισπανικής κυβέρνησης και της ETA σε αλγερινό έδαφος, οι οποίες όμως αποτυγχάνουν. Το 1992 η οργάνωση οδηγείται σε ανασυγκρότηση μετά τις συλλήψεις των μελών της ηγεσίας της, ενώ το 1995, μεταξύ άλλων, γίνεται απόπειρα δολοφονίας του Jose Maria Aznar. Η ETA, κατά τη διάρκεια όλων αυτών των δεκαετιών, έχει πραγματοποιήσει πολλές ενέργειες εναντίον αξιωματούχων του ισπανικού κράτους, πολιτικών, διπλωματών, επιχειρήσεων και κρατικών οργανισμών.

απάντησε ότι δεν ήταν καθόλου σίγουρο ότι τα άτομα στα οποία αναφερόταν ήταν μέλη της ETA. «Αυτό δεν είναι πρόβλημα», του είπε ο Ισπανός, «εμείς θα φροντίσουμε να είναι». Ο Ισπανός πρόσθεσε ότι η κυβέρνηση του θα μπορούσε ακόμα να βοηθήσει τη μεξικανική κυβέρνηση στις εμπορικές της διαπραγματεύσεις με την Ευρώπη, και τελείωσε την επιχειρηματολογία του με την εξής φράση: «Αν μη τι άλλο, Ernesto, αν σε κάτι είμαστε ειδικοί εμείς οι Ισπανοί είναι στην εξολόθρευση ιθαγενών».

Αυτές ήταν οι πληροφορίες που μας έφτασαν. Τα υπόλοιπα δεν θέλουν και πολλή φαντασία: Ο Zedillo διατάζει την ενεργοποίηση παρακρατικών ομάδων, η ισπανική κυβέρνηση τον συμβουλεύει και η μεξικανική κυβέρνηση αυξάνει τον αριθμό των εκδόσεων υποτιθέμενων μελών της ETA.

Στις 22 Δεκεμβρίου του 1997, μια παρακρατική ομάδα ξεκινάει να συγκρουστεί με τους ζαπατίστας. Αυτοί αναδιπλώνονται σε μια προσπάθεια να αποφύγουν τη σύγκρουση μεταξύ ιθαγενών και ειδοποιούν τους μη ζαπατίστας. Στην Acteal παραμένουν οι Abejas,⁹ άοπλοι και με την πεποίθηση ότι από τη στιγμή που τηρούν ουδέτερη στάση δεν θα τους συμβεί τίποτε. Η σφαγή αρχίζει και τελειώνει με τους αστυνομικούς και τους στρατιώτες να περιμένουν υπομονετικά τη στιγμή που θα επέμβουν για να «επιβάλουν την ειρήνη» στη μεταξύ ιθαγενών σύγκρουση. Η αλήθεια ανακαλύπτεται σχεδόν αμέσως χάρη στα ΜΜΕ. Η είδηση κάνει το γύρο του κόσμου και συγκινεί κάθε έντιμο άνθρωπο. Στο Los Rinos ο Zedillo επαναλαμβάνει διαρκώς την ίδια φράση: «Γιατί τα γυναικόπαιδα;».

Κι ενώ το αίμα στην Acteal ήταν ακόμη φρέσκο, σε συνέ-

ντευξή του στο μεξικανό δημοσιογράφο Luis Hernandez Navarro (*La Jornada*, 10 Μαρτίου του 1998) ο Felipe Gonzalez δήλωνε τα εξής σχετικά με τη σφαγή: «Αυτό το πράγμα προκαλεί πάντα τρομερή ταραχή. Ζούμε στην παγκοσμιοποίηση των μέσων που παράγει πολιτικές συγκρούσεις. Το Μεξικό έχει αυτό το μεγαλείο, ότι δηλαδή ένα τέτοιο γεγονός γίνεται αμέσως εκρηκτική είδηση που προκαλεί ανησυχία. Καταστάσεις πολύ πιο σοβαρές σε άλλα μήκη και πλάτη δεν γίνονται πρωτοσέλιδα και δεν σπάνε με τέτοιο τρόπο το φράγμα της ενημέρωσης». Πρόκειται λοιπόν για ένα ζήτημα υπερβολής εκ μέρους των ΜΜΕ...

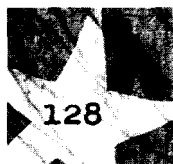
Ήταν ο Felipe Gonzalez Marquez αυτός που συζήτησε με τον Zedillo σχετικά με τις GAL, τους παρακρατικούς και την έκδοση των Βάσκων; Ήταν κάποιος από την κυβέρνησή του; Ας θυμηθούμε κάποια αποσπάσματα από προηγούμενα ημερολόγια.

1995: Στην Ισπανία το Δικαστήριο Συγκρούσεων απαλλάσσει την κυβέρνηση του Felipe Gonzalez από την υποχρέωση να καταθέσει έγγραφα σχετικά με τις GAL. Ιδρυθείσες στις 6 Ιουλίου του 1983, οι GAL είναι υπεύθυνες για τουλάχιστον 40 απόπειρες με 28 νεκρούς ανάμεσα στο 1983 και το 1987. Τον Οκτώβριο του 1995 ο Ernesto Zedillo συναντιέται ιδιαιτέρως με τον Felipe Gonzalez στο Bariloche της Αργεντινής, με την ευκαιρία της 5ης Λατινοαμερικανικής Συνόδου.

1996, Ιανουάριος: Οι κατηγορούμενοι για το «βρώμικο πόλεμο» ενάντια στην ETA διαμαρτύρονται ότι όλη αυτή η ιστορία με τις GAL δεν είναι παρά μια συνωμοσία με σκοπό την πτώση του τότε προέδρου, Felipe Gonzalez. Το PSOE¹⁰ δεν διαγράφει από τις λίστες των υποψήφιων Βουλευτών τον Jose Barriopueño,

9 *Las Abejas: Οργάνωση πολιτών για την υπεράσπιση των δικαιωμάτων των ιθαγενικών πληθυσμών της Τσιάπας, η οποία ιδρύθηκε το 1992. Μετά το ξέσπασμα της ζαπατιστικής εξέγερσης, η οργάνωση αυτή κράτησε κριτική στάση απέναντι στον ένοπλο χαρακτήρα της σύγκρουσης, συμφωνώντας ωστόσο με τα πολιτικά χαρακτηριστικά της. Αποτελείται κυρίως από βίαια εκτοπισμένους από τις κοινότητές τους ιθαγενείς και αγρότες.*

10 *PSOE (Partido Socialista Obrero Español): Ισπανικό Σοσιαλιστικό Εργατικό Κόμμα. Το ισπανικό σοσιαλδημοκρατικό κόμμα, το οποίο ιδρύθηκε το 1879 στη Μαδρίτη, κυβέρνησε την Ισπανία με επικεφαλής τον Felipe Gonzalez την περίοδο 1982-1996. Το 1979 αλλάζει ο ιδεολογικός προσανατολισμός του κόμματος και απορρίπτεται ο μαρξιστικός του χαρακτήρας, έπειτα από πρόταση του τότε γενικού γραμματέα του, Felipe Gonzalez. Το PSOE ως κυβέρνηση προώθησε τη δημιουργία επαγγελματικού στρατού, αποποινικοποίησε τις εκτρώσεις, θέσπισε το μοντέλο των «αυτονομιών» (μια μορφή αυτονομίας δηλαδή της Καταλονίας, της Γαλικίας και της χώρας των Βάσκων, χωρίς ωστόσο ουσιαστική πολιτική αυτονομία από την κεντρική ισπανική εξουσία) και υπέγραψε την είσοδο της Ισπανίας στην ΕΟΚ. Ωστόσο, η περίοδος της σοσιαλιστικής διακυβέρνησης χαρακτηρίστηκε από μεγάλη οικονομική κρίση και αλματώδη αύξηση της ανεργίας, γεγονός που προκάλεσε ρήξη ακόμα και στο εσωτερικό του κόμματος ανάμεσα στην UGT, τη συνδικαλιστική του παράταξη, και την κεντρική εκτελεστική εξουσία. Τα πρώτα χρόνια της δεκαετίας του '90 αποκαλύπτεται η εμπλοκή του PSOE σε οικονομικά και πολιτικά σκάνδαλα (παράνομες χρηματοδοτήσεις του από ανώτατους οικονομικούς παράγοντες, οικονομική και οργανωτική στήριξη παρακρατικών οργανώσεων), οδηγώντας το, το 1996, σε εκλογική ήττα από το δεξιό Λαϊκό Κόμμα (PP). Μετά την εκλογική νίκη του, το 2004, αναλαμβάνει ξανά τη διακυβέρνηση της Ισπανίας με επικεφαλής τον Luis Rodríguez Zapatero.*

πρώην υπουργό Εσωτερικών, που κατηγορείται μαζί με τον πρώην Γραμματέα Κρατικής Ασφαλείας Rafael Vera για τρομοκρατική δραστηριότητα. Ο Ernesto Zedillo Ponce de Leon πραγματοποιεί την πρώτη του επίσημη επίσκεψη στην Ισπανία.

Φεβρουάριος: Συλλαμβάνεται ο Jaime Iribarren,¹¹ βουλευτής

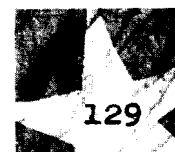
του Herri Batasuna,¹² με την κατηγορία της πυρπόλησης ενός εκκαφέα. Λίγες μέρες μετά συλλαμβάνεται και ο Jon Idigoras,¹³ ηγέτης του Batasuna, κατόπιν εντολής του δικαστή Baltasar Garzon,¹⁴ που προσπαθεί να τον συνδέσει με την Euskadi Ta Askatasuna (ETA). Ένα στοιχείο του εγκληματικού παρελθόντος

11 *Jaime Iribarren: Βουλευτής του βασκικού κόμματος Herri Batasuna. Το 1994 καταδικάστηκε σε 16 μήνες φυλάκιση, κατηγορούμενος για την πυρπόληση, τρία χρόνια πριν, ενός εκκαφέα. Μετά τη δίκη του, όπου εμφανίστηκε σε άθλια κατάσταση λόγω των βασανιστηρίων που υπέστη κατά την προανάκριση, κρατήθηκε στις φυλακές για 6½ μήνες και αφέθηκε ελεύθερος με αναστολή ως την εκδίκαση της υπόθεσής του στο Ανώτατο Δικαστήριο. Το 1996 συνελήφθη ξανά από τις ισπανικές αρχές για να ολοκληρώσει την ποινή του.*

12 *Herri Batasuna: (Ενωμένος Λαός). Εθνικιστικός βασκικός συνασπισμός μαρξιστικής-λενινιστικής ιδεολογίας, που συγκροτήθηκε το 1978 ενόψει της εκλογικής διαδικασίας του 1979 και αποτελεί μια σημαντική πολιτική συνιστώσα της Χώρας των Βάσκων. Στο Herri Batasuna συμμετείχαν τα κόμματα ANV - Accion Nacionalista Vasca (Βασκική Εθνικιστική Δράση), ESB - Euskal Sozialista Biltzarrea ή Convergencia Socialista Vasca (Βασκική Σοσιαλιστική Σύγκληση), HASI - Partido Socialista Revolucionario Popular (Σοσιαλιστικό Επαναστατικό Λαϊκό Κόμμα) και LAIA - Partido Revolucionario de los Trabajadores Patriotas (Επαναστατικό Κόμμα Πατριωτών Εργαζομένων), καθώς και η οργάνωση Gestores Por Amnestia, οι επιτροπές υποστήριξης Βάσκων κρατούμενων, και πολλές προσωπικότητες και άτομα της βασκικής ριζοσπαστικής Αριστεράς. Ανώτατο συντονιστικό όργανο του κόμματος είναι το Εθνικό Συμβούλιο (Mesa Nacional), το οποίο αποτελείται από τους εκπροσώπους των επαρχιών της χώρας, και το πολιτικό του πρόγραμμα είναι η «Alternativa KAS» (εναλλακτική ΚΑΣ). Το 1997 ο ανώτατος δικαστής Baltasar Garzon κατηγορεί το Herri Batasuna ότι συνδέεται με τη βασκική αυτονομιστική οργάνωση ETA και συλλαμβάνει το Εθνικό του Συμβούλιο, με αφορμή την προβολή ενός βίντεο που παρουσίαζε μέλη της ETA και το οποίο προβλήθηκε στις τηλεοράσεις κατά τη διάρκεια της προεκλογικής του διαφήμισης, ενώ το 2003 κηρύσσεται παράνομο.*

13 *Jon Idigoras: Ιστορικός ηγέτης του βασκικού κόμματος Herri Batasuna. Υπήρξε συνδικαλιστής μεταλλωρύχος και ένας από τους ιδρυτές του βασκικού συνδικάτου LAB, το οποίο θεωρούνταν το εργατικό μετωπικό σιμά της ETA. Μια από τις πολλές φορές που πέρασε την πόρτα των φυλακών ήταν το 1997, με εντολή του ανώτατου δικαστή Baltasar Garzon. Κατηγορήθηκε τότε ότι κατά τη διάρκεια προεκλογικής διαφήμισης του Herri Batasuna προβλήθηκε βίντεο που παρουσίαζε μέλη της αυτονομιστικής οργάνωσης ETA. Ο Jon Idigoras, ως νόμιμος εκπρόσωπος του κόμματος, κλήθηκε να παραδώσει το βίντεο στις αρχές καθώς και όποιο άλλο αντίγραφο υπήρχε, πράγμα που δεν έγινε. Η δίκη του μάλιστα παρουσίασε πολλές «παρατυπίες». Η τελευταία φορά που συνελήφθη, μαζί με τα υπόλοιπα ηγετικά στελέχη του Herri Batasuna, ήταν όταν αυτό κηρύχθηκε παράνομο από τις ισπανικές αρχές (όπως άλλωστε και πολλές βασκικές οργανώσεις, εφημερίδες, περιοδικά, πολιτιστικά στέκια κ.λπ.). Θεωρείται από τα σκληρά στελέχη της βασκικής ριζοσπαστικής Αριστεράς.*

14 *Baltasar Garzon Real: Ανώτατος δικαστής της Ισπανίας. Βουλευτής του PSOE στις αρχές της δεκαετίας του '90, έγινε γνωστός από τον πόλεμο που εξαπέλυσε εναντίον της βασκικής αυτονομιστικής οργάνωσης ETA και της βασκικής ριζοσπαστικής Αριστεράς. Στις αρχές της δεκαετίας του '90, πριν από τη διεξαγωγή των ολυμπιακών αγώνων στη Βαρκελώνη, αναλαμβάνει δράση εναντίον των καταλανικών ριζοσπαστικών κινήματων. Οργανώνοντας μαζί με το Luis Roldan (υπεύθυνο τότε της Guardia Civil) και τον Rafael Vera (γραμματέα Ασφαλείας του Κράτους), οι οποίοι αποτελούσαν την εκτελεστική ομάδα του Felipe Gonzalez, τη λεγόμενη «Επιχείρηση Garzon» και με πρόσχημα την εξάρθρωση της ενοπλης καταλανικής αυτονομιστικής οργάνωσης Terra Lliure, προχώρησαν σε συλλήψεις μελών διάφορων καταλανικών οργανώσεων και ομάδων. Οι καταγγελίες των συλληφθέντων για βασανιστήρια εκ μέρους των αστυνομικών αρχών ήταν πολλές. 17 από αυτές έγιναν δεκτές από το Δικαστήριο Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων του Στρασβούργου, καταδεικνύοντας ως υπεύθυνο τον Baltasar Garzon, ο οποίος επρόκειτο να περάσει από δίκη το Νοέμβριο του 2004. Με την εκλογή του Jose Maria Aznar στην πρωθυπουργία, ο Baltasar Garzon, αν και πρώην σοσιαλιστής και φίλος του Felipe Gonzalez, αναλαμβάνει δράση εναντίον του βασκικού λαού. Πολλά μέλη βασκικών οργανώσεων συλλαμβάνονται με την κατηγορία της συμμετοχής σε ενοπλη οργάνωση, οργανώσεις της εθνικιστικής αλλά και της διεθνιστικής Αριστεράς και αντιεξουσιαστικές ομάδες τίθενται εκτός νόμου, ομάδες και σύλλογοι υπεράσπισης της βασκικής γλώσσας και μεγάλο κομμάτι του βασκικού Τύπου θεωρούνται τρομοκρατικές ομάδες και τα βασανιστήρια αποτελούν απαραίτητο κομμάτι της προανακριτικής διαδικασίας. Ως εμπνευστής αυτού του «Βρώμικου πολέμου» επιδιώκει να μεταδώσει τις γνώσεις του και σε άλλες χώρες (παράδειγμα μαθήματα καταπίεσης δικαιωμάτων στις δικαστικές αρχές της Κολομβίας), ενώ παράλληλα εκβιάζει άλλες να επιταχύνουν τις διαδικασίες έκδοσης Βάσκων συλληφθέντων (όπως στην περίπτωση των 6 του Μεξικού). Ως αριθμό της εξουσίας αναλαμβάνει την υπόθεση Πινοσέτ (ζητώντας την παραπομπή του σε δίκη για τις δολοφονίες και τις εξαφανίσεις Ισπανών κατά τη διάρκεια της χιλιανής δικτατορίας), καταφέροντας να κερδίσει τη συμπάθεια των αντιστασιακών σε διεθνές επίπεδο καθώς και μια υποψηφιότητα για το Νόμπελ Ειρήνης.*

του Idigoras ήταν και το ότι τραγούδησε ένα εθνικιστικό τραγούδι κατά τη διάρκεια επίσκεψης του βασιλιά Juan Carlos στην Guernica το 1981. Κυκλοφορεί ένα βίντεο όπου εμφανίζονται μέλη της ETA να διατυπώνουν μια διαπραγματευτική πρόταση προς την ισπανική κυβέρνηση. Ο Felipe Gonzalez αμφισβητεί τα αποτελέσματα των δημοσκοπήσεων που προβλέπουν νίκη του PP¹⁵ έναντι του PSOE. Το Μάρτιο, το PSOE του Gonzalez χάνει τις εκλογές από το PP του Aznar. Ο Ισπανός τραγουδιστής Raphael εκφράζει τις ελπίδες του προς τον Aznar: «Είμαι σίγουρος πως είναι ικανός να δικαιώσει τη μνήμη του Franco».

1996, Ιούλιος: Η ισπανική δικαιοσύνη καταδικάζει σε 122 χρόνια φυλάκιση τον Jose Koldo Martin Carmona, που απελάθηκε το Νοέμβριο του 1995 από το Μεξικό. Μαζί με τη Lourdes Churrutxa, ο Koldo κατηγορήθηκε για τρεις απόπειρες που δεν προκάλεσαν κανένα θύμα. Εκείνη ακριβώς την περίοδο δικάζονταν και τρεις νεαροί Βάσκοι που κατηγορούνταν για την πυρπόληση ενός μικρού φορτηγού της αστυνομίας. Οι ποινές που ζητούσε ο εισαγγελέας κυμαίνονταν από 111 μέχρι 592 χρόνια φυλάκισης!

Την ίδια χρονιά εκδίδεται και το βιβλίο του δημοσιογράφου Juan Gasparini *Roldan-Paeza, La Conexión Suiza*, που αποκαλύπτει κάποιες πτυχές της διαφθοράς στο εσωτερικό της κυβέρνησης του Felipe Gonzalez, ιδιαιτέρως σχετικά με τον Luis Roldan,¹⁶ πρώην διευθυντή της Guardia Civil (αστυνομία της Ισπανίας). Ανάμεσα στις εμπλεκόμενες επιχειρήσεις βρίσκεται και η εταιρεία Siemens. Ένας από τους δικηγόρους της, ο Ulrich Kohli, εκτός του ότι πούλησε νάρκες στον Saddam Hussein, ξέπλυσε και χρήματα για την οικογένεια Salinas de Gortari. Ο Felipe Gonzalez έσπευσε να υπερασπιστεί το «φίλο» του Salinas de Gortari, εξυμνώντας τους χειρισμούς του.

1998, Ιούλιος: Ο Jose Barrionuevo και ο Rafael Vera,¹⁷ καταδικάζονται σε 10 χρόνια φυλακή για την ανάμειξη τους στις GAL. Κατά τη διάρκεια της δίκης ο Felipe Gonzalez εμφανίστηκε ως μάρτυρας και αναφέρθηκε επανειλημμένα στο κρατικό συμφέρον ως δικαιολογία για τις σημαντικές αποφάσεις που λαμβάνονται σε κρίσιμες στιγμές.

Το Μάρτιο του 1999, μια φωτογραφία στον Τύπο (*La Jornada, Pedro Valtierra*) παρουσιάζει τον Zedillo να χαιρετά τον Felipe

15 PP (Partido Popular): Λαϊκό Κόμμα. Το ισπανικό δεξιό Λαϊκό Κόμμα συγκροτήθηκε το 1976 με την ονομασία *Reforma Política* (Πολιτική Μεταρρύθμιση), ένα συντηρητικό μεταρρυθμιστικό κόμμα το οποίο, μετά το θάνατο του Franco και με την κατάρρευση της ισπανικής δικτατορίας, συγκέντρωνε το στελεχικό της δυναμικό αναλαμβάνοντας τη μετάβαση της Ισπανίας στη «δημοκρατία». Ιδρύθηκε από τον υπουργό του Franco, Manuel Fraga Iribarne, ο οποίος παρέμεινε πρόεδρος του κόμματος ως το 1986. Το 1977 μετεξελίσσεται σε μια ομοσπονδία κομμάτων, την *Alianza Popular* (Λαϊκή Συμμαχία) και το 1989 σε *Partido Popular* (Λαϊκό Κόμμα). Το 1996, με επικεφαλής τον Jose María Aznar κερδίζει τις εκλογές και αναλαμβάνει τη διακυβέρνηση της χώρας ως την εκλογική του ήττα, το 2004.

16 Luis Roldan: Πρώην διευθυντής της Guardia Civil (1986-1993) στην Ισπανία, ο οποίος καταδικάστηκε σε 28 χρόνια φυλάκιση για κατάχρηση δημόσιου χρήματος, απάτη, δωροδοκία και παράνομο πλουτισμό. Ο Luis Roldan διέθετε λογαριασμούς σε ελβετικές τράπεζες συνολικού ύψους άνω των 11 εκατομμυρίων δολαρίων (σύμφωνα με κάποια δημοσιεύματα το ποσό ανέρχεται σε 28 εκατομμύρια δολάρια), πουλώντας, μεταξύ άλλων, προστασία σε εταιρείες που είχαν απειληθεί δημοσίως από την ETA. Πριν από την αποκάλυψη του σκανδάλου θεωρούνταν ο πιθανότερος διάδοχος του τότε υπουργού Εσωτερικών.

17 Jose Barrionuevo, Rafael Vera: Ο Jose Barrionuevo, υπουργός Εσωτερικών της ισπανικής κυβέρνησης του Felipe Gonzalez, και ο Rafael Vera, γραμματέας της Κρατικής Ασφάλειας την ίδια περίοδο, υπήρξαν οι πρωταγωνιστές του σκανδάλου της παράνομης χρηματοδότησης της παρακρατικής οργάνωσης GAL από το κράτος και τη σοσιαλιστική κυβέρνηση. Όλα ξεκινούν το 1983 με την απαγωγή ενός ισπανού υπηκόου που διέμενε στη Γαλλία, του Segundo Marey, από την οργάνωση GAL, η οποία τον απελευθερώνει δέκα μέρες μετά, αφού αποδεικνύεται ότι δεν πρόκειται για το μέλος της βασκικής αυτονομιστικής οργάνωσης ETA που αναζητούσαν. Το 1991 δύο αστυνομικοί που είχαν πάρει μέρος στην απαγωγή καταδικάζονται σε 108 χρόνια φυλάκισης, μεταξύ άλλων και για συμμετοχή στην οργάνωση GAL. Τον Οκτώβριο του 1994 ο δικαστής Baltasar Garzon, ο οποίος μόλις είχε έρθει σε ρήξη με τον μέχρι τότε φίλο του Felipe Gonzalez, ανοίγει ξανά την υπόθεση Marey. Οι δύο καταδικασθέντες αστυνομικοί κατηγορούν για συμμετοχή στην οργάνωση πολλά ανώτατα στελέχη της αστυνομίας, της αντιπρομοκρατικής υπηρεσίας και του υπουργείου Εσωτερικών. Οι έρευνες οδηγούν στους Barrionuevo και Vera (φτάνοντας μέχρι τον Felipe Gonzalez), οι οποίοι καταδικάζονται το 1998 σε 10 χρόνια φυλάκιση ως οργανωτικοί και ιδεολογικοί αρχηγοί της οργάνωσης, καθώς και για ηθική αυτοργία στην απαγωγή Marey, όμως λίγους μήνες μετά αποφυλακίζονται. Κατά τη διάρκεια της δίκης αποκαλύφθηκε ότι μεγάλα ποσά προερχόμενα από τα δημόσια ταμεία χρησιμοποιήσαν στην οργάνωση απαγωγών και δολοφονιών από την GAL αλλά και στον παράνομο πλουτισμό των μελών της.

Gonzalez υπό το ικανοποιημένο βλέμμα του πρώην Ισραηλινού πρωθυπουργού Simon Peres.

Τον Οκτώβρη του 2000 ο Zedillo τρώει με τον Felipe Gonzalez σε ένα υπερπολυτελές εστιατόριο στη συνοικία Polanco, στην πόλη του Μεξικού.

Στις 25 Οκτωβρίου του 2001, ο δημοσιογράφος Raul Trejo Delarbre επισημαίνει στη στήλη του «Κοινωνία και Εξουσία»¹⁸ ότι η PRISA¹⁹ και η Televisa²⁰ επισημοποίησαν την εισροή ισπανικών κεφαλαίων στο μεξικανικό ραδιόφωνο. Παρευρέθηκαν ο πρόεδρος Fox, οι πρόεδροι των PRISA και Televisa, καθώς και οι Carlos Slim Helu, Felipe Gonzalez και Lino Korrodi. Η όλη διαδικασία παραβίαζε το άρθρο 31, παράγραφος VI, του ομοσπονδιακού νόμου. Παρών ήταν και ο Juan Luis Cebrian, συγγραφέας του βιβλίου σχετικά με τον Felipe Gonzalez «*Το μέλλον δεν είναι πια αυτό που ήταν*» και σύμβουλος-αντιπρόσωπος της PRISA.

Το Φεβρουάριο του 2000 ο Zedillo πραγματοποιεί τη δεύτερη επίσημη επίσκεψή του στην Ισπανία. Στο δείπνο του με τον Aznar²¹ ο Zedillo θυμάται τη συνάντησή του με το νυν πρόεδρο της ισπανικής κυβέρνησης, στα τέλη του 1994, και ευχαριστεί για τη στήριξη της Ισπανίας στις διαπραγματεύσεις για τη Συμφωνία Ελεύθερου Εμπορίου ανάμεσα στο Μεξικό και την Ε.Ε. Ο βασιλιάς και ο Aznar ευχαριστούν τον Zedillo για τη συνεργασία του Μεξικού στην έκδοση υπόπτων για συμμετοχή στην ΕΤΑ.

Κατά την εξαετία του Ernesto Zedillo, 1994-2000, πολλοί Βάσκοι πολίτες απελάθηκαν στην Ισπανία με την κατηγορία της συμμετοχής στην ΕΤΑ, ενώ υπάρχουν μαρτυρίες στη Διεθνή Αμνηστία σχετικά με τα βασανιστήρια που υπέστησαν.

Το Δεκέμβρη του 2002, ο δικαστής Baltasar Garzon παρεμ-

βαίνει υπερασπιζόμενος το βασιλιά, τον Felipe Gonzalez και τον Jose Maria Aznar, τους οποίους χαρακτηρίζει ούτε λίγο ούτε πολύ, «μορφές της δημοκρατίας».

Το Φεβρουάριο του 2003 ο Aznar ταξιδεύει στο Μεξικό για να συναντηθεί με τον Vincente Fox. Τα ΜΜΕ μιλούν για προσπάθεια του ισπανού προέδρου να πείσει το μεξικανό ομόλόγο του να συμμετάσχει και το Μεξικό στον πόλεμο ενάντια στο Ιράκ. Η αλήθεια είναι διαφορετική. Ο Aznar επισκέπτεται το Μεξικό για να πείσει τον Fox να μην αφήσει τους ζαπατίστας να ταξιδέψουν στην Ισπανία.

(Οι πληροφορίες πάρθηκαν από τη μεξικανική εφημερίδα *La Jornada* 1996-2003 και τους δημοσιογράφους Pedro Miguel, Luis Javier Garrido, Marcos Roitman, Kyra Nunez, Jaime Aviles, Armando G. Tejada, Rosa Elvira Vargas και Luis Hernandez Navarro. Επίσης από τα ειδησεογραφικά πρακτορεία AFP, ANSA, EFE, Reuters, IPS, AP.)

Σε συνδυασμό με τις πληροφορίες που ήδη είχε, ο EZLN αποφασιζει ότι το ταξίδι του στην Ευρώπη θα έπρεπε να ξεκινήσει από το ισπανικό κράτος και να θίγει το θέμα της χώρας των Βάσκων. Σκοπός ήταν να τεθούν τα προφανή ερωτηματικά που προέκυπταν από τα γεγονότα και να αποδοθούν ευθύνες στην ισπανική κυβέρνηση.

Αυτή είναι και η απάντηση στην ερώτηση που πολλοί κάνουν: «Γιατί ο EZLN ανακατεύεται με το ζήτημα των Βάσκων;». Ήταν λοιπόν η ισπανική κυβέρνηση αυτή που ενέπλεξε το θέμα των Βάσκων με τον αγώνα των ιθαγενών στο Μεξικό, όχι εμείς.

Οι ζαπατίστας θεωρούμε λοιπόν ευθύνη μας να πάμε στην Ισπανία για να δείξουμε στο βασιλιά, τον Aznar, τον Gonzalez και τον Baltasar Garzon ότι κάναμε λάθος όταν έλεγαν πως «αν

18 *Sociedad y Poder*: η καθημερινή πολιτική στήλη του μεξικανού πολιτικού αναλυτή Raul Trejo Delarbre, η οποία ξεκίνησε το 1989 ως εβδομαδιαία και δημοσιεύεται σε διάφορες μεξικανικές εφημερίδες.

19 *PRISA (Grupo Prisa)*: Όμιλος επιχειρήσεων μέσω μαζικής ενημέρωσης (τηλεόραση, ραδιόφωνο, έντυπα) της Ισπανίας, στον οποίο ανήκει η εφημερίδα «*El Pais*» και το ίδρυμα *Santillana*, που ειδικεύεται στην προώθηση του πολιτισμού και στην ανάπτυξη των πολιτιστικών σχέσεων με τη Λατινική Αμερική.

20 *Televisa (Television Via Satellite)*: Πρόκειται για τη μεγαλύτερη ίσως ιδιωτική εταιρεία μέσω μαζικής ενημέρωσης του Μεξικού, η οποία δημιουργήθηκε το 1973 με τη συγχώνευση των εταιρειών *Telesistema Mexicano* και *Television Independiente de Mexico*.

21 *Jose Maria Aznar Lopez*: Πρώην πρωθυπουργός της Ισπανίας (1996-2004), επικεφαλής του δεξιού κόμματος. Ο Jose Maria Aznar πρόσφερε πλήρη υποστήριξη στον αμερικανό πρόεδρο Bush στον πόλεμο εναντίον του Ιράκ και του Αφγανιστάν. Στο εσωτερικό της Ισπανίας εξαπέλυσε επίθεση όχι μόνο εναντίον της βασκικής αυτονομιστικής οργάνωσης ΕΤΑ αλλά και εναντίον ολόκληρου του βασκικού πληθυσμού, ποινικοποιώντας πολιτικές και πολιτιστικές οργανώσεις και ομάδες, κλείνοντας εφημερίδες, περιοδικά, ραδιόφωνα και γεμίζοντας τις φυλακές με «αντιφρονούντες».

σε κάτι είμαστε ειδικόι εμείς οι Ισπανοί είναι στο να εξολοθρευούμε ιθαγενείς», αφού εξακολουθούμε να είμαστε ζωντανοί, αντιστεκόμενοι και εξεγερμένοι.

Εμείς δεν θα πηγαίναμε στην Ισπανία να προκαλέσουμε μια σφαγή, αλλά μια συζήτηση. Εξ ου και σκεφτήκαμε την πρωτοβουλία «Μια ευκαιρία στο λόγο». Υπήρχε επίσης το πρόβλημα ότι το θέμα των Βάσκων ήταν ταμπού ανάμεσα στις προοδευτικές δυνάμεις και θιγόταν μόνο όταν καταδικαζόταν η τρομοκρατία της ETA, ξεχνώντας διακριτικά δύο ζητήματα: το ένα ήταν η κρατική τρομοκρατία και το άλλο ότι η ETA δεν είναι η μόνη δύναμη που παλεύει για την ανεξαρτησία της Euzkai Herria.

Δεν αγνοούσαμε λοιπόν ότι το να θίξουμε το θέμα των Βάσκων θα μπορούσε να προκαλέσει δυσφορία, θεωρούσαμε όμως ότι ήταν υποχρέωσή μας να το κάνουμε. Επιπλέον, ως ζαπατίστας είχαμε και άλλες ερωτήσεις που παρέμεναν αναπάντητες. Στις 17 Νοεμβρίου του 2002, στην παρουσίαση του μεξικανικού περιοδικού *Rebeldia*,²² κάναμε λόγο για την αποστολή και αφήναμε να εννοηθεί πού θα απευθύναμε το λόγο μας. Μερικές μέρες αργότερα εκτοξεύσαμε μια πρόκληση που κύριο στόχο της είχε τον Felipe Gonzalez. Ο τελευταίος δεν ανταποκρίθηκε, σε αντίθεση με τον δικαστή Garzon, του οποίου ο εγωισμός δεν άντεξε το πλήγμα. Το γράμμα που στείλαμε στα Aguascalientes της Μαδρίτης επισήμαινε την πρόθεσή μας να ταξιδέψουμε στην Ευρώπη και άγγιζε το θέμα των Βάσκων. Έπειτα συνέβη αυτό που συνέβη.

Ο EZLN ποτέ δεν είχε σκοπό να μεσολαβήσει στη διαμάχη των Βάσκων με το ισπανικό κράτος, πόσω μάλλον να πει στους Βάσκους τι να κάνουν ή τι να σταματήσουν να κάνουν. Δεν ζητήσαμε παρά μια ευκαιρία στο λόγο.

Η πρότασή μας ίσως ήταν αδέξια, ίσως αφελής, ίσως και τα δύο, σε καμία περίπτωση όμως δεν ήταν ανειλικρινής ούτε στερούταν σεβασμού. Απλώς δεν είμαστε έτσι.

Αυτή ήταν η πρόθεση των ζαπατίστας, χωρίς υποκρισίες ή «συμφωνίες κάτω από το τραπέζι». Τις πληροφορίες τις οποίες επιβεβαίωσαμε είχαμε σκοπό να τις δημοσιοποιήσουμε όταν θα

προχωρούσαμε σε κλήσεις και καταγγελίες προς διεθνείς οργανισμούς.

Γι' αυτό και στις κριτικές που από όλες τις πλευρές δεχόμασταν, ότι δηλαδή ανακατευόμασταν σε κάτι που δεν γνωρίζαμε, απαντήσαμε λέγοντας ότι ξέραμε πολύ περισσότερα για το θέμα των Βάσκων απ' όσα νόμιζαν πολλοί, συγκεκριμένα τη σύνδεση της χώρας των Βάσκων με την Τσιιάπας, τη σύνδεση δηλαδή ανάμεσα στην τρομοκρατία του ισπανικού και του μεξικανικού κράτους, τη διεθνή τρομοκρατία.

Αν τώρα αποκαλύπτουμε όλα αυτά που ξέρουμε, το κάνουμε επειδή αποφασίσαμε να αναβάλουμε το ταξίδι μας στην ιβηρική χερσόνησο.

Η πρωτοβουλία μας ήταν καθαρή και ειλικρινής (όπως άλλωστε εγγυάται και η ιστορία μας), γρήγορα όμως περιβλήθηκε από τις καταδίκες και την έλλειψη κατανόησης από αυτούς που περιονιούνται για προοδευτικοί, οι οποίοι υπό την πίεση των ΜΜΕ δεν θέλησαν να περιμένουν να δουν την έκβαση των γεγονότων. Γι' αυτούς αισθανόμαστε μόνο την ανάγκη κριτικής και τίποτε παραπάνω, αφού δεν μπορεί αναπτυχθεί εχθρότητα ενάντια σε αυτούς που, ενώ θα μπορούσαν να έχουν φερθεί με μικρότητα, σε άλλες περιστάσεις υπήρξαν γενναίοι.

Κάποιοι από την Αριστερά τόλμησαν κατά τρόπο απόλυτα ποταπό και μνησικακό να αφήσουν να εννοηθεί ότι ο τρόπος με τον οποίο ο EZLN διαχώρισε τελικά τη θέση του από την ETA δεν ήταν παρά απαίτηση που έθεσε η ισπανική κυβέρνηση προκειμένου να επιτρέψει το ταξίδι της ζαπατιστικής αντιπροσωπείας στην ιβηρική γη. Ο «διαχωρισμός της θέσης μας από την αριστερή τρομοκρατία» είναι παλιά ιστορία, χρονολογείται από την ίδρυση του EZLN, πριν από 20 χρόνια και ακόμη παλιότερα.

Αν τελικά αναγκάζομαστε να μη συμμετάσχουμε στη συνάντηση «Μια ευκαιρία στο λόγο» δεν είναι επειδή μας ανησυχούν οι κριτικές, οι μομφές και οι άθλιες κατηγορίες. Η απόφασή μας οφείλεται στο ότι δεν μπορούμε, βάσει των όσων η ηθική μας μας υπαγορεύει, να συμμετάσχουμε σε μια συνάντηση που δεν θα έχει τη στήριξη ΟΛΩΝ των εθνικοαπελευθερωτικών δυνάμε-

²² Revista «Rebeldia»: Περιοδικό «Εξέγερση». Μεξικανικό περιοδικό του Ζαπατιστικού Μετώπου (EZLN), το οποίο κυκλοφόρησε για πρώτη φορά το Νοέμβριο του 2002. Σκοπός της έκδοσης αυτής είναι «η διάδοση των αγώνων και των αντιστάσεων που εκδηλώνονται σε οποιοδήποτε μέρος του κόσμου ενάντια στους ισχυρούς» και εμπνέεται από τις ιδέες και την εμπειρία της εξέγερσης των αυτόνομων ζαπατιστικών δήμων της Τσιιάπας.

ων της χώρας των Βάσκων και θα κινδυνεύει να μετατραπεί σε δικαστήριο για τους απόντες αντί για χώρο συζήτησης και σκέψης σχετικά με την πορεία της χώρας των Βάσκων.

Η ευθύνη της αποτυχίας να κληθούν οι βασικές δυνάμεις βαραίνει αποκλειστικά και μόνο τον EZLN και κυρίως τον εκπρόσωπό του, τον Marcos (χωρίς το στρατιωτικό «βαθμό», αφού σε κάποιους δεν αρέσει). Τα λόγια μας (ο «τρόπος μας», όπως λέμε εμείς) αντί να συγκαλέσουν, πλήγωσαν πολλά ειλικρινή και ευγενικά πρόσωπα από τη χώρα των Βάσκων. Αν και δεν ήταν αυτή η πρόθεσή μας, συνέβη. Λυπόμαστε πραγματικά.

Θέλουμε να ζητήσουμε ειλικρινή συγγνώμη απ' όλα τα άτομα στη χώρα των Βάσκων που στενοχωρήσαμε. Μακάρι κάποτε να μας τιμήσουν με τη συγχώρεσή τους, αφού οι συγγώμες ανάμεσα σε αδέρφια ποτέ δεν υπήρξαν ταπεινωτικές.

Όσον αφορά την πρόσκληση σε δημόσια συζήτηση που μας απύθυνε ο δικαστής Garzon, περιμέναμε αρκετά. Ο δικαστής Garzon αν και ήταν αυτός που πήρε την πρωτοβουλία, προτίμησε να μείνει σιωπηλός. Έδειξε έτσι ότι ναι μεν είναι καλός στο να ανακρίνει βασανισμένους κρατούμενους, να φωτογραφίζεται με συγγενείς των θυμάτων της «τρομοκρατίας» και να πραγματοποιεί εκστρατεία «αυτο-προώθησής» του για το Νόμπελ Ειρήνης, δεν τολμάει όμως να αναμετρηθεί με κάποιον μετρίως έξυπνο. Και όχι για λόγους μεγαλύτερης επιδεξιότητας του ενός από τους δύο στο λόγο, αλλά γιατί ο Garzon επικαλείται και χρησι-

μοποιεί νόμους από τους οποίους λείπει η λογική και το δίκαιο. Στο παρελθόν κατηγορήσαμε τον Garzon χαρακτηρίζοντάς τον γελοίο παλιάτσο. Είχαμε άδικο. Δεν είναι παρά ένας δειλός φαφλατάς.

Θέλουμε να ευχαριστήσουμε ιδιαίτερα τις οργανώσεις της ριζοσπαστικής βασκικής αριστεράς Herri Batasuna και Askapena, που ήταν και οι μόνες οι οποίες ανταποκρίθηκαν θετικά στην πρωτοβουλία μας (ή τουλάχιστον οι μόνες που μας το γνωστοποίησαν), καθώς και όλους όσοι σε ατομικό ή ομαδικό επίπεδο, στη χώρα των Βάσκων, στο ισπανικό κράτος, στην Ιταλία και στο Μεξικό υποδέχτηκαν με ενδιαφέρον και ειλικρίνεια την πρότασή μας.

Ίσως κάποτε τα λόγια μας να καταφέρουν να εκφράσουν την αγάπη, το σεβασμό και το θαυμασμό που νιώθουμε για το λαό των Βάσκων και τον πολιτιστικό και πολιτικό τους αγώνα.

Ίσως κάποτε να πραγματοποιηθεί η συνάντηση αυτή και να δοθεί μια ευκαιρία στο λόγο. Ίσως να βρεθεί ο δρόμος για ένα αύριο ανεξαρτησίας, δημοκρατίας, ελευθερίας και δικαιοσύνης, που ο λαός των Βάσκων και όλοι οι λαοί τον αξίζουν.

**Από τα Βουνά του νοτιοανατολικού Μεξικού
Subcommandante Insurgente Marcos
Μεξικό, 24 Φεβρουαρίου του 2003
Ημέρα της μεξικανικής επανάστασης**

ΤΟ ΔΕΚΑΤΟ ΤΡΙΤΟ ΙΧΝΟΣ

ΜΕΡΟΣ ΠΡΩΤΟ: ΕΝΑ ΚΟΧΥΛΙ

*Συνεχίζεται το ημερολόγιο της αντίστασης από τον SCI
(Subcomandante Insurgente - Αντάρτη υποδιοικητή) Marcos*

■ ημερώματα στα βουνα του βορειοανατολικού Μεξικού. Σιγά
■ σιγά, με αργές μα σταθερές κινήσεις, το φεγγάρι αφήνει το
■ σκοτεινό πέπλο της νύχτας να γλιστρήσει πάνω στο κορμί του
και φανερώνει το λάγνο γυμνό φως του. Απλώνεται τότε στον ουρανό, θέλοντας να δει και να το δουν, να αγγίξει και να το αγγίξουν. Τι άλλο κάνει το φως, εκτός από το να τονίζει το αντιθετό του; Κατω στη γη, μια σκιά βοηθά το σύννεφο και μουρμουράει:

«Έλα μαζί μου, κοίτα με την καρδιά σου αυτό που σου δείχνουν τα μάτια μου, περπάτα πάνω στα βήματά μου και ονειρέψου στην αγκαλιά μου. Εκεί ψηλά, τα αστέρια σχηματίζουν ένα κοχύλι, με προορισμό και αφετηρία το φεγγάρι. Κοίτα και άκου. Αυτή είναι μια γη αξιοπρεπής και ανυπότακτη. Οι άντρες και οι γυναίκες που την κατοικούν είναι σαν πολλούς άντρες και γυναίκες πάνω σε αυτή τη γη. Ας περπατήσουμε λοιπόν για να τους ακούσουμε και να τους κοιτάξουμε τώρα, που ο καιρός ταλαντεύεται ανάμεσα στη μέρα και τη νύχτα,

τώρα που το ξημέρωμα κυριεύει και απλώνεται σε αυτή τη γη.

Πρόσεχε τη λίμνη και τις λάσπες. Καλύτερα να ακολουθήσεις τα ίχνη που, όπως συνήθως, είναι τα πιο σοφά. Ακούς αυτά τα γέλια; Έρχονται από ένα ζευγάρι που αυτή τη στιγμή επαναλαμβάνει την αρχαία τελετουργία του έρωτα. Αυτός ψιθυρίζει κάτι και αυτή γελά. Γελά σαν να τραγουδούσε. Μετά σιωπή, μετά ανάσες και σβησμένα βογκητά. Μπορεί να ήταν και αντίστροφα, πρώτα οι ανάσες και τα βογκητά και μετά οι ψιθυροί και τα γέλια. Αλλά ας προχωρήσουμε, γιατί ο έρωτας δεν χρειάζεται άλλους μάρτυρες εκτός από τα βλέμματα που ανταλλάσσουν οι εραστές, και το φως του ήλιου, ό,τι ώρα κι αν είναι, έχει αρχίσει να ξεγυμνώνει τις σκιές.

Έλα. Ας κάτσουμε λίγο να σου διηγηθώ μια ιστορία. Βρισκόμαστε σε μια γη εξεγερμένη. Εδώ ζουν και αγωνίζονται αυτοί που αυτοαποκαλούνται «ζαπατίστας». Που με άλλον κανένα δεν μοιάζουν και πολλούς μπορούν να απελπίσουν... Αντί να υφαίνουν την ιστορία τους με εκτελέσεις, θάνατο και καταστροφή, επιμένουν να ζουν. Και οι πρωτοπορίες του κόσμου τραβάνε τα μαλλιά τους, γιατί μπροστά στο δίλημμα «ή θα νικήσουμε ή θα πεθάνουμε» αυτοί οι ζαπατίστας ούτε

νικούν μα ούτε και πεθαίνουν, ούτε παραδίνονται, και απεχθάνονται τα μαρτύρια τόσο όσο και τη λιποψυχία. Δεν μοιάζουν με κανέναν – κι αυτό είναι σίγουρο. Και όσο γι' αυτόν που λέγεται ότι είναι ο αρχηγός τους, ένας κάποιος Μάρκος, η δημόσια εικόνα του προσομοιάζει περισσότερο σε αυτήν ενός ήρωα παιδικού παραμυθιού παρά στον Εμιλιάνο Ζαπάτα και τον Τσε Γκεβάρα. Και δεν χρειάζεται φυσικά να πούμε ότι αν δεν τους παίρνει κανείς στα σοβαρά, είναι επειδή πρώτο αυτοί γελάνε με το πόσο διαφορετικοί είναι.

Είναι εξεγερμένοι ιθαγενείς. Έρχονται έτσι σε σύγκρουση με την παραδοσιακή εικόνα που τους επιβλήθηκε πρώτα από τους Ευρωπαίους και στη συνέχεια από όλους εκείνους που υποκλίνονται στο χρήμα.

Δεν τους χωράει ούτε η «διαβολική εικόνα» των ασεβών ανθρωποφάγων, ούτε αυτή του γραφικού ιθαγενή που απλώνει το χέρι ζητώντας την ελεημοσύνη και το έλεος αυτού που τα έχει όλα, ούτε και αυτή του καλού άγριου που διαστρέφεται από τη σύγχρονη ζωή, ή αυτή του βρέφους που διασκεδάζει τους μεγάλους με τις κραυγούλες του, ούτε του υπάκουου πεόνα! όλων των μεγάλων αγροκτημάτων που αφαιμάσσουν το Μεξικό, ή του επιδέξιου χειροτέχνη, τα έργα του οποίου θα διακοσμήσουν τους τοίχους αυτών που δεν μπορούν καν να τα εκτιμήσουν, ή του ανίδεου που δεν πρέπει να έχει άποψη για ό,τι συμβαίνει πέρα από τον περιορισμένο γεωγραφικό του ορίζοντα, και σίγουρα ούτε αυτή του φοβισμένου πιστού των επουράνιων και επίγειων θεών.

Γιατί θα έπρεπε να ξέρεις, εσύ, γαλήνιο μπλε, ότι οι ιθαγενείς αυτοί μπορούν και εκνευρίζουν ακόμη κι αυτούς που είναι με το μέρος τους. Κι αυτό γιατί δεν υπακούουν. Όταν όλοι περιμένουν από αυτούς να μιλήσουν, σιωπούν. Όταν περιμένουν από αυτούς σιωπή, μιλάνε. Όταν όλοι περιμένουν από αυτούς να μπουν μπροστά, αυτοί στέκονται πίσω, και όταν περιμένουν από αυτούς να ακολουθήσουν, αυτοί τραβάνε γι' αλλού. Όταν όλοι περιμένουν να ακούσουν τι θα πουν, αυτοί λένε άλλα, κι όταν όλοι περιμένουν να περιοριστούν στον τόπο τους, αυτοί περιδιαβαίνουν στον κόσμο και τους αγώνες του.

Σαν να λέμε, δηλαδή, ότι δεν ανταποκρίνονται στις απαιτήσεις

κανενός. Και μάλιστα, φαίνεται να μην τους πολυνοιάζει. Αυτό που τους νοιάζει είναι να ανταποκρίνονται στις απαιτήσεις της καρδιάς τους, γι' αυτό και ακολουθούν τα μονοπάτια που αυτή τους υποδεικνύει. Κάτι τέτοιο φαίνεται πως κάνουν και τώρα. Παντού θα δεις κόσμο να ακολουθεί αυτά τα μονοπάτια. Πάνε κι έρχονται χωρίς καλά καλά να ανταλλάσσουν τους απαραίτητους χαιρετισμούς. Περνούν ατέλειωτες ώρες σε συναντήσεις και συνελεύσεις. Μπαίνουν με το πρόσωπο συνοφρυωμένο και βγαίνουν με ένα χαμόγελο συνενοχής.

Μμμ...

Όπως και να 'χουν τα πράγματα, το σίγουρο είναι ότι αυτό που θα πουν ή θα κάνουν δεν θα αρέσει σε πολλούς. Εξάλλου, όπως λέει και ο Σαρ (υποδιοικητής Marcos), η ειδικότητα των ζαπατίστας είναι να δημιουργούν προβλήματα, και μετά... άντε να δούμε ποιος θα τα λύσει. Εξ ου και απ' αυτές τις συναντήσεις δεν θα έπρεπε κανείς να περιμένει παρά καινούργια προβλήματα...

Ίσως θα μπορούσαμε να μαντέψουμε περί τίνος πρόκειται αν κοιτάξουμε με προσοχή. Οι ζαπατίστας, που, δεν ξέρω αν σας το είπα, είναι ιδιαίτερη περίπτωση, φαντάζονται πράγματα πριν αυτά γίνουν πραγματικότητα και νομίζουν πως, δίνοντάς τους όνομα, αυτά τα πράγματα αποκτούν ζωή και αρχίζουν να περπατάνε και, φυσικά, να δημιουργούν προβλήματα. Οπότε σίγουρα κάτι θα φαντάστηκαν πάλι και θα αρχίσουν να κάνουν σαν να υπήρχε ήδη αυτό το κάτι και κανείς δεν θα καταλάβει τίποτε, τουλάχιστον για κάποιον καιρό, δεδομένου ότι τα πράγματα, με το που αποκτούν όνομα, αποκτούν υπόσταση, ζωή, αύριο.

Οπότε θα μπορούσαμε ίσως να ψάξουμε για κάποια στοιχεία... Η αλήθεια είναι ότι δεν ξέρω πού να ψάξω... Νομίζω ότι αυτό που κάνουν είναι να βλέπουν με τα αφτιά και να ακούνε με τα μάτια. Ναι, το ξέρω ότι ακούγεται περίπλοκο, αλλά δεν μπορώ να σκεφτώ κάτι άλλο. Έλα, ας συνεχίσουμε το περπάτημα.

Κοίτα, εκεί που το ρυάκι σχηματίζει μια δίνη. Στο κέντρο της τρεμποαίζει το φεγγάρι, σε έναν ακανόνιστο χορό. Μια δίνη ή ένα... κοχύλι.

Εδώ λένε ότι οι πιο παλιοί λένε ότι κάποιιοι άλλοι ακόμη πιο παλι-

1 Πεόνες: εργάτες γης με δικαίωμα στέγασης. Οι πεόνες έμεναν σε καλύβες μέσα στο χώρο της κασιέντας, της φάρμας ή του αγροκτήματος στο οποίο ήταν υποχρεωμένοι να δουλεύουν. Ο ιδιοκτήτης της κασιέντας ή του μεγάλου αγροκτήματος εξέδιδε χρήματα που είχαν ανταλλακτική αξία μόνο στα καταστήματα που βρίσκονταν μέσα στους χώρους του αγροκτήματος. Με αυτά τα χρήματα αμείβονταν οι πεόνες. Αυτή η μορφή εκμετάλλευσης υπάρχει ακόμη και σήμερα σε διάφορες περιοχές του Μεξικού.

οί είπαν ότι οι πρώτοι κάτοικοι αυτής της γης εκτιμούσαν πολύ το σχήμα του κοχυλιού. Λένε ότι τους είπαν ότι έλεγαν πως το σπειροειδές σχήμα του κοχυλιού συμβόλιζε το βύθισμα στην καρδιά, που γι' αυτούς τους παλιούς ήταν ισοδύναμο της γνώσης. Και λένε ότι τους είπαν ότι έλεγαν ότι το σχήμα αυτό συμβολίζει ακόμη την ανάδυση από την καρδιά προς τον κόσμο, που ήταν ισοδύναμη της ζωής. Και όχι μόνο αυτό. Λένε ακόμη ότι τους είπαν ότι έλεγαν ότι το κοχύλι το χρησιμοποιούσαν για να καλούν τη φυλή και να μεταδίδουν το λόγο, ώστε να γεννηθεί η συμφωνία. Και ακόμη λένε ότι τους είπαν ότι έλεγαν ότι το κοχύλι βοηθούσε ώστε τα αφτιά να ακούνε και τον πιο μακρινό λόγο. Αυτά λένε ότι τους είπαν ότι έλεγαν. Εγώ δεν ξέρω. Εγώ περπατάω κρατώντας σε από το χέρι και σου δείχνω όσα ακούνε τα μάτια και βλέπουν τ' αφτιά μου. Κι αυτό που βλέπω και ακούω είναι ένα κοχύλι, το «ρυμ» όπως ονομάζεται στη γλώσσα των ανθρώπων εδώ.

Σσσς...

Ηουχία, το ξημέρωμα ήδη αφήνει τη θέση του στο πρωινό. Ναι, ξέρω ότι ακόμη είναι σκοτάδι, μα κοιτά πώς οι καλύβες φωτίζονται σιγά σιγά από το φως που βγάζουν οι φωτιές που ανάβουν μέσα. Τώρα βέβαια που είμαστε σκίες περιτριγυρισμένες από σκιά κανείς δεν μας βλέπει, μα αν μας έβλεπαν σίγουρα θα μας κερνούσαν ένα καφεδάκι που, με τόσο κρύο, είναι ευπρόσδεκτο. Όπως ακριβώς και το τρίψιμο του χεριού σου στο δικό μου.

Κοίτα, το φεγγάρι ήδη ξεγλιστρά στη δύση, κρύβοντας το φως που κυοφορεί πίσω από το βουνό. Είναι ώρα να φύγουμε, περπατώντας στη σκιά της σπηλιάς, εκεί όπου ανακουφίζεται η επιθυμία και η κούραση από μια άλλη κούραση, πιο γλυκιά. Έλα μαζί μου εκεί, και με το δέρμα και με τα λόγια μου θα σου ψιθυρίσω: «Αχ! Πώς θα 'θελα να είμαι / μία από τις χαρές / μία μόνο, αυτή που θα κάνει εσένα ευτυχισμένη / Μία αγάπη, μία μόνο αγάπη / αυτή που θα κάνει εσένα να την ερωτευτείς / αλλά / δεν είμαι τίποτε παραπάνω από αυτό που είμαι» (Pedro Salinas, «La voz a ti debida»). Εκεί πια δεν θα κοιτάμε, παρά μόνο στην αχλύ (σημ. Στον υπνάκο) της επιθυμίας που θα ξαποσταίνει στο ήσυχο λιμάνι θα μπορέσουμε να ακούσουμε την ταραχή που αυτές τις μέρες ξεσηκώνει αυτούς τους ζαπατίστας που επιμένουν να ανατρέπουν ακόμη και τον καιρό και υψώνουν και πάλι, σαν να ήταν σημαία, ένα ημερολόγιο. Αυτό της αντίστασης».

Φεύγουν το φως και η σκιά. Δεν πρόσεξε κανείς πως σε μια καλύ-

βα φέγγει ακόμη το φως από την αρχή αυτής της νύχτας. Τώρα, μέσα, μια ομάδα από άντρες και γυναίκες μοιράζονται τον καφέ και τη σιωπή, όπως πριν μοιράζονταν τα λόγια.

Εδώ και πολλές ώρες, αυτοί οι άνθρωποι με τη σκούρα καρδιά χαράζουν με τις ιδέες τους ένα μεγάλο κοχύλι. Ξεκινώντας από το διεθνές, το βλέμμα και η σκέψη τους βυθίζεται, περνώντας σταδιακά από το εθνικό, το επαρχιακό και το τοπικό, μέχρι να φτάσει σε αυτό που οι ίδιοι αποκαλούν «El Votan, ο φύλακας και η ψυχή του λαού», των λαών των ζαπατίστας. Έτσι λοιπόν, στην πιο μεγάλη καμπύλη του κοχυλιού γράφονται λέξεις όπως «παγκοσμιοποίηση», «σύγκρουση δυνάμεων», «αντίσταση», «οικονομία», «πόλη», «κωριό», «πολιτική κατάσταση» και άλλες που σβήνονται καθώς ακούγεται η απαραίτητη ερώτηση. «Όλα κατανοητά ή έχει κάποιος να ρωτήσει κάτι;» Στο τέλος του δρόμου αυτού από τα έξω προς τα μέσα, στο κέντρο του κοχυλιού, μένουν γραμμένα μόνο τα αρχικά «EZLN». Μετά ακολουθούν προτάσεις, και ανοίγουν στη σκέψη και στην καρδιά παράθυρα που μόνο εκείνοι βλέπουν (επειδή, εκτός των άλλων, δεν υπάρχουν ακόμη). Οι λέξεις, σκόρπιες και ανόμοιες, αρχίζουν να σχηματίζουν ένα δρόμο κοινό και συλλογικό. Κάποιος ρωτά «Συμφωνούμε;». «Συμφωνούμε», απαντά καταφατικά η συλλογική πλέον φωνή. Και πάλι χαράζεται το κοχύλι, αλλά αυτή τη φορά ανάποδα, από μέσα προς τα έξω. Και πάλι όλα σβήνονται, ανάποδα, μέχρι που δεν μένει τίποτε άλλο στον παλιό πίνακα παρά μια φράση που για πολλούς είναι μια παράνοια, αλλά γι' αυτούς τους άντρες και τις γυναίκες είναι ένας λόγος αντίστασης και αγώνα. «Ενας κόσμος, όπου θα χωράνε πολλοί κόσμοι». Λίγο αργότερα, λαμβάνεται μια απόφαση.

Τώρα ακολουθεί η σιωπή και η αναμονή. Μια σκιά ξεπροβάλλει πίσω από τη νυχτερινή βροχή. Μια σπίθα φωτός ίσα που φωτίζει το βλέμμα. Από τα χείλη του βγαίνει και πάλι μέσα στο σκοτάδι ο καπνός. Με τα χέρια σταυρωμένα πίσω από την πλάτη, ξεκινά ένα πηγαϊνάκι δίχως προορισμό. Πριν από λίγα λεπτά εκεί μέσα αποφασίστηκε ένας θάνατος...

Συνεχίζεται...

Από τα Βουνά του νοτιοανατολικού Μεξικού
Subcomandante Insurgente Marcos
Μεξικό, Ιούλιος του 2003

ΜΕΡΟΣ ΔΕΥΤΕΡΟ: ΕΝΑΣ ΘΑΝΑΤΟΣ

Εδώ και μερικές μέρες ο εθνικοαπελευθερωτικός στρατός των Ζαπατίστας (EZLN) αποφάσισε το θάνατο των λεγόμενων «Aguascalientes», της La Realidad, του Oventik, της La Garrucha, της Morelia και του Roberto Barrios, όλων σε εξεγερμένο έδαφος. Η απόφαση αφανισμού των «Aguascalientes» πάρθηκε κατόπιν μακράς σκέψης...

Στις 8 Αυγούστου του 1994, σε μια συνάντηση του Εθνικής Δημοκρατικής Συνέλευσης (Convencion Nacional Democratica - CND)¹ που έλαβε χώρα στη Guadalupe Tepeyac, ο comandante Tacho, στο όνομα της Παράνομης Επαναστατικής Επιτροπής Ιθαγενών - Γενικής Διοίκησης του Εθνικοαπελευθερωτικού Στρατού των Ζαπατίστας (Comite Clandestino Revolucionario Indigena - Comandancia General del EZLN - CCRI - CG del EZLN), εγκαινίασε ενώπιον 6.000 ατόμων από όλο το Μεξικό και τον υπόλοιπο κόσμο, το «Aguascalientes» που δόθηκε στα χέρια της εθνικής και διεθνούς κοινωνίας.

Πολλοί δεν γνώρισαν το πρώτο αυτό «Aguascalientes», είτε επειδή δεν μπόρεσαν να το επισκεφτούν είτε επειδή ήταν πολύ μικροί εκείνη την εποχή (φαντάσου πως αν τώρα είσαι 24 στα 25, τότε ήσουν 14 στα 15), ήταν όμως ένα πανέμορφο πλοίο. Είχε εξοκείλει στην πλαγιά ενός λοφίσκου, με το γιγαντιαίο λευκό πανί του να σε καλεί να διασχίσεις τους 7 ωκεανούς. Πάνω στη βυθισμένη του γέφυρα, άγρια και αφήφιστα κυμάτιζε η σημαία με το κρανίο και τα σταυρωμένα κόκαλα. Δύο γιγαντιαίες μεξικάνικες σημαίες απλώνονταν δεξιά και αριστερά σαν φτερά. Μέσα μπορούσε να βρει κανείς βιβλιοθήκη, νοσοκομείο, τουαλέτες, ατμοσφαιρική μουσική (που εναλλασσόταν επίμονα ανάμεσα στα «La del mundo colorado» και «Cartas marcadas»),

μέχρι και ειδικό χώρο για προετοιμασία επιθέσεων. Η χάραξη των κατασκευών έμοιαζε, όπως ίσως σας έχω διηγηθεί και παλιότερα, με ένα γιγαντιαίο κοχύλι, χάρη στο λεγόμενο «στραβό σπίτι» που δεν ήταν βέβαια καθόλου στραβό. Απλώς είχε μια κουτσουρεμένη πλευρά που έμοιαζε με αρχιτεκτονικό λάθος, μα, στην πραγματικότητα, ήταν αυτή που έκανε όλη την κατασκευή να μοιάζει από ψηλά με μια σπείρα. Το πλήρωμα του πρώτου αυτού «Aguascalientes» αποτελούταν από άντρες και γυναίκες δίχως πρόσωπο, παραβάτες καθώς ήταν των νόμων της θάλασσας και της ξηράς, και ο καπετάνιος του ήταν ο πιο κομψός πειρατής που έχει ποτέ διασχίσει τους ωκεανούς. Με το δεξί λειψό μάτι καλυμμένο, μαύρα γένια με ασημένιες ανταύγειες, έντονη μύτη, με το γάντζο στο ένα χέρι και το σπαθί στο άλλο, ένα πόδι καλό ένα ξύλινο, πιστόλι στη ζώνη και πίπα στο στόμα.

Η διαδικασία που οδήγησε στη δημιουργία του πρώτου αυτού «Aguascalientes» ξεκίνησε μάλλον τυχαία και υπήρξε επίπονη. Και δεν αναφέρομαι φυσικά στην υλική δημιουργία (που πραγματοποιήθηκε σε χρόνο ρεκόρ και χωρίς τηλεοπτικά σποτ), μα στην πνευματική σύλληψη. Αλλά ας εξηγηθώ καλύτερα.

Εμείς λοιπόν, αφού προετοιμαζόμασταν για 10 χρόνια να σκοτώσουμε και να σκοτωθούμε, να χειριζόμαστε όπλα και να πυροβολούμε, να κατασκευάζουμε εκρηκτικούς μηχανισμούς και να εκτελούμε διάφορες στρατιωτικές μονούβρες, στρατηγικές και κόλπα, εν ολίγοις να κάνουμε πόλεμο, μετά τις πρώτες ημέρες της μάχης υποστήκαμε μια δυναμική έφοδο ενός πραγματικού στρατού, αρχικά από δημοσιογράφους και εν συνεχεία από άντρες και γυναίκες κάθε δυνατής κοινωνικής, εθνικής και πολιτισμικής προέλευσης. Ήταν μετά από τις «Συνομιλίες στον καθε-

¹ CND: Convencion Nacional Democratica (Εθνική Δημοκρατική Συνέλευση). Η πρώτη συνάντηση του EZLN με την «κοινωνία των πολιτών» που έλαβε χώρα το καλοκαίρι του 1994 στην Guadalupe Tepeyac. Στη συνέλευση αυτή εκφράστηκαν δύο αντίθετες τάσεις: η μια υποστήριζε τη συμμετοχή στις επικείμενες εκλογές της 21ης Αυγούστου του 1994 (από τα κόμματα PRD, PT, PRT, Alianza democratica) και η άλλη την αποχή (από οργανώσεις μαρξιστών-λενινιστών, τροτκιστές, αναρχικούς και πολλά πρώην μέλη αντάρτικων πόλης της δεκαετίας του '70). Παρά τη σύγχυση και τα μικροπολιτικά συμφέροντα εκ μέρους κάποιων κομμάτων της αριστεράς (PRD κ.λπ.) η CND δεν έλαβε καμία απόφαση που να υποδεικνύει την υποστήριξη κάποιου συγκεκριμένου κόμματος.

δρικό ναό»,² που έλαβαν χώρα το Φεβρουάριο και το Μάρτιο του 1994. Οι δημοσιογράφοι έρχονταν και παρέχονταν, αυτό όμως που εμείς αποκαλούμε «κοινωνία των πολιτών», προκειμένου να το διαφοροποιούμε από τους πολιτικούς και να μην το κατηγοριοποιούμε σε κοινωνικές τάξεις, δεν έλειψε ποτέ από κοντά μας.

Μαθαίναμε. Όπως άλλωστε και η «κοινωνία» αυτή. Μαθαίναμε να ακούμε και να συζητάμε – και η κοινωνία αυτή επίσης φαντάζομαι. Φαντάζομαι επίσης ότι η μαθητεία αυτή υπήρξε λιγότερο επίπονη για εμάς.

Αυτή υπήρξε άλλωστε και η ουσιαστική προέλευση του EZLN. Μια ομάδα «πεφωτισμένων» που έφτασαν από την πόλη στα χωριά για να «απελευθερώσουν» τους καταπιεσμένους, και οι οποίοι ερχόμενοι σε επαφή με την πραγματικότητα των ιθαγενικών κοινοτήτων συνειδητοποίησαν ότι μάλλον μισοσβησμένες φωτίσεις ήτανε, παρά πεφωτισμένοι. Πόσος καιρός πέρασε αλήθεια πριν καταλάβουμε ότι αυτό που έπρεπε να μάθουμε ήταν να ακούμε πρώτα και μετά να μιλάμε; Δεν είμαι και τελείως σίγουρος, καθώς έχουν περάσει αρκετά φεγγάρια από τότε, αλλά θα πρέπει να ήταν πάνω-κάτω δύο χρόνια. Σαν να λέμε δηλαδή ότι αυτό που το 1984 ήταν ένα κλασικό επαναστατικό αντάρτικο (ένοπλος ξεσηκωμός των μαζών, ανάληψη της εξουσίας, αποκατάσταση του σοσιαλισμού από τα πάνω, πολλά «είδωλα», ήρωες και μάρτυρες, ένας τέλειος κόσμος τελικά) το 1986 είχε πια μετατραπεί σε ένα ένοπλο κίνημα, εντελώς ιθαγενικού χαρακτήρα, που άκουγε με προσοχή και μόλις που τραύλιζε τις πρώτες λέξεις που μάθαινε δίπλα στο νέο του δάσκαλο. Τους ιθαγενικούς λαούς.³

Νομίζω ότι ήδη εξιστόρησα τη διαδικασία αυτή του σχηματισμού (ή μάλλον του επαναπροσδιορισμού) του EZLN. Αν επαναλαμβάνομαι, δεν το κάνω για να σας ρίξω στη νοσταλγία, αλλά για να σας εξηγήσω πώς φτάσαμε στη δημιουργία του πρώτου

«Aguascalientes» καθώς και στη μετέπειτα εξάπλωσή τους στην εξεγερμένη γη των Ζαπατίστας.

Αυτό που προσπαθώ να πω λοιπόν είναι ότι το βασικό συστατικό στοιχείο του EZLN υπήρξε η εκμάθηση του πώς να ακούμε και να μιλάμε. Νομίζω, λοιπόν, ότι μάθαμε καλά το μάθημά μας εξ ου και είχαμε επιτυχία. Με τη δύναμη που μας έδωσε η νεοαποκτηθείσα αυτή ικανότητα, ο EZLN μετατράπηκε γρήγορα σε μια οργάνωση όχι απλά πολυάριθμη σε μαχητές, μα κυρίως στενά συνδεδεμένη με τις ιθαγενικές κοινότητες.

Για να το πω κι αλλιώς, πάσαμε να είμαστε «ξένοι» και μετατραπήκαμε σε ζωντανό κομμάτι της ξεχασμένης αυτής από τον κόσμο και από το Μεξικό γωνιάς του κόσμου. Των βουνών του νοτιοανατολικού Μεξικού.

Έφτασε λοιπόν μια στιγμή, την οποία δεν μπορώ να προσδιορίσω ακριβώς, που δεν ήταν πια ο EZLN από τη μια και οι κοινότητες από την άλλη· ήμασταν όλοι, απλά, Ζαπατίστας. Σκόπιμα γίνομαι τόσο λακωνικός όταν περιγράφω αυτή την περίοδο. Ελπίζω να μου δοθεί αργότερα κάποια άλλη ευκαιρία και μέσο να εξιστορήσω λεπτομερώς αυτή τη διαδικασία που, μέσα σε όλη της τη σκληρότητα, δεν στερήθηκε αντιθέσεων, πισωγυρισμάτων και μεταπτώσεων.

Το θέμα είναι τέλος πάντων ότι βρισκόμασταν ακόμη σε αυτήν τη διαδικασία μαθητείας (γιατί κατά την προσωπική μου γνώμη ποτέ δεν παύει κανείς να μαθαίνει) όταν ο τώρα «νεοεμφανισθείς» Carlos Salinas de Gortari (που είχε τότε εκλεγεί πρόεδρος του Μεξικού χάρη σε μια άνευ προηγουμένου εκλογική απάτη) είχε τη λαμπρή ιδέα να πραγματοποιήσει τις μεταρρυθμίσεις αυτές που θα σήμαιναν την πλήρη αφαίρεση των δικαιωμάτων των αγροτών πάνω στη γη τους.

Η επίδραση πάνω στις ζαπατιστικές κοινότητες ήταν τουλάχιστον καταιγιστική. Για εμάς (προσέξτε ότι δεν διαχωρίζω πια τον EZLN από τις κοινότητες των ιθαγενών) η γη δεν είναι ένα

2 Στις 20 Φεβρουαρίου του 1994 πραγματοποιούνται στον καθεδρικό ναό του San Cristobal de las Casas συνομιλίες ανάμεσα στον EZLN και την κυβέρνηση. Στις συνομιλίες αυτές συμμετείχαν 19 απεσταλμένοι του EZLN (18 ιθαγενείς και ένας μιγάς) οι οποίοι βρισκόνταν υπό την προστασία εκατοντάδων πολιτών που σχημάτιζαν αλυσίδες γύρω τους. Ο EZLN έθεσε 34 αιτήματα που αφορούσαν ολόκληρο τον πληθυσμό. Οι συνομιλίες τερματίστηκαν στις 2 Μαρτίου του 1994. Μετά από τρεις μήνες συνελεύσεων στις εξεγερμένες ζαπατιστικές περιοχές η απάντηση των ζαπατίστας στις κυβερνητικές προτάσεις ήταν ένα πικρό «όχι».

3 Ιθαγενικοί λαοί της Τσιάπας: Οι ομιλούμενες γλώσσες της Τσιάπας σύμφωνα με στοιχεία του 1995 είναι οι ακόλουθες: Tjolabal, Tzeltal, Cho'í, Chiapachuj, Jakalteko, Kachikel, Kanjob'al, Lacandon, Mam, Mooho, Tzotzil, Zoque.

ακόμα εμπόρευμα· έχει θρησκευτικές, πολιτιστικές και ιστορικές προεκτάσεις που δεν είναι ώρα να αναλύσω. Εξ ου και σύντομα η υπάρχουσα δυναμική μας αυξήθηκε με γεωμετρικούς ρυθμούς.

Και όχι μόνο αυτή. Αυξήθηκε και η εξαθλίωση και μαζί της οι θάνατοι κυρίως των παιδιών κάτω των 5 ετών. Εξαιτίας της αποστολής μου, είχα αναλάβει τότε τη ραδιοφωνική κάλυψη των εκατοντάδων πια κοινοτήτων, και δεν περνούσε μέρα χωρίς να αναφερθεί ο θάνατος ενός αγοριού, ενός κοριτσιού, μιας μάνας. Σαν να 'χαμε πόλεμο. Μετά πια κατάλαβαμε ότι είχαμε πράγματι πόλεμο. Το νεοφιλελεύθερο μοντέλο που ο Carlos Salinas de Gortari τόσο ψύχραιμα και κυνικά εφάρμοσε εναντίον μας, ήταν για μας ένας πραγματικός πόλεμος αφανισμού, μια γενοκτονία, δεδομένου ότι ολόκληρα χωριά ιθαγενών καθαρίζονταν. Γι' αυτό και εμείς ξέρουμε πολύ καλά τι λέμε όταν μιλάμε για τη «βόμβα του νεοφιλελευθερισμού».

Φαντάζομαι (σίγουρα θα υπάρχουν σοβαροί διανοούμενοι που θα έχουν κάνει λεπτομερή ανάλυση και καταγραφή του θέματος) ότι τα παραπάνω θα συνέβαιναν σε όλες τις κοινότητες ιθαγενών του Μεξικού, αλλά εμείς διαφέραμε στο ότι ήμασταν οπλισμένοι και έτοιμοι για πόλεμο. Όπως λέει και ο Mario Benedetti σε ένα του ποίημα, δεν μπορεί κανείς να κάνει πάντα αυτό που θέλει, έχει όμως το δικαίωμα να μην κάνει αυτό που δεν θέλει. Κι εμείς δεν θέλαμε να πεθάνουμε... Ή μάλλον δεν θέλαμε να πεθάνουμε έτσι.

Έχω ήδη αναφερθεί στη σημασία που έχει για μας η μνήμη. Κατά συνέπεια, ο θάνατος από λήθη ήταν (και είναι) για μας ο χειρότερος δυνατός θάνατος. Ξέρω ότι αυτό που θα πω μπορεί να ακουστεί τραβηγμένο και ότι πολλοί θα ανιχνεύσουν σ' αυτό μαρτυρολογικά κατάλοιπα, αλλά πρέπει να ξεκαθαρίσω το εξής: Βρισκόμασταν ενώπιον μιας επιλογής, όχι όμως ανάμεσα στη ζωή και το θάνατο, παρά ανάμεσα σε δύο είδη θανάτου. Η απόφαση που πάρθηκε, συλλογικά και κατόπιν συζήτησης με καθέναν από τους δεκάδες χιλιάδες τότε ζαπατίστας, ανήκει πια στην ιστορία και ήταν αυτή που δημιούργησε την σπίθα το πρωινό εκείνο της 1ης Ιανουαρίου του 1994.

Μμμμ... Μου φαίνεται ότι ξεφεύγω από το θέμα, που δεν είναι άλλο από το να σας γνωστοποιήσω την απόφασή μας να «θανατώσουμε» τις ζαπατιστικές «Aguascalientes». Και όχι μόνο να σας το γνωστοποιήσω, αλλά και να προσπαθήσω να σας εξη-

γήσω γιατί. Κάντε όμως λίγη υπομονή και συνεχίστε να διαβάζετε.

Ο ένας πάνω στον άλλο, ξεκινήσαμε το πρωινό εκείνο του 1994 βέβαιοι μόνο για δύο πράγματα. Το ένα ήταν ότι θα μας έκαναν κομμάτια και το άλλο ήταν ότι το γεγονός αυτό θα προσέλκυε την προσοχή καλών ανθρώπων απέναντι σε ένα έγκλημα που, αν και τελούσαν σιωπηλά και μακριά από τα φώτα της δημοσιότητας, ήταν αιματηρό. Μιλώ φυσικά για τη γενοκτονία χιλιάδων οικογενειών ιθαγενών του Μεξικού.

Μπορεί έτσι όπως το λέω να ακούγεται σαν να πηγαίναμε για μάρτυρες, να θυσιαστούμε για να σώσουμε άλλους. Αν έλεγα κάτι τέτοιο όμως θα ήταν ψέμα. Γιατί, αν και βλέποντάς το ψυχρά δεν είχαμε καμία πιθανότητα στρατιωτικής υπεροχής, η καρδιά μας δεν σκέφτηκε ούτε στιγμή το θάνατο, παρά μόνο τη ζωή και, δεδομένου ότι ήμασταν (και είμαστε) ζαπατίστας, που αμφισβητούμε ακόμη και τους ίδιους μας τους εαυτούς, σκεφτόμασταν ότι μπορεί και να κάνουμε λάθος στην εκτίμησή μας ότι θα μας έκαναν κομμάτια, και ότι ίσως και να ξεσηκωνόταν ολόκληρος ο μεξικάνικος λαός. Η αμφιβολία μας όμως, για να είμαι ειλικρινή, ποτέ δεν έφτασε σε σημείο που θα μας επέτρεπε να φανταστούμε αυτό που τελικά συνέβη.

Κι αυτό που τελικά συνέβη ήταν αυτό ακριβώς που οδήγησε στη δημιουργία του πρώτου «Aguascalientes» και εν συνεχεία αυτών που ακολούθησαν. Νομίζω πως δεν είναι απαραίτητο να επαναλάβω τι ακριβώς έγινε. Είμαι σχεδόν σίγουρος (πράγμα σπάνιο για μένα) πως όλοι όσοι διαβάζουν αυτές τις γραμμές με τον έναν ή τον άλλον τρόπο έπαιξαν κάποιο ρόλο σ' αυτό που έγινε.

Κάντε λοιπόν μια προσπάθεια να μπειτε στη θέση μας. Χρόνια ολόκληρα προετοιμαζόμασταν για να ρίξουμε σφαίρες, για να συνειδητοποιήσουμε τελικά ότι αυτό που έπρεπε να ρίξουμε ήταν... λέξεις. Έγινε ακριβώς όπως το γράφω, και η αλήθεια είναι ότι τώρα που το διαβάζω μου φαίνεται σχεδόν φυσικό, σαν τους απλούς συλλογισμούς που μαθαίνουμε στο σχολείο. Ωστόσο, εκείνη την εποχή, πιστέψτε με, δεν ήταν καθόλου εύκολο. Αγωνιστήκαμε πολύ και συνεχίζουμε να το κάνουμε. Φαίνεται όμως πως ένας πολεμιστής ποτέ δεν ξεχνά αυτά που μαθαίνει και, όπως είπα και προηγουμένως, εμείς μάθαμε να ακούμε και να συζητάμε. Έτσι και τότε, η ιστορία, όπως είχε πει

δεν θυμάμαι ποιος, κουράστηκε να περπατάει και έκανε κύκλους, και εμείς βρισκόμασταν και πάλι στο σημείο από το οποίο ξεκινήσαμε. Μαθαίναμε.

Μάθαμε, για παράδειγμα, ότι είμαστε διαφορετικοί και ότι υπάρχουν πολλοί διαφορετικοί, τόσο από εμάς όσο και μεταξύ τους. Εν ολίγοις, σχεδόν αμέσως μετά τις βόμβες (ή μάλλον «ρουκέτες» όπως βιάστηκαν να διευκρινίσουν οι διάφοροι παρατρεχάμενοι διανοούμενοι κριτικάροντας τις αναφορές του Τύπου που μίλαγαν για «βομβαρδισμούς των ιθαγενικών κοινοτήτων»), βομβαρδιστήκαμε από ένα πλήθος που μας έκανε να σκεφτούμε ότι ίσως τελικά θα ήταν καλύτερα να μας είχαν κάνει σκόνη.

Ένας σύντροφος αγωνιστής χρησιμοποίησε έναν πολύ ζαπατίστικο χαρακτηρισμό, τον Απρίλη του 1994. Ήρθε να μου αναφέρει την άφιξη ενός караβανιού της «κοινωνίας των πολιτών». Τον ρώτησα πόσοι ήταν (έπρεπε άλλωστε κάπου να τους βολέψουμε) και ποιοι (δεν ρωτούσα φυσικά το όνομα του καθενός, αλλά σε ποια οργάνωση ή ομάδα ανήκαν). Ο αντάρτης ζύγισε πρώτα την ερώτησή μου και κατόπιν την απάντησή του. Πράγμα που πήρε κάποιο χρόνο, γι' αυτό κι εγώ άναψα την πίπα μου. Αφού το καλοσκέφτηκε ο σύντροφος είπε: «Είναι ένα μπούγιο και ένας χαβαλές». Νομίζω δεν είναι απαραίτητο να αναλύσω την ποσότητα που υποδηλώνει ο επιστημονικός όρος «μούγιο», πρέπει όμως να διευκρινίσω πως με τον όρο «χαβαλές» ο αντάρτης δεν αποδοκίμαζε ούτε προσπαθούσε να μου μεταφέρει την κατάσταση αυτών που μόλις είχαν φτάσει, αλλά τη σύνθεση της ομάδας. «Τι πάει να πει χαβαλές;» τον ρώτησα. «Ναι», απάντησε, «είναι... απ' όλα, είναι... είναι χαβαλές», κατέληξε, επιμένοντας αφού δεν υπήρχε όρος που να μπορεί πιο ολοκληρωμένα να συμπεριλάβει το πλήθος που είχε εισβάλει στην εξεγερμένη μας γη. Η εισβολή επαναλήφθηκε ξανά και ξανά. Κάποιοι φορές ήταν πραγματικά ένα μπούγιο, άλλοτε πάλι δύο ή περισσότεροι. Πάντα όμως ήταν, για να χρησιμοποιήσω το νεολογισμό του αντάρτη, «χαβαλές».

Διαισθανθήκαμε τότε λοιπόν ότι δεν υπήρχε άλλος τρόπος.

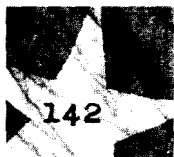
Είχαμε πολλά να μάθουμε και έπρεπε να τα μάθουμε όσο το δυνατόν περισσότεροι. Κάπως έτσι γεννήθηκε η ιδέα ενός σχολείου όπου εμείς θα ήμασταν οι μαθητές και ο «χαβαλές» θα ήταν ο δάσκαλος. Έτσι και έγινε τον Ιούνιο του 1994 (σαν να λέμε αργήσαμε λίγο να συνειδητοποιήσουμε τι έπρεπε να μάθουμε) οπότε ήταν πια έτοιμη προς δημοσίευση και η «Δεύτερη διακήρυξη της Selva Lacandona»⁴ που καλούσε στο σχηματισμό της «Εθνικής Δημοκρατικής Συνέλευσης» (CND).

Η πορεία σχηματισμού της CND είναι άλλη ιστορία και την αναφέρω απλώς και μόνο για να σας τοποθετήσω στο χρόνο και το χώρο. Χώρος. Ναι, λοιπόν, αυτό ήταν μέρος των... μαθησιακών μας προβλημάτων. Χρειαζόμασταν δηλαδή ένα χώρο για να μάθουμε να ακούμε και να μιλάμε με το πλήθος αυτό που εμείς ονομάζαμε «κοινωνία των πολιτών». Ήταν τότε λοιπόν που γεννήθηκε η ιδέα της δημιουργίας ενός χώρου ονόματι «Aguascalientes» που θα λειτουργούσε σαν βάση της CND στη μνήμη του «συνεδρίου των επαναστατικών μεξικανικών δυνάμεων» της δεύτερης δεκαετίας του 20ού αιώνα). Αλλά η ιδέα των «Aguascalientes» δεν περιοριζόταν σε αυτό. Αυτό που εμείς θέλαμε ήταν ένας χώρος διάλογου με την «κοινωνία των πολιτών». Και λέγοντας «διάλογο» εννοώ και το να μάθεις να ακούς και να μιλάς με τον άλλο.

Όστόσο, ο χώρος «Aguascalientes» είχε γεννηθεί στο πλαίσιο μιας συγκεκριμένης πολιτικής συγκυρίας, και πολλοί υπέθεσαν, όταν αυτή έπαψε να ισχύει, ότι έπαυε να έχει νόημα και η ύπαρξη του «Aguascalientes». Ήταν πολύ λίγοι αυτοί που επέστρεψαν τελικά στο «Aguascalientes» της Guadalupe Terreyas. Μετά πια και την προδοσία του Zedillo της 9ης Φεβρουαρίου του 1995, το «Aguascalientes» καταστράφηκε σχεδόν ολοσχερώς από το στρατό. Στη θέση του εγκαταστάθηκε ένα στρατόπεδο.

Όμως αν κάτι χαρακτηρίζει τους ζαπατίστας, αυτό είναι η επιμονή (βλακεία θα την έλεγαν κάποιοι). Έτσι, πριν καν περάσει ένας χρόνος, καινούργια «Aguascalientes» ξεφύτρωσαν σε διάφορα σημεία του εξεγερμένου εδάφους: Oventik, La

4 Στη διακήρυξη αυτή, που δημοσιεύθηκε 6 μήνες μετά το ξέσπασμα της εξέγερσης της 1ης Ιανουαρίου του 1994, αναγνωρίζεται το γεγονός ότι η κοινωνική κινητοποίηση ανακαίτησε τον πόλεμο και καλείται η CND σε πρώτο εθνικό διάλογο. Αυτός πραγματοποιήθηκε στην Guadalupe Terreyas με τη συμμετοχή 6.000 ατόμων. «Αυτή η επανάσταση δεν θα καταλήξει σε μια νέα τάξη, τμήμα τάξης ή ομάδας στην εξουσία, αλλά σε ένα χώρο πολιτικού αγώνα, ελεύθερο και δημοκρατικό». (2η διακήρυξη της Selva Lacandona).

Realidad, La Garrucha, Roberto Barrios, Morelia. Τότε λοιπόν πράγματι τα «Aguascalientes» υπήρξαν αυτό που πραγματικά έπρεπε να είναι. Σημεία συνάντησης και διαλόγου με την εγχώρια και διεθνή «κοινωνία των πολιτών». Πέραν του ότι αποτέλεσαν βάσεις σημαντικών πρωτοβουλιών που έμειναν στην ιστορία του κινήματος, ήταν και ένας καθημερινός χώρος συνάντησης των ζαπατίστας με την «κοινωνία των πολιτών».

Και όχι μόνο. «Aguascalientes» δημιουργήθηκαν και σε άλλα σημεία της εθνικής επικράτειας (τώρα μου έρχονται στο μυαλό το Casa de Lago, που ιδρύθηκε από την CLETA,⁵ και προσφάτως το Ojo de Agua στην πανεπιστημιούπολη του UNAM – αμφότερα στην πόλη του Μεξικού) αλλά και σε ολόκληρο τον κόσμο (στη Μαδρίτη της Ισπανίας το πιο πρόσφατο). Οι άνθρωποι που έστησαν και κράτησαν ζωντανούς αυτούς τους χώρους δεν πρέπει να νιώθουν και πολύ χαρούμενοι διαβάζοντας ότι εμείς οι ζαπατίστας αποφασίσαμε το θάνατο των «Aguascalientes». Αλλά δεν θα κάνουν καλά να θυμώσουν, μιας και για τους ζαπατίστας δεν υπάρχουν στείροι θάνατοι.

Σας έλεγα νωρίτερα ότι εμείς προσπαθούσαμε να μάθουμε από τις συνευρέσεις μας με την εγχώρια και διεθνή κοινωνία των πολιτών. Το ίδιο όμως περιμέναμε και από αυτή. Το κίνημα των ζαπατίστας τρέφεται, μεταξύ άλλων, και από την απαίτηση για σεβασμό, τον οποίο απ' ό,τι φάνηκε δεν παίρναμε πάντοτε. Και δεν εννοώ ότι δεχθήκαμε προσβολές – ή τουλάχιστον όχι σκόπιμα. Το πρόβλημα όμως είναι ότι για μας η λύπηση είναι βρισιά και η ελεημοσύνη χαστούκι. Κι αυτό γιατί, παράλληλα με τη δημιουργία και λειτουργία αυτών των χώρων συνάντησης που ονομάστηκαν «Aguascalientes», διατηρήθηκε σε τμήματα της «κοινωνίας των πολιτών» αυτό που εμείς ονομάζουμε το «σύνδρομο της σταχτοπούτας».

Από το μπαούλο των αναμνήσεων βγάζω αυτά τα αποσπάσματα από ένα γράμμα που έγραψα πριν από εννέα χρόνια και πλέον. «Δεν τους κατηγορούμε για τίποτε (αυτούς από την «κοινωνία των πολιτών» που έρχονται να επισκεφτούν τις κοινότητες των ζαπατίστας), ξέρουμε ότι ρισκάρουν πολλά με το να έρχονται εδώ να μας δουν και να προσφέρουν βοήθεια στους πολίτες αυτής της μεριάς του κόσμου. Δεν είναι η δική μας ανι-

κανότητα να ανταποκριθούμε που μας πληγώνει, αλλά το να βλέπουμε στους άλλους αυτό που οι άλλοι βλέπουν, την ίδια ορφάνια ελευθερίας και δημοκρατίας, την ίδια έλλειψη δικαιοσύνης [...] Από όλα όσα αποκόμισαν οι σύντροφοί μας από αυτό τον πόλεμο, εγώ έχω κρατήσει ένα μόνο παράδειγμα “ανθρωπιστικής βοήθειας” προς τους ιθαγενείς της Τσιάπας, που έφτασε πριν από λίγες εβδομάδες. Μια γόβα στιλέτο, χρώματος κόκκινου, εισαγωγής, νούμερο 6 1/2, χωρίς ζευγάρι. Την κουβαλώ πάντα στην τσάντα μου για να θυμίζω στον εαυτό μου, ανάμεσα σε συνεντεύξεις, φωτορεπορτάζ και... θαυμαστές, αυτό που ουσιαστικά αντιπροσωπεύουμε για το μεξικανικό κράτος μετά την 1η Ιανουαρίου. Μια σταχτοπούτα. [...] Αυτοί οι καλοί άνθρωποι με ειλικρινή διάθεση μας στέλνουν μια γόβα στιλέτο, χρώματος κόκκινου, εισαγωγής, νούμερο 6 1/2, χωρίς ζευγάρι, σκεπτόμενοι ότι φτωχοί καθώς είμαστε, θα δεχόμασταν οτιδήποτε, κάθε δυνατή ελεημοσύνη. Πώς να πούμε σε όλους αυτούς τους καλούς ανθρώπους ότι όχι, δεν θέλουμε πια να συνεχίσουμε να ζούμε σαν η ντροπή του Μεξικού; Σαν το μέρος αυτό που πρέπει να μακιγιάρσεται για να μην ασχημαίνει το υπόλοιπο. Όχι, δεν θέλουμε πια να ζούμε έτσι».

Αυτό συνέβη τον Απρίλιο του 1994. Πιστέψαμε τότε ότι ήταν ζήτημα χρόνου, ότι ο κόσμος θα καταλάβαινε ότι οι ιθαγενείς ζαπατίστας ήταν αξιοπρεπείς και ότι αυτό που ζητούσαν δεν ήταν ελεημοσύνη, αλλά σεβασμός. Το άλλο κόκκινο γοβάκι ποτέ δεν έφτασε, το ζευγάρι εξακολουθεί να είναι ημιτελές, και στις «Aguascalientes» εξακολουθούν να συσσωρεύονται άχρηστοι υπολογιστές, ληγμένα φάρμακα, εντυπωσιακά ρούχα (για εμάς) που ούτε καν στα θεατρικά («senas» όπως τα λέμε εδώ) χρησιμοποιούνται, και, φυσικά, παπούτσια χωρίς ζευγάρι. Εξακολουθούν να καταφθάνουν πράγματα από ανθρώπους που είναι σαν να λένε: «Φτωχούληδες, έχετε τόσο ανάγκη που σίγουρα κάτι θα χρειάζεστε απ' όλα αυτά, άσε που εγώ δεν ξέρω πια πού να τα βάλω».

Και όχι μόνο. Υπάρχει και μια άλλη ελεημοσύνη, πιο ψαγμένη. Μιλώω ασφαλώς για την ελεημοσύνη κάποιων ΜΚΟ και διεθνών οργανισμών. Συνίσταται, χονδρικά, στο να αποφασίζουν αυτοί τι είναι αυτό που χρειάζονται οι κοινότητες και, χωρίς να

⁵ CLETA: Ελεύθερο Κέντρο Θεατρικής και Καλλιτεχνικής Έκφρασης. Λενινιστική καλλιτεχνική ομάδα.

τις συμβουλευτούν, να επιβάλλουν όχι μόνο συγκεκριμένα προγράμματα αλλά και το χρόνο και τρόπο διεξαγωγής τους. Φανταστείτε την απελπισία μιας κοινότητας ιθαγενών που, ενώ χρειάζεται πόσιμο νερό, της προσφέρεται μια βιβλιοθήκη ή, ενώ χρειάζεται ένα σχολείο για τα παιδιά, δέχεται μια προσφορά για σεμινάρια βοτανολογίας.

Πριν από μερικούς μήνες, ένας διανοούμενος της Αριστεράς έγραφε ότι η κοινωνία των πολιτών πρέπει να κινητοποιηθεί ώστε να επιτευχθεί η εκπλήρωση των συμφωνιών του San Andres,⁶ γιατί οι ιθαγενείς ζαπατίστας υπέφεραν πολύ. Προσέξτε! Όχι επειδή αυτό θα ήταν το δίκαιο για τους ιθαγενείς του Μεξικού, αλλά για να μην υποφέρουν οι ζαπατίστας από άλλες ελλείψεις.

Για ένα λεπτό. Οι κοινότητες των ζαπατίστας, αν το ήθελαν, θα απολάμβαναν το υψηλότερο βιοτικό επίπεδο στη Λατινική Αμερική. Φανταστείτε το πόσο των χρημάτων που θα ήταν διατεθειμένη να πληρώσει η κυβέρνηση προκειμένου να εξασφαλίσει την παράδοσή μας και μερικές φωτογραφίες ή διαφημιστικά σποτάκια όπου ο Fox ή η Martita θα ευλογούν τα γένια τους ενώ η χώρα διαλύεται στα χέρια τους. Και τι δε θα έδινε ο «νεοεμφανισθείς» Carlos Salinas de Gortari για μην τελειώσει τη θητεία του με το βάρος των δολοφονιών των Colosio⁷ και Ruiz Massieu⁸ αλλά με ένα στιγμιότυπο υπογραφής εκκευρίας με τους ζαπατίστας και παράδοσης από τον υποδιοικητή Marcos των όπλων (που του έδωσε ο θεός;) τα οποία κόντεψαν να καταστρέψουν το μεξικάνικο λαό. Πόσα αλήθεια θα μπορούσε να διαθέσει ο Zedillo⁹ προκειμένου να καλύψει την οικονομική κρίση, στην οποία βύθισε ολόκληρη τη χώρα, με την εικόνα μιας θριαμβευ-

τικής εισόδου στη Realidad; Πόσα «ψίκουλα» θα ήταν διατεθειμένος να πετάξει ο Albores για να δεχτούν οι ζαπατίστας την προσωρινή «επανα-δημότευση» που επέβαλε κατά την κωμικοτραγική του θητεία;

Όχι. Προσφορές εξαγοράς της συνειδησής τους έχουν δεχθεί πολλές οι ζαπατίστας και, παρ' όλα αυτά, συνεχίζουν να αντιστέκονται, μετατρέποντας τη φτώχεια τους -για όσους είναι πρόθυμοι να ανοίξουν τα μάτια τους- σε παράδειγμα αξιοπρέπειας και γενναιοδωρίας. Γιατί αν εμείς οι ζαπατίστας λέμε «όλα για όλους, τίποτε για εμάς», είναι επειδή το βιώνουμε. Η συνταγματική αναγνώριση των δικαιωμάτων και του πολιτισμού των ιθαγενών και η βελτίωση των συνθηκών ζωής τους πρέπει να ισχύσει για όλους τους ιθαγενείς του Μεξικού και όχι μόνο για τους ζαπατίστας. Η δημοκρατία, η ελευθερία και η δικαιοσύνη, όπως εμείς τα εννοούμε, είναι για όλους τους Μεξικάνους, όχι μόνο για εμάς.

Χρειάστηκε αρκετές φορές να επιμείνουμε και να υπενθυμίσουμε ότι η αντίσταση των κοινοτήτων των ζαπατίστας δεν στοχεύει στην απόσπαση οίκτου μα σεβασμού. Εδώ λοιπόν, τώρα, η φτώχεια είναι ένα όπλο που επελέγη από τους λαούς μας για δύο λόγους. Αφενός για να δείξουμε ότι δεν αποζητούμε ανθρωπιστικό ενδιαφέρον και αφετέρου για να κάνουμε σαφές με το ίδιο μας το παράδειγμα ότι μπορούμε να κυβερνάμε και να κυβερνιόμαστε χωρίς το παράσιτο που λέγεται «κυβερνών». Ωστόσο, ούτε η αντίσταση ως τρόπος αγώνα είναι το θέμα αυτού του κειμένου.

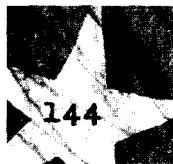
Η υποστήριξη που ζητάμε προορίζεται για τη δημιουργία μιας μικρής γωνιάς του κόσμου όπου θα χωράνε όλοι οι κόσμοι.

6 Συμφωνίες που υπογράφηκαν στις 16 Φεβρουαρίου του 1996 στο San Andres Sacamch'en de los Pobres ανάμεσα στην κυβέρνηση του Μεξικού και τον EZLN μετά από πολύμηνες συνομιλίες. Ο EZLN δηλώνει ότι είναι ένα πρώτο θετικό βήμα αλλά θα συνεχίσει να αγωνίζεται μέχρι να ικανοποιηθούν όλα τα αιτήματα των ιθαγενικών πληθυσμών, αναγνωρίζοντας ότι δεν έχει επιλυθεί το μεγάλο αγροτικό πρόβλημα ούτε βέβαια το ζήτημα της μεταρρύθμισης του άρθρου 27 του συντάγματος, της κατάργησης δηλαδή του δικαιώματος στην κοινοτική γη. Οι συμφωνίες αυτές αφορούσαν την αναγνώριση από το σύνταγμα του δικαιώματος της αυτονομίας των ιθαγενικών λαών και τη δημιουργία ενός νέου νομικού πλαισίου που να εγγυάται τα πολιτικά, πολιτιστικά και κοινωνικά τους δικαιώματα. Στις 19 Σεπτεμβρίου του 1996 οι συνομιλίες διακόπτονται.

7 Luis Donaldo Colosio Murrieta: Βλέπε σημείωση 19, Τρίτο ίχνος (σελίδα 30)

8 Ruiz Massieu: Γενικός γραμματέας του τότε κυβερνώτος κόμματος PRI ο οποίος δολοφονήθηκε το Σεπτέμβριο του 1994. Για τη δολοφονία καταζητείται ως ηθικός αυτουργός ένας βουλευτής του ίδιου κόμματος.

9 Ernesto Zedillo Ponce de Leon: Πρόεδρος του Μεξικού την περίοδο 1994-2000. Υποστηρίχθηκε από το PRI. Οι εκλογές διεξήχθησαν μέσα σε κλίμα καχυποψίας (μετά τις δολοφονίες δύο στελεχών του κόμματός του) και έντονης διαφθοράς.

Πρόκειται λοιπόν για μια πολιτική υποστήριξη και όχι για ελεημοσύνη.

Αναπόσπαστο μέρος της ιθαγενικής αυτονομίας (που αντικατοπτρίζεται φυσικά στον επονομαζόμενο «νόμο της Cocora»)¹⁰ αποτελεί και η ικανότητα αυτοδιαχείρισης, λήψης δηλαδή αποφάσεων για την αρμονική ανάπτυξη μιας κοινωνικής ομάδας. Οι ζαπατιστικές κοινότητες πιστεύουν και επιμένουν σε αυτή την προσπάθεια και έχουν αποδείξει σε πολλές περιστάσεις ότι είναι πιο ικανές να τη φέρουν σε πέρας από όλους αυτούς που ονομάζουν τους εαυτούς τους «κυβερνώντες».

Η υποστήριξη προς τις ζαπατιστικές κοινότητες δεν θα έπρεπε να βιώνεται σαν βοήθεια σε πνευματικά ανάπηρους που δεν ξέρουν καλά-καλά τι θέλουν (και κατά συνέπεια πρέπει να τους το πει κάποιος άλλος) ή σε παιδάκια που πρέπει να τους πούνε τι πρέπει να φάνε, πότε και πώς, που πρέπει να μάθουν τι πρέπει να λένε και να σκέφτονται (αν και αμφιβάλλω κατά πόσο ακόμη και τα παιδιά ανέχονται πλέον τέτοια αντιμετώπιση). Και είναι ακριβώς αυτή η αντιμετώπιση ορισμένων ΜΚΟ και πολλών χρηματοδοτικών οργανώσεων για προγράμματα των κοινοτήτων.

Οι ζαπατιστικές κοινότητες έχουν την ευθύνη των προγραμμάτων (και είναι πολλές οι ΜΚΟ που μπορούν να το επιβεβαιώσουν), αυτές τα βάζουν μπρος, έτσι τα καθιστούν παραγωγικά και τα βελτιώνουν οι συλλογικότητες και όχι τα άτομα. Αυτός που βοηθά κάποια ή περισσότερες ζαπατιστικές κοινότητες σπνρίζει όχι μόνο την υλική βελτίωση των συνθηκών ζωής μιας ομάδας ανθρώπων αλλά και ένα σκοπό πολύ πιο απλό μα και απαιτητικό. Τη δημιουργία ενός καινούργιου κόσμου, όπου χωράνε πολλοί κόσμοι, όπου η ελεημοσύνη και η λύπηση θα είναι σαν να βγήκαν από βιβλίο επιστημονικής φαντασίας ή από ένα

παρελθόν άχρηστο και διόλου αξιομνημόνευτο.

Με το θάνατο των «Aguascalientes» επιδιώκουμε και το θάνατο του «συνδρόμου της σταχτοπούτας» καθώς και του πατερναλισμού που επιδεικνύουν κάποιες ΜΚΟ, εγχώριες και μη. Τουλάχιστον όσον αφορά στους ζαπατίστας, που πια δεν θα δεχθούν περισεύματα και δεν θα επιτρέψουν την επιβολή προγραμμάτων.

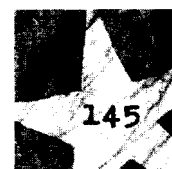
Για όλους αυτούς και κάποιους άλλους λόγους που θα φανούν στη συνέχεια, στις 8 Αυγούστου του 2003, στα γενέθλια της πρώτης «Aguascalientes», θα πεθάνουν οριστικά οι «Aguascalientes». Η γιορτή (γιατί κάποιοι θάνατοι πρέπει να γιορτάζονται) θα λάβει χώρα στο Ονεντίκ και καλεσμένοι είναι όλοι όσοι και όσες αυτά τα δέκα χρόνια υποστήριξαν και υποστηρίζουν τις εξεγερμένες κοινότητες, είτε με προγράμματα, είτε με κατασκηνώσεις της ειρήνης, είτε με καρβάνια, είτε με την προσοχή τους, είτε με το συντροφικό τους λόγο, με οποιονδήποτε τέλος πάντων τρόπο, εκτός από την ελεημοσύνη και τη λύπηση.

Στις 9 Αυγούστου του 2003 θα γεννηθεί κάτι καινούργιο. Αλλά γι' αυτό θα σας πω περισσότερα αύριο, ή μάλλον σε λιγάκι, γιατί τώρα, εδώ στα βουνά του νοτιοανατολικού Μεξικού, την αξιοπρεπή γωνιά της χώρας, την εξεγερμένη γη, το καταφύγιο των παραβατών του νόμου (συμπεριλαμβανομένου και του νόμου της βαρύτητας) και κομματάκι της μεγάλης παγκόσμιας σπαζοκεφαλιάς της εξέγερσης για την ανθρωπότητα και ενάντια στο νεοφιλελευθερισμό, ξημερώνει...

Συνεχίζεται...

**Από τα Βουνά του νοτιοανατολικού Μεξικού
subcomandante insurgente Marcos
Μεξικό, Ιούλιος του 2003**

¹⁰ Ley Cocora: Πρόταση νόμου που υπέβαλε η Επιτροπή Ομόνοιας και Ειρηνεύσης (COCOPA), η οποία αποτελούταν από μέλη όλων των κοινοβουλευτικών κομμάτων και είχε ως στόχο την ένταξη των συμφωνιών του San Andres στο μεξικάνικο σύνταγμα.

ΜΕΡΟΣ ΤΡΙΤΟ: ΕΝΑ ΟΝΟΜΑ

Βρέχει. Βρέχει τον Ιούλιο, τον έβδομο μήνα του χρόνου. Τουρτουρίζω μπροστά στη φωτιά, γυρίζοντας γύρω από τον εαυτό μου, σαν κοτόπουλο στη σούβλα, προσπαθώντας να στεγνώσω. Τελικά η συνέλευση των επιτροπών τελειώνει πολύ αργά, τα ξημερώματα. Εμείς είχαμε κατασκηνώσει σε αρκετή απόσταση από το μέρος της συνάντησης. Δεν έβρεχε όταν βγήκαμε, ξεκίνησε όμως μια βροχή καταρρακτώδης, λες και μας περίμενε, ακριβώς στη μέση του δρόμου, σε σημείο που είτε γυρίζαμε είτε συνεχίζαμε θα ήταν το ίδιο. Οι αντάρτες πήγαν στις σκηνές τους να αλλάξουν ρούχα. Εγώ όχι. Κι αυτό όχι λόγω γενναιοσύνης, αλλά λόγω... τεμπελιάς, αφού προσπαθώντας να ελαφρύνω το σακιδίο μου δεν είχα πάρει ούτε μια αλλαξιό ρούχα. Και να 'μαι εδώ στο «γύρω-γύρω όλοι» μου. Και χωρίς λόγο εδώ που τα λέμε, αφού για κάποιον ανεξήγητο λόγο ο σκούφος μου συμπεριφέρεται σαν σφουγγάρι που απορροφά το νερό όταν βρέχει και στύβεται από μόνος του μόλις μπω κάτω από στέγη. Το αποτέλεσμα τελικά είναι να βρίσκομαι εδώ καλυμμένος, δίπλα στη φωτιά, με την προσωπική μου βροχή. Αυτά τα παράδοξα δεν με εκπλήσσουν. Βρισκόμαστε άλλωστε στη γη των ζαπατίστας όπου τα παράλογα είναι τόσο συχνά όσο η βροχή, ιδίως τον έβδομο μήνα του χρόνου. Τώρα μάλιστα μόλις έριξα στη φωτιά παραπάνω ξύλα απ' όσα χρειαζόταν και η φλόγα απειλεί να μου κάψει τη στέγη. «Δεν υπάρχει κακό που να μην μπορεί να γίνει χειρότερο», μουρμουρίζω θυμωμένος τις παροιμίες του Durito,¹ και αποφασίζω ότι θα ήταν καλύτερα να βγω προς τα έξω.

Έξω η βροχή έχει πια σταματήσει, αλλά μέσα στο σκούφο μου συνεχίζει ακάθεκτη. Ενώ προσπαθώ να ανάψω την πίπα μου κρατώντας την προς τα κάτω, εμφανίζεται ο Mayor Rolando. Με κοιτά αποσβολωμένος. Κοιτάει πρώτα τον ουρανό (που σε αυτό το υψόμετρο είναι τόσο καθαρός που το φεγγάρι μοιάζει με ήλιο

του μεσονυκτίου) και μετά με ξανακοιτάει. Αντιλαμβάνομαι την απορία του και του λέω: «Ο σκούφος φταίει». Ο Rolando απαντά «Μμμμ» που σημαίνει κάτι σαν «Αααα!». Εν τω μεταξύ καταφθάνουν και άλλοι σύντροφοι και συντρόφισσες και, φυσικά, μια κιθάρα (στεγνή ευτυχώς) και αρχίζει το τραγούδι. Μαζί με τον Rolando ξεκινάμε να τραγουδάμε ένα ντουέτο, το «La chancla», που αφήνει όμως αδιάφορο το κοινό, που γενικά προτιμάει πιο χαρούμενα πράγματα όπως cumbias, corridos και nortenas.²

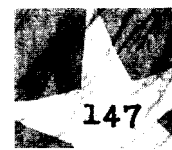
Μετά την αποτυχημένη μου προσπάθεια να αρχίσω τραγουδιστική καριέρα, αποτραβιέμαι σε μια γωνιά και ακολουθώ τη σοφή συμβουλή του Monarca που, όπως ακριβώς και ο Rolando, με κοιτάξε παραξενεμένος, κοιτάξε τον ουρανό, με ξανακοιτάξε και είπε μονάχα: «Βγάλε το σκούφο, Sur».³ Έτσι κι έκανα, οπότε σταμάτησε, όπως ήταν φυσικό, αυτή η ιδιωτική βροχή. Ο Monarca επέστρεψε εκεί που ήταν οι υπόλοιποι κι εγώ είπα στον Capitán Jose Luis (που συνήθως με συνοδεύει) να πάει να ξεκουραστεί, αφού θα έκανα κι εγώ το ίδιο. Ο Capitán έφυγε, όχι βέβαια για να ξεκουραστεί, αλλά για να βρει τους υπόλοιπους και να συνεχίσει το τραγούδι.

Έμεινα μόνος μου. Τουρτουρίζοντας ακόμη αλλά τουλάχιστον χωρίς τη βροχή. Ξαναπροσπάθησα να ανάψω την πίπα, γυρισμένη προς τα πάνω αυτή τη φορά, ανακάλυψα όμως ότι ο αναπτήρας είχε βραχεί και δεν έβγαζε ούτε σπιθίτσα. Μουρμούρισα: «Γαμώτο, ούτε την πίπα δεν μπορώ να ανάψω, το σεξαπίλ μου πάει κατά διαόλου». Ενώ έψαχνα στις τσέπες του παντελονιού μου (που δεν είναι και λίγες), όχι βέβαια για κανένα Kama Sutra» τσέπης, αλλά για ένα στεγνό αναπτήρα, μια φλόγα άναψε δίπλα μου. Αναγνώρισα το πρόσωπο του γερο-Antonio πίσω από το φως της φλόγας, πλησίασα την πίπα μου στο αναμμένο σπίρτο και, ενώ τραβούσα ακόμη ρουφηξιές, είπα στο γερο-Antonio: «Κάνει κρύο».

1 Σκαθάρι. Ήρωας κειμένων του Subcomandante Marcos.

2 Cumbia: κολομβιανή μουσική και χορός. Corrido: αφηγηματική μορφή τραγουδιού που αναφέρεται στη σύγχρονη ιστορία του Μεξικού. Ortena: country μουσική του βόρειου Μεξικού.

3 Συντομογραφία του Subcomandante.

«Κάνει», απάντησε αυτός, και με ένα άλλο σπίρτο άναψε ένα στριφτό τσιγάρο. Στο φως του σπίρτου, ο γερο-Αντονίο φάνηκε να με παρατηρεί, κατόπιν κοίταξε τον ουρανό και με ξανακοίταξε, χωρίς όμως να πει τίποτε. Όπως άλλωστε κι εγώ. Χωρίς αμφιβολία, ο γερο-Αντονίο είναι συνηθισμένος, όπως κι εγώ, στα παράλογα που συχνά συμβαίνουν στα βουνά του νοτιοανατολικού Μεξικού. Ένα απότομο φύσημα του ανέμου έσβησε τη φλόγα και δεν φαινόταν πια παρά το φως του φεγγαριού που έμοιαζε με ξεδοντιασμένο δρεπάνι και ο καπνός που έσκιζε το σκοτάδι. Καθήσαμε στον κορμό ενός πεσμένου δέντρου. Νομίζω ότι για λίγο δεν λέγαμε τίποτα, αν και δεν θυμάμαι ακριβώς, το σίγουρο όμως είναι ότι χωρίς καλά καλά να το καταλάβω ο γερο-Αντονίο άρχισε να μου λέει την ιστορία...

Η ιστορία αυτού που κρατούσε ψηλά τον ουρανό

«Όπως λένε οι παλιότεροι, τον ουρανό πρέπει κάποιος να τον κρατάει για να μην πέσει. Σαν να λέμε δηλαδή ότι ο ουρανός δεν είναι και τελείως σταθερός, παρά κάθε τόσο αδυνατίζει και, λες και λιποθυμεί, αφήνεται να πέσει στο κενό όπως ακριβώς πέφτουν τα φύλλα από τα δέντρα. Και τότε δεν μπορεί παρά να συμβούν συμφορές, γιατί το κακό φτάνει στο καλαμπόκι, η βροχή σπάει τα πάντα και ο ήλιος τιμωρεί το χώμα, και είναι ο πόλεμος που προστάζει και το ψέμα που νικά κι ο θάνατος που περπατά κι ο πόνος που σκέφτεται.

Είπαν λοιπόν οι παλιότεροι από εμάς ότι αυτό συμβαίνει επειδή οι θεοί που έφτιαξαν τον κόσμο, οι πρώτοι πρώτοι θεοί, έκαναν τόσο μεγάλη προσπάθεια για να τον φτιάξουν που, όταν πια τον τελείωσαν, δεν τους είχαν απομείνει και πολλές δυνάμεις για να φτιάξουν τον ουρανό, τη στέγη δηλαδή του σπιτιού. Βάλανε λοιπόν ό,τι βρήκανε, γι' αυτό και ο ουρανός στέκεται πάνω από τη γη σαν αυτές τις στέγες από πλαστικό. Δεν είναι δηλαδή και πολύ σταθερός ο ουρανός, και καμιά φορά σαν να λασκάρει λιγάκι. Πρέπει να έχεις υπόψη σου ότι, όταν αυτό συμβαίνει, αποσταθεροποιούνται οι άνεμοι και τα νερά, η φωτιά γίνεται ανήσυχη και η γη σαν να θέλει να σκωθει και να περπατήσει και ποτέ δεν βρίσκει ησυχία.

Γι' αυτό λοιπόν, όπως είπαν αυτοί που έφτασαν εδώ πριν από μας, τέσσερις θεοί βαμμένοι με διαφορετικά χρώματα ο καθένας επέστρεψαν στον κόσμο και, αφού μεταμορφώθηκαν σε γίγαντες, έπιασαν από μια γωνιά του και κρατάνε τον ουρανό για να

μην πέσει και να είναι ήσυχος και ίσιος, να μπορούν και ο ήλιος, το φεγγάρι, τα αστέρια και τα όνειρα να τον περιδιαβαίνουν χωρίς πρόβλημα.

Λένε όμως ακόμη οι πρώτοι που πάτησαν σε αυτά τα χώματα ότι καμιά φορά κάποιος από αυτούς τους γίγαντες που κρατάνε τον κόσμο αποκοιμείται ή αφαιρείται με κανένα σύννεφο, οπότε δεν τεντώνει καλά τη μια γωνιά της σκεπής του κόσμου, δηλαδή του ουρανού, και τότε ο ουρανός, δηλαδή η σκεπή του κόσμου, σαν να χαλαρώνει και να ετοιμάζεται να πέσει πάνω στη γη, κι ο ήλιος και το φεγγάρι δεν μπορούν πια να προχωρήσουν ίσια, όπως άλλωστε και τ' αστέρια.

Αυτό γινόταν από την αρχή, γι' αυτό και οι πρώτοι θεοί, αυτοί που έφτιαξαν τον κόσμο, αναθέσανε σε έναν από αυτούς που κρατούσαν τον ουρανό να έχει το νου του και να διαβάζει τον ουρανό για να βλέπει πότε αρχίζει να χαλαρώνει. Θα μιλάει τότε στους υπόλοιπους και θα τους ξυπνάει για να ξανατεντώσουν τη μεριά τους, ώστε να τακτοποιηθούν και πάλι όλα.

Αυτός λοιπόν ο ένας δεν κοιμάται ποτέ, πρέπει να είναι πάντα σε εγρήγορση και έτοιμος να ξυπνήσει τους υπόλοιπους όταν το κακό απειλεί να πέσει πάνω στη γη. Και λένε ακόμη οι πιο γέροι στο βήμα και στο λόγο ότι αυτός στον οποίο έχει ανατεθεί η αποστολή έχει πάντα κρεμασμένο στο στήθος του ένα κοχύλι και με αυτό ακούει τους ήχους και τις σιωπές του κόσμου, για να βλέπει αν όλα είναι αρμονικά, και με το κοχύλι αυτό καλεί τους υπόλοιπους όταν αποκοιμούνται για να τους ξυπνήσει.

Και λένε ακόμη οι πρώτοι που υπήρξαν ότι, για να μην τον πάρει ο ύπνος, βγαίνει έξω και μπαίνει ξανά μέσα στην ίδια του την καρδιά, χρησιμοποιώντας το μονοπάτι που έχει κρεμασμένο στο στήθος του. Και λένε ακόμη οι αρχαίοι δάσκαλοι πως ήταν αυτός που δίδαξε στους άντρες και τις γυναίκες το λόγο και τη γραφή του, επειδή, καθώς λένε, όσο ο λόγος περιδιαβαίνει τον κόσμο, μπορεί το κακό να ηρμεεί και να είναι ο κόσμος αρμονικός.

Γι' αυτό και ο λόγος αυτού που δεν κοιμάται και βρίσκεται σε εγρήγορση ενάντια στο κακό και τις κακίες του δεν προχωρά ευθεία από τη μια μεριά στην άλλη, παρά περπατά προς τα μέσα, ακολουθώντας τις γραμμές της καρδιάς, και κατόπιν προς τα έξω, ακολουθώντας τις γραμμές της λογικής. Και λένε λοιπόν οι παλιοί σοφοί ότι οι καρδιές των αντρών και των γυναικών έχουν

το σχήμα ενός κοχυλιού και ότι όποιοι έχουν καλή καρδιά και σκέψη γυρνούν από τη μια μεριά στην άλλη, ξυπνώντας τους θεούς και τους ανθρώπους για να προσέχουν να είναι ο κόσμος αρμονικός. Γι' αυτό και όποιος ξαγρυπνά ενώ οι άλλοι κοιμούνται χρησιμοποιεί το κοχύλι, για πολλούς λόγους, κυρίως όμως για να μην ξεχνάει».

Λέγοντας τις τελευταίες αυτές λέξεις, ο γερο-Αντονίο πήρε ένα κλαδάκι και ζωγράφισε κάτι στο χώμα. Μετά έφυγε και το ίδιο έκανα και εγώ. Στην ανατολή ο ήλιος μόλις που ξεχώριζε από τον ορίζοντα, σαν να κοντοστέκονταν για να σιγουρευτεί ότι αυτός που επαγρυπνεί δεν έχει κοιμηθεί και ότι κάποιος έχει το νου του να γίνει ξανά ο κόσμος αρμονικός.

Επέστρεψα στο σημείο αυτό την ώρα του ροζοί,⁴ όταν πια ο ήλιος είχε στεγνώσει και τη γη και το σκούφο μου. Στη μια πλευρά του πεσμένου κορμού, πάνω στο χώμα, είδα την εικόνα που είχε ζωγραφίσει ο γερο-Αντονίο. Ήταν μια καλοσχηματισμένη σπείρα, ένα κοχύλι.

Ο ήλιος ήταν ήδη στα μισά του δρόμου του όταν επέστρεψα στη συνάντηση των επιτροπών. Με την απόφαση του θανάτου των «Aguascalientes» να έχει ληφθεί ήδη από το προηγούμενο πρωί, η συνέλευση μόλις είχε αποφασίσει τη γέννηση των «Caracoles» (Κοχυλιών), που θα είχαν και κάποιες άλλες λειτουργίες, πέρα από αυτές των ετοιμοθάνατων «Aguascalientes».

Τα «Caracoles» λοιπόν θα μοιάζουν κάπως με πόρτες, για να μπορεί αφενός να μπει κάποιος στις κοινότητες και αφετέρου οι κοινότητες να βγουν προς τα έξω. Σαν παράθυρα για να κοιτάμε μέσα μας αλλά και προς τα έξω. Σαν μπουρού που θα στέλνει μακριά το μήνυμά μας, αλλά θα φέρνει και σε μας το μήνυμα αυτών που είναι μακριά. Κυρίως όμως θα μας θυμίζουν ότι πρέπει να ξαγρυπνάμε και να έχουμε το νου μας στη διατήρηση της αρμονίας των κόσμων που κατοικούν τον κόσμο.

Οι επιτροπές κάθε ζώνης συναντιούνται για να βρουν η καθεμιά όνομα στο αντίστοιχο Caracol (Κοχύλι) της. Θα μεσολαβήσουν ώρες και ώρες με προτάσεις, συζητήσεις πάνω στη μετάφραση, γέλια, τσαντίλες και ψηφοφορίες. Εγώ που ξέρω καλά ότι αυτά αργούν, αποσύρομαι λέγοντάς τους να με ειδοποιήσουν όταν θα έχουν συμφωνήσει σε κάτι.

Πίσω στο στρατόπεδο πια, μετά το φαγητό ο Monarca μάς είπε ότι έχει βρει μια «γαμάτη» λίμνη για μπάνιο και δεν ξέρω κι εγώ τι άλλο. Το περίεργο είναι ότι ο Rolando που δεν μπαίνει στο νερό ούτε για λόγους αυτοάμυνας ενθουσιάστηκε και είπε αμέσως «Άντε πάμε!».

Αφού άκουσα την πρόταση με σκεπτικισμό (δεν θα ήταν άλλωστε η πρώτη φορά που ο Monarca κάνει ό,τι του κατεβαίνει στο κεφάλι) και δεδομένου ότι έπρεπε ούτως ή άλλως να περιμένω να συμφωνήσουν οι επιτροπές, είπα κι εγώ «Άντε, πάμε!». Ο Jose Luis, που δεν είχε φάει ακόμα, είπε ότι θα μας βρει μετά. Φύγαμε λοιπόν οι τρεις μας, δηλαδή ο Rolando, ο Monarca κι εγώ. Προχωρούσαμε, προχωρούσαμε και πουθενά δεν φτάναμε. Λέω λοιπόν στον Rolando: «Έτσι όπως πάμε, μέχρι να φτάσουμε θα έχει τελειώσει ο πόλεμος». Κι αυτός μου απαντά: «Φτάνουμε... Να, εδώ είναι!»

Επιτέλους φτάνουμε. Η λίμνη βρίσκεται σε ένα αβαθές σημείο του ποταμού απ' όπου περνούν κοπάδια και είναι κατά συνέπεια γεμάτη λάσπη και σκατά αγελάδων και αλόγων. Ο Rolando κι εγώ αρχίζουμε να διαμαρτυρόμαστε σε ντουέτο. Ο Monarca υπερασπίζεται τον εαυτό του λέγοντας «Χθες δεν ήταν έτσι!». Εγώ λέω: «Κάνει και κρύο εκτός των άλλων, εγώ νομίζω ότι δεν θα μπω». Ο Rolando που έχει ήδη χάσει τον ενθουσιασμό του στη διαδρομή, θυμάται ότι η βρώμα, όπως πολύ σωστά λέει και ο Rirorro, προστατεύει ακόμη και από τις σφαίρες και με σιγοντάρι με ένα «Νομίζω ότι ούτε κι εγώ». Ο Monarca εξαπολύει τότε ένα κήρυγμα περί υπευθυνότητας και διάφορα άλλα του στιλ «ανεξάρτητα από τις στερήσεις και τις θυσίες που απαιτούνται...». Εγώ του απαντώ ότι καμιά σχέση δεν έχει η υπευθυνότητα με την ελεεινή του λίμνη, και τότε αυτός μας χτυπάει στο φιλότιμο λέγοντας: «Κάνετε πίσω λοιπόν!»

Αυτό δεν έπρεπε να το πει. Ο Rolando τρέμει σαν αγριογούρουνο από το θυμό του, ενώ έχει ήδη αρχίσει να πετάει τα ρούχα του, κι εγώ δαγκώνω την πίπα και γδύνομαι μέχρι πλήρους αποκάλυψης των «κρυφών μου προσόντων». Πέφτουμε στο νερό, περισσότερο από περηφάνια παρά επειδή το θέλουμε. Κάνουμε ότι κολυμπάμε λίγο, μα η λάσπη μας κάνει ένα μαλλί που θα το ζήλευε και ο πιο σκληροπυρηνικός πάνκης. Καταφθά-

4 Ποτό που παρασκευάζεται με νερό, αλεσμένο καλαμπόκι και ζάχαρη.

νει και ο Jose Luis. «Το νερό είναι πολύ χάλια», λέει, και ο Rolando κι εγώ του απαντάμε με μια φωνή «Ααα! Κάνεις πίσω λοιπόν». Και φυσικά ο Jose Luis κώνεται κατευθείαν στη λασπουριά.

Μόλις Βγήκαμε, συνειδητοποιήσαμε ότι κανείς μας δεν είχε φέρει κάτι για να σκουπιστούμε. «Θα στεγνώσουμε με τον αέρα», λέει αμέσως ο Rolando, κι έτσι έγινε. Αφού βάλαμε τις μπότες και ζωστήκαμε τα πιστόλια μας, πήραμε το δρόμο του γυρισμού, θεόγυμνοι, με τα... πάντα μας «φόρα-μόστρα», στεγνώνοντας στον ήλιο.

Ξαφνικά, ο Jose Luis, που προχωρούσε πρώτος, μας προειδοποιεί: «Έρχεται κόσμος!»

Φοράμε λοιπόν τις κουκούλες και συνεχίζουμε να προχωράμε. Ήταν τελικά μια ομάδα από συντρόφισσες που πήγαιναν να πλύνουν ρούχα στο ποτάμι. Όπως ήταν φυσικό γέλασαν μέχρι τελικής πτώσεως ενώ είπαν και κάτι στην τοπική διάλεκτο. Ρώτησα τον Monarca αν άκουσε τι είπαν κι αυτός μου απάντησε: «Να κι ο Sur!» Μμμ... Θα πρέπει να ήταν η πίπα αυτή που με πρόδωσε αφού, πιστέψτε με, δεν έχω κάτι που να με καθιστά αναγνωρίσιμο από τα... «κρυφά μου προσόντα».

Πριν φτάσουμε στο στρατόπεδο σταματήσαμε να ντυθούμε, αν και ήμασταν ακόμη βρεγμένοι. Δεν υπήρχε άλλωστε λόγος να τaráξουμε και τις αντάρτισσες. Μας ειδοποίησαν πως οι επιτροπές είχαν ήδη τελειώσει. Κάθε Κοχύλι είχε πια το δικό του όνομα.

Το Caracol της Realidad, με ζαπατίστας tojolabales, tzeltales και mames θα ονομάζεται «Μητέρα των κοχυλιών της θάλασσας

των ονείρων μας», δηλαδή «S-nan xoch baj paman ja tez waychimed ku' untic».

Το Caracol της Morelia με ζαπατίστας tzeltales, tzotziles και tojolabales θα ονομάζεται «Ο Ανεμοστρόβιλος των λόγων μας», δηλαδή «Muc ul puy zutu'ik ju'un jc'ortic».

Το Caracol της Garrucha, με ζαπατίστας tzeltales θα ονομάζεται «Αντίσταση μέχρι το νέο ξημέρωμα», δηλαδή «Te puy tas maliyel yas yach'il sacal quinal».

Το Caracol του Roberto Barrios με ζαπατίστας choles, zoques και tzeltales θα ονομάζεται «Το Κοχύλι που μιλάει για όλους μας», δηλαδή «Te puy yax sco'pj yu'un risiltic» (στα tzeltal) και «Puy munitit'an cha'an ti lak pejtetl» (στα chol).

Το Caracol του Oventik με ζαπατίστας tzotziles και tzeltales θα ονομάζεται «Αντίσταση και εξέγερση για την ανθρωπότητα», δηλαδή «Ta tzikel vocolil xchiuc jtoybailtic sventa slekilal sjunul balumil».

Το βράδυ δεν έβρεξε, κι ο ήλιος έφτασε χωρίς κανένα πρόβλημα, διαβαίνοντας έναν καλά τεντωμένο ουρανό, ως το σπιτάκι που έχει πίσω από τα βουνά. Βγήκε τότε το φεγγάρι και, όσο απίστευτο κι αν φαίνεται, το ξημέρωμα γλύκανε τα βουνά του νοτιοανατολικού Μεξικού.

Συνεχίζεται...

**Από τα βουνά του νοτιοανατολικού Μεξικού
Subcomandante Insurgente Marcos
Μεξικό, Ιούλιος του 2003**

ΜΕΡΟΣ ΤΕΤΑΡΤΟ: ΕΝΑ ΣΧΕΔΙΟ

Εδώ και πολλά χρόνια, οι κοινότητες των ιθαγενών ζαπατίστας ακολουθούν πεισματικά μια διαδικασία οικοδόμησης της αυτονομίας τους. Για μας, η αυτονομία δεν έγκειται ούτε στον κατακερματισμό της χώρας ούτε στο διαχωρισμό μας απ' αυτήν, αλλά στην άσκηση του δικαιώματός μας να κυβερνάμε και να κυβερνιόμαστε, όπως ορίζει το άρθρο 39 του πολιτικού συντάγματος των Ηνωμένων Πολιτειών του Μεξικού.¹

Από την αρχή του ξεσηκωμού μας και ακόμη νωρίτερα, εμείς, οι ιθαγενείς ζαπατίστας, επίμονα δηλώναμε ότι είμαστε Μεξικανοί... Είμαστε όμως και ιθαγενείς. Αυτό σημαίνει ότι διεκδικούμε μια θέση στο μεξικανικό έθνος, χωρίς να απαρνιόμαστε την ταυτότητά μας.

Το υποτιθέμενο σχέδιο των ζαπατίστας για ένα «έθνος Μάγια» δεν υπάρχει παρά μόνο στα χαρτιά μερικών από τους πλέον ηλίθιους στρατιωτικούς του μεξικανικού ομοσπονδιακού στρατού, οι οποίοι, ξέροντας ότι ο πόλεμος που διεξάγουν εναντίον μας είναι παράνομος, χρησιμοποιούν το φτωκό αυτό επιχείρημα προκειμένου να πείσουν τα στρατεύματά τους ότι με το να μας επιτίθενται υπερασπίζονται τα συμφέροντα του Μεξικού. Ωστόσο, τόσο οι υψηλόβαθμοι στρατιωτικοί όσο και οι μυστικές υπηρεσίες ξέρουν καλά ότι ο EZLN δεν έχει βλέψεις απόσχισης από το Μεξικό, αλλά, όπως λέει και το όνομά του, παλεύει για την «εθνική απελευθέρωση».

Αντιθέτως, σχέδιο απόσπασης του νοτιοανατολικού Μεξικού υπάρχει, και έγκειται στην εφαρμογή στα μέρη μας του νεοφιλελεύθερου δόγματος με τις εντολές της ομοσπονδιακής κυβέρνησης. Το άκαρπο, όπως αποδείχθηκε, σχέδιο «Puebla Panama».

Το «Plan Puebla Panama» δεν ήταν τίποτε άλλο παρά ένα σχέδιο κατακερματισμού της χώρας, στο πλαίσιο του οποίου στο νοτιοανατολικό Μεξικό αποδιδόταν ο ρόλος μιας «αρένας» για το παγκόσμιο χρήμα.

Το πρόγραμμα κατακερματισμού που εφαρμόζεται από την κυβέρνηση (αυτή είναι η πραγματική ατζέντα των πολιτικών

κομμάτων και των τριών εξουσιών της Ένωσης, και όχι ό,τι διαβάζουμε στον Τύπο) κόβει το Μεξικό στα τρία: Ο Βορράς, του οποίου οι πολιτείες εναρμονίζονται πλήρως με την παραγωγική-εμπορική λογική της Αμερικανικής Ένωσης, το Κέντρο, που θα λειτουργεί σαν δεξαμενή καταναλωτικού κοινού υψηλής και μέσης αγοραστικής δύναμης, και τέλος το νότιο/νοτιοανατολικό τμήμα που θα χρησιμοποιηθεί σαν «έδαφος προς άλωση» με απώτερο στόχο το σφετερισμό των φυσικών του πόρων που καθίστανται όλο και πιο σημαντικοί για την καταστροφική λαίλαπα της παγκοσμιοποίησης – νερό, αέρας, γη (ξύλο, πετρέλαιο, ουράνιο και... άνθρωποι).

Με λίγα λόγια, θα μπορούσαμε να πούμε ότι το σχέδιο συνίσταται στη μετατροπή του Βορρά σε μια μεγάλη μαquilá, του κέντρου σε ένα γιγαντιαίο εμπορικό κέντρο και του νότιου/νοτιοανατολικού τμήματος σε ένα μεγάλο κτήμα.

Από τα χαρτιά όμως μέχρι την πραγματική εφαρμογή των σχεδίων μεσολαβεί ένα μεγάλο χάσμα. Η απληστία του μεγάλου κεφαλαίου, η διαφθορά της πολιτικής σκηνής, η αναποτελεσματικότητα της δημόσιας διοίκησης και η ολοένα αυξανόμενη αντίσταση διαφόρων ομάδων, συλλογικοτήτων και κοινοτήτων απέτρεψαν την ομαλή εφαρμογή του σχεδίου, ενώ όπου αυτό εφαρμόστηκε χαρακτηρίζεται από σταθερότητα ανάλογη ενός χάρτινου σκηνικού συναρμολογημένου με καρφίτσες.

Τώρα που στους κύκλους της εξουσίας φαίνεται να είναι πολύ της μόδας οι «αυτοκτονίες», θα μπορούσαμε να πούμε ότι δεν υπάρχει καλύτερος χαρακτηρισμός για το σχέδιο που πολιτικοί και επιχειρηματίες εφαρμόζουν για το Μεξικό. Πρόκειται για αυτοκτονία.

Η παγκοσμιοποίηση του κεφαλαίου δεν μπορεί παρά να στηριχτεί στην καταστροφή του εθνικού κράτους. Από αυτό που επι πολλά χρόνια αποτέλεσε (μεταξύ άλλων) το χαράκωμα όπου κατέφευγαν τα εθνικά κεφάλαια για να αντισταθούν στις πιέσεις και να μεγαλώσουν δεν απομένουν παρά μερικά σκουπίδια.

1 Estados Unidos Mexicanos: Το Μεξικό είναι ομοσπονδιακή δημοκρατία και περιλαμβάνει 31 πολιτείες καθώς και το Ομοσπονδιακό Διαμέρισμα της Πόλης του Μεξικού, της πρωτεύουσας (Distrito Federal ή αλλιώς D.F.).

Στην ύπαιθρο, οι μικροί και οι μεσαίοι παραγωγοί υποχωρούν σιγά σιγά ερχόμενοι αντιμέτωποι με τις μεγάλες αγροτικές βιομηχανίες. Σύντομα την ίδια τύχη θα έχουν και οι μεγάλοι εθνικοί παραγωγοί. Στην πόλη, τα «malls», τα εμπορικά κέντρα δηλαδή, δεν αποδεκατίζουν μόνο το μικρό και το μεσαίο εμπόριο, αλλά καταπίνουν και τα μεγάλα εγχώρια εμπορικά συμφέροντα. Για να μη μιλήσουμε για την εγχώρια βιομηχανία που είναι στα τελευταία της.

Απέναντι στη νέα αυτή πραγματικότητα, η στρατηγική του εγχώριου κεφαλαίου υπήρξε αφελής, αν όχι ηλίθια. Μοίρασε χρήμα προς όλες τις κατευθύνσεις του πολιτικού φάσματος, εξασφαλίζοντας (ή τουλάχιστον νομίζοντας ότι εξασφαλίζει) ότι όποιο χρώμα κι αν κυβερνήσει, θα υπακούει σε κάθε περίπτωση στο χρώμα του χρήματος. Εξ ου και οι μεγάλοι μεξικανοί επιχειρηματίες χρηματοδοτούν εξίσου το PRI, το PAN, το PRD και οποιοδήποτε άλλο κόμμα έχει εκτόπισμα στην πολιτική και κυβερνητική σκηνή.

Στις συνεδριάσεις τους (όπως την εποχή της άνθησης της βορειοαμερικανικής μαφίας όπου οι γάμοι ήταν συνήθως ένα πρόσχημα των μεγάλων αφεντικών για να επισφραγιστούν συμφωνίες και να κοπιάσουν οι συγκρούσεις) τα αφεντικά του μεξικανικού κεφαλαίου αλληλοσυγκραίνονται για το φακέλωμα όλης της εθνικής πολιτικής τάξης.

Δυστυχώς, όμως, έχω να τους πω κακά νέα. Όπως αποδείχτηκε από το συγκαλυμμένο πλέον σκάνδαλο των «Φίλων του Fox», τα πολλά λεφτά έρχονται από αλλού. Γιατί, αν όποιος πληρώνει αποφασίζει κιόλας, όποιος πληρώνει περισσότερα, αποφασίζει περισσότερο. Εν ολίγοις, οι εν λόγω πολιτικοί προωθούν νόμους, πάντα ανάλογα με το ύψος της αμοιβής τους. Αργά ή γρήγορα, τα μεγάλα ξενόφερτα κεφάλαια θα οικειοποιηθούν τα πάντα, ξεκινώντας από το ξεπάστρεμα και την απορρόφηση αυτών που έχουν τα περισσότερα. Πάντα φυσικά υπό τη σκέπη και την προστασία φωτογραφικών νόμων. Οι πολιτικοί είναι εδώ και καιρό πλέον υπάκουα τσιράκια του... πλειοδότη. Οι εγχώριοι επιχειρηματίες είναι πολύ γελασμένοι αν πιστεύουν ότι το ξένο κεφάλαιο θα αρκεστεί στη βιομηχανία ηλεκτρισμού και πετρελαίου. Η νέα παγκόσμια εξουσία τα θέλει όλα. Έτσι, από το εγχώριο κεφάλαιο δεν θα μείνει παρά μια γλυκιά ανάμνηση και, για τους πιο τυχερούς, ίσως και ένα καλό διοικητικό πόστο.

Το ετοιμοθάνατο εγχώριο κεφάλαιο, στο πλαίσιο της ιστορικής του τύφλωσης, βλέπει με τρόμο κάθε μορφή κοινωνικής οργάνωσης. Τα σπίτια των πλούσιων Μεξικανών προστατεύονται από πολύπλοκα συστήματα ασφαλείας. Τρέμουν ότι θα έρθει από κάτω το χέρι που θα τους αρπάξει όσα έχουν. Εξασκώντας το δικαίωμά τους αυτό στη σχιζοφρένεια, οι πλούσιοι Μεξικανοί αποκαλύπτουν όχι μόνο την πραγματική προέλευση του πλούτου τους, αλλά και το πόσο κοντόφθαλμοι πραγματικά είναι. Φυσικά και θα ξεγυμνωθούν, όχι όμως από την απίθανη κοινωνική οργή, αλλά από μια μεγαλύτερη από τη δική τους αδηφαγία. Αυτή των πλουσίων, της πλούσιας πλευράς. Η συμφορά δε θα έρθει αναπάντεχα κάποιο χάραμα από τις επαύλεις, θα μπει από την κυρίως πόρτα, και μάλιστα σε ώρες γραφείου. Ο κλέφτης δεν θα έχει όψη εξαθλιωμένου, αλλά πλούσιου τραπεζίτη.

Αυτός που θα ξετινάξει τους Slim, Zambaro, Romo, Salinas, Pliego, Azcarraga, Salinas de Gortari και άλλα πρόσωπα του περιορισμένου πάνθεου των πλούσιων Μεξικανών δεν θα μιλάει tzeltal, tzotzil, chol, ή tojolabal ούτε θα έχει σκούρο δέρμα. Δεν θα μιλάει καν ισπανικά. Θα μιλάει αγγλικά, θα έχει δέρμα πράσινο του δολαρίου, σπουδές στο εξωτερικό και καλούς τρόπους.

Γι' αυτό σε τίποτε δεν θα τους ωφελήσουν οι στρατοί και οι αστυνομικοί. Αυτοί ετοιμάζονται και οχυρώνονται ενάντια στις δυνάμεις της εξέγερσης, ο μεγαλύτερος όμως εχθρός τους, αυτός που θα τους συντρίψει ολότελα, τρέφεται από την ίδια ιδεολογία, τον άγριο καπιταλισμό.

Η παραδοσιακή πολιτική τάξη από την άλλη, έχει αρχίσει ήδη να παραμερίζεται. Γιατί αν το κράτος δεν είναι παρά μια επιχείρηση, χρειάζεται διαχειριστές, όχι πολιτικούς. Και στη νεοεμφανισθείσα επιχείρηση «εθνικό κράτος.com» η τέχνη της πολιτικής είναι πλέον άχρηστη.

Οι παραδοσιακοί πολιτικοί το έχουν πάρει χαμπάρι και ταμπουρώνονται στα αντίστοιχα περιφερειακά ή τοπικά οχυρά τους. Η λαίλαπα όμως του νεοφιλελευθερισμού θα τους ξετρυπώσει ακόμη κι εκεί.

Μέχρι τότε το εθνικό κεφάλαιο θα συνεχίσει τα πλουσιοπάροχα φαγοπότια του χωρίς εντωμεταξύ να υποψιάζεται ούτε στιγμή πως κάποιος από τους συνδαιτυμόνες θα γίνει και ο νεκροθάφτης του.

Μάταια λοιπόν ελπίζουν αυτοί που γεμάτοι ανακούφιση πιστεύουν ότι η σωτηρία του εθνικού κράτους θα προέλθει από τους εγκώριους επιχειρηματίες, τους πολιτικούς και τους «δημοκρατικούς θεσμούς». Όλοι οι παραπάνω, μεθυσμένοι καθώς είναι από την ψευδαίσθηση της τοπικής εξουσίας, δεν βλέπουν ότι σύντομα θα εκδιωχθούν από το παλάτι που τώρα κατέχουν.

Εμείς, οι ζαπατίστας, έχουμε αναφερθεί πολλές φορές στο επονομαζόμενο «Plan Puebla Panama» σαν κάτι που έχει πια εκλείψει. Και όχι χωρίς λόγο.

Αφενός το εν λόγω σχέδιο έχει ήδη υπονομευθεί και οποιαδήποτε προσπάθεια εφαρμογής του δεν θα καταφέρει τίποτα άλλο απ' το να οξύνει τις κοινωνικές αντιστάσεις.

Αφετέρου το σχέδιο στηρίζεται στην πλήρη αποδοχή της κατάστασης στο βόρειο και κεντρικό Μεξικό. Πράγμα που φυσικά δεν ισχύει. Οι δρόμοι της αντίστασης και της εξέγερσης διασχίζουν όλη την επικράτεια και ανθίζουν ακόμη κι εκεί όπου ο εκουγχρονισμός μοιάζει να έχει αλώσει τα πάντα.

Τέλος, τουλάχιστον όσον αφορά τα βουνά του νοτιοανατολικού Μεξικού, δεν θα επιτραπεί σε καμία περίπτωση η εφαρμογή του.

Εμείς προσωπικά δεν έχουμε κανένα πρόβλημα με το να συνεχίσουν οι Derbez² και Taylor να κοροϊδεύουν διάφορους επιχειρηματίες με το εν λόγω σχέδιο, ενώ διάφοροι υπάλληλοι πληρώνονται για να δουλεύουν για ένα πτώμα. Απλώς προειδοποιούμε, κι από εκεί και πέρα ας πιστέψει ο καθένας ό,τι θέλει.

Το βασικό σχέδιο της κυβέρνησης δεν είναι το «Plan Puebla Panama». Αυτό δεν έχει καμιά άλλη χρησιμότητα από το να απαχολεί μέρος της κρατικής γραφειοκρατίας και να συντηρεί το

παράμυθι που πιπιλάνε οι ντόπιοι επιχειρηματίες, ότι δηλαδή η κυβέρνηση θα κάνει κάτι για τη βελτίωση της οικονομίας.

Το βασικό σχέδιο του κυβερνητικού ζευγαριού, αντιθέτως, έγκειται σε κάτι εντελώς διαφορετικό από το «PPP». Συνίσταται στην ισοπέδωση κάθε εναπομείνας άμυνας της εγκώριας οικονομίας, στο ρίξιμο με τα μπουνιά στο παγκοσμιοποιημένο χάος, με ολίγη άμβλυση, μέσω κηρυγμάτων και ελεημοσύνης, των καταστρεπτικών συνεπειών ενός παγκόσμιου πολέμου που έχει ήδη ισοπεδώσει διάφορες χώρες.

Αν για τον Carlos Salinas de Gortari το εξαετές σχέδιο ήταν το «Pronasol»³ (ας μην ξεχνάμε ότι άρχισε να σχηματίζεται ακόμα και «κόμμα αλληλεγγύης») για το φοξισμό δεν είναι άλλο από το Fundación «Vamos México»⁴, που διευθύνει η Martha Sahagun de Fox.⁵ Το «Pronasol» δεν ήταν παρά μια θεσμοποιημένη ελεημοσύνη – το «Vamos Mexico», εκτός αυτού, βρωμάει και σαπίλα.

Τα σχέδια της κυβέρνησης είναι συνήθως περίπλοκα και πομπώδη, στην πραγματικότητα όμως όλη αυτή η πολυλογία κρύβει απλώς τους υψηλούς μισθούς των υπαλλήλων της. Αυτά τα σχέδια δεν έχουν άλλη χρησιμότητα απ' το να δικαιολογούν την ύπαρξη γραφείων και δελτίων Τύπου και να δίνουν την εντύπωση ότι κάτι γίνεται για τον κόσμο.

Ξεχνάνε αυτοί που δεν κάνουν τίποτε άλλο κυβερνώντας από το να... κυβερνούν ότι η αξία ενός καλού σχεδίου έγκειται στην απλότητά του.

Γι' αυτό και στο «Plan Puebla Panama» και γενικότερα σε κάθε παγκόσμιο σχέδιο που σκοπό έχει τον κατακερματισμό του μεξικανικού έθνους, ο Ζαπατιστικός Στρατός Εθνικής Απελευθέ-

2 Luis Ernesto Derbez Bautista: Υπουργός του τομέα Εξωτερικών της κυβέρνησης του Vincente Fox.

3 Proyecto Nacional de Solidaridad (PRONASOL): Εθνικό Πρόγραμμα Αλληλεγγύης. Πρόγραμμα της κυβέρνησης του Carlos Salinas de Gortari για την καταπολέμηση της φτώχειας. Επρόκειτο ουσιαστικά για μια προσπάθεια εξαγοράς της συνείδησης των ιθαγενών, ιδίως σε περιοχές με μεγάλες κοινωνικές αντιστάσεις όπως η Τσιάπας.

4 Fundación «Vamos Mexico»: Ίδρυμα του οποίου πρόεδρος είναι η σύζυγος του προέδρου του Μεξικού, Martha Sahagun de Fox. Βασισμένο στην εθελοντική εργασία, χρηματοδοτεί ΜΚΟ στοχεύοντας στην καταπολέμηση της φτώχειας. Η χρηματοδότηση από το ίδρυμα πολλών δημόσιων σχολείων καθώς και η συνεργασία του με μέλη του Εθνικού Συνδικάτου Εργαζομένων στην Εκπαίδευση (SNTE) δημιουργεί ανησυχίες σε πολλούς σχετικά με το μέλλον της δημόσιας εκπαίδευσης και το ρόλο του κράτους (αφού απαλλάσσεται από τις υποχρεώσεις του απέναντι στον πολίτη, τις οποίες αναλαμβάνει το ιδιωτικό κεφάλαιο υπό μορφή ελεημοσύνης). Τέλος, το περασμένο έτος έγιναν και αρκετές καταγγελίες για έλλειψη διαφάνειας στα οικονομικά του ιδρύματος.

5 Martha Sahagun de Fox: Σύζυγος του προέδρου του Μεξικού Vincente Fox και πρόεδρος του Ιδρύματος Vamos Mexico. Στοχεύει, πολιτικά, στη διεκδίκηση της θέσης της υποψηφίου για την προεδρία της δημοκρατίας εκ μέρους του PAN.

ρωσης (EZLN) αντιπαράθετε τώρα το... «Σχέδιο La Realidad-Tijuanas» (ή Realiti, από τα αρχικά του).

Το σχέδιο συνίσταται στη συσπείρωση όλων των αντιστάσεων της χώρας μας, ώστε να ξαναχτίσουμε ξεκινώντας από τα κάτω το μεξικανικό έθνος. Σε όλες τις πολιτείες της ομοσπονδίας υπάρχουν άντρες, γυναίκες, παιδιά και γέροι που δεν υποκύπτουν και που, αν και δεν είναι επώνυμοι, παλεύουν για τη δημοκρατία, την ελευθερία και τη δικαιοσύνη. Το σχέδιό μας είναι να μιλήσουμε μαζί τους και να ακούσουμε τι έχουν να πουν.

Το σχέδιο «La Realidad-Tijuanas» δεν έχει προϋπολογισμούς, υπαλλήλους ή γραφεία. Βασίζεται αποκλειστικά και μόνο στους ανθρώπους που, ο καθένας στον τόπο του, τη στιγμή και με τον τρόπο που επιλέγει, αντιστέκονται στη λεηλασία και θυμούνται ότι πατρίδα δεν είναι μια επιχείρηση με τις θυγατρικές της αλλά μια κοινή ιστορία. Και ότι η ιστορία δεν περιλαμβάνει μόνο το παρελθόν, αλλά, κυρίως, το μέλλον.

Σαν τον καλπασμό του Λευκού Αλόγου, ανάμεσα στο φως και τη σκιά, που βγαίνει μια Κυριακή από τη Realidad (και όχι από την Guadalajara), ο λόγος και ο ήχος των ζαπατίστας θα διασχίσει όλη την εθνική επικράτεια, από το Cancun και την Tlaxcala, μέχρι το Matamoros και τη La Paz, θα φτάσει στην Tijuanas με το φως της ημέρας, θα περάσει από το Rosarito και δεν θα σταματήσει ούτε στιγμή μέχρι να δει την Ensenada.

Και όχι μόνο. Δεδομένου ότι ταπεινή μας φιλοδοξία είναι να συμβάλλουμε κάπως στη δημιουργία ενός κόσμου όπου θα χωράνε πολλοί κόσμοι, έχουμε κι ένα σχέδιο για καθεμιά από τις πέντε ηπείρους.

Για τη Βόρεια Αμερική έχουμε το σχέδιο «Morelia-Βόρειος Πόλος», που περιλαμβάνει την Αμερικανική Ένωση και τον Καναδά.

Για την Κεντρική Αμερική, την Καραϊβική και τη Νότια Αμερική, έχουμε το σχέδιο «La Garrucha-Γη του Πυρός».

Για την Ευρώπη και την Αφρική, έχουμε ετοιμάσει το σχέδιο

«Oventik-Μόσχα» (που ήδη έχει πάρει το δρόμο προς τα ανατολικά και αναμένεται στο Cancun τον ερχόμενο Σεπτέμβριο).⁶

Για την Αυστραλία και την Ασία, το σχέδιο «Roberto Barrios-Νέο Δελχί» (που κινείται ήδη προς τα δυτικά).

Και για τις πέντε ηπείρους το σχέδιο είναι το ίδιο. Αγώνας ενάντια στο νεοφιλελευθερισμό και για την ανθρωπότητα.

Και για τους γαλαξίες έχουμε επίσης ένα σχέδιο. Δεν ξέρουμε όμως ακόμη πώς να το ονομάσουμε. («Γη-Άλφα του Κενταύρου»): Το διαγαλαξιακό μας σχέδιο είναι τόσο απλό όσο τα προηγούμενα, και συνίσταται, χονδρικά, στο να πάψει να είναι τρωπή το να λέγεται «άνθρωπος».

Απομένει μόνο να απαριθμήσω τα πλεονεκτήματα των σχεδίων μας... Δεν είναι ανυπόφορα, δεν έχουν κανένα διευθυντή και ολοκληρώνονται χωρίς εγκαίνια, βαρετές τελετές, αγάλματα, χωρίς να χρειαστεί η μπάντα να καταπιέσει το παρόρμηση της προς το ρυθμό της cumbia και ενώ το αξιοσέβαστο κοινό δίνει θάρρος στο «κουρέλι» που «κοιτάζει ήδη τον ορίζοντα»...⁷

Συνεχίζεται...

Από τα Βουνά του Νοτιοανατολικού Μεξικού Subcomandante Insurgente Marcos Ιούλιος του 2003

Τσιάπας, Μεξικό, αμερικανική ήπειρος, πλανήτης Γη, πλιακό σύστημα, Γαλαξίας... Γαλαξίας... Πώς στο καλό λένε, αλήθεια, το γαλαξία μας;

ΥΓ. Και μια και μιλάμε για διεστραμμένα σχέδια, στις 25 Ιουλίου συμπληρώνονται εννιά χρόνια από την απόπειρα ενάντια στη συνοδεία του τότε υποψήφιου κυβερνήτη της Τσιάπας Amado Avendano Figueroa. Έχασαν τότε τη ζωή τους οι αγωνιστές Agustín Rubio, Ernesto Fonseca και Rigoberto Mauricio. Δικαιοσύνη δεν έχει αποδοθεί. Δε ξέρω για σας, αλλά εμείς δεν ξεχνάμε.

6 Πιθανώς αναφέρεται στη σύνοδο του Παγκόσμιου Οργανισμού Εμπορίου, που πραγματοποιήθηκε στο Cancun του Μεξικού στις 10-14 Σεπτεμβρίου του 2003. Κατά τη διάρκεια της συνόδου διοργανώθηκε μια αντισύνοδος από τη διεθνή αγροτική οργάνωση Via Campesina και πολλές κινητοποιήσεις των πολέμιων της παγκοσμιοποίησης.

7 «Ya se mira el horizonte...»: Έτσι ξεκινά ο ύμνος των ζαπατίστας.

ΜΕΡΟΣ ΠΕΜΠΤΟ: ΜΙΑ ΙΣΤΟΡΙΑ

Η ιστορία των αυτόνομων εξεγερμένων ζαπατιστικών δήμων είναι σχετικά νέα, καθώς μόλις έκλεισαν τα επτά και μπαίνουν στα οκτώ. Αν και η διακήρυξη της αυτονομίας τους συνδέθηκε με τη λήξη του αποκλεισμού του Δεκεμβρίου του 1994, οι εξεγερμένοι δήμοι των Ζαπατίστας (MAREZ) άργησαν κάπως να πάρουν συγκεκριμένη μορφή.

Σήμερα η ιθαγενική αυτονομία είναι πια μια πραγματικότητα στη γη των Ζαπατίστας και με περηφάνια δηλώνουμε ότι αυτή κατακτήθηκε από τις ίδιες τις κοινότητες. Σε αυτήν τη διαδικασία, ο EZLN έπαιξε ρόλο καθαρά συνοδευτικό και παρενέβη μόνο σε περιπτώσεις προστριβών και παρεκκλίσεων. Γι' αυτό άλλωστε και ο λόγος του EZLN δεν ταυτίστηκε με αυτόν των αυτόνομων δήμων. Αυτοί οι τελευταίοι εκφράζονταν δίχως διαμεσολάβηση σχετικά με καταγγελίες, αιτήματα, διευκρινήσεις, συμφωνίες, αδελφοποιήσεις (πολλοί αυτόνομοι εξεγερμένοι δήμοι των Ζαπατίστας διατηρούν σχέσεις με δήμους άλλων χωρών, κυρίως της Ιταλίας). Το ότι οι αυτόνομοι δήμοι ζήτησαν από τον EZLN να εκτελεί χρέη αντιπροσώπου οφείλεται στο γεγονός ότι έχοντας εισέλθει σε ένα ανώτερο διευρυμένο επίπεδο οργάνωσης η δημοσιοποίηση αφορούσε πλέον περισσότερες της μίας κοινότητας. Γι' αυτό και συμφωνήθηκε να είναι ο EZLN αυτός που θα παρουσιάζει την είδηση των πραγματοποιούμενων αλλαγών.

Τα προβλήματα των αυτόνομων αρχών την προηγούμενη περίοδο μπορούν να χωριστούν σε δύο κατηγορίες: αυτά που αφορούν τη σχέση τους με την εγχώρια και διεθνή «κοινωνία των πολιτών» και αυτά που σχετίζονται με την αυτοδιακυβέρνηση, δηλαδή τη σχέση τους με τις υπόλοιπες ζαπατιστικές και μη κοινότητες.

Το βασικό πρόβλημα στη σχέση τους με τη διεθνή και εγχώρια «κοινωνία των πολιτών» έγκειται στην ασύμμετρη ανάπτυξη των αυτόνομων δήμων, των κοινοτήτων που τους αποτελούν ή ακόμη και των οικογενειών που ζουν σε αυτές. Οι πιο γνωστοί δηλαδή αυτόνομοι δήμοι (π.χ. οι έδρες των νεκρών πια Aguascalientes) ή και οι πιο προσιτοί (οι πιο κοντινοί δηλαδή σε αστικά κέντρα ή στο οδικό δίκτυο) δέχονται περισσότερα προγράμματα και περισσότερη στήριξη. Το ίδιο συμβαίνει και με τις

κοινότητες. Οι πιο γνωστές αλλά και αυτές που βρίσκονται κοντά στο οδικό δίκτυο απολαμβάνουν μεγαλύτερης προσοχής από τις ομάδες της «κοινωνίας των πολιτών».

Όσον αφορά τις ζαπατιστικές οικογένειες, αυτό που συνήθως συμβαίνει είναι ότι μέλη της «κοινωνίας των πολιτών» που επισκέπτονται κάποια κοινότητα ή συμμετέχουν σε προγράμματα ή εγκαθίστανται στους «καταυλισμούς ειρήνης» αποκτούν πιο στενές σχέσεις με μία ή και περισσότερες οικογένειες της κοινότητας. Φυσικά, είτε μέσω ανάθεσης προνομιακών ρόλων είτε μέσω δώρων και ιδιαίτερης προσοχής, οι οικογένειες αυτές πλεονεκτούν έναντι των υπολοίπων, αν και όλες είναι ζαπατιστικές. Συμβαίνει, επίσης, αυτοί που έχουν αυξημένη επαφή με τα μέλη της «κοινωνίας των πολιτών», λόγω της θέσης που κατέχουν στην κοινότητα, τον αυτόνομο δήμο, την περιφέρεια ή τη ζώνη, να δέχονται ιδιαίτερη μεταχείριση ή και δώρα που δίνουν στην κοινότητα τροφή για σχολία και δεν συμβαδίζουν με τη ζαπατιστική λογική που θέλει τον καθένα «να παίρνει αυτό που αναλογεί στις ανάγκες του».

Πρέπει να ξεκαθαρίσω ότι δεν μιλάμε για μια διεστραμμένη σχέση ούτε γι' αυτό που κάποιος, κάποτε με στόμφο αποκάλυψε «καλοπροαίρετη αντεπανástαση», αλλά για κάτι που προκύπτει με φυσικό τρόπο στο πλαίσιο των ανθρώπινων σχέσεων. Ωστόσο, αν δεν υπάρχει εξισορρόπηση της προνομιακής αυτής μεταχείρισης, μπορεί να κλονιστεί η ισορροπία στη ζωή της κοινότητας.

Όσον αφορά τώρα τις σχέσεις με τις υπόλοιπες ζαπατιστικές κοινότητες, η αρχή του «να κυβερνάς υπακούοντας» εφαρμόζεται αδιακρίτως. Οι αρχές οφείλουν να επιβλέπουν την τήρηση των συμφωνιών ανάμεσα στις κοινότητες και οι αποφάσεις τους πρέπει να κοινοποιούνται σε τακτά χρονικά διαστήματα, ενώ η βαρύτητα του συλλογικού και η «διάδοση της φωνής» που ισχύει σε όλες τις κοινότητες είναι ένας διαρκής έλεγχος που δύσκολα παρακάμπτεται. Ακόμη κι έτσι υπάρχουν περιπτώσεις ατόμων που επιλέγουν την κοροϊδία και τη διαφθορά, όχι όμως για πολύ. Δεν είναι άλλωστε δυνατόν στις κοινότητες να κουκουλωθεί ο αθέμιτος πλουτισμός. Ο υπεύθυνος τότε τιμωρείται αναγκαζόμε-

νος να επιστρέψει στην κοινότητα και να μοιραστεί αυτό που άδικα της στέρπσε.

Όταν κάποια αρχή ξεφεύγει, διαφθείρεται ή, όπως λέμε εδώ, «τη δέρνει η τεμπελιά», απομακρύνεται από τα καθήκοντά της για να αντικατασταθεί από κάποια άλλη. Στις ζαπατίστικες κοινότητες η συμμετοχή στα καθήκοντα των αρχών δεν αμείβεται (την περίοδο κατά την οποία ένα άτομο συμμετέχει στις αρχές δέχεται τη βοήθεια της κοινότητας απλώς για να συντηρείται) καθώς εκλαμβάνεται ως «εργασία προς όφελος της κοινότητας» και μάλιστα κυκλική. Δεν είναι σπάνιο μάλιστα να χρησιμοποιηθεί από την κοινότητα και ως μέσο τιμωρίας της οκνηρίας ή της αδιαφορίας κάποιου μέλους της – για παράδειγμα όταν κάποιος λείπει συχνά από τις συνελεύσεις της κοινότητας, τιμωρείται με το να του ανατίθεται κάποιος ρόλος εκπροσώπου του δήμου ή υπεύθυνου του εκίδο.

Αυτός ο τρόπος «αυτοδιακυβέρνησης» (που εδώ ακροθιγώς αναφέρω) δεν είναι ούτε ανακάλυψη ούτε συνεισφορά του EZLN. Κρατάει από πολύ πιο παλιά, και όταν γεννήθηκε ο EZLN λειτουργούσε ήδη από καιρό, αν και περιοριζόταν σε επίπεδο κοινότητας.

Ήταν βεβαίως η ραγδαία επέκταση της επιρροής του EZLN (που όπως ήδη ανέφερα έλαβε χώρα στα τέλη της δεκαετίας του '80) που ώθησε το πέρασμα αυτής της πρακτικής από τοπικό σε περιφερειακό επίπεδο. Λειτουργώντας στη βάση τοπικών υπευθύνων (επιφορτισμένων δηλαδή με την οργάνωση της κάθε κοινότητας), υπεύθυνων περιφέρειας (μιας ομάδας κοινοτήτων) και ζώνης (μιας ομάδας περιοχών), ο EZLN είδε ότι εντελώς αβίαστα και φυσικά όποιος δεν ανταποκρινόταν στις ευθύνες του αντικαθίστατο από κάποιον άλλο. Αν και σε αυτή την περίπτωση, δεδομένου ότι μιλάμε για πολιτικοστρατιωτική οργάνωση, η διοίκηση έπαιρνε την τελική απόφαση.

Θέλω να πω δηλαδή ότι, κατά κάποιον τρόπο, η στρατιωτική οργάνωση του EZLN «μόλυνε» μια παράδοση δημοκρατίας και αυτοδιακυβέρνησης. Ο EZLN ήταν, θα μπορούσαμε να πούμε, ένα από τα αντιδημοκρατικά στοιχεία σε μια σχέση άμεσης κοινοτικής δημοκρατίας (άλλο αντιδημοκρατικό στοιχείο είναι η εκκλησία, αλλά αυτό είναι ένα άλλο θέμα).

Από τότε που άρχισαν να λειτουργούν οι αυτόνομοι δήμοι, η αυτοδιακυβέρνηση όχι μόνο διευρύνεται πέρα από το τοπικό

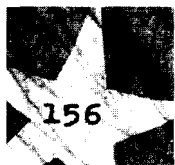
επίπεδο, αλλά ξεφεύγει (πάντα με ενστικτώδη τρόπο) από τη «σκιά» της στρατιωτικής δομής. Όσον αφορά λοιπόν την ανάθεση ή αποπομπή των αυτόνομων αρχών, ο EZLN δεν έχει απολύτως καμία ανάμειξη, πέρα από το να επισημαίνει, δεδομένου ότι από θέση αρχής δεν αγωνίζεται για την κατάκτηση της εξουσίας, πως κανένας από τους διοικητές του ή τα μέλη της Επαναστατικής Παράνομης Επιτροπής Ιθαγενών δεν θα καταλαμβάνει θέσεις εξουσίας στην κοινότητα ή στους αυτόνομους δήμους. Αυτοί που αποφασίζουν να συμμετάσχουν στις αυτόνομες κυβερνήσεις θα πρέπει να εγκαταλείπουν αυτομάτως τα οργανωτικά τους καθήκοντα στον EZLN.

Δεν θα μακρηγορήσω σχετικά με τη λειτουργία των Αυτόνομων Συμβουλίων, αυτά άλλωστε λειτουργούν με δικό τους εγγυημένο τρόπο, όπως μπορούν να επιβεβαιώσουν πολλοί μάρτυρες (μέλη της διεθνούς και εγχώριας «κοινωνίας των πολιτών») που τα έχουν δει σε δράση και έχουν συνεργαστεί απευθείας μαζί τους.

Δεν θα ήθελα ωστόσο να δώσω την εντύπωση πως όλα λειτουργούν με τέλειο τρόπο και να τα εξιδανικεύσω. Το «να κυβερνάς υπακούοντας» στα ζαπατίστικα εδάφη αποτελεί έναν προσανατολισμό από τον οποίο δεν λείπουν τα σκαμπανεβάσματα, οι αντιφάσεις και οι παρεκκλίσεις, δεν παύει να είναι όμως ο κυρίαρχος. Το ότι έχει λειτουργήσει προς όφελος των κοινοτήτων φαίνεται από το γεγονός ότι αυτές κατάφεραν να επιβιώσουν σε συνθήκες διωγμού, εκθρόνωσης και φτώχειας από τις χειρότερες που συναντά κανείς στην ιστορία του κόσμου. Και όχι μόνο αυτό. Τα αυτόνομα συμβούλια έφεραν με την ουσιαστική βοήθεια της «κοινωνίας των πολιτών» εις πέρας ένα γιγαντιαίο έργο: να δημιουργήσουν τις υλικές συνθήκες που στήριξαν την αντίσταση.

Επιφορτισμένα να κυβερνούν μια εξεγερμένη περιοχή, χωρίς καμία καθεστωτική στήριξη και υπό καθεστώς διαρκών διωγμών και εκθροικών παρενοχλήσεων, τα αυτόνομα συμβούλια εστίασαν τις προσπάθειές τους σε δύο βασικά ζητήματα: την υγεία και την παιδεία.

Όσον αφορά την υγεία δεν περιορίστηκαν στην κατασκευή κλινικών και φαρμακείων (πάντα με την υποστήριξη της διεθνούς κοινότητας, ας μην το ξεχνάμε), αλλά φρόντισαν για την εκπαίδευση υπεύθυνων για θέματα υγείας και τη διατήρηση

μόνιμων εκστρατειών πληροφόρησης πάνω σε θέματα υγιεινής της κοινότητας και πρόληψης ασθενειών.

Κάποτε, σε μια από αυτές τις εκστρατείες, κόντεψα να κριθώ από τη συνέλευση (δεν ξέρω αν γνωρίζετε τι σημαίνει το να κριθείς από τη συνέλευση, αλλά αν όχι, αρκεί να σας πω ότι η κόλαση πρέπει να είναι κάτι παρόμοιο) και να με «κοιτάξει» η κοινότητα (πράγμα που σημαίνει πως η κοινότητα σε «κοιτάει», αλλά με ένα από αυτά τα βλέμματα που προκαλούν σύγκρουση, ένα είδος καθαρτηρίου). Ήταν νομίζω στη Realidad, εγώ ήμουν περαστικός και διανυκτέρευσα σε έναν από τους καταυλισμούς που έχουν στήσει οι σύντροφοι γι' αυτό το σκοπό. Εκείνη την ημέρα πέρασε η επιτροπή υγείας της κοινότητας για να επιθεωρήσει τα αποχωρητήρια των σπιτιών (είχε συμφωνηθεί τα αποχωρητήρια να καλύπτονται τακτικά με ασβέστη ή στάχτη ώστε να αποφευχθεί η διάδοση ασθενειών). Το δικό μας αποχωρητήριο δεν είχε όπως καταλαβαίνετε ούτε ασβέστη ούτε στάχτη. Τα μέλη της επιτροπής υγείας μου είπαν ευγενικά: «Σύντροφε Subcomandante Insurgente Marcos, κατόπιν συμφωνίας της κοινότητας, επιθεωρούμε τα αποχωρητήρια, και το δικό σας δεν έχει ούτε ασβέστη ούτε στάχτη, γι' αυτό και πρέπει να βάλετε, και αύριο θα έρθουμε να δούμε αν το έχετε κάνει». Εγώ άρχισα να ψελλίζω κάτι σχετικά με το ταξίδι μου, το κουτσό μου άλογο, τις ανακοινώσεις, τις στρατιωτικές κινήσεις, τους παραστρατιωτικούς και ούτε θυμάμαι τι άλλο. Η επιτροπή υγείας με άκουσε υπομονετικά μέχρι που σώπασα και μετά μου είπαν απλώς «Τελειώσαμε σύντροφε Subcomandante Insurgente Marcos». Φυσικά την επόμενη μέρα, όταν ξαναπέρασε η επιτροπή υγείας, η τουαλέτα μου είχε ασβέστη, στάχτη και άμμο, και θα είχε και τσιμέντο αν είχα βρει. Μόνο που δεν τη σφράγισα δηλαδή.

Όσον αφορά την παιδεία, εδώ που ποτέ δεν υπήρχαν ούτε σχολεία ούτε δάσκαλοι, τα αυτόνομα συμβούλια (πάντα με την υποστήριξη της «κοινωνίας των πολιτών», δεν θα κουραστώ να το επαναλαμβάνω) κατασκεύασαν σχολεία, επιμόρφωσαν παιδα-

γωγούς και σε μερικές μάλιστα περιπτώσεις δημιούργησαν ακόμη και ένα νέο δικό τους εκπαιδευτικό και παιδαγωγικό περιεχόμενο. Αλφαβητάρια και βιβλία με κείμενα ετοιμάστηκαν από μέλη των Αυτόνομων Συμβουλίων και παιδαγωγούς, μαζί με μέλη της «κοινωνίας των πολιτών» που είναι εξοικειωμένα με αυτά τα θέματα. Σε μερικές περιοχές (όχι βέβαια σε όλες) επιτεύχθηκε ήδη η είσοδος στην εκπαίδευση των κοριτσιών, τα οποία παραδοσιακά δεν είχαν πρόσβαση στη γνώση. Αν και έχει πια κατακτηθεί το να μην πουλιούνται οι γυναίκες, που είναι πλέον ελεύθερες να διαλέγουν μόνες τους το ταίρι τους, εξακολουθεί να υπάρχει στη γη των ζαπατίστας αυτό που οι φεμινίστριες αποκαλούν «σεξιστικές διακρίσεις». Ο λεγόμενος «επαναστατικός νόμος για τις γυναίκες» απέχει ακόμη αρκετά από το να εφαρμοστεί.

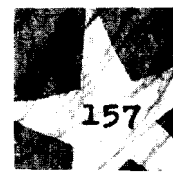
Για να συνεχίσω σχετικά με την εκπαίδευση, σε ορισμένα μέρη οι ζαπατιστικές βάσεις έχουν έλθει σε συμφωνία με δασκάλους που πρόσκεινται στο δημοκρατικό τμήμα του συνδικάτου των διδασκάλων¹ (αυτούς δηλαδή που δεν συντάσσονται με την Gordillo²) ζητώντας τους να μη δρουν αντεπαναστατικά και να σέβονται το πρόγραμμα που προτείνουν τα αυτόνομα συμβούλια. Σαν γνήσιοι ζαπατίστας, οι δημοκρατικοί αυτοί δάσκαλοι δέχτηκαν τη συμφωνία και την εφάρμοσαν πλήρως.

Βέβαια ούτε οι υπηρεσίες υγείας ούτε αυτές της εκπαίδευσης περιλαμβάνουν όλες τις ζαπατιστικές κοινότητες, αλλά ένα μεγάλο μέρος αυτών, η πλειοψηφία, μπορεί πλέον να βρει ένα φάρμακο, να νοσηλευτεί σε περίπτωση αρρώστιας ή να μεταφερθεί στην πόλη με κάποιο αυτοκίνητο, σε περίπτωση σοβαρών ασθενειών ή ατυχημάτων. Πρωτοβάθμια εκπαίδευση παρέχεται σχεδόν σε όλες τις κοινότητες, ενώ μία περιοχή διαθέτει ήδη ένα αυτόνομο γυμνάσιο από το οποίο αποφοιτεί όπου να 'ναι μια νέα γενιά αποτελούμενη από ιθαγενείς άντρες και –προσέξτε το αυτό– γυναίκες.

Πριν από μερικές μέρες μού έδειξαν τα απολυτήρια σπουδών

1 Αναφέρεται στο τμήμα sección XVIII του SNTE (Εθνικό Συνδικάτο Εργαζομένων στην Εκπαίδευση) της πολιτείας Michoacan, το οποίο αγωνίζεται για την αύξηση του προϋπολογισμού για την παιδεία, τη βελτίωση των συνθηκών εργασίας και του γνωστικού αντικείμενου, τη δημιουργία περισσότερων σχολείων και ενάντια στις ιδιωτικοποιήσεις και στα νεοφιλελεύθερα προγράμματα των εκάστοτε κυβερνήσεων. Έχουν πολλές φορές εκφράσει την αλληλεγγύη τους σε κινήματα εντός και εκτός του χώρου της εκπαίδευσης, όπως π.χ. στην απεργία των φοιτητών του UNAM, στις διεκδικήσεις των ιθαγενών και των αγροτών κ.ά. Πολλές φορές έχουν έρθει σε σύγκρουση με τα κυβερνητικά συνδικάτα στο χώρο της εκπαίδευσης.

2 Elba Esther Gordillo: Βλέπε σημείωση 13, Πέμπτο ίχνος (σελίδα 47)

του Αυτόνομου Εξεγερμένου Ζαπατιστικού Γυμνασίου. Η ταπεινή μου γνώμη είναι ότι θα έπρεπε να φτιάχνονται από τσίχλα, γιατί πάνω πάνω γράφουν «EZLN. Εθνικοαπελευθερωτικός Ζαπατιστικός Στρατός», και μετά (σε καστιλιάνικα και trotzί!) «Το αυτόνομο εξεγερμένο ζαπατιστικό εκπαιδευτικό σύστημα εθνικής απελευθέρωσης [αναφέρεται σε αυτό που λειτουργεί στα Υψίπεδα (Los Altos), αφού σε άλλες ζώνες υπάρχουν άλλα εκπαιδευτικά συστήματα] βεβαιώνει ότι ο-η μαθητής-τρια τάδε φοίτησε ικανοποιητικώς στις τρεις τάξεις του Αυτόνομου Γυμνασίου, βάσει του προγράμματος και των σχεδίων του ESRAZ (Αυτόνομο Εξεγερμένο Ζαπατιστικό Γυμνάσιο) «1η Ιανουαρίου 1994», και με βαθμό... Γί αυτό και το εκπαιδευτικό μας σύστημα αναγνωρίζει την προσπάθειά του-της, τη συμβολή του-της στον αγώνα αντίστασης και τον-την καλεί να μοιραστεί με την κοινότητα αυτό που η κοινότητα του-της προσέφερε». Και παρακάτω: «Για μια παιδεία απελευθερωτική! Για μια παιδεία επιστημονική και λαϊκή! Τίθεμαι στην υπηρεσία του λαού μου». Γί αυτό και σε περίπτωση δίωξης, ο-η μαθητής-τρια όχι μόνο δεν θα μπορεί να το επιδείξει, αλλά θα χρειαστεί να το καταπιεί, οπότε είναι καλύτερο κι από τσίχλα. Περιλαμβάνει ακόμη και πίνακα βαθμολογίας (τιτλοφορείται «αναγνώριση») όπου αναγράφονται τα μαθήματα (στην πραγματικότητα πρόκειται για τομείς). Ανθρωπισμός, Αθλητική Αγωγή, Καλλιτεχνικά, Εμβάθυνση στην Πραγματικότητα, Κοινωνικές Επιστήμες, Φυσικές Επιστήμες, Εμβάθυνση στη Μητρική Γλώσσα, Επικοινωνία, Μαθηματικά, Παραγωγή και Υπηρεσίες στην Κοινότητα. Υπάρχουν μόνο δύο βαθμοί αξιολόγησης για κάθε τομέα. «Π» (προήχθη) και «ΔΠ» (δεν προήχθη). Ξέρω ότι τα «ΔΠ» έξω στον κόσμο μπορεί να θιχτούν, αλλά εγώ δεν μπορώ να κάνω τίποτε γί αυτό μια και, όπως είπαμε, οι αυτόνομοι είναι αυτόνομοι.

Η εκπαίδευση είναι δωρεάν και οι «επιτροπές εκπαίδευσης» προσπαθούν (επαναλαμβάνω με τη βοήθεια της «κοινωνίας των πολιτών») να εξασφαλίσουν ένα τετράδιο και ένα μολύβι για κάθε μαθητή χωρίς να χρειαστεί να το πληρώσει.

Και η περίθαλψη, όμως, γίνεται προσπάθεια να είναι δωρεάν. Σε μερικές ζαπατιστικές κλινικές, μάλιστα, οι σύντροφοι δεν χρειάζεται να πληρώσουν ούτε για την επίσκεψη, ούτε για τα φάρμακα, ούτε για εγχειρήσεις (αν αυτές είναι απαραίτητες και μπορούν να πραγματοποιηθούν υπό τις ισχύουσες συνθήκες),

ενώ στις υπόλοιπες χρεώνονται μόνο το κόστος των φαρμάκων και όχι την επίσκεψη ή την περίθαλψη. Οι κλινικές μας λειτουργούν με την άμεση στήριξη και συμμετοχή ειδικευμένων, χειρουργών, γιατρών, νοσοκόμων, τόσο από την εγχώρια και διεθνή «κοινωνία των πολιτών» όσο και από φοιτητές και ασκούμενους ιατρικής και οδοντιατρικής του UNAM και του UAM ή και άλλων πανεπιστημίων, οι οποίοι όχι απλώς δεν ζητάνε φράγκο, αλλά κάποιες φορές βάζουν και από την τσέπη τους.

Ξέρω ότι κάποιοι θα σκεφτούν ότι όλο αυτό θυμίζει κυβερνητική ανακοίνωση και το μόνο που λείπει είναι να σας πω ότι «ο αριθμός των φτωχών έχει μειωθεί», ή κάτι ανάλογο σε στιλ Fox. Αλλά όχι, εδώ ο αριθμός των φτωχών έχει αυξηθεί, αφού έχει αυξηθεί και ο αριθμός των ζαπατίστας, κι αυτά τα δύο πάνε μαζί.

Γί αυτό και πρέπει να σημειώσω ότι όλα αυτά λαμβάνουν χώρα σε συνθήκες ακραίας φτώχειας, ελλείψεων και περιορισμένων τεχνικών και γνώσεων, με μια κυβέρνηση που κάνει ό,τι μπορεί για να μπλοκάρει τα προγράμματα που προέρχονται από άλλες χώρες.

Πριν από λίγο καιρό συζητούσα με κάποιους από την «κοινωνία των πολιτών» που μου διηγούνταν τι πέρασαν για να φέρουν έναν ηλιακό καταψύκτη. Το πρόγραμμα περιλάμβανε τον εμβολιασμό παιδιών, αλλά οι περισσότερες κοινότητες δεν διαθέτουν ηλεκτρικό ρεύμα, ή αν έχουν, δεν έχουν καταψύκτη. Στον καταψύκτη θα επέτρεπε να συντηρηθούν τα εμβόλια μέχρι να εμβολιαστούν αυτοί που τα χρειάζονταν. Λοιπόν, για να καταφέρουν να φέρουν τον εν λόγω καταψύκτη, χρειάστηκε να κινηθούν ένα σωρό γραφειοκρατικές διαδικασίες, για να αποδειχθεί τελικά ότι υπήρχε μόνο ένας οργανισμός που μπορούσε να φέρει από το εξωτερικό ό,τι και όποτε ήθελε. Το ίδρυμα «Vamos Mexico» της Martha Sahagun de Fox. Εννοείται ότι δεν κατέφυγαν σε αυτό το «διαφημιστικό γραφείο». Οι όλες διαδικασίες ολοκληρώθηκαν τελικά μετά από πολύ κόπο, ο καταψύκτης, έστω και αργά, θα εγκατασταθεί και θα μπορούν να διατίθενται εμβόλια.

Εκτός από τα ζητήματα της υγείας και της εκπαίδευσης, τα αυτόνομα συμβούλια εξετάζουν και τα προβλήματα γης, δουλειάς και εμπορικής διάθεσης των προϊόντων, όπου και σημειώνεται κάποια πρόοδος. Συζητούν επίσης ζητήματα κατοικίας και

διατροφής, όπου είμαστε πολύ πίσω. Τα πράγματα είναι λίγο καλύτερα σε θέματα πολιτισμού και πληροφόρησης. Όσον αφορά τον πολιτισμό η προσπάθεια επικεντρώνεται στην προστασία της γλώσσας και των πολιτιστικών παραδόσεων. Όσον αφορά την ενημέρωση, μέσω των διαφόρων σταθμών του ζαπατιστικού ραδιοφώνου, εκπέμπονται ειδήσεις στη μητρική μας γλώσσα. Επίσης, τακτικά και σε εναλλαγή με μουσική κάθε είδους, μεταδίδονται μηνύματα που παρακινούν τους άντρες να σέβονται τις γυναίκες τους και καλούν τις γυναίκες να οργανωθούν και να απαιτήσουν το σεβασμό των δικαιωμάτων τους. Και φυσικά η κάλυψη που είχαμε από τον πόλεμο στο Ιράκ ήταν πολύ ανώτερη αυτής του CNN - πράγμα το οποίο, εδώ που τα λέμε, δεν λείει και πολλά...

Τα αυτόνομα συμβούλια διαχειρίζονται επίσης θέματα δικαιοσύνης. Τα αποτελέσματα είναι αρκετά διαφορετικά από περιοχική σε περιοχή. Έτσι, σε κάποια μέρη (όπως στο San Andres Sakamchen de los Robres) ακόμη και οι πριίστες καταφεύγουν στις αυτόνομες αρχές, καθώς όπως λένε, «πράγματι ασχολούνται και λύνουν προβλήματα». Σε κάποιες άλλες περιοχές, όπως θα εξηγήσω ακολούθως, παρουσιάζονται προβλήματα.

Αν η σχέση των αυτόνομων συμβουλίων με τις ζαπατιστικές κοινότητες είναι γεμάτη από αντιφάσεις, φανταστείτε πόσο συγκρουσιακή είναι η σχέση τους με τις μη ζαπατιστικές κοινότητες.

Τα γραφεία των ΜΚΟ υπεράσπισης ανθρωπίνων δικαιωμάτων (καθώς και η κεντρική διοίκηση του EZLN) δέχονται κάποιες καταγγελίες εις βάρος των ζαπατίστας για υποτιθέμενη παραβίαση ανθρωπίνων δικαιωμάτων, αδικίες και αυθαιρεσίες. Οι καταγγελίες που δέχεται ο EZLN στέλνονται στις επιτροπές κάθε ζώνης ώστε να ερευνηθούν κατά πόσο είναι αληθείς και, σε περίπτωση που είναι, να προσπαθήσουν να επιλύσουν το πρόβλημα φέρνοντας σε επικοινωνία τις αντιδικούσες πλευρές με σκοπό να συμφωνήσουν.

Όσον αφορά όμως τις καταγγελίες στους οργανισμούς υπεράσπισης ανθρωπίνων δικαιωμάτων, υπάρχουν αμφιβολίες και σύγχυση, αφού δεν είναι σαφές σε ποιον πρέπει να απευθυνθούν. Στον EZLN ή στα αυτόνομα συμβούλια;

Και έχουν δίκιο (τα μέλη των εν λόγω οργανώσεων) αφού αυτό το ζήτημα δεν είναι ξεκαθαρισμένο. Υπάρχει επίσης ένα

ζήτημα διαφορών ανάμεσα στο νομικό δίκαιο και στα λεγόμενα «ήθη και έθιμα» (όπως τα αποκαλούν οι ειδικοί επί του θέματος) ή αλλιώς στο «δρόμο της καλής σκέψης» (όπως τον αποκαλούμε εμείς). Αυτό το τελευταίο μπορεί να λυθεί μόνο από ανθρώπους που έχουν αναγάγει την υπεράσπιση των ανθρωπίνων δικαιωμάτων σε ζήτημα ζωής ή, όπως στην περίπτωση της Digna Ochoa (που μπορεί για τον ειδικό εισαγγελέα να μην ήταν παρά μια γραφιάς, λες και το να είσαι γραφιάς δεν αξίζει μία, αλλά για τους πολιτικά διωκόμενους ήταν μια αγωνίστρια), σε ζήτημα θανάτου. Όσο για την αποσαφήνιση του σε ποιον πρέπει να απευθύνονται για τις προς επίλυση διαφορές, αυτή είναι δουλειά των ζαπατίστας. Και σύντομα θα γίνει γνωστή η απόφασή τους.

Δεν είναι λοιπόν καθόλου λίγα ή ασήμαντα τα προβλήματα που αντιμετωπίζει η ιθαγενική αυτονομία στα ζαπατιστικά εδάφη. Προκειμένου κάποια από αυτά να επιλυθούν, έχουν πραγματοποιηθεί σημαντικές αλλαγές στη δομή και τη λειτουργία της. Αλλά γι' αυτά θα μιλήσουμε αργότερα, αφού σκοπός μου τώρα ήταν να σας δώσω μια σύντομη εικόνα του πού βρισκόμαστε.

Η μακροσκελής αυτή επεξήγηση οφείλεται στο ότι η οικοδόμηση της ιθαγενικής αυτονομίας δεν είναι έργο αποκλειστικά των ζαπατίστας. Μπορεί η γενική κατεύθυνση αυτής της διαδικασίας να δίνεται αποκλειστικά από τις κοινότητες, η πραγματοποίησή της όμως στηρίχτηκε από πολλούς και πολλές ακόμη.

Μπορεί ο ξεσηκωμός της 1ης Ιανουαρίου του 1994 να βασίστηκε στη συνωμοτική συμενοχή δεκάδων χιλιάδων ιθαγενών, η κατάκτηση όμως της αυτονομίας στην εξεγερμένη αυτή γη πραγματοποιήθηκε χάρη στη συμενοχή εκατοντάδων χιλιάδων ανθρώπων διαφορετικών χρωμάτων, εθνοικοτήτων, πολιτισμών, γλωσσών και, εν τέλει, κόσμων.

Αυτοί και αυτές είναι που με τη βοήθειά τους έκαναν δυνατή (μόνο για καλό γιατί το κακό είναι αποκλειστικά δική μας ευθύνη) όχι βέβαια την ικανοποίηση των διεκδικήσεων των εξεγερμένων ιθαγενών ζαπατίστας, αλλά σίγουρα τη μικρή βελτίωση των συνθηκών ζωής τους και κυρίως την επιβίωση και ανάπτυξη μιας ακόμη, ίσως ασήμαντης, εναλλακτικής ενάντια σε έναν κόσμο που αποκλείει όλους τους «άλλους», δηλαδή τους ιθαγενείς, τους νέους, τις γυναίκες, τα παιδιά, τους μετανάστες,

ΜΕΡΟΣ ΕΚΤΟ: Η ΚΑΛΗ ΔΙΑΚΥΒΕΡΝΗΣΗ

Σε καθένα από τα πέντε Caracol που όπου να 'ναι θα γεννηθούν στην εξεγερμένη γη των ζαπατίστας η δουλειά προχωρά με εντατικούς ρυθμούς, ώστε να είναι όλα έτοιμα (ή, όπως είπε κι ένας σύντροφος από την επιτροπή, «να είναι όλα κάπως έτοιμα, όχι ακριβώς, αλλά μάλλον αρκετά»). Περισσότερο με ενθουσιασμό παρά με γνώση χτίζουμε, βάφουμε (ή ξαναβάφουμε) τις κατασκευές, καθαρίζουμε, τακτοποιούμε, αναδιοργανώνουμε. Ένα διαρκές σφυροκόπημα, πριόνισμα και σκάψιμο, μια διαρκής σπορά νχέι στα βουνά του νοτιοανατολικού Μεξικού, με μουσική υπόκρουση που ποικίλλει από μέρος σε μέρος. Αλλού ας πούμε είναι οι «Low Bukis» και οι «Los Temerarios» και αλλού οι «Los Tigres del Norte» και οι «El Duetto Castillo», πιο πέρα οι «Filiberto Remigio», «Los Nakos», «Gabino Palomares» και «Oscar Chavez» και παραδίπλα οι «Maderas Rebeldes» (ένα ζαπατιστικό συγκρότημα το οποίο περιέργως κάνει άλματα στο τοπικό hit parade – αν και δεν έχω εξακριβώσει κατά πόσο τα κάνει προς τα πάνω ή προς τα κάτω).

Σε κάθε caracol διακρίνεται καθαρά μια νέα κατασκευή, το λεγόμενο «Σπίτι της Επιτροπής Καλής Διακυβέρνησης». Καθώς φαίνεται, θα υπάρχει μία «Επιτροπή Καλής Διακυβέρνησης» σε κάθε ζώνη. Πρόκειται για μια οργανωτική προσπάθεια των κοινοτήτων, με σκοπό όχι μόνο την αντιμετώπιση των προβλημάτων που προκύπτουν από την αυτονομία, αλλά και τη δημιουργία αμεσότερων συνδέσεων ανάμεσα σε αυτές και τον υπόλοιπο κόσμο. Γι' αυτό, λοιπόν:

Για να αποφευχθεί η ασύμμετρη ανάπτυξη των αυτόνομων κοινοτήτων και δήμων,

για να μεσολαβούν στις διαμάχες που ενδέχεται να προκύπτουν ανάμεσα σε αυτόνομους δήμους ή και ανάμεσα σε αυτόνομους και κυβερνητικούς δήμους,

για να εξετάζουν τις καταγγελίες για τυχόν παραβιάσεις ανθρωπίνων δικαιωμάτων, διαμαρτυρίες και παρατυπίες εναντίον των αυτόνομων συμβουλίων, να ερευνούν το κατά πόσο είναι αληθινές, να υποδεικνύουν στα αυτόνομα εξεγερμένα συμβούλια τον τρόπο διόρθωσης αυτών των λαθών και να επιτηρούν τη σωστή επίλυσή τους,

για να επιτηρούν την πραγματοποίηση των κοινοτικών προγραμμάτων και εργασιών στους αυτόνομους εξεγερμένους δήμους των ζαπατίστας, εξασφαλίζοντας την τήρηση των χρονοδιαγραμμάτων και των μεθόδων που έχουν συμφωνηθεί από τις κοινότητες, και για να προωθούν τη στήριξη των κοινοτικών προγραμμάτων στους αυτόνομους εξεγερμένους δήμους των ζαπατίστας,

για να επιτηρούν την τήρηση των νόμων που κατόπιν συμφωνίας με τις κοινότητες ισχύουν στους αυτόνομους εξεγερμένους δήμους των ζαπατίστας,

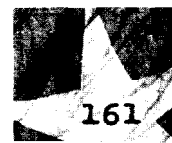
για να υποδέχονται και να καθοδηγούν τα μέλη της εγχώριας και διεθνούς κοινωνίας των πολιτών που επισκέπτονται τις κοινότητες, να προωθούν παραγωγικά προγράμματα, να εγκαθιστούν «καταυλισμούς ειρήνης», να πραγματοποιούν έρευνες (που να έχουν φυσικά κάποιο όφελος για την κοινότητα) και οποιαδήποτε άλλη δραστηριότητα επιτρέπεται στις εξεγερμένες κοινότητες,

για να προωθούν και να εγκρίνουν σε συμφωνία με το CCRICG του EZLN τη συμμετοχή συντρόφων και συντροφισσών από τους αυτόνομους εξεγερμένους δήμους σε δραστηριότητες και γεγονότα έξω από τις εξεγερμένες κοινότητες, και για να επιλέγουν και να προετοιμάζουν αυτούς/ές τους/τις συντρόφους/ισσες,

συνοπτικά, προκειμένου να εξασφαλίζουν ότι στην εξεγερμένη γη των ζαπατίστας όποιος κυβερνά, κυβερνά υπακούοντας, θα δημιουργηθούν στις 9 Αυγούστου του 2003 οι λεγόμενες Επιτροπές Καλής Διακυβέρνησης.

Η έδρα των Επιτροπών θα βρίσκεται στα Caracol. Σε κάθε εξεγερμένη ζώνη αντιστοιχεί μία Επιτροπή που θα αποτελείται από έναν ή δύο εκπροσώπους κάθε αυτόνομου συμβουλίου της ζώνης αυτής.

Θα συνεχίσουν να υπάγονται αποκλειστικά στη δικαιοδοσία της διοίκησης των αυτόνομων εξεγερμένων δήμων των ζαπατίστας τα εξής: η απονομή δικαιοσύνης, η υγεία, η εκπαίδευση, η κατοικία, η γη, η εργασία, η διατροφή, το εμπόριο, η πληροφόρηση, ο πολιτισμός και οι μεταφορές σε τοπικό επίπεδο.

Η Παράνομη Επαναστατική Επιτροπή Ιθαγενών (CCRI) θα επιτρέπει σε κάθε ζώνη τη λειτουργία των Επιτροπών Καλής Διακυβέρνησης, ώστε να αποφευχθούν περιπτώσεις διαφθοράς, αδιαλλαξίας, αυθαιρεσιών, αδικίας και παρεκκλίσεων από τη ζαπατιστική αρχή του «να κυβερνάς υπακούοντας».

Κάθε Επιτροπή Καλής Διακυβέρνησης έχει και το όνομά της, επιλεγμένο από τα αντίστοιχα αυτόνομα συμβούλια.

Η Επιτροπή Καλής Διακυβέρνησης της Selva Fronteriza (από το Marques de Comillas, την περιοχή Montes Azules και όλους τους δήμους στα σύνορα με τη Γουατεμάλα μέχρι την Tarachula) ονομάζεται «Προς την Ελπίδα» και αποτελείται από τους αυτόνομους δήμους «General Emiliano Zapata», «San Pedro de Michoacan», «Ελευθερία των λαών Μάγια» και «Γη και Ελευθερία».

Η Επιτροπή Καλής Διακυβέρνησης Tzots Choj (περιλαμβάνει μέρος των εδαφών όπου βρίσκονται οι κυβερνητικοί δήμοι Ocosingo, Altamirano, Chanal, Oxchuc, Huixtan, Chilon, Teopisca και Amatenango del Valle) ονομάζεται «Καρδιά του Ουράνιου Τόξου της Ελπίδας» (στη γλώσσα μας: Yo't'an te xoj bil yu'un te smaliyel) και αποτελείται από τους αυτόνομους δήμους «17 Νοέμβρη»,¹ «1η Γενάρη», «Ernesto Che Guevara», «Olga Isabel», «Lucio Cabañas»,² «Miguel Hidalgo» και «Vicente Guerrero».³

Η Επιτροπή Καλής Διακυβέρνησης Selva Tzeltal (περιλαμβάνει μέρος των εδαφών του κυβερνητικού δήμου Ocosingo) ονομάζεται «Ο δρόμος του Μέλλοντος» (στη γλώσσα μας: Te s'belal lixambael) και αποτελείται από τους αυτόνομους δήμους «Francisco Gomez», «San Manuel», «Francisco Villa» και «Ricardo Flores Magon».

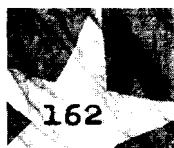
Η Επιτροπή Καλής Διακυβέρνησης της βόρειας ζώνης της Chiapas (περιλαμβάνει μέρος των εδαφών όπου βρίσκονται οι κυβερνητικοί δήμοι της βόρειας Chiapas, από το Palenque μέχρι το Amatan) ονομάζεται «Νέος σπόρος που θα βλαστήσει» (στα tzeltal Yach'il ts' unibil te yax bat'p' oluc και στα chol Tsi jiba Pakabal Micajel Polel) και αποτελείται από τους αυτόνομους δήμους «Vicente Guerrero», «Del Trabajo», «La Montana», «San Jose en Rebeldia», «La Paz», «Benito Juarez», «Francisco Villa».

Η Επιτροπή Καλής Διακυβέρνησης των Altos (υψιπέδων) της Chiapas (περιλαμβάνει μέρος των εδαφών όπου βρίσκονται οι κυβερνητικοί δήμοι των Altos της Chiapas και εκτείνεται από την Chiapa de Corzo και την Tuxtla Gutierrez μέχρι το Berriozabal Ocozocuautila και το Cintalapa) ονομάζεται «Κεντρική Καρδιά των Ζαπατίστας ενώπιον του Κόσμου» (στη γλώσσα μας: Ta olol yoon Zapatista tas tuk'il sat yelob sjunul balumil) και αποτελείται από τους αυτόνομους δήμους «San Andres Sakamchen de los

1 Στις 17 Νοεμβρίου του 1984 συγκροτήθηκε ο EZLN.

2 Lucio Cabañas Barrientos: Υπήρξε ένας από τους σημαντικότερους ένοπλους επαναστάτες της δεκαετίας του '70. Ο Lucio Cabañas, μαρξιστής-λενινιστής δάσκαλος, αποφάσισε να ακολουθήσει τον ένοπλο αγώνα το 1967, μετά τη σφαγή στο Ατογας της πολιτείας Guerrero. Συγκρότησε το «Κόμμα των Φτωχών» (Partido de los Pobres), το οποίο για περίπου επτά χρόνια κατάφερε σημαντικά χτυπήματα τόσο στον κυβερνητικό στρατό, με επιθέσεις σε τάγματα, όσο και στην κυβέρνηση του Guerrero, με την απαγωγή του κυβερνητή Ruben Figueroa Figueroa. Το «Κόμμα των Φτωχών» αγωνιζόταν ένοπλα για την καταστροφή του αστικού καπιταλιστικού κράτους και για την αντικατάστασή του από ένα προλεταριακό-εργατικό, για την κατάργηση της ατομικής ιδιοκτησίας και για την οικοδόμηση μιας κοινωνίας χωρίς εκμεταλλευτές και καταπιεσμένους. Ο Ruben Figueroa Figueroa κρατήθηκε από το Μάιο ως τον Οκτώβριο του 1974, οπότε και απελευθερώθηκε από το στρατό με μια συντονισμένη επιχείρηση, γνωστή με το όνομα «Operación Telaraña», η οποία ουσιαστικά κράτησε μέχρι τη δολοφονία του Lucio Cabañas, στις 2 Δεκεμβρίου του 1974. Η επιχείρηση αφορούσε την εξόντωση του Lucio Cabañas και των οπαδών του, τη σύλληψη των στενών του συντρόφων και την εξαφάνιση κάθε ίχνους αντάρτικου πυρήνα στην περιοχή. Η επιχείρηση του στρατού (που συνεργαζόταν με την παραστρατιωτική ομάδα «Grupo Sangre», δηλαδή «ομάδα αίμα», της οποίας επικεφαλής ήταν ο τότε λοχαγός του στρατού Humberto Quiros Hermosillo) ήταν τόσο καλά σχεδιασμένη, ώστε περιλάμβανε ακόμα και την προσέγγιση των αγροτικών και των ιθαγενικών κοινοτήτων της περιοχής (οι οποίες έβλεπαν με καλό μάτι το αντάρτικο), παρέχοντάς τους υπηρεσίες που μέχρι τότε ούτε καν τις ονειρευόντουσαν (ηλεκτρικό ρεύμα, πόσιμο νερό κ.λπ.). Έπειτα από περίπου δύο μήνες καταδίωξης του και με το στρατιωτικό κλοιό να σφίγγει συνεχώς, ο Lucio Cabañas σκοτώθηκε στις 2 Δεκεμβρίου του 1974, σε μια προσπάθεια να σπάσει την πολιορκία.

3 Vicente Ramon Guerrero Saldaña (1782-1831): Υπήρξε στρατιωτικός διοικητής στον πόλεμο της ανεξαρτησίας του Μεξικού και έγινε ιδιαίτερα δημοφιλής στο λαό μετά την ανεξαρτησία, λόγω της εχθρικής του στάσης απέναντι στους Ισπανούς γαιοκτήμονες και εμπόρους που είχαν παραμείνει στη χώρα. Έγινε πρόεδρος το 1829 και 8 μήνες μετά ανατράπηκε από τον Bustamente, συνελήφθη και εκτελέστηκε στις 14/02/1831.

Pobres», «San Juan de la Libertad», «San Pedro Polho», «Santa Catarina», «Magdalena de la Paz», «16 Φλεβάρη», «San Juan Apostol Cancuc».

Οι πρώτες επιδιώξεις των Επιτροπών Καλής Διακυβέρνησης είναι, μεταξύ άλλων, οι εξής:

Ένα: Δεν θα επιτρέπονται πλέον οι δωρεές και η οικονομική υποστήριξη εκ μέρους της διεθνούς και εγχώριας κοινωνίας των πολιτών προς μεμονωμένα άτομα ή σε συγκεκριμένη κοινότητα ή αυτόνομο δήμο. Η Επιτροπή Καλής Διακυβέρνησης θα αποφασίζει κατόπιν εκτίμησης της κατάστασης των κοινοτήτων πού είναι πιο απαραίτητο να κατευθυνθεί η υποστήριξη αυτή. Η Επιτροπή Καλής Διακυβέρνησης θα επιβάλλει σε όλα τα προγράμματα το λεγόμενο «αδελφικό φόρο», που θα κυμαίνεται στο 10% περίπου του συνολικού ποσού του προγράμματος. Δηλαδή, αν μία κοινότητα, δήμος ή συλλογικότητα λάβει οικονομική βοήθεια για την πραγματοποίηση ενός προγράμματος, θα πρέπει να αποδώσει το 10% στην Επιτροπή Καλής Διακυβέρνησης, ώστε αυτή να το μεταβιβάσει σε κάποια άλλη κοινότητα που δεν δέχεται οικονομική στήριξη. Σκοπός είναι η εξισορρόπηση της οικονομικής ανάπτυξης των αντιστεκόμενων κοινοτήτων. Φυσικά, δεν θα γίνονται δεκτά περισεύματα, ελεημοσύνες ή η έξωθεν επιβολή προγραμμάτων.

Δύο: Ως ζαπατίστας θα αναγνωρίζονται μόνο τα άτομα, οι κοινότητες, οι κοπερατίβες και οι συλλογικότητες παραγωγής και διάθεσης προϊόντων που είναι εγγεγραμμένες στην Επιτροπή Καλής Διακυβέρνησης. Θα αποφευχθεί με αυτό τον τρόπο το φαινόμενο της παρουσίας ως ζαπατίστας ατόμων που όχι μόνο δεν είναι ζαπατίστας αλλά είναι και αντι-ζαπατίστας (όπως, ας πούμε, κάποιοι συνεταιρισμοί παραγωγής και εμπορίας βιολογικού καφέ). Το κέρδος από την εμπορική διάθεση των προϊόντων που παράγουν συνεταιρισμοί και ζαπατιστικοί σύλλογοι θα αποδίδεται στις Επιτροπές Καλής Διακυβέρνησης, ώστε να στηρίζονται σύντροφοι και συντρόφισσες που δεν μπορούν να διαθέσουν εμπορικά τα προϊόντα τους ή δεν λαμβάνουν κανενός είδους οικονομική στήριξη.

Τρία: Συμβαίνει συχνά μέλη της διεθνούς και εγχώριας κοινωνίας των πολιτών να εξαπατώνται από ανέντιμα άτομα που παρουσιάζονται κυρίως σε πόλεις σαν ζαπατίστας, στο πλαίσιο υποτίθεται κάποιας μυστικής ή ειδικής αποστολής, προκειμένου

να ζητήσουν χρήματα για ασθενείς, προγράμματα, ταξίδια ή κάτι τέτοιο. Μερικές φορές μάλιστα φτάνουν σε σημείο να προσφέρουν εκπαίδευση σε υποτιθέμενα ψεύτικα σπίτια-«κρησφύγετα» του EZLN, στην πόλη του Μεξικού. Στην πρώτη περίπτωση θύματα της εξαπάτησης είναι διανοούμενοι, καλλιτέχνες, επαγγελματίες και ούκ ολίγοι υπάλληλοι τοπικών κυβερνήσεων. Στη δεύτερη περίπτωση πρόκειται κυρίως για νέους φοιτητές. Ο EZLN ξεκαθαρίζει λοιπόν ότι δεν έχει κανενός είδους «σπίτι-κρησφύγετο» στην πόλη του Μεξικού και ότι δεν προσφέρει καμία εκπαίδευση. Τα άτομα αυτά, σύμφωνα με πληροφορίες που έχουμε, εμπλέκονται σε ληστείες και τα λεφτά που δέχονται, τα οποία υποτίθεται ότι προορίζονται για τις κοινότητες, χρησιμοποιούνται για προσωπικό όφελος. Ο EZLN έχει ήδη ξεκινήσει έρευνες προκειμένου να αποδώσει ευθύνες σε αυτούς που σφετερίζονται το όνομά του και εξαπατούν καλούς και τίμιους ανθρώπους. Δεδομένου ότι είναι ιδιαίτερα δύσκολη η επικοινωνία με τη Γενική Διοίκηση του EZLN, για να διαπιστωθεί κατά πόσο κάποιο άτομο είναι όντως μέλος του EZLN ή των βάσεων στήριξής του και κατά πόσο ισχύουν αυτά που λέει, θα είναι πλέον δυνατό μέσω επικοινωνίας με τις Επιτροπές Καλής Διακυβέρνησης (της ζώνης από την οποία υποτίθεται ότι προέρχεται το εν λόγω άτομο) να διαπιστωθεί άμεσα η αλήθεια των όσων αυτό ισχυρίζεται. Για το λόγο αυτό οι Επιτροπές Καλής Διακυβέρνησης θα εκδίδουν πιστοποιητικά και εγγυήσεις που θα πρέπει ωστόσο να επιβεβαιώνονται.

Αυτές και άλλες αποφάσεις θα λαμβάνονται από τις Επιτροπές Καλής Διακυβέρνησης (οι οποίες ονομάζονται έτσι όχι γιατί είναι από τη φύση τους καλές, αλλά για να διαχωριστούν από την «κακή κυβέρνηση»).

Τώρα λοιπόν η κοινωνία των πολιτών ξέρει με ποιον να έρθει σε επαφή για την πραγματοποίηση προγραμμάτων, για την οργάνωση «καταυλισμών ειρήνης», για επισκέψεις, δωρεές κ.λ.π. Οι υπερασπιστές των ανθρωπίνων δικαιωμάτων ξέρουν πού να απευθυνθούν σχετικά με τις καταγγελίες που δέχονται και από ποιον να περιμένουν απάντηση. Ο στρατός και η αστυνομία ξέρουν σε ποιον να επιτεθούν (λαμβάνοντας υπόψη βέβαια ότι εκεί πια παρεμβαίνουμε και εμείς, δηλαδή ο EZLN). Τα ΜΜΕ που λένε αυτά που τους πληρώνουν να λένε ξέρουν ποιον πρέπει να συκοφαντήσουν ή/και να αγνοήσουν. Τα ειλικρινή ΜΜΕ ξέρουν

σε ποιον να απευθυνθούν προκειμένου να ζητήσουν συνεντεύξεις ή ρεπορτάζ από τις κοινότητες. Η ομοσπονδιακή κυβέρνηση και οι «επιτροπές» της ξέρουν ποιανού την ύπαρξη να αγνοήσουν. Και η Εξουσία του Κεφαλαίου ξέρει ποιον άλλο πρέπει να φοβάται.

Η φούρια και ο σαματάς συνεχίζονται. Κάπου, κάποιος ανοίγει το ράδιο και ξαφνικά ακούγεται καθαρά: «Ακούτε το Radio Insurgente. Η φωνή αυτών που δεν έχουν φωνή μεταδίδεται από κάποια γωνιά των βουνών του νοτιοανατολικού Μεξικού», και μετά ακούγεται μια μαγίμβα στο σκοπό του «Ya se mira el horizonte». Οι σύντροφοι και οι συντρόφισσες σταματούν για λίγο τη δουλειά, ίσα ίσα για ν' ανταλλάξουν μερικές κουβέντες στη γλώσσα μας. Μόνο για λίγο. Σύντομα η φούρια της δουλειάς τους ξαναπάνει.

Είναι περίεργο. Ξαφνικά μου πέρασε από το μυαλό η ιδέα ότι

αυτοί οι άντρες και αυτές οι γυναίκες μοιάζουν σαν να μη χτίζουν απλώς μερικά σπίτια. Μοιάζει σαν νέος κόσμος αυτό που χτίζουν μέσα σε όλο αυτό το χάος. Ίσως όμως και όχι. Ίσως πράγματι να μην είναι παρά μερικά σπίτια, και να ήταν απλώς το παιχνίδι του φωτός και της σκιάς που απλώνει το ξημέρωμα πάνω στις κοινότητες όπου χαράζονται τα Caracol που με έκανε να σκεφτώ ότι αυτό το οποίο χτίζεται είναι ένας κόσμος νέος.

Αποτραβιέμαι σε μια γωνιά του πρωινού και ανάβω την πίπα και την αμφιβολία. Ακούω τότε τον ίδιο μου τον εαυτό να λέει καθαρά: «Ίσως όχι, μα ίσως και ναι...».

Συνεχίζεται...

**Από τα Βουνά του Νοτιοανατολικού Μεξικού
Subcomandante Insurgente Marcos
Μεξικό, Ιούλιος του 2003**

ΜΕΡΟΣ ΕΒΔΟΜΟ ΚΑΙ ΤΕΛΕΥΤΑΙΟ: ΥΣΤΕΡΟΓΡΑΦΟ

Επιτέλους, έφτασε! Επέστρεψε! Μετά το ανυπόφορο αυτό χρονικό διάστημα που μας στέρησε το μοναδικό απολαυστικό του στίλ! Μαζί σας το μοναδικό, το ανεπανάληπτο, το ασυναγώνιστο, το νοσταλγικό! Το... υστερόογραφο! Ναιια! Μπράβο! Γιούπι, ξανάρχεται! Συγχαρητήρια! (Κάπου εδώ το αξιολόγησαστο κοινό υποτίθεται ότι ξεσπά σε χαρούμενα χειροκροτήματα...)

ΥΓ. ΠΟΥ ΤΕΙΝΕΙ ΧΕΙΡΑ... ΚΑΙ ΛΟΓΟ: Είναι επίσημο. Είστε και επισήμως καλεσμένος/η στον εορτασμό του θανάτου των «Aguaascalientes» και στη γιορτή για τη βάφτιση των Caracol και την έναρξη των «Επιτροπών Καλής Διακυβέρνησης». Θα λάβει χώρα στο Oventik, στον αυτόνομο δήμο του San Andres Sakamchen de los Pobres, στη ζαπατιστική και εξεγερμένη Chiapas, στις 8, 9, 10 Αυγούστου του 2003. Ή, όπως λέμε κι εδώ, άφιξη στις 8, γλέντι στις 9 και επιστροφή στις 10. Στην είσοδο του Caracol του Oventik υπάρχει μια επιγραφή που λέει: «Βρίσκεστε στην εξεγερμένη γη των Ζαπατίστας. Εδώ διατάζει ο λαός και η κυβέρνηση υπακούει». (Εγώ πάλι θέλω να βάλω στην είσοδο των καταυλισμών μας μια πινακίδα παρόμοια που να λέει: «Εδώ διατάζει ο Sur και καθένας κάνει ό,τι γουστάρει». Αναστεναγμός.)

ΥΓ. ΠΟΥ ΑΠΟΚΑΛΥΠΤΕΙ ΑΠΟΡΡΗΤΕΣ ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΕΣ: Στο γλέντι, σύμφωνα με τις μουσικές υπηρεσίες μας (που, εδώ που τα λέμε, δεν είναι και τόσο αποτελεσματικές, αφού ούτε καν την κάλτσα που έχασα τις προάλλες δεν έχουν καταφέρει ακόμη να βρουν), θα είναι παρόντα τα αυτόνομα συμβούλια ΟΛΩΝ των εξεγερμένων ζαπατιστικών δήμων, η Παράνομη Ιθαγενική Επαναστατική Επιτροπή των Ζαπατίστας - Γενική Διοίκηση του EZLN, και κάποιες χιλιάδες μέλη των βάσεων στρίξης. Θα έχει λίγες ομιλίες και πολύ τραγούδι (φημολογείται έντονα ότι θα έρθουν μουσικά ζαπατιστικά συγκροτήματα από διάφορες περιοχές και θα πραγματοποιηθεί μια υπέρ-σούπερ-ντούπερ-μέγασυναυλία με μοναδικό κίνητρο τη χαρά ότι προχωράμε ζωντανοί

και εξεγερμένοι. Οποιοδήποτε τέκνο πάρτι θα μοιάζει σε σύγκριση με αυτό σαν πικνίκ με ριψάτα.¹

Στη μάλλον απίθανη περίπτωση που θα αποφασίσετε να παρευρεθείτε και να μοιραστείτε με μας, τους παραβάτες του νόμου, αυτή τη χαρά, καλό θα ήταν να λάβετε υπόψη τις παρακάτω συστάσεις.

ΥΓ. ΠΟΥ ΓΙΝΕΤΑΙ ΜΟΥΣΚΕΜΑ: Στα βουνά της Chiapas, η γη, εκτός από εξεγερμένη και αξιοπρεπής, είναι επίσης υγρή και κρύα και λασπώδης. Τα γλέντια δε είναι συνήθως τόσο ζωντανά, που η βροχή δυσκολεύεται να συγκρατηθεί και μπαίνει κι αυτή στο γλέντι, και μάλιστα με τα μπούνια και συνήθως στη μέση του χορού και των λόγων. Γι' αυτό και δεν θα ήταν καθόλου κακή ιδέα να διαθέτετε, εκτός από όρεξη για χορό, και κανένα νάιλον, πλαστικό, αδιάβροχο, ομπρέλα (ή τέλος πάντων κάνα περιοδικό), για να καλυφθείτε από πάνω μέχρι κάτω. Επίσης, και ένας από αυτούς τους τρομερούς «σάκους για ύπνο» (ή sleeping bags) θα ήταν χρήσιμος, αν έχετε την τύχη να βρείτε κάτι που να σας χωρίζει από τη βροχή και το έδαφος.

ΥΓ. ΠΟΥ ΚΑΝΕΙ ΤΟ ΣΦΑΥΡΟ ΤΟΥ: Στη γη των Ζαπατίστας η μόνη στέγη που μπορούμε να σας εγγυηθούμε είναι «αυτή που τεντώνει εκείνος που κρατάει τον ουρανό» (όπως είπε και ο γερο-Αντοπίο) και, όπως εξηγήσαμε παραπάνω, αυτές τις μέρες και νύχτες βρέχει λες και σ' αυτή τη γη δεν είναι η αξιοπρέπεια που αφθονεί, αλλά η δίψα. Γι' αυτό και πρέπει να είστε προετοιμασμένοι να κοιμηθείτε (Παναγιά μου!) με πολλούς και πολλές ακόμα, κάτω από την ίδια στέγη και σε ένα ανθρώπινο σύμπλεγμα που θα κάνει τα ρωμαϊκά όργια να μοιάζουν με «παιδικές γιορτές».

Ή μπορείτε να φέρετε καμιά από αυτές τις σκηνές (που είναι ιδιαίτερα πρακτικές, δεδομένου ότι είναι οι πρώτες που ναυαγούν στη βροχή και τη λάσπη) για να περάσετε ελάχιστες στιγμές ψυχίας και ηρεμίας.

ΥΓ. ΠΟΥ ΕΤΟΙΜΑΖΕΙ ΕΝΑ ΣΑΝΤΟΥΙΤΣ «MARCO'S SPECIAL»: Στη

¹ Pinata: Μπαλόνι γεμάτο καραμέλες που το κρεμάνε στα πάρτι και στους χορούς της αποκρίας.

γη των ζαπατίστας το μόνο φαγώσιμο που αφθονεί και πλεονάζει είναι η ελπίδα. Δεδομένου ότι σύμφωνα και με επιστημονικές μελέτες είναι απαραίτητη μια ισορροπημένη δίαιτα που εκτός από ελπίδα θα περιέχει και μερικές θερμίδες, υδατάνθρακες, βιταμίνες, υδρογονάνθρακες και άλλα παρόμοια, καλό θα ήταν να φέρετε μαζί σας κάμποσο από το άθλιο αυτό κονσερβοποιημένο φαγητό, κανένα μπισκοτάκι (αν είναι «Ραπρεμα» φοβάμαι ότι θα τα επιτάξουμε) ή κάτι παρόμοιο, γιατί εδώ είναι πολύ πιθανό να μη βρείτε παρά μόνο τορτίγια (ή πιθανώς ούτε κι αυτή).

ΥΓ. ΠΟΥ ΣΥΝΤΟΝΙΖΕΙ: Αν έχετε, πάρτε μαζί σας και κανένα ραδιόφωνο που να πιάνει βραχέα (ή δανειστείτε ένα, μόνο μην αγοράσετε, εκτός κι αν το πάρετε από κανέναν πλανόδιο ή μικροπωλητή– κρατάνε περισσότερο από αυτά που πουλάνε στα μεγάλα καταστήματα), γιατί στις 9 Αυγούστου, κάποια ώρα που ακόμη δεν έχουμε αποφασίσει, θα ακουστεί η πρώτη διαγαλαξιακή εκπομπή του «Radio Insurgente» (ανάρτικο ραδιόφωνο). Ακόμα κι αν τελικά αποφασίσετε να μας τιμωρήσετε με το μαρτύριο της απουσίας σας, μπορείτε τουλάχιστον να συντονιστείτε μ' εμάς όπου κι αν βρίσκεστε. Η ακριβής συχνότητα είναι η εξής: στα 49 μέτρα της μπάντας και στα 5,8 MHz στα βραχέα. Δεδομένου ότι πιθανότατα θα έχουμε παρεμβολές... κουνήστε το κουμπί του ραδιοφώνου όπως κουνάτε τους γοφούς σας χορεύοντας cumbia, μέχρι να μας εντοπίσετε.

ΥΓ. ΠΟΥ ΒΡΙΖΕΙ: Στο πλαίσιο του μεγάλου αυτού γεγονότος θα λάβει χώρα και ένα σκληρό τουρνουά μπάσκετ. Θα νικήσει ασφαλώς η καλύτερη ομάδα. (Σημ.: Οποιαδήποτε ξένη ομάδα τολμήσει να νικήσει τις τοπικές –δηλαδή τις ζαπατίστικες– θα φυλακιστεί, θα βασανιστεί με υποχρεωτική ακρόαση του προγράμματος «Ο Fox μαζί σας» και θα κηρυχθεί «παράνομη», οπότε

θα ακυρωθεί και η νίκη της.) Έλα κι εσύ! Έλα να υποστηρίξεις την αγαπημένη σου ομάδα! (Σημ.: Οποιαδήποτε έκφραση υποστήριξης του κοινού προς ομάδες που δεν είναι τοπικές –δηλαδή ζαπατίστικες– θα αποκρηκωθεί ομοφώνως και ο υπεύθυνος θα συλληφθεί και θα παραπεμφθεί στην κοντινότερη συνέλευση όπου θα κριθεί και θα υποβληθεί στην τιμωρία του «κοιτάγματος» στην οποία έχουμε αναφερθεί και νωρίτερα). Θα συμμετάσχουν ομάδες από όλο τον πλανήτη (ΗΠΑ, Χώρα των Βάσκων, Ισπανία, Γαλλία, Ιταλία, UNAM, UAM, POLI, ENAH, «Κοινωνίες των Πολιτών», «Χαβαλές Α.Ε.» και άλλοι) καθώς και η dream team του Αυτόνομου Εξεγερμένου Γυμνασίου των Ζαπατίστας «1η Ιανουαρίου του 1994» (μέχρι να πούνε όλο το όνομά τους, η αντίπαλη ομάδα θα έχει κοιμηθεί). Είναι σχεδόν σίγουρο ότι ο τελικός θα διεξαχθεί ανάμεσα στις ομάδες EZLN και EZLN (και για να το εξασφαλίσουμε αυτό, θα φροντίσουμε να μοιραστούν γενναίες μερίδες ξιτισμένου rozol στις υπόλοιπες ομάδες). Φημολογείται ότι έχουν ξεσπάσει έντονες διαμάχες ανάμεσα στις μεγάλες πολυεθνικές επιχειρήσεις αθλητικών ειδήσεων για τα δικαιώματα μετάδοσης, αλλά απ' ό,τι φαίνεται την αποκλειστικότητα θα έχει το Ζαπατίστικό Σύστημα Διαγαλαξιακής Τηλεόρασης. Λέγεται επίσης πως τα στοιχήματα στο Las Vegas έχουν φτάσει στο 7 επί 7 προς 0,0001 (υπέρ των Ζαπατίστας, of course).

Φτάνει. Γεια σας κι αν δεν μπορέσετε να παρευρεθείτε, μην ανησυχείτε. Θα είναι σαν να είστε μαζί μας.

Δεν συνεχίζεται

**Από τα Βουνά του Νοτιοανατολικού Μεξικού
Subcomandante Insurgente Marcos
Μεξικό, Ιούλιος του 2003**

... Έλα. Ας κάτσουμε λίγο να σου διηγηθώ μια ιστορία. Βρισκόμαστε σε μια γη εξεγερμένη. Εδώ ζουν και αγωνίζονται αυτοί που αυτοαποκαλούνται «ζαπατίστας». Που με κανέναν άλλον δεν μοιάζουν και πολλούς μπορούν να απεληθίσουν... Αντί να υφαίνουν την ιστορία τους με εκτελέσεις, θάνατο και καταστροφή, επιμένουν να ζουν. Και οι πρωτοπόρες του κόσμου τραβάνε τα μαλλιά τους, γιατί μπροστά στο δίλημμα «ή θα νικήσουμε ή θα πεθάνουμε» αυτοί οι ζαπατίστας ούτε νικούν μα ούτε και πεθαίνουν, ούτε όμως παραδίνονται. Και απεχθάνονται τα μαρτύρια τόσο όσο τη λιποψυχία.

Το χέρι διστάζει για λίγο. Το ημερολόγιο μένει κλειστό. Φαίνεται πως φτιάχτηκε από αλληληλέγγυους στους ζαπατίστας αφού κάθε μήνας περιέχει, εκτός από σχετικές φωτογραφίες, και αποσπάσματα από τα πολλή μηνύματα που εξέδωσε ο EZLN κατά τη

διάρκεια της πορείας για την ιθαγενική αξιοπρέπεια, το Φεβρουάριο, Μάρτιο και Απρίλιο του 2001.

«Σ' αυτή την πορεία», λέει το χέρι που διαλύει τώρα ένα σύννεφο καπνού, «το πιο σημαντικό δεν ήταν αυτά που είπαμε», και παραμερίζει το ημερολόγιο. «Το πιο σημαντικό ήταν αυτό που, σιωπώντας, είδαμε. Αν αυτοί οι κύριοι και οι κυρίες που αυτοαποκαλούνται "σκεπτόμενοι" είχαν δει με τα μάτια μας αυτά που εμείς σιωπώντας αντικρίσαμε, θα καταλάβαιναν ίσως τη μετέπειτα σιωπή μας και τον τωρινό μας λόγο. Αλλά όχι. Νομίζουν ότι σκέφτονται. Και νομίζουν ότι κάτι τους χρωστάμε. Αλλά δεν τους χρωστάμε τίποτε. Αυτοί στους οποίους χρωστάμε, και μάλιστα πολλή, είναι αυτοί οι σιωπηλοί που αντικρίσαμε σιωπώντας. Γι' αυτούς ήταν η σιωπή μας. Γι' αυτούς και ο λόγος μας. Μ' αυτούς και γι' αυτούς τα βλήματα και τα χέρια μας».